

การนำเสนอรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

พระมหาธีรวัฒน์ พันธุ์ศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

A PROPOSED MODEL FOR FINANCIAL RESOURCE MANAGEMENT
OF BUDDHIST SCRIPTURE SCHOOLS

Phramaha Teerawat Punsri

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Development Education

Department of Educational Policy, Management, and Leadership

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การนำเสนอรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของ
	โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
โดย	พระมหาธีรวัฒน์ พันธุ์ศรี
สาขาวิชา	พัฒนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.จรรยาพร มาดิลกโกวิท
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุษฎีบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. อมรวิรัช นาคทรพรพ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.จรรยาพร มาดิลกโกวิท)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดีดิลก)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(พระธรรมโกศาจารย์)

พระมหาธีรวัฒน์ พันธุ์ศรี:การนำเสนอรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา(A PROPOSED MODEL FOR FINANCIAL
RESOURCE MANAGEMENT OF BUDDHIST SCRIPTURE SCHOOLS)

อ.ที่ปรึกษาหลัก: รองศาสตราจารย์ ดร.จรรยาตรี มาคิลกโกวิท, อ.ที่ปรึกษาร่วม:
ศาสตราจารย์ ดร.พฤษ์ ศิริบรรณพิทักษ์, 332 หน้า

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อวิเคราะห์สภาพการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระ
ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน พระ
ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและ (3) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและการนำเสนอรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงิน
ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก
สามัญศึกษาจำนวน 410 โรงเรียนทั่วประเทศ และผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติ
ธรรม แผนกสามัญศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจความคิด
เห็น วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพรรณนาและข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า มีความไม่เพียงพอด้านเงินงบประมาณที่จัดสรรตามรายหัวสำหรับโรงเรียนพระปริยัติ
ธรรม แผนกสามัญศึกษา ส่งผลกระทบต่อบุคลากรทางการศึกษาเนื่องจากความไม่มั่นคงในอาชีพ และคุณภาพ
การศึกษา รวมถึงสื่อการเรียนการสอน นวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ ห้องทดลองวิทยาศาสตร์ ห้องสมุดที่ไม่ได้รับ
การพัฒนาและไม่เพียงพอ ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน พบว่า ด้านภาวะผู้นำ โรงเรียนขนาดใหญ่
มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.27 รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 และ โรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 3.25 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.92 รองลงมาคือ โรงเรียน
ขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 และ โรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.12 ด้านการกระจายอำนาจการบริหาร
เงินงบประมาณ โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.15 รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
2.94 และ โรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.32 และด้านความมีอิสระคล่องในการตัดสินใจ โรงเรียนขนาดใหญ่
มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.17 รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 และ โรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 2.39 จากค่าเฉลี่ยจึงสรุปได้ว่า โรงเรียนทั้งสามขนาด พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำมีความเด่นชัดมากที่สุดและ
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความเด่นชัดน้อยที่สุด สำหรับรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินแบบผสมผสานระหว่างภาวะผู้นำและ
การมีส่วนร่วมของชุมชน

ภาควิชา นโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา ลายมือชื่อนิติ
สาขา พัฒนศึกษา ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ปีการศึกษา 2555 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

508 45472 27: MAJOR DEVELOPMENT EDUCATION

KEYWORDS: MODEL FOR FINANCIAL RESOURCE MANAGEMENT /
 BUDDHIST SCRIPTURE SCHOOLS

PHRAMAHA TEERAWAT PUNSRI : A PROPOSED MODEL FOR FINANCIAL
 RESOURCE MANAGEMENT OF BUDDHIST SCRIPTURE SCHOOLS.

THESIS ADVISOR: ASSO. PROF. CHAROONSRI MADILOGGOVIT, Ph.D.,

THESIS CO -ADVISOR: PROF.PRUET SIRIBANPITAK , Ph.D., 332 pp.

The objectives of this research were; 1) to analyze the financial resource management status of Buddhist scripture schools (General Education Division); 2) to analyze factors effecting on the schools' financial resource management of Buddhist scripture schools (General Education Division); and 3) to analyze the model and to propose the financial resource management model of Buddhist scripture schools (General Education Division). The population and samplings were 410 Buddhist scripture schools (General Education Division) from all around Thailand; and the related persons in the financial resource management of Buddhist scripture schools (General Education Division). The research tools were questionnaires, interviews, and opinion surveys. The quantitative data were analyzed by descriptive statistics; and qualitative data were analyzed by content analysis.

The research results were found that : there were not enough the provided budget per person, for Buddhist scripture schools (General Education Division), which affected the educational personnel of these schools caused by professional stability and the educational quality including the teaching and learning media, learning innovations, science labs, undeveloped and not enough libraries; factors effecting on the financial resource management, found that the leadership in the big schools; the highest means = 3.27, followed by the medium schools means = 3.09, and the small schools means = 3.25; the community participation, the big schools the highest means = 2.92, followed by the medium schools means = 2.73, and the small schools means = 2.12; the decentralized budget management, the big schools the highest means = 3.15, followed by the medium schools means = 2.94, and the small schools means = 2.32; and the freedom of decision making, the big schools the highest means = 3.17, followed by the medium schools means = 3.06, and the small schools means = 2.39. In the research conclusion, all 3 sized schools, found that factors in leadership were the most outstanding and the community participation were the least outstanding. For the financial resource management model of Buddhist scripture schools (General Education Division) was the financial resource management model in mixing between leadership and the community participation.

Department: Educational Policy, Management, and Leadership Student's Signature _____

Field of Study: Development Education Advisor's Signature _____

Academic Year: 2012 Coadvisor's Signature _____

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เกิดขึ้นได้จากความกรุณาในการให้คำปรึกษาแนะนำ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร. จรูญศรี มาติลโกวิท อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์และศาสตราจารย์ ดร. พฤษี ศรีบรรณพิทักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รวมไปถึงกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่กรุณาเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ ส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความ สมบูรณ์ที่สุด

ขอขอบพระคุณอาจารย์คณะครุศาสตร์ทุกท่าน โดยเฉพาะสาขาวิชาพัฒนศึกษา ที่ได้ให้ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ตลอดมา ขอขอบคุณอาจารย์ ดร. หทัยรัตน์ ทัพพร อาจารย์ที่ปรึกษาด้าน วิชาการ ผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ท่านนพรัตน์ เบญจวัฒน์นันท์ ท่านพนม ศรีศิลป์ พิรสนา อยู่วิทยา พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระธรรมโกศาจารย์ อธิการบดีมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระราชวรมนี คณบดีคณะพุทธศาสตร์ ที่เมตตาอนุเคราะห์ในการให้ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ พระครูสุนทรพิมลศีล ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา นักวิชาการ รวมทั้งคุณเสาวนีย์ บุบผาจิต เจ้าหน้าที่สำนักงบประมาณที่ให้คำแนะนำที่ เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญ ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวก ตลอดจน ผู้ที่มีส่วนร่วมทุกท่านที่เป็นกัลยาณมิตรที่ดีจนทำให้งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

ท้ายสุด ขอขอบคุณคณะศรีท้าวัดดอนไชย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่ให้การสนับสนุน ในด้านกำลังทรัพย์และกำลังใจ ซึ่งเท่ากับเป็นการเสริมพลังให้ผู้วิจัย มีความมุ่งมั่น พยายามเพื่อ ความสำเร็จครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญแผนภาพ.....	ต
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	8
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ขอบเขตการวิจัย.....	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
1. แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการเงิน.....	12
1.1 ความเป็นมาทรัพยากรการเงิน.....	12
1.1.1 ประเภทของทรัพยากรทางการศึกษา.....	14
1.2 ทรัพยากรการเงิน.....	15
1.2.1 ความหมายของทรัพยากรการเงิน.....	15
1.2.2 แหล่งของทรัพยากรการเงิน.....	19
1.2.3 แนวทางการระดมทรัพยากรทางการศึกษา.....	20

บทที่	หน้า
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรการเงิน.....	23
2.1 ความหมายของการบริหารทรัพยากรการเงิน.....	23
2.2 จุดมุ่งหมายในการบริหารทรัพยากรการเงิน.....	25
2.3 หน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารทรัพยากรการเงิน.....	26
2.4 ความรู้และทักษะทางการบริหารทรัพยากรการเงิน.....	28
2.5 รูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงิน.....	29
2.6 การวางแผนทางทรัพยากรการเงิน.....	37
2.7 ระบบงบประมาณ.....	40
2.8 กระบวนการงบประมาณ.....	45
2.9 หลักการจัดทำงบประมาณ.....	48
2.10 การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา.....	49
2.11 การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ.....	50
2.12 การโอนเงินงบประมาณ.....	50
2.13 การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการ ดำเนินงาน.....	50
2.14 ระบบข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนงบประมาณ.....	51
2.15 โครงสร้างงานการเงิน ตำแหน่งหน้าที่ และบุคลากรทางการเงินใน สถานศึกษา.....	52
2.16 การดำเนินงานของทรัพยากรการเงิน.....	53
2.17 การบัญชีและการจัดทำรายงานการเงินของสถานศึกษา.....	55
2.18 การควบคุม และการตรวจสอบภายใน.....	56
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน.....	58
3.1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ.....	58
3.2 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	60
3.3 ปัจจัยด้านกระจายอำนาจการบริหาร.....	62
3.4 ปัจจัยด้านความเป็นอิสระ คล่องตัวในการตัดสินใจ.....	63
4. แนวคิดการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา.....	65
4.1 การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์.....	65

บทที่	หน้า
4.2 การบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์.....	66
4.3 การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.....	67
4.4 การบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.....	71
4.5 หลักสูตรการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.....	74
4.6 แหล่งทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา.....	74
4.7 การบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา.....	78
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ.....	83
5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	83
5.1.1 งานวิจัยในประเทศไทย.....	83
5.1.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	93
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	98
3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1.....	98
3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	98
3.1.3 ตัวแปรที่ศึกษา.....	99
3.1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	99
3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	100
3.1.6 ผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับ.....	100
3.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2.....	100
3.2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	100
3.2.3 ตัวแปรที่ศึกษา.....	101
3.2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	101
3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	101
3.2.6 ผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับ.....	101

บทที่	หน้า
3.3 การดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3	101
3.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	101
3.3.2 ตัวแปรที่ศึกษา	101
3.3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	102
3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	102
3.3.5 ผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับ.....	103
3.4 แหล่งข้อมูลในการวิจัย.....	103
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	105
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารทรัพยากรการเงินของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.....	105
ตอนที่ 2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.....	161
2.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของ โรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.....	161
2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของ โรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา.....	173
ตอนที่ 3 การเสนอร่างรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของ โรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา.....	229
3.1 หลักการบริหารทรัพยากรการเงิน.....	229
3.2 การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ.....	232
3.3 การประเมินผลการใช้งบประมาณ.....	234
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	237
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	237
5.1.1 สภาพการบริหารทรัพยากรการเงินของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.....	237
5.1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของ โรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา.....	243

บทที่	หน้า
5.1.3 รูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชน	245
5.2 การอภิปรายผล.....	246
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	249
รายการอ้างอิง.....	251
บรรณานุกรม.....	255
ภาคผนวก.....	269
ภาคผนวก ก.....	270
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	271
ภาคผนวก ข.....	272
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	
- แบบสอบถาม.....	273
- แบบสัมภาษณ์.....	290
- แบบสำรวจความคิด.....	301
ภาคผนวก ค.....	306
- กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบัน พระพุทธศาสนา พ.ศ.2548.....	307
- ประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2553.....	311
- ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วยระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา พ.ศ.2555.....	315
- ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและสายงานวิชาการ โรงเรียนพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2555.....	318
- ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วยคณะกรรมการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2555	322

บทที่	หน้า
- ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วยขนาดของโรงเรียนและกรอบอัตรากำลังพนักงานศาสนการด้าน การศึกษา พ.ศ.2555.....	326
- ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วยพนักงานศาสนการด้านการศึกษา พ.ศ.2555.....	328
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	332

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	การจัดสรรทรัพยากรการเงินของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	3
2.1	เปรียบเทียบจุดเด่นจุดด้อยของระบบงบประมาณ	40
2.2	สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินจากแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	65
2.3	แสดงจำนวนครูและจำนวนนักเรียนทั้งหมด (พ.ศ. 2553)	71
2.4	เงินอุดหนุนจากรัฐบาลปีงบประมาณพ.ศ. 2547-2554	75
2.5	แสดงรายการเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียน ระหว่างปีพ.ศ. 2547-2556	76
2.6	เปรียบเทียบงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้สังกัดต่างๆ ปีพ.ศ.2551	77
2.7	เปรียบเทียบการได้รับเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากับสังกัดอื่น ๆ	78
2.8	การสังเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการจัดการศึกษา	97
3.1	ประชากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	98
3.2	รายนามผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม	102
3.3	สรุปการดำเนินการวิจัย	104
4.1	คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	105
4.2	โปรแกรมการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน	107
4.3	จำนวนนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียนและปีการศึกษา	108
4.4	จำนวนครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษาและขนาดโรงเรียน	109
4.5	จำนวนครูฆราวาสของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาและขนาดโรงเรียน	111

ตารางที่		หน้า
4.6	จำนวนครูสอนตามวุฒิการศึกษาของครูจำแนกตามขนาดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	112
4.7	จำนวนครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกอายุตามขนาดโรงเรียน	114
4.8	จำนวนครูฆราวาสของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามอายุและขนาดโรงเรียน	115
4.9	สถานภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	116
4.10	จำนวนครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวนตามสถานภาพของครูตามขนาดโรงเรียน	117
4.11	จำนวนเงินเดือนครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน	119
4.12	จำนวนครูเกษียณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามเพศ ค่าตอบแทนและขนาดโรงเรียน	121
4.13	ประสบการณ์ของครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน	122
4.14	จำนวนอาคารเรียนและหนังสือในห้องสมุดของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน	124
4.15	จำนวนคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน	125
4.16	สภาพทั่วไปของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน	127
4.17	งบประมาณบุคลากรสำหรับครูประจำที่ที่ได้รับจัดสรรตามขนาดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน	131
4.18	งบประมาณบุคลากรสำหรับครูพิเศษที่ได้รับจัดสรรตามขนาดโรงเรียนพระ	132
4.19	ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียน	
4.20	งบประมาณค่าปัจจัยพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน	134
	งบประมาณค่าไตรจีวรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียน	135

ตารางที่		หน้า
4.21	งบประมาณค่าภัตตาหารของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน	137
4.22	งบประมาณค่าวัสดุอุปกรณ์ของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน	138
4.23	งบประมาณค่าวัสดุอุปกรณ์ของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน	140
4.24	งบประมาณค่าซ่อมแซมของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	141
4.25	ความเพียงพอของงบประมาณของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน	143
4.26	วิธีการระดมทุนของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจำแนกตาม ขนาดโรงเรียน	144
4.27	ความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน	146
4.28	ความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยการบริหารทรัพยากรการเงินของ โรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียน	150
4.29	ความคิดเห็นต่อการดำเนินการงบประมาณของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน	154
4.30	ความคิดเห็นต่อการควบคุมกำกับค่าใช้จ่ายงบประมาณของ โรงเรียนพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน	157
4.31	ความคิดเห็นของท่านต่อการประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณของ โรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียน	160
4.32	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินด้านภาวะผู้นำ จำแนกตามขนาด โรงเรียน	161
4.33	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จำแนกตามขนาดโรงเรียน	162
4.34	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินด้านการกระจายอำนาจการบริหาร จำแนกตามขนาดโรงเรียน	163

ตารางที่		หน้า
4.35	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินด้านความอิสระคล่องตัว จำแนกตามขนาดโรงเรียน	165
4.36	สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินจำแนกตามขนาดโรงเรียน	166
4.37	สรุปการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน	167
4.38	สรุปการควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ จำแนกตามขนาดโรงเรียน	170
4.39	สรุปการประเมินผลการใช้งบประมาณ จำแนกตามขนาดโรงเรียน	172
4.40	สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนมงคลวิทยาตามหลักการบริหารทรัพยากร	178
4.41	สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติวัดโสธรวราราม ตามหลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	183
4.42	สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ตามหลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	188
4.43	สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนสิทธิธรรมวิทยาตามหลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	193
4.44	สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมพุทธรังษีพิทยาลัย ตามหลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	197
4.45	สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา ตามหลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	201
4.46	สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนวัดดอนมงคลสันติสุขวิทยา ตามหลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	206
4.47	สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนบ้านขุนเตรียมพุทธศาสตร์ตามหลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	210
4.48	สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพุทธโกสีย์วิทยาตามหลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	213
4.49	สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนสุเทพนครวิชตามหลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	217
4.50	สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนวิเวกธรรมประสิทธิ์วิทยา	223

ตารางที่		หน้า
4.51	สรุปการสังเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของกรณีศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 12 โรงเรียน ตามหลักการบริหาร ทรัพยากรการเงิน	227
4.52	สรุปการสังเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของกรณีศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 12 โรงเรียน ตามหลักการบริหาร ทรัพยากรการเงิน	228

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	ประเภทของทรัพยากรทางการศึกษา	14
2.2	การจัดทำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน	44
2.3	แสดงโครงสร้างการเงิน ตำแหน่งหน้าที่และบุคลากรทางการเงินในสถานศึกษา	52
2.4	แสดงถึงศักยภาพภาวะผู้นำของการบริหารจัดการสถานศึกษา	60
2.5	การบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์	67
2.6	แสดงระบบการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	73
4.1	รูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงิน โดยผู้นำสถานศึกษากับการมีส่วนร่วม ของชุมชน	236
5.1	ภาพรวมจำนวนนักเรียนและจำนวนเงินอุดหนุนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	247

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการฝึกฝนและพัฒนาความรู้ ทักษะ จิตใจ และคุณลักษณะของประชาชน เพราะเหตุนี้การศึกษาจึงเป็นกลไกนำไปสู่การพัฒนาประเทศ เศรษฐกิจ และสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม การจัดการศึกษาจึงเป็นไปเพื่อตอบสนองการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ คือการผลิตแรงงานทั้งในสาขาที่เป็นที่ต้องการในตลาดแรงงาน เช่น ช่างฝีมือ นักวิชาชีพต่าง ๆ และสาขาที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ เช่น เกษตรกร ผู้ประกอบอาชีพอิสระรายย่อย ผู้ทำงานด้านภาครัฐ และสังคม (วิทยากร เชียงกุล, 2551: 5) ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และเพื่อให้การจัดการศึกษาทั่วถึงและเป็นประโยชน์ต่อประเทศ จึงเปิดโอกาสให้องค์กรต่าง ๆ จัดการศึกษาได้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 12 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ด้วยเหตุนี้ สถาบันทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษาและมีผลตามกฎหมาย เป็นการจัดการศึกษาเพื่อสังคมและช่วยเหลือสังคมโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ด้วยการบรรพชาเป็นสามเณร การเรียนเช่นนี้เรียกว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ (พระธรรมกิตติวงศ์, 2546: 4) เป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างรากฐานอันมั่นคงต่อการสืบทอดพระพุทธศาสนา การจัดการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรของไทยจึงมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีปรัชญาให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดกาย วาจาให้เรียบร้อย อบรมจิตใจให้เป็นสมาธิ และอบรมปัญญาให้รู้แจ้งตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา และจัดให้มีการศึกษาภาษาบาลี เพื่อเป็นความรู้ในการค้นคว้าพระไตรปิฎก และในขณะเดียวกันการเรียนของพระภิกษุสามเณรในแต่ละระดับนั้นสามารถไปเป็นครูสอนคุณธรรม จริยธรรมได้ เพราะการเรียนของพระภิกษุสามเณรมี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่ง เรียนไปเพื่อตนเองได้รับความรู้ สำหรับนำไปปฏิบัติด้วยตนเองและเพื่อการสอบผ่าน ลักษณะที่สอง เรียนไปเพื่อนำไปอบรมสั่งสอนคนอื่นในฐานะเป็นศาสนทายาท ฉะนั้นการเรียนของพระภิกษุสามเณรจึงเป็นแบบการเรียนอย่างจริงจัง เพราะต้องเรียนด้วยวัตถุประสงค์สองประการไปพร้อมกัน (พระธรรมกิตติวงศ์, 2546: 38-39)

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษานั้น เป็นการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์และรัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ (พระราชวรมุนี, 2521: 355) ซึ่งมีมูลเหตุสืบเนื่องมาจากการจัดตั้ง โรงเรียนบาลีมัธยมศึกษา และบาลีวิสามัญศึกษาของสำนักเรียนวัดต่าง ๆ กล่าวคือ ภายหลังจากที่การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2432 และพ.ศ.2489 ตามลำดับ ทำให้มีพระภิกษุและสามเณรนิยมเรียนเป็นจำนวนมาก และแพร่หลายออกไปยังต่างจังหวัดต่าง ๆ ทางคณะสงฆ์จึงประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้น เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2514 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ พ.ศ. 2535 จึงเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของคณะสงฆ์ที่มุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้พระภิกษุสามเณรได้เรียนวิชาสามัญศึกษาไปพร้อมกับวิชาการทางพระพุทธศาสนา

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาได้พัฒนามาเป็นลำดับและได้รับการยอมรับโดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาของชาติ และมีส่วนสำคัญในการตอบสนองนโยบายของการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐบาลได้อย่างทั่วถึง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้นตามแนวนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ อีกทั้งยังได้รับการจัดสรรทรัพยากรการเงินจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในรูปของเงินอุดหนุนตามรายการดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1 การจัดสรรทรัพยากรการเงินของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ที่	รายการ	หมายเหตุ
1.	งบบุคลากร <ul style="list-style-type: none"> - ครูประจำ - ครูพิเศษ 	งบบุคลากร ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในลักษณะเงินเดือน ค่าจ้างหรือค่าตอบแทนที่มีลักษณะเดียวกันที่กำหนดจ่ายเป็นรายเดือน
2.	งบดำเนินการ <ul style="list-style-type: none"> - สาธารณูปโภค - วัสดุอุปกรณ์ - กักตอาหาร - ค่าไต่จรจิร - อื่น ๆ 	งบดำเนินการ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายพื้นฐานของนักเรียน เช่น ตำราเรียน วัสดุ-สำนักงาน วัสดุเชื้อเพลิง วัสดุงานบ้าน วัสดุโฆษณา วัสดุเวชภัณฑ์ วัสดุคอมพิวเตอร์และค่าสาธารณูปโภค
3.	งบลงทุน <ul style="list-style-type: none"> - ค่าซื้อครุภัณฑ์ - ค่าซื้อที่ดิน - ค่าซ่อมแซมอาคาร - อื่น ๆ 	งบลงทุน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง

ที่มา: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2553: 30)

หมายเหตุ : ค่าใช้จ่ายพื้นฐานประกอบด้วยวัสดุการเรียน ตำราเรียน วัสดุสำนักงาน วัสดุเชื้อเพลิง วัสดุงานบ้าน วัสดุโฆษณา วัสดุเวชภัณฑ์ วัสดุคอมพิวเตอร์ ค่าสาธารณูปโภค และค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้าง

จากตารางดังกล่าวเป็นรายการที่ได้รับการจัดสรรจากต้นสังกัดซึ่งเป็นผู้กำหนดและโรงเรียนเป็นผู้ปฏิบัติตามและจะต้องรายงานผลการใช้ทรัพยากรการเงินไปยังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในขณะที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีรูปแบบของโรงเรียนลักษณะพิเศษแบบอยู่ประจำ ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทำให้โรงเรียนจะต้องหาแหล่งเงินทุนมาใช้จ่ายเพิ่มเติม อีกทั้งงบประมาณที่ได้รับจากการจัดสรรกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่เพียงพอ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องหาแหล่งเงินทุนจากแหล่งทุนต่าง ๆ มาสนับสนุน เช่น ชุมชน และองค์กรมูลนิธิ เป็นต้น โดยเฉพาะชุมชนซึ่งมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรการเงิน จากงานวิจัยของภัทรพร อุดพันธ์ (2550) ได้สรุปสภาพการร่วมมือระหว่างโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากับชุมชนว่า มีอยู่ 4 ด้าน คือ ด้านความร่วมมือในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมในงบประมาณ ซึ่งชุมชนถือว่าการสนับสนุนงบประมาณมากที่สุด ส่วนใหญ่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ด้านการ

ร่วมมือทางบุคลากรจะมีวิทยาการที่ขาดแคลนเข้ามาสนับสนุนและผู้มีความรู้ ในภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารทั่วไปในลักษณะที่ชุมชนเข้ามาบริจาคเงินและ สิ่งของอุปกรณ์ทางการศึกษา เป็นต้น จึงเป็นการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ต้องสนับสนุนทางทรัพยากรการเงิน สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ที่มีนโยบายระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ และการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจนการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมการระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลายจากทุกภาคส่วนของ สังคม การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการเงินและงบประมาณโดยจัดสรรผ่านด้านอุปสงค์หรือ ผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้องค์กรชุมชน เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดสรรงบประมาณเพื่อ การศึกษาและการเรียนรู้มากขึ้น ทั้งในส่วนสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสังกัด อื่น รวมทั้งการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นมาใช้เพื่อการศึกษามากขึ้น

จากนโยบายของรัฐบาลที่ออกมาตรการตามแผนการศึกษาชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) (2553) ที่ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา และ สนับสนุน ส่งเสริมการศึกษา แต่ปัญหาที่ผ่านมาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ขาดการดูแลเอาใจใส่จากทางราชการทั้งส่วนกลางและภูมิภาคในการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล ตลอดจนมีปัญหาในการดำเนินการหลายประการ เช่น ขาดรูปแบบการจัดการศึกษาที่ ชัดเจนตามระบบ หรือไม่ปฏิบัติตามระบบโรงเรียนที่ดี ส่วนใหญ่จัดการไปตามอัธยาศัย ขาดความ พร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านบุคลากร อาคาร สถานที่ อุปกรณ์ การเรียนการสอน และ อื่น ๆ เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่มีปัญหาหลายด้าน ดังนี้ คือ (มานพ พลไพรินทร์, 2526; ฐริสา ปราบวิบูล, 2535; กองแผนงาน กรมการศาสนา, 2535; สมชาย บัวเล็ก, 2535; ฐริสา ปราบวิบูล, 2535; ทวี ศันสนีย์พันธ์และเฉชา พวงงาม, 2537; มนัส ภาคภูมิ, 2538; พระครูบวรเจดีย์รักษ์, 2540; วินัย เก่งสุวรรณ, 2540; พระสุนันท์ จันทร์ดาศรี, 2543; พระมหาจำเริญ ประการะโพธิ์, 2543; คณิศฐา กลัดเนียม, 2546; พระอินพัฒน์ ปิจศีและคณะ, 2546; พัชรา สิริภักดี วงศ์, 2547; บงกศ อาษา, 2548; พนารัตน์ สุภาคาร, 2548; พรจันทร์ พรศักดิ์กุล, 2550; ภัทรพร อุดพันธ์, 2550; พระมหาศิริสิทธิ์ วรโงน, 2549; สุจิต เหมวัล, 2534; พระมหาสุวรรณ กระแสเทพ, 2545; วีรพล สารบรรณ, 2539, สัมภาษณ์พระครูสุนทรพิมลศีล, 2552)

1) ด้านบุคลากร ปัญหาการลาออกของครูผู้สอนเพราะสถานะทางอาชีพไม่มั่นคง ทำให้การ เรียนการสอนไม่มีความต่อเนื่อง ปัญหาไม่สามารถเลือกครูที่จบเฉพาะด้านมาทำการสอนได้และไม่มี ความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง ขาดครูที่วุฒิทางการศึกษาที่ตรงสายโดยตรง โดยเฉพาะวิชาบังคับหรือ วิชาหลัก ขาดการอบรมเกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตร เทคนิคและวิธีสอนแบบต่าง ๆ ทำให้ประสบปัญหา

ในกระบวนการเรียนการสอน ทำให้ไม่สามารถที่จะผลิตนวัตกรรมทางการศึกษา ใหม่ ๆ และ โดยเฉพาะครูที่เป็นพระภิกษุไม่จบด้านการศึกษาโดยตรง

2) **ด้านวิชาการ** ไม่สามารถเลือกเด็กได้ เด็กที่มาบวชเรียนจึงมีลักษณะพื้นฐานที่ต่าง กัน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่มากพอที่จะทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการเอาใจใส่ในการเรียน คุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จากการประเมินของสมศ. อยู่ในระดับที่ต่ำและได้มาตรฐานร้อยละ 6.69 และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาซึ่งวัดจากคะแนนผลการสอบ ระดับชาติของนักเรียนยังต่ำกว่าทุกสังกัดและยังมีพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นพระภิกษุสามเณร ที่ขาดสติและความประพฤติหย่อนยาน คือมีวิชาแต่ขาดจรณะ พระภิกษุสามเณรประพฤติผิดพระ ธรรมวินัย อาคารสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนก็ไม่พร้อม ต้องใช้กุฏิ ศาลา หรือตามต้นไม้ ต่าง ๆ รวมไปถึงสื่อการเรียนการสอนก็ขาดแคลน วัสดุอุปกรณ์ ไม่มีนวัตกรรมการศึกษาใหม่ ๆ รวมถึงสิ่งแวดล้อมบางที่ก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน

3) **ด้านงบประมาณ** เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่จัดภายในวัด ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดสรร งบประมาณมองว่า การจัดสรรงบประมาณให้แก่โรงเรียนในลักษณะเช่นนี้ไม่จำเป็นมากนักเพราะ มีผู้มีจิตศรัทธาบริจาคให้ มีมูลนิธิเป็นของตัวเอง ค่าภัตตาหารก็มีการบิณฑบาตอยู่แล้ว การขอเพิ่ม งบประมาณจึงไม่จำเป็น ทำให้งบประมาณที่ได้รับเป็นเงินอุดหนุนจากรัฐที่จะต้องนำมาบริหารจัดการ ทั้งเรื่องค่าตอบแทนครู ค่าปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียน ค่าภัตตาหาร ค่าผ้าไตรจีวร ซึ่งบางครั้งก็ไม่เพียงพอจำเป็นต้องขอรับบริจาคเพิ่มในส่วนที่ขาดแคลนในการจัดการในส่วนอื่น ๆ ที่ไม่พอ และนอกจากนี้ยังไม่มีการวางแผนการงบประมาณ การจัดโครงสร้างองค์กรและหน้าที่ ทางการเงิน การดำเนินการทางการเงินมีระบบที่ไม่ชัดเจน การควบคุมทั้งภายในภายนอกก็ไม่มี คุณภาพ และที่สำคัญการประเมินผลการรายงานก็ไม่มีการตรวจสอบ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลต่อ กระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอีกด้วย

4) **ด้านการบริหารทั่วไป** จากงานวิจัยที่ได้รวบรวมแสดงให้เห็นถึงการบริหารที่ขาด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลซึ่งปัญหาเกิดจากตัวผู้บริหารเองที่ไม่มีพื้นฐานทางการศึกษาและไม่ได้ ผ่านการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทำให้ส่งผลต่อการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาคุณภาพที่ต่ำว่าคุณภาพในแต่ละปีจึงมีโรงเรียนที่หยุดกิจการ ไม่มีการสร้างเครือข่าย เชื่อมโยงประสานระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษา เช่น เขตพื้นที่ทางการศึกษาต่าง ๆ ที่โรงเรียน ตั้งอยู่ เป็นต้น ทำให้โรงเรียนเหมือนอยู่โดดเดี่ยว ความร่วมมือของคนในชุมชนก็มีน้อยสาเหตุเกิด จากความไม่เข้าใจการจัดการศึกษาของพระภิกษุในระบอบนี้ และความสัมพันธ์จากการประพฤติ ปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรอีกทางหนึ่ง ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญซึ่งก็มี ปัญหาที่ต่างกัันและมีความเชื่อมโยงในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ และ โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่จะมีความพร้อมในเรื่องของการสนับสนุนงบประมาณนอกเหนือจากรัฐให้การ

สนับสนุน เช่น โรงเรียนสาธิตพุทธชินราช วัดพระศรีมหาธาตุ และวัดโสธรวนาราม เป็นต้น เนื่องจากโรงเรียนเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรายได้ของวัด ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ทั้งคุณภาพทางการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และการบริหารจัดการศึกษาระหว่างความขาดแคลนกับความพร้อมทั้งด้านทรัพยากรการศึกษานั้นเอง

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยในฐานะผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า การจ่ายค่าตอบแทนครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น ไม่สามารถจ่ายค่าตอบแทนครูที่มีวุฒิปริญญาตรีและมีใบประกอบวิชาชีพครูได้ตามอัตราทั่วไป เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงกับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ไม่เพียงพอทำให้ผู้บริหารจำต้องอาศัยแหล่งเงินจากส่วนอื่น ๆ เช่น เงินบริจาคตามเทศกาล เงินมูลนิธิ เป็นต้น มาเสริมในการบริหารทรัพยากรการเงินจากที่ได้รับจากรัฐ เพื่อให้เกิดความพอเพียงต่อองค์กร

ในขณะที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาบางแห่งต้องใช้วิธีการบริหารจัดการงบประมาณที่ได้มาอย่างจำกัดด้วยวิธีการระดมทุนจากชุมชน การขอความช่วยเหลือจากนักการเมือง ด้วยการจัดงานสำคัญ เช่น โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน งานผ้าป่าเพื่อการศึกษา เป็นต้น (อารีณะ วีระวัฒน์, 2553: 24) และได้รับการสนับสนุนงบประมาณ การบริหารงบประมาณจึงไม่ได้เป็นไปตามรายการดังกล่าว จำต้องนำรายการอื่นมาเพิ่มเติม นำไปสู่การพึ่งตนเองด้านทรัพยากรทางการเงิน คือ การใช้ความรู้ความสามารถของความเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในการหาแหล่งทุนทางการเงินเพื่อแบ่งเบาภาระของงบประมาณที่ได้รับจากการจัดสรรตามรายการต่าง ๆ เป็นความสามารถของผู้บริหารในการตัดสินใจดำเนินการบริหารจัดการงบประมาณเพื่อเป็นประโยชน์ของโรงเรียนทั้งในด้านการแก้ปัญหาและการพัฒนาสู่ความเข้มแข็งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จนสามารถพึ่งตนเองทางทรัพยากรทางการเงินได้ จึงขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาสเป็นกลไกที่สำคัญในการแสวงหาแหล่งเงินทุนและการมีส่วนร่วมของชุมชน

การบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่เป็นรูปแบบต่างคนต่างทำซึ่งมีรายการค่าใช้จ่ายตามที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด ดังนั้นกระบวนการงบประมาณจึงมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับผลสัมฤทธิ์ของการบริหารงบประมาณ โดยเฉพาะการให้อำนาจการบริหารไปยังสถานศึกษาแต่จะต้องมีการพัฒนาการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การพัฒนากระบวนการงบประมาณของสถานศึกษาให้ชัดเจน โปร่งใสและบุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำงบประมาณ ซึ่งเป็นไปตามการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน และระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานได้กระจายอำนาจการบริหารงบประมาณให้สถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารงบประมาณและใช้จ่ายเงินด้วยตนเอง

ในขณะที่เดียวกันสถานศึกษาต้องมีการวางแผนการบริหารและควบคุมงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมถึงการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน ดังนั้น การบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ จึงมีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพการศึกษาเช่นเดียวกัน (พรจันทร์ พรศักดิ์กุล, 2550: 3-7) ด้วยการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ขาดกระบวนการที่ชัดเจนและมีงบประมาณที่จำกัด จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าไปสู่ผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษา พ.ศ. 2544-2548 ซึ่งบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ได้มาตรฐานเพียงร้อยละ 6.69 และรอบที่สองได้มาตรฐานร้อยละ 54

จากผลการประเมินดังกล่าว แม้จะมีสัดส่วนที่เพิ่มมากขึ้นในการประเมินรอบสองก็ตาม แต่เหตุที่ต้องกลับมาทบทวนและแก้ไขหลังจากผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพทางการศึกษา กล่าวคือ ในส่วนของผู้เรียนที่ขาดความคิดอย่างเป็นระบบไม่ได้มาตรฐาน ขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ขาดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ขาดการรักการเรียนรู้ ขาดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ขาดทักษะและไม่รักการทำงานหรือไม่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และขาดเจตคติที่ดีต่ออาชีพที่สุจริต ส่วนจำนวนของครูนั้น ไม่เพียงพอและมีอัตราการเข้าออกสูง ขาดครูที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ขาดการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในส่วนของผู้บริหาร ก็ไม่เข้าใจการบริหารวิชาการ โดยเฉพาะหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น ขาดสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ขาดการส่งเสริมกิจกรรมและการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ

กล่าวโดยสรุป จากสภาพปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้แก่ การบริหารจัดการโรงเรียน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาและบุคลากรครูขาดแรงจูงใจและเกิดความรู้สึกไม่มั่นคงทางอาชีพ การทุ่มเทต่อการสอนจึงไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่ำไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งเป็นปัญหาของโรงเรียนมานาน ด้านบุคคลเองก็ไม่สามารถคัดเลือกบุคคลได้ตรงตามสาขาวิชาที่ต้องการและมีอัตราการเข้าออกของบุคลากรอยู่เสมอด้านงานวิชาการขาดความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงหลักสูตรและแหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ ในด้านการบริหารนั้น ผู้บริหารขาดภาวะผู้นำ ในด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รวมไปถึงการบริหารทรัพยากรการเงิน ซึ่งขาดรูปแบบที่เหมาะสมและชัดเจน เพื่อการบริหารทรัพยากรการเงินสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งดำเนินการปฏิรูปการบริหารงบประมาณที่เน้นความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการวางแผน ควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552: 22-32)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา “รูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” ว่าควรมีรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินที่เหมาะสมอย่างไร มีปัจจัยอะไรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่จะส่งผลให้เกิดการบริหารทรัพยากรการเงินอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อการบริหารทรัพยากรการเงินที่ได้รับการจัดสรร ถึงแม้จะไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงก็ตาม รวมไปถึงแนวทางการแสวงหาแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ทำยที่สุด ผลการวิจัยนี้จะนำไปสู่การนำเสนอรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้อย่างเหมาะสม

1.2 คำถามของการวิจัย

1. สภาพการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นอย่างไร
2. ปัจจัยใดที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
3. รูปแบบของการบริหารทรัพยากรการเงินสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ด้านพื้นที่

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกองพุทธศาสนศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ แบ่งโรงเรียนออกเป็น 14 กลุ่ม ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 410 โรงเรียน มี 3 ขนาด คือ ขนาดเล็กจำนวน (นักเรียนต่ำกว่า 120 รูป) 215 โรงเรียน ขนาดกลาง (จำนวนตั้งแต่ 121-300 รูป) จำนวน 159 โรงเรียน และขนาดใหญ่ (จำนวนตั้งแต่ 301 รูปขึ้นไป) 27 โรงเรียน

ด้านเวลา

งบประมาณที่ได้รับเป็นทรัพยากรการเงินของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
ปีงบประมาณ 2548-2553

ด้านตัวแปรที่ศึกษา

1. เงินงบประมาณที่ได้รับจากการจัดสรรจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้แก่
 - 1.1 งบบุคลากรประกอบด้วยเงินค่าตอบแทนครูประจำ และค่าตอบแทนครูพิเศษ
 - 1.2 งบดำเนินการประกอบด้วยค่าปัจจัยพื้นฐานของนักเรียน ค่าวัสดุอุปกรณ์
ค่าสาธารณูปโภค ค่าตำราเรียน ค่าเชื้อเพลิง ค่าภัตตาหาร ค่าผ้าไตรจีวร ทุนการศึกษาเฉลิมราชกุมารี
ค่าส่งเสริมแหล่งเรียนรู้และห้องสมุด ค่าผลิตสื่อประกอบการเรียนการสอน ค่าการจัดการศึกษา
สำหรับเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร
 - 2.3 งบลงทุนประกอบด้วยค่าซื้อวัสดุอุปกรณ์ ค่าซื้อที่ดิน ค่าซ่อมแซมอาคารเรียน
2. เงินนอกงบประมาณจากแหล่งอื่น ๆ เช่น ชุมชน และมูลนิธิ เป็นต้น
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน
4. รูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

1.5 คำจำกัดความ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับ
ขั้นพื้นฐานเทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณร โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ
กองพุทธศาสนศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ทรัพยากรการเงิน หมายถึง เงินงบประมาณที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
ได้รับจาก 2 แหล่ง คือ

1. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดสรร ตามรายการใช้จ่ายต่าง ๆ ได้แก่
 - 1.1 งบบุคลากรประกอบด้วยเงินค่าตอบแทนครูประจำ และค่าตอบแทนครูพิเศษ
 - 1.2 งบดำเนินการประกอบด้วยค่าปัจจัยพื้นฐานของนักเรียน ค่าวัสดุอุปกรณ์
ค่าสาธารณูปโภค ค่าตำราเรียน ค่าเชื้อเพลิง ค่าภัตตาหาร ค่าผ้าไตรจีวร ทุนการศึกษาเฉลิมราชกุมารี
ค่าส่งเสริมแหล่งเรียนรู้และห้องสมุด ค่าผลิตสื่อประกอบการเรียนการสอน และค่าการจัดการศึกษา
สำหรับเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร
 - 1.3 งบลงทุนประกอบด้วยค่าซื้อวัสดุอุปกรณ์ ค่าซื้อที่ดิน ค่าซ่อมแซมอาคารเรียน
2. เงินนอกงบประมาณจากแหล่งอื่นๆ เช่น ประชาชน ชุมชนและมูลนิธิ เป็นต้น

การบริหารทรัพยากรการเงิน หมายถึง การดำเนินการบริหารเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและเงินนอกงบประมาณที่ได้รับจากแหล่งอื่น ๆ เพื่อนำมาใช้จ่ายในจัดการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักการจัดสรรงบประมาณ ได้แก่ ความพอเพียง ความเป็นธรรม และมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และหลักการบริหารเงินงบประมาณ ได้แก่ กระบวนการการวางแผน การจัดโครงสร้างองค์กรและหน้าที่งานการเงิน การควบคุมการดำเนินงานทางการเงินเกี่ยวกับงานบัญชี การตรวจสอบการเงินและทรัพย์สินของโรงเรียน และการประเมินผลการดำเนินงานทางการเงินของโรงเรียน

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรการเงิน ได้แก่ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน การกระจายอำนาจการบริหาร และความมีอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจ

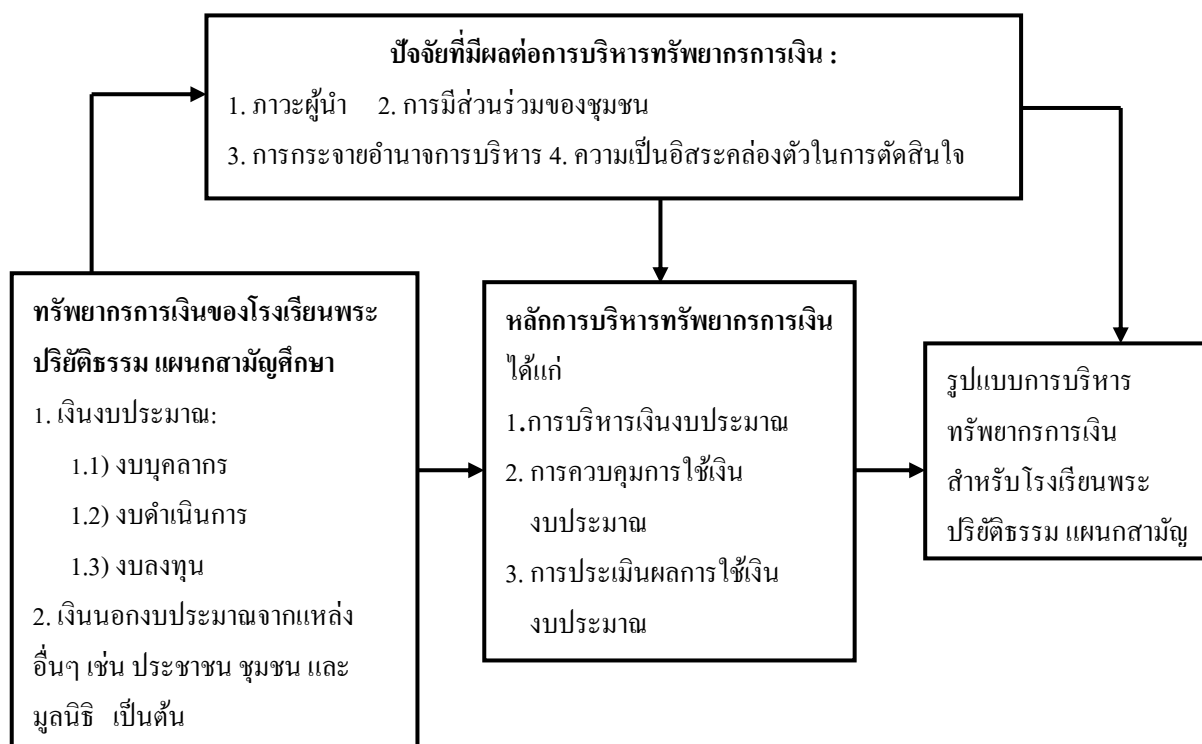
รูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงิน หมายถึง รูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินที่มีปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินมีภาวะผู้นำการมีส่วนร่วมของชุมชน การกระจายอำนาจการบริหาร และความมีอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจตามลักษณะที่เหมาะสมกับสภาพการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ทราบถึงรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

2. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสามารถนำรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินเพื่อไปปรับใช้กับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพอันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับชั้นพื้นฐาน

1.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “ การนำเสนอรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ดังนี้ 1) ทรัพยากรการเงิน 2) การบริหารทรัพยากรการเงิน 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน 4) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ รายละเอียดมีดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการเงิน

1.1 ความเป็นมาของทรัพยากรการเงิน

ทรัพยากรการเงินเป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรทางการศึกษา นอกจากอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ หนังสือแบบเรียน และครูที่มีคุณภาพหรือหมายถึงปัจจัยนำเข้าทั้งหมดที่มีผลต่อผู้เรียน ได้แก่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้บริหารการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา อาคาร อุปกรณ์ เครื่องมือ และหนังสือ (เฮย์แมน, เฮย์แมนและ ล็อคซ์ลี และฟูลเลอร์, 2533: 10, John and Morphet, 1975: 392 อ้างในเฟื่องอรุณ ปรีดีคิดอก, 2549) ซึ่งอาจมีความหมายใน 2 ลักษณะ ดังนี้คือ (ช้อยนันต์ สมุทวณิช, 2541: 5-6)

(1) ทรัพยากรทางการศึกษาในความหมายที่แคบ คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) ที่นำไปใช้ในการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทภายในสังคม ปัจจัยนำเข้านี้ส่วนใหญ่จะเป็นในรูปแบบเงินงบประมาณทั้งด้านรายจ่ายเกี่ยวกับการปฏิบัติงานประจำ เช่น เงินเดือน ค่าตอบแทน ค่าใช้จ่ายวัสดุ อุปกรณ์กับรายจ่ายด้านการลงทุน

(2) ทรัพยากรทางการศึกษาในความหมายที่กว้าง คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) และปัจจัยกระบวนการจัดการในการแปรเปลี่ยนปัจจัยนำเข้าให้บังเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เมื่อพิจารณาในแง่นี้ ทรัพยากรทางการศึกษา จึงไม่จำกัดอยู่เฉพาะงบประมาณทางการศึกษา หากรวมถึงการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ความสามารถในการดึงและระดมสรรพกำลังในสังคมเข้ามาสนับสนุนส่งเสริม เกื้อหนุนการศึกษาในรูปแบบลักษณะต่างๆ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเม็ดเงินหรืออุปกรณ์หรือเวลา (Time) ที่จัดเป็นการให้โอกาสทางการศึกษาทั้งในแง่ของสละเวลามาให้บริการทางการศึกษาจากบุคคลภายในสังคม ซึ่งมีใช้ครู อาจารย์ นอกจากนั้นทรัพยากรทางการศึกษายังหมายรวมถึงทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการให้บริการทางการศึกษาตลอดจนคลื่นวิทยุ โทรทัศน์ ดาวเทียม อินเทอร์เน็ต ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษา

ในขณะที่การศึกษาเป็นการผลิตการบริการที่มีลักษณะเช่นเดียวกับการผลิตสินค้าและบริการอื่น ๆ จึงจำเป็นต้องมีทรัพยากร (Resources) หรือปัจจัยการผลิต (Factors of Production) ซึ่งประกอบไปด้วยที่ดิน แรงงาน ทุนและผู้ประกอบการ แต่ปัจจัยการผลิตเหล่านี้มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นคือจะต้องหาวิธีในการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาด้วยวิธีการอย่างไรที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่สังคมโดยส่วนรวม ทรัพยากรทางการศึกษาจึงมีความสำคัญต่อระบบการการศึกษา สำหรับปัจจัยในการผลิตหรือทรัพยากรทางการศึกษา สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ (พิชญเศ เจริญฉัตร, 2537: 45 และสำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อ้างถึงใน ไพพรรณ เกียรติโชคชัย, 2546: 149)

1) ทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน (In cash) คือ เงินงบประมาณที่มาจากส่วนกลาง หรืออาจจะเป็นเงินบริจาคในท้องถิ่นก็ได้

2) ทรัพยากรที่ไม่เป็นตัวเงิน (In Kind) ได้แก่ ความคิด คำแนะนำ ความร่วมมือที่ได้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน แหล่งเรียนรู้และวัสดุต่างๆ ในชุมชนที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

Monk (1990 : 325 – 360 อ้างถึงในบุญทริกา บุญภักดิ์, 2546) ได้กล่าวถึงทรัพยากรการศึกษา ซึ่งสามารถแบ่งเป็นทรัพยากรที่สามารถจัดการได้และทรัพยากรที่ไม่สามารถจัดการได้ (Manipulable และ Nonmanipulable input) ได้แก่

(1) ทรัพยากรที่สามารถจัดการได้ หมายถึง ปัจจัยนำเข้าที่ผู้บริหารหรือผู้วางแผนการศึกษาเปลี่ยนแปลงหรือจัดสรรให้เกิดความเหมาะสมได้ เช่นภาระงานของครู ขนาดชั้นเรียน รวมถึงการวัดประสิทธิภาพครู การจัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ การจัดสรรเงินเดือนหรือวัสดุอุปกรณ์ และการบริการห้องสมุด

(2) ทรัพยากรที่ไม่สามารถจัดการได้ หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ภายนอกโรงเรียน แบ่งปัจจัยการผลิตหรือทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตทางการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ

(2.1) ทรัพยากรที่ได้มาโดยการจ้าง (Hired Resources) ปัจจัยที่เป็นแรงงานเช่น ครู ผู้ช่วยครู ผู้บริหาร เป็นต้น

(2.2) ทรัพยากรที่ได้มาโดยการซื้อ (Purchased Resources) ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ หนังสือเรียนและคอมพิวเตอร์ และอาคารสถานที่ เป็นต้น ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า กระบวนการผลิตทางการศึกษาทั่วโลก พึ่งพาทรัพยากรที่ได้มาจากการกว่าทรัพยากรที่ได้มาโดยการซื้อ จะเห็นได้จากการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายทั้งหมดไปกับทรัพยากร

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547: 42-43) ได้กล่าวถึง ทรัพยากรการศึกษา หมายถึง ทรัพยากรหรือปัจจัยในการผลิตไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน ถ้าปราศจากจากทรัพยากร องค์กรก็ไม่สามารถดำเนินภารกิจให้บรรลุเป้าหมายได้ ทรัพยากรจึงเป็นตัวกลางที่จะนำภารกิจขององค์กร ไปสู่

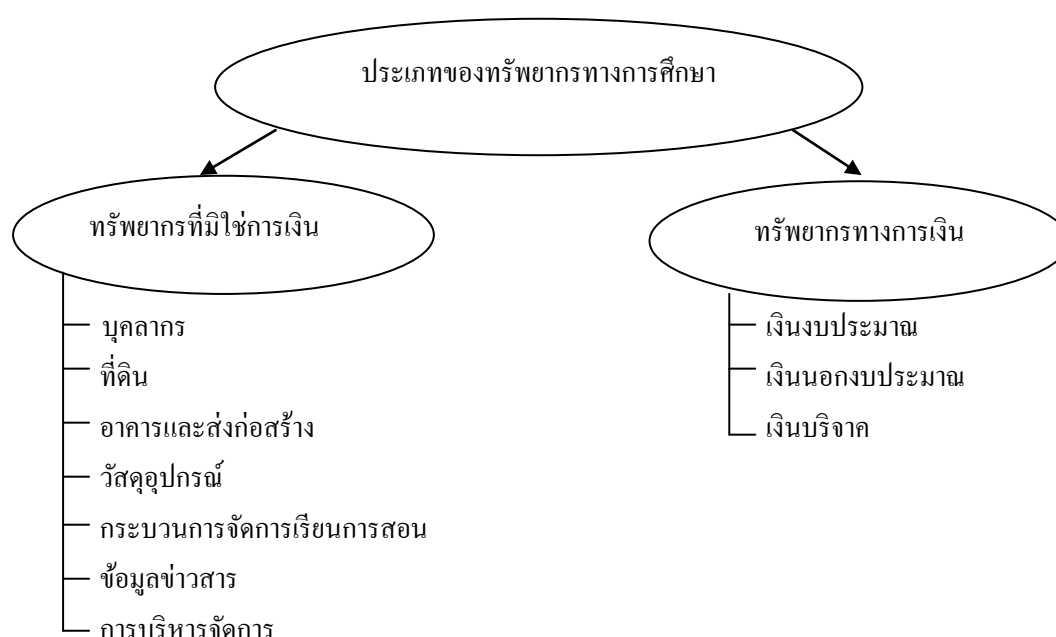
ความสำเร็จ ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการดำเนินการ คือ 1.คน 2.ทรัพยากร 3.ภารกิจหรือกิจกรรม

โดยสรุป ทรัพยากรทางการศึกษา สามารถแบ่งได้เป็นทรัพยากรการเงิน (Financial Resource) และทรัพยากรที่ไม่มีใช้เงิน (Non- Financial Resource) ซึ่งทรัพยากรที่ไม่ใช่เงินนั้น หมายถึง ทรัพยากรที่ครอบคลุมปัจจัยการผลิตหลัก ๆ อันได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ทุน และผู้ประกอบการ เป็นต้น (ปีโตรเลียมแห่งประเทศไทย,2544 อ้างในบุญชริกา บุญภักดี, 2546) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติระบุว่า ทรัพยากรทางการศึกษาจึงรวมถึงบุคลากร ที่ดิน อาคาร สิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอนและการผสมผสานการใช้ปัจจัยต่าง ๆ เข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังรวมถึงทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยการศึกษาได้ ตลอดจนคลื่นวิทยุ โทรทัศน์ ดาวเทียม อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้คน สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรทางการศึกษาที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาด้วย ซึ่งอาจอยู่นอกโรงเรียนทำให้โรงเรียนไม่ใช่สถานที่เรียนรู้แต่เพียงแห่งเดียวอีกต่อไป

1.1.1 ประเภทของของทรัพยากรทางการศึกษา

โดยทั่วไปปัจจัยการผลิตหมายถึง ที่ดิน แรงงาน ทุนและการประกอบการ แต่ในปัจจัยการผลิตทางการศึกษาจะหมายถึง ทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังปรากฏดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 ประเภทของทรัพยากรทางการศึกษา

ที่มา : ไพพรรณ เกียรติโชคชัย (2546: 149)

จากแผนภูมิที่กล่าวมาแสดงให้เห็นทรัพยากรทางการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยสรุปได้ดังนี้คือ

1. **ทรัพยากรที่ไม่มีใช้การเงิน (Non-financial Resources)** ครอบคลุมถึงบุคลากรทุกประเภท ที่ดิน อาคาร สิ่งก่อสร้าง วัสดุ อุปกรณ์ การจัดการเรียนการสอน ข้อมูล ข่าวสารตลอดจนการบริหาร และการจัดการในการระดมทรัพยากร ในการจัดการศึกษาจะมุ่งเน้นที่ทรัพยากรประเภทนี้เป็นหลัก

2. **ทรัพยากรการเงิน (Financial Resources)** ครอบคลุมถึงเงินงบประมาณแผ่นดินและเงิน นอกงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ในประเทศและต่างประเทศให้การสนับสนุน

สรุปว่า ทรัพยากรทางการศึกษามีทั้งที่เป็นทรัพยากรการเงินและมีใช้ทรัพยากรการเงิน ทั้งสองส่วนมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ในปัจจุบันทรัพยากรทางการศึกษาในการจัดการศึกษา ของไทยยังคงจำกัดวงแคบอยู่ที่งบประมาณทางการศึกษาที่ต้องอาศัยงบประมาณของรัฐเป็นส่วนใหญ่ ที่เก็บมาจากภาษีของประชาชน จำนวน 422,195.1 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 20.4 ของงบประมาณ รายจ่ายทั้งสิ้น (งบประมาณโดยสังเขป พ.ศ.2544) และงบประมาณการศึกษาที่ได้มาจากเงินอุดหนุน ของท้องถิ่นมีน้อย ดังนั้นทรัพยากรทางการศึกษาจึงอยู่ในวงจำกัดพึ่งรัฐสูง เอกชนและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและสนับสนุนการศึกษาน้อยมาก

1.2 ทรัพยากรการเงิน

1.2.1 ความหมายของทรัพยากรการเงิน

ในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ทรัพยากรการเงินจะจัดอยู่ในปัจจัยการผลิตที่เป็นทุน ซึ่งเป็นหนึ่งในสี่ของปัจจัยการผลิตที่ประกอบไปด้วยทุน ที่ดิน แรงงาน และการประกอบการ ดังนั้น ทรัพยากรการเงินหมายถึง งบประมาณแผ่นดินที่รัฐเป็นผู้จัดสรรให้ตามปีงบประมาณ และเงินนอก งบประมาณแผ่นดินซึ่งได้รับจากองค์กรต่าง ๆ เช่น เงินบริจาคสนับสนุน เงินจากมูลนิธิ เงิน สนับสนุนจากชุมชน เป็นต้น ทั้งสองลักษณะจึงรวมเป็นทรัพยากรการเงินสอดคล้องกับนักวิชาการที่ เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการเงินไว้ คือ

เทียนฉาย กิระนันท์ (2537) ได้กล่าวถึงงบประมาณ หมายถึง เงินงบประมาณแผ่นดิน ที่ได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดินต้องจัดตามประเภทรายจ่าย และรายการรายจ่าย ตาม วิธีการงบประมาณแผ่นดิน และเงินนอกงบประมาณแผ่นดินที่เป็นรายได้เสริมจากการได้รับการ จัดสรรจากงบประมาณแผ่นดิน เช่น เงินบริจาค เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ และรายได้อื่น ๆ เป็นต้น

ชัยอนันต์ สมุทวนิช (2541) ได้ให้ความหมายของ ทรัพยากรการเงิน หมายถึง เงินที่ได้จาก ภาครัฐและภาคเอกชน ภาครัฐคือเงินที่ได้มาจากการจัดสรรในรูปแบบของงบประมาณ (Block grant) ส่วน เอกชนคือเงินที่ได้มาจากการระดมของภาคเอกชนซึ่งภาคเอกชนและท้องถิ่นมีส่วนในการสนับสนุน

ของการศึกษาน้อยมาก สรุปรूपพยากรณ์การเงิน คือ เงินที่ได้รับจากภาครัฐในรูปแบบของเงินงบประมาณ และเงินจากภาคเอกชนจะได้อาจมาจากการระดมงบประมาณ

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2543) ให้ความหมายของงบประมาณ หมายถึง แผนการปฏิบัติงานในระยะเวลาหนึ่ง แสดงจำนวนเงินที่คาดว่าจะใช้จ่ายในการปฏิบัติงานนั้นๆ และแสดงแหล่งที่มาของเงินรายได้ ตลอดจนวิธีการหาเงินเพื่อดำเนินการตามแผนการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ และมีกระบวนการงบประมาณประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน คือ การจัดทำงบประมาณ การเสนองบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การอนุมัติงบประมาณ การบริหารงบประมาณ และการควบคุมงบประมาณ

นงลักษณ์ สุทธิวัฒน์พันธ์ (2544) ได้ให้ความหมายของงบประมาณ คือ การวางแผนการบริหารของรัฐบาล แสดงกิจกรรม หรือโครงการที่จะปฏิบัติจัดทำและหน่วยงานที่รับผิดชอบ งบประมาณค่าใช้จ่าย และที่มาของรายได้เพื่อการใช้จ่ายนั้น ๆ มีระยะเวลาที่แน่นอน (เรียกว่า งบประมาณ) เป็นแผนบริหารที่ฝ่ายบริหารจัดทำขึ้น เพื่อเสนอขออนุมัติจากรัฐสภา

จรัส สุวรรณเวลา (2546) ได้ให้ความหมายของพยากรณ์การเงิน หมายถึง งบประมาณที่รัฐเป็นผู้จัดสรรให้โดยนำวิธีการบริหารแบบระบบงบประมาณต่าง ๆ มาใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งในยุคแรกนิยมใช้ระบบงบประมาณแบบรวมศูนย์และระบบงบประมาณแบบควบคุม และต่อมาได้นำระบบงบประมาณแบบมุ่งผลงานมาใช้ในการบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลซึ่งพิจารณาระหว่างปัจจัยการผลิตหรือต้นทุนการผลิตที่วัดด้วยจำนวนงบประมาณกับปริมาณผลผลิตซึ่งมุ่งผลสำเร็จ สามด้านคือ การรักษาวินัยทางการคลัง การส่งเสริมประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร และการมุ่งประโยชน์สูงสุดของประชาชน นั่นเอง

จิตรรา พิชะพัฒน์ (2548) ให้ความหมายของงบประมาณ คือ แผนแสดงรายรับจ่ายเงินที่บอกที่มาและการใช้ไปของเงินและแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมการปฏิบัติงานในรอบระยะเวลาหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อบังคับให้ผู้บริหารต้องกำหนดทิศทางและวางแผนล่วงหน้า เพื่อจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ เพื่อกำหนดมาตรฐานของการประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งมาตรฐานจะนำไปใช้เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากร และเพื่อพัฒนาระบบสื่อสารและการประสานงานระหว่างบุคลากรในหน่วยงาน

ธร สุนทรายุทธ (2553) ได้ให้ความหมายของงบประมาณ หมายถึง กระเป๋าหรือถุงของรัฐบาล บรรจุเอกสารของรัฐมนตรีซึ่งแสดงถึงความต้องการของประเทศและทรัพยากร และยังมี ความหมายที่เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการบริหารประเทศชาติทั้งในการวางแผนและการควบคุม

การบริหาร ยังเป็นการคลังของประเทศ ควบคุมเศรษฐกิจของประเทศ อาจเป็นแผนเบ็ดเสร็จที่แสดงออกมาในรูปของตัวเงิน แสดงโครงการในการดำเนินงาน ได้แก่ การจัดทำหรือเตรียมการอนุมัติ และการบริหารโครงการ ในฐานะที่เป็นเรื่องทางการเมืองที่จะต้องจัดสรรทรัพยากรและอำนาจให้แก่กลุ่มการเมืองต่าง ๆ เป็นสัญญาณระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร โดยที่ฝ่ายบริหารสัญญาที่จะจ่ายงบประมาณภายใต้เงื่อนไขบางประการตามพันธสัญญาที่ตกลงกันไว้ งบประมาณนี้จึงเป็นกระบวนการทางการเมืองที่จะมีการต่อสู้ ต่อรอง หรือการประนีประนอม ระหว่างกลุ่มการเมืองต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งงบประมาณตามที่ฝ่ายตนต้องการ ในฐานะที่เป็นเอกสาร แสดงความต้องการของรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาล ที่ประกอบด้วยตัวเลขแสดงการใช้จ่าย เมื่อสรุปแล้ว งบประมาณหมายถึง เครื่องมือของรัฐที่เป็นเอกสาร แสดงถึงความต้องการของรัฐบาล ประกอบไปด้วยแผนงานการเงิน และโครงการที่จะดำเนินการในรอบปีงบประมาณนั้น ๆ

Raquel Fernandez and Richard Rogerson (2002) ได้กล่าวถึงทรัพยากรการเงิน คือ งบประมาณที่ท้องถิ่น รัฐ และมูลนิธิเป็นผู้จัดสรรทั้งในระบบคืองบประมาณ หรือเงินบริจาคที่สนับสนุนจากองค์กรหรือมูลนิธิ ระบบการเงินมีผลกระทบต่อทรัพยากรและคุณภาพทางการศึกษา

Vern Brimley, Jr., Rulon R. Garfield (2002) ได้กล่าวถึงงบประมาณ คือ แผนทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอย่างน้อยสี่อย่างคือ การวางแผน การได้มาซึ่งเงิน การใช้จ่ายและการประเมินผลการใช้เงินของการเงิน งานทุกอย่างในช่วงเวลาที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้น งบประมาณจึงเป็นการเรียงลำดับความสำคัญและความต้องการ การได้มา การใช้จ่ายเงินในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เป็นสิ่งรัฐจะต้องสนับสนุนในแผนของการศึกษาในแต่ละระยะหนึ่งปีการศึกษา มีการกำหนดความต้องการมีหลักการสำคัญ การระบุความต้องการ การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ขององค์กร การสร้างโครงการในการทำวัตถุประสงค์ขององค์กรและการให้บริการงบประมาณที่เป็นเงินในโครงการของตนเอง

Hall, George; Metsinger, Jackie; McGinnis, Patricia (2003) ได้ให้ความหมายของงบประมาณ หมายถึง งบประมาณที่ใช้ในการปฏิบัติทางการเงินต่าง ๆ ที่รับผิดชอบการจัดทำงบประมาณแยกกันแต่ส่วนราชการต่าง ๆ ที่จัดสรรไปยังหน่วยงานการศึกษา ในการจัดทำงบประมาณก็มีรูปแบบการจัดการของงบประมาณ มีการกระจายงบประมาณและการบริหารจัดการ และการจัดทำงบประมาณ รวมไปถึงการตัดสินใจในการดำเนินงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำงบประมาณ รูปแบบของงบประมาณซึ่งขึ้นอยู่กับสถานศึกษาของรัฐ และความหลากหลายของการจัดทำงบประมาณที่กระจายอำนาจในการบริหารจัดการการศึกษา และเพื่อความสะดวกต่อการควบคุมงบประมาณ ติดตามประเมินผล ที่สำคัญเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการจัดทำงบประมาณหรือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงบประมาณนั่นเอง

Siegel, Dorothy (2003) ได้กล่าวถึงงบประมาณทางการศึกษาหมายถึง งบประมาณที่จะขับเคลื่อนประสิทธิภาพของโรงเรียนที่ต้องร่วมกันจัดทำและการวางแผนงบประมาณในการตัดสินใจเกี่ยวกับทรัพยากรที่จะนำไปบริหารให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาโรงเรียนอันจะส่งผลต่อการเรียนการสอน ดังนั้นงบประมาณจึงมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่อเมื่อได้มีการควบคุมการใช้ทรัพยากรและการวางแผนการเรียนการสอน

Allan R.Odden, Lawrence O.Picus (2004) ได้ให้ความหมายของงบประมาณ หมายถึง เอกสารที่ระบุค่าใช้จ่ายในการวางแผนและการคาดการณ์รายได้ของเขตการศึกษาในปีบัญชีที่กำหนด พร้อมกับข้อมูลอื่น ๆ และข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของงบการเงินไปยังโปรแกรมปรัชญาการศึกษาและความต้องการของอำเภอต่อการศึกษา งบประมาณมีหน้าที่แตกต่างกันคือ การบันทึกส่วนที่ผ่านมา ข้อสำคัญของงบประมาณที่จะใช้ในอนาคต การพยากรณ์ค่าใช้จ่ายในอนาคต กลไกในการจัดสรรทรัพยากร ตลอดจนถึงรูปแบบของอำนาจ

Glover, Derek; Levacic, Rosalind (2007) ได้ให้ความหมายของทรัพยากรการเงิน คือ เงินที่รัฐจัดสรรให้ซึ่งมีจุดประสงค์ในการปรับปรุงประสิทธิภาพและส่วนของระบบการใช้ทรัพยากรของบุคลากรซึ่งประกอบด้วยต่าง ๆ คือ องค์การทางการศึกษาและสิ่งแวดล้อม การให้ทุนการศึกษาของภาครัฐและเอกชน การจัดสรรเงินทุนเพื่อการศึกษาของเอกชน การจัดเตรียมงบประมาณ การควบคุมและการตรวจสอบการเงิน และการประเมินผลการใช้งบประมาณและรวมไปถึงบริษัทที่บริหารหลักทรัพย์ที่เป็นกองทุนและเงินทุนในการใช้จ่าย

Drago-Severson, Eleanor Elizabeth (2009) ได้ให้ความหมายของทรัพยากรการเงิน คือ งบประมาณที่เป็นการจัดสรรไปในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะส่วนที่ไปสนับสนุนครูซึ่งเป็นผู้นำการเรียนรู้อ การสนับสนุนยังทำให้งานของครูเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ ทรัพยากรการเงินจึงเป็นส่วนหนึ่งของเงินที่สนับสนุนครูในการพัฒนาการศึกษาและเป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้

สรุป ความหมายของทรัพยากรการเงินกับงบประมาณสามารถมองในแง่เศรษฐศาสตร์จะมองเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยการผลิต และการจัดสรรทรัพยากรการเงิน แต่ถ้ามองในแง่ของการจัดการหรือการบริหารจะเป็นงบประมาณ ทรัพยากรการเงินจึงมีบทบาทในการจัดการศึกษา เนื่องจากเป็นปัจจัยสนับสนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสรับการศึกษา แม้รัฐบาลจะมีนโยบายให้เรียนฟรี แต่เพราะปัญหานักเรียนที่ไม่ได้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน นักเรียนที่ออกกลางคันก็มีจำนวนมาก ปัญหาหลักคือเรียนไม่ฟรีจริงดังนโยบายรัฐบาล นักเรียนระดับขั้นพื้นฐานจะได้รับการยกเว้นค่าเล่าเรียน แต่ยังคงมีค่าใช้จ่ายอย่างอื่น เช่น ค่าอาหารกลางวัน ค่าอุปกรณ์การศึกษา ค่าออกค่ายและค่าทัศนศึกษา รวมทั้งค่าใช้จ่ายด้านคอมพิวเตอร์และอื่น ๆ ที่โรงเรียนเรียกเก็บ เพราะรัฐบาล

ให้เงินสนับสนุนต่อหัวน้อยไม่พอที่จะจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ สำหรับนักเรียนยากจนก็ต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัวซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะสามารถช่วยให้จบการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ ทรัพยากรการเงินในการจัดการศึกษาในปัจจุบันเป็นการจัดสรรงบประมาณแบบรายหัว ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ เพราะโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนน้อย งบประมาณรวมที่ได้จึงน้อยกว่าค่าใช้จ่ายจริง ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่แม้จะมีจำนวนนักเรียนมากซึ่งจะทำให้ได้งบประมาณรายหัวมาก แต่จะมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่สูงกว่า ดังนั้น วิธีจัดสรรงบประมาณแบบรายหัวเหมาะสมกับโรงเรียนขนาดกลางเท่านั้น แต่ที่โรงเรียนขนาดใหญ่มีคุณภาพได้เพราะเรียกเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากนักเรียน และมีเงินบริจาคจากผู้ปกครองและชุมชน (วิทยากร เชียงกูล, 2550: 32-39) นำไปสู่การระดมทรัพยากรการเงินจากองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งปรากฏทั้งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 58 และแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)

1.2.2 แหล่งของทรัพยากรการเงิน

สำหรับทรัพยากรการศึกษาเกี่ยวกับการเงินนั้นมีแหล่งเงินทุนจาก 2 แหล่งใหญ่ ๆ คือ(ปรีชา คัมภีรปกรณ์, 2541: 25, จรินทร์ เทศวานิช และวรรณภา ประเสริฐสุข, 2541: 48-49, บุญทริกา บุญศักดิ์, 2546: 24, เทียนฉาย กิระนันท์, 2538: 8-9, ไพพรรณ เกียรติโชคชัย, 2546: 83)

(1) **เงินงบประมาณแผ่นดิน** สถานศึกษาที่เป็นของราชการ งบประมาณแผ่นดินถือว่าเป็นแหล่งทรัพยากรแหล่งใหญ่ที่สุดในส่วนงบประมาณโรงเรียน รัฐบาลจัดสรรให้แก่ กระทรวงทบวงต่าง ๆ และกระทรวงก็จัดสรรให้กรม กองและหน่วยงานย่อย ตลอดจนโรงเรียนต่าง ๆ ตามสายบังคับบัญชา

(2) **เงินนอกงบประมาณแผ่นดิน** เป็นงบประมาณนอกเหนือจากงบประมาณแผ่นดิน หรือเป็นงบประมาณที่สถานศึกษานั้นสามารถจัดหามาได้ และสามารถจัดทำโครงการเพื่อใช้ในกิจกรรมของโรงเรียนได้ เช่น

(2.1) **เงินบำรุงการศึกษา** เป็นที่สถานศึกษารับไว้เป็นกรรมสิทธิ์เพื่อบำรุงการศึกษาของสถานศึกษา เช่น ค่าจำหน่ายใบสมัคร ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าบำรุงโรงเรียน ค่าวัสดุการศึกษา ห้องสมุด ค่าบำรุงสุขภาพ ห้องพยาบาล ค่าธรรมเนียมการสอบ และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ

(2.2) **เงินผลประโยชน์** เช่น ค่าเช่าที่ ค่าประมูลร้านค้าของโรงเรียน ค่าบริการฝึกอบรมเงินจากกิจกรรมของโรงเรียน เงินตอบแทนจากบริการของโรงเรียนเงินรับจ้างทำของ เงินจากโครงการอาหารกลางวัน เป็นต้น

(2.3) เงินบริจาค เป็นเงินที่มีผู้มอบให้สถาบันการศึกษาทั้งมีการระบุดูประสงค์และไม่ระบุดูประสงค์

(2.4) เงินจากการลงทุน สถานศึกษาที่เป็นของเอกชน แหล่งเงินรายได้ส่วนใหญ่มาจากการลงทุนของเจ้าของกิจการซึ่งอาจจะเป็นทั้งเอกชน มูลนิธิ หรือสมาคมก็ได้ เงินนี้จะใช้ในการดำเนินกิจการทั้งปวงของสถานศึกษานั้นร่วมกับเงินรายได้ที่เรียกเก็บจากผู้เรียน

(2.5) ทรัพยากรจากชุมชน ชุมชนเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีความสำคัญมาก สถาบันการศึกษาจะได้รับการสนับสนุนทรัพยากรแทบทุกประเภทจากชุมชนซึ่งรวมถึงทรัพยากรทางการเงินแหล่งทรัพยากรของชุมชน ประกอบด้วยบุคคล องค์กรต่าง ๆ เช่น สมาคม มูลนิธิ องค์กรการกุศลต่าง ๆ

1.2.3 แนวทางการระดมทรัพยากรทางการศึกษา

ทรัพยากรทางการศึกษามีส่วนสำคัญในการจัดการศึกษา และส่วนใหญ่รัฐจะสนับสนุนงบประมาณด้านการศึกษามากกว่าด้านอื่น ๆ ทำให้รัฐต้องแบกภาระในการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการทางการศึกษาจึงมีการกระจายทั้งการบริหารจัดการงบประมาณสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ.2545 บัญญัติว่า ให้กระทรวงการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ทำให้มีการระดมทรัพยากรทางการศึกษาดังนี้ คือ (ดิเรก พรสีมา, 2553: 1-2)

1. การระดมทรัพยากรบุคคล (Man) ทรัพยากรบุคคลนับเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุด เพราะคนมีคุณภาพสามารถทำให้เกิดการระดมให้เกิดทรัพยากรประเภทอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงและประหยัดอีกด้วย ดังนั้น การระดมทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งที่ต้องระดมเข้ามาในหน่วยงาน อาทิ ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่และคนงาน เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด

2. การระดมทรัพยากรการเงิน (Money) ได้จากการสรรหาและรวบรวมเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การระดมทรัพยากรการเงินจะสามารถทำได้มากขึ้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 2 ประการ คือ

1) องค์ประกอบทางสภาวะแวดล้อมของแหล่งเงินทุน แหล่งเงินทุนที่อุดมสมบูรณ์จะประกอบด้วย การมีระดับมาตรฐานทางเศรษฐกิจที่ดี มีการกระจายสถาบันการเงิน และการคลังอย่างทั่วถึง มีระบบการเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพ การลงทุนเป็นอย่างกว้างขวาง และการออมดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง สรุปคือ สภาวะเศรษฐกิจที่ดีและประชาชนสามารถจ่ายภาษีได้ตรงตามเวลา

2) องค์ประกอบทางด้านความสามารถของผู้ทำการระดม ถึงแม้จะมีแหล่งเงินทุนอยู่มากมายเพียงใดก็ตาม หากผู้ทำการระดมขาดความรู้ความสามารถและขาดเทคนิควิธีที่ดีก็ไม่ช่วยให้การระดมทรัพยากรการเงินประสบความสำเร็จได้

การระดมทรัพยากรการเงิน สามารถทำได้ในรูปของเงินงบประมาณ เงินลงทุนของเอกชน เงินกู้ เงินอุดหนุน และเงินบริจาค ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยส่วนใหญ่แล้วทรัพยากรการเงินจะได้จากเงินงบประมาณแผ่นดินและรองลงมาเป็นเงินกู้ธนาคาร

3. การระดมทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ (Material) การมีวัสดุอุปกรณ์ที่ปริมาณเพียงพอ และมีคุณภาพทำให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายได้ง่ายและเร็วขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 3 ประเภทคือ ประเภทที่หนึ่ง วัสดุ หมายถึง สิ่งนำมาใช้ในการศึกษานอกเหนือจากสไลด์ แถบบันทึกเสียง และฟิล์มภาพยนตร์ เป็นต้น ประเภทที่สอง อุปกรณ์ หมายถึง เครื่องมือที่มีความคงทนถาวรมีทั้งประเภทที่ต้องอาศัยเครื่องยนต์กลไก และที่ไม่ต้องอาศัยเครื่องยนต์กลไก ซึ่งก็มีจำพวก กระดานดำ เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องรับวิทยุ และเครื่องฉายภาพยนตร์ เป็นต้น ประเภทที่สาม เทคนิคหรือวิธี หมายถึง การปฏิบัติที่นำเอาทั้งวัสดุอุปกรณ์ หรืออย่างใดอย่างหนึ่งมาใช้ประโยชน์ที่หลากหลายซึ่งมีรูปนิทรรศการ การทดลอง การแสดงละครหรือการสาธิต

4. การระดมทรัพยากรการจัดการ (Management) การจัดการหรือการบริหารศึกษาไม่ได้มีรูปแบบที่คงที่แน่นอน แต่ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการระดมสมองจากหลายฝ่าย ไม่ว่าจะมาจากผู้บริหารโดยตรง หรือจากผู้ที่ไม่ใช่ผู้บริหาร ซึ่งการระดมทรัพยากรการจัดการสามารถทำได้ ดังนี้

- 1) สร้างบุคลากรทางการบริหารการศึกษา เพื่อมาดำเนินการจัดการศึกษาโดยตรง
- 2) จัดอบรมความรู้ด้านการจัดการศึกษาให้แก่ผู้บริหาร ที่ยังไม่ได้ผ่านการอบรมการจัดการศึกษามาโดยตรง
- 3) จัดการบริหารในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งเป็นการระดมผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมานี้คือแนวทางแห่งการระดมทรัพยากรทางการศึกษาซึ่งก็สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (2552 – 2561: 49-50) ที่เสนอเป็นนโยบายระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ และการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจนบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพโดยกำหนดเป้าหมายดังนี้

มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ อย่างหลากหลายเพิ่มขึ้น มีสัดส่วนเงินนอกงบประมาณแผ่นดินเพิ่มขึ้น มีทุนการศึกษาเพียงพอสำหรับผู้เรียนดี ผู้มีความสามารถพิเศษและผู้ด้อยโอกาส มีการใช้มาตรการทางการเงิน การคลัง เพื่อส่งเสริมการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยมีกรอบการดำเนินงาน ดังนี้

1. ส่งเสริมการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลายจากทุกภาคส่วนของสังคมผ่านมาตรฐานจูงใจด้านภาษีอากร สิทธิประโยชน์ และอื่น ๆ ในรูปแบบที่น่าสนใจ อาทิ การขยายเขตงานการหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลและนิติบุคคล สำหรับเงินบริจาคเพื่อการศึกษา การยกเว้นภาษีโรงเรียนและที่ดินเร่งให้มีการออกกฎหมายที่ดินและสิ่งปลูกสร้างและกันรายได้ส่วนหนึ่งมาใช้เพื่อการศึกษาเป็นต้น รวมทั้งการใช้สิทธิประโยชน์ผ่านคลายกฏ ระเบียบให้เอื้อต่อการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนเพื่อการศึกษา

2. ส่งเสริมให้สถานศึกษารายได้จากทรัพย์สิน นวัตกรรม ความรู้ทางวิชาการ ผลงานวิจัยและทรัพย์สินทางปัญญา โดยร่วมมือกับหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ รวมทั้งสถานประกอบการ

3. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายในการเรียนของตนเองตามหลักประโยชน์ที่ได้รับโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา ซึ่งประโยชน์ตกกับผู้เรียนมากกว่าสังคมโดยรวม

4. พัฒนาระบบการติดตามประเมินผลประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา

5. ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณ โดยจัดสรรผ่านด้านอุปสงค์ หรือผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ความต้องการของผู้เรียนเป็นกลไกหลักในการจัดสรรเงินงบประมาณ

6. พัฒนาระบบการจัดสรรทุนการศึกษาทั้งหมดให้เปล่าและทุนกู้ยืมเพื่อเป็นกลไกเพิ่มโอกาสทางการศึกษา การผลิตและพัฒนากำลังคนตามความต้องการของประเทศ

7. ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้มากขึ้น ทั้งในส่วนสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสังกัดอื่น รวมทั้งจัดเก็บภาษีท้องถิ่นมาใช้เพื่อศึกษามากขึ้น

สรุปว่า แนวทางในการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการศึกษาซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ระดับโรงเรียนด้วยเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการจัดการศึกษาให้เข้าชีวิตวิถีท้องถิ่น ทั้งในเมืองและนอกเมืองเพื่อลดการพึ่งพารัฐบาลอย่างเดียว อีกทั้งชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาทั้งด้านหลักสูตร วิชาการต่าง ๆ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการ ด้านการสอนและด้านอื่น ๆ เมื่อมีการระดมทรัพยากรทางการศึกษามาสู่การเรียนการสอนสิ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรทางการศึกษานั้นก็คือ การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาถือเป็นหัวใจหลักในการจัดการองค์กรและในทรัพยากรทางการศึกษาที่จะเน้นในการศึกษาวิจัยคือการบริหารทรัพยากรการเงินนั่นเอง

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรการเงิน

2.1 ความหมายของการบริหารทรัพยากรการเงิน

การบริหารทรัพยากรการเงิน หมายถึง การวางแผนจัดหา จัดสรร การดำเนินการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด รวมไปถึงการบริหารให้เกิดประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนให้กับองค์กร นอกจากนี้งานการเงินเป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลที่เป็นตัวเลข ซึ่งต้องเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการบันทึก จัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ คือ การบัญชีและการจัดทำรายงานการเงิน การติดตามควบคุม ตรวจสอบการใช้เงิน และการประเมินผลว่า บรรลุจุดมุ่งหมายทางการเงิน และเป้าหมายขององค์กรหรือไม่ เพียงใด โดยเฉพาะเป้าหมายขององค์กรที่จะต้องครอบคลุมเรื่องการเพิ่มมูลค่าสูงสุดให้กับผู้ถือหุ้น ความเป็นนำในอุตสาหกรรม ความเจริญเติบโตของกิจการ และความมั่นคงของฐานะทางการเงิน การลดต้นทุนให้ต่ำที่สุด และยังคงคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น การประหยัดพลังงานการทำลายมลภาวะให้น้อยที่สุดหรือไม่ทำลายเป็นต้น (บุญทริกา บุญภักดี, 20: 2546)

การบริหารทรัพยากรการเงินที่จะให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจำเป็นต้องเริ่มที่ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ มีสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเป็นส่วนสำคัญที่จะเข้ามา กำหนดการบริหารรวมถึงการระดมทรัพยากรการเงินจากแหล่งเงินทุนอื่น ๆ หลักการบริหารทรัพยากรการเงินที่ดีจำเป็นต้องประกอบด้วยหลักการดังต่อไปนี้ คือ

(1) หลักความพอเพียง (Adequacy)

หลักความพอเพียงเป็นหลักการแรกในการบริหารงบประมาณการศึกษาของทุกประเทศ นับแต่มีการใช้ระบบงบประมาณการศึกษาในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 จัดการศึกษาในช่วงนั้นเริ่มมีการขยายตัวในเชิงปริมาณ ในต่างประเทศตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับพัฒนา ประเทศและได้จัดสรรงบประมาณการศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปีเพื่อตอบสนองต่อหลักการจัดการศึกษาอย่างพอเพียง ปริมาณงบประมาณการศึกษาที่ได้รับเพิ่มขึ้นในแต่ละปีสะท้อนให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ในการขยายการศึกษาของแต่ละประเทศ การเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ทางการศึกษาและการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาแต่ละระดับ งบประมาณการศึกษาเพิ่มสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการลงทุนทางการศึกษาและความเหมาะสมตามหลักเศรษฐศาสตร์การศึกษาคือ การลงทุนทางการศึกษามีความสำคัญต่อประเทศและการลงทุนทางการศึกษาไม่ว่าจะมีปริมาณมากเพียงใด ก็ยังมีปริมาณน้อยกว่าการลงทุนเพื่อแก้ไขที่เกิดจากการที่ประชากรไม่ได้รับการศึกษา หลักความพอเพียงเป็นหลักที่ทุกประเทศยึดเป็นแนวทางในการบริหารจัดการงบประมาณการศึกษา แต่เนื่องจากงบประมาณมีจำกัดทุกประเทศจึงต้องใช้หลักความพอเพียงภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว ในการจัดการศึกษาของประเทศเพื่อสนองตอบความต้องการของบุคคลและสังคม

(2) หลักความเป็นธรรม (Equity)

ในยุคทศวรรษที่ 1950 และ 1970 นับเป็นช่วงที่ทุกประเทศตื่นตัวและให้ความสำคัญกับหลักความเป็นธรรม (Equity) และความเสมอภาค (Equality) ในโอกาสทางการศึกษาเป็นผลให้การบริหารจัดการงบประมาณการศึกษาต้องดำเนินการ โดยใช้หลักความเป็นธรรมและความเสมอภาค อีกทั้งความเป็นธรรมและความเสมอภาคมีความหมายแตกต่างกัน แต่เกี่ยวข้องกัน

ความเป็นธรรม หมายถึง ความยุติธรรมในการจัดสรรงบประมาณและการเก็บภาษีอากรอันเป็นแหล่งที่มาของงบประมาณ

ความเสมอภาค หมายถึง ความเท่าเทียมในการได้รับโอกาสทางการศึกษาโดยไม่มีข้อจำกัดด้านโอกาส การบริหารจัดการงบประมาณให้นักเรียนทุกคนเป็นปริมาณเท่ากันแสดงว่า มีความเสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณการศึกษา แต่อาจจะยังขาดความเป็นธรรม ดังนั้นการบริหารจัดการงบประมาณการศึกษาให้มีความเสมอภาคจึงทำได้ง่ายกว่าการจัดสรรที่มีความเป็นธรรมซึ่งมีผลทำให้หลักความเป็นธรรมมีความสำคัญมากกว่าหลักความเสมอภาค หลักความเป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณการศึกษาแยกได้เป็น 2 องค์ประกอบ (สมชัย ฤชุพันธ์ และคณะ, 2550: ก-ค, James W. Guthrie, Matthew G. Springer, R. Anthony Rolle, Eric A. Houck, 2007: 263-268) คือ

(2.1) ความเป็นธรรมในแนวราบ (Horizontal Equity) หมายถึง การจัดสรรงบประมาณการศึกษาให้แก่นักเรียนหรือโรงเรียนที่มีลักษณะเท่าเทียมให้ได้รับงบประมาณที่เท่าเทียมกัน สอดคล้องกับหลักความเสมอภาค และเป็นหลักเดียวกับความเป็นเอกรูป ข้อตกลงเบื้องต้นที่สำคัญของความเป็นธรรมในแนวราบ คือ นักเรียนทุกคนมีความต้องการทางการศึกษา (Educational Needs) เป็นแบบเดียวกัน

(2.2) ความเป็นธรรมในแนวตั้ง (Vertical Equity) หมายถึง การจัดสรรงบประมาณให้แก่ นักเรียนหรือโรงเรียนที่มีลักษณะต่างกันให้ได้รับงบประมาณที่แตกต่างกัน ข้อตกลงเบื้องต้น คือนักเรียนมีคุณลักษณะของความต้องการทางการศึกษาแตกต่างกัน โดยเฉพาะนักเรียนที่เป็นผู้พิการ

(3) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness)

การบริหารจัดการงบประมาณเพื่อการศึกษา ควรต้องสะท้อนประสิทธิภาพในด้านความคุ้มค่าในการลงทุนทางการศึกษา และประสิทธิผลในด้านผลผลิตของโรงเรียนว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น การบริหารจัดการงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การที่รัฐบาลบริหารจัดการงบประมาณให้กับเขตการศึกษาได้ใช้ในปริมาณที่ต่ำสุดและเหมาะสมที่จะทำให้เกิดผลการจัดการศึกษาสูงสุดตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนการบริหารจัดการงบประมาณที่มีประสิทธิผล หมายถึง การบริหารจัดการงบประมาณของรัฐบาลให้กับเขตการศึกษาเพียงพอที่จะทำให้เกิดผลสูงสุดตามเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ตามประสิทธิผล แม้งบประมาณการศึกษาจะเพิ่มขึ้นหรือ

ลดลง การบริหารจัดการงบประมาณเพื่อการศึกษาต้องมีปริมาณเพียงพอที่จะใช้จ่ายในกิจการหลักอันจะทำให้การจัดการศึกษาได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนด (Reshovshy and Imazeki (1997), Gallagher (1997), Adams and White II, (1997), Parrish, et al., (1997), Witham (1993), อ้างถึงในนงลักษณ์ วิรัชชัย, 2543: 20-21)

2.2 จุดมุ่งหมายในการบริหารทรัพยากรการเงิน

จิติวุฒิ สุขพรชัยสกุล (2536) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายขององค์กร มักจะเน้นแสวงหากำไรสูงสุด (Mix Profit) ในทางธุรกิจมีความเชื่อว่า ความสำเร็จจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสามารถทำให้ธุรกิจมีรายได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ในขณะที่เดียวกันพยายามทำให้ค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด จะทำให้ธุรกิจได้กำไรสูง ในทางธุรกิจยุคแรกๆ การบริหารทรัพยากรการเงินจะมุ่งเน้นที่การหาเงินทุน เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินกิจการ เมื่อกิจการมีขนาดใหญ่ขึ้น จะมุ่งเน้นที่การใช้เงินทุนและทรัพย์สินเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีการบริหารสินค้าคงคลัง การบริหารเงินทุนหมุนเวียน การบริหารการสั่งซื้อสินค้า เป็นต้น และมีการขยายไปสู่การลงทุนในตลาดทุนมากขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการบริหารการเงินทางธุรกิจ คือ การเพิ่มมูลค่าของธุรกิจอันจะนำไปสู่ความมั่งคั่งมากขึ้นของผู้ถือหุ้น โดยมีวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมายดังต่อไปนี้ คือ

- (1) การเพิ่มกำไร
- (2) การขยายกิจการให้เจริญเติบโต
- (3) การสร้างความมั่นคงทางการเงิน
- (4) การลดต้นทุนในการดำเนินกิจการให้ต่ำที่สุด
- (5) การเป็นผู้นำในสินค้าและบริการเดียวกัน
- (6) การพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์
- (7) ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม
- (8) การให้บริการแก่สังคม
- (9) การลดขั้นตอน กระบวนการทำงานให้สั้นลง แต่คงไว้ซึ่งความมีประสิทธิภาพ
- (10) ความลดความผิดพลาด

จากวิธีการให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายทางการดำเนินงานทางการเงิน สรุปได้ คือ การเพิ่มกำไร การลดต้นทุน การเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานโดยการลดขั้นตอนที่ยุงยากซ้ำซ้อน การให้บริการที่สะดวกรวดเร็วแต่ให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด เป็นต้น หลังจากนั้นจึงนำไปกำหนดเป็นนโยบายทางการเงิน และแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการทางการเงินต่อไป

2.3 หน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารทรัพยากรการเงิน

งานการเงินถือเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งในการบริหารทรัพยากรการเงินผู้บริหารจำเป็นต้องทราบหน้าที่ที่ชัดเจน ทรัพยากรการเงินเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กับเศรษฐศาสตร์และการบัญชี ในทางเศรษฐศาสตร์ ทรัพยากรการเงินเป็นเรื่องที่ต้องตัดสินใจในเรื่องของการวิเคราะห์ความเสี่ยง ทฤษฎีราคา ความสัมพันธ์อุปสงค์และอุปทาน การวิเคราะห์ผลตอบแทน เป็นต้น ส่วนงานบัญชีเป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลทางการเงินที่จัดทำในรูปของงบกำไรขาดทุน งบดุล และงบกระแสเงินสด เป็นต้น ซึ่งผู้จัดการทางการเงินต้องสามารถแปลความหมายและใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการจัดสรรทรัพยากรการเงิน เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่ดีที่สุดในระยะยาว นอกจากนี้ยังต้องประสานกับผู้จัดการฝ่ายต่าง ๆ คือ ฝ่ายขาย ฝ่ายผลิต ฝ่ายวิจัย และฝ่ายจัดการในการวางแผนกลยุทธ์

Shall, Lawrence D. and Haley, Charles W. (1991: 10-11) ได้กล่าวถึงผู้จัดการทางการเงินมีหน้าที่ดังนี้

1. การจัดการทางการเงินและการลงทุน (Financing and Investing) การจัดหาเงิน ดูแลเงินสดและสภาพคล่องของกิจการ การจัดหาทุนเพิ่มเมื่อต้องการ และการเงินไปลงทุน
2. การบัญชีและการควบคุม (Accounting and Control) การบันทึกทางการเงิน การควบคุมกิจกรรมทางการเงิน การประเมินผลงานเทียบกับแผนงาน การจ่ายเงินเดือน ภาษี การจัดการสินค้าคงเหลือ สินทรัพย์ถาวร
3. การพยากรณ์และการวางแผนระยะยาว (Forecasting and Long-run Planning) การพยากรณ์ต้นทุน สภาพของตลาดเงินทุน เงินทุนที่ต้องการ ผลตอบแทนทางการลงทุนที่ต้องการของสินค้าที่จำหน่ายการใช้ข้อมูลในอดีตมาพยากรณ์การดำเนินงานในอนาคตเช่น แผนการบริหาร และแผนการใช้จ่ายเงินสด
4. การตั้งราคา (Pricing) การกำหนดนโยบายราคาและกำไร
5. หน้าที่อื่น (Other Functions) การบริหารหนี้สิน ประกันภัย เป็นต้น

Van Home (1995: 5) ได้กล่าวถึงหน้าที่ทางการเงินจะต้องเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจใน 3 เรื่องหลัก ๆ ดังนี้ คือ

1. การตัดสินใจในการลงทุน (Investment Decision) ซึ่งเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเพิ่มค่าให้กับกิจการเป็นการตัดสินใจลงทุน ซึ่งรวมถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับจำนวนสินทรัพย์ที่มีอยู่ทั้งหมดในสัดส่วนที่เหมาะสม และบริหารสินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ต้องตัดสินใจเลือกที่จะนำไปลงทุนใหม่ต่อไป

2. การตัดสินใจทางการเงิน (Financial Decision) เป็นการตัดสินใจในเรื่องโครงสร้างของเงินทุน แหล่งที่มาของเงินทุนระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว โดยต้องตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยงทางการเงินแต่ละทางเลือก

3. การตัดสินใจเงินปันผล (Dividend Decision) เป็นการตัดสินใจในการจ่ายผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้นเป็นเงินสดหรือเป็นการออกหุ้นเพิ่มเติม ต้องคำนึงถึงต้นทุน ค่าเสียโอกาส ซึ่งต้องสัมพันธ์กับการตัดสินใจทางการเงิน

Stanley B. Block & Geoffrey A. Hirt (1997: 7) ได้กล่าวถึงหน้าที่ทางการเงินประกอบด้วย

1. หน้าที่ประจำวัน คือ การรับจ่ายเงิน การจัดการควบคุมสินค้าและวัตถุดิบคงเหลือ การจัดการสินเชื่อ ซึ่งเกี่ยวกับลูกหนี้ต่าง ๆ

2. หน้าที่ตามสถานการณ์ คือการวางแผนงบประมาณเงินทุน การระดมทุนโดยการออกหุ้นกู้หุ้นสามัญ การตัดสินใจเกี่ยวกับเงินปันผล

3. หน้าที่การตัดสินใจภายใต้เกณฑ์ความเสี่ยงและความสามารถในการทำกำไร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางธุรกิจ คือความมั่งคั่งแก่ผู้ถือหุ้น

สรุปว่า จากหน้าที่ดังกล่าวนำไปสู่การตัดสินใจที่สำคัญที่ประกอบไปด้วยการตัดสินใจเพื่อให้มีสินทรัพย์ ในสัดส่วนที่เหมาะสมว่าจะลงทุนเท่าใด และในรายการอะไรบ้าง เรียกว่า การตัดสินใจงบประมาณทุน (Capital Budgeting Decision) โดยจะต้องคำนึงถึงผลตอบแทนที่ได้รับในปัจจุบันแล้ว ยังต้องคำนึงถึงระยะเวลาในการได้ผลตอบแทนนั้นด้วยว่านานเพียงใด หรือจะได้รับเพียงช่วงสั้น ๆ เท่านั้น และการจัดการเงินทุนเพื่อใช้ในการลงทุนในสินทรัพย์ที่แท้จริง (Financial Decision) ในการจะได้มาซึ่งเงินทุนนั้นต้องตัดสินใจต่อไปว่า จะนำเงินทุนมาจากแหล่งใด โครงสร้างทุน (Capital Structure) ซึ่งเป็นส่วนประกอบของแหล่งเงินทุนระยะยาวจะเป็นอย่างไร โดยแหล่งที่มาของเงินทุนคือตลาดเงิน (Financial Market)

ในหลักบริหารทั่วไปประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดโครงสร้างองค์กรและการจัดสรรกำลังคน การดำเนินการ การรายงาน การควบคุมตรวจสอบ และการประเมินผล หน้าที่ผู้บริหารในการบริหารการเงินจึงจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับ การจัดโครงสร้างองค์กรและการจัดสรรบุคลากรลงตำแหน่งงานการเงินอย่างเหมาะสม กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบแต่ละตำแหน่งงานการเงิน และจัดให้มีคำพรรณานงานที่ชัดเจน การคัดเลือกบุคลากรเข้าดำรงตำแหน่งต่าง ๆ อีกทั้งยังต้องมีการควบคุมและตรวจสอบภายใน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายขององค์กรและเป็นไปตามแผนที่วางไว้ และเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น สำหรับการตรวจสอบภายใน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายขององค์กรและเป็นไปตามแผนที่วางไว้ และเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น สำหรับการตรวจสอบภายในที่นอกจากการตรวจสอบทางการเงิน การตรวจสอบเพื่อ

ป้องกันการทุจริต และความผิดพลาดแล้ว ปัจจุบันได้ขยายขอบเขตไปสู่การตรวจสอบการดำเนินงานด้วยเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้การดำเนินงานจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และงานสุดท้ายที่สำคัญคือ หน้าที่การประเมินผลการดำเนินงานทางการเงิน ซึ่งการประเมินจำเป็นต้องกำหนดตัวบ่งชี้ทางการเงินและเกณฑ์ที่ชัดเจน มีการนำข้อมูลทางบัญชีมาวิเคราะห์และแปลผลทางการเงิน เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานและภาวะทางการเงินของธุรกิจทั้งในอดีตและปัจจุบันว่า มีความสามารถในการชำระหนี้เพียงใด มีสภาพคล่องเพียงใด มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพียงใด โดยใช้ข้อมูลทางบัญชีในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับธุรกิจอื่นในอุตสาหกรรมเดียวกัน และเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานของปีที่ผ่านมา รวมถึงเปรียบเทียบกับแผนงานว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

งานการเงินเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งงานหนึ่ง องค์กรจะสำเร็จหรือล้มเหลว ขึ้นกับการบริหารการเงินที่มีประสิทธิภาพ ได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนสูง มีต้นทุนการผลิตต่ำ มีสภาพคล่องและความมั่นคงทางการเงินที่ดี

2.4 ความรู้และทักษะทางการบริหารทรัพยากรการเงิน

หลักการบริหารทรัพยากรการเงินที่สำคัญนั้นส่วนมาจากหลักแนวคิดทฤษฎีองค์การและการบริหารที่มีเฮนรี ฟาโยล์(Henri Fayol) ลูเทอร์ กุลลิก (Luther Gulick) และแมกซ์ วีเบอร์(Max Weber) เป็นผู้คิดค้นและนำไปทดลองใช้ และมีการนำหลักทฤษฎีองค์การและการบริหารมาประยุกต์ใช้ในหลักการบริหารทรัพยากรการเงินรวมถึงการบัญชี การจัดการทรัพย์สิน มีการพัฒนาหลักสูตรอบรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานทางการเงิน บัญชี การควบคุม และการตรวจสอบภายใน จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวจะสรุปความรู้และทักษะทางการบริหารทรัพยากรการเงิน บัญชี การจัดการสินทรัพย์พื้นฐานที่สำคัญ โดยแบ่งตามหน้าที่ในการบริหารทรัพยากรการเงินซึ่งประกอบด้วย (สังวร ปัญญาติลลและคณะ, (2529); อภิชาติ พงศ์สุพัฒน์, (2544); สุมาลี จิวะมิตร, (2544); Brealey, Myers & Marcus, (1995); กชกร เฉลิมกาญจนา, (2544); เมธากุล เกียรติกระจาย, (2548); วิไล วีระปรีย และจงจิตต์ หลีกภัย, (2544); วัฒนา ศิวะเกื้อ และคณะ, (2548); เบลญมาศ อภิสัทธีภิญโญ และคณะ, (2548); จันทนา สาขากร และคณะ, (2548); สมาน อัสวภูมิ, (2553))

1) การวางแผนทรัพยากรการเงิน คือการคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้จ่ายและดำเนินการเกี่ยวกับการเงินของโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องพิจารณาถึงผลกระทบกระเทือนที่มีต่อการให้ได้มาหรือจ่ายไปซึ่งการเงินของโรงเรียนอาจเกี่ยวข้องกับสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศ และรายได้ของประชาชนในชุมชน

2) การจัดโครงสร้างองค์กรและตำแหน่งหน้าที่งานการเงินของโรงเรียน ประกอบด้วยการจัดโครงสร้างองค์กรทางการเงิน ตำแหน่งและหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรทางการเงิน

3) การจัดการทรัพยากรการเงินของโรงเรียน ซึ่งเป็นการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ประกอบด้วยที่ดิน สิ่งก่อสร้าง วัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ ของโรงเรียน

4) การควบคุมการดำเนินงานทางการเงิน เพื่อให้มีประสิทธิภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องอันประกอบไปด้วยระบบบัญชี และวิธีการต่าง ๆ ในการตรวจสอบการเงินและทรัพย์สินของโรงเรียน

5) ประเมินผลการดำเนินงานทางการเงิน ประกอบด้วย การประเมินผลการดำเนินงานทางการเงิน การวิเคราะห์รายงานการเงินซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับและการจ่ายเงินของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป ความรู้และทักษะของการบริหารทรัพยากรการเงิน มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการบริหารทรัพยากรการเงินมีลักษณะที่เป็นขั้นตอน และแต่ละขั้นตอนบ่งบอกถึงความสำคัญของกระบวนการการบริหารอย่างเป็นระบบ และที่สำคัญการบริหารทรัพยากรการเงินต้องมีหลักการที่จะต้องตระหนักคือการทำอย่างไรที่จะทำให้การบริหารได้ประโยชน์มากที่สุดและบรรลุเป้าหมาย แต่ใช้ต้นทุนที่ต่ำลงหรือน้อยลง ความรู้และทักษะการบริหารทรัพยากรการเงินจึงถูกนำไปใช้ในการบริหารจัดการในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดทักษะในหน้าที่ทางการเงินของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในองค์กร รวมทั้งการระดมทรัพยากรการเงิน โดยเฉพาะสถานศึกษาจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากรการเงินของคนทุกส่วนในองค์กร

2.5 รูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงิน

2.5.1 รูปแบบบริหารทรัพยากรการเงินของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ทรัพยากรการเงินเป็นปัจจัยนำเข้าที่สำคัญ ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ การบริหารทรัพยากรการเงินในสถานศึกษา จะเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการวางแผนทรัพยากรการเงิน การจัดหาให้ได้มาซึ่งทรัพยากรการเงิน การจัดสรรทรัพยากรการเงินอย่างเหมาะสม และการบริหารจัดการให้เกิดการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งครอบคลุม การดำเนินการงานการเบิกจ่าย จ่าย นำฝาก นำส่ง การเก็บรักษา การเพิ่มมูลค่าของเงินในการนำไปลงทุน หรือหาประโยชน์ต่อไป รวมถึงการบันทึกบัญชี จัดทำรายงานการควบคุมตรวจสอบ และการประเมินผลการใช้เงินว่า เป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องปฏิบัติตามระเบียบมาตรฐานที่กำหนด (อุทัย บุญประเสริฐ (ม.ป.ป., 3); เอกชัย กี่สุขพันธ์, (2528: 179); กิติมา ปรีดีดิถ, (2532: 143); สมศักดิ์ คงเที่ยง และเทศ แก้วกสิกรรม, (2541: 176); อุสาห์ บุญฤกษ์, (2548: 10); Harris, (1960: 161)

2.5.1.1 ขอบเขตหน้าที่ภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยการบริหารทรัพยากร

การเงิน

นักวิชาการที่แสดงแนวคิดเกี่ยวกับขอบเขต ภารกิจ และหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรการเงินประกอบไปด้วย อุทัย บุญประเสริฐ (ม.ป.ป.: 1-5), วรินทร์า วัชรสิงห์(2531: เอกสารอัดสำเนา), กิติมา ปรีดีดิถ (2532: 144), คุณิต ทิวถนอม (ม.ป.ป.); มนฤดี แป้นกลัด(2533: 50), สมศักดิ์ คงเที่ยงและเทศ แก้วกสิกรรม (2541: 67), กระทรวงศึกษาธิการ การฝึกอบรม และการจ้างงาน ออสเตรเลียใต้(2543), สำนักปฏิรูปการศึกษา (2545:12-73), กระทรวง ศึกษาธิการ (2546: 40-51), สำนักนโยบายและแผนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป.: 120), Edward W. Smith and others (1967: 170-176), Robore, Ronald. W. (1985: 116-125) สรุปหลักแนวคิดเกี่ยวกับขอบเขต ภารกิจ และหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรการเงินได้ดังนี้ คือ

1) งานงบประมาณ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณไปยังหน่วยงานต่าง ๆ การเบิกจ่ายและอนุมัติงบประมาณ การโอนและการเปลี่ยนแปลงงบประมาณการตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ

2) การระดมทรัพยากร และการลงทุน การส่งเสริมการบริหาร การจัดหารายได้ และผลประโยชน์ในรูปแบบที่หลากหลาย จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อการใช้จ่ายอย่างเพียงพอแก่การจัดการศึกษา

3) จัดหาทุนการศึกษา กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา

4) การจัดการเกี่ยวกับการเงินงบประมาณและนอกงบประมาณ การรับ จ่าย เบิกนำฝาก นำส่ง การเก็บรักษา อย่างมีประสิทธิภาพ

5) กลยุทธ์ในการเพิ่มจำนวนเงินสด หรือลดการจ่ายเงินสด เช่น การนำเงินฝากทันทีที่ได้รับเงินในแต่ละวัน การยืดเวลาจ่ายเงินทุกรายการให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้ภายใต้ขอบเขตกฎหมายที่กำหนด การกระจายสั่งซื้อมากกว่าซื้อจำนวนมาก ๆ เพียงแค่ 1- 2 ครั้งต่อปี การนำเงินไปลงทุน ซึ่งต้องพิจารณาอยู่ 3 ประเด็น คือ ความเสี่ยง ผลตอบแทนที่ได้รับ และสภาพคล่องของการลงทุน ซึ่งผู้บริหารต้องพิจารณาให้มีความสมดุลกัน

6) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ซึ่งรวมถึงการวางแผนจัดซื้อจัดจ้าง การกำหนดแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุแต่งตั้งกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง กรรมการควบคุมการก่อสร้าง กรรมการตรวจการจ้าง ตรวจรับพัสดุตั้งจำหน่ายพัสดุครุภัณฑ์ การเบิกจ่ายพัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์การศึกษา จัดทำทะเบียนควบคุมพัสดุ ครุภัณฑ์ การรับบริจาค การจัดหาผลประโยชน์จากสินทรัพย์ โดยความเห็นชอบ

ของคณะกรรมการสถานศึกษา การควบคุมดูแล บำรุงรักษา รักษาความปลอดภัย และการจำหน่ายพัสดุ

7) การจัดทำบัญชีการเงินของโรงเรียน เป็นการบันทึกทางการเงิน ซึ่งจะต้องสมเหตุสมผลเที่ยงตรงตามระบบของการควบคุมภายใน ตรงตามหลักบัญชีสากล และใช้ศัพท์ทางบัญชีสากลต้องง่ายและยืดหยุ่น ใช้หลังลงบัญชีคู่ ใช้ระบบบัญชีเดียวกับของรัฐ การออกแบบระบบบัญชี การจัดทำบัญชี การออกแบบฟอร์มเอกสารบัญชี การจัดทำทะเบียนทางการเงิน การออกกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการบัญชี ให้มีลักษณะง่ายต่อการตรวจสอบ และสอดคล้องกับที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด

8) การจัดทำรายงานทางการเงินเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง

9) การตรวจสอบทั้งภายในและการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอกจะต้องมีข้อมูลจำเป็นคือ รายงานการประชุมของคณะกรรมการงบประมาณ สมุดบัญชี เช่น บัญชีแยกประเภท สมุดรายวัน การบันทึกรายรับ และไม่ใช้รายรับ สมุดธนาคาร บันทึกการลงทุน นโยบายประกันภัย หุ่นคู่ค้าประกัน สัญญา รายการสินค้าคงเหลือ เอกสารต้นฉบับที่เกี่ยวกับการอนุมัติการจ่ายเงิน

นอกจากภารกิจที่ได้กล่าวมา ในยุคของการปฏิรูปการศึกษา ที่รัฐกระจายอำนาจการบริหารทรัพยากรการเงิน งบประมาณจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษาโดยตรง ทำให้ภารกิจของการบริหารทรัพยากรการเงินเปลี่ยนไป สอดคล้องกับงานวิจัย ดิเรก วรรณเชียร (2545: 57-58) วิเคราะห์ภารกิจการบริหารโรงเรียน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และงานวิจัยของ กมล สุดประเสริฐ (2544: 104-116) เรื่องรูปแบบการบริหารแบบกระจายอำนาจ การวิจัยเชิงนโยบายเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2544: 129-136) และงานวิจัยของชัยอนันต์ สมุทรวณิช (2544: 24-39) ซึ่งได้เสนอเกี่ยวกับโครงสร้างการปฏิรูปด้านระบบการบริหารและทรัพยากรการเงินทางการศึกษาภายใต้โครงการนำร่องการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่า ภารกิจของการบริหารทรัพยากรการเงินงบประมาณ ประกอบไปด้วยภารกิจสำคัญ 7 ประการดังนี้

1) การจัดตั้งงบประมาณ

2) การจัดสรรงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดสรร การเบิกจ่าย การอนุมัติ การโอนการเปลี่ยนแปลงและการรายงานผลงบประมาณ

3) การตรวจสอบติดตามและประเมินผลประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ และติดตามผลการดำเนินงาน

4) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ประกอบด้วย การจัดหาทุนการศึกษา กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา การจัดการทรัพยากร การส่งเสริมการจัดหารายได้ และผลประโยชน์ในรูปแบบที่หลากหลาย

5) การบริหารทรัพยากรการเงิน ประกอบด้วย การเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน และการนำเงินส่งคลัง

6) การบริหารบัญชี ประกอบด้วย การจัดทำบัญชี การจัดทำทะเบียนทางการเงิน การจัดทำรายงานการเงิน และงบการเงิน การจัดทำจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน รายงาน

7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ประกอบด้วย การวางแผนจัดหาพัสดุ การกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ การควบคุมดูแล บำรุงรักษา การจำหน่ายพัสดุ การจัดหาผลประโยชน์สินทรัพย์

โดยสรุป การบริหารทรัพยากรการเงินทั้ง 7 ด้านถือเป็นหลักการสำคัญของภาครัฐซึ่งเป็นระบบการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน รวมถึงสถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารทรัพยากรการเงินในการจัดการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.5.2 รูปแบบการบริหารงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

ความเป็นมาของการบริหารงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้รับอิทธิพลมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกธุรกิจอุตสาหกรรมที่ประสบผลสำเร็จจากหลักการ วิธีการและกลยุทธ์ในการทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพในการทำงาน ทำให้ผลการปฏิบัติงานมีคุณภาพสูง ทำกำไร และสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าและผู้เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี การศึกษาก็เป็นเช่นเดียวกันถ้าต้องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ต้องปรับกระบวนการและวิธีการทางการศึกษาที่เป็นอยู่ในเรื่องการเรียนการสอนและปรับปรุงและพัฒนาในระดับองค์กรและการบริหารโรงเรียน กระจายอำนาจและจัดการศึกษาไปยังโรงเรียนให้มากขึ้น (อุทัย บุญประเสริฐ, 2545: 10-22)

ความหมายของการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง การบริหารและการจัดการศึกษาที่หน่วยปฏิบัติ โดยมีโรงเรียนเป็นฐานหรือเป็นองค์กรในการจัดการศึกษา จะต้องมีกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังโรงเรียนให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีอิสระคล่องตัวในการบริหารจัดการทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านการบริหารทั่วไป ภายใต้คณะกรรมการโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยผู้แทน ผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนนักเรียน และผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปโดยมีส่วนร่วมและตรงตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 2)

รุ่ง แก้วแดง (2542: 263) ได้ให้ความหมายของการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานว่าการโอนอำนาจการตัดสินใจจากคณะกรรมการการศึกษาไปยังที่สถานศึกษาแต่ละแห่งโดยตรง โดยมอบอำนาจการบริหารให้แก่ คณะกรรมการโรงเรียน อันประกอบด้วยผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารโรงเรียนท้องถิ่นซึ่งเป็นการกระจายอำนาจในเรื่องงบประมาณ บุคลากร และหลักสูตร ให้โรงเรียนบริหารแบบมีส่วนร่วมและตัดสินใจโดยองค์คณะ

เสาวนิตย์ ชัยมุสิก (2544: 4) ได้กล่าวถึง การปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ

1. การให้ความเป็นอิสระในการตัดสินใจแก่โรงเรียนในขอบข่ายหน้าที่และภาระงานของโรงเรียน ในเรื่องกำหนดงบประมาณ และการบริหารงบประมาณด้วยตนเอง ลดการควบคุมจากหน่วยงานส่วนกลาง
2. การให้โอกาสผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
3. การให้โรงเรียนกำหนดความต้องการของโรงเรียนเอง มีการร่วมคิดร่วมกำหนดความต้องการของตนเอง รวมทั้งแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการอำนวยการของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ และผู้ปกครองและนักเรียนด้วย

Levacic (1995: 3-4) ให้ความหมายของการบริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานหมายถึง ความเป็นอิสระของโรงเรียน และการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม ดังนั้น การบริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานประกอบด้วย

- (1) การให้โรงเรียนมีอำนาจตัดสินใจอย่างอิสระ โดยการให้มีอำนาจในการควบคุมงบประมาณ และผ่อนคลากฎระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนดให้โรงเรียนปฏิบัติ
- (2) ให้ครูเข้ามามีส่วนรวมในการตัดสินใจ และบางครั้งอาจให้ผู้ปกครองนักเรียน และสมาชิกของชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

Cunningham; & Cordeiro (2000: 200: 360) ได้กล่าวถึง การบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ กระบวนการที่ผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติตามผลของการตัดสินใจมาเป็นผู้ตัดสินใจเอง ทำให้โรงเรียนจะมีอิสระในการบริหารจัดการโรงเรียน ซึ่งการมีอิสระของโรงเรียนหมายถึง การมีอำนาจในการควบคุมงบประมาณ โดยโรงเรียนสามารถกำหนดโครงการเองได้ รวมทั้งการตัดสินใจด้านงบประมาณ

โดยสรุป การบริหารงบประมาณแบบการใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นการบริหารโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจของโรงเรียนไม่ได้มีแต่เพียงผู้บริหาร

เท่านั้น แต่ยังมีผู้แทนครู ผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตร บุคลากร และงบประมาณอีกด้วย

2.5.2.1 จุดมุ่งหมาย

การบริหารงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร ดังนี้

1. พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการตัดสินใจจะเกื้อหนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการเรียนการสอน
2. เพื่อความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ การมอบอำนาจในการตัดสินใจ ให้แก่โรงเรียนเพิ่มความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ อันเกิดจากการตัดสินใจของโรงเรียนเอง ในอันที่จะปรับปรุงโรงเรียนเพื่อให้เป็นที่พอใจของผู้มีส่วนได้เสีย
3. เป็นการเสริมพลัง เพราะการปกครองตนเองร่วมกันจะสร้างบริบทที่จะนำไปสู่วัฒนธรรมโรงเรียนที่มีความเป็นหนึ่งอันเดียวกันและร่วมแรงร่วมใจกัน
4. ได้ประโยชน์ทางการเมือง คือ ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งกับคณะกรรมการท้องถิ่น ปัญหาการขาดทรัพยากรและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสังคม เพราะคณะกรรมการโรงเรียนรู้ความต้องการของโรงเรียนดีกว่า และรู้ว่า จะปรับปรุงโรงเรียนอย่างไรนอกจากนี้ ครู และผู้ปกครองยังมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนด้วย

2.5.2.2 หลักการ

หลักการสำคัญของการบริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วยหลักการสำคัญดังต่อไปนี้ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2545: 189, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 3-4)

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) และการจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชน
2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ร่วมตัดสินใจและร่วมจัดการศึกษาได้ ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตัวชุมชน ตัวตนเองปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียนจะได้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและเต็มใจยินดีร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น
3. หลักการบริหารตนเอง (Self – Management) หรือหลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน โดยให้สถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น ภายใต้การบริหารในรูปแบบขององค์กรคณะบุคคล คือคณะกรรมการโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา

4. ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) เมื่อโรงเรียนได้รับอิสระและอำนาจมา ก็ต้องแสดงความรับผิดชอบที่จะให้มีการตรวจสอบเพื่อให้การบริหารและการจัดการเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

โดยสรุป การบริหารงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจุดเน้นที่สำคัญคือการกระจายอำนาจการบริหารงบประมาณไปยังสถานศึกษา โดยให้ผู้ใช้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการจัดการบริหารงบประมาณ และยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การบริหารเป็นไปอย่างราบรื่น เป็นนวัตกรรมการบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับการยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์ไม่ใช่เป็นการลดค่าใช้จ่าย แต่เป็นการพัฒนาผลผลิต โดยการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของอำนาจภายในองค์กรสู่การบริหารการตัดสินใจอยู่ที่ผู้ที่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด และที่สำคัญทำให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมและเห็นความสำคัญของสถานศึกษาที่จะต้องช่วยกันส่งเสริมสนับสนุน การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรก็ยิ่งมีความสำคัญโดยพัฒนาเป็นโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน มีอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจในการใช้งบประมาณ Goetz; & Stiefel. (1998: 435-436) ได้กล่าวถึงการบริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน สามารถเพิ่มประสิทธิผลและผลผลิตของโรงเรียนได้เนื่องจากมีสาเหตุดังต่อไปนี้ คือ

1. บุคคลที่ใกล้ชิดกับนักเรียน ได้แก่ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหาร โรงเรียนจะมีความรู้เกี่ยวกับโรงเรียนได้มากกว่าคนนอก และที่สำคัญสามารถตัดสินใจจะทำอะไรที่ดีกว่าและตรงกับความต้องการและความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

2. การให้โรงเรียนมีอำนาจในการใช้งบประมาณเกี่ยวกับการจ้างครู และการจัดทำหลักสูตรมากขึ้น และการออกแบบโครงการต่าง ๆ ก็ตรงกับความต้องการของนักเรียนและชุมชน และมีความคล่องตัวการกำหนดเป้าหมายการใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม

3. การเปิดให้มีการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม ทำให้ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองมีความต้องการที่จะปฏิบัติและสนับสนุนการปฏิรูปมากขึ้น

4. ความสำเร็จในการนำการบริหารไปสู่การปฏิบัติ ต้องมีการเผยแพร่และให้ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์ และการรวบรวมทำข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่โรงเรียนจัดลำดับความสำคัญและจุดมุ่งหมาย ผลการเรียนรู้ของนักเรียน รายได้ และค่าใช้จ่าย การใช้จ่ายเงิน และบุคลากร การเผยแพร่ข้อมูลเหล่านี้ ทำให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของนักเรียนอย่างเต็มที่

5. ทำให้การจัดสรรงบประมาณภายในเขตพื้นที่การศึกษา มีความโปร่งใสต่อชุมชนมากขึ้น ทำให้มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับความเสมอภาค ระหว่างโรงเรียน ภายในเขตการศึกษาและระหว่างการศึกษาาระดับมัธยมศึกษา และมัธยมปลาย

ข้อดี ข้อเสียของการบริหารงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การเปลี่ยนการตัดสินใจ การบริหารงบประมาณลงไปที่ระดับโรงเรียนทำให้พบข้อดีข้อเสียดังนี้

(1) ข้อดี

(1.1) ความมีประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ (Administration Efficiency) ประสิทธิภาพของการบริหารส่วนใหญ่จะมาจากภาคธุรกิจที่ว่า ต้องปล่อยการตัดสินใจเกี่ยวกับการที่จะบริหารธุรกิจ อย่างไรให้กับคนที่รู้ดีที่สุดว่าจะต้องทำอะไร แนวคิดทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ คือ หน่วยงานที่มีการกระจายอำนาจจะมีการแข่งขัน เมื่อมีการตัดงบประมาณควรจะตัดในหน่วยงานที่ส่งมอบผลผลิตจะดีกว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม จะช่วยให้โรงเรียนสามารถใช้งบประมาณที่จำกัดให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสนองความต้องการของนักเรียนของโรงเรียน

(1.2) ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา (Educational Effectiveness) คือเป็นการกระจายอำนาจ จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนของนักเรียนดีขึ้น โดยคาดว่า การให้อิสระในการนำเสนอหลักสูตรที่เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละโรงเรียน โดยหวังว่า โรงเรียนจะมีนวัตกรรมมากขึ้น มีขวัญกำลังใจสูง มีความรับผิดชอบต่องานมากขึ้น และมีผลผลิตเพิ่มขึ้นและเห็นว่าระบบที่ใช้ในปัจจุบันที่ควบคุมโดยระบบราชการเป็นระบบที่เป็นนโยบาย One-size-fits-all

(1.3) อิทธิพลของการมีส่วนร่วม การบริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นระบบที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และการมีอิทธิพล เป็นเรื่องเกี่ยวกับกระจายอำนาจ โดยให้บุคคลในระดับโรงเรียนมีส่วนในการตัดสินใจเกี่ยวกับโรงเรียนของตนเองในการจัดการการเรียนการสอนต่าง ๆ ทั้งหมด

(2) ข้อเสีย

(2.1) การบริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการตัดลดงบประมาณ โดยการกระจายอำนาจการตัดสินใจ ตัดงบประมาณให้กับครูใหญ่ ครูและผู้ปกครองทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างครูที่ตัดงบประมาณ ทำให้ต้องตัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ทำให้ครูเผชิญกับความกดดันจากตัวเองและจากผู้ร่วมงาน

(2.2) การบริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นกระบวนการกระจายอำนาจบุคลากรในโรงเรียนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียนในงานประจำในแต่ละวัน แต่ครูไม่มีเวลา ครูต้องเป็นกังวลกับการทำหลักสูตร ประชุม ทำรายงาน จัดทำสื่อ

(2.3) การบริหารมีส่วนร่วมเป็นการเพิ่มพันธกิจและจูงใจให้ครูต้องทำงานหนักขึ้น แต่ครูได้ถูกจูงใจ และทำงานหนักเกี่ยวกับหลักสูตรไปมากแล้ว สิ่งที่ครูต้องการ คือ ลดปริมาณงานที่มีมาก

(2.4) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะมีส่วนร่วมของชุมชนที่กว้างขึ้นในโรงเรียน บางแห่งมีการจัดทำโครงสร้างอย่างเป็นทางการ ที่ลดคณะกรรมการจากผู้ปกครองเพราะทุก

อย่างขึ้นอยู่กับสภาโรงเรียน มีความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงกลุ่มที่สนใจพิเศษที่จะมาครอบงำสภาโรงเรียน

(2.5) เมื่อมีการตัดสินใจที่โรงเรียน โรงเรียนจะต้องมีความระมัดระวังมากขึ้น การบ่นตำหนิเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจจะเปลี่ยนจากเขตพื้นที่การศึกษาไปที่โรงเรียน เมื่อมีการตัดงบประมาณ

(2.6) คำกล่าวที่ว่า การกระจายอำนาจเป็นการประหยัดงบประมาณ เพราะมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น คำกล่าวที่ว่า การกระจายอำนาจเป็นการลดค่าใช้จ่ายเป็นคำกล่าวที่ไม่ได้รับการสนับสนุน มีงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า ระบบงบประมาณแบบรวมศูนย์อำนาจ มีประสิทธิภาพมากกว่าประหยัดลงทำได้ยาก เพราะผู้บริหารต้องใช้เวลาทำในเรื่องเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง และทำบัญชี

(2.7) บุคลากรระดับโรงเรียนยังไม่มีผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำ และบริหารงบประมาณ

(2.8) การกระจายอำนาจตัดสินใจ อาจทำให้โรงเรียนตัดสินใจตรงกันข้ามกับจุดมุ่งหมายของเขตพื้นที่ทางการศึกษา

สรุปว่า การบริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นเครื่องมือสำหรับการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการบริหารงบประมาณโดยกระจายอำนาจให้สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด และรู้ความต้องการของนักเรียนที่มีอยู่อย่างหลากหลายได้ดีที่สุด โรงเรียนที่บริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานจะได้รับการจัดสรรงบประมาณ เป็นขอบุคคลในรูปของแบบรายหัว ซึ่งสถานศึกษาจะมีอิสระในการใช้จ่ายงบประมาณ การตัดสินใจให้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษาให้ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยให้ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการะบวนการจัดทำและการบริหารงบประมาณ

2.6 การวางแผนทางทรัพยากรการเงิน

2.6.1 การกำหนดเป้าหมาย

Thelbert L.Drake and William H.Roe (1994: 96) กล่าวถึงเป้าหมายทางการเงินของสถานศึกษาของรัฐไม่ใช่เพื่อเพิ่มมูลค่าสูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้น หรือไม่ใช่เพื่อเก็บเงินให้ได้มากที่สุด แต่เพื่อให้จ่ายเงินที่จ่ายออกไปทุกบาท ทุกสตางค์ หรือการใช้ทรัพย์สินที่มีอยู่ให้สามารถเพิ่มคุณค่าให้ได้มากที่สุด ซึ่งต่างจากเป้าหมายของธุรกิจหรืออุตสาหกรรม

2.6.2 การวางแผนงบประมาณ

2.6.2.1 ความหมายและความสำคัญของงบประมาณ

การวางแผนงบประมาณ เป็นหนึ่งในการวางแผนทางทรัพยากรการเงินที่แสดงที่มา รายรับรายจ่ายว่ามีที่มาจากแหล่งใด และบ่งบอกการจัดสรรทรัพยากรสะท้อนภาพการดำเนินงานว่าให้ความสำคัญอย่างไร สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์องค์กรหรือไม่ โดยประวัติการจัดทำงบประมาณเริ่มขึ้นครั้งแรกในประเทศอังกฤษในคริสต์ศตวรรษที่ 16-17 โดยคำว่า งบประมาณในภาษาอังกฤษคือ Budget มาจากภาษาฝรั่งเศสว่า Baguette แปลว่า ถุงเงินหรือกระเป๋าเงินปัจจุบันถุงเงินได้เปลี่ยนมาเป็นเอกสารทางการเงินที่ระบุแผนการรับจ่ายเงิน ภายในระยะเวลาหนึ่ง

นงลักษณ์ สุทธิวิวัฒน์พันธ์ (2544: 16-17) ให้ความหมายของงบประมาณ หมายถึง แผนการปฏิบัติงานในระยะเวลาหนึ่ง เพื่อแสดงจำนวนเงินที่ประมาณว่าจะต้องใช้จ่ายในการบริหารงาน พร้อมทั้งแสดงแหล่งที่มาและวิธีการจัดหาเงินเพื่อใช้จ่ายตามแผนงานเหล่านี้ด้วย

Stoops; Rafferty; and Johnson (1980: 121) ให้ความหมายของงบประมาณ หมายถึง แผนที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างมีระบบ โดยแสดงถึงภาพการเงินขององค์กร มีข้อมูลที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานและมองไปในอนาคตข้างหน้า

Keith; and Girling (1991: 153) ให้ความหมายของงบประมาณ หมายถึง แผนทางการเงินที่รอบรับแผนปฏิบัติการ โดยการแปลแนวคิดและความตั้งใจไปเป็นงบประมาณที่สะท้อนลำดับความสำคัญของหน่วยงาน

Thompson; and Wood (1998: 107) ให้ความหมายของงบประมาณ หมายถึง ข้อความที่แสดงถึงลำดับความสำคัญ เนื่องจากงบประมาณมีจำกัดแต่ความต้องการมีไม่จำกัดจึงต้องมีการจัดลำดับความสำคัญ โดยสิ่งที่ได้รับการจัดลำดับความสำคัญสูงสุดก็จะได้รับงบประมาณ

Gold; and Szemernyi (1999: 395) ให้ความหมายของงบประมาณ หมายถึง ค่าใช้จ่ายของสิ่งที่โรงเรียนต้องการให้บรรลุผล เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการตามจุดมุ่งหมายและลำดับความสำคัญของโรงเรียน

Wanat, John (1978: 11) จากมหาวิทยาลัยเคนดิกก็ ได้สรุปเหตุผลสำคัญในการศึกษาของงบประมาณไว้หลายเหตุผล คือ งบประมาณเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นสัดส่วนและจำนวนเงินที่เป็นค่าใช้จ่ายซึ่งจะเป็นเครื่องมือประเมินผลด้านการประหยัดของรัฐบาล งบประมาณแสดงให้เห็นลำดับความสำคัญของแผนงานรัฐบาล งบประมาณแสดงข้อมูลกิจกรรมของรัฐบาลซึ่งเป็นความรับผิดชอบของประชาชนที่จะทบทวนการบริหารรัฐบาล กระบวนการงบประมาณเป็นการปฏิบัติการที่เป็นเลิศในการตรวจสอบการตัดสินใจของรัฐบาล เหตุผลต่อมาคือการเตรียมงบประมาณเตรียมโดยฝ่ายบริหาร แต่อนุมัติโดยฝ่ายนิติบัญญัติ กระบวนการงบประมาณทำให้สามารถตรวจสอบ

ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายได้ เหตุผลสุดท้ายในการศึกษางบประมาณ คือ เป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะต้องเตรียมแก้ไขข้อโต้แย้ง อนุมัติ และปฏิบัติการให้สำเร็จ

สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการบริหารทรัพยากรการเงินที่เป็นเงินรายได้จากทุกแหล่งเป็นตัวกำหนดการจัดสรรรายจ่ายไปเพื่อการบริหารและการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในปีการศึกษานั้น ๆ รายได้และรายจ่ายต้องถูกกำหนดอย่างชัดเจน โรงเรียนอาจทำงบประมาณในรูปของรายได้แต่ละประเภทแยกกัน หรืองบประมาณรวมงบเดียวของทุกแหล่งรายได้ก็ได้จึงเป็นเหตุผลที่จะต้องพัฒนาโครงสร้างงบประมาณที่ดีในแต่ละโรงเรียน คือ

1. งบประมาณแสดงให้เห็นแผนทางการเงิน ซึ่งโรงเรียนสามารถนำไปใช้วิเคราะห์การปฏิบัติงานทางการเงินเพื่อการบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาของโรงเรียน
2. งบประมาณทำให้เจ้าหน้าที่และผู้ปกครองเกิดความตระหนักถึงแหล่งเงินที่โรงเรียนจะจัดหารายได้มาใช้
3. งบประมาณช่วยกำหนดการแบ่งส่วนและวงจำกัดของการใช้จ่าย
4. งบประมาณช่วยกำหนดลำดับความสำคัญของงาน/กิจกรรม โรงเรียน
5. งบประมาณช่วยพัฒนาความร่วมมือและการติดต่อสื่อสารระหว่างครู/ผู้อำนวยการเจ้าหน้าที่ และกลุ่มองค์กรของผู้ปกครอง
6. งบประมาณช่วยพัฒนาความสนใจในผลประโยชน์และความมีอิสระของเจ้าหน้าที่

Candoli, I. Carl, Walter G. and Ray, John R. (1992: 111) กล่าวถึงงบประมาณโรงเรียนเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการวางแผนการศึกษา และเป็นเครื่องมือในการควบคุมด้วยเป็นการแปลแผนความจำเป็นทางการศึกษาออกเป็นแผนทางการเงิน ซึ่งประโยชน์ของการวางแผนและการงบประมาณคือ

- 1) ได้แผนปฏิบัติการสำหรับอนาคต
- 2) การประเมินผลกิจกรรมในอดีตเปรียบเทียบกับแผนกิจกรรม
- 3) ได้สร้างแผนการทำงาน
- 4) เป็นการประเมินค่าใช้จ่ายและรายรับ
- 5) เป็นแนวทางการวางแผนและการประสานงานภายในองค์กร
- 6) เป็นการสร้างระบบการควบคุมการจัดการ
- 7) เป็นระบบข้อมูลสาธารณะ

โดยสรุป งบประมาณ คือ แผนการแสดงการรับจ่ายเงินที่บอกที่มาและการใช้ไปของเงิน และแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมการปฏิบัติงานในรอบระยะเวลาหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์คือ

เพื่อบังคับให้ผู้บริหารต้องกำหนดทิศทางและวางแผนล่วงหน้า เพื่อจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ เพื่อกำหนดมาตรฐานของการประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งมาตรฐานจะนำไปใช้เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากร และเพื่อพัฒนาระบบสื่อสารและการประสานงานระหว่างบุคลากรในหน่วยงาน

2.7 ระบบงบประมาณ

การบริหารทรัพยากรการเงินที่ดีจำเป็นต้องยึดหลักที่ได้กล่าวมาเพราะเป็นการมองถึงความพอเพียง ความเป็นธรรมและประสิทธิภาพประสิทธิผลของการบริหารงบประมาณ คุณภาพ และการปฏิบัติได้จริง นอกจากนี้ยังมองถึงหลักประชาธิปไตยทุกคนมีส่วนร่วม หลักมองการณ์ไกล หลักประโยชน์ หลักประหยัด หลักผลิต แต่เมื่อรวมเข้าก็อยู่ในหลักทั้งสามหลักข้างต้น (ไกรยุทธ ชีรตยาคี นันท์, 2533, แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย, 2541, กิตติมา ปริดีดิติก, 2524) การยึดหลักการบริหารทรัพยากรการเงินที่ดีมีส่วนช่วยให้การจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาได้รับการพัฒนาและนำไปสู่หลักการพัฒนารูปแบบการจัดสรรงบประมาณหลายรูปแบบ เช่น ระบบงบประมาณแบบแสดงรายการ (Line-item Budgeting System) ระบบงบประมาณแบบผลงาน (Performance Budgeting System) ระบบงบประมาณแบบแผนงาน (Program Budgeting System) ระบบงบประมาณแบบฐานศูนย์ (Zero-Base budgeting หรือ ZBB) ระบบงบประมาณแบบอิงโรงเรียน (School-Based Budgeting หรือ 7SBB) ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance-Based Budgeting) รูปแบบการจัดสรรงบประมาณหมดที่กล่าวมาสรุปเป็นตารางที่แสดงความชัดเจนจุดเด่นจุดด้อยได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบจุดเด่นจุดด้อยของระบบงบประมาณ

	แบบระบบงบประมาณการศึกษา					
	แสดงรายการ	แบบผลงาน	แบบแผนงาน	แบบฐานศูนย์	แบบอิงโรงเรียน	แบบเน้นผลงาน
เริ่มใช้	ต้นศตวรรษที่19	ค.ศ.1947	ทศวรรษ 1960	ทศวรรษ 1970	ทศวรรษ 1980	ค.ศ.1998
จุดมุ่งหมาย	ควบคุมทางการคลัง	ควบคุมการจัดการ	เพิ่มประสิทธิภาพ	เพิ่มประสิทธิผลจัดการ ลำดับงาน	การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง	เน้นผลผลิตและผลลัพธ์ ความรับผิดชอบ
หลักการ	จำแนกประเภทรายจ่ายตามวัตถุประสงค์การใช้	ใช้การจัดการเพิ่มประสิทธิภาพงบประมาณตามผลสำเร็จของงาน	แผนงบประมาณตามแผนงานสอดคล้องกับแผนการศึกษาระยะยาว	ไม่อิงงบประมาณปีที่ผ่านมามีบุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วม	กระจายอำนาจให้โรงเรียนและท้องถิ่นในการบริหารงบประมาณ	กระจายอำนาจงบประมาณและการบริหารงบประมาณสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
วงจรงบประมาณ	1ปี	1ปี	1-5 ปี หรือสูงกว่า	1-5ปี หรือสูงกว่า	1-5ปี หรือสูงกว่า	งบประมาณจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลาง (3ปี)

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบจุดเด่นจุดด้อยของระบบงบประมาณ (ต่อ)

	แบบระบบงบประมาณการศึกษา					
	แสดงรายการ	แบบผลงาน	แบบแผนงาน	แบบฐานศูนย์	แบบอิงโรงเรียน	แบบเน้นผลงาน
จุดเด่น	ประหยัด ควบคุมได้ มาตรฐานเดียว	ประสิทธิภาพ ควบคุมได้	ประสิทธิภาพสูง ประสิทธิ ผลสูง โปร่งใส	การมีส่วนร่วม การประเมิน คุณภาพ ประสิทธิภาพ	ยืดหยุ่นมาก กระตุ้นการพัฒนา เพิ่มขวัญกำลังใจ	มีความโปร่งใส รับผิดชอบ และมี การรายงาน
จุดด้อย	ยืดหยุ่นน้อย ประสิทธิภาพต่ำ	ประสิทธิผลต่ำ	สั่งจากการเบื้อง บน(รัฐบาล) งบประมาณ สูงขึ้นทุกปี	ยุ่งยากใช้เวลา ภาระงานเอกสาร	ใช้เวลา	มีหลายขั้นตอนมาก ไป

ที่มา: นงลักษณ์ วิรัชชัย (2543: 16) และชัยสิทธิ์ เถลิงมีประเสริฐ (2544: 3-19)

โดยสรุปว่า ระบบงบประมาณทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นระบบงบประมาณที่เกี่ยวข้องกันและในปัจจุบันจากที่รัฐบาลสมัยของพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ได้แถลงนโยบายในการบริหารงบประมาณต่อรัฐสภาวันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 หน้าที่ 26 ข้อ 15.2 เรงรัดการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดทำและจัดสรรงบประมาณให้เป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศและส่งเสริมให้กระทรวงทบวง กรม มีบทบาทในการตัดสินใจมากขึ้น พร้อมทั้งจัดให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส ข้อ 7.7, 7.1 และ 7.3 7.7 ปรับระบบบริหารภาครัฐ โดยปรับบทบาท ภารกิจ ขนาดและวิธีการปฏิบัติงานของภาคราชการให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม ข้อ 7.1 พัฒนาระบบการคลังและปฏิรูประบบงบประมาณ เพื่อสนับสนุนให้มีการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด และมีระบบการคลังที่เข้มแข็ง ข้อ 7.3 ปฏิรูประบบงบประมาณไปสู่การมุ่งเน้นผลลัพธ์ ผลสำเร็จของงานและจัดท่างบประมาณล่วงหน้าระยะปานกลาง โดยเน้นการจำกัดงบประมาณรายจ่ายประจำ

จากหลักฐานที่ได้กล่าวมาทำให้ทราบถึงความต้องการของรัฐบาลที่จะปฏิรูปในลักษณะองค์รวม เพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารภาครัฐให้ไปสู่รูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ที่เน้นการทำงานโดยยึดผลลัพธ์เป็นหลัก มีการวัดผลลัพธ์และค่าใช้อย่างเป็นรูปธรรม ให้ความสำคัญชอบต่อผู้ทำงานแทนการควบคุมบงจัญนำเข้าอย่างละเอียด ซึ่งเปลี่ยนภาครัฐไปสู่การมีผลลัพธ์ คือ การทำงานเพื่อประชาชน วัดผลอย่างเป็นรูปธรรม มีความโปร่งใสในการตัดสินใจ วิธีการทำงานมีความรวดเร็วและคล่องตัวเพื่อสนองความต้องการของประชาชน เพื่อให้สามารถจัดสรรงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความโปร่งใสและมีความเป็นธรรมจึงไปสู่การ

จัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance-Based Budgeting) ในสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติก็ได้นำระบบการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลมาใช้ในองค์กรที่อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นผลผลิตหนึ่งของการบริหารงบประมาณของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ(เอกสารงบประมาณประจำปี พ.ศ.2553)

2.7.1 ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance-Based Budgeting)

งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เป็นงบประมาณระบบใหม่ ซึ่งหมายถึง ระบบงบประมาณที่ให้ความสำคัญกับการกำหนดพันธกิจ(Mission) ขององค์กรจูงจูงหมาย วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ แผนงาน งาน/โครงการ อย่างเป็นระบบ มีการติดตามและประเมินผลสม่ำเสมอ เพื่อวัดผลสำเร็จของงานเป็นระบบที่เชื่อมโยงการบริหารจัดการทรัพยากรการเงินและพัสดุที่จะสะท้อนให้เห็นถึงผลของงานหรือพันธกิจต่าง ๆ ขององค์กร หรือของรัฐภายใต้ระบบการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี (Good governance) เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและทำให้ประเทศชาติ มั่งคั่ง มั่นคงและพึ่งตนเองได้ แผนการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณ การเงินและพัสดุ ถือเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการปฏิรูประบบราชการมีการสรุปวิธีการในการดำเนินได้ดังนี้ (ชัยสิทธิ์ เถлимมี ประเสริฐ, 2544: 3-19)

1. พัฒนาระบบงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงานและผลลัพธ์สำหรับงานนำร่องจัดทำแผนการปรับเปลี่ยนขั้นต้นเพื่อไปสู่ระบบงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงานและผลลัพธ์ ซึ่งจะเชื่อมโยงกับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของภาครัฐ โดยจะเริ่มจากหน่วยงานทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีความพร้อมก่อน

2. พัฒนาระบบรายงานผลทั้งด้านการเงินและผลการดำเนินงานที่โปร่งใสสำหรับหน่วยงานนำร่องเพื่อส่งเสริมให้เกิดระบบความรับผิดชอบในการตัดสินใจและสนับสนุนให้มีโอกาสตรวจสอบทำงานของภาครัฐ

3. พัฒนาระบบกระจายอำนาจการจัดงบประมาณสำหรับหน่วยงานนำร่อง โดยจะครอบคลุมถึงการเสริมสร้างความสามารถในการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานนำร่องระบบรายงานผลงานที่เปรียบเทียบกับแผนงานและการที่สำนักงบประมาณและกรมบัญชีกลางจะให้ความยืดหยุ่นในการจัดการงบประมาณแก่หน่วยงานมากขึ้นเพียงใดนั้นจะขึ้นอยู่กับลักษณะและความเข้มของมาตรฐานการควบคุมทางการเงินและระบบการรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานนั้น ๆ ข้อกำหนดดังกล่าวจะถูกระบุไว้ในข้อตกลงใช้ทรัพยากรระหว่างหน่วยงานและสำนักงบประมาณ

4. เพิ่มขอบเขตความครอบคลุมของงบประมาณ เป็นการดำเนินการจัดระบบรายงานค่าใช้จ่ายการดำเนินงานของภาครัฐใหม่ ให้แสดงถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั้งสิ้นของรัฐบาล ทั้งนี้

กิจกรรมของ หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นที่ได้รับสนับสนุนจากเงินกู้และเงินช่วยเหลือทั้งหมดจะต้องรายงานไว้ในแผนการเงินของภาครัฐ โดยเริ่มแสดงข้อมูลเบื้องต้นเป็นตัวอย่างภายในปีงบประมาณ

5. พัฒนาระบบบัญชีการเงินภาครัฐที่เทียบเท่ากับมาตรฐานนานาชาติที่กำหนดโดย International Federation of Accountants (IFAC) ทั้งนี้ระบบดังกล่าวจะรวมค่าใช้จ่ายซึ่งจะเป็นภาระของรัฐที่จะเกิดขึ้นในอนาคตไว้ในเอกสารงบประมาณ

6. พัฒนาระบบการจัดทำประมาณการงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าสำหรับหน่วยงานนำร่องซึ่งเป็นการพัฒนางบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าที่สามารถแสดงให้เห็นถึงค่าใช้จ่ายในอนาคตภายใต้แผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจในปัจจุบัน การพัฒนางบประมาณรายจ่ายล่วงหน้านี้จะเชื่อมโยงเข้ากับแผนการคลังระยะปานกลางที่จัดทำโดยสำนักงานงบประมาณ กระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและธนาคารแห่งประเทศไทย

7. กระจายอำนาจงบประมาณและการบริหารงบประมาณสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการออกแบบวิธีการจัดสรรเงินอุดหนุนในรูปแบบใหม่ รวมทั้งการกำหนดมาตรการที่จะเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการทางการเงินให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจัดการทางการเงินในระดับมหภาค ตลอดจนพัฒนาระบบบริหารในระดับหน่วยงานเพื่อสร้างความโปร่งใสให้แก่การจัดสรรงบประมาณ โดยพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงข้อมูลทางด้านจัดการและทางการเงินเข้าด้วยกัน เพื่อให้การตัดสินใจของหน่วยงานอยู่บนฐานข้อมูลที่ทันสมัย สมบูรณ์ ครบถ้วนและเชื่อถือได้

9. ทบทวน ปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบงบประมาณ รายงานทางการเงินและการคลัง

10. ปรับปรุงการบริหารงานพัสดุ โดยพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านพัสดุและเน้นให้หน่วยงานภาครัฐมีระบบการจัดซื้อจัดจ้างในราคาที่เหมาะสมและทันเวลาที่จะใช้ รวมทั้งให้มีการดูแลบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่ดีและใช้งานได้อย่างคุ้มค่า

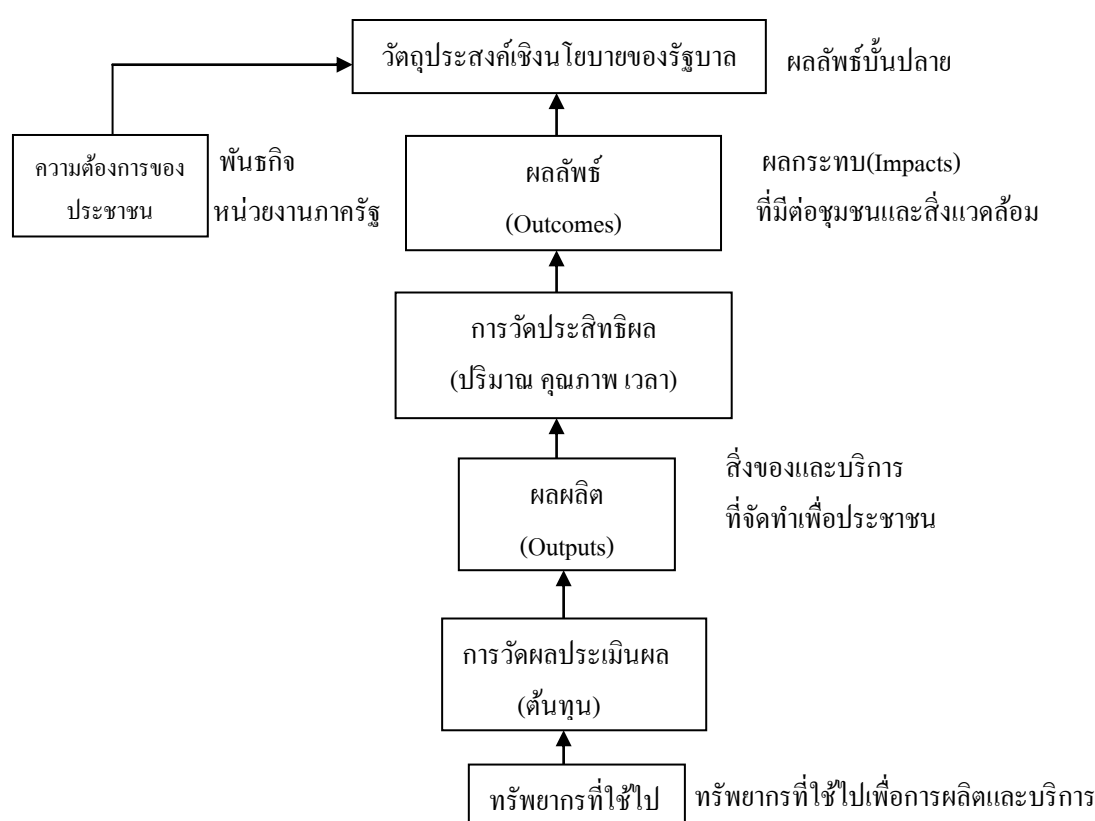
11. ขยายผลการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณ การเงิน และพัสดุต่อจากโครงการนำร่องให้ครอบคลุมทั่วทั้งภาครัฐ

2.7.2 การจัดทำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance -Based budgeting)

การปรับเปลี่ยนการจัดทำงบประมาณจากระบบเดิมเป็นระบบใหม่ จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดจากการจัดทำงบประมาณที่ให้ความสำคัญกับทรัพยากรที่ใช้ไป (Inputs) ควบคุมจัดสรรงบประมาณอย่างเข้มงวด และมีความเคร่งครัดในการเบิกจ่ายงบประมาณ มาเป็นระบบการ

จัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance-Based Budgeting) การจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานเป็นแนวทางที่ครบวงจรตั้งแต่การวางแผน การจัดสรรงบประมาณ การจัดการที่เน้นผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) ที่เกิดขึ้น โดยที่ผลผลิตคือสิ่งของหรือบริการที่เป็นรูปแบบหรือรับรู้ได้จากการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ในขณะที่ผลลัพธ์หมายถึง ผลประโยชน์ที่ได้จากผลผลิตและผลกระทบ (ทั้งเชิงบวกและ/หรือเชิงลบ) ที่มีต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 2.2 การจัดทำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน

ที่มา: ชัยสิทธิ์ เถлимมีประเสริฐ (2544: 44)

สิ่งสำคัญในการจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน คือ การวัดผลดำเนินงาน (Performance Measures) โดยการกำหนดหน่วยวัดและประเมินผลการดำเนินงานที่ชัดเจน สมบูรณ์ สามารถนำมาใช้ได้จริงและเหมาะสมกับเวลา โดยทั่วไปหน่วยในการวัดจะต้องครอบคลุมทั้งปริมาณ คุณภาพ ประหยัดค่าใช้จ่าย มีประสิทธิภาพและทันเวลาที่ต้องการ

ดังนั้น การจัดทำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน จึงเป็นระบบที่จะทำให้รัฐบาลมั่นใจได้ว่า

1. ผลผลิตที่เกิดขึ้นมีความเชื่อมโยงผลลัพธ์ และผลลัพธ์สอดคล้องกับเป้าหมายและนโยบายรัฐบาล

2. ผลผลิตที่ต้องการมีปริมาณ ราคา และคุณภาพและสอดคล้องกัน

3. ประชาชนจะได้รับผลประโยชน์ในเวลาที่กำหนด

ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานเป็นระบบใหม่ที่มีความสำคัญต่อการจัดการทรัพยากรการเงิน เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานให้ระบบการจัดการมีความโปร่งใส คล่องตัว โดยมีความมุ่งหมายต่อประสิทธิภาพอย่างสูงสูงและมีความเป็นธรรม

2.8 กระบวนการงบประมาณ

กระบวนการงบประมาณ (Budget Process) และวงจรงบประมาณ (Budget Cycle) มีความหมายเหมือนกันคือทั้ง 2 คำนี้ต่างก็มีความหมายถึงกิจกรรมทุกขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การเสนอของบประมาณ จนถึงการรายงานผลการใช้งบประมาณ

Stoops; Refferty; & John (1980: 122-123) กล่าวถึงกระบวนการงบประมาณที่มีประโยชน์ต่อสถานศึกษาไว้ดังนี้คือ

- 1) ทำให้การวางแผนการศึกษาพัฒนายิ่งขึ้น
- 2) ทำให้เห็นภาพรวมของแผนงานของโรงเรียนทั้งหมด
- 3) ช่วยให้การวิเคราะห์รายละเอียดของงบประมาณ
- 4) ทำให้เกิดการประสานงานและความร่วมมือในโรงเรียน
- 5) ทำให้ผู้เสียภาษีมีความมั่นใจในการใช้งบประมาณ
- 6) ทำให้งบประมาณสมดุลกับรายได้
- 7) ทำให้มีการควบคุมค่าใช้จ่าย
- 8) ช่วยในการบริหารการเงินของโรงเรียน
- 9) ช่วยในการบริหารกิจกรรมเสริมหลักสูตร

10) ทำให้มีการคาดคะเนภาพอนาคตขององค์กร ซึ่งกระตุ้นให้มีการวางแผนระยะยาวและงบประมาณต่าง ๆ

กระบวนการงบประมาณ เป็นการกำหนดกิจกรรม หรือขั้นตอนสำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับงบประมาณ รวมทั้งการดำเนินการและประเมินผลการตัดสินใจนั้น ลักษณะของกระบวนการงบประมาณของแต่ละองค์กร มีรายละเอียดที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับหน่วยงานองค์กรต่างกันทั้งระดับประเทศ ระดับท้องถิ่น หน่วยงานในภาครัฐหรือเอกชน

Arososon (1985: 255) กล่าวถึงกระบวนการงบประมาณของรัฐบาลกลางในสหรัฐอเมริกา มี 4 ขั้นตอน คือ

(1) การเตรียมงบประมาณของฝ่ายบริหาร งานจัดเตรียมงบประมาณเป็นงานเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก โดยมีการกำหนดวิธีการจัดทำงบประมาณขึ้นมาก่อน แล้วทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในการจัดเตรียมงบประมาณ

(2) การอนุมัติงบประมาณของสภา การอนุมัติงบประมาณต้องผ่านความชอบของสภาองเกรส

(3) การควบคุมและการดำเนินการตามพระราชบัญญัติงบประมาณ

(4) การประเมินผลและตรวจสอบ

และวงจรงบประมาณของมลรัฐ และรัฐบาลท้องถิ่น มี 4 ขั้นตอนเช่นเดียวกับรัฐบาลกลางคือ

(1) การจัดเตรียมงบประมาณ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารระดับสูง

(2) การอนุมัติงบประมาณโดยสภาผู้แทนของมลรัฐ

(3) การควบคุมและการดำเนินงาน

(4) การทบทวนและการตรวจสอบ

กวี วงศ์พูน (2540: 36) ได้แสดงขั้นตอนในการจัดทำงบประมาณของภาคเอกชน มีขั้นตอนที่สำคัญ 10 ขั้นตอน คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Environment) โดยคำนึงถึงเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดทำงบประมาณ ปัจจุบันรวมถึงการนำคอมพิวเตอร์ มาใช้ในการปฏิบัติงานด้วย

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) การกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กร เป็นเรื่องของฝ่ายบริหารที่จะขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ หรือบุคลากรทุกคนร่วมกันกำหนดขึ้น

3. การกำหนดเป้าหมายขององค์กร (Goals) การกำหนดเป้าหมายขององค์กรโดยทั่วไปจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจการ ซึ่งเป้าหมายขององค์กรจะต้องเป็นตัวเลขที่สามารถวัดได้

4. การกำหนดนโยบายปฏิบัติการ (Strategies) การกำหนดนโยบาย เพื่อการปฏิบัติงานก็ควรให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดขึ้นด้วย

5. การกำหนดข้อสมมติฐานในการวางแผน (Planning Premises) ข้อสมมติฐานในอดีตถือเป็นสิ่งที่เก็บไว้ เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดทำงบประมาณในปีต่อไป

6. การประเมินและจัดทำแผนโครงการ (Evaluation & Planning Projects) ในการทำการประเมินและจัดทำแผนโครงการ ก็เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรหรือหน่วยงานนั้นๆ

7. การจัดทำงบประมาณระยะยาว (Strategic Long-range Plan) ในการจัดทำงบประมาณระยะยาวเกินกว่า 5 ปี เพื่อให้เป็นแนวทางให้เห็นภาพของกิจการ หรือองค์กรนั้นๆ

8. การจัดทำงบประมาณระยะสั้น (Practical Short-Range Plan) โดยสามารถทำงานได้ภายใน 1 ปี ให้สอดคล้องกับงบประมาณระยะยาวที่กำหนดไว้

9. การจัดทำรายการวิเคราะห์ (Analysis Report) การจัดทำรายการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบแนวโน้ม (Trend) ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญที่จะต้องให้ความสนใจพิเศษในการจัดทำงบประมาณ

10. การจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน (Performance Report) เพื่อให้ฝ่ายบริหารสามารถติดตามการใช้งบประมาณตามแผนงานงบประมาณที่จัดไว้ ซึ่งอาจจะกำหนดให้มีการจัดทำรายงานการใช้งบประมาณในแต่ละไตรมาสก็ได้

จากการรวมแนวคิดของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถสรุปขั้นตอนการจัดทำงบประมาณแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1) การจัดเตรียมงบประมาณ ด้านรายรับและด้านรายจ่าย โดยสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนย่อย ดังนี้คือ

- ประมาณการรายรับและรายจ่าย
- กำหนดแนวนโยบายงบประมาณโดยคณะผู้บริหาร
- กำหนดวงเงินของแต่ละหน่วยงานที่สอดคล้องกับแนวนโยบาย
- จัดทำคำของบประมาณโดยยึดแนวนโยบายที่กำหนด

- คณะกรรมการบริหารงบประมาณและการเงินพิจารณารายละเอียดงบประมาณที่หน่วยงานต่าง ๆ เสนอขอตั้งงบประมาณขึ้นมา โดยต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ นโยบายงบประมาณ ความพร้อมของหน่วยงาน แก้ไขปรับปรุงแลเสนอขอต่อคณะกรรมการพิจารณา

- คณะกรรมการพิจารณาร่างงบประมาณรายจ่ายว่ามีความเหมาะสมสมควรอนุมัติหรือไม่

2) การอนุมัติงบประมาณ โดยมีผู้มีอำนาจในการอนุมัติพิจารณาร่างงบประมาณ ซึ่งสามารถวิเคราะห์แก้ไขเปลี่ยนแปลงงบประมาณที่นำเสนอได้

3) การบริหารงบประมาณ เป็นการควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผน โดยควบคุมการเบิกจ่าย การตรวจสอบตามระเบียบที่หน่วยงานกำหนด มีขั้นตอนย่อยดังนี้

- การทำแผนปฏิบัติการ โดยกำหนดกิจกรรมที่จะทำและจำนวนเงินที่จะใช้ในช่วงเวลาต่างๆ ให้เหมาะสมกับงบประมาณที่จะได้รับ

- ดำเนินการใช้งบประมาณตามแผนปฏิบัติการ โดยขออนุมัติตามระเบียบของหน่วยงาน
- การตรวจสอบว่ามีค่าใช้จ่ายเงินตามความจริงที่เบิกไปหรือไม่ มีการรั่วไหล หรือไม่ ปฏิบัติถูกต้องตามระเบียบทางการเงินหรือไม่

- การรายงาน เป็นวิธีการหนึ่งในการตรวจสอบและประเมินผล โดยรายงานเป็นระยะๆ เพื่อสามารถทบทวนผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ว่า มีความคืบหน้าไปแค่ไหน และใช้สำหรับตั้งงบประมาณในปีต่อไป

สรุปว่า กระบวนการงบประมาณ มี 5 ขั้นตอนสำคัญคือ การวางแผนจัดเตรียมงบประมาณ การพิจารณาอนุมัติงบประมาณ การบริหารงบประมาณ การตรวจสอบควบคุมให้เป็นไปตามแผนงาน และการรายงานผลการใช้งบประมาณ

2.9 หลักการจัดทำงบประมาณ

หลักการจัดทำงบประมาณถือเป็นกระบวนการบริหารทรัพยากรการเงินขององค์กรซึ่งจะต้องพิจารณาถึงหลักความขาดแคลน โดยพิจารณาว่าขาดแคลนอะไรบ้าง ความสำคัญรีบด่วนอันดับแรก การชดเชยสิ่งที่ทรุดโทรมเสื่อมสภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 40-51) ได้จัดทำคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลและได้ให้หลักการและแนวทางปฏิบัติในการจัดทำและเสนอของงบประมาณไว้ดังนี้

1) การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา โดยมีแนวทางปฏิบัติดังนี้

1.1) วิเคราะห์ทิศทางและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานเหนือสถานศึกษาได้แก่ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการ และแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2) ศึกษาข้อตกลงผลการปฏิบัติงานและเป้าหมายการให้บริการสาธารณะทุกระดับได้แก่ เป้าหมายการให้บริการสาธารณะ ข้อตกลงการจัดทำผลผลิต ข้อตกลงผลการปฏิบัติงานของเขตพื้นที่ และผลการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินงานเพื่อให้บรรลุข้อตกลงที่สถานศึกษาทำกับเขตพื้นที่การศึกษา

1.3) ศึกษาวิเคราะห์วิจัยการจัดและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาตามกรอบทิศทางของเขตพื้นที่การศึกษา และตามความต้องการของสถานศึกษา

1.4) วิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามข้อตกลงที่ทำกับเขตพื้นที่การศึกษา ด้านปริมาณ คุณภาพ เวลา ตลอดจนต้นทุน ซึ่งต้องคำนวณต้นทุนผลผลิตขององค์กรและผลผลิตงาน/โครงการ

1.5) จัดทำข้อมูลสารสนเทศผลการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1.6) เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศให้เขตพื้นที่การศึกษา และสาธารณชนรับทราบ

2) การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา โดยมีแนวทางปฏิบัติให้ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการดังนี้

- 2.1) ทบทวนภารกิจจัดการศึกษาของสถานศึกษา และศึกษาข้อมูลรายงานข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง
- 2.2) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่อจัดการศึกษา (SWOT) และประเมินสภาพของสถานศึกษา
- 2.3) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษา
- 2.4) การกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา
- 2.5) กำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศ
- 2.6) กำหนดเป้าหมายระยะกลางของผลผลิต เชิงปริมาณ คุณภาพและผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่จะทำร่างข้อตกลงกับเขตพื้นที่การศึกษา
- 2.7) จัดทำรายละเอียดโครงสร้าง แผนงาน งาน โครงการ และกิจกรรมหลัก
- 2.8) จัดทำใ้รับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงและนำเสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษา
- 2.9) เผยแพร่ ประกาศต่อสาธารณชน และผู้เกี่ยวข้อง

3) การวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของงบประมาณ มีแนวทางปฏิบัติ คือ

- 3.1) จัดทำรายละเอียดแผนงบประมาณ แผนงาน งาน/โครงการ ให้มีความเชื่อมโยงกับผลผลิตและผลลัพธ์ตามตัวชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษา พร้อมกับวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน งาน/โครงการ
- 3.2) จัดทำกรอบประมาณรายจ่าย ระยะปานกลาง โดยการวิเคราะห์นโยบายหน่วยเหนือที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม วิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของสถานศึกษาทั้งจากเงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ
- 3.3) จัดทำคำขอรับงบประมาณของสถานศึกษา และกรอบประมาณการรายจ่ายระยะปานกลางเสนอต่อเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมสอดคล้องเชิงนโยบาย
- 3.4) จัดทำร่างข้อตกลงบริการผลผลิต (ร่างข้อตกลงการปฏิบัติงาน) ของสถานศึกษาที่จะต้องทำกับเขตพื้นที่การศึกษาเมื่อได้รับงบประมาณ ให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

2.10 การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา

การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษานั้น รัฐจะเป็นผู้สรรมาสู่สถานศึกษา โดยมีเขตพื้นที่เป็นผู้ประสานซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 1) จัดทำข้อตกลงบริการผลผลิตของสถานศึกษากับเขตพื้นที่การศึกษาเมื่อได้รับงบประมาณ

- 2) ศึกษาข้อมูลการจัดสรรงบประมาณที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแจ้งผ่านเขตพื้นที่การศึกษา
- 3) ตรวจสอบกรอบวงเงินงบประมาณที่ได้รับจากหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรที่เขตพื้นที่การศึกษาแจ้ง ตลอดจนตรวจสอบวงเงินนอกงบประมาณที่ได้จากแผนการระดมทรัพยากร
- 4) วิเคราะห์กิจกรรมตามภารกิจงานที่จะต้องทำตามมาตรฐาน โครงสร้างสายงาน แผนงานงาน/โครงการของสถานศึกษาเพื่อจัดอันดับความสำคัญ และกำหนดงบประมาณของแต่ละสายงานงาน/โครงการ ให้เป็นไปตามกรอบวงเงินงบประมาณที่ได้รับและวงเงินนอกงบประมาณตามแผนระดมทรัพยากร
- 5) ปรับปรุงกรอบงบประมาณรายจ่ายระยะปานกลางให้สอดคล้องกับกรอบวงเงินที่ได้รับ
- 6) จัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ซึ่งระบุแผนงานงาน/โครงการที่สอดคล้อง วงเงินงบประมาณที่ได้รับและวงเงินนอกงบประมาณที่ได้รับตามแผนระดมทรัพยากร
- 7) จัดทำร่างข้อตกลงผลผลิตของหน่วยงานภายในสถานศึกษาและกำหนดผู้รับผิดชอบรับไปดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปี
- 8) นำเสนอแผนปฏิบัติการประจำปี งบประมาณ และร่างข้อตกลงผลผลิตขอความเห็นชอบคณะกรรมการสถานศึกษา
- 9) แจ้งจัดสรรวงเงินและจัดทำข้อตกลงผลผลิตให้หน่วยงาน ภายในสถานศึกษาไปรับดำเนินการตามแผน

2.11 การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ

- 1) จัดทำแผนการใช้งบประมาณรายไตรมาส โดยกำหนดปฏิทินปฏิบัติงานเป็นรายเดือน ให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณแล้วสรุปแยกเป็นรายไตรมาสเป็นงบบุคลากร งบอุดหนุน งบลงทุน (แยกเป็นค่าครุภัณฑ์และค่าก่อสร้าง) งบดำเนินการ(ตามนโยบายพิเศษ)
- 2) เสนอแผนการใช้งบประมาณวงเงินรวมเพื่อขออนุมัติประจำปีจากรายไตรมาสผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไปยังคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรวบรวมเสนอต่อสำนักงบประมาณ
- 3) เบิกจ่ายงบประมาณประเภทต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีและอนุมัติการใช้งบประมาณของสถานศึกษาตามประเภทและรายการที่ได้รับมอบหมาย

2.12 การโอนเงินงบประมาณ

ให้ปฏิบัติไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด

2.13 การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

- 1) การตรวจสอบติดตามการใช้งบเงินและผลการดำเนินงาน มีแนวทางปฏิบัติ คือ

1.1) จัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตามการใช้เงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปี และแผนการใช้งบประมาณรายไตรมาส

1.2) จัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานตามข้อตกลงการให้บริการ ผลผลิตของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปี และแผนการใช้งบประมาณรายไตรมาส

1.3) จัดทำแผนการกำกับตรวจสอบติดตามและป้องกันความเสี่ยงสำหรับ โครงการที่มีความเสี่ยงสูง

1.4) ประสานแผนและดำเนินการตรวจสอบ ติดตาม และนิเทศให้เป็นไปตามแผนการตรวจสอบ ติดตามของสถานศึกษาโดยเฉพาะ โครงการที่มีความเสี่ยงสูง

1.5) จัดทำข้อสรุปผลการตรวจสอบ ติดตาม และนิเทศ พร้อมทั้งเสนอปัญหาที่อาจทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จ เพื่อเร่งแก้ปัญหาได้ทันสถานการณ์

1.6) รายงานผลการดำเนินการตรวจสอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.7) สรุปข้อมูลสารสนเทศที่ได้และจัดรายงานข้อมูลการใช้งบประมาณ ผลการดำเนินงานของสถานศึกษารายไตรมาสต่อเขตพื้นที่การศึกษา

2) การประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน มีแนวทางปฏิบัติดังนี้

2.1) กำหนดปัจจัยหลัก ความสำเร็จและตัวชี้วัดของสถานศึกษา

2.2) จัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จของผลผลิตที่กำหนดตามข้อตกลงการให้บริการ ผลผลิตของสถานศึกษา

2.3) สร้างเครื่องมือเพื่อการประเมินผลผลิตตามตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนดไว้ตามข้อตกลงการให้บริการผลผลิตของสถานศึกษา

2.4) ประเมินแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาและจัดทำรายงานประจำปี

2.5) รายงานผลการประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเขตพื้นที่การศึกษา

2.14 ระบบข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนงบประมาณ

สิ่งสำคัญที่ถือเป็นหัวใจในการวางแผนงบประมาณ คือ ระบบข้อมูลสารสนเทศซึ่งสถานศึกษาควรมีข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญ ดังนี้

1) ข้อมูลนักเรียน ประกอบด้วย จำนวนนักเรียนและห้องเรียน จำนวนนักเรียนจำแนกตามแผนการเรียนระดับมัธยมศึกษาสายสามัญและอาชีวศึกษา จำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนออกกกลางคัน

เลื่อนชั้น เข้าชั้นสำเร็จการศึกษา เรียนต่อ จำนวนนักเรียนยากจน จำนวนนักเรียนพิการ และจำนวนนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ

2) ข้อมูลบุคลากร ประกอบด้วยจำนวนบุคลากรและวุฒิการศึกษา รายละเอียดข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษา

3) ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (จำแนกตามกลุ่มสาระ) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม

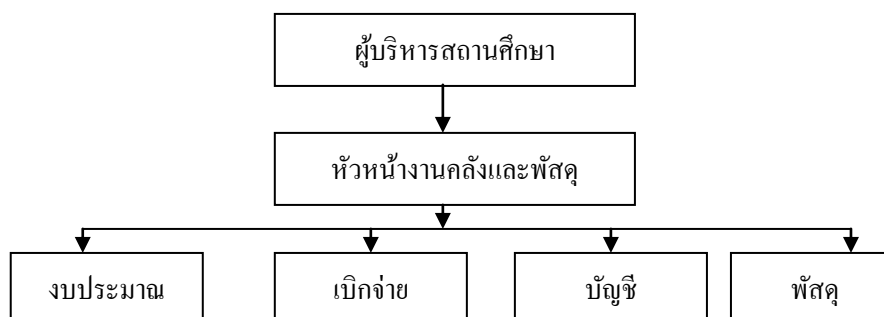
4) ข้อมูลสถานศึกษา

2.15 โครงสร้างงานการเงิน ตำแหน่งหน้าที่ และบุคลากรทางการเงินในสถานศึกษา

2.15.1 โครงสร้างงานการเงิน

ในการบริหารทรัพยากรการเงินในโรงเรียน ได้กล่าวถึงการแบ่งงานการเงินว่าควรประกอบด้วย 4 ฝ่าย คือ 1) งบประมาณ 2) เบิกจ่าย 3) บัญชี และ 4) พัสดุ ดังแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพที่ 2.3 แสดงโครงสร้างการเงิน ตำแหน่งหน้าที่และบุคลากรทางการเงินในสถานศึกษา

ที่มา: สมศักดิ์ คงเที่ยงและเทศ แก้วกสิกรรม (2541: 7)

การแบ่งงานการเงินออกเป็นฝ่ายเช่นนี้ ทำให้สามารถตรวจสอบซึ่งกันและกันได้ ซึ่งก็ตรงตามเจตนารมณ์ของระเบียบการเงินทั่วไปที่ว่า ทั้งผู้รับ ลงบัญชี และเบิกจ่ายควรจะเป็นคนละคน เพื่อป้องกันการทุจริตที่อาจจะมีขึ้น และในโครงสร้างดังกล่าวนี้ ในทางปฏิบัติอาจจะทำได้ยากสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในประเทศไทย เพราะปัญหาด้านบุคลากรเป็นสำคัญ แต่สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่เกี่ยวข้องกับเงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณจำนวนมากการแบ่งงานดังกล่าวข้างต้นนี้จะช่วยให้บริหารงานการเงินมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และในหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานการเงินในสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับสมศักดิ์ คงเที่ยง และเทศ แก้วกสิกรรม(2541: 74) ได้สรุปหน้าที่งานสำคัญในการบริหารทรัพยากรการเงินไว้ดังนี้

1. งานการเงิน ประกอบด้วยงานรับฝากเงินรายได้ของหน่วยงานในสังกัด เตรียมใบเสร็จรับเงิน เก็บหลักฐานการเงิน รับเงินผลประโยชน์อื่น ๆ รับฝากเงินค่าประกันของเสียหายและเงินประกันสัญญา ดูแลรักษาเงินสดให้ถูกต้องเพื่อส่งมอบกรรมการรักษาเงิน จัดหลักฐานจ่ายเงินเดือนและลูกจ้าง กำหนดและเก็บภาษีหลัก ณ ที่จ่ายเพื่อแจ้งและส่งสรรพากรตรวจสอบใบสำคัญและหลักฐานรับ-จ่ายเงินทุกประเภท เป็นต้น

2. งานบัญชี ประกอบด้วยงานจัดทำบัญชีเงินประเภทต่าง ๆ ทั้งเงินงบประมาณและนอกงบประมาณ จัดทำงบเดือนเงินงบประมาณทุกหมวด จัดทำงบเดือนรายได้ของหน่วยงาน รวบรวมรายละเอียดเสนอตั้งงบประมาณประจำปี ดำเนินการขออนุมัติกับเงินตัดฝากขยายเวลาดัดฝากเงินงบประมาณ ดำเนินการจัดทำสัญญาซื้อขาย จ้างทำวัสดุครุภัณฑ์ สัญญาจ้างเหมาก่อสร้างดำเนินการจัดทำรายละเอียดขอเงินประจำงวดจากสำนักงบประมาณ ลงทะเบียนรายจ่ายย่อความงบประมาณ ดำเนินการขอโอนเปลี่ยนแปลงหมวดเงินงบประมาณเมื่อจำเป็นเป็นต้น

3) งานพัสดุครุภัณฑ์ ประกอบด้วยดำเนินการจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์แบบพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ในกิจกรรมของหน่วยงาน จัดทำบัญชีพัสดุ เขียนหมายเลขประจำครุภัณฑ์ สรรวจวัสดุครุภัณฑ์คงเหลือ ดูแลรักษาซ่อมแซมยานพาหนะ จัดทำทะเบียนครุภัณฑ์ จัดทำรายงานสำรวจทรัพย์สินเก็บรักษาทะเบียนยานพาหนะ จ่ายพัสดุเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานหน่วยงานเป็นต้น

4) งานตรวจสอบภายใน ตรวจสอบเงินสดคงเหลือประจำวันตรวจสอบหลักฐานการรับเงิน ตรวจสอบหลักฐานการฝากเงินกับธนาคาร ตรวจสอบการบัญชีต่าง ๆ ตรวจสอบทะเบียนต่าง ๆ ตรวจสอบทะเบียนต่าง ๆ ตรวจสอบบัญชีพัสดุครุภัณฑ์ ตรวจสอบหลักฐานและใบสำคัญการจ่ายเงินเป็นต้น

โดยสรุป โครงสร้างหน้าที่ทางการเงินเป็นขั้นตอนการบริหารทรัพยากรการเงินที่สำคัญขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกันไป ซึ่งมีลักษณะที่เหมือนกันคือ การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและประกาศต่าง ๆ ของภาครัฐ

2.16 การดำเนินงานของทรัพยากรการเงิน

สถานศึกษาได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐ และมีแหล่งที่มา 3 แหล่ง คือ

1) เงินงบประมาณ ที่ส่วนราชการได้รับตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือเบิกจ่ายในงบกลาง โดยแยกเป็น

1.1) งบประมาณจ่ายของส่วนราชการ แบ่งเป็น 5 งบย่อย คือ งบลงทุน งบดำเนินการ งบบุคลากร งบเงินอุดหนุน และงบรายจ่ายอื่น

1.2) รายจ่ายงบกลาง เป็นรายจ่ายที่จัดไว้เพื่อจัดสรรให้ส่วนราชการโดยทั่วไปใช้จ่ายตามรายการดังต่อไปนี้ คือ เงินเบี้ยหวัด บำเหน็จ เงินเลื่อนขั้นอันดับเงินเดือน เงินปรับวุฒิข้าราชการ เงิน

สำรองเงินสมทบและเงินชดเชยของข้าราชการ เงินสมทบของลูกจ้างประจำและค่าใช้จ่ายสวัสดิการของข้าราชการและลูกจ้าง

2) เงินนอกงบประมาณ คือ เงินที่ไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน หรือเงินที่ได้รับอนุญาตให้เก็บไว้ใช้จ่ายได้ตามพ.ร.บ.วิธีการพิจารณาประมาณ พ.ศ. 2502 มาตรา 24 ได้แก่ เงินรายได้สถานศึกษา ตามมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปีพ.ศ. 2542 ซึ่งเกิดจาก

2.1) การจัดหาผลประโยชน์ จากทรัพย์สินของสถานศึกษาที่เป็นที่ราชพัสดุ ตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ และที่เป็นทรัพย์สินอื่น

2.2) การบริการทางการศึกษาและค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบายวัตถุประสงค์ และภารกิจหลักของสถานศึกษา

2.3) เบี้ยปรับ ที่เกิดจากการผิดสัญญา ลาศึกษา และเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาการซื้อทรัพย์สิน หรือจ้างทำของที่ดำเนินการ โดยใช้เงินงบประมาณ

2.4) เงินบริจาค

2.5) เงินหักภาษี ณ ที่จ่าย

2.6) เงินลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด

2.7) เงินประกันสัญญา

2.8) เงินอุดหนุนทั่วไป ซึ่งภาครัฐจัดให้เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัว และเงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจน

3) เงินรายได้แผ่นดิน คือ เงินที่สถานศึกษาจัดเก็บ หรือได้รับเป็นกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ และไม่มีกฎหมายอื่นใดกำหนดให้เก็บไว้ หรือหักไว้เพื่อจ่ายแบ่งเป็นเงิน 2 ประเภทคือ

3.1) เงินรายได้แผ่นดินของสถานศึกษาที่มีการจัดเก็บ เช่น ค่าขายของเบ็ดเตล็ดของเก่า ชำรุดที่จัดหาจากเงินประมาณ ค่าขายแบบรูปรายการที่ใช้เงินงบประมาณ ค่าธรรมเนียมเบ็ดเตล็ดเงินเหลือจ่ายปีเก่าส่งคืน

3.2) ดอกเบี้ยจากบัญชีเงินฝากธนาคารประเภทออมทรัพย์ของเงินอุดหนุนทั่วไป ซึ่งในการพยากรณ์รายรับ เงินนอกงบประมาณ ที่เป็นเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัว สามารถประมาณได้จากข้อมูลจำนวนนักเรียนแต่ละประเภท แต่ละระดับ สำหรับการประมาณการงบประมาณ จะขึ้นกับว่าโรงเรียนมีแผนกลยุทธ์อะไร มีกิจกรรมอะไรบ้าง ต้องการพัฒนาปรับปรุงให้งบประมาณเท่าไร และแผนกิจกรรมเหล่านั้นจะใช้งบประมาณเท่าไร

2.17 การบัญชีและการจัดทำรายงานการเงินของสถานศึกษา

2.17.1 ความหมายและความสำคัญของการบัญชี

การบัญชี หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลทางเศรษฐกิจขององค์กร นำมาแยกประเภทจัดหมวดหมู่ บันทึก และจัดทำรายงานสรุปผลข้อมูลทางเศรษฐกิจขององค์กรนั้น ๆ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2544: 1-6, วัฒนา ศิวะเกื้อ และคณะ, 2548: 2, Jerry J.Weygandt ed.al,1998: 2)

ข้อมูลทางบัญชี เป็นข้อมูลที่มีความสำคัญสำหรับสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ข้อมูลทางบัญชีที่ถูกต้อง ครบถ้วน ทันต่อเวลา และเชื่อถือได้ จะช่วยให้ผู้บริหารของสถานศึกษาของสถานศึกษาทราบฐานะทางการเงิน และผลดำเนินงานที่ผ่านมาของสถานศึกษา และประเมินผลการบริหารงานที่ผ่านมา รวมถึงนำไปสู่การวางแผนและปรับปรุงการบริหารงานของสถานศึกษาในอนาคตด้วย

เมธากุล เกียรติกระจาย (2542: 6) ได้ให้ความหมายของการบัญชีไว้ 2 ประเภท คือ การบัญชีการเงิน หมายถึง การจดบันทึกทางการเงินตามหลักสูตรที่รับรองโดยทั่วไป ส่วนการบัญชีบริหาร หมายถึง การจดบันทึกข้อมูลทางการเงินตามความต้องการของฝ่ายบริหาร ข้อมูลที่จดบันทึกนำมาใช้วางแผน ตัดสินใจและควบคุม เป็นการบันทึกที่ไม่เป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป นั่นคือ การจัดทำบัญชีขึ้นกับว่าใครจะเป็นผู้ใช้ข้อมูลนั้น และใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใด

อมรศรี วัชรพิบูลย์ (2539: 4) ได้กล่าวถึง การบัญชีการเงิน(Financial Accounting) ว่าเป็นการบันทึกข้อมูลเพื่อจัดทำงบการเงิน (งบกำไรขาดทุน งบดุล งบกระแสเงินสด) เสนอให้แก่บุคคลภายนอกองค์กรที่ต้องการดูข้อมูล เช่น ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ หน่วยราชการ เป็นต้น โดยต้องทำตามหลักบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป การรายงานจะทำทุก 6 เดือน หรือ 1 ปี เป็นการเสนอข้อมูลทางการเงินที่รวมทุกหน่วยงาน ข้อมูลที่บันทึกจะเป็นข้อมูลในอดีตที่เกิดขึ้น ส่วนการบัญชีเพื่อการจัดการ (Managerial Accounting) หรือเรียกว่า บัญชีบริหาร เป็นระบบการบันทึกข้อมูลเพื่อใช้ในวางแผน การตัดสินใจ การควบคุม สำหรับฝ่ายบริหารภายในองค์กร ไม่ต้องทำตามหลักบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป ข้อมูลจะบันทึกแยกตามหน่วยงานที่ต้องการใช้ จัดทำรายงานตามเวลาที่ต้องการใช้ ลักษณะข้อมูลเป็นข้อมูลทั้งในอดีต และที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

การทำบัญชี มีความสำคัญเพราะทำให้ผู้บริหารทราบผลการดำเนินงานของกิจการทราบฐานะการเงินของกิจการ เป็นสื่อที่สะท้อนภาพธุรกิจ ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมสินทรัพย์ของกิจการ เป็นข้อมูลที่น่าไปใช้วางแผนและปรับปรุงการบริหารงานในอนาคต ใช้เป็นข้อมูลสำหรับบุคลากรภายนอกในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เป็นข้อมูลพื้นฐานได้โดยเกณฑ์เดียวกัน การบันทึกบัญชี เป็นการควบคุมทางการเงินอย่างหนึ่ง ดังนั้น ผู้ทำบัญชี และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจึงต้องเป็นผู้มีความเป็นมืออาชีพ หากเกิดความผิดพลาดเพียงเล็กน้อย จะไม่สามารถปิดบัญชีได้ลงตัว และหากไม่ระวังในการลงบันทึกบัญชีให้ถูกต้อง จะนำไปสู่การทุจริตได้

2.18 การควบคุม และการตรวจสอบภายใน

2.18.1 การควบคุมภายใน

สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องมีบันทึกรายรับเงินทั้งในรูปแบบที่เกี่ยวกับเงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ การบริหารทรัพยากรการเงินสองประเภทนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับมอบหมายจากกระทรวงเจ้าสังกัด ให้เป็นผู้ควบคุมดูแลการเก็บรักษาและการใช้จ่ายถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับการควบคุมดูแลนี้ หากผู้บริหารสถานศึกษากระทำการโดยไม่ประมาท ก็จะพ้นจากความรับผิดชอบทางแพ่งได้เสนอแนะแนวทางการควบคุมการเงินไว้ดังนี้

2.18.1.1 พิจารณามอบหมายงาน การเงิน การบัญชี และการพัสดุให้กับผู้ที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงานนั้น ๆ และตรวจสอบประวัติผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเงินด้วยว่า เป็นผู้มีความประพฤติดี มีประวัติดีเป็นต้น

2.18.1.2 การแบ่งงานให้เหมาะสม กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรว่า ผู้ใดมีความรับผิดชอบเพียงใด ไม่ควรให้คนหนึ่งทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งตั้งแต่ชัดเจนจนจบ คนเก็บเงินกับคนลงบัญชีควรเป็นคนละคน ผู้ซื้อกับผู้ตรวจพัสดุก็ควรเป็นคนละคนด้วย

2.18.1.3 การรับเงินควรให้มีจุดรับเงินให้น้อยที่สุด ถ้าเป็นจุดเดียวได้ยิ่งดี การเก็บรักษาใบเสร็จรับเงินที่ยังไม่ได้ใช้ต้องเก็บไว้ให้ดี และต้องมีทะเบียนคุมใบเสร็จให้ผู้เบิกใบเสร็จลงชื่อรับใบเสร็จไปด้วย

2.18.1.4 การอนุมัติจ่ายเงิน หัวหน้าสถานศึกษาจะต้องแน่ใจว่า ตนเองมีอำนาจอนุมัติหรือไม่ มีเงินพอไหม ควรตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร ควรห้ามเจ้าหน้าที่ไม่ให้ไปเรียกเก็บใบเสร็จรับเงินจากบุคคลภายนอกก่อนที่จะมีการรับเงินจริงๆ เพราะเจ้าหน้าที่สามารถกักเงินใบเสร็จจ่ายเองได้

2.18.1.5 การส่งใช้เงินยืมทุกครั้ง ถ้าเป็นเงินสดต้องมีใบเสร็จรับเงิน ถ้าเป็นใบสำคัญมีใบรับใบสำคัญ สำหรับการส่งใช้เงินยืมด้วยเงินสดภายในโรงเรียนไม่ต้องออกใบเสร็จรับเงิน แต่ให้บันทึกการส่งใช้ที่สัญญาการยืมเงิน

2.18.1.6 การเก็บรักษาเงิน ควรปฏิบัติตามระเบียบการเก็บเงินและนำเงินส่งคลัง และควบคุมไม่ให้มีการรักษาเงินไว้เกินอำนาจเก็บรักษาที่ยังมิได้นำฝากธนาคารเก็บไว้ในตู้নিরภัย ซึ่งตั้งไว้ในที่ปลอดภัย นอกจากจะเก็บรักษาเงินไว้ในตู้নিরภัยแล้ว ยังต้องเก็บรักษาเอกสารแทนตัวเงิน เช่น เช็ค ใบสำคัญรองจ่าย สัญญาการยืมเงิน และสมุดคู่ฝากไว้ในตู้নিরภัยด้วย

2.18.1.7 ห้องการเงินและห้องพัสดุ ควรตั้งอยู่ในที่ปลอดภัย อาคารที่มีประตูหรือหน้าต่างไม่ปลอดภัย ควรทำลูกกรงเหล็ก

2.18.1.8 การดำเนินการสั่งซื้อหรือสั่งจ่าย ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ควรพิจารณาคำสั่งมอบอำนาจก่อนว่า ได้รับมอบหมายเพียงใด จะดำเนินการเกินอำนาจที่ได้รับมอบไม่ได้ และจะต้องดำเนินการถูกต้องตามระเบียบด้วย

2.18.1.9 การเบิกพัสดุ ใบเบิกพัสดุควรมีเลขที่และมีสำเนาใบเบิก โดยให้ผู้เบิกถือไว้ 1 ฉบับ ผู้จ่ายถือไว้ 1 ฉบับ

2.18.1.10 การให้ยืมพัสดุ ให้ยืมไปใช้ได้เฉพาะในกิจการซึ่งเป็นประโยชน์ทางราชการ

จากการควบคุมดังกล่าวข้างต้นแล้ว สถานศึกษาต้องจัดให้มีการควบคุมงบประมาณซึ่งจะเป็นกลไกที่จะเป็นสำหรับการประกันความคล่องตัวของงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับจากการกระจายอำนาจและผ่อนคลายการควบคุมจากหน่วยงานกลางนั้น จะนำไปสู่การกระจายงบประมาณที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นภายในสถานศึกษาจะต้องมีมาตรฐานในการควบคุมงบประมาณ รวมถึงการกำหนดความรับผิดชอบในเรื่องการบัญชีและการเงิน

2.18.2 การตรวจสอบภายใน (Internal Audit)

การตรวจสอบภายใน เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานการจัดการทางการเงินที่ส่วนราชการจะต้องกำหนดวิธีการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐาน การกระจายอำนาจทางการเงิน ระบบจะต้องกำหนดวิธีการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐาน การกระจายอำนาจทางการเงิน ระบบงบประมาณจะได้ลดบทบาทและอำนาจหน่วยงานกลาง ในการควบคุมการดำเนินงานของสถานศึกษา อย่างไรก็ตามการจذبงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานจะทำให้เกิดอิสระในการบริหารงบประมาณมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้เกิดช่องโหว่ในการใช้งบประมาณอย่างไม่มีประสิทธิภาพได้ ดังนั้นในการหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการผ่อนปรนทางการเงิน โดยที่การตรวจสอบภายในถือเป็นกลไกที่สำคัญในการควบคุมการใช้งบประมาณในทางที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งจะถูกรวบรวมได้โดยระบบการตรวจสอบภายในของหน่วยงานตนเอง เมื่อปรากฏว่า การปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาเงินและการนำเงินส่งคลังไม่ถูกต้องตามระเบียบ ให้หัวหน้าส่วนราชการระดับกรม พิจารณาสั่งการให้ปฏิบัติให้ถูกต้องโดยด่วน(กรมสามัญศึกษา กองสวัสดิการกองคลัง, 2544: 348)

การตรวจสอบภายในที่ส่วนราชการดำเนินการตรวจสอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การตรวจสอบทางการเงิน (Financial Auditing) เป็นการตรวจสอบในลักษณะของการประเมินผลจากข้อมูลต่าง ๆ ในอดีตเพื่อทดสอบและให้แน่ใจว่า ข้อมูลทางการเงินที่องค์กรจัดทำขึ้นมีความถูกต้อง ครบถ้วน ตรงต่อเหตุการณ์ หรือรายงานที่เกิดขึ้นและมีความน่าเชื่อถือได้

เพียงใดปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับหรือแนวปฏิบัติทางราชการหรือไม่ ทั้งนี้การตรวจสอบยังเป็นการกระทำเพื่อป้องกันทรัพย์สิน ตลอดจนประเมินความเพียงพอและเหมาะสมของระบบการควบคุมภายในองค์กรที่มีอยู่โดยปกติการตรวจสอบลักษณะนี้เป็นการกระทำอย่างมีระเบียบแบบแผน มีแนวทางอย่างเป็นระบบ

2. การตรวจสอบการดำเนินงาน (Operational Auditing) เป็นการสอบทาน ประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรโดยรวมและผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม การตรวจสอบ ประเมินผลดังกล่าวจะต้องกระทำอย่างอิสระและเป็นระบบด้วยวิธีการตรวจสอบอันควรและเหมาะสมกับกรณีที่ตรวจสอบประเมินนั้น ทั้งนี้ผู้ตรวจสอบจะให้ความสำคัญต่อผลการดำเนินงานที่กำลังจะกระทำและผลกระทบอันอาจเกิดขึ้นจากกรณีที่ปรากฏความเบี่ยงเบนในผลการดำเนินงานนั้น เพื่อการพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้ประสิทธิภาพและบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด

การตรวจสอบการดำเนินงานเป็นการสอบทานและประเมินการดำเนินงานที่สำคัญใน 3 ประการ ได้แก่ ความสำเร็จของผลการดำเนินงานหรือประสิทธิผล (Effectiveness) ความสามารถในการผลิตหรือประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร (Efficiency) และต้นทุนของการดำเนินงานหรือความประหยัดในการใช้ทรัพยากร (Economy) โดยการวิเคราะห์ ประเมินผล ค้นหาสาเหตุ และแนวทางการปรับปรุงแก้ไขเพื่อเสนอแนะต่อฝ่ายจัดการที่รับผิดชอบงานส่วนนั้น สถานศึกษาควรเตรียมบุคลากรภายใน โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบไม่น้อยกว่า 3 คน กรณีไม่สามารถจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบภายในได้ให้ใช้หน่วยตรวจสอบภายในของเขตพื้นที่การศึกษาก็ได้

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน

3.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน

การบริหารทรัพยากรการเงินถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน โดยพิจารณาถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน การกระจายอำนาจการบริหารและความมีอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจ มีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ

การบริหารทรัพยากรการเงินถือเป็นหลักของความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่กล้าตัดสินใจในการจัดการงบประมาณ กำหนดปัญหา วางแผนและรับผิดชอบต่อความอยู่รอดหรือการพัฒนาขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการที่มองภาวะผู้นำมีความจำเป็นต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน คือ

กิตติมา ปรีดีดิลก (2524: 40) หลักการบริหารการเงินโรงเรียนและแนวปฏิบัติเป็นเรื่องสำคัญ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อการบริหารการพัฒนามากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารเรื่องการเงินของผู้บริหารว่าดีเพียงใด ผู้บริหารจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจอย่างดีเกี่ยวกับเรื่องการเงินของหน่วยงานของตนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลก็คือทำให้หน่วยงานพัฒนาและได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความสามารถในการบริหารผู้หนึ่ง

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2527: 47) การบริหารทรัพยากรการเงินจำเป็นต้องเข้าไปดำเนินการเตรียมงบประมาณ การจัดให้มีงบประมาณ และเครื่องอำนวยความสะดวกนั้น ๆ ดังนั้น การบริหารทรัพยากรการเงินต้องมีภาวะผู้นำ เป็นสำคัญ

สมาน อัสวภูมิ (2549: 321) หลักการบริหารทรัพยากรการเงินในการบริหารการศึกษา สมัยใหม่ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำมีความรู้และแนวการปฏิบัติการในการบริหารงบประมาณซึ่งเป็นที่ผู้บริหารสมัยใหม่จะต้องใส่ใจเรียนรู้และเตรียมการที่จะรับผิดชอบงานด้านการบริหารงบประมาณที่สุด

ชยอนันต์ สมุทวณิช (2543: 12-20) การบริหารทรัพยากรการเงินที่จะต้องมีความรู้ของผู้นำของผู้บริหารการจัดการศึกษาที่ต้องเข้าใจหลักการปฏิรูประบบงบประมาณกับการปฏิรูปการศึกษา กำลังเคลื่อนตัวไปในทิศทางเดียวกัน คือ การเพิ่มความคล่องตัว ความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการงบประมาณให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ โดยเน้นคุณภาพและคุณภาพของการบริหารเป็นสำคัญ

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547: 43-44) การบริหารทรัพยากรการเงินขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของการบริหารที่จะทำให้สำเร็จประตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการทำให้สมบูรณ์

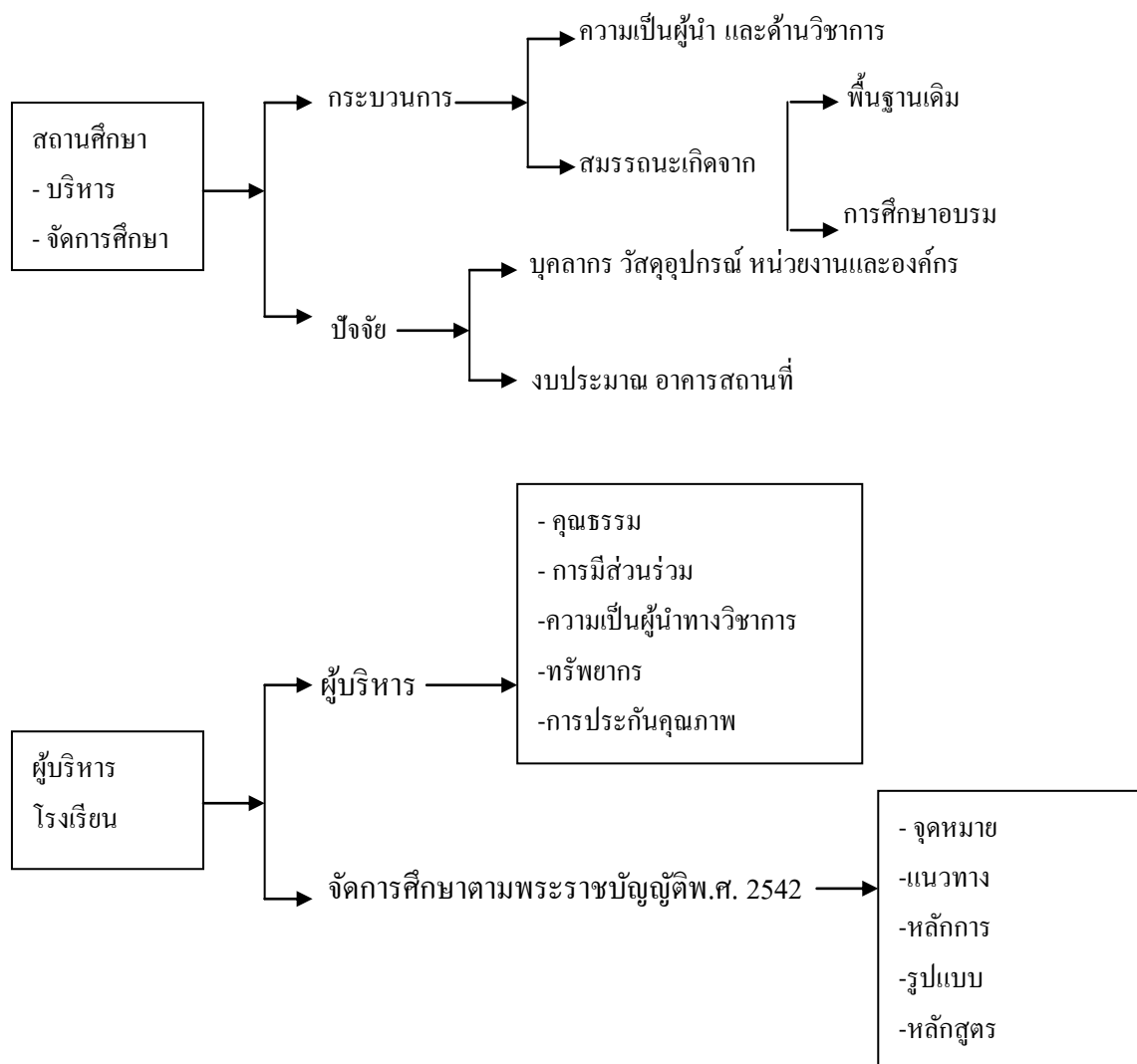
บุญทริกา บุญภักดิ์ (2546: 39-45) การบริหารทรัพยากรการเงินผู้บริหารการศึกษาต้องมีภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ ความใฝ่รู้ รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีและมีคุณธรรมในการบริหารจัดการด้านงบประมาณ รวมการจัดระบบการทำงานและการควบคุมติดตามงานที่มีประสิทธิภาพ

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2550: 40) การบริหารทรัพยากรการเงิน ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำและจะต้องบริหารแบบยืดหยุ่น มีความคล่องตัว บริหารการเงินให้มีประสิทธิภาพเพื่อสนองตอบสถาบันการศึกษาด้วยความเป็นเลิศในระบบการใช้เงินที่มีความคล่องตัว ยืดหยุ่นได้ มีการตรวจสอบในเชิงของประสิทธิภาพและคุณภาพ และสามารถที่จะระดมทรัพยากรการเงินจากบุคคลและสังคมทุกภาคส่วนได้

อารีณะ วีระวัฒน์ (2553: 121-126) การบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรมมงคลวิทยาที่ประสบผลสำเร็จต้องเริ่มที่การที่ผู้บริหารมีภาวะผู้นำที่ใส่ใจการเรียนรู้ มีวิสัยทัศน์ในการบริหาร มีความยืดหยุ่น รับฟังความคิดเห็นคนอื่นและพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง ทำให้การบริหารงบประมาณของโรงเรียนมงคลวิทยาประสบผลสำเร็จทุกด้าน

สรุปว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อการบริหารการเรียนการสอนของโรงเรียน ขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ด้วยการตัดสินใจ กำหนดปัญหา วางแผนและรับผิดชอบต่อความอยู่รอดหรือการพัฒนาขององค์กร การอำนวยความสะดวกหรือสั่งการ (Directing) และการประสานงาน (Coordinating) ให้บุคลากรปฏิบัติการเพื่อให้ได้ผลบรรลุเป้าหมาย แสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.4 แสดงศักยภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

ที่มา: ชีระ รุญเจริญ (2550: 11-13)

3.1.2 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารทรัพยากรการเงินเป็นหลักการที่ชัดเจนของการบริหารสมัยใหม่ที่ให้องค์กรต่าง ๆ ของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการศึกษาและที่

สำคัญมีบทบาทในการระดมทรัพยากรการเงินให้กับโรงเรียนสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของบุคคลในการจัดการศึกษาไว้ ดังนี้

มาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

มาตรา 9 (6) การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน

มาตรา 24 (6) ให้มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549: 122) ได้กำหนดแนวทางการมีส่วนร่วมของทุกส่วนในการจัดทำแผนไว้ว่า ส่งเสริมให้ประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นอนุกรรมการของภาครัฐทั้งในระดับชาติ ภูมิภาค จังหวัด และชุมชนท้องถิ่น เพื่อเข้าร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนจัดทำยุทธศาสตร์ภาค กลุ่มจังหวัด ชุมชน การตรวจสอบถ่วงดุลการบริหารจัดการภาครัฐ โดยให้มีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องครบถ้วน มีสิทธิให้ความเห็น และสามารถติดตามตรวจสอบได้

ธีระ รุญเจริญ (2547: ก-ค) ให้ความหมายถึงการมีส่วนร่วมของการบริหารทรัพยากรการเงินเป็นเรื่องจำเป็นที่ชุมชนจะต้องเข้าไปมีบทบาทในการมีส่วนร่วมกับการบริหารงบประมาณรวมทั้งการวางแผนทางการศึกษาของโรงเรียนอีกทางหนึ่งด้วย

พรจันท์ พรศักดิ์กุล(2550: 272) การบริหารทรัพยากรการเงิน จำต้องมีรูปแบบกระบวนการงบประมาณ โดยยึดหลักการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานคือ หลักการกระจายอำนาจอิสระในการใช้จ่ายงบประมาณ โดยเน้นการมีส่วนร่วมและได้รับการสนับสนุนจากมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม เช่น ชุมชน เป็นต้น

เสาวนิตย์ ชัยมุสิก (2544: 6-10) ได้แสดงให้เห็นถึงการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมและ ต้องมีอิสระความคล่องตัวด้านงบประมาณ เพื่อสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการและชุมชนโดยรอบซึ่งจะส่งเสริมให้ประชาชนเชื่อมั่นในสถานศึกษา และมีความเต็มใจสนับสนุนในเรื่องการเงินและการเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา

สรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากรการเงิน ซึ่งก็คือ การได้รับทราบข้อมูล การได้แสดงความคิดเห็น การได้ร่วมปฏิบัติงานในกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณ การอนุมัติงบประมาณ การบริหารงบประมาณ และการประเมินผลงบประมาณ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายของการศึกษา ตามมาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้างทางการศึกษาให้ยึด

หลักการมีส่วนร่วมบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

3.1.3 ปัจจัยด้านกระจายอำนาจการบริหาร

การบริหารทรัพยากรการเงินจะเกิดประโยชน์สูงสุดและบรรลุเป้าหมายภายใต้เงื่อนไขของเวลาและการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดที่สุด การกระจายอำนาจการบริหารทรัพยากรการเงินจึงเป็นการประหยัดเงินงบประมาณทำให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับนักวิชาการที่แสดงหลักการไว้ดังนี้ คือ

Hack; Candoli; & Ray (1995: 122) ได้แสดงเกี่ยวกับหลักการกระจายอำนาจในการบริหารทรัพยากรการเงินโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้ลึกเป็นเจ้าของกิจการซึ่งต้องกระจายอำนาจการบริหารทรัพยากรการเงินไปยังครูใหญ่ ครู ผู้ปกครอง รวมไปถึงขอบข่ายการบริหารที่ได้รับ การกระจายอำนาจทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ การรับนักเรียน หลักสูตร อีกทั้งกฎระเบียบต่าง ๆ ซึ่งควบคุมสิ่งที่ได้รับการกระจายอำนาจให้มีอำนาจในการตัดสินใจ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 3-4) ได้กล่าวถึงการกระจายอำนาจการบริหารทรัพยากรการเงินโดยการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชน ผู้ส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งด้านงบประมาณ ด้านหลักสูตร ด้านบุคลากร และการบริหารซึ่งในต่างประเทศมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางและเขตพื้นที่ทางการศึกษาไปยังสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเช่นเดียวกัน

สมชัย ฤชุพันธุ์และคณะ (2549: 1-3) ได้กล่าวถึงการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของประเทศในแถบยุโรปและสหรัฐอเมริกาว่าเป็นการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างรัฐบาลกลาง รัฐบาลมลรัฐ พร้อมกับกระจายอำนาจไปสู่โรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการโรงเรียน โดยมีองค์กรการบริหารส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบการบริหารจัดการ โรงเรียน

วิทยากร เชียงกูล (2553: ญ) ได้กล่าวถึงการกระจายอำนาจการบริหารโดยการปรับโครงสร้างอำนาจการบริหารแบบใหม่ที่เปลี่ยนแปลงจากการรวมศูนย์อำนาจที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นรูปแบบการบริหารโดยสำนักงานประกันคุณภาพการศึกษาที่มีคณะกรรมการจากภาคี 4 ฝ่าย ที่ภาคประชาชนผู้ทรงคุณวุฒิ ครูอาจารย์เข้าไปร่วมบริหารจัดการ การปฏิรูปพัฒนาครูอาจารย์ให้เป็นครูอาจารย์แนวใหม่ การปฏิรูปการจัดหางบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมเพิ่มมากขึ้น และการระดมให้ประชาชนทั่วประเทศตระหนักถึงทางเศรษฐกิจสังคมอย่างจริงจัง

สรุปว่า การกระจายอำนาจการบริหารเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน ก่อให้เกิดความโปร่งใส และการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ เช่น ครู ผู้บริหาร และชุมชน เป็นต้น

3.1.4 ปัจจัยด้านความเป็นอิสระ คล่องตัวในการตัดสินใจ

ปัจจัยด้านความเป็นอิสระคล่องตัว ยืดหยุ่นของการบริหารทรัพยากรการเงินเป็นกระบวนการที่สำคัญของการบริหารงบประมาณเมื่อไหร่ก็ตามการบริหารที่ปราศจากความเป็นอิสระคล่องตัว ยืดหยุ่น ความยุ่งยากก็จะเกิดขึ้น ทั้งการบริหารงบประมาณที่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดย่อมเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติลำบากใจ เนื่องจากไม่สามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง ต้องรอผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นผู้จัดการให้เบ็ดเสร็จ การบริหารทรัพยากรการเงินย่อมประสบปัญหาทำลายทั้งด้านความสุจริต โปร่งใส ความเชื่อมั่นต่อระบบการบริหาร ซึ่งก็สอดคล้องกับนักวิชาการที่เสนอไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี (2541: 15) เสนอแนวคิดการบริหารทรัพยากรการเงินจะต้องมีความหลากหลาย (Diversity) การพึ่งพาอาศัย (Interdependence) การมีความเป็นอิสระการทำงานเป็นเครือข่ายและการจัดลำดับความสำคัญเป้าหมายเพื่อการแก้ปัญหา

ชัยสิทธิ์ เถลิณีประเสริฐ (2548: 2) การบริหารทรัพยากรการเงินที่มีรูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ด้านงบประมาณต้องคำนึงถึงผลลัพธ์เป็นหลัก มีการวัดผลลัพธ์และค่าใช้จ่ายอย่างเป็นรูปธรรม ให้ความรับผิดชอบต่อผู้ทำงานแทนการควบคุมปัจจัยนำเข้าอย่างละเอียด ซึ่งจะเปลี่ยนภาครัฐไปสู่การมีผลลัพธ์คือ การทำงานเพื่อประชาชน วัดผลอย่างเป็นรูปธรรม มีความโปร่งใสในการตัดสินใจ วิธีการทำงานมีความรวดเร็วและคล่องตัว

ภารดี อนันต์นารี (2551: 286) บริหารงบประมาณของสถานศึกษา มุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

ดังนั้น ปัจจัยด้านความเป็นอิสระ ความคล่องตัวในการตัดสินใจ และความโปร่งใสเป็นสิ่งที่การบริหารทรัพยากรการเงินจะต้องสร้างให้เกิดขึ้นเพื่อที่จะดำเนินการบริหารได้ตามเป้าหมาย และคุ้มค่าต่อการจัดการศึกษาซึ่งแนวคิดที่กล่าวมานักวิชาการทั้งหมดได้เห็นด้วยและสนับสนุนการบริหารทรัพยากรการเงินที่ต้องมีปัจจัยด้านดังที่กล่าวมา

สรุปว่า จากที่กล่าวมา ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนมีส่วนที่เกี่ยวข้องในหลายส่วน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยภายในและภายนอกของโรงเรียนและยังมีปัจจัย

เพิ่มเติมที่เอื้อต่อการบริหารทรัพยากรการเงินด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ (ศิริยุพา พูลสุวรรณ, 2547: 45)

1) การพัฒนาระบบฐานข้อมูล การดำเนินการด้านงบประมาณและการบริหารจัดการเกี่ยวกับเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวจึงจำเป็นต้องมีข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ข้อมูลจำนวนนักเรียนของแต่ละโรงเรียน ค่าใช้จ่ายจริงของผู้เรียนตามสาขาและสังกัด ค่าใช้จ่ายจริงของโรงเรียนทั้งที่ได้จากเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ ขนาดโรงเรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการพัฒนาฐานข้อมูล สำหรับการบริหารงบประมาณเกี่ยวข้องกับเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวให้แก่สถานศึกษา

2) การระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแม้ว่ารัฐจะมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง แต่หน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทางการศึกษาด้วย เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน หรือองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น โดยมีส่วนร่วมในลักษณะและระดับที่แตกต่างกัน

3) ผู้ปกครองกับการมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับกรณีที่ผู้ปกครองมีฐานะพอที่จะจ่ายได้ ควรรับผิดชอบที่เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว อุปกรณ์การเรียน ส่วนผู้ปกครองที่มีฐานะยากจน รัฐควรสนับสนุนให้ทั้งหมด ข้อนี้ถ้ารัฐทำได้จะทำให้เกิดความเป็นธรรมที่สุด

4) ชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรท้องถิ่น (อบต./เทศบาล/ชุมชน) ควรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปตามความพร้อมและศักยภาพของชุมชนซึ่งมีหลายลักษณะ เช่น การบริจาคในรูปแบบของเงินหรือสิ่งของที่เป็นอุปกรณ์การศึกษาการร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

ดังนั้น การบริหารทรัพยากรการเงินอันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการการศึกษาของประเทศ และที่สำคัญจะต้องมีการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษาในการวางแผน การแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การประสานงาน ตลอดจนการประเมินผลทั้งร่วมคิด ร่วมทำ และรวมแก้ไขปัญหาด้วยความเสียสละและเต็มใจ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจะช่วยให้การตัดสินใจมีโอกาสผิดพลาดน้อยลง

จากแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของนักวิชาการได้ชี้ให้เห็นปัจจัยที่มีผลต่อหลักของการบริหารทรัพยากรการเงินต้องประกอบด้วยภาวะผู้นำของผู้บริหาร หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารทรัพยากรการเงิน ความเป็นอิสระ ความคล่องตัว ความโปร่งใส และคุณภาพทางการศึกษารวมไปถึงความยืดหยุ่นของระบบงบประมาณที่จะต้องมีการวางแผนเพื่อจะช่วยให้เกิดความคุ้มค่าและประหยัดเวลาในการบริหารทรัพยากรการเงินโดยใช้

โรงเรียนเป็นฐานการบริหารและมีทุกภาคส่วนของสังคม เช่น ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรบริหาร ส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งจะมีบทบาทในการระดมทรัพยากรการเงินเพื่อนำมาใช้ในการบริหาร การศึกษาแนวคิดต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ เน้นถึงประสิทธิผลในการใช้จ่ายเพื่อให้บรรลุในการบริหารทรัพยากรการเงินที่เป็นผลสัมฤทธิ์ การ บริหารทรัพยากรการเงินต้องโปร่งใสและมีความคล่องตัวในการบริหารทรัพยากรการเงินซึ่งก็เป็น หลักคิดที่สำคัญของการบริหารทรัพยากรการเงินเช่นเดียวกัน ดังรายละเอียดดังตารางสังเคราะห์นี้

ตารางที่ 2.2 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินจากแนวคิดและวรรณกรรมที่ เกี่ยวข้อง

ชื่อผู้วิจัยนักวิชาการ/ ปีพ.ศ.	กิตติมา ปรีดีติกุล(2524)	เมตต์ เมตต์การุณจิต(2547)	ธัญญ์ ม โน วิศิษฐ์(2552)	ชายชัย อจินตนาการ (2527)	เสาวนิตย์ ชัยนุติก(2544)	วิทยากร เชียงกุล(2553)	ชัยอนันต์ สมุทวานิช (2543)	ชัยสิทธิ์ เถลิหมี่ประเสริฐ (2548)	ศมาน อัสวภูมิ(2550)	ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ (2550)	อาริณะ วิระวัฒน์(2553)	ภารดี อนันต์นภาวิ(2551)	พรจันทร์ พรศักดิ์กุล	บุณชกริกา บุณย์ศักดิ์ (2546)	Haxk;Condoli;&Ray(1995)
ปัจจัยที่มีผลต่อ การบริหาร ทรัพยากรการเงิน															
ภาวะผู้นำ	✓	✓	-	✓		✓	✓	✓	✓	✓		-	✓	✓	✓
การมีส่วนร่วมของชุมชน	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การกระจายอำนาจการบริหาร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
ความเป็นอิสระความคล่องตัว ในการตัดสินใจ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-

การบริหารทรัพยากรการเงินเป็นกระบวนการที่สำคัญในการบริหารการศึกษา ที่ผ่าน งบประมาณการศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งมีทิศทางตรงข้ามกับผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษาซึ่งอยู่ ในระดับต่ำ ดังนั้น การบริหารจัดการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับการจัดสรรงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ การเพิ่มงบประมาณนับตั้งแต่มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 งบประมาณด้าน การศึกษาไทยที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.5 ในช่วงปี พ.ศ.2542-2548 และเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.6 ในปี พ.ศ. 2548- 2551 โดยงบประมาณด้านการศึกษาในปี พ.ศ. 2550 สูงถึง 335,241 ล้านบาท คิดเป็นร้อย ละ 4.19 ของจีดีพี (วิทยากร เชียงกุล, 2553: 11-15)

4. แนวคิดการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

4.1 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

4.1.1 การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์

การศึกษาในพระพุทธศาสนาดำเนินตามแนวไตรสิกขา โดยยึดถือพุทธพจน์เป็นหลักมีความหมายสำคัญเพื่อให้พระภิกษุสามเณรประพฤติปฏิบัติ ดำรงรักษาและเผยแผ่พรหมจรรย์อันเป็นระบบดำเนินชีวิตตามหลักแห่งพระธรรมวินัยโดยอาศัยพระไตรปิฎกเป็นพื้นฐานและใช้คัมภีร์ที่อธิบายความในพระไตรปิฎกเป็นตำราหรือแบบเรียน การศึกษาระบบนี้เรียกว่า การศึกษาพระปริยัติธรรม พระไตรปิฎกคัมภีร์นั้นจารึกด้วยภาษาบาลี ถ้าไม่ศึกษาภาษาบาลีก็ไม่สามารถล่วงรู้พระพุทธวจนะในพระไตรปิฎก พระพุทธศาสนาต้องเสื่อมสูญไป ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการศาสนศึกษา โดยเริ่มจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ในรูปแบบและเปิดมหาวิทยาลัยและมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีโครงการว่า สถาบันศาสนศึกษาสองแห่งนี้เป็นแหล่งที่พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาทั้งปริยัติธรรมที่มีพระไตรปิฎกเป็นแกนและวิชาชีพชั้นสูงอย่างสมัยใหม่และต่อมาสมเด็จพระสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงเริ่มจัดตั้งการศึกษาพระปริยัติธรรมขึ้นอีกระบบหนึ่งเรียกว่า นักระบบ โดยจัดเสริมเข้ามากับการศึกษาวาลิแบบเปรียญ โดยสัมพันธ์กันอย่างถูกต้อง จะช่วยให้ผู้ศึกษาพัฒนาความสามารถในการเข้าถึงสาระแห่งความรู้ในคัมภีร์และนำความรู้ในคัมภีร์ออกมาแสดงและใช้ประโยชน์พร้อมมีทัศนคติที่ลึกและกว้างขวางยิ่งขึ้น สมัยรัชกาลที่ 6 ระบบการศึกษาของรัฐและของคณะสงฆ์ได้แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาดและการศึกษาของรัฐได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เจริญรุดหน้าอย่างมากมาย จึงทำให้ค่านิยมในหมู่เยาวชนและพระภิกษุสามเณรให้ความสนใจวิชาการต่าง ๆ ทางโลกมากกว่าวิชาการพระปริยัติธรรม

การศึกษาของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน นอกจากจะมุ่งเน้นเรื่องการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลีแล้ว ยังมีการจัดการศึกษาวิชาสามัญที่เป็นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ของบุคคลทั่วไปอีกด้วย เพราะการที่พระภิกษุสามเณรได้เรียนรู้พระปริยัติธรรมควบคู่ไปกับวิชาสามัญจะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น มีผลทำให้สามารถประยุกต์การเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนได้เหมาะสมกับสถานการณ์ และให้พระภิกษุสามเณรเป็นศาสนทายาทที่ดี เป็นลาสิกขาที่เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ อีกทั้งยังเป็นการสนองนโยบายของรัฐในการขยายโอกาสทางการศึกษารวมทั้งให้ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้อาศัยสถาบันทางพระพุทธศาสนาเข้ารับการศึกษาอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันกับเยาวชนของชาติกลุ่มอื่น ๆ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงได้ตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้น โดยความเห็นชอบของคณะสงฆ์ และกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาพระปริยัติธรรมควบคู่กับการศึกษาวิชาสามัญ

4.1.2 การบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์

ในปัจจุบัน การบริหารการศึกษาของสงฆ์ขึ้นอยู่กับคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ พ.ศ. 2512 และพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะ พ.ศ.2527 โดยที่พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะ พ.ศ.2527 กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์รับผิดชอบการศึกษาทางด้านพระปริยัติธรรมแผนกธรรม พระปริยัติธรรมแผนกบาลี และมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง (ปัจจุบันมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งได้มีพระราชบัญญัติเป็นของตนเองแล้ว) การศึกษาแผนกอื่นนอกจากนี้ยังคงอยู่กับสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ ทั้งสภาการศึกษาของคณะสงฆ์และคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์ มีสมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นประธานกรรมการส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเดียวกันและมีผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นเลขาธิการทั้งของสภาการศึกษาคณะสงฆ์และคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์ ที่ตั้งสำนักงานใช้ที่เดียวกัน คือ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ดังแผนภูมิที่ แสดงการบริหารการศึกษาของสงฆ์

ภาพที่ 2.5 การบริหารการศึกษาของสงฆ์

ที่มา : มนัส ภาคภูมิ (2538: 6) ปรับปรุงตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ (2548: 19)

4.1.3 การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญนั้น เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษา คณะสงฆ์เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ (พระราชวรมนี, 2521: 355) ซึ่งมีมูลเหตุสืบเนื่องมาจากการจัดตั้ง โรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาและบาลีวิสามัญศึกษาของสำนักเรียนวัดต่างๆ กล่าวคือ ภายหลังจากที่การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2432 และพ.ศ.2489 ตามลำดับ การศึกษาได้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงได้จัดแผนกมัธยมศึกษาขึ้นมาเรียกว่า โรงเรียนบาลีมัธยมศึกษา กำหนดให้มีการเรียนบาลี นกธรรมและความรู้ชั้นมัธยมศึกษา โดยรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อมาเมื่อโรงเรียนบาลีมัศึกษานี้ได้แพร่ขยายออกไปยังต่างจังหวัดหลายแห่ง มีพระภิกษุและสามเณรเรียนกันมากขึ้นทางคณะสงฆ์ โดยองค์การศึกษาจึงได้กำหนดให้เรียกโรงเรียนประเภทนี้ว่า โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัด โดยมติดคณะสังฆมนตรีและกระทรวงศึกษาธิการก็ได้ออกระเบียบกระทรวงให้โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดเปิดทำการสอบสมทบในชั้นตัวประโยค คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา และเมื่อสอบได้แล้วก็ยังจะได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวง ศึกษาธิการอีกด้วย

เหตุนี้จึงทำให้พระภิกษุและสามเณรนิยมเรียนกันเป็นจำนวนมาก โรงเรียนประเภทนี้จึงแพร่หลายออกไปยังต่างจังหวัดต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง จนทำให้ทางการคณะสงฆ์ตระหนักว่าการศึกษารวมและบาลีจะเสื่อมลง เพราะพระภิกษุและสามเณรต่างมุ่งศึกษาทางโลกมากไป เป็นเหตุให้ต้องละทิ้งการศึกษารวมและบาลี ในขณะที่คณะสงฆ์ยังคงพิจารณาเห็นความจำเป็นของการศึกษาวิชาการทางโลกอยู่ ดังนั้นแม่กองบาลีสนามหลวง (พระธรรมปัญญาบดีต่อมาเป็นสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) ในขณะนั้น) จึงได้ตั้งคณะกรรมการ ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีขึ้นใหม่ มีวิชาบาลี วิชาธรรมและวิชาทางโลก เรียกว่า บาลีศึกษาสามัญศึกษา และปริทัศน์ศึกษา ได้ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ.2507 พร้อมกับได้ยกเลิกระเบียบของคณะสังฆมนตรีว่าด้วยการศึกษาของโรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาของสำนักเรียนวัด และกำหนดให้พระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ที่คณะสงฆ์ได้จัดขึ้นใหม่ แต่ผลปรากฏการณ์ต่อมาว่า การตั้งสำนักเรียนตามแบบโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีใหม่นี้ มีจำนวนน้อยขณะเดียวกันนักเรียนก็นิยมเรียนกันน้อยถึงแม้โดยได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นนักเรียนในโรงเรียนดังกล่าว จึงได้พากันเข้าชื่อกันเป็นนักเรียนราษฎร์ของวัด ซึ่งตั้งขึ้นโดยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการบ้าง สมัครสอบเทียบบ้างเข้าเป็นนักเรียนผู้ใหญ่บ้างทำให้การศึกษาของคณะสงฆ์ในช่วงระยะเวลานั้นเกิดความสับสนเป็นอันมาก (มานพ พลไพรินทร์ , 2526 : 10)

ในช่วงเวลาต่อมาได้มีผู้แทนราษฎรเสนอให้กระทรวงศึกษาธิการเปิดการสอบสมทบในชั้นตัวประโยคให้แก่พระภิกษุสามเณร แต่กรมการศาสนาในขณะนั้นร่วมกับกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาลงความเห็นร่วมกันว่าควรจะต้องตั้งโรงเรียนขึ้นประเภทหนึ่ง เพื่อสนองความต้องการโดยให้เรียนทั้งวิชาธรรมและวิชาสามัญศึกษาควคู่กันไป โดยไม่มีการสอบสมทบแต่ให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการสอบเองและโดยพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) ว่า

“การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาพระปริยัติธรรมจำต้องอนุวัตรไปตามความเปลี่ยนแปลงของโลกบ้าง จึงเห็นสมควรที่จะมีหลักสูตรในการเรียนพระปริยัติธรรมเพิ่มขึ้นอีกแผนกหนึ่ง คือหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้ได้ประโยชน์ได้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป”

จนกระทั่ง กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญขึ้น เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2514 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ พ.ศ. 2535 และปัจจุบันใช้ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2546 และนอกจากนี้อาศัยอำนาจตามความในข้อ 7 แห่งระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2546 เรื่องกำหนดกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งประกาศ ณ วันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2540 และให้ประกาศนี้แทน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร นครปฐม ปทุมธานี สมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาครและสมุทรสงคราม

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา กระบี่ ตรัง ระนอง พังงา ภูเก็ต พัทลุง สตูล ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง ลพบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท อุทัยธานี สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี กาญจนบุรีและประจวบคีรีขันธ์

กลุ่มที่ 4 ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ กำแพงเพชร สุโขทัย พิษณุโลก อุตรดิตถ์ พิจิตร ตากและเพชรบูรณ์

กลุ่มที่ 5 ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และแม่ฮ่องสอน

กลุ่มที่ 6 ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดแพร่ น่าน พะเยา เชียงรายและลำปาง

กลุ่มที่ 7 ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดขอนแก่น เลยและหนองบัวลำภู

กลุ่มที่ 8 ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดหนองคาย อุดรธานีและสกลนคร

กลุ่มที่ 9 ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ตั้งอยู่ในจังหวัด อุบลราชธานี ยโสธร อำนาจเจริญและมุกดาหาร

กลุ่มที่ 10 ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด มหาสารคาม กาฬสินธุ์และนครพนม

กลุ่มที่ 11 ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ตั้งอยู่ในจังหวัด นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และชัยภูมิ

กลุ่มที่ 12 ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ตั้งอยู่ในจังหวัด ฉะเชิงเทรา ปราจีน สระแก้ว นครนายก ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

กลุ่มที่ 13 ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งได้รับใบอนุญาตให้ จัดตั้งโรงเรียนเป็นวัดในคณะสงฆ์จีนนิกาย (ทุกจังหวัด)

กลุ่มที่ 14 ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งได้รับใบอนุญาตให้ จัดตั้งโรงเรียนเป็นวัดในคณะสงฆ์อนัมนิกาย (ทุกจังหวัด)

สรุปว่า การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีการแบ่งการดูแลเรื่อง การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาออกเป็นกลุ่มเพื่อให้การดูแลเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ แต่ละกลุ่มจะมีหน้าที่ในการควบคุมดูแล นิเทศทางการศึกษา โรงเรียนที่อยู่ในกลุ่ม ตนเอง มีการจัดทำยุทธศาสตร์ในการพัฒนาบุคลากร วิชาการ และหลักสูตรที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ ของตนเอง ภายใต้การกำกับดูแลของกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยมี วัดอุปถัมภ์เพื่อเพิ่มศาสนทายาททางพระพุทธศาสนาและมีจำนวนผู้เข้ามาบรรพชาสามเณรเพื่อ ศึกษาต่อในโรงเรียนเพิ่มขึ้นเป็นประจำ เป็นโรงเรียนทางเลือกอีกทางหนึ่งในรูปแบบการศึกษา สงเคราะห์ ในปี 2553 มีจำนวนดังตารางที่แสดงดังนี้

ตารางที่ 2.3 แสดงจำนวนครูและจำนวนนักเรียนทั้งหมด (พ.ศ. 2553)

ปี	จำนวน โรงเรียน (โรง)	ขนาดเล็ก (โรง)	ขนาดกลาง (โรง)	ขนาดใหญ่ (โรง)	จำนวนครู ประจำ/พิเศษ (รูป/คน)	นักเรียน(รูป)		รวมทั้งหมด (รูป)
						มัธยมต้น (1-3)	มัธยมปลาย (4-6)	
2552	401	215	159	27	4,717	41,487	13,997	53,610
2553	410	230	154	24	3,706	39,613	14,622	56,109

ที่มา : กองพุทธศาสนศึกษา (2553: 1)

จากตารางจะเห็นจำนวนนักเรียนที่ลดลงเนื่องจากนโยบายที่รัฐบาลให้เรียนฟรี 15 ปี เรียนดีอย่างมีคุณภาพ ประกอบกับภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาที่ไม่ได้คุณภาพ ถึงแม้ปัจจุบัน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมี 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ และมีวิชาพระปริยัติธรรม ประกอบด้วย วิชาภาษาบาลี และวิชาธรรมวินัย เป็นวิชาเฉพาะในส่วนของวิชาสามัญใดที่ขัดหรือแย้งต่อพระธรรมวินัยหรือไม่เหมาะสมต่อสมณสาธูป ได้มีการปรับปรุงแก้ไขและทำความเข้าใจกับกระทรวงศึกษาธิการ (เอกสารเสนอคณะรัฐมนตรี, 2552)

4.1.4 การบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาก็เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษาเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายศาสนาจักรและฝ่ายบ้านเมือง กล่าวคือทางฝ่ายศาสนจักรจะได้ศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ในสมณธรรม สมควรแก่ภาวะของสมณะและสามารถธำรงและสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญยิ่ง และถ้าหากพระภิกษุสามเณรเหล่านี้ลาสิกขาไปแล้ว ก็สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้ หรือเข้ารับราชการสร้างประโยชน์ให้ก้าวหน้าให้แก่ตนเองและบ้านเมือง ซึ่งมีบทบาทอำนาจหน้าที่ดังนี้ คือ

- ส่งเสริม สนับสนุนให้วัดหรือมูลนิธิของวัดทางพระพุทธศาสนาจัดการศึกษาให้กับพระภิกษุสามเณรทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษารูปแบบอื่นเพื่อบูรณาการทั้งความรู้ ทักษะและคุณธรรม

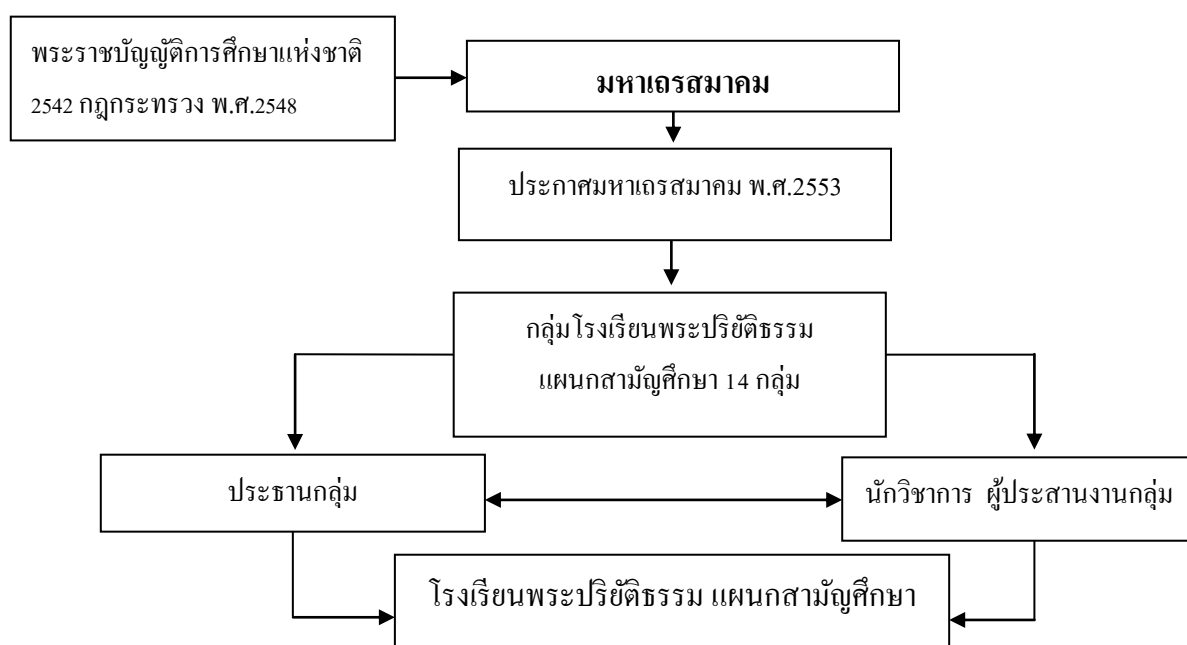
- ดำเนินการจัดตั้ง การรวม ยุบเลิก โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

- ดำเนินการจัดตั้ง และถอดถอนครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนและบุคลากรกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
- ตรวจสอบและควบคุม คุณแลมาตรฐานการเรียนการสอนที่มุ่งผลสัมฤทธิ์
- ส่งเสริมและจัดทำสื่อ และคู่มือการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร การศึกษาของส่วนกลางและท้องถิ่น
- จัดทำงบประมาณ แผนการใช้งบประมาณและจัดสรรงบประมาณ อุดหนุนโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
- จัดทำและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานทางการศึกษา
- ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานและติดตามการดำเนินศักยภาพ ของกลุ่มโรงเรียน
- สนับสนุนและประสานงานการดำเนินงานของโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนและเขตพื้นที่ทางการศึกษาในด้านวิทยากรและด้านอื่น ๆ
- หน้าที่ประสานงานทางการศึกษา ของคณะสงฆ์กับกระทรวงศึกษาธิการและเขตพื้นที่ทางการศึกษา ในการจัดการศึกษาทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค
- จัดทำข้อมูลสารสนเทศ ทะเบียนนักศึกษา ทะเบียนนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
- ดำเนินการพัฒนาระบบข้อมูลด้านเทคโนโลยีของโรงเรียน
- ดำเนินการให้มีการประกันคุณภาพทางการศึกษา มีการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเพื่อพร้อมที่จะเข้ารับการประกันคุณภาพจากภายนอก(สมศ.)
- จัดสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษา ครู เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพอย่างทั่วถึงทุกโรงเรียน
- ส่งเสริมพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน
- ควบคุมดูแล การใช้จ่ายงบประมาณสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายของทางราชการ
- ดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนดีเด่นและโรงเรียนตัวอย่างด้านการบริหารและการจัดการศึกษา
- ดำเนินการวิจัยและส่งเสริมวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของคณะสงฆ์ เพื่อให้มีการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการกิจกรรมของสถานศึกษา

จากอำนาจหน้าที่ของกองพุทธศาสนศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทำให้ทราบถึงกระบวนการสนับสนุนและอำนาจหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริม พัฒนาหลักสูตรและการบริหาร จัดสรรงบประมาณ พัฒนาบุคลากร วิจัย ส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินจากภายนอก นิเทศ ติดตาม ประเมินผล

การบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกองพุทธศาสนศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นผู้ประสานเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มโรงเรียนไปยังโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ดังแผนภูมิดังนี้

ภาพที่ 2.6 แสดงระบบการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

ที่มา : มนัส ภาคภูมิ (2538: 15), กฎกระทรวง (2548: 19)

จากแผนภูมิดังกล่าวจะเห็นการเชื่อมโยงของการประสานงานของบริหารจัดการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาและที่ได้รับนโยบายจากรัฐบาลผ่านสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านยังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และส่งต่อไปยังกองพุทธศาสนศึกษา ประสานงานกับกลุ่มโรงเรียนทั้งหมดผ่านประธานกลุ่มและผู้ประสานงาน นักวิชาการกลุ่มในการกำหนดหลักเกณฑ์ หลักสูตร การประเมิน การวัดผลประเมินผล พัฒนาวิชาการ การอบรมพัฒนาบุคลากรทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู เจ้าหน้าที่ไปยังโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มของตนเอง แต่ละกลุ่มที่จะมีที่ทำการกลุ่มเป็นศูนย์กลางในการประสานงาน นิเทศทางการศึกษาในแต่ละโรงเรียนที่กลุ่มดูแล

สรุปว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาดังขึ้นมาเพื่อส่งเสริมและให้โอกาสทางการศึกษา เพราะผู้บวชเรียนส่วนหนึ่งมีฐานะยากจน ในอดีตมีการจัดการศึกษาเพียงแผนกบาลีกับแผนกธรรมเท่านั้น หลังจากนั้นมีการเปิดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทำให้ผู้เข้ามาบวชเรียนมากขึ้น ทำให้จำนวนผู้เรียนแผนกบาลีและแผนกธรรมลดลง ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คณะสงฆ์ในยุคนั้นได้ปรับวิชาการทางธรรมเข้าไปในการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เนื่องจากมีการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม กรมการศาสนาได้กลายมาเป็นสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ออกระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติขึ้น พ.ศ.2546 ขึ้น กล่าวคือ ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นเครื่องมือในการบริหาร วิชาการ และหลักสูตรทางการศึกษา ซึ่งจะแตกต่างจากโรงเรียนที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่มีระบบการบริหารและมีการจัดสรรงบประมาณที่ชัดเจนในการจัดการศึกษา

4.1.5 หลักสูตรการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในปัจจุบันเป็นการจัดการศึกษาให้กับพระภิกษุสามเณรที่ต้องการความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กัน โดยวัดเป็นเจ้าของการเสนอขอจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมดังกล่าว ผ่านความเห็นชอบจากกลุ่มผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้พิจารณาซึ่งแตกต่างจากเดิมต้องผ่านเจ้าคณะตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค จนถึงกรมการศาสนาเดิม จนมาเป็นสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และกระทรวงศึกษาธิการ ตามลำดับ วัดและโรงเรียนต้องดำเนินให้สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2535 (ฉบับปรับปรุง)

หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น เป็นหลักสูตรของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบไปด้วย 8 กลุ่มสาระ คือ กลุ่มสาระภาษาไทย กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระสุขศึกษา กลุ่มสาระศิลปะ กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี และมีวิชาพระปริยัติธรรม ประกอบด้วย วิชาภาษาบาลี และวิชาธรรมวินัย เป็นวิชาเฉพาะ ในส่วนของวิชาสามัญใดที่ขัดหรือแย้งต่อพระธรรมวินัยหรือไม่เหมาะสมต่อสมณสาธูป ได้มีการปรับปรุงแก้ไขและทำความเข้าใจกับกระทรวงศึกษาธิการและมีจำนวนหน่วยกิตในกลุ่มสาระทั้ง 8 และจำนวนชั่วโมงตามที่กระทรวง ศึกษาธิการกำหนดและไปจัดวิชาที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเองเป็นรายวิชาเพิ่มเติมเช่น วิชาบาลี วิชาธรรมวินัย และตามจุดเน้นของแต่ละโรงเรียน

สำหรับการเปิดการเรียนการสอนภาคเรียนที่ 1 เดือนพฤษภาคม ปิดภาคเรียนเดือนตุลาคม สำหรับภาคเรียนที่ 2 เดือนพฤศจิกายน ปิดภาคเรียนเดือนเมษายน มีการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 5 วัน หยุดวันพระและวันอาทิตย์ มีการเรียนการสอนในช่วงบ่าย

4.1.6 แหล่งทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การบริหารทรัพยากรการเงินนั้น โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้รับการจัดสรรเป็นแบบรายหัวโดยสำนักพุทธศาสนาแห่งชาติจะโอนเงินอุดหนุนไปยังสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดแล้วโอนต่อไปยังโรงเรียน และรัฐได้จัดสรรงบประมาณให้กับกองพุทธศาสนศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปีดังตารางที่แสดงเงินอุดหนุนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2554

ตารางที่ 2.4 เงินอุดหนุนจากรัฐบาลปีงบประมาณ 2547-2554

ปีงบประมาณ	งบประมาณ(บาท)
2547	346,520,120
2548	369,824,700
2549	397,824,000
2550	740,185,500
2551	741,590,000
2552	792,947,700
2553	1,128,210,700
2554	1,239,770,700

ที่มา: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2553: 18) กองพุทธศาสนศึกษา (2554: 3)

จากตารางพบว่า เงินที่รัฐอุดหนุนให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นและแสดงให้เห็นว่ารัฐให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาของพระภิกษุสามเณร ซึ่งเป็นไปตามที่กล่าวไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาโดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 ข้อ 4 ให้โรงเรียน สำนักศาสนศึกษา และสำนักเรียน ได้รับการสนับสนุนในด้านวิชาการและเงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษา รัฐจึงได้จัดสรรเงินอุดหนุนตามรายหัวประเด็นอยู่ตรงที่ว่า โรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ย่อมได้เปรียบเพราะได้ค่าหัวนักเรียนในการบริหารจัดการ ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กต้องแสดงหางบประมาณ นอกเหนือจากเงินอุดหนุนมาเพิ่มในการบริหารจัดการ ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กต้องประสบปัญหาหลายด้านเช่น ด้านวิชาการ งบประมาณที่ไม่พอเพียง ด้านบุคลากร ด้านการบริหารทั่วไป เป็นผลให้การประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินผลทางการศึกษาหรือสมศ. ได้ต่ำกว่าความเป็นจริงถึงจะเพิ่มขึ้นในรอบสองก็ตามและการใช้เงินอุดหนุนทางโรงเรียนจะดำเนินการในการวาง

แผนการใช้จ่ายงบประมาณซึ่งมีรายละเอียดที่ต้องจัดสรรตามรายการที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กำหนดมาให้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.5 แสดงรายการเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียน ระหว่างปีพ.ศ. 2547-2556

ลำดับ	รายการ	ระดับการศึกษา : รูป / ปี	
		มัธยมศึกษาตอนต้น (บาท)	มัธยมศึกษาตอนปลาย (บาท)
1.	ค่าใช้จ่ายพื้นฐาน	3,500	3,800
2.	ค่าภัตตาหาร	5,720 (วันละ 26 บาท X 220 วัน)	5,720 (วันละ 26 บาท X 220 วัน)
3.	ค่าไตรจีวร	1,200	1,200
4.	ค่าเครื่องใช้ส่วนตัว (สบู่, ยาสีฟัน, ยาสระผม, รองเท้า ฯลฯ)	500	500
5.	ค่านั่งสือ (เฉลี่ย)	837	1,203
6.	ค่าจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	880	950
7.	ค่าอุปกรณ์การเรียน	420	460
8.	ค่าสมทบค่าตอบแทนครู	6,260	6,260
รวม		19,317	20,093

ที่มา : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2555)

จากตารางพบว่า เงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547- 2556 มีรายการเหมือนกัน แต่จำนวนเงินที่ได้จัดสรรเพิ่มขึ้นทุกปี โดยปีงบประมาณ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับรายหัวเท่ากับ 19,317 บาท และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้รับรายหัวเท่ากับ 20,093 บาท กรณีนักเรียนเดินทางไปเรียนจะมีงบประมาณอุดหนุนค่าพาหนะ เฉลี่ยรูปละ 50 บาท เป็นจำนวน 200 วัน เท่ากับ 10,000 บาทต่อรูปต่อปี ทั้งนี้ กรณีโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 รูป จะได้รับเงินอุดหนุนเพิ่มอีก 1,000 บาทต่อรูป โดยโรงเรียนต้องมีการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้มีคุณภาพดีขึ้นภายใน 3 ปี (ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2554 – 2556)

การพิจารณารายการเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียน ประกอบด้วย งบบุคลากร (ครูประจำและครูพิเศษ) ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในลักษณะเงินเดือน ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนที่มีลักษณะเดียวกันที่กำหนดจ่ายเป็นรายเดือน งบดำเนินการ (สาธารณูปโภค วัสดุอุปกรณ์ ภัตตาหารและค่าไตรจีวร) ได้แก่ ค่าใช้จ่ายพื้นฐานของนักเรียน เช่น ค่าการเรียน วัสดุสำนักงาน วัสดุเชื้อเพลิง วัสดุงานบ้าน วัสดุโฆษณา วัสดุ

เวชภัณฑ์ วัสดุคอมพิวเตอร์ ค่าสาธารณูปโภค และงบลงทุน ได้แก่ ค่าซ่อมแซมอาคารเรียน จากการได้รับเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาดังกล่าว แสดงการเปรียบเทียบงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้สังกัดต่างๆ ในปี พ.ศ. 2551

ตารางที่ 2.6 เปรียบเทียบงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้สังกัดต่างๆ ปีพ.ศ.2551

รายการ	นักเรียน โรงเรียนเอกชน		นักเรียน โรงเรียนพระปริยัติ ธรรมแผนกสามัญ		นักเรียน โรงเรียนสังกัดสพฐ.		หมายเหตุ
	ม.ต้น	ม.ปลาย	ม.ต้น	ม.ปลาย	ม.ต้น	ม.ปลาย	
ค่าใช้จ่ายพื้นฐาน	3,500	3,800	3,500	3,800	1,800	2,700	
ค่าตอบแทนครู	5,247	5,247	5,247	5,247	-	-	รับจากหมวด เงินเดือน (รร.สพฐ.)
ค่าใช้จ่ายสมทบ (กรณียากจน)	-	-	7,420	7,420	-	-	
รวม	8,747	9,047	16,161	16,467	1,800	2,700	

ที่มา : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ(2552)

หมายเหตุ : ค่าสมทบมีค่าใช้จ่ายกรณียากจน ประกอบด้วย ค่าภัตตาหาร 5,420 บาท

ค่าไตรจีวร 1,200 บาท และค่าเครื่องใช้ส่วนตัว 500 บาท

จากตารางเปรียบเทียบการจัดสรรเงินอุดหนุนของรัฐทั้งโรงเรียนสังกัดเอกชน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนพระปริยัติแผนกสามัญศึกษาจะมีลักษณะเงินงบประมาณที่ได้รับเหมือนโรงเรียนสังกัดเอกชน แต่ลักษณะของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีลักษณะแบบสงเคราะห์ เงินที่ได้รับเป็นแบบเงินก้อนต้องจ่ายให้กับค่าตอบแทนครู ในขณะที่เงินไม่เพียงพอก็นำรายการอื่น ๆ มาบริหารจัดการ เช่น เงินเดือนครูไม่เพียงพอ เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งระบียบการจ่ายค่าตอบแทนต่อครูต่อนักเรียน 1: 20 ในกรณี มีนักเรียนไม่ถึง 100 รูป การบริหารจัดการจะต้องนำเงินในรายการอื่น ๆ มาทดแทนเป็นต้น (จดหมายสั่งการจ่ายเงินเดือนครูวันที่ 20 มกราคม 2553) การบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ดีย่อมส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาของนักเรียนที่เป็นพระภิกษุสามเณร ดังนั้นการได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากับโรงเรียนที่สังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนสังกัดเอกชนมีความแตกต่างกัน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.7 เปรียบเทียบการได้รับเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากับสังกัดอื่น ๆ

ระดับ มัธยมศึกษา	ปี การศึกษา	เงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนโรงเรียนเอกชน				โรงเรียน เรียกเก็บ จาก นักเรียน	รวมรายได้ ต่อนักเรียน 1 คน
		ค่าใช้จ่าย พื้นฐาน	เงินเดือนครู ต่อนักเรียน 1คน	ปรับเพิ่ม เงิน อุดหนุน	รวมเงิน อุดหนุน		
มัธยมศึกษา ตอนต้น	2549	1,800	4,825	220	6,845	3,900	10,745
	2550	2,366	4,825	220	7,411	3,900	11,311
	2551	2,932	4,825	220	7,977	3,900	11,877
	2552	3,500	4,825	220	8,545	3,900	12,445
มัธยมศึกษา ตอนปลาย	2549	2,700	4,825	220	7,745	3,900	11,645
	2550	3,066	4,825	220	8,111	3,900	12,011
	2551	3,432	4,825	220	8,477	3,900	12,377
	2552	3,800	4,825	220	8,845	3,900	12,745

4.1.7 การบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษาแผนกหนึ่งของคณะสงฆ์ที่ให้โอกาสแก่ศาสนทายาทให้มีความรู้ทั้งทางธรรมคือนักธรรม-บาลี ควบคู่ไปกับวิชาการสามัญคือหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.)กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจัดขึ้นโดยอาศัยสิทธิตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2545ที่กำหนดไว้ว่า นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งคณะสงฆ์ได้ดำเนินการเพื่อให้ออกเป็นกฎกระทรวงเมื่อปี พ.ศ. 2548 ว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยมหาเถรสมาคมที่จะประกาศกำหนดเกี่ยวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา นอกจากนี้ยังมีข้อ 4 ให้โรงเรียน สำนักศาสนศึกษาและนักเรียน ได้รับการสนับสนุนในด้านวิชาการและเงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับจัดการศึกษา เงินงบประมาณที่ได้รับจึงมาจากการสนับสนุนของรัฐบาล ผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ดังนั้น การบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดสรรงบประมาณที่อิงโรงเรียนเป็นฐานในการจ่ายค่าหัว โดยดูที่จำนวนนักเรียนเป็นที่ตั้ง ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กประสบปัญหาอย่างมากเพราะงบประมาณไม่เพียงพอ แต่ต้องแบกรับ

ค่าใช้จ่ายที่สูงทั้งค่าตอบแทนและค่าวัสดุอุปกรณ์ทำให้คุณภาพการศึกษาที่จากการได้รับงบประมาณไม่เพียงพอส่งผลกระทบต่อปัญหาหลายด้าน คือ ครูมีสถานภาพไม่มั่นคง ย้ายเข้าออกส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่ต่อเนื่องทำให้คุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาไม่มีมาตรฐานการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีสภาพที่ไม่ชัดเจนขาดทิศทาง แม้หน่วยงานที่รับผิดชอบของการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเขตต่าง ๆ ไม่ได้ให้ความสนใจกลับคิดว่าอยู่คนละสังกัด ดังนั้น การบริหารทรัพยากรการเงินที่จะทำให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาอยู่ได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน จะต้องอาศัยหลักความสามารถของผู้บริหารและครูด้วยการทำวิธีการต่าง ๆ ซึ่งเป็นรูปแบบการบริหารบริหารทรัพยากรการเงิน ตัวอย่างเช่น

การลดต้นทุนทรัพยากรการเงิน ด้านภัตตาหาร ทางโรงเรียนก็จะมีวิธีลดค่าใช้จ่ายด้านอาหารด้วยการให้สามเณรไปรับบริจาคแล้วนำอาหารที่ได้รับมาร่วมกัน และพร้อมกับการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมและเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาของพระภิกษุสามเณรด้วยการมาเลี้ยงภัตตาหารในวันสำคัญต่าง เช่น วันเกิด วันครบรอบวันแต่งงาน งานศพรอบห้าสิบวัน ร้อยวัน หรือในเทศกาลต่าง ๆ เป็นต้น จึงก็เป็นการลดต้นทุนทรัพยากรการเงินได้มาก

การลดต้นทุนทรัพยากรการเงินด้านบุคลากร ทางโรงเรียนก็จะใช้วิธีการให้ภูมิปัญญาในชุมชนเข้ามาสอนและให้ใบประกาศเกียรติคุณ พร้อมทั้งให้โอกาสผู้ที่อยากทำบุญด้วยการสอนสามเณรเป็นธรรมทานโดยเฉพาะผู้ที่เกษียณ หรือเป็นการนำสามเณรไปขอเรียนร่วมกับโรงเรียนประจำอำเภอในวิชาที่ขาดแคลนซึ่งก็เป็นการบูรณาการเรียนร่วมกันในช่วงเวลาที่ขาดแคลนได้อยู่ในระดับหนึ่ง

การลดต้นทุนทรัพยากรการเงินด้านการสื่อการสอน หนังสือเรียนต่าง ๆ ก็จะใช้วิธีรับบริจาคหนังสือจากผู้มีจิตศรัทธาในการสร้างหนังสือเรียนกับพระภิกษุสามเณร ใช้วิธีประชาสัมพันธ์ในช่วงเทศกาลสำคัญทางศาสนา ด้วยการให้จัดหนังสือเรียนเป็นชุดและบูชาชุดละเท่าไรแล้วแต่จะกำหนดทำให้ได้เงินบริจาคจากการสร้างหนังสือเรียนแล้วนำมาจัดซื้อ เป็นการเพิ่มเติมอีกทางหนึ่งสำหรับการสร้างสื่อ รวมถึงการบริจาคทรัพย์ในการซื้อคอมพิวเตอร์ก็สละชื่อผู้บริจาคเพื่อเป็นถวายเป็นพุทธบูชาอีกทางหนึ่งด้วย

สรุปว่า การบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรมก็มีวิธีการต่าง ๆ แล้วแต่โรงเรียนจะนำไปบริหาร ซึ่งก็เป็นไปอย่างไรก็ตามอาจมีสาเหตุที่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นตัวของผู้นำที่ขาดทักษะภาวะผู้นำ ภูมิหลังที่สถานศึกษาตั้งอยู่ภายในสถานที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวเช่น วัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก เป็นต้น ล้วนเป็นวัดที่สถานศึกษาตั้งอยู่มีแหล่งเงินทุนสนับสนุน นโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้ทุกคนได้เรียนฟรี ทำให้จำนวนนักเรียนที่เป็นพระภิกษุสามเณรลดลง ความไม่มั่นคงของอาชีพครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา ส่งผลให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แต่ละแห่งมีลักษณะการบริหารและการจัดการที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสภาพของผู้บริหารและแหล่งเงินทุนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ ดังนั้นสถานศึกษาบางแห่งจึงมีความสำเร็จในการบริหารจัดการทรัพยากรการเงินมีการใช้จ่ายทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ที่สุด แต่ก็ยังเป็นเพียงบางส่วนที่ประสบผลสำเร็จและมีจำนวนน้อยมาก เช่น โรงเรียนมงคลวิทยา จังหวัดระยอง โรงเรียนวัดสระเรียง เป็นต้น

วิเชียร เกตุสิงห์และคณะ (2552) ได้วิจัยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่มีการบริหารจัดการที่ดีระบุว่า ปรัชญาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาก็เพื่อให้โอกาสกับเยาวชนผู้ด้อยโอกาสได้เข้ามาฝึกหัดกาย วาจา เรียนรู้อริยธรรมฝ่ายโลกควบคู่ไปกับพุทธธรรมเป็นการเก็บตกเด็กที่มีปัญหาทั้งทางด้านครอบครัว เศรษฐกิจ และสังคม วัดกลายเป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทมากขึ้นในการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ ปลุกจิตสำนึกปลุกฝังความดีงามจากรายงานการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาของสถาบันทางพระพุทธศาสนาความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางทุกรายการ

อาริณะ วีระวัฒน์ (2553) ได้แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนมงคลวิทยาเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาถึงจะมีการจัดการศึกษาตามอัตภาพแต่สิ่งที่ยั่งยืนถึงปรัชญาที่ชัดเจนคือการปลุกจิตให้เป็นคนมีคุณธรรมและผลประเพณีของสมศ. (2544-2549) ได้ระดับหนึ่งของทุกสถาบันการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม ถือเป็นแหล่งเรียนรู้คุณธรรมสร้างสรรค์ กรณีโรงเรียนพระปริยัติธรรมมงคลวิทยา วัดมงคลสามัคคีชัยโมทย์ ใช้คุณธรรมบูรณาการกับเรื่องต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ ประชาธิปไตย ส่งผลให้สามเณรมีคุณภาพด้านคุณธรรม ทำให้โรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) และมีสามเณรสอบเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยได้มากกว่าร้อยละ 90

ปัจจัยแห่งความสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียนมงคลวิทยาที่ผู้ก่อตั้งได้กำหนดคือเพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษา และปลุกฝังคุณธรรม หากจะวัดผลสัมฤทธิ์ของทั้งสองเป้าหมายด้วยการเอาจำนวนนักเรียนที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ถึง 90 เปอร์เซ็นต์ ตลอด 5ปี มีปัจจัยสนับสนุนให้ก้าวไปสู่เป้าหมายประสบความสำเร็จด้วยกันหลายประการ คือ

- ผู้นำ เป็นผู้ริเริ่ม ขับเคลื่อน และผลักดัน มีคุณสมบัติที่จำเป็นในการบริหารองค์กรสู่ความสำเร็จหลายประการ เช่น มีเป้าหมายที่ชัดเจน และมีความมุ่งมั่น ทุ่มเทที่จะทำเป้าหมายให้จริงใจ ใฝ่รู้ มีการพัฒนาฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ แสวงหาความรู้ฝึกฝนด้านสารสนเทศนำไปสู่การพัฒนา ระบบสารสนเทศในโรงเรียน และเปิดอบรมแก่บุคคลภายนอก มีความคิดเชิงบวก เห็นอุปสรรคเป็นปัญญาคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา มีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการ นำระบบเสริมความรู้เรื่องประชาธิปไตย นำระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาในโรงเรียนทั้งในการจัดการและการเรียนการสอน การปรับปรุงหอนอนให้สามเณรทำด้วยตนเอง เห็นผลทั้งกายภาพ จิตสำนึกสาธารณะและการรักษาความ

สะอาด หรือการปรับปรุงห้องสมุดที่เสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะและนิสัยรักการอ่าน มีคุณธรรมทำตัวเป็นแบบอย่าง รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น มีความยืดหยุ่น และพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง

- การเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมแบบประจำ เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมและปกครองนักเรียนอยู่หลายข้อ คือ นักเรียนเป็นสามเณรต้องถือศีล 10 เครื่องแต่งกาย กฎปฏิบัติมีส่วนช่วยกำกับดูแล การเป็นโรงเรียนประจำนักเรียนอยู่ที่โรงเรียนตลอดหลักสูตร ช่วยให้การอบรมปลูกฝังและกำกับติดตามเป็นไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

- กระบวนการ มีแนวทางในการสร้างนักเรียน คือ ปลูกฝังนิสัย ใฝ่การศึกษา พละนาถัมย์ สมบูรณ์ ใช้กระบวนการหล่อหลอมผ่านการลงมือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งในกิจวัตรประจำวัน และกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการ อาทิเช่น ปลูกฝังนิสัยรักสะอาด ด้วยการแนะนำวิธีการ จัดเตรียมอุปกรณ์ และฝึกปฏิบัติผ่านกิจวัตรประจำวันด้วยการดูแลความสะอาดร่างกาย เครื่องนุ่งห่ม ที่พัก ด้วยตนเอง ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ปรับปรุงห้องสมุด จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และกิจกรรมการเทศน์ที่ต้องค้นคว้าจากการอ่านอยู่เป็นประจำ ปลูกฝังจิตสาธารณะ ด้วยการร่วมดูแลรักษาความสะอาดที่ส่วนกลางเปิดโอกาส ให้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงห้องสมุด และนอนด้วยตนเอง กิจกรรม 5 ส. กิจกรรมตรวจเช็คหนังสือในห้องสมุด กิจกรรมอ่านหนังสือบันทึกเสียงให้ผู้พิการทางสายตา สอนธรรมะเด็กนักเรียนในชุมชนใกล้เคียง ปลูกฝังแนวคิดเรื่องการปกครองแบบประชาธิปไตย ผ่านการปกครองระบบสภาสามเณร ปลูกฝังคุณธรรม ผ่านการพัฒนาจิตในการนั่งสมาธิยามเช้าและกิจกรรมอบรมธรรมะ ในด้านการสร้างการใฝ่เรื่องการศึกษา ในกิจวัตรประจำวันได้จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ด้วยตนเองและจัดให้มีช่วงของการใช้ห้องสมุดในการทำบ้าน ค้นคว้าข้อมูลพร้อมทั้งจัดกิจกรรมที่ต้องค้นคว้า เช่น การประกวดโครงการวิทยาศาสตร์ กิจกรรมเทศนาธรรมน้อมนำใจ สร้างพละนาถัมย์สมบูรณ์ มิได้เป็นเพียงคำขวัญหรือ ๆ หากแต่แทรกไว้ในกิจวัตรประจำวันจัดให้สามเณรได้ออกกำลังกายด้วยการฝึกโยคะทุกเช้า

- ครู เอาใจใส่ ทุ่มเท พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง แม้ว่าครูโรงเรียนนี้จะต้องรับบทบาททั้งเป็นครู เป็นผู้ปกครอง และเป็นเจ้าหน้าที่วันในเวลาเดียวกัน

- เสริมหนุนจากชุมชนและองค์กร เนื่องจากการดำเนินการโรงเรียนแบบให้เปล่าช่วยเหลือจากชุมชนและองค์กรภายนอก จึงเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จที่ไม่เคยมองข้ามไปได้ ไม่ว่าจะเป็นด้วยรูปของทุนทรัพย์ที่บริจาคโดยคนในชุมชนและบุคคลภายนอกหรือการแนะนำ เสริมหนุนจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจากองค์กร

- การเผยแพร่ความสำเร็จ การเปิดบ้านเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เปิดรับฟังจากความคิดเห็นจากภายนอกนำไปปรับปรุงให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นและแบ่งปันประสบการณ์ความสำเร็จและความล้มเหลวของโรงเรียน ให้เป็นกรณีศึกษาด้านการจัดการศึกษาโดยเน้นคุณธรรมนำความรู้ จุดประกายให้ร่วมกันสร้างโอกาสและสร้างคนแก่สังคม (วาริณะ วีระวัฒน์, 2553: 121-126)

สรุปกรณีศึกษาของโรงเรียนมงคลวิทยา พบว่า มีการพัฒนาการของโรงเรียนที่ยากลำบากและในขณะเดียวกันก็มีปัจจัยแห่งความสำเร็จของโรงเรียนคือการทำงานแบบองค์รวม บูรณาการกิจกรรมทุกอย่างเข้ากับวิถีสมณะ ทักษะของผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่คิดบวกและสร้างสรรค์ ไม่ทอดลอย อยู่บนพื้นฐานที่พึ่งตนเอง ทักษะของการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับการบริหารทรัพยากรการเงิน แม้ภาครัฐไม่ให้การสนับสนุน แต่การคิดบวกเป็นหนทางสู่ความสำเร็จ ดังนั้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมที่มีประสิทธิผลมาจนสำเร็จจึงต้องมองไปที่ทักษะของผู้บริหารเป็นสำคัญ หลายโรงเรียนอาจไม่ได้สมบูรณ์แบบอย่างกรณีที่กำลังกล่าวมา และก็อาจมีปัญหาก็แตกต่างกันตามสถานที่ ภูมิภาค สิ่งแวดล้อมการพึ่งพาตนเองของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงเป็นเหตุผลที่สำคัญมากที่สุด

สำนักงานเลขาธิการศึกษา (2548) รายงานการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดสระเกศ ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จและความโดดเด่นต้องเริ่มที่ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้จัดการเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มุ่งมั่นจะช่วยเหลือเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสให้เป็นผู้มีโอกาสทางการศึกษา คือ ได้เรียนหนังสือ แม้จะมีปัญหาด้านอุปนิสัยที่ไม่ดี ก็พร้อมที่จะรับเข้ามาขัดเกลาให้เป็นคนที่สังคมต้องการและผู้ปกครองก็ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ทางโรงเรียนแห่งนี้จะจัดการให้ทั้งหมด เริ่มตั้งแต่เข้ามาบรรพชา จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาตามความตั้งใจและความสามารถของแต่ละคน การบริหารจัดการจะทำได้เป็นโครงการที่สามารถสื่อสารให้คณะทำงานเข้าใจแผนปฏิบัติงานและมีผู้รับผิดชอบงานที่ชัดเจน ทำให้งานดำเนินไปตามเป้าประสงค์ องค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาของวัดสระเกศประสบความสำเร็จ คือ การให้โอกาสแก่เด็กด้อยโอกาส การให้บริการแบบไม่เลือกปฏิบัติ การปกครองแบบพ่อปกครองลูก และการส่งเสริมคนเก่งเป็นพิเศษซึ่งเป็นการบริหารแบบครบวงจร และทุกวงจรมีการจัดโครงการรองรับเพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้

สรุปว่า กรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั้งสองจะเห็นถึงความสำเร็จในการบริหารทรัพยากรการเงินที่มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะภาวะผู้นำ การสร้างเป้าหมาย การบริหารที่ยืดหยุ่นความโปร่งใส ยุติธรรม การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในการระดมทรัพยากรการเงิน การบริหารทรัพยากรการเงินอย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1.1 งานวิจัยในประเทศไทย

มานพ พลไพรินทร์ (2526) วิจัยเรื่องปัญหาและความต้องการด้านการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยการสัมภาษณ์ผู้จัดการหรือเจ้าสำนักเรียนและครู จำนวน 138 รูป จากโรงเรียนทั่วประเทศ จำนวน 69 โรงเรียน

พบว่า ปัญหาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ด้านการเงินไม่แตกต่างกัน เพราะโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นโรงเรียนที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้นโดยความเห็นชอบของคณะสงฆ์ เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นประโยชน์ต่อศาสนจักร และฝ่ายบ้านเมือง การจัดการศึกษาประเภทนี้เป็นจัดแบบให้เปล่า โดยพิจารณาจากวัดที่พอจะหาความร่วมมือช่วยเหลือได้ และพอจะมีจำนวนบุคลากร และความต้องการของท้องถิ่น โรงเรียนเหล่านี้ไม่เก็บค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียนได้มาจากเงินอุดหนุนของรัฐ ซึ่งจัดสรรให้แก่โรงเรียนเฉลี่ยแล้วเป็นเงิน 78.57 บาท ต่อหัวต่อปี ซึ่งน้อยกว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยรายหัวที่รัฐลงทุนให้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนของรัฐบาล ซึ่งเป็นเงิน 2,397 บาท ต่อหัวต่อปี หากเปรียบเทียบแล้วจะเห็นได้ว่า น้อยกว่าถึง 30.5 เท่า เงินงบประมาณที่รัฐจัดให้ ซึ่งไม่สามารถช่วยให้การจัดการบริหารในโรงเรียนมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากเงินอุดหนุนของรัฐ ซึ่งมีจำนวนเพียงเล็กน้อยแล้ว โรงเรียนจำเป็นต้องหาเงิน จากผู้มีจิตศรัทธาเพื่อต้องเป็นทุนนิตินิ หรือบุญนิตินิของโรงเรียนเพื่อนำดอกผลมาอุดหนุนส่งเสริมการศึกษา ซึ่งจำนวนที่ได้รับบริจาคก็ไม่มากเพียงพอจึงมีผลกระทบต่อโรงเรียนประเภทนี้เป็นอันมาก

ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ จำเป็นต้องมีกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้กว้างยิ่งขึ้น โรงเรียนมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินเพื่อการนี้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังปรากฏว่า ประชาชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา เข้ารับบริการศึกษาประเภทนี้สูงขึ้นทุกปี ค่าใช้จ่ายของโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้จ่ายไปในทางจัดหาวัสดุอุปกรณ์การศึกษาเครื่องใช้สอยทั่วไป เงินเดือนและค่าตอบแทนอาจารย์ฆราวาส (ซึ่งทำการสอนให้ตามศรัทธา อาจจะได้รับค่าสอนหรือรับในอัตราต่ำกว่าปกติ) ส่วนครูอาจารย์ที่เป็นบรรพชิตแม้จะไม่จ่ายเป็นเงินเดือนแต่ทางโรงเรียนต้องจ่ายเป็นนิตยภัตถวายประมาณรูปละ 200-300 บาทต่อเดือน

ภุริสา ปราบริปู (2535) วิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ตามทรรศนะของผู้บริหาร ผู้สอน และนักเรียน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 747 รูป/คน ผู้บริหาร 83รูป ผู้สอน 249 รูป/คน และ

นักเรียน 415 รูป พบว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีปัญหาการบริหารงานวิชาการ บุคคล ธุรการ และการเงิน อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม กิจกรรมนักเรียน การสร้างสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนชุมชน ซึ่งปัญหาสำคัญเหล่านี้เกิดจากปัญหาด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ คน และวิธีจัดการ ตามลำดับ

กองแผนงาน กรมการศาสนา (2535) ได้ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่าการจัดการศึกษาปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีปัญหาที่สำคัญ ดังนี้คือ

1) ขาดแคลนครูที่มีคุณวุฒิ กล่าวคือ ครูร้อยละ 20 มีคุณวุฒิต่ำกว่าเกณฑ์หรือเทียบเท่า เกณฑ์ นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนต้องขวนขวายหาครูเข้ามาช่วยทำการสอนเองโดยที่ครูดังกล่าวไม่ได้รับการอนุมัติจากกรมการศาสนา (ปัจจุบันสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้ทำการสอนได้

2) ขาดแคลนอุปกรณ์ศึกษาทำให้เรียนการสอนจะใช้เทคนิคการบรรยายผ่านสื่อ หนังสือถึงร้อยละ 98

3) ขาดแคลนอาคารสถานที่ กล่าวคือ โรงเรียนร้อยละ 52 มีอาคารเรียนไม่พอและอาคารเรียนส่วนใหญ่ใช้อาคารชั่วคราวเป็น โบสถ์ ศาลาการเปรียญ กุฏิ เป็นต้น

4) งบประมาณได้รับจากรัฐไม่เพียงพอ โรงเรียนต้องอาศัยงบบริจาคเพิ่มเติม

5) การบริหาร การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นของวัดขาดการเอาใจใส่จากหน่วยงานของรัฐ โรงเรียนขนาดใหญ่มีรายได้มากก็บริหารได้ดีสามารถจ้างครูที่มีคุณภาพมาช่วยสอนเกิดความแตกต่างกันมากระหว่างโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาด้วยกัน นอกจากนี้ยังขาดการประสานงานไม่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันชัดเจนระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ เช่น สำนักงานศึกษาธิการ (ปัจจุบันเป็นเขตพื้นที่การศึกษา) กลุ่มโรงเรียนศูนย์ครูปริยัตินิเทศก์ประจำจังหวัด เป็นต้น

สมชาย บัวเล็ก (2535) เสนอรายงานการประเมินโครงการสนับสนุนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2530 และติดตามผลงานการดำเนินการปี 2535 พบว่า การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ผ่านมายังต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคในดำเนินด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ขาดครูที่มีคุณวุฒิและคุณสมบัติที่เหมาะสมแก่การสอนเป็นจำนวนมาก ครูร้อยละ 19.83 มีคุณวุฒิต่ำกว่าเกณฑ์หรือเพียงเทียบเท่าเกณฑ์ตามที่ระเบียบกำหนดร้อยละ 38.89 เป็นครูซึ่งโรงเรียนต้องขวนขวายหาเอง โดยที่ไม่ได้รับการอนุมัติแต่งตั้งให้ทำหน้าที่สอนจากกรมการศาสนา (ปัจจุบันสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ) ทั้งยังเป็นครูผู้หญิงร้อยละ 4.74

2) ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ขาดอุปกรณ์การศึกษาอย่างมาก อุปกรณ์ทางการศึกษาที่ขาดแคลนได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ สไลด์ วีดีโอ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่งในการแก้ปัญหาทางโรงเรียนได้ใช้เงินอุดหนุนที่ได้รับร้อยละ 38.47 ไปจัดซื้อจัดหาแต่ก็ยังไม่พอเพียง ต้องหารายได้จากทางอื่นช่วยเสริม เพื่อจัดหาเพิ่มเติมและการขาดแคลนอุปกรณ์ทางการศึกษาเป็นอุปสรรคต่อเทคนิคการสอนครูทำให้ครูร้อยละ 98.72 ต้องใช้เทคนิคการบรรยายผ่านสื่อหนังสือเป็นหลักในการสอน

3) ด้านอาคารสถานที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ร้อยละ 51.51 ยังมีอาคารเรียนไม่เพียงพอ ต้องจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนใช้สถานที่อื่น ๆ แทน เช่น สร้างห้องเรียนชั่วคราว ใช้ศาลาการเปรียญ ใช้บริเวณกุฏิ หรือใช้วิธีรับนักเรียนจำนวนจำกัด

4) ด้านงบประมาณโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านงบประมาณทำให้ไม่สามารถจัดหาหรือจัดจ้างครูและวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาที่มีคุณสมบัติที่ต้องการได้อย่างเพียงพอ รวมทั้งไม่สามารถขยายสถานที่เรียนให้สอดคล้องกับจำนวนของนักเรียนที่เพิ่มขึ้นได้ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

5) ด้านการบริหาร การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาค่อนข้างขาดประสิทธิภาพทางการบริหาร โดยเฉพาะในแง่การเอาใจใส่ดูแลของหน่วยงานระดับบนรวมทั้งขาดการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้การพัฒนาทางปริมาณและคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควรเกิดความเหลื่อมล้ำกันระหว่างโรงเรียนที่ขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับสาเหตุที่ทำให้หน่วยงานระดับสูงกว่าโรงเรียนขาดการประสานงานกันเป็นเพราะไม่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันอย่างชัดเจนระหว่างสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปัจจุบันเปลี่ยนเป็นเขตพื้นที่ทางการศึกษา กับศูนย์ครูพระปริยัติในจังหวัดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการศาสนศึกษาของจังหวัด การบริหารการศึกษาในจังหวัด และการนิเทศการศึกษา

กฤษา ปราบโป (2535) วิจัยเรื่อง “ปัญหาการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามทรรศนะของผู้บริหาร ผู้สอนและนักเรียน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ทั่วประเทศ” ซึ่งพบว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีปัญหาการบริหารงาน วิชาการ บุคคล ธุรการและการเงิน อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม กิจกรรมนักเรียน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งปัญหาสำคัญเหล่านั้น เกิดจากปัญหาด้านเงิน วัสดุ อุปกรณ์ คนและวิธีจัดการตามลำดับ

ทวี ศันสนียพันธ์ และเดชา พวงงาม (2537) วิจัยเรื่อง “ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11” พบว่า โรงเรียนได้ดำเนินการด้านบริหารงานต่างต่าง ๆ ในระดับปานกลาง และมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการ

บริหารงาน การสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรในโรงเรียน การช่วยเหลือผู้เรียนที่ขาดแคลน การจัดให้มีห้องประกอบการ เช่น ห้องสมุด ห้องทดลองอื่น ๆ การฝึกอบรมบุคลากรในโรงเรียน ยังพบว่าอยู่ในขั้นต่ำ คือมีรายการปฏิบัติน้อยที่สุด ปัญหาและอุปสรรคที่โรงเรียนพบมากกว่าด้านอื่นคือบุคลากร รองลงมาคือด้านการบริหาร โดยมีโรงเรียนที่มีความต้องการบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานประจำ โรงเรียนด้านเอกสาร หลักสูตร แบบเรียน แผนการเรียน สื่อการสอน นิเทศการสอนและการจัดฝึกอบรมบุคลากรโรงเรียน ให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่

วินัย เก่งสุวรรณ (2540) วิจัย เรื่อง บทบาทของพระสงฆ์กับงานสังคมสงเคราะห์ทางการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มโรงเรียน กลุ่มที่ 10 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สถานภาพเป็นพระภิกษุ มีพรรษาอยู่ระหว่าง 5- 10 พรรษา อายุระหว่าง 24-30 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีตำแหน่งเป็นครูประจำชั้น อายุการทำงาน 1-3 ปี ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม ประชุมหรือสัมมนาหรือไปดูงานเกี่ยวกับการใช้บริหารศึกษาสงเคราะห์ และไม่อาชีพอื่นเป็นหลัก กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่ มีภูมิลำเนาอยู่นอกพื้นที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่ มีสถานภาพเป็นสามเณรอายุระหว่าง 14-15 ปี อาชีพผู้ปกครองเป็นเกษตรกรกรรม มีไร่นาเป็นของตนเอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครองต่ำกว่า 1,000 บาท เข้ามาบวชด้วยการตัดสินใจด้วยตนเอง ในขณะที่เรียนจบชั้นประถมศึกษา และคิดว่ายังคงบวชต่อไปเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป

พระสุนันท์ จันท์คำศรี (2543) วิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดกรมการศาสนาเดิม ปัจจุบันสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า

1) ครูขาดความชำนาญ มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ และขาดความเข้าใจในการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำโครงการสอนและบันทึกการสอน นอกจากนี้ครูยังมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการสอน

2) ขาดงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือใหม่

3) ได้รับความร่วมมือจากกลุ่มวิชาการเขตน้อย

4) ขาดสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย

พระมหาจำเริญ ประการะโพธิ์ (2543) วิจัยเรื่อง การดำเนินการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ได้พบปัญหาว่า

1) ครูในโรงเรียนมีน้อยไม่เพียงพอกับรายวิชาที่เปิดสอน ขาดแคลนครูบางสาขาวิชา ทำให้การเรียนการสอนทำไม่ได้เต็มที่

2) ขาดอัตรากำลังของบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่งานทะเบียนและงานประเมินผลการเรียนการสอน

3) ได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อย ไม่เพียงพอต่อการจัดซื้อ จัดจ้าง พัสดุครุภัณฑ์

4) การใช้จ่ายเงินไม่เป็นไปตามแผนการใช้จ่ายเงินที่โรงเรียนกำหนดไว้

5) วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้

6) ขาดหนังสือห้องสมุดมีน้อย

7) ขาดงบประมาณในการจัดสร้างอาคารเรียน อาคารประกอบการต่าง ๆ

8) จำนวนอาคารห้องเรียนไม่เพียงพอ

9) ห้องน้ำห้องส้วมไม่เพียงพอ

10) ประชาชนในท้องถิ่นให้ความสนใจและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนน้อย

คณิตธา กัตตนิยม(2546) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมืองลำพูนและศึกษาปัญหาและข้อเสนอการจัดการบริหารงบประมาณ ผลการศึกษาพบว่า

ในด้านการวางแผนงบประมาณมีปัญหา ดังนี้

1. เงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีน้อย อนุมัติล่าช้า ทำให้ทำงานไม่ตามแผน
2. ไม่มีการกระจายอำนาจการบริหารงบประมาณอย่างแท้จริง คณะกรรมการสถานศึกษาไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนงบประมาณ
3. คณะกรรมการสถานศึกษายังไม่เข้าใจระบบงบประมาณและขั้นตอนการดำเนินงานบริหารงบประมาณ
4. คณะกรรมการสถานศึกษายังไม่เข้าใจบทบาท และหน้าที่ ในการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการบริหารงบประมาณ
5. ไม่มีงบประมาณในการดำเนินงานวางแผนงบประมาณ ให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา เช่นค่าเบี้ยเลี้ยง

ในด้านการมีส่วนร่วมในการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษามีปัญหา ดังนี้

1. การใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษาไม่ชี้แจงให้ชุมชนได้รับทราบ
2. คณะกรรมการสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องระเบียบการเงินการบัญชี และพัสดุของทางราชการ
3. การใช้จ่ายเงินของสถานศึกษาได้ดำเนินการไปเรียบร้อยแล้ว จึงแจ้งให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบในภายหลัง

พระอินพัฒนา ปิจติ และคณะ (2546) วิจัยเรื่อง การบริหารงบประมาณของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา พบว่า สภาพการบริหารงบประมาณของโรงเรียน พระปริยัติแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยาในด้านต่าง ๆ 4 ด้านตามรูปแบบของ(CIPP Model) คือ

ด้านบริบททั่วไป (Context) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า อยู่ในระดับปานกลางในเรื่องระดับมากได้แก่ สถานที่ตั้งของโรงเรียนเอื้อต่อการบริหารงานของโรงเรียน ชุมชนมีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา และชุมชนมีศักยภาพในการสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียน

ปัจจัยนำเข้า (Input) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลางในเรื่องที่อยู่ในระดับปานกลางได้แก่ โรงเรียนได้รับการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างเหมาะสม โรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างเหมาะสม โรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกอย่างเหมาะสม อยู่ระดับน้อย 1 เรื่อง คือ เงินงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีสามารถจัดสรรเป็นค่าตอบแทนบุคลากรได้อย่างเหมาะสม

ด้านกระบวนการ (Process) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ในเรื่องที่อยู่ในระดับปานกลางเรียงตามลำดับได้แก่ในโรงเรียนมีระเบียบการใช้งบประมาณอย่างรัดกุมผู้บริหารมีศักยภาพในการจัดหางบประมาณมาสนับสนุนการศึกษาได้อย่างเหมาะสม โรงเรียนมีการรายงานทางการเงินให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ โรงเรียนได้มีการพัฒนาบุคลากรในด้านการเงินและพัสดุอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารมีการกระจายอำนาจการบริหารงบประมาณให้บุคลากรได้มีส่วนร่วม โรงเรียนมีการประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณแต่ละปีตามแผนงานของโรงเรียน การใช้จ่ายเงินงบประมาณสนองต่อความต้องการของครูผู้สอนและผู้เรียน โรงเรียนมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อสื่อวัตกรรมการที่ทันสมัยและเหมาะสม โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณและบุคลากรมีความพึงพอใจต่อสวัสดิการที่ได้รับจากการจัดสรรงบประมาณ

ด้านผลผลิต (Product) ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นว่าอยู่ในระดับมาก 2 เรื่อง ได้แก่ นักเรียนที่จบการศึกษาแต่ละปีสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข บุคลากรมีความพึงพอใจในผลสำเร็จและคุณลักษณะของนักเรียนในโรงเรียน

พัชรา สิริภักดีวงศ์ (2547) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านงบประมาณของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในเรื่องของการให้ข้อเสนอแนะ การจัดสรร และการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา การจัดสรรงบประมาณในการจัดงาน/กิจกรรม/โครงการ และกำกับดูแลตรวจสอบการเงิน การบัญชี และการจัดซื้อจัดจ้างอยู่ในระดับมาก และพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คือ วุฒิการศึกษา ส่วนคุณลักษณะของบุคลากร

ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คือ เพศ อายุ อาชีพ ตำแหน่ง ใน คณะกรรมการ และระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่

บงกช อาษา (2548) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงบประมาณ ผลวิจัย พบว่า การจัดทำและเสนองบประมาณการจัดสรรงบประมาณ ครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วมระดับน้อยในเรื่องของการตรวจสอบติดตาม ประเมินผล และการรายงานผลการใช้จ่าย และผลการดำเนินงาน การระดมทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษา และการบริหารการเงิน นอกจากนี้ยังพบว่า ครูมีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการมากที่สุดความถี่ 166 รองลงมาเป็นงานบริหารทั่วไปความถี่ 40 งานด้านงบประมาณความถี่ 20 งานด้านบุคคลความถี่ 17 วิธีการที่จะทำให้ครูมีส่วนร่วมคือ การให้ขวัญกำลังใจ การให้ความสำคัญกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง และระดมความคิด ขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ครูควรมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อย คือ ร่วมวางแผน และร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการหรือร่วมปฏิบัติงาน ร่วมพัฒนาและแก้ไข และร่วมประเมินผลการดำเนินงาน

พนารัตน์ สุภาการ(2548) วิจัยเรื่อง การพัฒนาเกณฑ์ประเมินผลการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและชุมชน ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี โดยแบ่งเกณฑ์การประเมินออกเป็น 4 ด้าน คือ 1)ด้านการใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับสถานศึกษา 2)ด้านการใช้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ถึงชุมชน 3)ด้านการบริหารและจัดการศึกษา 4) ด้านปัจจัยภาพรวมที่เป็นสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและชุมชน ผลการวิจัยพบว่า เกณฑ์ด้านที่ 3 คือ การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและชุมชนในการบริหารจัดการศึกษามีเกณฑ์สำคัญที่สามารถสะท้อนการมีส่วนร่วมด้านนี้ ได้แก่ 1)กรรมการสถานศึกษาได้เห็นชอบแผน/กลยุทธ์/แผนปฏิบัติการประจำปี 2) กรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนและปฏิบัติกิจกรรมบริจาค เพื่อระดมทุนวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนสถานศึกษา 3)กรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการจัดทำแผนกลยุทธ์ 4)กรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดทำปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา 5)กรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์แหล่งทรัพยากร บุคคล หน่วยงาน องค์กรที่มีศักยภาพให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา

พรจันทร์ พรศักดิ์กุล (2550) วิจัยเรื่อง รูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า ขั้นตอนการจัดทำงบประมาณ มีการกำหนดนโยบายงบประมาณ การทบทวนแผนกลยุทธ์ การจัดทำแผนปฏิบัติการ และการประมาณรายรับรายจ่าย ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการจัดทำแผนงบประมาณระยะปานกลาง และไม่ได้จัดทำปฏิทินกระบวนการงบประมาณในขั้นของการอนุมัติงบประมาณ มีการนำเสนอแผนงบประมาณให้คณะกรรมการ

สถานศึกษาพิจารณา และส่วนใหญ่จะเห็นชอบตามที่โรงเรียนเสนอ ในขั้นของการประเมินผลงบประมาณ มีการประเมินผลการใช้งบประมาณแต่ส่วนใหญ่ไม่มีการประเมินผลผลิต ผลลัพธ์และต้นทุน ส่วนการมีส่วนร่วมในกระบวนการงบประมาณพบว่า ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมใดๆในกระบวนการงบประมาณ ประธานกรรมการสถานศึกษาและหัวหน้าชั้น/กลุ่มสาระ มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น ผู้สอนและกรรมการในคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการรับรู้รับทราบข้อมูล

การวิจัยยังพบว่า ได้รูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งมีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ 1) การจัดทำงบประมาณ ประกอบด้วย การกำหนดแนวทางการจัดทำงบประมาณ การทบทวนแผนระยะยาว การจัดทำแผนระยะสั้นการประมาณการรายรับรายจ่าย 2) การอนุมัติงบประมาณ ประกอบด้วยพิจารณางบประมาณ การจัดทำเอกสารงบประมาณ 3) การบริหารงบประมาณประกอบด้วย การควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณ การเปลี่ยนแปลงงบประมาณ การจัดทำข้อตกลงผลการปฏิบัติงาน 4) การประเมินผลงบประมาณ ประกอบด้วย การประเมินผลและการรายงานผลและได้นำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมในกระบวนการงบประมาณของหัวหน้าชั้น/กลุ่มสาระ ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา กรรมการในคณะกรรมการสถานศึกษา

ภัทรพร อุดพันธ์(2550) วิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมในภาคใต้ พบว่า

1. สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในภาคใต้ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1.1 สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาด้านวิชาการ พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อย จะมีเพียงประชาชนที่มีความรู้ด้านการศึกษางานกลุ่มที่เข้ามาช่วยเหลือในการจัดทำหลักสูตร ประชาชนส่วนใหญ่จะช่วยเหลือในลักษณะของการบริจาคเงิน และอุปกรณ์การเรียนการสอน

1.2 สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาด้านงบประมาณ พบว่าชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริจาคเงินมากที่สุด แต่ในการวางแผนการใช้จ่ายเงินนั้นชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม

1.3 สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาด้านบุคลากร พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อย มีเพียงประชาชนบางกลุ่มที่เข้ามาช่วยสอนในวิชาที่ขาดแคลน และสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.4 สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมส่วนใหญ่ในลักษณะของการบริจาคเงิน และสิ่งของ

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในภาคใต้ พบว่ามีปัญหา คือ ระบบการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนไม่เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน ระบบการบริหารงบประมาณไม่ดี ครูไม่มีคุณภาพ ช่วงเวลาที่โรงเรียนจัดกิจกรรมไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในภาคใต้ ประกอบด้วย 3 กลุ่มใหญ่ คือ

กลุ่มที่ 1 ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย

(1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจดีส่งผลให้ชุมชนเข้ามามีส่วนสนับสนุนโรงเรียนมาก

(2) ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ความเชื่อและค่านิยมของคนไทย ช่วยส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน

(3) ปัจจัยด้านกายภาพ ได้แก่ การเดินทางที่สะดวกเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน

กลุ่มที่ 2 ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน กล่าวคือ คนในชุมชนบางส่วนศรัทธาต่อผู้จัดการโรงเรียน (เจ้าอาวาส) และครูที่เป็นพระภิกษุที่เป็นคนดีมีความสามารถ คนในชุมชนศรัทธาต่ออดีตผู้จัดการโรงเรียน ชุมชนเห็นความสำคัญของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

กลุ่มที่ 3 ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ประกอบด้วย

(1) ปัจจัยด้านบุคลากรของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนรุ่นเก่าสร้าง ความศรัทธาต่อคนในชุมชน ผู้บริหารต้องสะดวกต่อการติดต่อของชุมชน ผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ผู้บริหารและครูมีอัธยาศัยดี

(2) ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเป็นผู้ขอความร่วมมือจากชุมชน การประชาสัมพันธ์ที่ดีส่งผลให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากขึ้น โรงเรียนให้ความเอื้อเฟื้อชุมชน

(3) ปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ ความสำเร็จของนักเรียน ทำให้ชุมชนประทับใจ โรงเรียนสะอาดร่มรื่น

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในภาคใต้ ประกอบด้วย 3 กลุ่มใหญ่ คือ

กลุ่มที่ 1 ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย

(1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ โครงสร้างอาชีพอยู่ในภาคการค้าขาย รับจ้าง และรับราชการทำให้ชุมชนไม่มีเวลาว่าง

(2) ปัจจัยด้านความเชื่อค่านิยม ได้แก่ สถานภาพความเป็นพระสงฆ์เป็นข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

(3) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครองท้องถิ่น ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำท้องถิ่นกับโรงเรียนมีน้อยส่งผลให้ความร่วมมือต่างๆ ลดลง การแบ่งเขตเทศบาลที่แยกชุมชนออกจากบริเวณพื้นที่ของโรงเรียน ส่งผลให้ชุมชนเข้าร่วมน้อยลง

กลุ่มที่ 2 ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนเสื่อมความศรัทธาต่อพระสงฆ์และสามเณร การย้ายเข้าของประชาชนต่างพื้นที่ ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ชุมชนมีความรู้ไม่เพียงพอ

กลุ่มที่ 3 ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ประกอบด้วย

(1) ปัจจัยด้านบุคลากร ได้แก่ การแต่งตั้งผู้บริหารไม่มีระบบที่ชัดเจน และไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนบางส่วน ไม่มีระบบการคัดเลือกและให้ควมดีความชอบแก่ครู

(2) ปัจจัยด้านวิธีปฏิบัติของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ประชาสัมพันธ์น้อย โรงเรียนเป็นฝ่ายรับมากกว่าฝ่ายให้

(3) ปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของสามเณร

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในภาคใต้ แบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ

(1) ด้านวิชาการ ได้แก่ การอบรมคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการศึกษา สร้างเครือข่ายด้านวิชาการกับโรงเรียนสังกัดอื่นๆ อบรมให้ความรู้แก่ชุมชนเกี่ยวกับการทำหลักสูตรท้องถิ่น

(2) ด้านงบประมาณ ได้แก่ จัดตั้งคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากชุมชนขึ้นมาดูแล

(3) ด้านบุคลากร ได้แก่ การพัฒนาคุณลักษณะของผู้จัดการโรงเรียน การพัฒนาคุณลักษณะของพระสงฆ์และสามเณร สร้างเครือข่ายครูกับโรงเรียนอื่น

(4) ด้านบริหารงานทั่วไป ได้แก่ สร้างเครือข่ายกับ กศน. ร่วมกันจัดแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน โดยให้ กศน. เข้ามาจัดกิจกรรมเสริมอาชีพให้ชุมชน จัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์กับชุมชน สร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์

5.1.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Redmer & Albert (1988) ได้ศึกษาเรื่อง งบประมาณซึ่งมีบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงานขององค์กร เนื่องจากความสำเร็จและความล้มเหลวในการปฏิบัติงานของคนในองค์กรมีความสัมพันธ์กับการบรรลุวัตถุประสงค์ของงบประมาณ โดยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของกิจกรรมการจัดทำงบประมาณกับทัศนคติที่มีต่อกระบวนการจัดทำงบประมาณ ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างการดำเนินกิจกรรมงบประมาณกับทัศนคติที่มีต่อกระบวนการงบประมาณ นอกจากนี้ยังพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ และความรับผิดชอบในงบประมาณอาจมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อกระบวนการจัดทำงบประมาณ

Satori (1989) ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการงบประมาณของโรงเรียนมัธยมปลาย 4 โรงเรียน เกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณด้านการสอน กานสนับสนุนและการบริหารของโรงเรียน พบว่า กระบวนการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนและวิเคราะห์วัตถุประสงค์และแรงจูงใจของผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรอื่น ๆ ที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการจัดทำงบประมาณ และยังพบว่า กระบวนการจัดทำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าร่วมประชุมพิจารณางบประมาณของโรงเรียน สัมภาษณ์บุคลากร และวิเคราะห์เอกสารงบประมาณเพื่อเป็นข้อมูลประเมินผลการตัดสินใจเกี่ยวกับงบประมาณของโรงเรียน การตัดสินใจมี 3 รูปแบบ คือ การตัดสินใจแบบใช้เหตุผล (Rational model) การตัดสินใจแบบราชการ (Bureaucratic Model) และการตัดสินใจแบบการเมือง (Political Model) พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ตัดสินใจแบบราชการและแบบการเมืองในการพิจารณาเกี่ยวกับงบประมาณและไม่พบว่า มีการตัดสินใจแบบใช้เหตุผลซึ่งเป็นการตัดสินใจที่เน้นการกำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ในการพิจารณางบประมาณของโรงเรียน

Koski (1990) ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของอาจารย์ในภาควิชาที่คณบดีบริหารแบบให้อาจารย์มีส่วนร่วมในกระบวนการงบประมาณ และไม่ให้มีมีส่วนร่วมในกระบวนการงบประมาณ และศึกษาอิทธิพลของคณะกรรมการงบประมาณ ที่มีต่อผลลัพธ์ที่ได้จากใช้งบประมาณ ผลการวิจัยพบว่า คณบดีที่จากวิทยาลัยเล็กมีแนวโน้มบริหารแบบมีส่วนร่วมมากกว่าคณบดี จากวิทยาลัยหรือวิทยาลัยในเขตเมือง ความพึงพอใจของอาจารย์แต่ละคณะที่มีต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการงบประมาณไม่แตกต่างกัน และความเห็นต่อกระบวนการงบประมาณของอาจารย์แต่ละคณะก็ไม่แตกต่างกัน อาจารย์ทุกคณะทั้งกลุ่มที่ทำงานกับคณบดีที่บริหารแบบมีส่วนร่วมและที่บริหารแบบไม่มีส่วนร่วม ต้องการมีส่วนร่วมในบางส่วนของการทำงานงบประมาณ คณบดีที่บริหารแบบมีส่วนร่วมมีการประชุมมากกว่าคณบดีที่บริหารแบบไม่มีส่วนร่วมถึงสองเท่า และเนื้อหาสาระในการประชุมก็แตกต่างกันมาก

De leon (1993) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ครูเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการจัดการศึกษาการปฏิรูปการศึกษาปัจจุบันได้กำหนดให้ครูเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการวิจัยพบว่า ครูต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องงบประมาณและการพัฒนาหลักสูตร แต่ไม่ต้องการรับผิดชอบในการแจ้งผลการประเมินผล และการให้บุคลากรออกจากงาน ครูอยากให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกับโรงเรียน แต่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ แต่ครูจำนวนมากยังคงต้องการทำ เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารโรงเรียนก่อนที่การมีส่วนร่วมของครูจะเป็นหน้าที่ และเป็นกระบวนการที่สำคัญ จะต้องมีการวางแผนให้มีส่วนร่วมเข้าใจกระบวนการอย่างชัดเจน

Paveljack (1995) ได้วิจัยเรื่อง ความรู้ของครูการศึกษาพิเศษและครูทั่วไปเกี่ยวกับงบประมาณ รวมถึงความสนใจของครูในการเข้าร่วมในกระบวนการจัดทำงบประมาณของโรงเรียน งานวิจัยนี้สำรวจข้อมูลจากครูในโรงเรียนประถมศึกษา 5 โรงเรียนผลการวิจัยพบว่า ครูการศึกษาพิเศษ และครูทั่วไป ขาดความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดทำงบประมาณ และเห็นว่า ครูควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับงบประมาณของโรงเรียนผู้ตอบแบบสำรวจอยากให้ครูสนใจในกระบวนการจัดทำงบประมาณของโรงเรียนและกระตือรือร้นที่จะเข้ามาส่วนร่วม รวมทั้งการได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณให้มากขึ้น

Moser (1996) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการงบประมาณของโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนไม่ได้้นำร่องเพื่อดูว่ากระจายอำนาจทำให้การตัดสินใจระดับโรงเรียนพัฒนาขึ้นหรือไม่ โดยการสำรวจความเห็นของครู 3,000 คนจาก 30 โรงเรียนในปีการศึกษา 1994-1995 ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนนำร่องและโรงเรียนไม่ได้้นำร่องมีกระบวนการงบประมาณที่แตกต่างกัน และความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณตลอดถึงผลลัพธ์ที่ได้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานโยบายเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

Gonzales (1997) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงบประมาณของโรงเรียน มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) ศึกษาครูใหญ่ของโรงเรียนรัฐบาลขนาดใหญ่ ระดับมัธยมปลาย บริหารจัดการงบประมาณที่โรงเรียนมีอิสระในการใช้อย่างไร 2) ศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการใช้จ่ายงบประมาณที่โรงเรียนมีอิสระในการใช้ การวิจัยนี้ศึกษาจากครูใหญ่จำนวน 1,303 คนทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ครูใหญ่มีงบประมาณสำหรับใช้จ่ายในแต่ละปีจำนวนมาก บางโรงเรียนมีมากถึง 1 ล้านดอลลาร์ ครูใหญ่ส่วนมากสามารถใช้จ่ายเงินเหลือปีได้ และสามารถนำเงินของโรงเรียนไปฝากในบัญชีที่มีดอกเบี้ยระยะยาวและยังพบว่ามีองค์ประกอบ 4 ด้านที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบของครูใหญ่ ได้แก่ 1) แหล่งเรียนรู้ 2) การบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน 3) แนวโน้มในปัจจุบันที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มความรับผิดชอบของครูใหญ่ และ 4) การดำเนินการตามนโยบายของมลรัฐและเขตการศึกษา

Goertz & Hess (1998) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในการเขตการศึกษา 4 เขต ได้แก่ ชิคาโก ฟอर्थเวอร์ท นิวยอร์คซิตี และโรเชสเตอร์ ซึ่งใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 2,000 คนประกอบด้วยผู้บริหาร โรงเรียน บุคลากรฝ่ายสนับสนุนการสอน ครูผู้สอนและผู้ปกครอง จาก 30 โรงเรียนใน 4 เขตการศึกษาข้างต้น ผลการวิจัย พบว่า

1. การมีกระบวนการบริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานอย่างชัดเจนเป็นทางการ ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมและมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียน แต่ผู้บริหารโรงเรียนก็ยังมีอิทธิพลต่องบประมาณของโรงเรียนมากกว่าคนอื่นๆ
2. งบประมาณที่โรงเรียนมีอำนาจในการใช้จ่ายมีจำนวนไม่มาก ทำให้โรงเรียนไม่สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโรงเรียนได้อย่างรวดเร็ว
3. โรงเรียนสามารถใช้ข้อมูลคะแนนสอบในการวิเคราะห์ความต้องการของนักเรียนและกำหนดโครงการ โดยเฉพาะในเขตที่มีการทำแผนพัฒนาโรงเรียน

Odden & Carolyn (1998) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน และสรุปผลได้ว่า การบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานจะประสบความสำเร็จจะต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ยึดจุดมุ่งหมายของมลรัฐและเขตการศึกษา มาตรฐานและเทียบเคียงสมรรถนะโดยมีจุดเน้นของการปฏิรูปมุ่งไปที่ยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียนให้สูงขึ้น และรวบรวมศักยภาพของครูเพื่อปรับเปลี่ยนหลักสูตรและการสอน
2. เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยสร้างเครือข่ายสภาพการตัดสินใจของครูและทีมงาน
3. เปิดให้โรงเรียนจัดหาและคัดเลือกบุคลากรได้เอง เพื่อจะได้สร้างคณะทำงานที่ร่วมกันทำงานตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและวัฒนธรรมของโรงเรียน
4. จัดให้มีการพัฒนาด้านวิชาชีพทั่วโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านหลักสูตรการเรียนการสอน และทักษะในการบริหารจัดการ
5. สร้างวัฒนธรรมทางวิชาชีพที่ส่งเสริมในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสูงแก่นักเรียนทุกคน
6. สร้างระบบที่มีการพัฒนาอย่างดีเพื่อบุคลากรทุกคนเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และการปฏิบัติที่ดีที่สุด
7. พัฒนาการให้รางวัลบุคลากรที่ช่วยทำให้โรงเรียนบรรลุจุดประสงค์และมีมาตรการลงโทษสำหรับคนที่ไม่ช่วย
8. เลือกผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงได้

9. จัดให้โรงเรียนสามารถควบคุมงบประมาณและมีอำนาจในการจัดสรรงบประมาณดำเนินงานใหม่ เพื่อให้การใช้งบประมาณมีประสิทธิภาพมากขึ้น

Wilson & Mcpake (2000) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมา เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรการทำแผนพัฒนาโรงเรียน การบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจให้โรงเรียน และการประเมินผลและพัฒนาครู ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 86 ของโรงเรียนมีการทำแผนพัฒนาโรงเรียนอย่างเต็มรูปแบบมีโรงเรียนร้อยละ 1 ที่ไม่ได้จัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการที่โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน เพราะจะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยควบคุม และให้ความสำคัญกับงานที่ทำ บางโรงเรียนผู้บริหารโรงเรียน มักจะรายงานเรื่องเกี่ยวกับโรงเรียนให้คณะกรรมการโรงเรียนทราบมากกว่าที่จะขอคำปรึกษาจากคณะกรรมการโรงเรียน

Lau (2003) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการงบประมาณของมหาวิทยาลัยการแพทย์และวิทยาศาสตร์ ซึ่งประสบปัญหางบประมาณขาดดุลมาหลายปี โดยสอบถามคณะกรรมการบริหารผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากรโดยใช้แบบสอบถามและจัดประชุม ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมเป็นยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพในการจัดทำงบประมาณบุคลากรของมหาวิทยาลัย ต้องการกระบวนการจัดทำงบประมาณแบบให้ทุกคนมีส่วนร่วม และให้ความรับผิดชอบต่อความสำเร็จของงาน ผู้บริหารมหาวิทยาลัยไม่มีภาวะผู้นำ ครู อาจารย์และบุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ ทุกกลุ่มมีความเห็นว่า องค์กรประกอบสำคัญที่ทำให้ใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร ภาวะผู้นำ การฝึกอบรม การยอมรับนับถือ การมีส่วนร่วม โดยองค์กรประกอบด้านการบริหาร การมีนโยบายที่ดี การมีแนวปฏิบัติที่ดี ได้รับการจัดลำดับให้มีความสำคัญสูง การมีส่วนร่วม และการติดต่อสื่อสารเป็นองค์กรประกอบสำคัญของการจัดทำงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ให้ข้อมูล เห็นว่า กระบวนการจัดทำงบประมาณมีความสำคัญมากกว่าผลที่เกิดขึ้น แผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยไม่ได้ถูกนำไปใช้กระบวนการจัดทำงบประมาณอย่างเต็มที่

Eleftheria Argyropoulou (2009) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนประเทศกรีซ พบว่า การบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนนั้นไม่ได้แบ่งแยกออกจากการบริหารการศึกษาและเกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนโดยตรงและที่สำคัญจะต้องมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการวางแผนและการจัดทำงบประมาณ ผู้บริหารควรจะมี ความรับผิดชอบและกล้าตัดสินใจในการบริหารทรัพยากรการเงินโดยคำนึงถึงหลักการกระจายทรัพยากร การจัดสรรทรัพยากร การใช้ทรัพยากร สุดท้าย การใช้จ่ายทรัพยากร ดังนี้ ผู้บริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนควรมีความรับผิดชอบต่อการบริหารทรัพยากร

ตารางที่ 2.8 การสังเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการจัดการศึกษาโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

นักวิชาการ/ปีพ.ศ.	ปัญหา/อุปสรรคของการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ			
	งบประมาณ - ขาดงบประมาณ ที่เพียงพอ - ขาดการบริหาร จัดการด้าน งบประมาณ	บุคลากร - ไม่ตรงวุฒิ การศึกษา - เข้าออกบ่อย - ไม่มีมั่นคงทาง อาชีพ	วิชาการ - ผลสัมฤทธิ์ทางการ ศึกษาทั้งระดับชาติต่ำ และผลการประเมิน การศึกษา - ขาดสื่อการเรียนการ สอน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่	บริหารทั่วไป - การมีส่วนร่วม ของชุมชน - ผู้บริหารขาด ทักษะในการ บริหาร - ขนาดของ โรงเรียนที่เลื่อมล้ำ
มานพ พลไพรินทร์ (2526)	✓			
สุจิต เหมวัล(2534)	✓	✓	✓	✓
ภูริสา ปราบริปู (2535)	✓	✓	✓	✓
กองแผนงาน กรมการศาสนา(2535)	✓	✓	✓	✓
สมชาย บัวเล็ก (2535)	✓	✓	✓	✓
ภูริสา ปราบริปู (2535)	✓	✓	✓	✓
ทวี ศันสนีย์พันธ์และเดชา พวงงาม (2537)	✓	✓	✓	✓
มนัส ภาคภูมิ (2538)	✓	✓	✓	✓
วีรพล สารบรรณ (2539)	✓	✓	✓	✓
พระครูบรรเจดียงรักษ์ (2540)	✓	✓	✓	✓
วินัย เก่งสุวรรณ (2540)			✓	✓
พระสุนันท์ จันทร์ดาศรี (2543)	✓	✓	✓	✓
พระมหาจำเริญ ประการะโพธิ์ (2543)	✓	✓	✓	✓
พระมหาสุวรรณ กระแสเทพ(2545)			✓	✓
คณิตฐา กลัดเนียม (2546)	✓			
พระอินพัฒน์ ปิจดิและคณะ (2546)	✓	✓	✓	✓
พีชรา สิริภักดิ์วงศ์ (2547)	✓			✓
บงกศ อาษา (2548)	✓			✓
พนารัตน์ สุภาคาร (2548)	✓	✓	✓	✓
พระมหาสิริวิสิทธิ์ วรโณง(2549)	✓		✓	✓
พรจันทร์ พรศักดิ์กุล (2550)	✓		✓	✓
ภัทรพร อุดพันธ์(2550)	✓	✓	✓	✓

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การนำเสนอรูปแบบบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อวิเคราะห์สภาพการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
- 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
- 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบของการบริหารทรัพยากรการเงินสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

3.1 การดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ จำนวนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 410 โรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็กดังรายละเอียดในตารางดังต่อไปนี้ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2553: 1)

ตารางที่ 3.1 ประชากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ภาค	จำนวนโรงเรียน (โรง)	ขนาดเล็ก (นักเรียนต่ำกว่า 120 รูป) (โรง)	ขนาดกลาง (นักเรียน 121-300 รูป) (โรง)	ขนาดใหญ่ (นักเรียน 301 รูปขึ้นไป) (โรง)	จำนวนครู (รูป/คน)
เหนือ ประกอบด้วยกลุ่มที่ 4, 5, 6, 13, 14	124	63	49	12	372
ตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยกลุ่มที่ 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14	207	125	69	13	621
ภาคกลาง ประกอบด้วยกลุ่มที่ 1, 12, 13, 14	54	28	24	2	162
ภาคใต้ ประกอบด้วยกลุ่มที่ 2, 13, 14	25	19	6	-	75
รวม	410	645	148	27	1,230

หมายเหตุ : การแบ่งเป็นภาคนั้นถือตามกรมทางหลวงตามลำดับหมายเลขทางหลวง (2455)

3.1.3. ตัวแปรที่ศึกษา

- 1) ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนจำแนกตามขนาด
- 2) เงินงบประมาณที่ได้รับจากการจัดสรรจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้แก่งบบุคลากร งบดำเนินการ งบลงทุนและเงินนอกงบประมาณจากแหล่งเงินทุนสนับสนุนอื่นๆ เช่น ชุมชน และมูลนิธิ เป็นต้น
- 3) การบริหารทรัพยากรการเงินที่ประกอบด้วยการวางแผน โครงสร้างองค์กรและหน้าที่ทางการเงิน การดำเนินการทางการเงิน การควบคุมตรวจสอบทั้งภายในภายนอก และการประเมินผลค่าใช้จ่ายเงินในการศึกษาและวิธีแก้ปัญหาในกรณีงบประมาณไม่เพียงพอ
- 4) ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน
- 5) ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเงินงบประมาณที่ได้รับจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและเงินนอกงบประมาณจากแหล่งสนับสนุนอื่น ๆ

3.1.4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1.4.1 แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหาร อายุ ตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ทำงานอยู่ในตำแหน่ง

ตอนที่ 2 สถานภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาชื่อโรงเรียน จำนวน ขนาด โปรแกรมการจัดการศึกษา จำนวนนักเรียน นักเรียนที่จบระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 จำนวนครูบรรพชิต ครูชาย ครูหญิง อายุ สถานภาพ เงินเดือนครูครูเกษียณทั้งหญิงและชาย ประสบการณ์ครู อาคารเรียน ห้องสมุด อุปกรณ์การเรียนการสอน หลักสูตรสถานศึกษา การประเมินคุณภาพทางการศึกษา กิจกรรมการดูงาน

ตอนที่ 3 ทรัพยากรการเงินที่ได้รับการจัดสรรจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งประกอบไปด้วย

งบบุคลากร มีค่าตอบแทนครูประจำและครูพิเศษ

งบดำเนินการ มีค่าปัจจัยพื้นฐาน ค่าสาธารณูปโภค วัสดุอุปกรณ์ ค่าภัตตาหาร ค่าผ้าไตรจีวร ค่าตำราเรียน ค่าสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ค่าทุนการศึกษาเฉลิมราชกุมารี ค่าส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ และห้องสมุด ค่าผลิตสื่อประกอบการเรียนการสอน ค่าจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ค่าฝึกอาชีพช่างสิบหมู่

งบลงทุน มีค่าซื้อวัสดุอุปกรณ์ ค่าซ่อมแซมอาคารเรียน ค่าซื้อที่ดิน

เงินนอกงบประมาณ จากแหล่งอื่น ๆ เช่น ชุมชน และมูลนิธิ เป็นต้น

ตอนที่ 4 การบริหารทรัพยากรการเงินที่ประกอบไปด้วยการวางแผน การจัดโครงสร้างองค์กรและหน้าที่ทางการเงิน การดำเนินการทางการเงิน การควบคุมตรวจสอบทั้งภายในและภายนอก ตลอดจนการประเมินผลการบริหารทรัพยากรการเงิน

ตอนที่ 5 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินประกอบด้วยภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน การกระจายอำนาจการบริหาร ความมีอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจ

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของโรงเรียนประกอบด้วยการบริหารทรัพยากรการเงิน การควบคุมการใช้เงินงบประมาณ และการประเมินผลการใช้เงินงบประมาณ

ตอนที่ 7 ข้อเสนอแนะ

3.1.4.2 การตรวจสอบความเที่ยงของแบบสอบถาม ที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านคือ นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ (รศ. ดร.วรเวศม์ สุวรรณรดา คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) นักวิชาการด้านการจัดการศึกษา คณะสงฆ์ (พระราชวรมนูญ คณบดีคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) และสำนักงานประมาณ (นางเสาวนีย์ บุษผาจิต หัวหน้าฝ่ายวิเคราะห์งบประมาณชำนาญการ) ในการตรวจสอบแบบสอบถามเพื่อปรับปรุง แก้ไขสำนวน ตรวจสอบเนื้อหาและปรับปรุงภาษาในแต่ละประเด็น

3.1.5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ การหาค่าเฉลี่ย หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าแจกแจงความถี่ ข้อมูลคำถามปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

3.1.6. ผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับ (Outputs)

- 1) ข้อมูลเงินงบประมาณที่ได้รับจำแนกตามขนาดโรงเรียนในภาคต่าง ๆ
- 2) ข้อมูลการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
- 3) ความคิดเห็นของเงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากสำนักงานประมาณ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- 4) ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรการเงิน การควบคุม และการประเมินการใช้เงินงบประมาณ

3.2 การดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแบ่งออกดังนี้ คือ

- 1) ประชากร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศจำนวน 410 โรงเรียน

2) กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 12 โรงเรียน ใน 4 ภาค ภาคละ 3 โรงเรียน ผู้วิจัยใช้วิธี โดยการคัดเลือกโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติซึ่งเลือกจากโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรการเงินที่ดีและได้รับรางวัลจากต้นสังกัดตลอดถึงผลการประเมินการรับรองมาตรฐานและการจัดการศึกษาของสมศ.

3.2.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินที่ประกอบไปด้วย ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน การกระจายอำนาจการบริหาร และความเป็นอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

3.2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามตอนที่ 5,6 ที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview)

3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์แบบสอบถามโดยใช้โปรแกรม SPSS และแบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

3.2.6 ผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับ (Outputs)

ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาประกอบไปด้วยภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน การกระจายอำนาจการบริหาร และความมีอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจ

3.3 การดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 มีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 สังเคราะห์ผลผลิตจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 ยกร่างเป็นรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินจำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้ คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้

3.3.2 นำเสนอร่างรูปแบบในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดสรรงบประมาณประกอบไปด้วย ผู้แทนจากสำนักงานงบประมาณ ผู้แทนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตัวแทนผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ ชุมชน ผู้ปกครอง

3.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างสำหรับ Focus Group Interview สุ่มจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 1 รูป ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 1 รูป ผู้แทนจากสำนักงบประมาณ 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา 1 รูป

2. ตัวแทนของชุมชน 1 คน และตัวแทนผู้ปกครอง 1 คน

3. กลุ่มผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติระดับสูง 1 คน ผู้บริหารระดับกอง 1 คน ผู้บริหารระดับหัวหน้า 1 คน เจ้าหน้าที่การเงิน 1 คน ผู้บริหารระดับผู้อำนวยการ 1 คน นักวิชาการกลุ่ม 1 คน

มีรายนามดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 กลุ่มตัวอย่างของผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและนักวิชาการ

ที่	ชื่อ	ตำแหน่ง	ประเภท
1	นายพนม ศรีศิลป์	รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	ผู้บริหาร
2	นายวิโรจน์ อุ่นทรัพย์	ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา	ผู้บริหาร
3	นางรสนา วิทยา	หัวหน้าฝ่ายการศึกษาพระปริยัติธรรม	ผู้บริหาร
4	นางพรเพ็ญ กิตติธราภุร	ฝ่ายงบประมาณกองพุทธศาสนศึกษา	เจ้าหน้าที่การเงิน
5	นางเสาวนีย์ บุษพาจิต	สำนักงบประมาณ	ผู้เกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ
6	พระกิตติสารมณี	ประธานกลุ่มที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญ
7	พระครูสุนทรพิมลศีล	ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	ผู้บริหารโรงเรียน
8	นายสมบัติ เจนสระคู	นักวิชาการกลุ่มที่ 10 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	นักวิชาการ
9	นายสุรชัย ชยัน	ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน	ผู้เชี่ยวชาญ
10	นายอินทพร อินเี่ยม	ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ผู้เชี่ยวชาญ
11	นางสาวพิรุณ ธรรมนิมิต	ตัวแทนชุมชนชุมชนดอนไชย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	ชุมชน
12	นางสุปราณี บัวสาย	ตัวแทนผู้ปกครองโรงเรียนโสภณวรคุณวิทยา จังหวัดตาก	ผู้ปกครอง

3.3.3 ตัวแปรที่ศึกษา

รูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

3.3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ร่างรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

3.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.3.6 ผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับ

ได้รูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

3.4 แหล่งข้อมูลในการวิจัย

ข้อมูลที่เป็นเอกสารงบประมาณประจำปีพ.ศ. 2553-2554 ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ข้อมูลพื้นฐานทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 410 แห่ง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรการเงิน

ตารางที่ 3.3 สรุปการดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์	ตัวแปรที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล ประชากร กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือการวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลผลิตที่ได้
1. วิเคราะห์การบริหาร ทรัพยากรการเงินของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน เงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณและ ความคิดเห็นของผู้มีส่วน เกี่ยวข้องกับการบริหาร ทรัพยากรการเงิน	จำนวนโรงเรียน 410 โรงเรียนทั่วประเทศ จำแนกตามขนาดคือ ขนาดเล็ก ขนาด กลาง และขนาดใหญ่	แบบสอบถาม	-ใช้โปรแกรม SPSS เพื่อ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ -การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ข้อมูล เงินงบประมาณ และความคิดเห็น ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหาร ทรัพยากรการเงิน
2. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผล ต่อการบริหารทรัพยากร การเงินของ โรงเรียนพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหาร ทรัพยากรการเงินของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	จำนวนโรงเรียน 410 โรงเรียน และ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง 12 โรงเรียน ใน 4 ภาค ภาคละ 3 โรงเรียน ทั้ง 3 ขนาด โรงเรียน	-แบบสอบถาม -แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	-ใช้โปรแกรม SPSS เพื่อ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ -การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหาร ทรัพยากรการเงิน คือ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน การกระจาย อำนาจการบริหาร ความมีอิสระ คล่องตัวในการตัดสินใจ
3 .การนำเสนอรูปแบบการ บริหารทรัพยากรการเงิน ของโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา	รูปแบบการบริหาร ทรัพยากรการเงินของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	ผู้ทรงคุณวุฒิ 11 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูงของสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ ระดับ ผู้อำนวยการ ระดับจังหวัด เจ้าหน้าที่ ประธานกลุ่มโรงเรียน ผู้บริหาร โรงเรียน นักวิชาการกลุ่ม ตัวแทน ชุมชน ตัวแทนผู้ประกอบการ ตัวแทน สำนักงานประมาณ	แบบสำรวจความคิด เห็นที่มีต่อร่างรูปแบบ การบริหารทรัพยากร การเงินของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และการสัมมนากลุ่ม (Focus Groups)	-การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	รูปแบบการบริหารทรัพยากร การเงินของโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพของทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียนที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรการเงินที่ดี

ตอนที่ 3 นำเสนอรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

จากแบบสอบถามสภาพการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 410 ฉบับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสามารถใช้ได้จำนวน 342 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80 วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้เป็น 3 ส่วนดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.1 คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

คุณลักษณะทั่วไป	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
1. เพศ (รูป) ชาย	12 (3.5)	105 (30.7)	225 (65.8)	342 (100.0)
2. อายุเฉลี่ย (ปี)	43.0	43.03	47.33	43.16
3. วุฒิการศึกษา				
- ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	4 (33.3)	48 (45.7)	107 (47.6)	159 (46.5)
- ปริญญาโท	8 (66.7)	51 (48.6)	106 (47.0)	165 (48.2)
- ปริญญาเอก	-	5 (4.8)	6 (2.7)	11 (3.2)
- อื่นๆ	-	1 (1.0)	6 (2.7)	7 (2.1)
รวม	12 (100.0)	105 (100.0)	225 (100.0)	342 (100.0)

ตารางที่ 4.1 คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน (ต่อ)

คุณลักษณะทั่วไป	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
4. ประสบการณ์ทำงาน				
- น้อยกว่า 10 ปี	4 (33.3)	47 (44.8)	100	151 (44.1)
- 10 – 19 ปี	2 (16.7)	29 (27.6)	79 (35.1)	110 (32.2)
- 20 – 29 ปี	6 (50.0)	21 (20.0)	35 (15.6)	66 (19.3)
- มากกว่า 30 ปี	-	8 (7.6)	11 (4.9)	15 (4.4)
รวม	12 (100.0)	105 (100.0)	225 (100.0)	342 (100.0)
5. ตำแหน่งปัจจุบัน				
- ผู้อำนวยการ	8 (66.7)	71 (67.6)	158 (70.2)	237 (69.3)
- รองผู้อำนวยการ	3 (25.0)	13 (12.4)	29 (12.9)	45 (13.2)
- เจ้าหน้าที่การเงิน	-	3 (2.9)	4 (1.8)	7 (2.0)
- อื่น ๆ	1 (8.3)	18 (17.1)	34 (15.1)	53 (15.5)
รวม	12 (100.0)	105 (100.0)	225 (100.0)	342 (100.0)
6. ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน				
- น้อยกว่า 5 ปี	4 (33.3)	36 (34.3)	88 (39.1)	128 (37.4)
- 5 – 9 ปี	2 (16.7)	41 (39.0)	78 (34.7)	121 (35.4)
- 10 – 19 ปี	6 (50.0)	21 (20.0)	51 (22.7)	78 (22.8)
- มากกว่า 20 ปี	-	7 (6.7)	8 (3.6)	15 (4.4)
รวม	12 (100.0)	105 (100.0)	225 (100.0)	342 (100.0)

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเป็นเพศชาย จำนวน 342 รูป อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 12 รูป (ร้อยละ 3.5) โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 105 รูป (ร้อยละ 30.7) และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 225 รูป (ร้อยละ 65.8) ผู้ตอบที่มีอายุน้อยสุดคือ 21 ปี และสูงสุดคือ 80 ปี โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 43.16 ปี ซึ่งอายุเฉลี่ยของผู้ตอบในโรงเรียนขนาดใหญ่ เท่ากับ 43.0 ปี อายุเฉลี่ยของผู้ตอบในโรงเรียนขนาดกลาง เท่ากับ 43.03 ปี อายุเฉลี่ยของผู้ตอบในโรงเรียนขนาดเล็ก เท่ากับ 47.33 ปี

สำหรับวุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาตรีมีจำนวนใกล้เคียงกัน เท่ากับ 165 และ 159 รูป (ร้อยละ 48.2 และ 46.5) ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 151 รูป (ร้อยละ 44.1) รองลงมา

มีประสบการณ์ระหว่าง 10-19 ปี จำนวน 110 รูป (ร้อยละ 32.2) และประสบการณ์ระหว่าง 20-29 ปี จำนวน 66 รูป (ร้อยละ 19.3) ตามลำดับ ตำแหน่งปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้อำนวยการมากที่สุด จำนวน 237 รูป (ร้อยละ) รองลงมาเป็นตำแหน่งอื่นๆ จำนวน 53 (ร้อยละ 15.5) และรองผู้อำนวยการ จำนวน 45 รูป (ร้อยละ 13.2) ตามลำดับ มีประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่น้อยกว่า 5 ปีและระหว่าง 5-9 ปีมีจำนวนใกล้เคียงกัน เท่ากับ 128 และ 121 รูป (ร้อยละ 37.4 และ 35.4) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 โปรแกรมการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน

โปรแกรมการเรียนการสอน	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
โปรแกรมการเรียนการสอน	12 (3.6)	105 (31.4)	217 (65.0)	334 (100.0)
- วิทย์-คณิต	10 (83.3)	67 (63.8)	137 (60.9)	
- ศิลป์-คำนวณ	-	7 (6.7)	7 (3.1)	
- ศิลป์-ภาษา	2 (16.7)	25 (23.8)	56 (24.9)	
- ศิลป์-พุทธศิลป์	-	6 (5.8)	13 (5.8)	
- วิทย์-คณิตกับศิลป์-คำนวณ	-	-	1 (0.4)	
- วิทย์-คณิตกับศิลป์-ภาษา	-	-	1 (0.4)	
- ศิลป์-ภาษากับศิลป์-พุทธ	-	-	1 (0.4)	
- วิทย์-คณิต/ ศิลป์- คำนวณ / ศิลป์-ภาษา / ศิลป์- พุทธศิลป์	-	-	1 (0.4)	
รวม	12 (100.0)	105 (100.0)	217 (100.0)	334 (100.0)

จากตารางที่ 4.2 พบว่า โปรแกรมการเรียนการสอนของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีโปรแกรมวิทย์ -คณิต มากที่สุด จำนวน 10 โรง คิดเป็นร้อยละ 83.3 สำหรับโรงเรียนขนาดกลาง มีโปรแกรมวิทย์-คณิตมากที่สุดเช่นกัน จำนวน 67 โรง คิดเป็นร้อยละ 63.8 รองลงมาเป็นศิลป์-ภาษา จำนวน 25 โรง คิดเป็นร้อยละ 23.8 และโรงเรียนขนาดเล็ก มีโปรแกรม วิทย์ -คณิต จำนวนมากที่สุด อีกเช่นกัน 137 โรง คิดเป็นร้อยละ 60.5. รองลงมาเป็นศิลป์-ภาษา จำนวน 56โรง คิดเป็นร้อยละ 24.9 และศิลป์-พุทธศิลป์ จำนวน 13 โรง คิดเป็นร้อยละ 5.8 ตามลำดับ ผลสรุปส่วนใหญ่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีโปรแกรมการเรียนการสอนวิทย์-คณิตมากที่สุด

ตารางที่ 4.3 จำนวนนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียนและปีการศึกษา

จำนวนนักเรียน / ปีการศึกษา	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)		โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)		โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)		รวม (โรง) (ร้อยละ)	
	2552	2553	2552	2553	2552	2553	2552	2553
จำนวนนักเรียน (รูป)								
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	12 (3.6)	11 (3.3)	103(30.6)	102(30.8)	222(65.8)	218(65.9)	337 (100)	331 (100)
- 1- 40 รูป	4 (33.3)	5 (41.7)	85(81.0)	87 (82.9)	215(95.6)	213(94.7)		
- 41- 80 รูป	4 (33.3)	4 (33.3)	17(16.2)	13 (12.4)	7(3.1)	5(2.2)		
- 81 – 100 รูปขึ้นไป	4 (33.3)	2 (16.7)	1(1.0)	2 (1.9)	-	-	335(100)	334 (100)
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	12 (3.58)	11(3.29)	104(31.4)	103(30.84)	219(65.38)	220(65.86)		
- 1- 40 รูป	5(41.7)	5(41.7)	91(86.7)	88 (83.8)	213 (94.7)	214(95.1)		
- 41- 80 รูป	5(41.7)	4(33.3)	12(11.4)	13 (12.4)	6 (2.7)	6(2.7)		
- 81 – 100 รูปขึ้นไป	2(16.7)	2(16.7)	1(1.0)	2 (1.9)	-	-		
-ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	12 (3.58)	11 (3.3)	103(30.74)	103(31.1)	220 (65.67)	217(65.6)	355 (100)	331 (100)
1- 40 รูป	6(50.0)	6(50.0)	89(84.8)	91 (86.7)	217(96.4)	214(95.1)		
- 41- 80 รูป	4(33.3)	3(25.0)	13(12.4)	10 (9.5)	3(1.3)	3(1.3)		
- 81 – 100 รูปขึ้นไป	2(16.7)	2(16.7)	1(1.0)	2 (1.9)	-	-		
-ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	12 (4.1)	9 (4.7)	99 (33.5)	80 (41.5)	184 (62.4)	104 (53.9)	295(100)	193 (100)
- 1- 40 รูป	6(50.0)	4(33.3)	93(88.6)	73 (69.5)	182(80.2)	102(45.3)		
- 41- 80 รูป	6(50.0)	5(41.7)	5(4.8)	7 (6.7)	2(0.9)	2(0.9)		
- 81 – 100 รูปขึ้นไป	-	-	1(1.0)	-	-	-		
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	12 (4.1)	11 (3.8)	98 (33.6)	98 (33.8)	182 (62.3)	181 (62.4)	292 (100)	290 (100)
- 1- 40 รูป	9(75.0)	8(66.7)	94(89.5)	93(88.6)	182(80.9)	180(80.0)		
- 41- 80 รูป	3(25.0)	3(25.0)	4(3.8)	5(4.8)	-	1(0.4)	290(100)	287 (100)
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	12 (4.1)	11 (3.8)	98 (33.8)	97 (33.8)	180 (62.1)	179 (62.4)	332(100)	324 (100)
- 1- 40 รูป	9(75.0)	9(75.0)	95(90.5)	94(89.5)	180(80.0)	178(79.1)		
- 41- 80 รูป	3(25.0)	2(16.7)	3(2.9)	4(3.8)	-	1(0.4)		
- จบมัธยมศึกษาปี 3								
- เรียนต่อม.4	12 (3.6)	11 (3.4)	101 (30.4)	-	219 (66.0)	-	309(100)	304 (100)
- 1- 40 รูป	11(91.7)	10(83.3)	99(94.3)	99 (30.6)	209(92.9)	214 (66.0)		
- 41- 80 รูป	1(8.3)							

ตารางที่ 4.3 จำนวนนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียนและปีการศึกษา (ต่อ)

จำนวนนักเรียน (รูป)	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)		โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)		โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)		รวม (โรง) (ร้อยละ)	
	2552	2553	2552	2553	2552	2553	2552	2553
- จบมัธยมศึกษาปีที่ 6								
- ศึกษาในม.สงฆ์	12 (4.1)	11 (4.0)	96 (33.1)	-	182 (62.8)	171 (61.7)	278(100)	199 (100)
- 1-40 รูป	1(8.3)	11(91.7)	95(90.5)	95 (34.3)	182(80.9)	169(75.1)		
- 41- 80 รูป	11(91.7)	-	1(1.0)	95(90.5)	-	2(0.9)		
- ลาสิกขาบท	12 (4.3)	11 (5.5)	91 (32.7)	-	175 (62.9)	98 (49.2)	245(100)	175 (100)
- 1-40 รูป	2(16.7)	11(91.7)	91(86.7)	90 (45.2)	174(77.3)	97(43.1)		
- 41- 80 รูป	10(83.3)	-	-	90(85.7)	1(0.4)	1(0.4)		
-ไม่ได้ศึกษาต่อ	10 (4.1)	8 (4.6)	79 (32.2)	69 (39.4)	156 (63.7)	98 (56.0)	245(100)	175 (100)
-1-40 รูป	10(16.7)	8(66.7)	79(75.2)	69(65.7)	156(69.3)	97(43.1)		
- 41- 80 รูป	-	-	-	-	-	1(0.4)		

จากตารางที่ 4.3 พบว่า จำนวนนักเรียนทั้งสามขนาดโรงเรียนซึ่งผู้วิจัยแบ่งระดับตั้งแต่ 1-40 รูป และ 41-80 รูป โดยดูจากการจัดจำนวนนักเรียนแต่ละห้องเรียน เท่ากับ 40 รูปโดยประมาณ ตั้งแต่ปี 2552 และ 2553 โรงเรียนทั้งสามขนาดจะมีนักเรียนหนึ่งห้องต่อนักเรียน 40 รูป

ตารางที่ 4.4 จำนวนครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาและขนาดโรงเรียน

จำนวน	ครูบรรพชิต			ครูบรรพชิตระดับปริญญาตรี			ครูบรรพชิตระดับปริญญาโท			ครูบรรพชิตระดับปริญญาเอก		
	ขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	กลาง (โรง) (ร้อยละ)	เล็ก (โรง) (ร้อยละ)	ขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	กลาง (โรง) (ร้อยละ)	เล็ก (โรง) (ร้อยละ)	ขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	กลาง (โรง) (ร้อยละ)	เล็ก (โรง) (ร้อยละ)	ขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	กลาง (โรง) (ร้อยละ)	เล็ก (โรง) (ร้อยละ)
1	-	1(1.0)	6(2.7)		4(3.8)	25(11.1)	1(8.3)	24(22.9)	40(17.8)	1(8.3)	6(5.7)	5(2.2)
2	-	14(13.3)	32(14.2)	4(33.3)	60(57.1)	135(60.0)	6(50.0)	47(44.8)	117(52.0)	1(8.3)	1(1.0)	1(0.4)
3	2(16.7)	10(9.5)	40(17.8)	5(41.7)	13(12.4)	33(14.7)	1(8.3)	10(9.5)	4(1.8)	-	-	-
4	4(33.3)	44(41.2)	116(51.6)	1(8.3)	13(12.4)	12(5.3)	-	3(2.9)	4(1.8)	-	-	-
5	2(16.7)	14(13.3)	15(6.7)	-	3(2.9)	7(3.1)	1(8.3)	1(1.0)	1(0.4)	-	-	-
6	-	3(2.9)	8(3.6)	-	3(2.9)	2(0.9)	-	1(1.0)	-	-	-	-
7	-	8(7.6)	2(0.9)	-	1(1.0)	-	-	-	-	-	-	-
8	-	4(3.8)	3(1.3)	1(8.3)	1(1.0)	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 4.4 จำนวนครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาและขนาดโรงเรียน (ต่อ)

จำนวน	ครูบรรพชิต			ครูบรรพชิตระดับปริญญาตรี			ครูบรรพชิตระดับปริญญาโท			ครูบรรพชิตระดับปริญญาเอก		
	ขนาดใหญ่ (โรง ร้อยละ)	กลาง (โรง ร้อยละ)	เล็ก (โรง ร้อยละ)	ขนาดใหญ่ (โรง ร้อยละ)	กลาง (โรง ร้อยละ)	เล็ก (โรง ร้อยละ)	ขนาดใหญ่ (โรง ร้อยละ)	กลาง (โรง ร้อยละ)	เล็ก (โรง ร้อยละ)	ขนาดใหญ่ (โรง ร้อยละ)	กลาง (โรง ร้อยละ)	เล็ก (โรง ร้อยละ)
9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	-	1(1.0)	-	-	1(1.0)	-	-	-	-	-	-	-
11	-	2(1.9)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	-	-	1(0.4)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	11 (3.2)	103(30.5)	224(66.3)	11 (3.4)	100(30.8)	224(66.3)	9 (3.5)	86(32.9)	166 (63.6)	2 (13.3)	7 (46.7)	6 (40.0)

จากตารางที่ 4.4 พบว่า โรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่มีจำนวนครูบรรพชิต 4 รูป โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวน 4 โรง โรงเรียนขนาดกลาง 44 โรงและโรงเรียนขนาดเล็ก 116 โรง จำนวนครูบรรพชิตระดับปริญญาตรีของโรงเรียนขนาดกลางและเล็กส่วนใหญ่มี 2 รูป จำนวน 60 และ 135 โรงตามลำดับ สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่มี 3 รูป จำนวน 5 โรง จำนวนครูบรรพชิตระดับปริญญาโทของโรงเรียนขนาดใหญ่และเล็ก ส่วนใหญ่มี 2 รูป จำนวน 6 และ 117 โรงตามลำดับ สำหรับโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่มี 3 รูป จำนวน 47 โรง จำนวนครูบรรพชิตระดับปริญญาเอกของโรงเรียนขนาดกลางและเล็กส่วนใหญ่มี 2 รูป จำนวน 6 และ 5 โรงตามลำดับ สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่มี 2 โรงที่มี 1 รูปและ 2 รูป อย่างละโรง

ตารางที่ 4.5 จำนวนครูรวมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาและขนาดโรงเรียน

จำนวน	ครูรวมราวมพิเศษชาย			ปริญญาตรีพิเศษชาย			ปริญญาโทพิเศษชาย			ปริญญาเอกพิเศษชาย			ครูรวมราวมพิเศษหญิง			ปริญญาตรีพิเศษหญิง			ปริญญาโทพิเศษหญิง		
	ขนาดใหญ่ (โรง (ร้อยละ)	กลาง (โรง (ร้อยละ)	เล็ก (โรง (ร้อยละ)	ขนาดใหญ่ (โรง (ร้อยละ)	กลาง (โรง (ร้อยละ)	เล็ก (โรง (ร้อยละ)	ขนาดใหญ่ (โรง (ร้อยละ)	กลาง (โรง (ร้อยละ)	เล็ก (โรง (ร้อยละ)	ขนาดใหญ่ (โรง (ร้อยละ)	กลาง (โรง (ร้อยละ)	เล็ก (โรง (ร้อย ละ)	ขนาดใหญ่ (โรง (ร้อยละ)	กลาง (โรง (ร้อยละ)	เล็ก (โรง (ร้อยละ)	ขนาดใหญ่ (โรง (ร้อยละ)	กลาง (โรง (ร้อยละ)	เล็ก (โรง (ร้อยละ)	ขนาดใหญ่ (โรง (ร้อยละ)	กลาง (โรง (ร้อยละ)	เล็ก (โรง (ร้อยละ)
1	-	-	-	1(8.3)	2(1.9)	17(7.6)	2(16.7)	15(14.3)	22(9.8)	-	1(100.0)	-		54(51.4)	135(60.0)	4(33.3)	55(52.4)	136(60.4)	2(16.7)	13(12.4)	15(6.7)
2	-	-	15(6.7)	1(8.3)	11(10.5)	40(17.6)	1(8.3)	4(3.8)	5(2.2)	-	-	-	4(33.3)	10(9.5)	31(13.8)	1(8.3)	12(11.4)	24(10.7)	1(8.3)	-	4(1.8)
3	1(8.3)	8(7.6)	33(14.7)	4(33.3)	56(53.3)	120(53.3)	-	1(1.0)	4(1.8)	-	-	-		13(12.4)	17(7.6)	2(16.7)	15(14.3)	15(6.7)	-	1(1.0)	
4	4(33.3)	55(52.4)	124(55.1)	3(25.0)	9(8.6)	10(4.4)	-	-	-	-	-	-	1(8.3)	11(10.5)	11(4.9)	1(8.3)	7(6.7)	12(5.3)	-	-	
5	2(16.7)	8(7.6)	13(5.8)	-	10(9.5)	13(5.8)	1(8.3)	1(1.0)	-	-	-	-	3(25.0)	6(5.7)	9(4.0)	1(8.3)	6(5.7)	7(3.1)	-	-	
6	1(8.3)	14(13.3)	16(7.1)	-	1(1.0)	9(4.0)	-	-	-	-	-	-	1(8.3)	4(3.8)	4(1.8)	-	1(1.0)	3(1.3)	-	-	
7	-	3(2.9)	10(4.4)	-	4(3.8)	1(0.4)	-	-	-	-	-	-	-	1(1.0)	1(0.4)	-	1(1.0)	1(0.4)	-	-	
8	-	2(1.9)	6(2.7)	-	2(1.9)	1(0.4)	-	-	-	-	-	-	1(8.3)	1(1.0)	-	1(8.3)	1(1.0)	-	-	-	
9	-	6(5.7)	1(0.4)	-	2(1.9)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
10	-	3(2.9)	1(0.4)	-	1(1.0)	1(0.4)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
11	1(8.3)	-	2(0.9)	-	1(1.0)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
12	-	1(1.0)	-	-	2(1.9)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
14	-	4(3.8)	-	1(8.3)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
15	-	-	-	1(8.3)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
19	1(8.3)	-	-	-	1(1.0)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
รวม	11 (3.3)	105 (31.1)	221 (65.6)	11 (3.4)	102 (31.4)	212 (65.2)	4 (7.1)	21 (37.5)	31 (55.4)	0 (0.0)	1	0	10 (3.1)	100 (31.5)	208 (65.4)	10 (3.3)	98 (32.0)	198 (64.7)	3 (8.3)	14 (38.9)	19 (52.8)

จากตารางที่ 4.5 พบว่า จำนวนครูฆราวาสชายของโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ส่วนใหญ่มี 3 คน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวน 4 โรง ขนาดกลางมีจำนวน 55 โรงและขนาดเล็กจำนวน 124 โรง จำนวนครูปริญญาตรีเพศชายของโรงเรียนทั้ง 3 ขนาดส่วนใหญ่มีจำนวน 3 คน โดยที่โรงเรียนขนาดใหญ่มี 4 โรง โรงเรียนขนาดกลางมี 56 โรงและโรงเรียนขนาดเล็กมี 120 โรง จำนวนครูปริญญาโทเพศชายของโรงเรียนทั้งสามขนาดส่วนใหญ่มี 1 คน โดยที่โรงเรียนขนาดใหญ่มี 2 โรง โรงเรียนขนาดกลางมี 15 โรงและโรงเรียนขนาดเล็กมี 22 โรงสำหรับครูฆราวาสปริญญาเอกเพศชายจะมีเฉพาะโรงเรียนขนาดกลางเท่านั้น จำนวน 1 คน 1 โรง ครูฆราวาสเพศหญิงทั้ง 3 ขนาดโรงเรียนจะมีจำนวนที่ต่างกัน ขนาดใหญ่เฉลี่ยจำนวน 4 คน ขนาดกลางและขนาดเล็กเฉลี่ยโรงละ 4 คน ระดับปริญญาตรีเฉลี่ยโรงละ 4 คน ส่วนปริญญาโทเฉลี่ยโรงละ 1 คน

ตารางที่ 4.6 จำนวนครูสอนตามวุฒิการศึกษาของครูจำแนกตามขนาดโรงเรียน

จำนวนครูตามวุฒิ	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
ครูสอนตรงตามวุฒิ	8 (3.1)	86 (33.2)	165 (63.7)	259 (100.0)
- 1 คน	1(8.3)	9(8.6)	25(11.1)	-
- 2 คน	-	9(8.6)	15(6.7)	-
- 3 คน	-	12(11.4)	41(18.2)	-
- 4 คน	-	14(13.3)	32(14.2)	-
- 5 คน	-	9(8.6)	9(4.0)	-
- 6 คน	-	6(5.7)	10(4.4)	-
- 7 คน	-	5(4.8)	10(4.0)	-
- 8 คน	-	2(1.9)	5(2.2)	-
- 9 คน	-	2(1.9)	4(1.8)	-
- 10 คน	2(16.7)	4(3.6)	10(4.4)	-
- 11 คน	1(8.3)	1(1.0)	-	-
- 12 คน	2(16.7)	2(1.9)	2(0.9)	-
- 13 คน	-	2(1.9)	2(0.9)	-
- 14 คน	-	1(1.0)	-	-
- 15 คน	-	3(2.9)	-	-
- 18 คน	2(16.7)	2(1.9)	-	-
- 19 คน	-	1(1.0)	-	-

ตารางที่ 4.6 จำนวนครูสอนตามวุฒิการศึกษาของครูจำแนกตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

จำนวนครูตามวุฒิ	โรงเรียนขนาดใหญ่ (จำนวน) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (จำนวน) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (จำนวน) (ร้อยละ)	รวม (จำนวน) (ร้อยละ)
- 21 คน	-	1(1.0)	-	-
- 23 คน	-	1(1.0)	-	-
ครูสอนไม่ตรงตามวุฒิ	8 (3.6)	71 (31.7)	145 (64.7)	224 (100.0)
- 1 คน	1(8.3)	15(14.3)	22(9.8)	-
- 2 คน	-	5(4.8)	29(12.9)	-
- 3 คน	2(16.7)	13(12.4)	29(12.9)	-
- 4 คน	1(8.3)	9(8.6)	12(5.3)	-
- 5 คน	2(16.7)	10(9.5)	20(8.9)	-
- 6 คน	-	3(2.9)	7(3.1)	-
- 7 คน	1(8.3)	4(3.8)	6(2.7)	-
- 8 คน	-	7(6.7)	15(6.7)	-
- 9 คน	-	2(1.9)	2(0.9)	-
- 10 คน	-	1(1.0)	1(0.4)	-
- 11 คน	-	2(1.9)	-	-
- 12 คน	-	-	1(0.4)	-
- 14 คน	1(8.3)	-	1(0.4)	-

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิจัยพบว่า จำนวนครูที่สอนตรงตามวุฒิการศึกษาซึ่งผู้วิจัยไม่ได้เจาะจงตามกลุ่มสาระต่าง ๆ เป็นแต่เพียงต้องการทราบจำนวนครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่สอนตรงตามวุฒิมีจำนวนทั้งสามขนาดโรงเรียน และดังมีผลการวิเคราะห์ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มี 10 คน จำนวน 2 โรงเรียนขนาดกลางและเล็ก ส่วนใหญ่มี 4 คน จำนวน 14 โรงเรียน และ 41 คน จำนวน 41 โรงเรียนตามลำดับ จำนวนครูสอนไม่ตรงตามวุฒิการศึกษา ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มี 3 คน จำนวน 2 โรงเรียน และ 5 คน จำนวน 2 โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่มี 1 คน จำนวน 15 โรงเรียนและมี 3 คน จำนวน 13 โรงเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มี 3 และ 4 คน จำนวน 29 โรงเรียนเท่ากัน

ตารางที่ 4.7 จำนวนครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกอายุตามขนาดโรงเรียน

จำนวน	อายุครบบรรพชิต (อายุ 20-30 ปี)			อายุครบบรรพชิต (อายุ 31-40 ปี)			อายุครบบรรพชิต (อายุ 41- 60 ปี)			อายุ 60 ปี ขึ้นไป		
	ขนาดใหญ่ (โรงเรียน (ร้อยละ)	กลาง (โรงเรียน (ร้อยละ)	เล็ก (โรงเรียน (ร้อยละ)	ขนาดใหญ่ (โรงเรียน (ร้อยละ)	กลาง (โรงเรียน (ร้อยละ)	เล็ก (โรงเรียน (ร้อยละ)	ขนาดใหญ่ (โรงเรียน (ร้อยละ)	กลาง (โรงเรียน (ร้อยละ)	เล็ก (โรงเรียน (ร้อยละ)	ขนาดใหญ่ (โรงเรียน (ร้อยละ)	กลาง (โรงเรียน (ร้อยละ)	เล็ก (โรงเรียน (ร้อยละ)
1	1(8.3)	25(23.8)	65(28.9)	2(16.7)	28(26.7)	54(24.0)	4(33.3)	17(16.2)	35(15.6)	-	3(2.9)	11(4.9)
2	2(16.7)	17(16.2)	19(8.4)	3(25.0)	32(30.5)	72(32.0)	-	17(16.2)	37(16.4)	-	3(2.9)	6(2.7)
3	1(8.3)	11(10.5)	15(6.7)	3(25.0)	8(7.6)	35(15.6)	2(16.7)	8(7.6)	12(5.3)	-	1(1.0)	1(0.4)
4	1(8.3)	1(10.5)	17(7.6)	1(8.3)	11(10.5)	10(4.4)	1(8.3)	4(3.8)	10(4.4)	-	1(1.0)	2(0.9)
5	1(8.3)	2(1.9)	3(1.3)	-	2(1.9)	4(1.8)	-	3(2.9)	4(1.8)	-	--	-
6	-	2(1.9)	-	-	4(3.8)	7(3.1)	-	4(3.8)	5(2.2)	-	-	-
7	-	2(1.9)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	1(8.3)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17	-	-	-	-	1(1.0)	-	-	-	-	-	-	-
รวม	7 (3.5)	72 (36.4)	119 (60.1)	9 (3.3)	86 (31.0)	182 (65.7)	7 (4.3)	53 (32.5)	103 (63.2)	0 (0.0)	8 (28.6)	20 (71.4)

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ พบว่า อายุของครูบรรพชิตอายุ 20-30 ปี ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มี 2 คน จำนวน 2 โรงเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนเล็กส่วนใหญ่มี 1 คน จำนวน 25 โรงเรียนและ 65 โรงเรียนตามลำดับ อายุ 31-40 ปี ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มี 2 และ 3 คน จำนวน 3 โรงเรียนเท่านั้น สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มี 2 คน จำนวน 32 โรงเรียนและ 72 โรงเรียนตามลำดับอายุ 41-60 ปี ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มี 1 จำนวน 4 โรงเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ มี 1 และ 2 คน จำนวน 17 คนเท่านั้น และโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มี 1 และ 2 คน จำนวน 35 และ 37 คนตามลำดับ อายุ 60 ปีขึ้นไป ของโรงเรียนขนาดใหญ่ไม่มี สำหรับโรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่มี 1 และ 2 คน จำนวน 3 คนเท่านั้น และโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มี 1 คนจำนวน 11 โรงเรียน

ตารางที่ 4.8 จำนวนครูฆราวาสชายของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามอายุและขนาดโรงเรียน

อายุของครู	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
อายุ 20-30 ปี	6 (3.7)	57 (35.0)	100 (61.3)	163 (100.0)
- 1 คน	2(16.7)	22(21.0)	44(19.6)	
- 2 คน	2(16.7)	22(21.0)	40(17.8)	
- 3 คน	-	4(3.8)	10(1.4)	
- 4 คน	-	2(1.9)	5(2.2)	
- 5 คน	-	4(3.8)	-	
- 6 คน	2(16.7)	2(1.9)	1(0.4)	
- 11 คน	-	1(1.0)	-	
อายุ 31-40 ปี	5 (2.3)	67 (31.2)	143 (66.5)	215 (100.0)
- 1 คน	-	21(20.0)	43(19.1)	
- 2 คน	2(16.7)	19(18.1)	49(21.8)	
- 3 คน	1(8.3)	11(10.5)	24(10.7)	
- 4 คน	1(8.3)	1(1.0)	9(4.0)	
- 5 คน	-	8(7.6)	8(3.6)	
- 6 คน	-	5(4.8)	5(2.2)	
- 7 คน	1(8.3)	2(1.9)	5(2.2)	
- 8 คน	-	1(1.0)	-	
- 9 คน	-	1(1.0)	-	
- 10 คน	-	1(1.0)	-	
- 11 คน	-	1(1.0)	-	
อายุ 41- 60 ปี	5 (1.6)	47 (15.3)	255 (83.1)	307 (100.0)
- 1 คน	-	-	121 (65.4)	
- 2 คน	2(16.7)	7 (3.8)	57 (30.8)	
- 3 คน	1(8.3)	17(16.2)	40(17.8)	
- 4 คน	1(8.3)	10(9.5)	20(8.9)	
- 5 คน	1(8.3)	3(2.9)	3(1.3)	
- 6 คน	-	5(4.8)	10(4.4)	
- 7 คน	-	5(4.8)	4(1.8)	

จากตารางที่ 4.8 พบว่า อายุของครูมาราวาสเพศชาย อายุ 20-30 ปี ของโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่มี จำนวนครู 1 และ 2 คน โดยที่โรงเรียนขนาดใหญ่มี 2 โรงเท่านั้น โรงเรียนขนาดกลางมี 22 โรงเท่านั้น และโรงเรียนขนาดเล็กมี 44 โรงและ 40 โรงอายุ 31-40 ปี ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มี 2 คน จำนวน 2 โรง โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่มี 1 คน จำนวน 21 โรง และโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มี 2 คน จำนวน 49 โรง อายุ 41-60 ปี ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มี 2 คน จำนวน 2 โรง โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่มี 3 คน จำนวน 17 โรงและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มี 2 คน จำนวน 43 โรง อายุ 60 ปีขึ้นไปของโรงเรียนขนาดใหญ่ ไม่พบ โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่มี 1 คน จำนวน 14 โรงและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มี 1 คน จำนวน 18 โรง

ตารางที่ 4.9 จำนวนครูมาราวาสหญิงของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามอายุและขนาดโรงเรียน

จำนวนอายุของครู	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
อายุ 20-30 ปี	9 (4.9)	64 (35.0)	110 (60.1)	183 (100.0)
- 1 คน	3(25.5)	34(32.4)	56(24.9)	
- 2 คน	2(16.7)	13(12.4)	24(10.7)	
- 3 คน	2(16.7)	10(9.5)	21(9.3)	
- 4 คน	-	3(2.9)	6(2.7)	
- 5 คน	1(8.3)	1(1.0)	2(0.9)	
- 6 คน	1(8.3)	2(1.9)	1(0.4)	
- 8 คน	-	1(1.0)	-	
อายุ 31- 40 ปี	4 (2.1)	64 (32.8)	127 (65.1)	195 (100.0)
- 1 คน	-	27(25.7)	62(27.6)	
- 2 คน	2(16.7)	12(11.7)	25(11.1)	
- 3 คน	2(16.7)	20(19.0)	34(15.1)	
- 4 คน	-	2(1.9)	3(1.3)	
- 5 คน	-	3(2.9)	2(0.9)	
- 7 คน	-	-	1(0.4)	
อายุ 41- 60 ปี	1 (1.3)	26 (33.8)	50 (64.9)	77 (100.0)
- 1 คน	1(8.3)	20(19.0)	40(17.8)	
- 2 คน	-	4(3.8)	9(4.0)	
- 3 คน	-	1(1.0)	1(0.4)	
- 5 คน	-	1(1.0)	-	

ตารางที่ 4.9 จำนวนครูฆราวาสหญิงของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามอายุและขนาดโรงเรียน (ต่อ)

จำนวนอายุของครู	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
- 6 คน	-	-	1(0.4)	
- 7 คน	-	-	1(0.4)	
อายุ 60 ปี ขึ้นไป		5 (29.4)	12 (70.6)	17 (100.0)
- 1 คน	-	4(3.8)	5(2.2)	
- 2 คน	-	1(1.0)	7(3.1)	

จากตารางที่ 4.9 พบว่า อายุของครูฆราวาสเพศหญิง อายุ 20-30 ปี ของโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่มี 1 คน จำนวน 3 โรง 34 โรงและ 56 โรง ตามลำดับ อายุ 31-40 ปี ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มี 2 และ 3 คน จำนวน 2 โรงเท่ากัน สำหรับโรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ มี 1 คน จำนวน 27 โรงและโรงเรียนขนาดเล็ก มี 1 คน จำนวน 62 โรง อายุ 41-60 ปี ของโรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวน 1 โรง โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่มี 1 คน จำนวน 20 โรงและ 40 โรง ตามลำดับ สำหรับอายุ 60 ปีขึ้นไป ของโรงเรียนขนาดใหญ่ไม่มี โรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่ มี 1 คน จำนวน 4 โรงและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ มี 2 คนจำนวน 7 โรง

ตารางที่ 4.10 จำนวนครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวนตามสถานภาพของครูและขนาดโรงเรียน

สถานภาพของครู ฆราวาส	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
โสด	11 (4.5)	79 (32.2)	155 (63.3)	245 (100.0)
- 1 คน	-	25(23.8)	38(16.9)	
- 2 คน	1(8.3)	20(19.0)	49(21.8)	
- 3 คน	2(16.7)	14(13.3)	30(13.3)	
- 4 คน	5(41.7)	7(6.7)	20(8.9)	
- 5 คน	1(8.3)	12(11.4)	17(7.6)	
- 6 คน	2(16.7)	1(1.0)	1(0.4)	
แต่งงาน	10 (3.5)	89 (31.4)	184 (65.1)	283 (100.0)
- 1 คน	-	6(5.7)	22(9.8)	
- 2 คน	2(16.7)	13(12.4)	36(16.0)	
- 3 คน	2(16.7)	13(12.4)	22(9.8)	

ตารางที่ 4.10 จำนวนครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวนตามสถานภาพของครูและขนาดโรงเรียน (ต่อ)

สถานภาพของครู ฆราวาส	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
- 4 คน	1(8.3)	20(19.0)	39(17.3)	
- 5 คน	1(8.3)	6(5.7)	23(10.2)	
- 6 คน	-	9(8.6)	15(6.7)	
- 7 คน	-	6(5.7)	11(4.9)	
- 8 คน	-	9(8.6)	5(2.2)	
- 9 คน	-	1(1.0)	4(1.8)	
- 10 คน	-	-	3(1.3)	
- 11 คน	-	3(2.9)	1(0.4)	
- 12 คน	4(33.3)	2(1.9)	1(0.4)	
- 15 คน	-	1(1.0)	2(0.9)	

จากตารางที่ 4.10 การวิเคราะห์พบว่า สถานภาพของครูฆราวาสที่โสดของโรงเรียนขนาดใหญ่ มี 4 คน จำนวน 5 โรง โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่มี 1 คน จำนวน 25 คน และโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มี 2 คน จำนวน 49 โรง สำหรับสถานภาพแต่งงานแล้ว ของโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่มี 2 และ 3 คน จำนวน 2 โรงเท่านั้น สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่มี 4 คน จำนวน 20 โรงและ 39 โรงตามลำดับหน้าที่ 25 จากตารางพบว่า เงินเดือนของครูได้ตามวุฒิของโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มี 7 คน จำนวน 2 โรง โรงเรียนขนาดกลางมี 5 และ 7 คน จำนวน 7 โรงเท่านั้น และโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่มี 4 และ 5 คน จำนวน 20 โรงและ 18 โรงตามลำดับ สำหรับ เงินเดือนครูไม่ได้ตามวุฒิ ของโรงเรียนขนาดใหญ่ จะกระจายกันไปตามจำนวนคน ได้แก่ 2, 5, 7, 8, 10, 12, และ 15 คน โดยมีจำนวนอย่างละ 1 โรงเท่านั้น สำหรับโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่มี 7 คน จำนวน 12 โรงและโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่มี 8 คน จำนวน 30 โรง

ตารางที่ 4.11 จำนวนเงินเดือนครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน

เงินเดือนครู	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
ได้ตามวุฒิ	9 (4.4)	65 (31.7)	131 (63.9)	205 (100.0)
- 1 คน	-	3(2.9)	11(4.9)	
- 2 คน	-	6(5.7)	15(6.7)	
- 3 คน	-	6(5.7)	15(6.7)	
- 4 คน	-	4(3.8)	20(8.9)	
- 5 คน	-	7(6.7)	18(8.0)	
- 6 คน	1(8.3)	5(4.8)	3(1.3)	
- 7 คน	2(16.7)	7(6.7)	14(6.2)	
- 8 คน	1(8.3)	3(2.9)	7(3.1)	
- 9 คน	-	4(3.8)	8(3.6)	
- 10 คน	1(8.3)	3(2.9)	9(4.0)	
- 11 คน	-	3(2.9)	-	
- 12 คน	-	4(3.8)	5(2.2)	
- 13 คน	-	3(2.9)	3(1.3)	
- 15 คน	1(8.3)	-	-	
- 16 คน	-	1(1.0)	-	
- 17 คน	1(8.3)	-	-	
- 19 คน	-	2(3.8)	1(0.4)	
- 20 คน	1(8.3)	-	-	
- 22 คน	-	2(1.9)	1(0.4)	
- 23 คน	-	1(1.0)	-	
- 24 คน	1(8.3)	1(1.0)	1(0.4)	
จำนวนเงินที่ได้รับ	0	2 (28.6)	6 (71.4)	8 (100.0)
- 8,000 บาท	-	1(1.0)	1(0.4)	
- 8,100 บาท	-	1(1.0)	2(0.9)	
- 8,850 บาท	-	-	3(1.3)	
ไม่ได้ตามวุฒิ	7 (2.8)	76 (30.9)	163 (66.3)	246 (100.0)
- 1 คน	-	3(2.9)	11(4.9)	
- 2 คน	1(8.3)	6(5.7)	10(4.4)	
- 3 คน	-	9(8.6)	23(10.2)	
- 4 คน	-	4(3.8)	18(8.0)	

ตารางที่ 4.11 จำนวนเงินเดือนครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

เงินเดือนของครู	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
- 5 คน	1(8.3)	4(3.8)	8(3.6)	
- 6 คน	-	8(7.6)	23(10.2)	
- 7 คน	1(8.3)	12(11.4)	15(6.7)	
- 8 คน	1(8.3)	6(5.7)	30(13.3)	
- 9 คน	-	4(3.8)	5(2.2)	
- 10 คน	1(8.3)	9(8.6)	11(4.9)	
- 11 คน	-	1(1.0)	1(0.4)	
- 12 คน	1(8.3)	3(2.9)	5(2.2)	
- 14 คน	-	3(2.9)	-	
- 15 คน	1(8.3)	2(1.9)	2(0.9)	
- 17 คน	-	-	1(0.4)	
- 19 คน	-	1(1.0)	-	
- 21 คน	-	1(1.0)	-	
จำนวนเงินที่ได้รับ	0	4 (36.4)	7 (63.6)	11 (100.0)
- 4,000 บาท	-	1(1.0)	-	
- 4,250 บาท	-	-	1(0.4)	
- 5,500 บาท	-	-	2(0.9)	
- 6,500 บาท	-	1(1.0)	-	
- 6,850 บาท	-	1(1.0)	-	
- 7,000 บาท	-	-	1(0.4)	
- 7,500 บาท	-	1(1.0)	-	
- 8,000 บาท	-	-	1(0.4)	
- 8,420 บาท	-	-	1(0.4)	
- 10,000 บาท	-	-	1(0.4)	

จากตารางที่ 4.11 พบว่า สถานภาพของครูฆราวาสที่เป็นโสด ของโรงเรียนขนาดใหญ่ มี 4 คน จำนวน 5 โรง โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่มี 1 คน จำนวน 25 คน และโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มี 2 คน จำนวน 49 โรง สำหรับครูฆราวาสที่มีสถานภาพแต่งงานแล้ว ของโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่มี 2 และ 3 คน จำนวน 2 โรงเท่ากัน สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก ส่วนใหญ่มี 4 คน จำนวน 20 โรงและ 39 โรงตามลำดับหน้าที่ 25 จากตารางพบว่า เงินเดือนของครูได้ตามวุฒิ ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มี 7 คน จำนวน 2 โรง โรงเรียนขนาดกลางมี 5 และ 7 คน จำนวน 7 โรงเท่ากัน และโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่มี 4 และ 5 คน จำนวน 20 โรงและ 18 โรงตามลำดับสำหรับ เงินเดือนครูไม่ได้ตามวุฒิ ของโรงเรียนขนาดใหญ่ จะกระจายกันไปตามจำนวนคน ได้แก่ 2, 5, 7, 8, 10

12, และ 15 คนโดยมีจำนวนอย่างละ 1 โรงเท่านั้น สำหรับโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่มี 7 คน จำนวน 12 โรงและโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่มี 8 คน จำนวน 30 โรง

ตารางที่ 4.12 จำนวนครูเกษียณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามเพศ ค่าตอบแทนและขนาดโรงเรียน

จำนวนครูเกษียณ	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
ครูเกษียณเพศชาย	6 (6.7)	31 (34.4)	53 (58.9)	90 (100.0)
- 1 คน	3(25.0)	18(17.1)	30(13.3)	
- 2 คน	2(16.7)	8(7.6)	8(3.6)	
- 3 คน	-	1(1.0)	5(2.2)	
- 4 คน	1(16.7)	3(2.9)	6(2.7)	
- 6 คน	-	-	1(0.4)	
- 8 คน	-	1(1.9)	3(1.3)	
ค่าตอบแทน	0	2 (66.7)	1 (33.3)	3 (100.0)
- ชม.ละ 100 บาท	-	1(1.0)	-	
- 600 บาท	-	1(1.0)	-	
- 7000 บาท	-	-	1(0.4)	
ครูเกษียณเพศหญิง	0	8 (32.0)	17 (68.0)	25 (100.0)
- 1 คน	-	8(7.6)	16(7.1)	
- 2 คน	-	-	-	
- 4 คน	-	-	1(0.4)	
ค่าตอบแทน	0	6 (37.5)	10 (62.5)	16 (100.0)
- 2,600 บาท	-	2(1.9)	3(1.3)	
- 3,000 บาท	-	-	1(0.4)	
- 4,000 บาท	-	1(1.0)	4(1.8)	
- 6,000 บาท	-	3(2.9)	2(0.9)	

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ครูเกษียณเพศชาย ของโรงเรียนทั้งสามขนาดส่วนใหญ่ มี 1 คน จำนวน 3 โรง, 18 โรงและ 30 โรงตามลำดับ ครูเกษียณอายุเพศหญิงของโรงเรียนขนาดใหญ่ไม่มี สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่มี 1 คน จำนวน 8 โรงและ 16 โรงตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 ประสิทธิภาพของครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ประสิทธิภาพของครู	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
ประสิทธิภาพของครู ไม่มีประสิทธิภาพ	6	27	68	101 (100.0)
- 1 คน	3(25.0)	15(14.3)	39(17.3)	
- 2 คน	1(8.3)	6(5.7)	16(7.1)	
- 3 คน	1(8.3)	4(3.8)	12(5.3)	
- 5 คน	-	1(1.0)	1(0.4)	
- 10 คน	-	1(1.0)	-	
- 12 คน	1(8.3)	-	-	
3 – 5 ปี	10 (4.0)	78 (31.2)	162 (64.8)	250 (100.0)
- 1 คน	1(8.3)	1(1.0)	15(6.7)	
- 2 คน	-	9(8.6)	29(12.9)	
- 3 คน	1(8.3)	25(23.8)	56(24.9)	
- 4 คน	2(16.7)	14(13.3)	23(10.2)	
- 5 คน	3(25.0)	11(10.5)	17(7.6)	
- 6 คน	-	7(6.7)	5(2.2)	
- 7 คน	2(16.7)	4(3.8)	11(4.9)	
- 8 คน	-	2(1.9)	3(1.3)	
- 9 คน	-	1(1.0)	2(0.9)	
- 10 คน	1(8.3)	1(1.0)	1(0.4)	
- 11 คน	-	1(1.0)	-	
- 12 คน	-	1(1.0)	-	
- 14 คน	-	1(1.0)	-	

ตารางที่ 4.13 ประสบการณ์ของครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

ประสบการณ์ของครู	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
อายุ 6-10 ปี	11(4.4)	77(30.6)	164(65.0)	252(100.0)
- 1 คน	1(8.3)	3(2.9)	10(4.4)	
- 2 คน	-	11(10.5)	25(11.1)	
- 3 คน	2(16.7)	10(9.5)	14(6.2)	
- 4 คน	1(8.3)	7(6.7)	32(14.2)	
- 5 คน	3(25.0)	16(15.2)	26(11.6)	
- 6 คน	2(16.7)	8(7.6)	30(13.3)	
- 7 คน	-	9(8.6)	16(7.1)	
- 9 คน	-	1(1.0)	1(0.4)	
- 10 คน	-	2(1.9)	-	
- 11 คน	-	-	-	
- 12 คน	-	1(1.0)	-	
- 13 คน	-	1(1.0)	-	
	-	2(1.9)	-	
10 ปีขึ้นไป	6 (4.9)	37 (30.3)	79 (64.8)	122 (100.0)
- 1 คน	-	5(4.8)	9(4.0)	
- 2 คน	-	5(4.8)	13(5.8)	
- 3 คน	1(8.3)	10(9.5)	27(12.0)	
- 4 คน	-	2(1.9)	3(1.3)	
- 5 คน	-	1(1.0)	3(1.3)	
- 6 คน	-	3(2.9)	4(1.8)	
- 9 คน	-	2(1.9)	1(0.4)	
- 10 คน	3(25.0)	6(5.7)	3(1.3)	
- 13 คน	1(8.3)	-	8(3.6)	
- 16 คน	-	1(1.0)	5(2.2)	

ตารางที่ 4.13 ประสบการณ์ของครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

ประสบการณ์ของครู	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
- 17 คน	-	1(1.0)	1(0.4)	
- 19 คน	-	1(1.0)	1(0.4)	
- 22 คน	1(8.3)	-	1(0.4)	

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ครูที่ไม่มีประสบการณ์ ของโรงเรียนทั้งสามขนาดส่วนใหญ่มี 1 คน จำนวน 3 โรง 15 โรงและ 39 โรงตามลำดับ ครูที่มีประสบการณ์ 3-5 ปี ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มี 5 คน จำนวน 3 โรง สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กส่วนใหญ่มี 3 คน จำนวน 25 โรง และ 56 โรง ตามลำดับ ครูที่มีประสบการณ์ 6-10 ปี ของโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางส่วนใหญ่ มี 5 คน จำนวน 3 โรง และ 16 โรงตามลำดับ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กมี 4 คน จำนวน 32 โรง ครูที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มี 10 คน จำนวน 3 โรงและโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ส่วนใหญ่มี 3 คนเท่ากัน จำนวน 10 โรงและ 27 โรงตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 จำนวนอาคารเรียนและหนังสือในห้องสมุดของโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน

จำนวนคอมพิวเตอร์	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
มีอาคารเรียน	12 (3.9)	95(30.6)	203(65.5)	310 (100.0)
จำนวนหนังสือห้องสมุด	2 (3.2)	17 (27.0)	44 (69.8)	63 (100.0)
- 100 เล่ม	-	-	4(1.8)	
- 200 เล่ม	-	1(1.0)	9(4.0)	
- 300 เล่ม	-	3(2.9)	6(2.7)	
- 345 เล่ม	-	1(1.0)	2(0.9)	
- 400 เล่ม	1(8.3)	2(1.9)	4(1.8)	
- 500 เล่ม	1(8.3)	4(3.9)	12(5.3)	
- 518 เล่ม	-	1(1.0)	1(0.4)	
- 540 เล่ม	-	1(1.0)	2(0.9)	
- 550 เล่ม	-	-	3(1.3)	
- 700 เล่ม	-	2(1.9)	-	
- 800 เล่ม	-	2(1.9)	1(0.4)	
ไม่มีห้องสมุด	0	1(25.0)	3 (75.0)	4 (100.0)
ไม่มี		1(1.0)	3(1.3)	

จากตารางที่ 4.14 พบว่า โรงเรียนทั้งสามขนาดมีอาคารเรียนเป็นของตนเองทั้งหมด จำนวน หนังสือในห้องสมุดของโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มี 400-500 เล่ม จำนวน 2 โรง สำหรับโรงเรียน

ขนาดกลางและเล็กส่วนใหญ่ มี 500 เล่มเท่ากัน จำนวน 4 โรงเรียน และ 12 โรงเรียนตามลำดับ ทั้งนี้ โรงเรียนขนาดกลางที่ไม่มีห้องสมุด มีจำนวน 1 โรงเรียน และขนาดเล็ก มีจำนวน 3 โรงเรียน

ตารางที่ 4.15 จำนวนคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน

จำนวนคอมพิวเตอร์	โรงเรียนขนาดใหญ่ (จำนวน) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (จำนวน) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (จำนวน) (ร้อยละ)	รวม (จำนวน) (ร้อยละ)
จำนวนคอมพิวเตอร์	9 (2.8)	103 (32.3)	207 (64.9)	319 (100.0)
- 1 เครื่อง			1(0.4)	
- 2 เครื่อง			2(0.9)	
- 3 เครื่อง	1(8.3)	1(1.0)	6(2.7)	
- 4 เครื่อง			2(0.9)	
- 5 เครื่อง		5(4.8)	12(5.3)	
- 6 เครื่อง		3(2.9)	3(1.3)	
- 7 เครื่อง		3(2.9)	2(0.9)	
- 8 เครื่อง		3(2.9)	7(3.1)	
- 10 เครื่อง	3(25.0)	15(14.3)	41(18.2)	
- 11 เครื่อง		3(2.9)	8(3.6)	
- 12 เครื่อง		6(5.7)	12(5.3)	
- 13 เครื่อง		2(1.9)	5(2.2)	
- 14 เครื่อง		1(1.0)	2(0.9)	
- 15 เครื่อง		20(19.0)	38(18.2)	
- 16 เครื่อง		2(1.9)	6(2.7)	
- 17 เครื่อง			1(0.4)	
- 18 เครื่อง		1 (1.0)	1(0.4)	
- 20 เครื่อง	1 (8.3)	13(12.4)	23(10.2)	
- 21 เครื่อง		2(1.9)	5(2.2)	
- 25 เครื่อง		2(1.9)	5(2.2)	

ตารางที่ 4.15 จำนวนคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

จำนวนคอมพิวเตอร์	โรงเรียนขนาดใหญ่ (จำนวน) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (จำนวน) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (จำนวน) (ร้อยละ)	รวม (จำนวน) (ร้อยละ)
- 30 เครื่อง	2(16.7)	7(6.7)	10(4.4)	
- 32 เครื่อง			4 (1.8)	
- 34 เครื่อง	1(8.3)	1(1.0)		
- 35 เครื่อง		1(1.0)		
- 36 เครื่อง		1(1.0)		
- 40 เครื่อง		4(3.8)	3(1.3)	
- 45 เครื่อง	1(8.3)	3(2.9)	1(0.4)	
- 48 เครื่อง		1(1.0)		
- 50 เครื่อง		1(1.0)	1(0.4)	
- 53 เครื่อง				
- 60 เครื่อง		1(1.0)		
- 70 เครื่อง		1(1.0)	5(2.2)	
- 100 เครื่อง			1(0.4)	

จากตารางที่ 4.15 พบว่า จำนวนคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มี 10 เครื่อง จำนวน 3 โรง สำหรับโรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่มี 15 และ 20 เครื่อง จำนวน 14 โรงและ 19 โรง ตามลำดับ ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มี 10, 15, และ 20 เครื่อง จำนวน 41, 38 และ 23 โรง ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมเสริมของโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานนอกสถานที่ โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ มี 11 โรง ขนาดกลางและเล็ก 101 และ 214 โรงตามลำดับ ซึ่งมี 3 โรงไม่ได้ดำเนินงานนอกสถานที่ ด้านการเรียนร่วมกับโรงเรียนในกลุ่ม ส่วนใหญ่เรียนร่วมกับโรงเรียนในกลุ่ม โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ มี 10 โรง ขนาดกลางและเล็ก 97 และ 205 โรงตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 สภาพทั่วไปของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน

สภาพทั่วไปของโรงเรียน	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
สื่อการเรียนการสอน	10 (3.3)	96 (31.8)	196 (64.9)	302 (100.0)
- เพียงพอ	4(33.3)	36(34.3)	63(28.0)	
- ไม่เพียงพอ	6(50.0)	60(57.1)	133(59.1)	
นวัตกรรมการศึกษา	10 (3.4)	93 (31.5)	192 (65.1)	295 (100.0)
- พัฒนา	10(83.3)	74(70.5)	141(62.7)	
- ไม่พัฒนา	0	19(18.1)	51(22.7)	
ห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์	10 (3.4)	93 (31.6)	191 (65.0)	294 (100.0)
- เพียงพอ	0	7(6.7)	4(1.8)	
- ไม่เพียงพอ	10(83.3)	86(81.9)	187(83.1)	
หลักสูตรสถานศึกษา				
- มี	12(3.5)	105 (30.7)	225 (65.8)	342 (100.0)
การประเมินคุณภาพภายใน	11 (3.3)	99 (30.0)	220 (66.7)	330 (100.0)
- มี	11(91.7)	99(94.3)	217(96.4)	
- ไม่มี	0	0	3(1.3)	
การประเมินคุณภาพภายนอก	11 (3.6)	94 (30.4)	204 (66.0)	309 (100.0)
- มี	11(91.7)	93(88.5)	199(88.4)	
- ไม่มี	0	1(1.0)	5(2.2)	

ตารางที่ 4.16 สภาพทั่วไปของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

การประเมินคุณภาพ	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
ระดับคะแนนเฉลี่ย ANET	3 (7.3)	14 (34.1)	24 (58.6)	41 (100.0)
- 1.30	-	1(1.0)	-	
- 1.50	1(8.3)	-	2(0.9)	
- 2.08	-	-	1(0.4)	
- 2.10	-	1(1.0)	2(0.9)	
- 2.20	-	1(1.0)	-	
- 2.30	-	2(1.9)	1(0.4)	
- 2.50	-	2(1.9)	8(3.6)	
- 2.58	2(16.7)	2(1.9)	-	
- 2.60	-	1(1.0)	2(1.9)	
- 3.53	-	-	1(1.0)	
- 3.90	-	-	1(0.4)	
- 30.50	-	1(1.0)	-	
- 34.79	-	1(1.0)	-	
- 35.79	-	-	-	
- 39.06	-	-	3(1.3)	
- 44.0	-	1(1.0)	-	
- 45.0	-	-	1(0.4)	
- 46.0	-	1(1.0)	-	
- 50.0	-	-	-	

ตารางที่ 4.16 สภาพทั่วไปของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

ระดับคะแนนเฉลี่ย	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
ระดับคะแนนเฉลี่ย ONET	1 (3.2)	9 (29.0)	21 (67.8)	31 (100.0)
- 1.50	1(8.3)	-	5(2.2)	
- 2.50	-	2(1.9)	1(0.4)	
- 2.70	-	1(1.0)	2(0.9)	
- 3.00	-	1(1.0)	2(0.9)	
- 4.10	-	-	1(0.4)	
- 28.54	-	1(1.0)	-	
- 30.00	-	2(1.9)	1(0.4)	
- 31.90	-	-	1(0.4)	
- 38.59	-	1(1.0)	-	
- 40.00	-	-	3(1.3)	
- 48.50	-	-	3(1.3)	
- 64.54	-	1(1.0)	2(0.9)	
กิจกรรมเสริมของโรงเรียน				
- มีการดูงานนอกสถานที่	11(3.3)	101(30.7)	214(65.1)	326 (99.1)
- ไม่ได้ดูงานนอกสถานที่	-	-	3(0.9)	3 (0.9)
- เรียนร่วมกับโรงเรียนในกลุ่ม	10(3.2)	97(30.6)	205(64.7)	312 (98.5)
- ไม่ได้ร่วมกับโรงเรียนในกลุ่ม	-	1(0.3)	4(1.2)	5 (1.5)
- เรียนร่วมกับสังกัดอื่น	8(2.9)	69(25.0)	128(46.4)	205 (74.3)
- ไม่รวมกับสังกัดอื่น	-	17(6.2)	54(19.6)	71 (25.8)
- สร้างเครือข่ายชุมชน	8(2.7)	89(30.6)	178(61.2)	275 (94.5)
- ไม่มีเครือข่ายชุมชน	-	6(2.1)	10(3.4)	16 (5.5)

จากตารางที่ 4.16 พบว่า สื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนทั้งสามขนาดส่วนใหญ่ไม่เพียงพอ โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 6 โรง ขนาดกลางจำนวน 60 โรงและโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 133 โรง นวัตกรรมการศึกษาส่วนใหญ่พัฒนา โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 10 โรง โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 74 โรงและโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 141 โรง เครื่องทดลองวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ไม่เพียงพอ โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 10 โรง โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 86 โรงและโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 187 โรง โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด 342 โรง มีหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนใหญ่มีการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 11 โรง โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 99 โรงและโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 217 โรงและมีโรงเรียนขนาดเล็ก 3 โรงที่ไม่มีการประเมินคุณภาพภายใน สำหรับการประเมิน

คุณภาพภายนอก ส่วนใหญ่มีการประเมินคุณภาพ โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 11 โรงเรียน ขนาดกลางจำนวน 93 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 199 โรงเรียน และมีโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก 1 โรงเรียน และ 5 โรงเรียนที่ไม่มีการประเมินคุณภาพภายนอก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มีการประเมินรอบที่ 2 จำนวน 53 โรงเรียน และ 108 โรงเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ประเมินในรอบที่ 1 จำนวน 6 โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ส่วนใหญ่มีผลการประเมินระดับดี โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ มี 3 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนเล็ก จำนวน 16 โรงเรียน และ 42 โรงเรียน ตามลำดับ โดยผลการประเมินโรงเรียนขนาดใหญ่ ไม่ผ่านจำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 31 และ 54 โรงเรียนตามลำดับ

ผลการสอบ ANET ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาผลที่ปรากฏระดับคะแนนเฉลี่ยยังไม่มีความมาตรฐานเช่นระดับคะแนนเฉลี่ย 1.50 จะต้องปรับปรุง โรงเรียนขนาดใหญ่มี 1 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 1 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 2 โรงเรียน ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.50 ระดับพอใช้ โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 6 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 12 โรงเรียน ส่วนระดับคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 30.50 ซึ่งจากผลคะแนนที่ไม่ได้คุณภาพในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 6 โรงเรียน ระดับที่ได้คุณภาพจะอยู่ในระดับร้อยละ 50.00 ขึ้นไปมีโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 1 โรงเรียน และผลการสอบ ONETระดับคะแนนเฉลี่ย 1.50 ระดับพอใช้ โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 1 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 5 โรงเรียน คะแนนเฉลี่ย 2.50-64.54 ขึ้นไป ระดับปานกลาง โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 9 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 16 โรงเรียน

สำหรับกิจกรรมเสริมของโรงเรียน โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ส่วนใหญ่มีการดูงานนอกสถานที่ โรงเรียนขนาดใหญ่ 11 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 101 และ 214 โรงเรียนตามลำดับ มีโรงเรียนขนาดเล็ก 3 โรงเรียนที่ไม่ได้ดูงานนอกสถานที่ การเรียนร่วมกับโรงเรียนในกลุ่มส่วนใหญ่ มีการเรียนร่วมกัน โรงเรียนขนาดใหญ่ 10 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนเล็กจำนวน 97 โรงเรียน และ จำนวน 205 โรงเรียนตามลำดับ มีโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนเล็กไม่ได้เรียนร่วมกันในกลุ่มจำนวน 1 และ 4 โรงเรียนตามลำดับ การเรียนร่วมกับสังกัดอื่น ส่วนใหญ่มีการเรียนร่วมกับสังกัดอื่น โรงเรียนขนาดใหญ่ 8 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนเล็ก จำนวน 69 และ 128 โรงเรียนตามลำดับ มีไม่ได้ร่วมกับสังกัดอื่น ของโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 17 โรงเรียน และ 54 โรงเรียนตามลำดับ การสร้างเครือข่ายชุมชน ส่วนใหญ่มีการสร้างเครือข่าย โรงเรียนขนาดใหญ่ 8 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนเล็ก จำนวน 89 โรงเรียน และ 178 โรงเรียนตามลำดับ ไม่มีเครือข่ายชุมชนของโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 6 โรงเรียน และ 10 โรงเรียนตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 งบประมาณ (ค่าตอบแทนครูประจำ) ที่ได้รับจัดสรรตามขนาดโรงเรียน

งบบุคลากร	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
- ปี 2548	9 (3.0)	96 (32.2)	193 (64.8)	298 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	2(16.7)	33(31.4)	91(40.4)	
- 50,001 – 100,000 บาท	4(33.3)	35(33.3)	59(26.2)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	28(26.7)	43(19.1)	
-ปี 2549	9 (3.0)	96 (32.2)	193 (64.8)	298 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	2(16.7)	27(25.7)	75(33.3)	
- 50,001 – 100,000 บาท	4(33.3)	38(36.2)	69 (30.7)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	31(29.5)	49 (21.8)	
-ปี 2550	10 (3.3)	97 (31.9)	197 (64.8)	304 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	2(16.7)	25(23.8)	73(32.4)	
- 50,001 – 100,000 บาท	4(33.3)	37(35.2)	73 (32.4)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	4(33.3)	35(33.3)	51(22.7)	
-ปี 2551	12 (3.9)	98 (31.5)	201 (64.6)	311 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	2(16.7)	24(22.9)	70(31.1)	
- 50,001 – 100,000 บาท	3(25.0)	33(31.4)	64(28.4)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	7(58.3)	41(39.0)	67(29.8)	
-ปี 2552	12 (3.8)	99 (31.6)	202 (64.6)	313 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	2(16.7)	24(22.9)	69(30.7)	
- 50,001 – 100,000 บาท	3(25.3)	32(30.5)	64(28.4)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	7(58.3)	43(41.0)	69(30.7)	
-ปี 2553	12 (3.8)	99 (31.3)	205 (64.9)	316 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	2(16.7)	23(21.9)	70(31.1)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	23(21.9)	52(23.1)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	9(75.0)	53(50.5)	83(36.9)	

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ปี 2548 ส่วนใหญ่โรงเรียนขนาดใหญ่ ได้รับจัดสรรอยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท มี 4 โรง ขนาดกลางและเล็กมี 35 และ 59 โรงตามลำดับปี 2549 โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท มี 4 และ 38 โรงตามลำดับ ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท มี 75 โรง ปี 2550 โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท มี 4 และ 37 โรงตามลำดับ

และอยู่ระหว่าง 100,000-200,000 บาทขึ้นไป ของโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ มี 4 และ 35 โรงเรียนตามลำดับ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 73 โรงเรียนและ 50,001-100,000 บาท มี 73 โรงเรียนเท่ากันปี 2551 โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ ได้รับจัดสรรอยู่ระหว่าง 100,000-200,000 บาทขึ้นไป มี 7 และ 41 โรงเรียนตามลำดับ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท มี 70 โรงเรียนปี 2552 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท มี 3 โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 100,000-200,000 บาทขึ้นไป มี 43 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาทและ 100,000-200,000 บาทขึ้นไป มี 69 โรงเรียนเท่ากันปี 2553 โรงเรียนทั้ง 3 ขนาดส่วนใหญ่ ได้รับจัดสรรอยู่ระหว่าง 100,000-200,000 บาทขึ้นไป โรงเรียนขนาดใหญ่ มี 9 โรงเรียนโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 53 โรงเรียน และ 83 โรงเรียนตามลำดับ

ตารางที่ 4.18 งบบุคลากร (ค่าตอบแทนครูพิเศษ) ที่ได้รับจัดสรรตามขนาดโรงเรียน

งบบุคลากร	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรงเรียน) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรงเรียน) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรงเรียน) (ร้อยละ)	รวม (โรงเรียน) (ร้อยละ)
- ปี 2548	9 (3.3)	89 (32.4)	177 (64.3)	275 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	3(25.0)	47(44.8)	119(52.9)	
- 50,001 – 100,000 บาท	4(33.3)	32(30.5)	53(23.6)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	2(16.7)	10(9.5)	5(2.2)	
- ปี 2549	9 (3.3)	89 (32.4)	177 (64.3)	275 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	4(33.3)	46(43.8)	116(51.6)	
- 50,001 – 100,000 บาท	3(25.0)	34(32.4)	56(24.9)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	2(16.7)	9(8.6)	5(2.2)	
- ปี 2550	10 (3.6)	90 (32.0)	181 (64.4)	281 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	4(33.3)	44(41.9)	110(48.9)	
- 50,001 – 100,000 บาท	4(33.3)	37(35.2)	66(29.3)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	2(16.7)	9(8.6)	5(2.2)	

ตารางที่ 4.18 งบบุคลากร (ค่าตอบแทนครูพิเศษ) ที่ได้รับจัดสรรตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

งบบุคลากร	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
-ปี 2551	12 (4.2)	91 (31.7)	184 (64.1)	287 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	3(25.0)	42(40.0)	98(43.6)	
- 50,001 – 100,000 บาท	7(58.3)	37(35.2)	80(35.6)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	2(16.7)	12(11.4)	6(2.7)	
-ปี 2552	12 (4.1)	92 (31.7)	186 (64.2)	290 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	3(25.0)	39(37.1)	92(40.9)	
- 50,001 – 100,000 บาท	5(41.7)	36(34.3)	84(37.3)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	4(33.3)	17(16.2)	10(4.4)	
-ปี 2553	12 (4.1)	92 (31.2)	191 (64.7)	295 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	3(25.0)	39(37.1)	94(41.8)	
- 50,001 – 100,000 บาท	5(41.7)	36(34.3)	86(38.2)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	4(33.3)	17(16.2)	11(4.9)	

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ปี พ.ศ.2548 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ได้รับจัดสรรอยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท จำนวน 4 โรง โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 47 โรง และ จำนวน 119 โรงตามลำดับปีพ.ศ. 2549 โรงเรียนทั้ง 3ขนาดส่วนใหญ่ ได้รับจัดสรรอยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 4 โรง โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 46 โรงและโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 116 โรงตามลำดับปีพ.ศ. 2550 โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ส่วนใหญ่ ได้รับจัดสรรอยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 4 โรง โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 44 โรงและโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 110 โรงตามลำดับปีพ.ศ. 2551 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ ได้รับจัดสรรอยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท จำนวน 7 โรง โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง30,000-50,000 บาท จำนวน 42 โรง และจำนวน 98 โรงตามลำดับปีพ.ศ. 2552 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ ได้รับจัดสรรอยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท จำนวน 5 โรง โรงเรียนขนาดกลางและเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 39 โรง และจำนวน 92 โรงตามลำดับปีพ.ศ. 2553 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ ได้รับจัดสรรอยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท จำนวน 5 โรง โรงเรียนขนาดกลางและเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 39 โรง และจำนวน 94 โรงตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 งบดำเนินการ (ค่าปัจจัยพื้นฐาน) จำแนกตามขนาดโรงเรียน

งบดำเนินการ	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
-ปี 2548	9 (4.4)	81 (39.5)	115 (56.1)	205 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	4(33.3)	35(33.3)	55(24.4)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	28(26.7)	42(18.7)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	4(33.3)	18(17.1)	18(8.0)	
-ปี 2549	8 (4.0)	79 (39.3)	114 (56.7)	201 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	3(25.0)	31(29.5)	54(24.0)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	30(28.6)	41(18.2)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	4(33.3)	18(17.1)	19(8.4)	
- ปี 2550	9 (4.3)	82 (39.0)	119 (56.7)	210 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	3(25.0)	33(31.4)	53(23.6)	
- 50,001 – 100,000 บาท	2(16.7)	27(25.7)	46(20.4)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	4(33.3)	22(21.0)	20(8.9)	
- ปี 2551	10 (4.7)	82 (38.7)	120 (56.6)	212 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	4(33.3)	32(30.5)	51(22.7)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	27(25.7)	49(21.8)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	5(41.7)	23(21.9)	20(8.9)	
- ปี 2552	10 (4.7)	82 (38.3)	122 (67.0)	214 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	4(33.3)	30(28.6)	50(22.2)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	27(25.7)	51(22.7)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	5(41.7)	25(23.8)	21(9.3)	
- ปี 2553	10 (4.6)	83 (37.9)	126 (57.5)	219 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	3(25.0)	26(24.8)	51(22.7)	
- 50,001 – 100,000 บาท	2(16.7)	32(30.5)	52(23.1)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	5(41.7)	25(23.8)	23(10.2)	

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ปีพ.ศ. 2548 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาทและ 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 4 โรงเท่านั้น โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 35 โรงและ จำนวน 55 โรง ปีพ.ศ. 2549 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 4 โรง โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาทและ 50,001-100,000 บาท จำนวน 31 โรงและจำนวน

30 โรงเรียนตามลำดับ และโรงเรียนเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 55 โรงเรียน ปีพ.ศ. 2550 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 33 โรงเรียนและจำนวน 53 โรงเรียนตามลำดับปีพ.ศ. 2551 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 5 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 32 โรงเรียนและ จำนวน 51 โรงเรียนตามลำดับ ปีพ.ศ. 2552 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 5 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาทมี 30 โรงเรียนและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาทและ 50,001-100,000 บาท มี 50 โรงเรียนและ 51 โรงเรียนตามลำดับปี 2553 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 5 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท จำนวน 32 โรงเรียนและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท และ 50,001-100,000 บาท จำนวน 51 โรงเรียนและจำนวน 52 โรงเรียนตามลำดับ

ตารางที่ 4.20 งบดำเนินการ (ค่าไตรจิวร) จำแนกตามขนาดโรงเรียน

งบดำเนินการ	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรงเรียน) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรงเรียน) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรงเรียน) (ร้อยละ)	รวม (โรงเรียน) (ร้อยละ)
-ปี 2548	9 (4.4)	80 (39.0)	116 (56.6)	205 (100.0)
- 30.000 – 50,000 บาท	3(25.0)	43(41.0)	69(30.7)	
- 50,001 – 100,000 บาท	3(25.0)	24(22.9)	35(15.6)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	13(12.4)	12(5.3)	
-ปี 2549	9 (4.4)	81 (39.3)	116 (56.3)	206 (100.0)
- 30.000 – 50,000 บาท	3(25.0)	37(35.2)	68(30.2)	
- 50,001 – 100,000 บาท	3(25.0)	31(29.5)	36(16.0)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	13(12.4)	12(5.3)	
-ปี 2550	9 (4.3)	82 (39.0)	119 (56.7)	210 (100.0)
- 30.000 – 50,000 บาท	3(25.0)	36(34.3)	68(30.2)	
- 50,001 – 100,000 บาท	3(25.0)	30(28.6)	39(17.3)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	16(15.2)	12(5.3)	
-ปี 2551	10 (4.7)	82 (38.5)	121 (56.8)	213 (100.0)
- 30.000 – 50,000 บาท	3(25.0)	28(26.7)	68(30.2)	
- 50,001 – 100,000 บาท	3(25.0)	36(34.3)	40(17.8)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	4(33.3)	18(17.1)	13(5.8)	

ตารางที่ 4.20 งบดำเนินการ (ค่าไตรจีวร) จำแนกตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

งบดำเนินการ	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
-ปี 2552	10 (4.6)	82 (38.0)	124 (57.4)	216 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	3(25.0)	26(24.8)	66(29.3)	
- 50,001 – 100,000 บาท	3(25.0)	38(36.2)	44(19.6)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	4(33.3)	18(17.1)	14(6.2)	
-ปี 2553	10 (4.5)	83 (37.6)	128 (57.9)	221 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	3(25.0)	26(24.8)	66(29.3)	
- 50,001 – 100,000 บาท	2(16.7)	38(36.2)	41(18.2)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	5(41.7)	19(18.1)	21(9.3)	

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ปีพ.ศ. 2548 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท, 50,001-100,000 บาทและ 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 3 โรงเท่านั้น โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 43 โรงและจำนวน 69 โรง ตามลำดับปีพ.ศ. 2549 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท, 50,001-100,000 บาทและ 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 3 โรงเท่านั้น โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 37 โรงและจำนวน 68 โรง ตามลำดับปีพ.ศ. 2550 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท, 50,001-100,000 บาทและ 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 3 โรงเท่านั้น โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 36 โรงและจำนวน 68 โรง ตามลำดับปีพ.ศ. 2551 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 4 โรง โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท จำนวน 36 โรงและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 68 โรง ปีพ.ศ. 2552 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 4 โรง โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท จำนวน 38 โรงและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 66 โรง ปีพ.ศ. 2553 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 100,000-200,000 บาทขึ้นไป มี 5 โรง โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาทมี 38 โรงและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 66 โรง

ตารางที่ 4.21 งบดำเนินการ (ค่าภัตตาหาร) จำแนกตามขนาดโรงเรียน

งบดำเนินการ	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
-ปี 2548	8 (4.0)	79 (39.7)	112 (56.3)	199 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	4(33.3)	33(31.4)	62(27.6)	
- 50,001 – 100,000 บาท	2(16.7)	27(25.7)	41(18.2)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	2(25.0)	19(18.1)	9(4.0)	
-ปี 2549	9 (4.5)	80 (39.8)	112 (55.7)	201 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	4(33.3)	28(26.7)	61(27.1)	
- 50,001 – 100,000 บาท	2(16.7)	32(30.5)	42(18.7)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	20(19.0)	9(4.0)	
-ปี 2550	9 (4.4)	80 (38.8)	117 (56.8)	206 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	4(33.3)	27(25.7)	61(27.1)	
- 50,001 – 100,000 บาท	2(16.7)	30(28.6)	43(19.1)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	23(21.9)	13(5.8)	
-ปี 2551	10 (4.8)	79 (37.6)	121 (57.6)	210 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	5(41.7)	24(22.9)	57(25.3)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	27(25.7)	46(20.4)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	4(33.3)	28(26.7)	18(8.0)	
-ปี 2552	9 (4.3)	79 (37.4)	123 (58.3)	211 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	4(33.3)	23(21.9)	58(25.8)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	29(27.6)	45(20.0)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	4(33.3)	27(25.7)	20(8.9)	
-ปี 2553	10 (4.6)	80 (37.0)	126 (58.4)	216 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	5(41.7)	23(21.9)	58(25.8)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	27(25.7)	45(20.0)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	4(33.3)	30(28.6)	23(10.2)	

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ปี 2548 ของโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 4 โรง โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 33 โรง และจำนวน 62 โรงตามลำดับ ปีพ.ศ. 2549 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 4 โรง โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท จำนวน 32 โรง และโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 61 โรง ปีพ.ศ. 2550 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 4 โรง โรงเรียนขนาดกลางส่วน

ใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท จำนวน 30 โรง และ โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 61 โรงปี 2551 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 5 โรง โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาทและ 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 27 โรงและจำนวน 28 โรงตามลำดับ และโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 57 โรง ปีพ.ศ. 2552 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาทและ 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 4 โรงเท่ากัน โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาทและ 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 29 โรงและจำนวน 27 โรงตามลำดับปีพ.ศ. 2553 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาทและ 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 5 และจำนวน 4 โรงตามลำดับโรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาทและ 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 27 โรงและจำนวน 30 โรงตามลำดับและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 58 โรง

ตารางที่ 4.22 งบดำเนินการ (ค่าวัสดุอุปกรณ์) จำแนกตามขนาดโรงเรียน

งบประมาณค่าวัสดุอุปกรณ์	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (จำนวน) (ร้อยละ)
-ปี 2548	8 (4.0)	77 (38.3)	116 (57.7)	201 (100.0)
- 30.000 – 50,000 บาท	4(33.3)	35(33.3)	76(33.8)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	31(29.5)	33(14.7)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	11(10.5)	7(3.1)	
-ปี 2549	8 (4.0)	78 (38.6)	116 (57.4)	202 (100.0)
- 30.000 – 50,000 บาท	4(33.3)	32(30.5)	77(34.2)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	35(33.3)	32(14.2)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	11(10.5)	7(3.1)	
-ปี 2550	8 (3.9)	79 (38.3)	119 (57.8)	206 (100.0)
- 30.000 – 50,000 บาท	4(33.3)	29(27.6)	78(34.7)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	37(35.2)	33(14.7)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	13(12.4)	8(3.6)	

ตารางที่ 4.22 งบดำเนินการ (ค่าวัสดุอุปกรณ์) จำแนกตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

งบดำเนินการ	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (จำนวน) (ร้อยละ)
-ปี 2551	9 (4.3)	79 (37.6)	122 (58.1)	210 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	4(33.3)	29(27.6)	77(34.2)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	35(33.3)	33(14.7)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	4(33.3)	15(14.3)	12(5.3)	
-ปี 2552	9 (4.2)	79 (37.1)	125 (58.7)	213 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	4(33.3)	28(26.7)	78(34.7)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	35(33.3)	33(14.7)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	4(33.3)	16(15.2)	14(6.2)	
-ปี 2553	9 (4.1)	80 (36.9)	128 (59.0)	217 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	4(33.3)	28(26.7)	78(34.7)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	34(32.4)	34(15.1)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	4(33.3)	18(17.1)	16(7.1)	

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ปีพ.ศ. 2548 ของโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท โรงเรียนขนาดใหญ่ มี 4 โรง โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 35 โรง และจำนวน 76 โรงตามลำดับ ปีพ.ศ. 2549 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 4 โรง โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท จำนวน 35 โรง และโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 77 โรง ปีพ.ศ. 2550 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 4 โรง โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท จำนวน 37 โรงและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 78 โรง ปีพ.ศ. 2551 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาทและ 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 4 โรงเท่ากัน โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท จำนวน 35 โรงและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 77 โรง ปีพ.ศ. 2552 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาทและ 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 4 โรงเท่ากัน โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท จำนวน 35 โรงและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 78 โรง ปีพ.ศ. 2553 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาทและ 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 4 โรงเท่ากัน โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท จำนวน 34 โรงและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 78 โรง

ตารางที่ 4.23 งบดำเนินการ (ค่าครุภัณฑ์) จำแนกตามขนาดโรงเรียน

งบดำเนินการ	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
-ปี 2548	7 (4.1)	66 (38.6)	98 (57.3)	171 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	3(25.0)	36(34.3)	74(32.9)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	23(21.9)	17(7.6)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	7(6.7)	7(3.1)	
-ปี 2549	7 (4.1)	66 (38.6)	98 (57.3)	171 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	3(25.0)	34(32.4)	72(32.0)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	25(23.8)	19(8.4)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	7(6.7)	7(3.1)	
-ปี 2550	7 (4.0)	70 (39.8)	99 (56.2)	176 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	3(25.0)	32(30.5)	68(30.2)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	30(28.6)	23(10.2)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	8(7.6)	8(3.6)	
-ปี 2551	8 (4.4)	72 (39.6)	102 (56.0)	182 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	2(16.7)	32(30.5)	66(29.3)	
- 50,001 – 100,000 บาท	2(16.7)	28(26.7)	25(11.1)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	4(33.3)	12(11.4)	11(4.9)	
-ปี 2552	8 (4.4)	71 (38.8)	104 (56.8)	183 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	2(16.7)	33(31.4)	69(30.7)	
- 50,001 – 100,000 บาท	3(25.0)	27(25.7)	24(10.7)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	11(10.5)	11(4.9)	
-ปี 2553	8 (4.3)	73 (39.5)	104 (56.2)	185 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	3(25.0)	31(29.5)	64(28.4)	
- 50,001 – 100,000 บาท	2(16.7)	31(29.5)	28(12.4)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	11(10.5)	12(5.3)	

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ปีพ.ศ. 2548 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท และ 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 3 โรงเท่ากัน สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 36 โรง และจำนวน 74 โรงตามลำดับ ปีพ.ศ. 2549 โรงเรียนขนาดใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท และ 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 3 โรงเท่ากัน สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 34 และจำนวน 72 โรงตามลำดับ ปีพ.ศ. 2550 โรงเรียนขนาดใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000

บาท และ 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 3 โรงเท่ากัน สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 32 โรงและจำนวน 68 โรงตามลำดับ ปีพ.ศ. 2551 โรงเรียนขนาดใหญ่ อยู่ระหว่าง 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 4 โรง สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาทจำนวน 32 โรง และจำนวน 66 โรงตามลำดับปี พ.ศ. 2552 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาทและ 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 3 โรงเท่ากันสำหรับโรงเรียนขนาดกลางและเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 33 โรง และจำนวน 69 โรงตามลำดับปีพ.ศ. 2553 โรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาทและ 100,000-200,000 บาทขึ้นไป จำนวน 3 โรงเท่ากันโรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาทและ 50,001-100,000 บาท จำนวน 31 โรงเท่ากัน และโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 64 โรง

ตารางที่ 4.24 งบลงทุน (ค่าซ่อมแซม) จำแนกตามขนาดโรงเรียน

งบประมาณค่าซ่อมแซม	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
-ปี 2548	7 (4.5)	57 (37.0)	90 (58.5)	154 (100.0)
- 30.000 – 50,000 บาท	4(33.3)	18(17.1)	52(23.1)	
- 50,001 – 100,000 บาท	-	30(28.6)	29(12.9)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	9(8.6)	9(4.0)	
-ปี 2549	7 (4.8)	53 (36.3)	86 (58.9)	146 (100.0)
- 30.000 – 50,000 บาท	4(33.3)	15(14.3)	48(21.3)	
- 50,001 – 100,000 บาท	-	30(28.6)	31(13.8)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	8(7.6)	7(3.1)	
-ปี 2550	7 (4.5)	59 (38.3)	88 (57.2)	154 (100.0)
- 30.000 – 50,000 บาท	4(33.3)	18(17.1)	51(22.7)	
- 50,001 – 100,000 บาท	-	33(31.4)	30(13.3)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	8(7.6)	7(3.1)	
-ปี 2551	7 (4.3)	64 (39.0)	93 (56.7)	164 (100.0)
- 30.000 – 50,000 บาท	4(33.3)	15(14.3)	49(21.8)	
- 50,001 – 100,000 บาท	-	35(33.3)	35(15.6)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	14(13.3)	9(4.0)	

ตารางที่ 4.24 งบลงทุน (ค่าซ่อมแซม) จำแนกตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

งบประมาณค่าซ่อมแซม	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
-ปี 2552	7 (4.3)	59 (36.4)	96 (59.3)	162 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	4(33.3)	17(16.2)	51(22.7)	
- 50,001 – 100,000 บาท	-	33(31.4)	35(15.6)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	9(8.6)	10(4.4)	
-ปี 2553	7 (4.2)	68 (40.5)	93 (55.3)	168 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	4(33.3)	17(16.2)	44(19.6)	
- 50,001 – 100,000 บาท	-	35(33.3)	36(16.0)	
- 100,001 – 200,000 บาทขึ้นไป	3(25.0)	16(15.2)	13(5.8)	

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ปีพ.ศ. 2548 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 4 โรงโรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 จำนวน 30 โรง และโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 52 โรงปีพ.ศ. 2549 โรงเรียนขนาดใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 4 โรง โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 จำนวน 30 โรงและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 48 โรง ปีพ.ศ. 2550 โรงเรียนขนาดใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 4 โรงโรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000บาท จำนวน 33 โรงและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 51 โรง ปีพ.ศ. 2551 โรงเรียนขนาดใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 4 โรง โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท จำนวน 35 โรงและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 49 โรง ปีพ.ศ. 2552 โรงเรียนขนาดใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 4 โรง โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 จำนวน 33 โรงและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 51 โรง ปีพ.ศ. 2553 โรงเรียนขนาดใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 4 โรง โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 จำนวน 35 โรงและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 44 โรง

ตารางที่ 4.25 ความเพียงพอของงบประมาณ จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ความเพียงพอของเงิน งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
2548	9 (4.7)	71 (37.2)	111 (58.1)	191 (100.0)
- เพียงพอ	3(25.0)	12(11.4)	25(11.1)	
- ไม่เพียงพอ	6(50.0)	59(56.2)	86(38.2)	
2549	9 (4.6)	72 (37.1)	113 (58.3)	194 (100.0)
- เพียงพอ	3(25.0)	16(15.2)	22(9.8)	
- ไม่เพียงพอ	6(50.0)	56(53.3)	91(40.4)	
2550	9 (4.5)	76 (38.2)	114 (57.3)	199 (100.0)
- เพียงพอ	3(25.0)	22(21.0)	23(10.2)	
- ไม่เพียงพอ	6(50.0)	54(51.4)	91(40.4)	
2551	10 (5.1)	73 (37.4)	112 (57.5)	195 (100.0)
- เพียงพอ	3(25.0)	18(17.1)	27(12.0)	
- ไม่เพียงพอ	7(58.3)	55(52.4)	85(37.8)	
2552	10 (5.0)	75 (37.3)	116 (57.7)	201 (100.0)
- เพียงพอ	3(25.0)	18(17.1)	29(12.9)	
- ไม่เพียงพอ	7(58.3)	57(54.3)	87(38.7)	
2553	10 (5.0)	74 (36.6)	118 (58.4)	202 (100.0)
- เพียงพอ	3(25.0)	21(20.0)	30(13.3)	
- ไม่เพียงพอ	7(58.3)	53(50.5)	88(39.1)	

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ความพอเพียงของเงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรในปีพ.ศ. 2548 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ ไม่พอเพียง จำนวน 6 โรง โรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่ ไม่พอเพียง จำนวน 59 โรงและโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ไม่พอเพียง จำนวน 86 โรง ปีพ.ศ. 2549 โรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ ไม่พอเพียง จำนวน 6 โรง โรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่ ไม่พอเพียง จำนวน 56 โรงและโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ไม่พอเพียง จำนวน 91 โรง ปีพ.ศ. 2550 โรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ ไม่พอเพียง จำนวน 6 โรง โรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่ ไม่พอเพียง จำนวน 54 โรงและโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ไม่พอเพียง จำนวน 91 โรง ปีพ.ศ. 2551 โรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ ไม่พอเพียง จำนวน 7 โรง โรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่ ไม่พอเพียง จำนวน 55 โรงและโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ไม่พอเพียง จำนวน 85 โรง ปีพ.ศ. 2552 โรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ ไม่พอเพียง จำนวน 7 โรง โรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่ ไม่พอเพียงจำนวน 57 โรงและโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ไม่พอเพียง จำนวน 87 โรง ปีพ.ศ. 2553 โรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ ไม่พอเพียง จำนวน 7 โรง โรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่ ไม่พอเพียง จำนวน 53 โรงและโรงเรียนขนาด

เล็ก ส่วนใหญ่ไม่พอเพียง จำนวน 88 โรงเรียน จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษามีไม่มีความเพียงพอต่อการบริหารเงินงบประมาณเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้วิธีการในการระดมทุนแหล่งอื่นๆหรือด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อนำเงินที่ได้มาใช้จ่ายเพิ่มเติม

ตารางที่ 4.26 วิธีการระดมทุนจำแนกตามขนาดโรงเรียน

วิธีการระดมของโรงเรียน	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรงเรียน (ร้อยละ))	โรงเรียนขนาดกลาง (โรงเรียน (ร้อยละ))	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรงเรียน (ร้อยละ))	รวม (โรงเรียน (ร้อยละ))
1.การทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษา				
- 30,000 – 50,000 บาท	9	70	111	190(100.0)
- 50,001 – 100,000 บาท	2(16.7)	42(40.0)	50(22.2)	
- 100,001 – 200,000 บาท	7(58.3)	23(21.9)	53(23.6)	
	-	5(4.8)	8(3.6)	
2.ได้รับจากมูลนิธิของวัดที่สนับสนุนทางการศึกษา	6	41	68	115(100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	6(50.0)	29(27.6)	45(20.0)	
- 50,001 – 100,000 บาท	-	7(6.7)	18(8.0)	
- 100,001 – 200,000 บาท	-	5(4.8)	5(2.2)	
3.ได้รับจากผู้อุปถัมภ์ทุนการศึกษาพระภิกษุสามเณร	9	55	84	148(100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	7(58.3)	38(36.2)	65(28.9)	
- 50,001 – 100,000 บาท	2(16.7)	13(12.4)	17(7.6)	
- 100,001 – 200,000 บาท	-	4(3.8)	2(.9)	
4.ได้รับจากกองทุนการศึกษาของวัด	7 (5.9)	42 (35.3)	70 (58.8)	119 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	6(50.0)	31(29.5)	51(22.7)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	10(9.5)	15(6.7)	
- 100,001 – 200,000 บาท	-	1(1.0)	4(1.8)	
5.ได้รับจากการสนับสนุนของชุมชน	8 (5.6)	53 (37.1)	82 (57.3)	143 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	6(50.0)	38(36.2)	56(24.9)	
- 50,001 – 100,000 บาท	2(16.7)	13(12.4)	24(10.7)	
- 100,001 – 200,000 บาท	-	2(1.9)	2(.9)	

ตารางที่ 4.26 วิธีการระดมทุนจำแนกตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

วิธีระดมทุนของโรงเรียน	โรงเรียนขนาดใหญ่ (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดกลาง (โรง) (ร้อยละ)	โรงเรียนขนาดเล็ก (โรง) (ร้อยละ)	รวม (โรง) (ร้อยละ)
6. ได้รับจากโครงการเพื่อเด็กและ เยาวชนในถิ่นทุรกันดารของ สมเด็จพระเทพฯ	6 (6.4)	35 (37.2)	53 (56.4)	94 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	5(41.7)	27(25.7)	36(16.0)	
- 50,001 – 100,000 บาท	1(8.3)	7(6.7)	16(7.1)	
- 100,001 – 200,000 บาท	-	1(1.0)	1(4)	
7. ได้รับการสนับสนุนจากองค์กร บริหารส่วนท้องถิ่น	7 (6.3)	43 (38.7)	61 (55.0)	111 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	1(8.3)	12(11.4)	13(5.8)	
- 50,001 – 100,000 บาท	-	1(1.0)	1(4)	
- 100,001 – 200,000 บาท				
8. ได้รับการสนับสนุนจาก องค์กรระหว่างประเทศ	2 (3.4)	24 (42.4)	32 (55.2)	58 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	2(16.7)	20(19.0)	25(11.1)	
- 50,001 – 100,000 บาท	-	3(2.9)	7(3.1)	
- 100,001 – 200,000 บาท	-	1(1.0)	-	
9. อื่น ๆ	1 (1.2)	31 (36.9)	52 (61.9)	84 (100.0)
- 30,000 – 50,000 บาท	1(8.3)	13(12.4)	25(11.1)	
- 50,001 – 100,000 บาท	-	14(13.3)	16(7.1)	
- 100,001 – 200,000 บาท	-	4(3.8)	11(4.9)	

จากตารางที่ 4.26 พบว่า วิธีการระดมทุนโดยการทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษาของโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ ได้รับอยู่ระหว่าง 50,001-100,000 มี 7 โรง โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 42 โรงและ โรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 53 โรง ได้รับจากมูลนิธิของวัดที่สนับสนุนทางการศึกษาของโรงเรียนทั้งสามขนาดส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 6 โรง โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนเล็กจำนวน 29 โรง และจำนวน 45 โรงตามลำดับ ได้รับจากผู้อุปถัมภ์ทุนการศึกษาพระภิกษุสามเณรของโรงเรียนทั้งสามขนาดส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 7 โรง โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนเล็กจำนวน 38 โรงและจำนวน 65 โรงตามลำดับได้รับจากกองทุนการศึกษาของวัดของโรงเรียนทั้งสามขนาดส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 6 โรง โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนเล็กจำนวน 31 โรง และจำนวน 51 โรง

ตามลำดับ ได้รับจากการสนับสนุนของชุมชนของโรงเรียนทั้งสามขนาดส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 6 โรงเรียน ขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 38 โรงเรียน และจำนวน 56 โรงเรียนตามลำดับ ได้รับจากโครงการเพื่อเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารของสมเด็จพระเทพฯของโรงเรียนทั้งสามขนาดส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 5 โรงเรียน ขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 27 โรงเรียน และจำนวน 36 โรงเรียนตามลำดับ ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นของโรงเรียนทั้งสามขนาดส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 6 โรงเรียน ขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 30 โรงเรียนและจำนวน 47 โรงเรียนตามลำดับ ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรระหว่างประเทศของโรงเรียนทั้งสามขนาดส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน ขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 20 โรงเรียน และจำนวน 25 โรงเรียนตามลำดับ อื่นๆ ของโรงเรียนขนาดใหญ่ อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 1 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง อยู่ระหว่าง 50,001-100,000 จำนวน 14 โรงเรียนและโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท จำนวน 25 โรงเรียน

ตารางที่ 4.27 ความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ความคิดเห็น	\bar{x}	SD	โรงเรียนขนาดใหญ่		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดเล็ก	
			\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD
1. โรงเรียนของท่านได้รับเงินงบประมาณจากต้นสังกัดตามระยะเวลาการจัดสรรของงบประมาณ	2.56	1.82	3.58	1.73	3.00	1.60	2.30	1.87
2. ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นจริงของโรงเรียนของท่านเหมาะสมกับเงินงบประมาณที่ได้รับ	2.21	1.67	2.83	1.52	2.60	1.47	1.99	1.72
3. โรงเรียนของท่านได้รับการสนับสนุนเงินนอกงบประมาณจากแหล่งอื่นๆเช่น ประชาชน ชุมชน และมูลนิธิ เป็นต้น	1.62	1.42	2.08	1.44	1.79	1.31	1.51	1.45
4. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้จัดสรรเงินงบประมาณให้แก่โรงเรียนของท่านเหมาะสมในการใช้จ่ายเพื่อการจัดการศึกษา	2.10	1.59	2.92	1.56	2.50	1.46	1.88	1.59

ตารางที่ 4.27 ความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

ความคิดเห็น	\bar{x}	SD	โรงเรียนขนาดใหญ่		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดเล็ก	
			\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD
5. การจัดสรรงบประมาณเหมาะสมกับสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนของโรงเรียน	1.90	1.53	2.25	1.35	2.27	1.38	1.84	1.58
6. ค่าตอบแทนบุคลากรครูที่ได้รับจากการจัดสรรงบประมาณมีความเหมาะสม	1.80	1.42	1.83	1.11	2.18	1.36	1.62	1.43
7. เงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีความเพียงพอต่อการบริหารจัดการของโรงเรียน	1.87	1.47	2.50	1.62	2.23	1.38	1.66	1.46
8. เงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีความเป็นธรรมต่อการบริหารของโรงเรียนของท่าน	2.12	1.62	2.75	1.48	2.42	1.49	1.95	1.65
9. เงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนของท่าน	2.28	1.75	2.92	1.56	2.62	1.58	2.09	1.80
10. โรงเรียนของท่านมีการใช้ทรัพยากรการเงินจากแหล่งทุนภายนอกได้เหมาะสมและสอดคล้องกับการจัดการศึกษา	2.13	1.64	2.75	1.54	2.48	1.52	1.94	1.66
11. ขั้นตอนการเบิกจ่ายคล่องตัวไม่ล่าช้า	2.19	1.72	2.92	1.44	2.51	1.69	2.00	1.70
12. การบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนของท่านเป็นไปตามระเบียบที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด	2.62	1.88	3.50	1.73	3.04	1.73	2.38	1.91
13. การใช้จ่ายเงินงบประมาณของโรงเรียนที่ได้รับการจัดสรรเป็นไปอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้	2.83	2.01	3.67	1.77	3.25	1.81	2.60	2.07
14. การผ่านการประเมินผลทางการศึกษาที่ทำให้โรงเรียนมีคุณภาพเป็นเพราะการบริหารทรัพยากรการเงินอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล	2.52	1.87	3.50	1.78	3.00	1.71	2.24	1.89
15. ความคล่องตัวในการบริหารทรัพยากรการเงินเป็นการสร้างบรรยากาศการทำงานของคนในองค์กร	2.58	1.91	3.33	1.61	3.07	1.75	2.32	1.94

ตารางที่ 4.27 ความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

ความคิดเห็น	\bar{x}	SD	โรงเรียนขนาดใหญ่		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดเล็ก	
			\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD
16.บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนของท่านมีความพึงพอใจต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน	2.45	1.80	3.17	1.58	2.89	1.65	2.21	1.83
17.คณะกรรมการสถานศึกษามีความพึงใจต่อการดำเนินการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนของท่าน	2.54	1.86	3.25	1.60	2.96	1.69	2.31	1.90
ความคิดเห็นเฉลี่ยรวม	2.26	1.55	2.93	1.43	2.63	1.37	2.05	1.60

จากตารางที่ 4.27 ความคิดเห็นของโรงเรียนต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเกี่ยวกับเงินงบประมาณที่ได้รับจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีรายละเอียดดังนี้

1) การได้รับงบประมาณจากต้นสังกัด พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.58 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30 ตามลำดับ

2) ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงเหมาะสมกับงบประมาณที่ได้รับ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.83 โรงเรียนขนาดกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.60 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.99 ตามลำดับ

3) โรงเรียนได้รับการสนับสนุนเงินนอกงบประมาณจากแหล่งอื่นๆเช่น ประชาชน ชุมชน และมูลนิธิ เป็นต้นพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.08 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.79 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.51 ตามลำดับ

4) สำนักงานพระพุทธ ศาสนาแห่งชาติได้จัดสรรเงินงบประมาณให้แก่โรงเรียนเหมาะสมในการใช้จ่ายเพื่อการจัดการศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.92 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 2.50 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.88 ตามลำดับ

5) การจัดสรรงบประมาณเหมาะสมกับสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.27 โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.25 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.84 ตามลำดับ

6) ค่าตอบแทนบุคลากรครูที่ได้รับจากการจัดสรรเงินงบประมาณมีความเหมาะสม พบว่า โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับร้อยละ 2.18 โรงเรียนขนาดใหญ่ ค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 1.83 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.62 ตามลำดับ

7) เงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีความเพียงพอต่อการบริหารจัดการของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยของโรงเรียนขนาดใหญ่สูงสุดเท่ากับร้อยละ 2.50 ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยของโรงเรียนขนาดกลาง เท่ากับร้อยละ 2.23 และขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 1.66 ตามลำดับ

8) เงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีความเป็นธรรมต่อการบริหารของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.75 ซึ่งมากกว่าของโรงเรียนขนาดกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.95 ตามลำดับ

9) เงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.92 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.09 ตามลำดับ

10) โรงเรียนมีการใช้ทรัพยากรการเงินจากแหล่งทุนภายนอกได้เหมาะสมและสอดคล้องกับการจัดการศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.75 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.94 ตามลำดับ

11) ขั้นตอนการเบิกจ่ายคล่องตัวไม่ล่าช้า พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับร้อยละ 2.92 โรงเรียนขนาดกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 2.51 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.00 ตามลำดับ

12) การบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนเป็นไปตามระเบียบที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.50 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 3.04 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38 ตามลำดับ

13) การใช้จ่ายเงินงบประมาณของโรงเรียนที่ได้รับการจัดสรรเป็นไปอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.67 โรงเรียนขนาดกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 3.25 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.60 ตามลำดับ

14) การผ่านการประเมินผลทางการศึกษาที่ทำให้โรงเรียนมีคุณภาพเป็นเพราะการบริหารทรัพยากรการเงินอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับร้อยละ 3.50 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.24 ตามลำดับ

15) ความคล่องตัวในการบริหารทรัพยากรการเงินเป็นการสร้างบรรยากาศการทำงานของคนในองค์กร พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.33 โรงเรียนขนาดกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.32 ตามลำดับ

16) บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนมีความพึงพอใจต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.17 โรงเรียนขนาดกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.21 ตามลำดับ

17) คณะกรรมการสถานศึกษามีความพึงใจต่อการดำเนินการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับร้อยละ 3.25 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 และ โรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 ตามลำดับ

ทั้งนี้ หากพิจารณาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของประเด็นที่ศึกษาทั้งหมด โรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 2.93 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 2.63 และ โรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 2.05 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.28 ความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ความคิดเห็น	\bar{x}	SD	โรงเรียนขนาดใหญ่		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดเล็ก	
			\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD
1. ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะความเป็นผู้นำ	2.73	1.96	3.50	1.67	3.30	1.83	2.42	1.96
2. ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำในการจัดหาเงินงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน	2.68	1.92	3.33	1.72	3.14	1.77	2.44	1.94
3. ผู้บริหารโรงเรียนมีการกระจายอำนาจการบริหารเงินงบประมาณโดยให้บุคลากรได้มีส่วนร่วม	2.72	1.92	3.33	1.72	3.14	1.70	2.49	1.99
4. ผู้บริหารโรงเรียนมีการพัฒนาบุคลากรในด้านการเงินอย่างต่อเนื่อง	2.65	1.90	3.25	1.71	3.17	1.76	2.37	1.90
5. ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเงินงบประมาณของโรงเรียน	2.43	1.83	2.92	1.62	2.90	1.70	2.18	1.85
6. บุคลากรโรงเรียนของท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพการบริหารเงินงบประมาณของโรงเรียน	2.56	1.85	3.33	1.67	3.01	1.69	2.32	1.89
7. ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน	2.71	1.96	3.42	1.78	3.16	1.83	2.46	1.98
8. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและระดมทุนจากแหล่งอื่นๆ แก่โรงเรียนของท่าน	2.30	1.73	2.75	1.48	2.71	1.64	2.08	1.74
9. ผู้บริหารโรงเรียนสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน	2.67	1.92	3.42	1.67	3.11	1.78	2.42	1.94

ตารางที่ 4.28 ความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

ความคิดเห็น	\bar{x}	SD	โรงเรียนขนาดใหญ่		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดเล็ก	
			\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD
10.ผู้บริหารโรงเรียนมีความเป็นอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจในเงินงบประมาณ	2.65	1.93	2.92	1.73	3.09	1.78	2.43	1.97
11.ชุมชนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาระดับพื้นฐานของโรงเรียนของท่าน	2.59	1.87	3.17	1.64	2.97	1.70	2.38	1.92
12.บุคลากรของโรงเรียนของท่านมีความรู้หลักการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน	2.55	1.81	3.25	1.60	3.01	1.62	2.29	1.82
13.โครงสร้างการบริหารโรงเรียนเอื้อต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนของท่าน	2.60	1.85	3.17	1.69	3.03	1.66	2.37	1.90
14.สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติช่วยส่งเสริมพัฒนามูลุการครูในด้านการบริหารทรัพยากรการเงินในโรงเรียนของท่าน	2.31	1.74	2.92	1.56	2.61	1.57	2.13	1.80
15.โรงเรียนของท่านได้รับการสนับสนุนด้านเงินงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นหรืออปท.	1.53	1.46	2.17	1.46	1.83	1.43	1.36	1.44
16.คุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรของโรงเรียนมีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน	2.56	1.92	3.17	1.69	2.99	1.78	2.33	1.95
17.โรงเรียนของท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษาของคนในสังคม	2.82	2.00	3.58	1.78	3.24	1.81	2.58	2.06
18.สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเข้าใจสภาพการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนของท่าน	2.50	1.83	3.92	1.56	2.82	1.67	2.32	1.88
19. ความมั่นคงในอาชีพของบุคลากรมีผลต่อคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนของท่าน	2.26	1.86	2.83	1.94	2.66	1.73	2.05	1.87
ความคิดเห็นเฉลี่ยรวม	2.52	1.73	3.12	1.54	2.94	1.53	2.29	1.79

จากตารางที่ 4.28 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีดังนี้

- 1) ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำสูงสุดเท่ากับ 3.50 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42 ตามลำดับ
- 2) ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำในการจัดหาเงินงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.33 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44 ตามลำดับ
- 3) ผู้บริหารโรงเรียนมีการกระจายอำนาจการบริหารเงินงบประมาณ โดยให้บุคลากรได้มีส่วนร่วม พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.33 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.49 ตามลำดับ
- 4) ผู้บริหารโรงเรียนมีการพัฒนาบุคลากรในด้านการเงินอย่างต่อเนื่อง พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.25 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 3.17 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37 ตามลำดับ
- 5) ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเงินงบประมาณของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.92 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.18 ตามลำดับ
- 6) บุคลากรโรงเรียนของท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพการบริหารเงินงบประมาณของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยของโรงเรียนขนาดใหญ่สูงสุดเท่ากับร้อยละ 3.33 ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยของโรงเรียนขนาดกลาง เท่ากับร้อยละ 3.01 และขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 2.32 ตามลำดับ
- 7) ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.42 โรงเรียนขนาดกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 ตามลำดับ
- 8) ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและระดมทุนจากแหล่งอื่นๆ แก่โรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.75 โรงเรียนขนาดกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 ตามลำดับ
- 9) ผู้บริหารโรงเรียนสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.42 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42 ตามลำดับ
- 10) ผู้บริหารโรงเรียนมีความเป็นอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจในเงินงบประมาณ พบว่า โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.09 โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 ตามลำดับ

11) ชุมชนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาระดับพื้นฐานของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.17 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38 ตามลำดับ

12) บุคลากรของโรงเรียนมีความรู้หลักการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.25 โรงเรียนขนาดกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.29 ตามลำดับ

13) โครงสร้างการบริหารโรงเรียนเอื้อต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.17 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37 ตามลำดับ

14) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติช่วยส่งเสริมพัฒนาบุคลากรครูในด้านการบริหารทรัพยากรการเงินในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.92 โรงเรียนขนาดกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.13

15) โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านเงินงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นหรืออปท. พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.17 โรงเรียนขนาดกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.83 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.36 ตามลำดับ

16) คุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรของโรงเรียนมีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.17 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 ตามลำดับ

17) โรงเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษาของคนในสังคม พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.58 โรงเรียนขนาดกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 ตามลำดับ

18) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเข้าใจสภาพการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.12 โรงเรียนขนาดกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.32 ตามลำดับ

19) ความมั่นคงในอาชีพของบุคลากรมีผลต่อคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.92 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.29 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.29 ความคิดเห็นต่อการดำเนินการงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ความคิดเห็น	โรงเรียนขนาดใหญ่				โรงเรียนขนาดกลาง				โรงเรียนขนาดเล็ก			
	การดำเนินงาน		ผู้รับผิดชอบดำเนินงาน		การดำเนินงาน		ผู้รับผิดชอบดำเนินการ		การดำเนินงาน		ผู้รับผิดชอบดำเนินงาน	
	มี (โรงเรียน)	ไม่มี (โรงเรียน)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ	มี (โรงเรียน)	ไม่มี (โรงเรียน)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ	มี (โรงเรียน)	ไม่มี (โรงเรียน)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ
1.การบริหารจัดการงบประมาณ												
- โรงเรียนมีการวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงินด้วยการกำหนดนโยบายงบประมาณแต่ละปี	10 (83.3)	-	5 (41.7)	2 (16.7)	67 (63.8)	13 (12.4)	51 (48.6)	26 (24.8)	118 (52.4)	17 (7.6)	69 (30.7)	54 (24.0)
- โรงเรียนของท่านมีการวางแผนการจัดสรรงบประมาณ	8 (66.7)	2 (16.7)	4 (33.3)	3 (25.0)	68 (64.8)	12 (11.4)	44 (41.9)	28 (26.7)	115 (51.1)	14 (6.2)	70 (31.1)	39 (17.3)
- โรงเรียนของท่านมีการวางแผนกลยุทธ์การจัดการงบประมาณ	11 (91.7)	-	9 (75.0)	3 (25.0)	87 (82.9)	14 (13.3)	54 (51.4)	33 (31.4)	165 (73.3)	45 (20.0)	92 (40.9)	77 (34.2)
- โรงเรียนของท่านมีการจัดทำงบประมาณทั้งในระยะสั้น กลาง และยาว	11 (91.7)	-	7 (58.3)	1 (8.3)	75 (71.4)	25 (23.8)	44 (41.9)	14 (13.3)	143 (63.6)	66 (29.3)	82 (36.4)	38 (16.9)
- โรงเรียนของท่านมีการทำปฏิทินการจัดทำงบประมาณ	10 (83.3)	-	9 (75.0)	-	71 (67.6)	28 (26.7)	51 (48.6)	10 (9.5)	137 (60.9)	73 (32.4)	85 (37.8)	36 (16.0)
- โรงเรียนของท่านมีการกำหนดผู้รับผิดชอบอนุมัติงบประมาณตามแผนที่กำหนด	11 (91.7)	-	8 (66.7)	2 (16.7)	87 (82.9)	8 (7.6)	68 (64.8)	12 (11.4)	170 (75.6)	29 (12.9)	119 (52.9)	42 (18.7)
- โรงเรียนของท่านมีการกำหนดวิธีประมาณการรายได้-รายจ่าย	11 (91.7)	-	8 (66.7)	2 (16.7)	85 (81.0)	11 (10.5)	60 (57.1)	12 (11.4)	171 (76.0)	40 (17.8)	110 (48.9)	39 (17.3)

ตารางที่ 4.29 ความคิดเห็นต่อการดำเนินการงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

ความคิดเห็น	โรงเรียนขนาดใหญ่				โรงเรียนขนาดกลาง				โรงเรียนขนาดเล็ก			
	การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบดำเนินการ		การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบดำเนินการ		การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบดำเนินการ	
	มี (จำนวน ร้อยละ)	ไม่มี (จำนวน ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ	มี (จำนวน ร้อยละ)	ไม่มี (จำนวน ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ	มี (จำนวน ร้อยละ)	ไม่มี (จำนวน ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ
- โรงเรียนของท่านมีการกำหนดผลผลิตผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายเงินงบประมาณ	8 (66.7)	4 (33.3)	7 (58.3)	1 (8.3)	72 (68.6)	27 (25.7)	49 (46.7)	19 (18.1)	142 (63.1)	71 (31.6)	83 (36.9)	42 (18.7)
- โรงเรียนของท่านมีการปรับปรุงแผนงบประมาณ	8 (66.7)	4 (33.3)	7 (58.3)	1 (8.3)	89 (84.8)	11 (10.5)	57 (54.3)	17 (16.2)	173 (76.9)	39 (17.3)	96 (42.7)	48 (21.3)
- โรงเรียนของท่านมีการทบทวนแผนงบประมาณ	7 (58.3)	5 (41.7)	8 (66.7)	- -	81 (77.1)	19 (18.1)	54 (51.4)	15 (14.3)	158 (70.2)	53 (23.6)	91 (40.4)	49 (21.8)

จากตารางที่ 4.29 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นการดำเนินการของโรงเรียนของการบริหารจัดการงบประมาณมีรายละเอียดดังนี้

1.1) โรงเรียนมีการวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงินด้วยการกำหนดนโยบายงบประมาณแต่ละปี พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 83.3 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 63.8 และไม่ดำเนินการร้อยละ 12.4 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 52.4 และไม่ดำเนินการร้อยละ 7.6 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

1.2) โรงเรียนมีการวางแผนการจัดสรรงบประมาณ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 66.7 และไม่ดำเนินการร้อยละ 16.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 64.8 และไม่ดำเนินการร้อยละ 11.4 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 51.1 และไม่ดำเนินการร้อยละ 6.2 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

1.9) โรงเรียนมีการปรับปรุงแผนงบประมาณ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 66.7 และไม่ดำเนินการร้อยละ 33.3 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 84.8 และไม่ดำเนินการร้อยละ 10.5 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 76.9 และไม่ดำเนินการร้อยละ 17.3 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

1.10) โรงเรียนมีการทบทวนแผนงบประมาณ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 58.3 และไม่ดำเนินการร้อยละ 41.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการทั้งหมด โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 77.1 และไม่ดำเนินการร้อยละ 18.1 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 70.2 และไม่ดำเนินการร้อยละ 23.6 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

ตารางที่ 4.30 ความคิดเห็นต่อการควบคุมกำกับการใช้งบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ความคิดเห็น	โรงเรียนขนาดใหญ่				โรงเรียนขนาดกลาง				โรงเรียนขนาดเล็ก			
	การดำเนินงาน		ผู้รับผิดชอบดำเนินงาน		การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบดำเนินงาน		การดำเนินงาน		ผู้รับผิดชอบดำเนินงาน	
	มี (จำนวน) (ร้อยละ)	ไม่มี (จำนวน) (ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ	มี (จำนวน) (ร้อยละ)	ไม่มี (จำนวน) (ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ	มี (จำนวน) (ร้อยละ)	ไม่มี (จำนวน) (ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ
2. การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ	9	3	7	3	85	15	55	28	161	42	87	71
- การวางระบบการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณ	(75.0)	(25.0)	(58.3)	(25.0)	(81.0)	(14.3)	(52.4)	(26.7)	(71.6)	(18.7)	(38.7)	(31.6)
- การติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์	9	3	7	2	88	12	59	17	163	38	98	58
	(75.0)	(25.0)	(58.3)	(16.7)	(83.8)	(11.4)	(56.2)	(16.2)	(72.4)	(16.9)	(43.6)	(25.8)

ตารางที่ 4.30 ความคิดเห็นต่อการควบคุมกำกับการใช้งบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
จำแนกตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

ความคิดเห็น	โรงเรียนขนาดใหญ่				โรงเรียนขนาดกลาง				โรงเรียนขนาดเล็ก			
	การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ		การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ		การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ	
	มี (จำนวน) (ร้อยละ)	ไม่มี (จำนวน) (ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ	มี (จำนวน) (ร้อยละ)	ไม่มี (จำนวน) (ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ	มี (จำนวน) (ร้อยละ)	ไม่มี (จำนวน) (ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ
- การรายงานข้อมูลเกี่ยวกับรายรับ - รายจ่ายของโรงเรียนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด	9 (75.0)	2 (16.7)	7 (58.3)	1 (8.3)	94 (89.5)	5 (4.8)	61 (58.1)	15 (14.3)	179 (79.6)	25 (11.1)	109 (48.4)	44 (19.6)
- การกำหนดผู้ตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินของโรงเรียน	10 (83.3)	1 (8.3)	8 (66.7)	1 (8.3)	81 (77.1)	17 (16.2)	61 (58.1)	15 (14.3)	147 (65.3)	55 (24.4)	107 (47.6)	44 (19.6)
- การวางระบบจัดการเกี่ยวกับบัญชีการบริหารทรัพยากรการเงิน	11 (91.7)	-	9 (75.0)	2 (16.7)	83 (79.0)	10 (9.5)	64 (61.0)	18 (17.1)	161 (71.6)	36 (16.0)	109 (48.4)	53 (23.6)

จากตารางที่ 4.30 ความคิดเห็นของโรงเรียนต่อการควบคุมกำกับการใช้งบประมาณมีรายละเอียดดังนี้

2.1) การวางระบบการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 75.0 และไม่ดำเนินการร้อยละ 25.0 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 81.0 และไม่ดำเนินการร้อยละ 14.3 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 71.6 และไม่ดำเนินการร้อยละ 18.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

2.2) การติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 75.0 และไม่ดำเนินการร้อยละ 25.0 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 83.8 และไม่ดำเนินการร้อยละ 11.4 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการ

ดำเนินการร้อยละ 72.4 และไม่ดำเนินการร้อยละ 16.9 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

2.3) การรายงานข้อมูลเกี่ยวกับรายรับ – รายจ่ายของโรงเรียนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 75.0 และไม่ดำเนินการร้อยละ 16.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 89.5 และไม่ดำเนินการร้อยละ 4.8 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 79.6 และไม่ดำเนินการร้อยละ 11.1 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

2.4) การกำหนดผู้ตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 83.3 และไม่ดำเนินการร้อยละ 8.3 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 77.1 และไม่ดำเนินการร้อยละ 16.2 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 65.3 และไม่ดำเนินการร้อยละ 24.4 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

2.5) การวางระบบจัดการเกี่ยวกับบัญชีการบริหารทรัพยากรการเงิน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 91.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 79.0 และไม่ดำเนินการร้อยละ 9.5 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 71.6 และไม่ดำเนินการร้อยละ 16.0 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

ตารางที่ 4.31 ความคิดเห็นของท่านต่อการประเมินผลการใช้งบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ความคิดเห็น	โรงเรียนขนาดใหญ่				โรงเรียนขนาดกลาง				โรงเรียนขนาดเล็ก			
	การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ		การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ		การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ	
	มี (จำนวน ร้อยละ)	ไม่มี (จำนวน ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ	มี (จำนวน ร้อยละ)	ไม่มี (จำนวน ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ	มี (จำนวน ร้อยละ)	ไม่มี (จำนวน ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ
3. การประเมินผลการใช้งบประมาณ												
- การคิดต้นทุน-ผลผลิตของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงของแต่ละโครงการ/กิจกรรม	9 (75.0)	2 (16.7)	7 (58.3)	1 (8.3)	70 (66.7)	29 (27.6)	47 (44.8)	13 (12.4)	120 (53.3)	80 (35.6)	73 (32.4)	44 (19.6)
- การประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น	9 (75.0)	2 (16.7)	7 (58.3)	2 (16.7)	76 (72.4)	22 (21.0)	47 (44.8)	17 (16.2)	137 (60.9)	62 (27.6)	77 (34.2)	52 (23.1)
- การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีโดยมีข้อมูลสถานะการเงินของโรงเรียน	11 (91.7)		8 (66.7)	2 (16.7)	91 (86.7)	7 (6.7)	61 (58.1)	18 (17.1)	177 (78.7)	24 (10.7)	116 (51.6)	52 (23.1)

จากตารางที่ 4.31 ความคิดเห็นของโรงเรียนต่อการประเมินผลการใช้งบประมาณ มีรายละเอียดดังนี้

3.1) การคิดต้นทุน-ผลผลิตของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงของแต่ละโครงการ/กิจกรรม พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 75.0 และไม่ดำเนินการร้อยละ 16.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 66.7 และไม่ดำเนินการร้อยละ 27.6 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 53.3 และไม่ดำเนินการร้อยละ 35.6 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

3.2) การประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 75.0 และไม่ดำเนินการร้อยละ 16.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 72.4 และไม่ดำเนินการร้อยละ 21.0 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 60.9 และไม่ดำเนินการร้อยละ 27.6 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

3.3) การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีโดยมีข้อมูลสถานะการเงินของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 91.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่า

ผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 86.7 และไม่ดำเนินการร้อยละ 6.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการ

ตอนที่ 2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

2.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ด้านภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน การกระจายอำนาจการบริหารและความมีอิสระคล่องตัว แสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 4.32 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินด้านภาวะผู้นำ จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ประเด็นที่ศึกษา	โรงเรียนขนาดใหญ่		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดเล็ก	
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD
1. ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะความเป็นผู้นำ	3.50	1.67	3.30	1.83	2.42	1.96
2. ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำในการจัดหางบประมาณในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน	3.33	1.72	3.14	1.77	2.44	1.94
3. ผู้บริหารโรงเรียนมีการพัฒนาบุคลากรในด้านการเงินอย่างต่อเนื่อง	3.25	1.71	3.17	1.76	2.37	1.90
4. ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน	3.42	1.78	3.16	1.83	2.46	1.98
5. ความมั่นคงในอาชีพของบุคลากรมีผลต่อคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนของท่าน	2.83	1.94	2.66	1.73	2.05	1.87
ผลรวมค่าเฉลี่ย	3.27	1.60	3.09	1.62	2.35	1.85

จากตารางที่ 4.32 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะความเป็นผู้นำ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โรงเรียนขนาดใหญ่เฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.50 โรงเรียนขนาดกลางเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30

2) ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำในการจัดหาเงินงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44

3) ผู้บริหารโรงเรียนมีการพัฒนาบุคลากรในด้านการเงินอย่างต่อเนื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่จะส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ด้านการเงิน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 ขนาดกลางเท่ากับร้อยละ 3.17 และขนาดเล็กเท่ากับร้อยละ 2.37

4) ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนซึ่งเป็นส่วนที่แสดงถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารที่จะให้โรงเรียนมีความเข้าใจกับการบริหารทรัพยากรการเงินอย่างคุ้มค่า พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46

5) ความมั่นคงในอาชีพของบุคลากรมีผลต่อคุณภาพทางการศึกษาซึ่งผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะต้องใช้วิสัยใจเพื่อแก้ไขปัญหาในคำครองชีพของบุคลากร พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 โรงเรียนขนาดกลางมีค่าเท่ากับ 2.94 และโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.29

ตารางที่ 4.33 ปัจจัยที่ผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ประเด็นที่ศึกษา	โรงเรียนขนาดใหญ่		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดเล็ก	
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD
1. โรงเรียนของท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษาของคนในสังคม	3.58	1.78	3.24	1.81	2.58	2.06
2. โรงเรียนของท่านได้รับการสนับสนุนด้านเงินงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	2.17	1.46	1.83	1.43	1.36	1.44
3. ชุมชนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาในระดับพื้นฐานของโรงเรียนของท่าน	3.17	1.64	2.97	1.70	2.38	1.92
4. ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเงินงบประมาณของโรงเรียน	2.92	1.62	2.90	1.70	2.18	1.85
5. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและระดมทุนจากแหล่งอื่นๆ แก่โรงเรียนของท่าน	2.75	1.48	2.71	1.64	2.08	1.74
ผลรวมค่าเฉลี่ย	2.92	1.49	2.73	1.50	2.12	1.69

จากตารางที่ 4.33 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

1) โรงเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษาของคนในสังคม พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 โรงเรียนขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58

2) โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นหรืออปท.ด้านเงินงบประมาณ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.17 โรงเรียนขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.83 และโรงเรียนขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.36

3) ชุมชนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 โรงเรียนขนาดกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38

4) ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาส่วนร่วมในการบริหารจัดการเงินงบประมาณพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 โรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.18

5) ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและระดมทุนจากแหล่งอื่น ๆ แก่โรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 โรงเรียนขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 และโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08

ตารางที่ 4.34 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินด้านการกระจายอำนาจการบริหาร จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ประเด็นที่ศึกษา	โรงเรียนขนาดใหญ่		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดเล็ก	
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD
1. ผู้บริหารโรงเรียนมีการกระจายอำนาจการบริหารเงินงบประมาณ โดยให้บุคลากรได้มีส่วนร่วม	3.33	1.72	3.14	1.70	2.49	1.99
2. บุคลากรโรงเรียนของท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพการบริหารเงินงบประมาณของโรงเรียน	3.33	1.67	3.01	1.69	2.32	1.89

ตารางที่ 4.34 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินด้านการกระจายอำนาจการบริหารจำแนกตามขนาดโรงเรียน (ต่อ)

ประเด็นที่ศึกษา	โรงเรียนขนาดใหญ่		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดเล็ก	
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD
3. บุคลากรของโรงเรียนของท่านมีความรู้หลักการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน	3.25	1.60	3.01	1.62	2.29	1.82
4. โครงสร้างการบริหารโรงเรียนเอื้อต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนของท่าน	3.17	1.69	3.03	1.66	2.37	1.90
5. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติช่วยส่งเสริมพัฒนาบุคลากรครูในด้านการบริหารทรัพยากรการเงินในโรงเรียนของท่าน	2.92	1.56	2.61	1.57	2.13	1.80
6. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเข้าใจสภาพการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนของท่าน	3.92	1.56	2.82	1.67	2.32	1.88
ผลรวมค่าเฉลี่ย	3.15	1.57	2.94	1.53	2.32	1.82

จากตารางที่ 4.34 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินด้านการกระจายอำนาจการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้บริหารโรงเรียนมีการกระจายอำนาจการบริหารเงินงบประมาณ โดยให้บุคลากรได้มีส่วนร่วม พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 โรงเรียนขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 และโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.49

2) บุคลากรโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพการบริหารเงินงบประมาณของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 โรงเรียนขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 และโรงเรียนขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.32

3) บุคลากรของโรงเรียนมีความรู้หลักการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 โรงเรียนขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 และโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.29

4) โครงสร้างการบริหารโรงเรียนเอื้อต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 โรงเรียนขนาดกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.3

5) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติช่วยส่งเสริมพัฒนาบุคลากรครูในโรงเรียน พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.29 โรงเรียนขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 และโรงเรียนขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.13

6) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเข้าใจสภาพการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.32

ตารางที่ 4.35 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินด้านความอิสระคล่องตัว จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ประเด็นที่ศึกษา	โรงเรียนขนาดใหญ่		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดเล็ก	
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD
1.ผู้บริหารโรงเรียนสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน	3.42	1.67	3.11	1.78	2.42	1.94
2.ผู้บริหารโรงเรียนมีความเป็นอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจในเงินงบประมาณ	2.92	1.73	3.09	1.78	2.43	1.97
3.คุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรของโรงเรียนมีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน	3.17	1.69	2.99	1.78	2.33	1.95
ผลรวมค่าเฉลี่ย	3.17	1.62	3.06	1.68	2.39	1.90

จากตารางที่ 4.35 ปัจจัยที่มีผลการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาด้านความมีอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจ มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้บริหารโรงเรียนสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 โรงเรียนขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 และโรงเรียนขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42

2) ผู้บริหารโรงเรียนมีความเป็นอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจในเงินงบประมาณที่ต้นสังกัดจัดสรรให้ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.39 โรงเรียนขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 และโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43

3) คุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรของโรงเรียนมีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.99 และโรงเรียนขนาดเล็กค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33

ตารางที่ 4.36 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ปัจจัยที่มีผลการบริหารทรัพยากรการเงิน	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย
1.ภาวะผู้นำ	3.27	3.09	2.35
2. การมีส่วนร่วมกับชุมชน	2.92	2.73	2.12
3.การกระจายอำนาจการบริหาร	3.15	2.94	2.32
4. ความมีอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจ	3.17	3.06	2.39

ตารางที่ 4.36 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินจำแนกตามขนาดโรงเรียนมีรายละเอียด ดังนี้ โรงเรียนทั้ง 3 ขนาดมีปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินด้านภาวะผู้นำ โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.27 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 และโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.25 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.92 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 และโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.12 ด้านการกระจายอำนาจการบริหาร โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.15 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 และโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.32 ด้านความมีอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจ โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.17 โรงเรียนขนาดกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 และโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.39

2.2.1 หลักการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในด้านการบริหารเงินงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกการวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงิน ขั้นตอนที่สอง การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ และขั้นที่สาม การประเมินผลการใช้งบประมาณ ดังรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.37 สรุปการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน

การดำเนินงานของโรงเรียน	โรงเรียนขนาดใหญ่				โรงเรียนขนาดกลาง				โรงเรียนขนาดเล็ก			
	การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ		การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ		การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ	
	มี (โรง ร้อยละ)	ไม่มี (โรง ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ	มี (โรง ร้อยละ)	ไม่มี (โรง ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ	มี (โรง ร้อยละ)	ไม่มี (โรง ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ
การบริหารจัดการ งบประมาณ - โรงเรียนของท่านมีการวาง ระบบการบริหารทรัพยากร การเงินด้วยการกำหนดนโยบาย งบประมาณแต่ละปี	10 (83.3)	-	5 (41.7)	2 (16.7)	67 (63.8)	13 (12.4)	51 (48.6)	26 (24.8)	118 (52.4)	17 (7.6)	69 (30.7)	54 (24.0)
- โรงเรียนของท่านมีการวาง แผนการจัดสรรงบประมาณ	8 (66.7)	2 (16.7)	4 (33.3)	3 (25.0)	68 (64.8)	12 (11.4)	44 (41.9)	28 (26.7)	115 (51.1)	14 (6.2)	70 (31.1)	39 (17.3)
- โรงเรียนของท่านมีการวางแผน กลยุทธ์การจัดหางบประมาณ	11 (91.7)	-	9 (75.0)	3 (25.0)	87 (82.9)	14 (13.3)	54 (51.4)	33 (31.4)	165 (73.3)	45 (20.0)	92 (40.9)	77 (34.2)
- โรงเรียนของท่านมีการจัดทำ งบประมาณทั้งในระยะสั้น กลาง และยาว	11 (91.7)	-	7 (58.3)	1 (8.3)	75 (71.4)	25 (23.8)	44 (41.9)	14 (13.3)	143 (63.6)	66 (29.3)	82 (36.4)	38 (16.9)
- โรงเรียนของท่านมีการทำ ปฏิทินการจัดทำงบประมาณ	10 (83.3)	-	9 (75.0)	-	71 (67.6)	28 (26.7)	51 (48.6)	10 (9.5)	137 (60.9)	73 (32.4)	85 (37.8)	36 (16.0)
- โรงเรียนของท่านมีการกำหนด ผู้รับผิดชอบอนุมัติงบประมาณ ตามแผนที่กำหนด	11 (91.7)	-	8 (66.7)	2 (16.7)	87 (82.9)	8 (7.6)	68 (64.8)	12 (11.4)	170 (75.6)	29 (12.9)	119 (52.9)	42 (18.7)
- โรงเรียนของท่านมีการกำหนด วิธีประมาณการรายได้-รายจ่าย	11 (91.7)	-	8 (66.7)	2 (16.7)	85 (81.0)	11 (10.5)	60 (57.1)	12 (11.4)	171 (76.0)	40 (17.8)	110 (48.9)	39 (17.3)
- โรงเรียนของท่านมีการกำหนด ผลผลิต ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการ ใช้จ่ายเงินงบประมาณ	8 (66.7)	4 (33.3)	7 (58.3)	1 (8.3)	72 (68.6)	27 (25.7)	49 (46.7)	19 (18.1)	142 (63.1)	71 (31.6)	83 (36.9)	42 (18.7)
- โรงเรียนของท่านมีการปรับปรุง แผนงบประมาณ	8 (66.7)	4 (33.3)	7 (58.3)	1 (8.3)	89 (84.8)	11 (10.5)	57 (54.3)	17 (16.2)	173 (76.9)	39 (17.3)	96 (42.7)	48 (21.3)
- โรงเรียนของท่านมีการทบทวน แผนงบประมาณ	7 (58.3)	5 (41.7)	8 (66.7)	-	81 (77.1)	19 (18.1)	54 (51.4)	15 (14.3)	158 (70.2)	53 (23.6)	91 (40.4)	49 (21.8)

จากตารางที่ 4.37 สรุปการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในการบริหารทรัพยากรการเงินที่ประกอบด้วยคณะกรรมการ ผู้อำนวยการของโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ดังมีรายละเอียดดังนี้

1) โรงเรียนมีการกำหนดงบประมาณแต่ละปี พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ดำเนินการร้อยละ 83.3 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางดำเนินการร้อยละ 63.8 และไม่ดำเนินการร้อยละ 12.4 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กดำเนินการร้อยละ 52.4

2) โรงเรียนมีการวางแผนการจัดสรรงบประมาณ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 66.7 และไม่ดำเนินการร้อยละ 16.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 64.8 และไม่ดำเนินการร้อยละ 11.4 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 51.1 และไม่ดำเนินการร้อยละ 6.2 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

3) โรงเรียนมีการวางแผนกลยุทธ์การจัดหางบประมาณ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 91.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 82.9 และไม่ดำเนินการร้อยละ 13.3 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 73.3 และไม่ดำเนินการร้อยละ 20.0 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

4) โรงเรียนมีการจัดทำงบประมาณทั้งในระยะเวลาสั้น กลาง และยาว พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 91.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 71.4 และไม่ดำเนินการร้อยละ 23.8 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 63.6 และไม่ดำเนินการร้อยละ 29.3 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

5) โรงเรียนมีการทำปฏิทินการจัดหางบประมาณ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 83.3 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการทั้งหมด โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 67.6 และไม่ดำเนินการร้อยละ 26.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 60.9 และไม่ดำเนินการร้อยละ 32.4 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

6) โรงเรียนมีการกำหนดผู้รับผิดชอบอนุมัติงบประมาณตามแผนที่กำหนด พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 91.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 82.9 และไม่ดำเนินการร้อยละ 7.6 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการ

มากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 75.6 และไม่ดำเนินการร้อยละ 12.9 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

7) โรงเรียนมีการกำหนดวิธีประมาณการรายได้-รายจ่าย พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 91.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 81.0 และไม่ดำเนินการร้อยละ 10.5 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 76.0 และไม่ดำเนินการร้อยละ 17.8 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

8) โรงเรียนของท่านมีการกำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายเงินงบประมาณ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 66.7 และไม่ดำเนินการร้อยละ 33.3 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 68.6 และไม่ดำเนินการร้อยละ 25.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 63.1 และไม่ดำเนินการร้อยละ 31.6 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

9) โรงเรียนมีการปรับปรุงแผนงบประมาณ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 66.7 และไม่ดำเนินการร้อยละ 33.3 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 84.8 และไม่ดำเนินการร้อยละ 10.5 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 76.9 และไม่ดำเนินการร้อยละ 17.3 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

10) โรงเรียนมีการทบทวนแผนงบประมาณ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 58.3 และไม่ดำเนินการร้อยละ 41.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการทั้งหมด โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 77.1 และไม่ดำเนินการร้อยละ 18.1 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 70.2 และไม่ดำเนินการร้อยละ 23.6 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

2.2.2 การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ

ตารางที่ 4.38 สรุปการควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ จำแนกตามขนาดโรงเรียน

การควบคุมกำกับ การใช้งบประมาณ	โรงเรียนขนาดใหญ่				โรงเรียนขนาดกลาง				โรงเรียนขนาดเล็ก			
	การ ดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ		การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ		การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ	
	มี (โรง เรียน) (ร้อยละ)	ไม่มี (โรง เรียน) (ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ	มี (โรง เรียน) (ร้อยละ)	ไม่มี (โรง เรียน) (ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ	มี (โรง เรียน) (ร้อยละ)	ไม่มี (โรง เรียน) (ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ
การควบคุมกำกับการใช้ งบประมาณ	9 (75.0)	3 (25.0)	7 (58.3)	3 (25.0)	85 (81.0)	15 (14.3)	55 (52.4)	28 (26.7)	161 (71.6)	42 (18.7)	87 (38.7)	71 (31.6)
- การวางระบบการควบคุม การใช้จ่ายเงินงบประมาณ												
- การติดตามประเมิน ผลการใช้งบประมาณตาม จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์	9 (75.0)	3 (25.0)	7 (58.3)	2 (16.7)	88 (83.8)	12 (11.4)	59 (56.2)	17 (16.2)	163 (72.4)	38 (16.9)	98 (43.6)	58 (25.8)
- การรายงานข้อมูลเกี่ยวกับ รายรับ – รายจ่ายของโรงเรียน ให้กับคณะกรรมการ สถานศึกษาตามระยะเวลาที่ กำหนด	9 (75.0)	2 (16.7)	7 (58.3)	1 (8.3)	94 (89.5)	5 (4.8)	61 (58.1)	15 (14.3)	179 (79.6)	25 (11.1)	109 (48.4)	44 (19.6)
- การติดตามประเมิน ผลการใช้งบประมาณตาม จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์	9 (75.0)	3 (25.0)	7 (58.3)	2 (16.7)	88 (83.8)	12 (11.4)	59 (56.2)	17 (16.2)	163 (72.4)	38 (16.9)	98 (43.6)	58 (25.8)
- การรายงานข้อมูลเกี่ยวกับ รายรับ – รายจ่ายของโรงเรียน ให้กับคณะกรรมการ สถานศึกษาตามระยะเวลาที่ กำหนด	9 (75.0)	2 (16.7)	7 (58.3)	1 (8.3)	94 (89.5)	5 (4.8)	61 (58.1)	15 (14.3)	179 (79.6)	25 (11.1)	109 (48.4)	44 (19.6)
- การกำหนดผู้ตรวจสอบ ภายในเกี่ยวกับการเงินและ ทรัพย์สินของโรงเรียน	10 (83.3)	1 (8.3)	8 (66.7)	1 (8.3)	81 (77.1)	17 (16.2)	61 (58.1)	15 (14.3)	147 (65.3)	55 (24.4)	107 (47.6)	44 (19.6)
- การวางระบบจัดการ เกี่ยวกับบัญชีการบริหาร ทรัพยากรการเงิน	11 (91.7)	-	9 (75.0)	2 (16.7)	83 (79.0)	10 (9.5)	64 (61.0)	18 (17.1)	161 (71.6)	36 (16.0)	109 (48.4)	53 (23.6)

จากตารางที่ 4.38 สรุปการดำเนินงานของโรงเรียนด้านการควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณ มีรายละเอียดดังนี้

1) การวางระบบการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 75.0 และไม่ดำเนินการร้อยละ 25.0 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 81.0 และไม่ดำเนินการร้อยละ 14.3 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 71.6 และไม่ดำเนินการร้อยละ 18.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

2) การติดตามประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 75.0 และไม่ดำเนินการร้อยละ 25.0 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 83.8 และไม่ดำเนินการร้อยละ 11.4 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 72.4 และไม่ดำเนินการร้อยละ 16.9 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

3) การรายงานข้อมูลเกี่ยวกับรายรับ – รายจ่ายของโรงเรียนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 75.0 และไม่ดำเนินการร้อยละ 16.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 89.5 และไม่ดำเนินการร้อยละ 4.8 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 79.6 และไม่ดำเนินการร้อยละ 11.1 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

4) การกำหนดผู้ตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 83.3 และไม่ดำเนินการร้อยละ 8.3 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 77.1 และไม่ดำเนินการร้อยละ 16.2 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 65.3 และไม่ดำเนินการร้อยละ 24.4 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

5) การวางระบบจัดการเกี่ยวกับบัญชีการบริหารทรัพยากรการเงิน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 91.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 79.0 และไม่ดำเนินการร้อยละ 9.5 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 71.6 และไม่ดำเนินการร้อยละ 16.0 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

2.2.3 การประเมินผลการใช้งบประมาณ

ตารางที่ 4.39 สรุปการประเมินผลการใช้งบประมาณ จำแนกตามขนาดโรงเรียน

การประเมินผลการ ใช้งบประมาณ	โรงเรียนขนาดใหญ่				โรงเรียนขนาดกลาง				โรงเรียนขนาดเล็ก			
	การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ		การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ		การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ	
	มี (โรง เรียน) (ร้อยละ)	ไม่มี (โรง เรียน) (ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ	มี (โรง เรียน) (ร้อยละ)	ไม่มี (โรง เรียน) (ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ	มี (โรง เรียน) (ร้อยละ)	ไม่มี (โรง เรียน) (ร้อยละ)	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ
- การคิดต้นทุน-ผลผลิต ของการดำเนินงานที่ เกิดขึ้นจริงของแต่ละ โครงการ/กิจกรรม	9 (75.0)	2 (16.7)	7 (58.3)	1 (8.3)	70 (66.7)	29 (27.6)	47 (44.8)	13 (12.4)	120 (53.3)	80 (35.6)	73 (32.4)	44 (19.6)
- การประเมินผลลัพธ์ ของการดำเนินงานและ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น	9 (75.0)	2 (16.7)	7 (58.3)	2 (16.7)	76 (72.4)	22 (21.0)	47 (44.8)	17 (16.2)	137 (60.9)	62 (27.6)	77 (34.2)	52 (23.1)
- การจัดทำรายงานผล การดำเนินงานประจำปี โดยมีข้อมูลสถานะ การเงินของโรงเรียน	11 (91.7)	-	8 (66.7)	2 (16.7)	91 (86.7)	7 (6.7)	61 (58.1)	18 (17.1)	177 (78.7)	24 (10.7)	116 (51.6)	52 (23.1)

จากตารางที่ 4.39 สรุปการดำเนินการของโรงเรียนในขั้นตอนการประเมินผลการใช้งบประมาณของโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด มีรายละเอียดดังนี้

1) การคิดต้นทุน-ผลผลิตของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงของแต่ละโครงการ/กิจกรรม พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 75.0 และไม่ดำเนินการร้อยละ 16.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 66.7 และไม่ดำเนินการร้อยละ 27.6 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 53.3 และไม่ดำเนินการร้อยละ 35.6 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

2) การประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 75.0 และไม่ดำเนินการร้อยละ 16.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 72.4 และไม่ดำเนินการร้อยละ 21.0 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 60.9 และไม่ดำเนินการร้อยละ 27.6 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

3) การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีโดยมีข้อมูลสถานะการเงินของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการร้อยละ 91.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการร้อยละ 86.7 และไม่ดำเนินการร้อยละ 6.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการร้อยละ 78.7 และไม่ดำเนินการร้อยละ 10.7 ผู้รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการมากกว่าผู้อำนวยการ

2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ในการศึกษาในขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายกรณีศึกษา 12 โรงเรียน ใน 4 ภาค เพื่อให้เห็นสภาพแต่ละโรงเรียนในด้าน 1) การวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงิน 2) การควบคุมกำกับค่าใช้จ่ายประมาณและ 3) การประเมินผลการใช้งบประมาณ เรียงลำดับการนำเสนอ ได้แก่ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังต่อไปนี้

1. ภาคกลาง

1) กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน โรงเรียนมงคลวิทยา วัดมงคลสามัคคีชัย โมทัย ตำบลบ้านแพ อำเภอมือง จังหวัดระยอง

โรงเรียนมงคลวิทยา วัดมงคลสามัคคีชัย โมทัย เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ก่อตั้งขึ้นเมื่อพ.ศ. 2528 ตำบลบ้านแพ อำเภอมือง จังหวัดระยอง โดยมีพระอธิการวิทยา จิตตฺมโม เป็นเจ้าอาวาสได้ดำเนินการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2555 มีจำนวนนักเรียน 113 รูป มีบุคลากร จำนวน 15 รูป/คน และได้รับงบประมาณจำนวน 1,991,049 บาท (หนึ่งล้านเก้าแสนเก้าหมื่นหนึ่งพันสี่สิบบาทถ้วน)

1.1) การวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงิน

ผู้นำสถานศึกษาต้องกำหนดสภาพการบริหารเงินงบประมาณของโรงเรียน สำหรับโรงเรียนมงคลวิทยา มีการจัดทำอย่างเป็นระบบ ครูทุกคนมีส่วนร่วมการกำหนดการใช้จ่ายเงินแต่ละฝ่ายทุกฝ่ายจะเสนอขึ้นมา “...อาตมาภาพในฐานะผู้บริหารจะให้หัวหน้าฝ่ายแต่ละฝ่ายจะกำหนดนโยบายแผนประจำปี เขาจะดำเนินการเสนอแผนงานโครงการขึ้นมาผ่านหัวหน้าฝ่ายการเงินคือครูวนิดา จันทร์พิทักษ์ เขาจะทำหน้าที่เลขของอาตมา ซึ่งอาตมาก็จะดำเนินการเบิกจ่ายให้ ที่ครูเราเงินเดือนได้มากนะ มากกว่าที่รัฐบาลให้อีกตกคนละ 20,000 บาท...” (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

โรงเรียนมงคลวิทยาได้รับรางวัลมากมาย เช่น ด้านคุณธรรมจริยธรรม การสอบแข่งขันทักษะวิทยาศาสตร์ได้รับรางวัลโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาดิเด่นปี 2547และ2552

รวมทั้งได้รับรางวัลครูปรีดิธรรม แผนกสามัญศึกษาดีเด่นจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติปี 2547 และ 2551 เข้าแข่งขันทักษะวิชาการ โครงการวิทยาศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ระดับภาค ตะวันออก ปีการศึกษา 2552 และ 2554 “...คณะบุคลากรของเราส่วนหนึ่งทำงานด้วยความเสียสละนะ เพราะบางคนอยู่มานานคนละ 6 ปีขึ้นไป ก็มีบ้างนะที่สอบติดที่อื่นๆ เช่น สอบติดครู สพฐ. ก็มี ที่นี้เลยต้องให้เงินเดือนครูสูงเข้าใหม่ให้เงินเดือน 15,000 บาทเลยนะ ไม่ใช่รวยนะ แต่อาศัยเงินที่เก็บไว้และมีญาติโยมมาสนับสนุนทำบุญอย่างบริษัทยก. ก็มี ได้ไม่เยอะหรอก...” (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

การกล้าคิดกล้าทำของผู้บริหารในการนำระบบระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งทันสมัยที่สุดมาใช้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา นักเรียนมีคอมพิวเตอร์ส่วนตัว รูป/เครื่อง เชื่อมต่อทุกห้องเรียนด้วยระบบ E-Learning และสามารถเข้าถึง Internet ได้ทุกคน “...ที่จริงแล้ว โรงเรียนก็ไม่มีสตางค์มากหรอกแต่เป็นเพราะสามเณรมีโอกาสน้อยมากกว่านักเรียนข้างนอก การให้เรียนแบบนี้จะได้เรียนรู้เท่าทันเทคโนโลยีบ้าง กระผมโชคดีที่มีเงินก้อนไว้บริหารค่าน้ำค่าไฟ ค่าเงินเดือนครูอีกปีละเลย เดือนหนึ่งตกไปเกือบ 400,000 บาท ผมก็พัฒนานะ ให้สามเณรได้เรียนรู้ทั้งเทคโนโลยี ส่งงานก็ส่งทางอีเมลล์ ไม่ต้องมีสมุดสะดวกสบาย ครูก็ต้องมีนะ โน้ตบุ๊กคนละเครื่องเหมือนกัน นักเรียนมีครูก็ต้องมี ถ้าครูไม่มีเงินออก ทางโรงเรียนก็จะให้ยืมใช้แล้วก็คืนเงินที่หลัง....” (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

ผู้บริหารเป็นผู้มีวิสัยทัศน์มีภาวะผู้นำในการบริหารจัดการเงินงบประมาณ และกำหนดเป้าหมายคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนเพื่อให้สามเณรได้สอบเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นต้น ที่ผ่านสอบเข้ามหาวิทยาลัยเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ และมีการกำหนดปฏิทินการทำงานงบประมาณ รวมไปถึงแผนการศึกษาทั้งในระยะสั้น ระยะยาว โดยการเน้นคุณภาพเพื่อสร้างศาสนทายาทที่ดี “...โรงเรียนของเรามีการกำหนดการจัดทำงบประมาณทั้งในระยะสั้น หมายถึงการกำหนดตามแผนแต่ละปีหรือแผนประจำปี ไปสู่เป็นโครงการที่ได้กำหนดไว้ ระยะกลางหมายถึง การกำหนดจุดเน้นของโรงเรียนจะเน้นไปในทางใด เช่น โรงเรียนมงคลเราต้องการสร้างพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้ด้านไอที เราพัฒนามาจนแต่ละห้องต้องใช้คอมพิวเตอร์ในการสอน ครูจะต้องมีโน้ตบุ๊กทุกคนในการสอนเป็นแผนระยะกลาง ส่วนระยะยาวนั้น โรงเรียนของเราต้องการสร้างคุณภาพทางการศึกษาให้มั่นคง คัดเลือกพระภิกษุสามเณรเข้ามาอยู่ต้องศรัทธาต่อกรบวชสองสามปีนักเรียนของเราลดลงจากขนาดกลาง ลงมาเป็นขนาดเล็ก ซึ่งเราต้องยอมลดลงเพื่อจะสร้างคุณภาพของโรงเรียนต่อไป ถ้าถามว่าที่ผ่านมาไม่มีคุณภาพหรือ ความจริงไม่ใช่เป็นเพราะที่ผ่านมาระมาไม่สามารถเลือกพระเณรได้ ปัญหาที่มีบ้างก็แก้ไปตามกรณี นี่แผนการจัดทำงบประมาณที่จะไปใช้ในโครงการ แม้กระทั่งเราให้เงินเดือนครู โรงเรียนของเราให้ตามมติคณะรัฐบาลด้วยซ้ำ จัดทำงบประมาณทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวจึงต้องสอดคล้องกันไป...” (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

การบริหารเงินงบประมาณของโรงเรียนมีการกำหนดผู้รับผิดชอบ และมีการประเมินผล การใช้เงินงบประมาณ และที่สำคัญมีการกำหนดต้นทุนผลผลิตให้คุ้มค่ากับงบประมาณที่ได้รับการ จัดสรร มีการประชุมกลั่นกรองแผนงานอยู่เสมอ มีการปรับปรุงและทบทวนเพื่อให้เหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนในการสนับสนุน “... โรงเรียนของเรามีการกำหนดผลผลิตของการเรียน การสอน ในช่วงนี้จะมีการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน(AEC) เราจึงเน้นให้นักเรียนในโรงเรียนได้ใช้ ภาษาอังกฤษเป็นการสนทนา จะจัดในช่วงเช้าจะเน้นให้นักเรียนนำประโยคภาษาอังกฤษมาสนทนา กันจนถึงเวลาฉันเพล ส่วนในช่วงบ่ายจะมีการเรียนวิชาตามกลุ่มสาระต่าง ๆ ต่อไป จากการประเมิน ผลผลิตที่ได้ทำให้นักเรียนของเราสามารถสนทนาภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่ดีสุด นอกจากนี้ยังมีการกำหนดให้มีการสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ของเรานักเรียนสอบเข้าเรียนใน มหาวิทยาลัยตั้งแต่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นจำนวน คิดเป็นเปอร์เซ็นต์เกือบ 100 % เป็นความภาคภูมิใจของเรามากนะที่ทำได้...” (สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2547)

ในกรณีงบประมาณไม่เพียงพอ ผู้บริหารสามารถหาวิธีการในการระดมทุนหรือหาจาก แหล่งอื่น ๆ โดยการร่วมกับชุมชน “... กรณีไม่พอคงต้องอาศัยเงินของวัดเข้ามาช่วยในการบริหาร ทรัพยากรการเงิน และมีการกำหนดการระดมทุนจากแหล่งอื่น ๆ ด้วยวิธีคือ การเป็นเจ้าภาพบวช สามเณร ทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษา สื่อสารมวลชนทั้งที่เป็นอินเตอร์เน็ตให้ผู้มีจิตศรัทธาเข้ามาร่วมตั้ง กองทุนต่าง ๆ ก็ได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ความจริงถ้าจะให้ยั่งยืนก็คงต้องให้ผู้บริหารระดับสูงได้เห็น ความสำคัญเข้ามาแก้ไขการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้มาตรฐานกว่าที่เป็นนั่นเอง....” (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

ผู้จัดการในฐานะผู้รับใบอนุญาตจะมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมกับโรงเรียน เพราะชุมชนอยู่ใกล้วัดซึ่งโรงเรียนตั้งอยู่ชุมชนการอุปถัมภ์สนับสนุนโรงเรียนทั้ง เงินบริจาค เครื่องอุปโภคบริโภค และเป็นการสร้างโอกาสกับเด็กที่ด้อยโอกาส สร้างศาสนทายาทไว้ กับพระพุทธศาสนา และทำให้พระเณรเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากทำให้ประชาชนได้มีโอกาสทะนุบำรุง พระพุทธศาสนา มีกิจกรรมก็ไม่ต้องกังวลเรื่องไม่มี พระภิกษุสามเณร เป็นสร้างความมั่นคงทาง พระพุทธศาสนาอีกทางหนึ่ง “... โรงเรียนของเราเป็นศูนย์ส่งเสริมคุณธรรม(องค์การมหาชน)ที่ได้รับ รางวัลมากมายด้วยการที่นักเรียนของเราได้สร้างจิตสำนึกด้วยการไปร่วมกันเก็บขยะที่ริมทางแม่รำพึง ซึ่งก็ทำมาประจำเป็นการร่วมกับชุมชนในการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน นอกจากนั้นยังมีการ จัดทำห้องสมุดในสวนเพื่อชุมชนจะได้เข้ามาค้นคว้าได้อย่างสะดวกสบาย และชุมชนได้เข้ามามีส่วน ร่วมในการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมปฏิบัติธรรมร่วมกัน ระหว่างวัดกับบ้าน เป็นต้น ซึ่งก็ถือว่า โรงเรียนกับชุมชนได้ร่วมมือกันเป็นอย่างดีโรงเรียนให้ธรรมะ ชุมชนให้การสนับสนุนทั้งจุดปัจจัยไทยทาน ซึ่งก็เป็นไปอย่างดียิ่ง...” (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

1.2) การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ

การวางระบบควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณ การติดตามการประเมินผลการใช้เงินงบประมาณเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ แล้วก็จะทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายไว้เป็นข้อมูลส่งต้นสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และมีข้อมูลในการประเมินจากภายนอกรวมทั้งแจ้งคณะกรรมการสถานศึกษา “...ผมในฐานะผู้บริหารจะให้ความสำคัญของการวางระบบการใช้จ่ายเงินของโรงเรียนก็จะมีการประเมินผลการใช้งบประมาณแต่ละโครงการผู้รับผิดชอบคือผู้เป็นเจ้าของโครงการจะต้องรายงานให้ทราบทั้งที่เป็นเอกสารสรุป และในการรายงานที่ประชุม โดยมีผมเป็นผู้จัดการเป็นประธาน เป็นการประชุมประจำเดือนอยู่แล้ว การควบคุมการใช้จ่ายทุกอย่างต้องมีใบเสร็จสรุปการใช้จ่ายดังที่กล่าวมาแล้วและสรุปผลการดำเนินการเป็นอย่างไร มีผลผลิต ผลลัพธ์เป็นอย่างไร จะต้องมีการสรุปให้ละเอียดทุกครั้ง เป็นการสร้างนิสัยบุคลากรให้โปร่งใสในการทำงานในโรงเรียน โรงเรียนของเราจะมีการประเมินผลการใช้งบประมาณตามแผนงานโครงการอยู่แล้ว ซึ่งก็จะสรุปเป็นเอกสารผลการดำเนินการตามแผนงานโครงการเป็นอย่างไรเป็นไปตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ก็จะมีการประเมินโครงการในที่ประชุมเสมอและมีคณะกรรมการสถานศึกษาค้ำ ซึ่งเป็นการติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณที่โรงเรียนของเรา จึงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและโปร่งใสตรวจสอบได้เสมอ...” (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

การกำหนดผู้ตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินของโรงเรียน รวมไปถึงการวางระบบการจัดการบัญชีต่างๆ ทั้งรายรับ-รายจ่ายตามที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดให้จัดทำรายงานประกอบด้วยบุคลากร งบดำเนินการ และงบลงทุน ซึ่งจะส่งรายงานไปให้ต้นสังกัดทุกสามเดือน“...ของเรานะการกำหนดผู้ตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินของโรงเรียนมงคลวิทยาจะมีบุคลากรได้รับแต่งตั้งให้ตรวจสอบตั้งแต่กระบวนการเริ่มเสนอแผนโครงการมีการกลั่นกรองจนอนุมัติมาดำเนินการจนแผนโครงการเรียบร้อยก็จะมีการประเมินผลตรวจสอบโครงการอยู่แล้ว ผู้ตรวจสอบภายในก็คือแต่ละฝ่ายก็ตรวจสอบซึ่งกันและกันไปในตัวอยู่แล้ว โรงเรียนของเรามีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในส่วนที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้กำหนดมาให้ทั้งที่เป็นงบบุคลากร งบลงทุน และงบดำเนินการซึ่งก็ได้ทำแล้วรายงานให้ต้นสังกัดทราบตามรายละเอียดอยู่แล้ว ส่วนที่เกินก็รายงานให้ทราบเช่นกันซึ่งเงินงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพออยู่แล้ว แต่ก็ต้องรายงานให้ต้นสังกัดทราบจะได้รู้สภาพการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้บริหาร โดยเฉพาะผู้จัดการจะต้องระดมทุนมาดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนถ้าในกรณีไม่เพียงพอของงบประมาณนั่นเอง.....” (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

1.3) การประเมินผลการใช้งบประมาณ

โรงเรียนมงคลวิทยามีการกำหนดต้นทุน – ผลผลิตของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงของแต่ละโครงการ/กิจกรรม “... มีการประเมินต้นทุนของงบประมาณในการใช้จ่ายตามแผนงานโครงการอยู่แล้ว ซึ่งผลผลิตที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะเกินคุ้ม เช่นเราต้องการให้นักเรียนพูดภาษาอังกฤษให้ได้ ซึ่งก็มีผลผลิตที่นักเรียนจะต้องพูดภาษาอังกฤษให้ได้ ตั้งแต่เริ่มต้นมาทำให้เห็นพัฒนาการทางภาษาเป็นไปในทิศทางที่ดี ครูที่สอนก็ภูมิใจว่า ผลผลิตของเราเกินคุ้ม อีกอย่างโรงเรียนของเราติดกับแหล่งท่องเที่ยวซึ่งจะมีชาวต่างชาติมาเที่ยวมากขึ้นแต่ละปี การให้นักเรียนได้เพิ่มทักษะเรื่องภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งที่เราจะเน้นให้ได้มากที่สุด ผลการใช้งบประมาณได้ผลลงไปที่ตัวของสามเณร และภริยางานการใช้จ่ายให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติตามความเป็นจริงที่ใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง...” (สัมภาษณ์ 7 สิงหาคม 2555)

ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรในการประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการใช้เงินงบประมาณเกี่ยวกับการเรียนการสอน “... ต้องเข้าใจว่าการได้รับเงินงบประมาณเป็นไปตามรายหัวของนักเรียน โรงเรียนของเรามีจำนวนนักเรียนน้อยก็ได้รับค่าหัวน้อย จำเป็นต้องเอาเงินของวัดมาช่วยในการบริหารโรงเรียนซึ่งแค่เดือนหนึ่งๆต้องใช้เงินงบประมาณ จำนวน 400,000 บาทงบประมาณไม่เพียงพอแน่นอนและไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง เพราะต้องอาศัยเพียงค่าหัวนักเรียนของนักเรียน การพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาก็คงไปไกลมากกว่านี้คงไม่ได้อีกแน่ เพราะตราบใดถ้าผู้บริหารที่อยู่ในระดับสูงไม่พร้อมเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของสงฆ์ให้ชัดเจนขึ้น.....” (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

ผู้บริหารให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณ “...ผมจะให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินการใช้จ่ายเงินรับฟังการดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ ใช้อะไรบ้างและต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแต่น้อยนะเพราะส่วนมากก็ให้พระดำเนินการเอง...” (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

ตารางที่ 4.40 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนมงคลวิทยา ตามหลักการบริหารทรัพยากร

หลักการบริหารทรัพยากร	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน
การบริหารเงินงบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา - ผู้นำร่วมกับชุมชนระดมทุนจากแหล่งอื่น ๆ - เป็นผู้นำในการวางแผนกลยุทธ์ทำงบประมาณการกำหนดการทำงบประมาณระยะสั้นระยะกลางและระยะยาว - เป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับสวัสดิการบุคลากร
การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผู้วางระบบควบคุมการใช้งบประมาณกระจายการบริหารควบคุม - ควบคุมการใช้งบประมาณตามแผนงานที่กำหนดไว้ - ร่วมกับชุมชนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา - เป็นผู้นำในการสร้างบัญชีควบคุมการบริหารทรัพยากรการเงินที่ดีร่วมกับบุคลากร
การประเมินผลการใช้งบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ประเมินต้นทุนและผลผลิตของกิจกรรมและโครงการ - ติดตามการให้เงินงบประมาณเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายทุกโครงการ - เป็นผู้เตรียมพร้อมให้โรงเรียนมีการเงินในการจัดการศึกษารวมถึงการจัดทำบัญชีรายงานให้ต้นสังกัดทราบและมีประสิทธิภาพ

2) กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม วัดโสธรวราราม ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นโรงเรียนขนาดกลางได้รับการจัดตั้งเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2535 ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีพระราชวงศดำรงมีเป็นผู้จัดการพระปริยัติกิจวิธานเป็นผู้อำนวยการ และมีพระครูปริยัติปัญญาธรรองผู้อำนวยการ พ.ศ.2555 มีจำนวนนักเรียน 254 รูป จำนวนครู 20 รูป/คน และได้รับงบประมาณจำนวน 4,363,687 บาท (สี่ล้านสามแสนหกหมื่นสามพันหกร้อยแปดสิบเจ็ดบาท)

2.1) การวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงิน

โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม มีระบบการจัดการเงินงบประมาณที่ชัดเจน โดยเฉพาะการกำหนดเป็นนโยบายในการจัดทำในแต่ละปีรวมไปถึงการกำหนดเป็นระยะกลางและระยะยาว ซึ่งเป็นไปตามแผนงบประมาณที่จะขอการสนับสนุนจากวัด การหาวิธีการระดมทุนด้วยวิธีอื่น ๆ เป็นสิ่งที่ต้องห้ามเพราะไม่มีใครสนับสนุนด้วยข้ออ้างวัดมีแหล่งเงินทุนเป็นจำนวนมาก

“... ผู้บริหารกับคณะครูของโรงเรียนจะมีแผนงบประมาณประจำปีซึ่งจะนำเงินมาจาก 2 ส่วนคือ จากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และจากเงินของวัด โดยปกติทางสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดสรรให้ไม่เพียงพอเพื่อขึ้นกับค่าหัว โรงเรียนต้องอาศัยเงินที่ทางวัดจัดสรรให้ปีละ 3,000,000 บาท ซึ่งเมื่อนำไปใช้ตามแผนงบประมาณประจำปีจะมีความเหมาะสมซึ่งจะมีการประชุมจัดทำแผนงบประมาณแต่ละปีการศึกษาอยู่แล้ว มีการวางแผนงบประมาณประจำปี ซึ่งจะจัดงบประมาณลงไปแต่ละแผนงาน โครงการว่า จะทำอะไรบ้าง โดยมีการประชุมการวางแผนประจำปี ก่อนเปิดภาคเรียนอยู่แล้วมีการวางแผนกลยุทธ์ในการจัดหางบประมาณ โดยเฉพาะการเสนอแผนงานต่อเจ้าอาวาสซึ่งจะได้จากการสนับสนุนจากวัดเป็นหลัก เพราะในการร่วมกับชุมชนก็เป็นเพียงชุมชนภายในวัด ภายนอกนั้นไม่สามารถทำได้ เพราะทุกคนเข้าใจว่า วัดโสธรวรารามมีเงินเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่ต้องมาขอรับบริจาคทำให้การขอรับบริจาคจากคนข้างนอกมีปัญหาตามมามากมาย การระดมทุนมาใช้ในการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนจากข้างนอกจำเป็นต้องเลิกไป จึงต้องอาศัยวัดกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นหลัก แต่ต้องเข้าใจว่าวัดกับโรงเรียนไม่ได้เป็นไปในแนวทางเดียวกันขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาสท่านสนใจในการจัดการศึกษาของพระเถระมากน้อยเพียงใด...”

(สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

ผู้นำสถานศึกษาจัดทำงบประมาณ โดยเป็นแผนประจำปีกำหนดเป็นแผนระยะยาว มีการกระจายการบริหารงาน การประชุมหารือในการกำหนดช่วงเวลาของเงินงบประมาณที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดสรรให้ มีผู้รับผิดชอบอนุมัติตั้งแต่หัวหน้าฝ่ายงบประมาณเสนอมาที่รองผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการไปยังผู้อำนวยการ และเสนอไปยังผู้จัดการซึ่งเป็นเจ้าอาวาสผู้รับใบอนุญาต “...ทางโรงเรียนไม่ได้ทำระยะยาว ทำเพียงระยะสั้น ระยะกลางเพื่อจะดูว่าทำอะไรปีต่อปีงบประมาณก็ต้องดูจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นหรือไม่ ถ้าจำนวนนักเรียนลดลงจำเป็นต้องขอการสนับสนุนจากวัดมาใช้ในการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน มีการทำตามแผนหรือกำหนดการทำตามแผนที่วางไว้ถ้าจำนวนเงินงบประมาณไม่เพียงพอ บางโครงการก็ต้องเลื่อนไหลไปตามสถานการณ์ โรงเรียนมีการกำหนดผู้รับผิดชอบอนุมัติถึง 4 ฝ่าย คือ บุคลากรเสนอแผนงาน โครงการไปยังหัวหน้าฝ่ายการเงินและเสนอรองผู้อำนวยการ ส่งไปยังผู้อำนวยการซึ่งผู้จัดการหรือเจ้าอาวาสทำเป็นฎีกาขอเบิกเงินออกมา ซึ่งที่โรงเรียนของเรามีการทำเป็นขั้นตอนเป็นการแสดงออกถึงความโปร่งใสในวิธีการรับผิดชอบอนุมัติงบประมาณ ทุกขั้นตอนมีหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบแม้กระทั่งการตรวจสอบการอนุมัติ มีการสรุปการใช้จ่ายเงินทุกขั้นตอนมีใบเสร็จทุกอย่างแล้วทำเป็นเล่มในการใช้จ่ายเงิน...” (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ถือเป็นโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการที่ดี ได้รับการประเมินจากสมศ.อยู่ในระดับดีปี 2552 นอกจากนั้นการส่งเสริมอัตลักษณ์ก็ชัดเจน โดยเฉพาะโครงการเรียนภาษาบาลีถือเป็นความสำเร็จในการรักษาอัตลักษณ์ของโรงเรียนที่มีจุดเน้นเรื่อง

คุณธรรมจริยธรรมได้รับรางวัลสอบเป็นอันดับหนึ่งของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2550 จนถึงปัจจุบัน ได้รับยกย่องจากมหาเถรสมาคมให้เป็นสำนักดีเด่นของการศึกษาคณะสงฆ์ไทยติดต่อกันจนปัจจุบัน การกำหนดวิธีการงบประมาณจะส่งเสริมด้วยการให้รางวัลกับผู้สอบผ่านปีละหลายล้านบาท “...ด้วยความมีภาวะผู้นำผู้บริหารจะมีวิธีการประมาณรายได้และมีการกำหนดประมาณรายได้เปรียบเทียบดูตามจำนวนนักเรียนและขอเงินจากวัด มีการประมาณรายได้โดยการกำหนดวิธีการที่จะหานักเรียนเพิ่มมาจากไหน และกำหนดวิเคราะห์จะหานักเรียนเวลาสถานที่ปรับปรุงตรงไหนที่จะทำให้เป็นที่สนใจของผู้ที่จะเข้ามาอยู่ที่วัดเพื่อเรียนหนังสือ และจะมีการสรุปจำนวนนักเรียนทุกปีเพื่อวิเคราะห์หาสามเณรที่จะมาเรียนเป็นประจำทุกปีจะหาทางปรับปรุงอย่างไร ในการเพิ่มจำนวนนักเรียน มีการกำหนดผลผลิตผลลัพธ์ โดยเฉพาะเรื่องการศึกษาภาษาบาลีในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจะมีการกำหนดงบประมาณเพื่อเป็นแรงจูงใจสำหรับผู้สอบได้หรือแม้จะไปเที่ยวทัศนศึกษา เสนอไปที่วัดเป็นหลักเพื่อของงบประมาณที่กำหนดไว้ชัดเจน ที่ผ่านมารองเรียนของเราสอบได้บาลีเป็นอันดับหนึ่งของประเทศติดต่อกันมาหลายปีแล้วก็เป็น การสนองต่อนโยบายของคณะสงฆ์ระดับสูง ส่งเสริมการเรียนภาษาบาลีในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทางโรงเรียนได้ใช้ผลสอบบาลี เช่นป.ช.1-2 ได้รูปละ 2,000 บาท ป.ช.3 รูปละ 3,000 บาท ป.ช.4 รูปละ 4,000 บาท เป็นต้น ทำให้ต้องขอเงินสนับสนุนจากวัดเป็นหลักเมื่อครั้งเจ้าอาวาสรูปที่แล้วไม่ได้กำหนดจำนวนเงิน แต่รูปปัจจุบันมีการกำหนดจำนวนเงินทำให้ต้องปรับการให้รางวัลเพราะกลัวไม่สามารถจ่ายได้จริง ดังนั้นการสนับสนุนงบประมาณจะขึ้นอยู่กับนโยบายเจ้าอาวาสด้วย...” (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ได้รับเงินงบประมาณจากสองแหล่ง คือ 1) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 2) รายได้ของวัดโสธรวราราม เนื่องจากงบประมาณที่ได้จากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ไม่ค่อยเพียงพอ ต้องรับการสนับสนุนจากวัดซึ่งขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาสเป็นสำคัญ บางครั้งจำเป็นต้องมีการทบทวนแผนงบประมาณและปรับปรุงแผนงบประมาณในโครงการต่างๆ ให้เหมาะสมกับจำนวนเงินงบประมาณที่มีอยู่ “.... มีการปรับปรุงงบประมาณ ถ้าสูงก็ตัด ถ้าต่ำไปก็เพิ่มขึ้นและดูผลสัมฤทธิ์ด้วยเป็นอย่างไร ในกรณีที่แผนงานโครงการตรวจสอบแล้วมีค่าใช้จ่ายมากไปก็จะปรับลดลง ซึ่งภายในโรงเรียนไม่มีค่อยจะมีปัญหา แต่ถ้าเป็นเงินที่ขอจากวัดแล้ว บางครั้งจะโดนตัด เช่น การเรียนภาษาบาลีซึ่งทางผู้บริหารโรงเรียนเสนอของงบประมาณ ก็จะโดนตัด เพราะเจ้าอาวาสคิดว่าเงินเยอะไปก็จะกำหนดให้มาปีละ 1,000,000 บาทเท่านั้น การทำงานก็เลยต้องอิงอาศัยวัดเป็นหลักเพราะงบประมาณมาจากวัดเสียส่วนใหญ่ ผู้บริหารก็พยายามหาทางแต่บอกบุญบ้าง แต่ชุมชนมองว่าวัดรวยอยู่แล้วอย่ารบกวนโยมเลย...” (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

2.2) การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ

การวางระบบการควบคุมและกำกับดูแลการใช้จ่ายเงินงบประมาณของสำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติกับเงินสนับสนุนของวัดจำเป็นต้องมีการรายงานให้คณะกรรมการสถานศึกษาและบุคลากรรับทราบและการบรรลุวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งโดยเฉพาะโครงการบาลีถือได้ว่าเป็นจุดเด่นของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวรารามซึ่งสอบได้อันดับหนึ่งของประเทศมาหลายปีติดต่อกัน “...ผมในฐานะผู้บริหารจะให้ความสำคัญกับโรงเรียนในการวางระบบการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินงบประมาณด้วยการแบ่งออกดังนี้คือ เจ้าหน้าที่การเงิน หัวหน้างานงบประมาณ รองผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้จัดการโรงเรียน เป็นการสร้างความมั่นใจในการบริหารทรัพยากรการเงินให้ถึงกระบวนการของความโปร่งใสตรวจสอบได้ไม่ลัดชั้นตอนแต่ประการใดโรงเรียนจะมีการติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณ ซึ่งจะมีการประชุมทุกเดือน จะมีการสรุปโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วเป็นอย่างไร ถ้าไม่สรุปก็ติดตามจนกว่าจะดำเนินการเสร็จ สรุปเป็นรายละเอียดแต่ละโครงและนำเสนอในที่ประชุมของผู้บริหารของโรงเรียน และคณะครูทุกคนในการประชุมประจำเดือน...” (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

การให้ความสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ได้รับการยอมรับจากต้นสังกัดถึงความมีระบบแบบแผนชัดเจนโปร่งใส มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในแต่ละเดือน และครูทุกคนมีส่วนในการตรวจสอบซึ่งกันและกันภายในโรงเรียนเอง รวมไปถึงการจัดการทรัพย์สินอื่น ๆ สื่อการสอนที่ได้รับการสนับสนุนจากวัดในการขอเพิ่มเติม “... เราจะมีการรายงานคณะกรรมการสถานศึกษารายรับ-รายจ่าย ไม่ได้รายงานเป็นประจำหรอก เพราะในคณะกรรมการสถานศึกษาก็มีคณะครูเป็นคณะกรรมการอยู่แล้วซึ่งก็รับทราบอยู่เป็นประจำอยู่แล้วในการรายงานก็จะทำเป็นข้อสรุปการดำเนินการและบัญชีในการตรวจสอบควบคุมอยู่ ทั้งรายรับ-รายจ่ายผู้บริหารรับทราบคณะครูรับทราบก็ถือว่าการแจ้งให้คณะกรรมการสอบโดยส่วนใหญ่ นั่นเอง มีการกำหนดผู้ตรวจสอบภายในซึ่งเป็นฝ่ายงบประมาณ รองผู้อำนวยการโรงเรียน ฝ่ายบัญชี ผู้อำนวยการโรงเรียน ตรวจสอบซึ่งกันและกันเป็นอย่างไร จะมีการตั้งผู้ตรวจสอบภายในจะเป็นคนภายในซึ่งเป็นบุคลากรเท่านั้น มีการวางระบบการจัดการเรื่องบัญชีและรายงานตามที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้กำหนดรายละเอียดในการใช้จ่ายเงินงบประมาณทำเป็นเล่มตามรายงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและส่งไปยังต้นสังกัดและวัดได้รับทราบในการใช้จ่ายในการจัดการศึกษา...” (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

2.3) การประเมินผลการใช้งบประมาณ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม มีการกำหนดงบประมาณในการจัดทำโครงการ/กิจกรรมของโรงเรียนไว้ ซึ่งส่วนใหญ่มีการบรรลุเป้าหมายคุ้มค่าทุกโครงการอาจเป็นเพราะความ

พร้อมด้านเงินสนับสนุนจากทางวัด ทำให้การจะทำกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการศึกษาถูกล่วงไปได้เป็นอย่างดี มีการรายงานผลสำเร็จให้คณะกรรมการสถานศึกษา “...การคิดต้นทุน-ผลผลิต โดยเฉพาะโครงการบาลี ซึ่งก็มีความเห็นจากบางกลุ่มภายในวัดเองมองว่า การจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการบาลีไม่เหมาะสมมันมากเกินไป ควรจะต้องทบทวนให้รอบครอบมากกว่านี้ ในขณะที่ผลสอบของบาลีออกมาเป็นอันดับหนึ่งของประเทศมาหลายสมัย แต่เพราะการไม่เข้าใจในการจัดการศึกษาที่จำเป็นต่อครูที่ผู้เรียนและครูเป็นผู้สนับสนุนมีอะไรเป็นแรงจูงใจในการเรียนบ้าง จากการประเมินผลลัพธ์ในโครงการบาลีทำให้เห็นถึงความคุ้มค่าในการจ่ายงบประมาณที่เกิดขึ้นจริง เพราะนักเรียนสอบได้เป็นอันดับหนึ่งมาตลอด ในปีนี้ทางวัดได้หิงบประมาณเพียง 1,000,000 บาท จำนวนผู้สอบได้เป็นจำนวนมากซึ่งการให้รางวัลจึงต้องปรับจำนวนเงินลงและความจริงการจัดการศึกษาบาลีในอดีตไม่มีการกำหนดจำนวนเงินเมื่อผลสอบออกมาก็จะจัดสรรให้รางวัลกับผู้สอบได้ เพิ่งมาเปลี่ยนในยุคเจ้าอาวาสรูปใหม่ซึ่งก็ได้แต่ทำความเข้าใจกับนักเรียนผู้สอบผ่านว่าเป็นการทำเพื่อพระพุทธศาสนาแล้วกัน ในปีการศึกษาที่ผ่านมาไม่มีการกำหนดจำนวนเงินไว้ในโครงการบาลี แต่มาปีนี้มีกำหนดจำนวนงบประมาณไว้ จึงไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงทั้งที่ผลสอบมีนักเรียนสอบได้เป็นจำนวนมาก การปรับปรุงคงทำได้ยากเพราะอำนาจอยู่กับเจ้าอาวาสแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น คนอื่นไม่เกี่ยว...” (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

การบริหารทรัพยากรการเงินของ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ในแง่เงินงบประมาณมีความพร้อมมากที่สุด แต่ด้วยวิสัยทัศน์ผู้นำในการสนับสนุนเงินงบประมาณ บางครั้งก็จำเป็นต้องหาวิธีระดมทุนให้ผู้มีจิตศรัทธามาร่วมทำบุญ แต่ชุมชนไม่เห็นด้วยเนื่องจากวัดมีรายได้อยู่แล้ว “... จำนวนเงินมีความเหมาะสมเพราะถ้าจำนวนนักเรียน 200 รูปขึ้นไปย่อมมีความเหมาะสมแต่เป็นแค่เงินเดือนใช้จ่ายประจำเดือนไม่มีสวัสดิการไม่เหมาะสมจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์จากวัดและอาศัยจากแหล่งอื่นๆ ในการระดมทุนเช่นทอดผ้าป่า ขอรับการบริจาคเป็นต้น แต่ที่โรงเรียนเคยทำไปแล้วโดนต่อต้านเนื่องจากวัดโสธรวรารามรวยแล้วทำไมต้องมาจัดทอดผ้าป่าขอรับบริจาคอยู่ล่ะ...” (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการประเมินผลการใช้เงินงบประมาณของชุมชนที่อยู่รอบวัด ชุมชนจึงไม่ค่อยได้เข้าร่วมในประเมินการเงินงบประมาณโดยตรง แต่ก็เข้ามาเป็นคณะกรรมการของโรงเรียนและมอบให้พระสงฆ์เป็นผู้จัดการ “...สำหรับ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวรารามค่อนข้างจะไม่ได้ร่วมกับชุมชนมากนักเพราะส่วนใหญ่ก็จะร่วมในส่วนเกี่ยวกับกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเช่นวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ลอยกระทงเป็นต้น ก็มีการร่วมมือในการทำกิจกรรมมากกว่า ส่วนเรื่องเงินสนับสนุนเป็นเพราะวัดโสธรวรารามเป็นวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวรายได้ส่วนใหญ่มาจากผู้ที่มานมัสการหลวงพ่อโสธร ชุมชนจึงมองว่าวัดรวยแล้วนั่นเอง...” (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2555)

ตารางที่ 4.41 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติ วัดโสธรวรารามตาม
หลักการบริหารทรัพยากรการเงิน

หลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน
การบริหารเงินงบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ภาวะผู้นำในการสนับสนุน - มีการกระจายการรับผิดชอบตามขั้นตอน - ร่วมกันการกำหนดทำงานงบประมาณระยะสั้น กำหนดเวลาหรือปฏิทินดำเนินงานงบประมาณ - ผู้บริหารกำหนดงบประมาณอย่างคุ้มค่า - ผู้บริหารใส่ใจในการบริหารทรัพยากรการเงิน - ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนน้อย
การควบคุมกำกับค่าใช้จ่ายงบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารจะร่วมกันวางแผนการควบคุมการใช้งบประมาณอย่างโปร่งใส - ผู้บริหารร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมประเมินผลการใช้งบประมาณตามแผนงาน - ผู้บริหารวางระบบควบคุมด้วยการจัดทำข้อมูลบัญชีรายรับ-รายจ่าย - ผู้บริหารและคณะครูมีการตรวจสอบ การดำเนินการภายในองค์กรอยู่เสมอ
การประเมินผลการใช้งบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารกับคณะบุคลากรประเมินต้นทุนและผลผลิตของกิจกรรม - ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมกันประเมินผล

3) กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินโรงเรียนมหาวิทยาลัย
วัดสุทธิธรรมาราม ตำบลสนับทึบ อำเภอง่วงน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏราชวิทยาลัย ตั้งอยู่ที่วัดสุทธิธรรมาราม ตำบลสนับทึบ อำเภอง่วงน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ เปิดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างเป็นทางการเมื่อ พ.ศ.2534 โดยเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณวโรดมและสมเด็จพระพุทธชินวงศ์เป็นผู้รับใบอนุญาต พระกิตติสารมณี ผู้จัดการ/ผู้อำนวยการโรงเรียน พระครูสมุห์อุทัย อัสสุกาโร รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร พระเจริญ จิตบุญโญ รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียน พระคำปุ่น คุณบุญโญ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารทั่วไป พ.ศ. 2555 จำนวนนักเรียน 520 รูป จำนวนครู 42 คนและได้รับงบประมาณจำนวน 8,738,191 บาท (แปดล้านเจ็ดแสนสามหมื่นแปดพันหนึ่งเก้าสิบเอ็ดบาท)

3.1) การวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงิน

โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นโรงเรียนสายธรรมยุติกายที่เป็นที่ยอมรับในการจัดการศึกษาทั้งมหานิกายและธรรมยุติกาย เป็นสถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนมากถึง 600 รูป ได้รับการประเมินจากสมศ.ในระดับดีมากเมื่อปี 2550 เป็นโรงเรียนเครือข่ายการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้บริหารจะมีความสนใจในการบริหารทรัพยากรการเงินมีการกำหนดนโยบาย ทำแผนงบประมาณ อีกทั้งมีการวางกลยุทธ์ในการบริหารงบประมาณที่ได้มาตรฐาน ผ่านการตรวจสอบจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน “...จะร่วมกันวางยุทธศาสตร์ของโรงเรียน 5 ปี เข้าปีที่ 2 งบประมาณมีการกำหนดในแผนประจำปี ทำจริงตามแผนงานที่กำหนดไว้ซึ่งจะได้รับเงินงบประมาณมาจาก 3 แหล่ง คือ แหล่งที่ 1 สำนักงานพระพุทธศาสนาจัดตามรายหัวเป็นเงินงบประมาณ แหล่งที่ 2 มูลนิธิซึ่งมีอยู่ 2 มูลนิธิสนับสนุนเงินนอกงบประมาณ แหล่งที่ 3 ผู้บริจาคทั่วไป ส่วนในแต่ละปีมีความเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ของแผนงาน โครงการ แต่ไม่เพียงพอเพราะถ้าเป็นแผนงานตามยุทธศาสตร์ซึ่งมีการทำหลายโครงการ และโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้รับจัดสรรตามรายหัวถ้าปีไหนนักเรียนขาดไม่เยอะ ได้รับจัดสรรเงินงบประมาณยังเยอะอยู่เป็นไปตามเป้าของจำนวนนักเรียน ในกรณีโรงเรียนขนาดใหญ่ไม่ค่อยจะมีปัญหาถ้าเรียน 500 รูป จำนวนค่าหัวก็จะเพิ่มไปการพัฒนาได้ต่อไป แต่ถ้าจำนวนนักเรียนลดค่ารายหัวก็จะลดตามไปด้วย ก็จะส่งผลต่อการกำหนดนโยบายงบประมาณแต่ละปีก็จะมีปัญหาในการส่งเสริมการเรียนการสอน มีแผนประจำปี มอบหมายให้แต่ละกลุ่มสาระฯ เป็นผู้จัดทำบางโครงการจะทำต่อเนื่อง และจะดูว่า จะทำอะไรต่อบ้าง อย่างกรณีปีที่แล้วมีน้ำท่วมทำให้ต้องปรับปรุงอาคารมากห้องสมุดเสียหายมาก บางโครงการที่ไม่จำเป็นต้องรอก่อนเอาโครงการที่จำเป็นเร่งด่วนมาดำเนินการต่อ มีการทำแผน 5 ปี ระยะยาว ให้ครูมาทำงบประมาณ มีการวางแผนงบประมาณและต้องให้รองรับยุทธศาสตร์ของโรงเรียนข้อไหน งบประมาณของเราน้อยไปหน่อย จะต้องเอาโครงการไปสู่ผู้เรียน ในปีนี้(2555)จะเสียไปกับงบลงทุนมากต้องเอาไปซ่อมแซม และได้รับงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยจำนวน 3 ล้านบาท ห้องสมุดก็ต้องปรับใหม่เนื่องจากน้ำท่วมต้องไปสร้างไว้ชั้นที่ 2 ของอาคารทางเข้าสะดวกจริง แต่เวลาน้ำท่วมไม่คุ้ม แต่ถ้าย้ายไปชั้น 2 คนเข้าน้อยแต่ปลอดภัยจากน้ำท่วมก็เป็นสิ่งที่ดี...” (สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2555)

ผู้บริหารของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีการร่วมกันทำปฏิทินในการจัดทำงบประมาณตามหลักการ ซึ่งกำหนดแผนการงบประมาณตามระยะเวลา มีผู้อนุมัติชัดเจนรวมทั้งผู้ตรวจสอบภายในซึ่งเอาระบบงบประมาณของมหาวิทยาลัยมาใช้ ทำให้มีต้นแบบในการบริหารซึ่งจะแบ่งงานออกเป็นแต่ละฝ่ายกำกับดูแล มีการประชุมทำความเข้าใจเรื่องงบประมาณ จุดเน้นแผนงานโครงการที่ต้องลงไปสู่เด็กทั้งหมด “... สำหรับโรงเรียนจะทำงบประมาณ ไม่ค่อยชัดเจนไม่เหมือนมหาวิทยาลัย แต่จะยืดหยุ่นมากกว่า จะซื้อหาอะไรก็สามารถทำได้ไม่เหมือนมหาวิทยาลัยต้องตรงทุกเรื่อง โรงเรียนก็ใช้วิธีปฏิทินตามมหาวิทยาลัยสะดวกมากกว่าที่จะทำต่างหาก ผมใช้วิธีจากการกำหนด

งบประมาณตามมหาวิทยาลัย สำหรับโรงเรียนของพระมณเฑียร จะมีการจัดการบริหารอยู่ 3 ฝ่าย คือ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการบริหารทั่วไป รองผู้อำนวยการกิจการนักเรียน และโครงการทั้งหมดจะอยู่กับรองผู้อำนวยการทั้งสามคน ท่านจะถือวงเงินไว้อยู่ รองผู้อำนวยการทั้งสามบริหารงานเอง แต่สามารถโยกเงินข้ามรองแต่ละฝ่ายได้ เช่น กรณีฝ่ายวิชาการเงินไม่พอต้องไปคุยกับรองผู้อำนวยการทั้ง 2 ก่อน ถ้ามีโยมบริจาคจะต้องนำมาใช้ และการจัดไปทัศนศึกษาทุกกรุ๊ปต้องได้ไปทั้งหมด...” (สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2555)

ความศรัทธาที่มีต่อผู้บริหารทำให้ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิ 2 แห่งทำให้เรื่องงบประมาณสำหรับโรงเรียนแห่งนี้ไม่เป็นปัญหา มีการกำหนดประมาณรายได้-รายจ่ายไว้ ตั้งจุดเน้นตามแผนงานที่ให้นักเรียนมีทักษะด้านวิทยาศาสตร์ “...ผมจะมีเน้นการบริหารโดยมีระบบบัญชีชัดเจน ถ้าผมถามฝ่ายบัญชีจะต้องเอามาให้ตรวจสอบได้ทันทีและต้องทำเป็นปัจจุบัน ครูเป็นคนทำ ถ้าวางระบบไว้จะต้องมีการอนุมัติโครงการ ถ้าเงินไม่พอก็จะต้องหา มีการทำการสรุปผลแต่ละโครงการ มีภาพชัดเจน รวมไปถึงการใช้เงินจำเป็นต้องมีใบเสร็จในการใช้จ่ายไว้ในการสรุปให้เห็นทั้งหมดเพื่อสะดวกแก่การตรวจสอบมีการกำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ในการใช้จ่ายงบประมาณเกินทุนที่ไว้จะต้องหาเอง ได้งบประมาณน้อยจะต้องหาเงินมาเพิ่มและกำหนดไว้ชัดเจนไม่พอหาเพิ่มเอง...” (สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2555)

ผู้บริหารจะเน้นการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนอย่างคุ้มค่า บางครั้งแผนจึงต้องมีการปรับปรุงและทบทวนเพื่อให้เป็นไปอย่างรอบคอบและชัดเจน “...ของเรามีการปรับปรุงแผนงบประมาณมีส่วนไหนจะต้องปรับแผน จะต้องปรับลดลง เพราะเงินน้อย แต่ถ้าเป็นมหาวิทยาลัยจะมีแผนงานการใช้จ่ายไว้หมดสะดวกมากกว่าโรงเรียน เจ้าหน้าที่การเงินจะเสนอก่อน ถ้ามีมหาวิทยาลัยกับโรงเรียนสามารถลอกเลียนแบบการใช้งบประมาณได้ ความคล่องตัวมาก่อนข้างสูง ส่วนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษางบประมาณไม่เพียงพอ แต่ละโรงเรียนนักเรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ เช่น 120 คน ครู 6 คน เอาเงินมาให้ครูก็หมดแล้ว บุคลากรเกิน ถ้า 1 ห้องมีนักเรียน 40 คนเงินเพียงพอเขาให้ตามจำนวน 1/20 คน ถ้างบประมาณเกินก็จำเป็นต้องอาศัยความสามารถของผู้บริหารต้องมีศักยภาพ และตอนนี้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาอยู่ภายใต้มหาเถรสมาคม ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นเพียงเลขานุการ การที่วัดเป็นเจ้าของโรงเรียน เจ้าอาวาสเป็นผู้ขอจัดตั้งโรงเรียนได้รับใบอนุญาตมอบให้พระรูปใดรูปหนึ่งเป็นผู้บริหารเอง เงินไม่พอที่จะจ้างครู ไม่เหมือนสพฐ. งบประมาณเดือนไม่ได้ผูกไว้กับงบประมาณรายหัวนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเกิดขึ้นจากช่องทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2540 ม. 12 เกิดเป็นกฎกระทรวงไม่มีพระราชบัญญัติของโรงเรียน เกิดตามกฎกระทรวง พ.ศ. 2548 มีการตั้งคณะกรรมการเกิดขึ้น ไม่อย่างนั้นจะต้องเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะ มหาเถรสมาคมไปบังคับไม่ได้อยู่แล้ว ถ้าอย่างกรณีโรงเรียนเอกชนที่เขาไปบังคับรัฐบาลได้เพราะเขามีพระราชบัญญัติว่าด้วยโรงเรียน

เอกชนมีสวัสดิการตั้งแต่เข้าโรงพยาบาล ลูกเบิกค่าเล่าเรียนได้จนจบปริญญาตรี แต่ในขณะที่ตอนนี้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำลังหาวิธีช่วยให้ได้สำหรับเงินเดือน 15,000 บาทซึ่งถ้าจะได้ก็จะต้องเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี ในปัจจุบันค่าตอบแทนของครูเดือนละ 5,800 บาทคูณจำนวนนักเรียน 20 รูป ก็จะตกประมาณ 9,600 บาท ในกรณีนักเรียนลดลงผู้บริหารคณะครูจะต้องหายุทธศาสตร์ว่าจะเพิ่มนักเรียนอย่างไรจึงจะอยู่รอด โรงเรียนก็มีการทบทวนแผนอยู่แล้ว ในกรณีแผนงบประมาณมันอยู่ในโครงการมากไปก็ต้องให้หาเงินเพิ่มในโครงการเอง ต้องดูว่าโครงการจำเป็นมากที่สุดด้วย....” (สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2555)

3.2) การควบคุมกำกับค่าใช้จ่ายประมาณ

การวางระบบการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์เป็นไปอย่างมีระบบโดยแต่ละฝ่ายจะตรวจสอบซึ่งกันและกันอยู่แล้ว รวมไปถึงการตั้งเป้าหมายด้วยการประเมินการใช้จ่ายเงินงบประมาณ มีการทำหลักฐานโดยเฉพาะบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ต้องสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา “...ผมจะกำกับดูแลอยู่แล้วซึ่งก็มีบุคลากรซึ่งก็มีรองผู้อำนวยการทั้งสามฝ่าย มีการสรุปทั้งภาพและเนื้อหาใบเสร็จต่าง ๆ เอาไว้เพื่อสะดวกต่อการตรวจสอบอยู่แล้วมีการติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณซึ่งโดยรวมก็บรรลุจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์อย่างดีที่สุดเหมาะสมที่สุดอยู่แล้ว มีการประชุมอนุมัติตั้งแต่แรกไม่ว่าจะเป็นการอนุมัติหลักสูตร แผนงบประมาณ โครงการในปีนี้มีอะไรบ้าง แจ้งการประเมินตนเองภายใน(SAR)ทำให้ทราบ เรื่องรายรับ-รายจ่าย คณะกรรมการสถานศึกษาจะเข้ามาช่วยในการระดมทุนที่ขาด รวมถึงการแจ้งการจัดซื้อหนังสือเพื่อขอการอนุมัติรวมไปถึงคณะกรรมการสถานศึกษาบางท่านก็จะแนะนำประเด็นที่ขาดตกบกพร่องไปในการบริหารจัดการโรงเรียน...” (สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2555)

การตรวจสอบภายในเป็นวิธีการที่ช่วยให้เกิดความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพประสิทธิผลตามเงินงบประมาณที่ได้รับ รวมถึงทรัพย์สินของโรงเรียนการบริหารเงินงบประมาณจะต้องทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารในช่วงเวลาที่ได้รับการจัดสรรจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติซึ่งล่าช้าในช่วงต้นปีงบประมาณ “... การตรวจสอบภายในก็เป็นบุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งจากผมเองซึ่งไม่เหมือนมหาวิทยาลัยจะมีคำแนะนำจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเข้ามาแนะนำ ส่วนโรงเรียนก็มีเจ้าหน้าที่ ผู้อำนวยการเป็นผู้ตรวจสอบจนถึงขั้นสรุป และบัญชีของวัดกับบัญชีโรงเรียนไม่เกี่ยวกัน โอนเงินมาเป็นของโรงเรียนลงบัญชีได้เงินมาจากวัดการจัดการวางระบบเกี่ยวกับการบริหารเงินงบประมาณซึ่งบัญชีโรงเรียนจะต้องเอาเงินก้อนของวัดมาฝากไว้บัญชีของโรงเรียนก้อนหนึ่ง เพื่อจะได้นำมาหมุนในกรณีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โอนเงินมาไม่ทันตามเวลารอต่อปีงบประมาณใหม่ประมาณ 2 เดือน ในขณะที่มหาวิทยาลัยเงิน งบประมาณจะโอนมาตามเวลา จำต้องมีก่อนหนึ่งไว้เพื่อสะดวกในบัญชีโรงเรียน...” (สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2555)

3.3) การประเมินผลการใช้งบประมาณ

การกำหนดต้นทุนหรือกำหนดเงินงบประมาณไปในโครงการหรือกิจกรรมด้านต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการให้บรรลุผลผลิตที่ได้เกณฑ์ที่ดี และให้คุ้มค่ากับการลงทุนไปในโครงการในกิจกรรม การกำหนดต้นทุนผลผลิตจึงเป็นงานของโรงเรียนมหาวิทยาลัย การประเมินผลทุกโครงการมีสรุปต้องมีภาพทั้งรายงานการใช้งบประมาณให้ชัดเจน “.... ผมจะร่วมกับคณะครู วิเคราะห์ต้นทุนและผลผลิตของการดำเนินการแต่ละโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ และก็ต้องให้เหมาะกับโครงการ ไม่ใช่ใส่เงินงบประมาณจนเวอร์ไปอันนี้แหละปัญหาเพราะเงินยังได้น้อยอยู่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเกินคุ้มแต่ละโครงการ เช่น ไปทัศนศึกษาซึ่งทำให้นักเรียนได้เรียนรู้แหล่งเรียนรู้ที่จริงและสัมผัสได้จึงเกินคุ้ม การจัดรายงานผลการดำเนินงานประจำปีซึ่งก็มีข้อมูลสถานะการเงินของโรงเรียนเหมาะสม มีเงินทั้งได้รับจากการบริจาค เงินงบประมาณก็สมควรเหมาะสม....” (สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2555)

โรงเรียนมหาวิทยาลัย เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวนนักเรียน 600 รูป เงินที่ได้ตามรายหัวไม่ค่อยมีปัญหาถึงมีปัญหาที่ได้รับจากมูลนิธิของวัดที่สนับสนุนทุกเดือนประมาณ เดือนละ 3,000,000 บาท เงินงบประมาณก็เพียงพอเพราะได้รับตามจำนวนรายหัวนักเรียน “... ถ้าเป็นไปตามเกณฑ์ของนักเรียนถือว่าพอ ในการบริหารทรัพยากรการเงินยกเว้นจำนวนนักเรียน ลดไม่สามารถจัดการได้เพราะจำนวนค่ารายหัวจะลดลงทันทีขอความอนุเคราะห์จากผู้มีจิตศรัทธา ได้รับบริจาค หรือจะมีการทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษา...” (สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2555)

จากปัญหาการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญที่สำคัญที่น่าเป็นห่วงในอนาคตคือจำนวนสามเณรที่น้อยลง การจะทำให้สามเณรคงอยู่เป็นไปได้ยากที่สุด โรงเรียนพระปริยัติธรรมอยู่ได้เพราะสามเณรไม่ใช่ที่ครุ การหาวิธีในการทำให้ยั่งยืนจึงเป็นทางออกที่น่าจะร่วมกันคิดต่อไป “..... ปัญหาที่ 1 จำนวนนักเรียน ทำอย่างไร คุณภาพของนักเรียนจะได้คุณภาพซึ่งเป็นโจทย์ที่ต้องแก้ไข ปัญหาที่ 2 ครู ขาดแคลนครูสอบบรรจุคิดทำให้ครูเข้าออกบ่อย ความมั่นคงของอาชีพไม่มั่นคง ไม่มีสวัสดิการเพียงพอ มีครูที่สอบติดเขาก็ไป ถึงแม้จะได้จุดเริ่มต้นที่น้อยแต่ความมั่นคงของอาชีพเป็นสิ่งสำคัญเขาไม่ได้มองที่ตัวเองเขามองที่คนรอบข้างพ่อแม่ภรรยา ลูก ๆ ก็ระยะยาวเขาสบาย วิธีการแก้ไข จะต้องมียกย่องที่ให้ชดเชยแก่เขาให้ได้โดยเฉพาะกองทุนสวัสดิการแก่เขา สำหรับโรงเรียนผม จะแทบแตกกระเป๋าให้หมดหน้าตักเลยนะเพื่อให้เขาอยู่กับเรานานๆ อีกวิธีคือการแก้ที่ต้นเหตุคือ จะต้องมียกย่องของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยเฉพาะเพื่อเป็นการยืนยันถึงความมั่นคงของสถาบันการศึกษาแบบนี้ เหมือนโรงเรียนเอกชนเขาได้รับทั้งสวัสดิการ และอาคารสถานที่เพราะมีพระราชบัญญัติว่าด้วยโรงเรียนเอกชนรัฐ จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายนั่นเอง....” (สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2555)

ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นในการประเมินผลการใช้เงินงบประมาณ “... มีการร่วมกันประเมินการใช้จ่ายเงินงบประมาณ และการให้คำแนะนำจากชุมชน รวมถึงการมีส่วนร่วมกับชุมชนสนับสนุนทั้งอาหาร จุดปัจจัยในการบริหารจัดการโรงเรียน ที่นี้จำนวนนักเรียนมีจำนวนเยอะทำให้ต้องอาศัยการบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาทัวไป ชุมชนจึงมีความสำคัญกับโรงเรียนเสมอ...” (สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2555)

ตารางที่ 4.42 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ตามหลักการบริหารทรัพยากรการเงิน

หลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน
การบริหารทรัพยากรการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - ความเป็นผู้นำของผู้บริหารร่วมกันกำหนดนโยบายงบประมาณ - เป็นผู้นำกำหนดงบประมาณมาจากระบบมหาวิทยาลัยทำให้ชัดเจน - จะร่วมกับคณะครูและมีการตรวจสอบระหว่างหัวหน้าฝ่ายแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน - ประชุมร่วมในการกำหนดแผนระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาวไว้อย่างชัดเจนและดำเนินไปตามแผนที่ไว้ - นำระบบการบริหารเงินงบประมาณที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน
การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - การวางแผนการควบคุมการใช้งบประมาณที่ดี - การประเมินผลการใช้งบประมาณตามแผนงานที่ตั้งไว้ - การจัดทำข้อมูลบัญชีรายรับ-รายจ่าย - มีการดำเนินการตรวจสอบการดำเนินการภายในองค์กรอยู่เสมอ
การประเมินผลการใช้งบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมกันประเมินต้นทุนผลผลิต - ร่วมกันวิเคราะห์การบรรลุวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายทุกโครงการ

2. ภาคใต้

1) กรณีศึกษาปัจจัยที่ผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนสิทธิธรรมวิทยา วัดประสิทธิชัย ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง

โรงเรียนสิทธิธรรมวิทยา วัดประสิทธิชัย ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง เป็นโรงเรียนขนาดกลาง ตั้งขึ้นเมื่อพ.ศ. 2515 มีพระประสิทธิโสภณเป็นผู้รับใบอนุญาตและผู้จัดการ มีพระครูประยุตอักษรธรรม ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ พระครูวิริยกิจโสภิต ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการ โรงเรียนได้รับการเปิดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีพ.ศ. 2555 มีนักเรียนจำนวน 132 รูป ครูทั้งหมด 23 รูป/คน และได้รับงบประมาณจำนวน 2,300,472 บาท (สองล้านสามแสนสี่ร้อยเจ็ดสิบสองบาทถ้วน)

1.1) การวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงิน

โรงเรียนสิทธิธรรมวิทยา เป็นโรงเรียนที่มีจัดการทั้งด้านการเงินงบประมาณที่ดีโดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเข้าตรวจเมื่อปี 2553 และทั้งด้านการจัดการศึกษาเป็นที่ยอมรับคุณภาพทั้งการประเมินจากสำนักรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพทางการศึกษาได้ผ่านการประเมินในระดับดีมากเมื่อปี 2552 ด้านการบริหารทรัพยากรการเงิน ผู้บริหารมีลักษณะเป็นผู้นำ โดยมีการกำหนดนโยบายในการใช้จ่ายมีการวางแผนงบประมาณ แต่จะปีจะเน้นพัฒนาการศึกษาที่จะหาวิธีการระดมทุน รวมไปถึงการวางแผนระยะสั้น ระยะกลางจนถึงระยะยาวไว้ ในขณะที่เดียวกันก็กำหนดระยะเวลาหรือปฏิทินในการกำหนดด้านงบประมาณ “...ผมจะมีการจัดทำแผนนโยบายจะทำอะไร เช่น การพูดคุยกับครูในการทำห้อง Sound lab เน้นภาษาอังกฤษ และผลิตสื่อได้ขอรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา มีทั้งการจัดตั้งกองทุนเพื่อกุ๊ยม อาหารและเรียนต่อ เพื่อสร้างสายสัมพันธ์กับผู้เรียน มีการกำหนดงบประมาณเพื่อการบริหารจัดการ แต่ไม่ได้รับผลกระทบจากการเงินเพราะทางวัดมีเงินอยู่แล้ว ถ้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้มาไม่พออยู่แล้ว มีการวางแผนงบประมาณเน้นความโปร่งใส แจ้งให้ครูและบุคลากรรับทราบในการวางแผนร่วมกัน มีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่แน่นอน ประหยัดแต่ไม่ตระหนี่ ค่าตอบแทนครู 12,000 บาท บางคนทำงานมานานไม่มีการระดมทุน แต่จะดูลักษณะงานเป็นหลักว่าจะทำอะไร ด้วยการเอาเงินของวัดมาใช้ถ้าไม่พอ ผมสนับสนุนเต็มที่เลย เน้นทำปัจจุบันให้ดีและเป็นรูปธรรม ในรูปของการวางแผนและบริหารจัดการ เพราะกลุ่มเป้าหมายมาจากเด็กยากจนและด้อยโอกาส เน้นการบริหารการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์และ โอกาส เน้นทำรายปี ครั้งเดียวแผนระยะยาวผู้ปกครองมีส่วนในการสนับสนุนด้านเงินบริจาคและอุปกรณ์การเรียนการสอน...” (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2555)

การพัฒนาการศึกษาทั้งด้านอาคารสถานที่ มีการพัฒนาอาคารเรียนพยาบาลในโรงเรียนด้วยการใช้เงินงบประมาณ 3,000,000 บาท ผู้บริหารดำเนินการขอความอุปถัมภ์จากผู้มีจิตศรัทธาระบบการอนุมัติการเงินจะดำเนินการฝ่ายแต่ละฝ่ายเสนอมายังผู้บริหารซึ่งเป็นผู้อนุมัติลำดับสุดท้ายซึ่ง

เป็นไปตามขั้น ในการดำเนินการทุกครั้งจะมีหลักฐานการใช้เงินงบประมาณ โดยส่วนใหญ่การทำตามแผนงานโครงการจะได้ผลผลิตที่เกินคุ้ม สามารถทำให้เป้าหมายคือสามแฉกมีความรู้ความสามารถรวมไปถึงพฤติกรรมดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด บางครั้งแผนงานต้องกลับมาปรับปรุงและทบทวนใหม่เพราะต้องดูค่ารายหัวจำนวนนักเรียน หรือไม่พอจำเป็นต้องหาเพิ่มเติม “...การบริหารจัดการโดยผู้จัดการหรือเจ้าอาวาส มีการรายงานและหลักฐานในการใช้จ่าย ฝ่ายบัญชีจะรายงานการใช้เงินงบประมาณ เสนอมาที่ผู้จัดการเป็นผู้ตรวจอัตรอบเพื่อความโปร่งใสจะกำหนดตายตัวไม่ได้เพราะต้องรอเงินค่าหัวของสามแฉกเสียก่อน และยึดหยุ่นตามสถานการณ์ ผลผลิต ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้เกินเป้าหมายเช่น โครงการปฏิบัติสำหรับสามแฉกจัดอยู่ 7 วัน 7 คืนให้เขาสำนึกและละลายพฤติกรรม จากการใช้แบบนี้นี้ทำให้สามแฉกเข้าใจและศรัทธาต่อการบวชเรียนมากขึ้น ปกครองง่ายขึ้น ผลผลิตจึงเกินเป้าจะมีการเน้นว่าจะทำอะไรเช่น ช่วงนี้กำลังรณรงค์เรื่องการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนหรือAECจึงมีการเน้นแผนงานโครงการภาษาอังกฤษให้กับสามแฉก มีการทบทวนทุกปี เพราะจะดูว่า ขาดแคลนอะไร ยังไง เช่น ทุนเพื่อการกู้ยืมของครูโรงเรียนตั้งไว้ปัจจุบันมีเงินอยู่ถึง 500,000 บาท...” (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ปัญหาทั้งด้านบุคลากรที่ไม่มีความมั่นคงในอาชีพ ด้านเงินงบประมาณ การบริหาร วิชาการรวมไปถึงนโยบายรัฐบาลที่ไม่ส่งเสริม ทำให้ขาดแคลนศาสนทายาทในการรักษาพระพุทธศาสนาผู้นำสถานศึกษาจะต้องสร้างเครือข่ายและสร้างสวัสดิการจูงใจให้ครูร่วมกันแก้ปัญหา “...ผมว่ามีอยู่ 3 ข้อใหญ่ คือ ประเด็นที่ 1 คนที่มาเรียนมีน้อยลงทำให้ได้งบประมาณน้อยตามจำนวนนักเรียนประเด็นที่ 2 จำนวนเรียนลด เพราะเน้นบาลีมากเกินไปทำให้คนที่จะมาบวชเกิดความกลัวซึ่งมันยากกว่าจะสอบได้ ประเด็นที่ 3 สวัสดิการค่าตอบแทนครูน้อยไป ทำให้โรงเรียนได้รับผลกระทบ สถานภาพของครูไม่ได้รับการรับรอง ใช้เพียงชื่อพนักงานศาสนาแต่การใช้สิทธิ์อะไรไม่มีเลย กฎเกณฑ์และการออกระเบียบไม่สอดคล้องและไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ตำแหน่งที่กำหนดไว้ก็ไม่มี บุคลากรตัวแทนไม่แน่นอนในการสืบต่อ สรุปว่ามี 3 ขาดหลักๆ คือ 1. Money (เงินทุน) 2. Man (บุคลากร) และผู้บริหาร 3. Material (ทรัพยากร)...” (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2555)

ผู้บริหารคณะครูของโรงเรียนจะต้องร่วมกันชุมชนและอิงอาศัยชุมชนเป็นผู้สนับสนุนและการระดมทุนก็ต้องอาศัยชุมชนเป็นหลัก การทำงานร่วมกันจึงเป็นไปในรูปแบบส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน โรงเรียนสร้างพระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนา ชุมชนมีวัดก็ไม่ขาดพระภิกษุสามเณรในการทำบุญ และสร้างโอกาสให้กับคนในชุมชน เก็บกู้เด็กที่ขาดโอกาสในชุมชน “...มีการร่วมมือกันโดยผู้บริหารเป็นหลัก เช่น การออกงานชุมชน การเทศนาในที่ต่างๆ ที่ได้รับนิมนต์ การเจริญพระพุทธมนต์ รวมไปถึงการร่วมกับนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตั้งเป็นกรรมการสถานศึกษาและกำนัน ผู้นำชุมชนเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรม...” (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณตามรายหัวและขึ้นอยู่กับสามเณรมีจำนวนมากหรือน้อย ถ้ากรณีสามเณรมีจำนวนน้อยความรับผิดชอบในการหาค่าใช้จ่ายเพิ่มจึงขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนเป็นสำคัญ และวิธีการระดมทุนจากแหล่งอื่น ๆ เพื่อหาเงินเพิ่มเติมในการใช้จ่ายผู้บริหารจะต้องใส่ใจและประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างศาสนทายาท “... เงินงบประมาณไม่เพียงพอ แต่ทำให้เพียงพอตามเนื้องาน และยึดประโยชน์ของนักเรียนตามแนวทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง ที่ทำได้เพราะศรัทธาของศาสนิกชน มีต้นทุนทางสังคม บารมีของพระพุทธเจ้าและอดีตบูรพาจารย์ที่ท่านได้สั่งสมไว้จึงมีคนมาร่วมบริจาคมากมาย ในกรณีไม่พอก็ต้องทำทุกวิถีทางที่จะให้พอกับงานหรือภาระงานที่ทำ...” (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2555)

1.2) การควบคุมกำกับค่าใช้จ่ายงบประมาณ

โรงเรียนสิทธิธรรมวิทยา มีการวางระบบการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนการควบคุมตามลำดับฝ่ายเสนอ แต่ละฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกิจกรรมนักเรียน และฝ่ายงบประมาณจะมีการประชุมจัดการทำแผนงานต่าง ๆ แล้วเสนอขึ้นไป สุดท้ายผู้จัดการจะเป็นคนอนุมัติและครูก็ร่วมกันตรวจสอบการทำงานทั้งแนะนำแก้ไขร่วมกัน “... ฝ่ายการเงินจะทำหน้าที่ให้การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณแล้วรายงานไปยังผู้จัดการ เพื่อป้องกันการรั่วไหลและทำให้โปร่งใสตรวจสอบได้ โรงเรียนเรามีสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินหรือสตง.เข้ามาตรวจสอบแต่เขาเข้ามาเพื่อมาเยี่ยมและลงพื้นที่ คุณแล้วก็ไม่มีปัญหาเพราะทำไว้เป็นระบบอยู่แล้ว ผมยังให้เขาร่วมทำบุญกับทางโรงเรียนอีก ทางโรงเรียนจะมีการประชุมชี้แจงให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาได้รับทราบนอกจากคณะครูที่มีการประชุมเดือนละครั้งแล้ว ยังประชุมเตรียมความพร้อมร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาปีละ 2 ครั้ง...” (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2555)

การกำหนดผู้ตรวจสอบภายในไม่มี ส่วนที่เกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินของโรงเรียนส่วนใหญ่ผู้จัดการจะเบิกจ่ายเอง ส่วนบุคลากรจะช่วยบริหารตามที่ขอตามแผนงาน เงินงบประมาณจะมีการสรุปบัญชีเพื่อสะดวกแก่การตรวจสอบทั้งภายในและภายนอก เช่น สตง. สมศ. เป็นต้น ซึ่งที่ผ่านมาโรงเรียนได้รับการยอมรับจนผ่านประเมินในระดับที่ดี มีองค์กรบริหารที่มีความโปร่งใสและเน้นการทำงานร่วมกัน “... โรงเรียนของเราไม่ได้ตรวจสอบภายใน เพราะเจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการการเบิกจ่ายเป็นไปตามที่ฝ่ายแต่ละฝ่ายทำบันทึกขึ้นไป และสิ่งสำคัญที่นี้คือความไว้วางใจและเชื่อตรงต่อการทำงาน ฝ่ายการเงินจะทำบัญชีประจำเดือนในการใช้จ่ายเงินแต่ละฝ่ายพร้อมทั้งหลักฐานการใช้เงินทุกอย่างเพื่อให้สะดวกต่อการตรวจสอบทุกประเภท สตง.มาตรวจก็แนะนำให้และผ่านการตรวจอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้...” (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2555)

1.3) การประเมินผลการใช้งบประมาณ

การกำหนดต้นทุนผลผลิตมีความเหมาะสมกับโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการใช้จ่ายเงินงบประมาณ แต่ส่วนใหญ่เงินงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ เพราะได้รับตามจำนวนรายหัวนักเรียน ในภาคใต้จำนวนนักเรียนลดลงส่งผลกระทบต่อการสร้างศาสนทายาท การบริหารทรัพยากรการเงินเป็นระบบมีบัญชีรายงานให้ต้นสังกัดรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องเช่น กรรมการสถานศึกษาทุกปีการศึกษา เป็นต้น “... เหมาะสมมาก ผลผลิตที่ออกมาเกินคุ้ม ดีค่าเป็นเงินหรือผลกำไรไม่ได้เลย อย่าง โครงการปฏิบัติธรรมของโรงเรียนดังที่ได้กล่าวไว้ จากการประเมินผลสามเณรมีคุณภาพมากขึ้น และจบแล้วได้ไปทำงานและพัฒนาตนเองจนประสบความสำเร็จในอาชีพเป็นเจ้าแก้วรับซื้ออย่างพาราเกมี และสอบไปเรียนต่อก็มีงบประมาณไม่เพียงพอต่อจัดโครงการหรือกิจกรรม ต้องใช้งบประมาณจากส่วนอื่นในการสนับสนุน เพราะเงินค่าหัวไม่เพียงพอตามที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้จัดสรรให้ เงินงบประมาณที่ได้รับไม่สมดุลในการบริหารจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน แต่ที่สมดุลกับกิจกรรมโครงการต่าง ๆ จะขอรับบริจาคตามจุดประสงค์ เช่น ต้องการคอมพิวเตอร์ จำเป็นขอต้องรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติไม่สามารถจัดสรรให้...”

(สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2555)

ตารางที่ 4.43 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนสิทธิธรรมวิทยา ตามหลักการบริหารทรัพยากรการเงิน

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรการเงิน โรงเรียนสิทธิธรรมวิทยา

หลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน
การบริหารทรัพยากรการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - ภาวะผู้นำของผู้บริหารในด้านเงินงบประมาณ - ร่วมกันกำหนดงบประมาณตามแผนประจำปี - กระจายอำนาจการบริหารเงินงบประมาณแต่ละฝ่าย - ร่วมกันกำหนดแผนระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว - การบริหารเงินงบประมาณที่ได้รับการรองจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน - มีมนุษยสัมพันธ์กับชุมชนในการระดมทุนจากแหล่งอื่น ๆ - มีระบบสวัสดิการเพื่อจูงใจบุคลากรครูในมีความมั่นคง - ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนทุนต่างๆ
การควบคุมกำกับค่าใช้จ่ายงบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผู้วางการควบคุมการใช้งบประมาณที่ดี - สร้างการประเมินผลการใช้งบประมาณตามแผนงานที่ตั้งไว้ - การจัดทำข้อมูลบัญชีรายรับ-รายจ่าย - ผู้บริหารจะควบคุมการตรวจสอบการดำเนินการภายในองค์กรด้วยตนเอง
การประเมินผลการใช้งบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ประเมินต้นทุนและผลผลิตของกิจกรรม - สรุปภาระงานที่ได้จัดทำตามงบประมาณ โดยผู้บริหารจะร่วมพิจารณาทุกโครงการ - ชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมประเมินการใช้จ่ายและบริจาคทรัพย์ส่วนตัว

2) กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรมพุทธรังษีพิทยาลัย วัดราษฎร์บูรณาราม ตำบลท่ามะปลา อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

โรงเรียนพระปริยัติธรรมพุทธรังษีพิทยาลัย วัดราษฎร์บูรณาราม ตำบลท่ามะปลา อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ก่อตั้งเมื่อพ.ศ. 2534 ด้วยเหตุผลเพื่อบำบัดทุกข์ของชุมชนที่เกิดจากวาทภัยพายุภัยทำให้ทรัพย์สินเงินเสียหายเป็นจำนวนมาก บำรุงสุขให้ประชาชนได้มีโอกาสส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พระวิจิตรธรรมคุณเป็นผู้รับใบอนุญาตและเป็นผู้จัดการ พระครูพิชญ์ภูววัฒน์เป็นผู้อำนวยการ พระมหาเกียรติศักดิ์ โฆสวาทีเป็นรองผู้อำนวยการ เปิดระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2555 มีจำนวน

นักเรียน จำนวน 85 รูป จำนวนครู 5 รูป/คน และได้รับงบประมาณจำนวน 1,823,396 บาท (หนึ่งล้านแปดแสนสองหมื่นสามพันสามร้อยเก้าสิบหกบาทถ้วน)

2.1) การวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงิน

โรงเรียนพระปริยัติธรรมพุทธรังษีพิทยาลัย เป็นโรงเรียนที่เป็นศูนย์กลางของจังหวัดชุมพรในการบริหารจัดการศึกษาและทำกิจกรรมของคณะสงฆ์เป็นวัดพระอารามหลวง ในระดับการจัดการศึกษาถือเป็นที่ยอมรับทั้งในส่วนภูมิภาคและได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินผลทางการศึกษาหรือสมศ.ระดับดีในปี 2552 รวมไปถึงการบริหารทรัพยากรการเงินที่มีการวางแผนกำหนดนโยบายที่เป็นไปปฏิบัติที่ได้กำหนดการจัดทำงบประมาณ รวมไปถึงการหาวิธีระดมทุนงบประมาณเพิ่มเติมที่จะพัฒนาจุดเน้นของโรงเรียน โรงเรียนแห่งนี้มีความพร้อมด้านเงินนอกงบประมาณ เนื่องจากเจ้าอาวาสมีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมการจัดการศึกษาและภายในวัดมีมูลนิธิในการให้การสนับสนุนในเวลาที่มีเงินงบประมาณไม่เพียงพอ การทำเรื่องเสนอของผู้จัดการหรือเจ้าอาวาสก็จะอนุมัติเงินเพิ่มเติมทันที “..... เฉพาะที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม พุทธรังษีพิทยาลัยมีความเหมาะสมทุกอย่าง แต่บัญชีคณะกรรมการใช้ชื่อบุคคลไม่สอดคล้องกับการดำเนินงาน เช่น มีชื่อเจ้าอาวาส ทั้งที่ไม่ใช่ผู้อำนวยการ อาจจะเป็นปัญหาในอนาคตต่อไปงบประมาณที่ได้เหมาะสม แต่ใช้ในกิจกรรมอื่นนอกวัตถุประสงค์ เช่น นำงบประมาณสำหรับเครื่องนุ่งห่มไปใช้เป็นค่าภัตตาหาร ค่าน้ำค่าไฟ ทำให้งบประมาณไม่เพียงพอต่อวัตถุประสงค์หลักในใช้งบประมาณในระบบที่สำนักงานพระพุทธรศาสนาแห่งชาติให้มา เช่น ค่าหัวนักเรียน น้ำท่วม ถ้าไม่พอก็ได้รับอนุเคราะห์และสนับสนุนจากวัด ไม่มีการทอดผ้าป่า หรือระดมทุนเพื่อการศึกษาแต่อย่างใดทางโรงเรียนไม่ได้รับผลกระทบด้านงบประมาณ แผนงานก็มีความเหมาะสมมีแผนการใช้งบประมาณประจำปี มีโครงการหรือกิจกรรมมารองรับอยู่แล้ว ทางโรงเรียนจะทำแผนประจำปีซึ่งดำเนินการอยู่แล้ว และปฏิบัติตามนี้ แต่บางปีไม่ได้ดำเนินการทุกโครงการหรือกิจกรรม เพราะมีปัจจัยแทรกซ้อน เช่น วัดนี้จะเป็นวัดที่มีการทำกิจกรรมมากเป็นศูนย์กลางของการทำกิจกรรมของคณะสงฆ์และส่วนราชการ มีการประชุมคณะสงฆ์ งานบุญประจำปี งานของโรงเรียนก็จะต้องเลื่อนไปอีกผู้จัดการเป็นผู้อนุมัติและรับผิดชอบ ผู้เสนอโครงการจะมาจากหัวหน้าฝ่ายต่างๆ....” (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2555)

การบริหารจัดการทรัพยากรการเงินของโรงเรียนขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียน การกำหนดวิธีการระดมทุนเพื่อหาจากแหล่งอื่น ๆ และด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษา ขอรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาทั่วไป เป็นต้น ก็เป็นวิธีการหนึ่งในการระดมทุน รวมไปถึงการเสนอขอการสนับสนุนจากทางวัดก็เป็นอีกทางหนึ่ง เมื่อดำเนินการตามแผนงานโครงการผลผลิตที่เกิดขึ้นมีความคุ้มค่า บางครั้งแผนงานโครงการต้องมีการประชุมกำหนดการดำเนินงานเมื่อร่วมพิจารณาแล้วไม่เหมาะสมจะดำเนินการปรับปรุงและทบทวนแผนงานให้เหมาะสมซึ่งผู้บริหารจะร่วมด้วยเสมอ

“.....รายจ่ายมากกว่ารายได้ มีค่าสาธารณูปโภคมาก แต่ไม่ได้เดือนร้อนเพราะได้รับการสนับสนุนจาก วัดโดยเจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการและอีกอย่างเงินของวัดมีเป็นจำนวนมากพอใช้จ่ายได้อยู่ การรายงาน การใช้เงินของเรามีความเหมาะสมและสอดคล้อง เหตุผลเพราะปฏิบัติตามแผนประจำปีของโรงเรียน ที่ได้ทำไว้ และจากการปฏิบัติตามแผนประจำปีทำให้โรงเรียนได้รับการประเมินผ่านสมศ. ในระดับดี มีการควบคุมประมาณที่ได้รับจากการจัดสรรตามรายหัวเป็นที่ตั้ง ไม่มีการปรับปรุงเพราะเป็นการจัด ตามที่มีจำนวนเงินให้ และไม่พอถึงขอความอนุเคราะห์จากวัดก็มีการทบทวนบ้าง แต่ขึ้นอยู่กับค่าหัวที่ ได้รับจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดสรรให้ บางครั้งมากไปก็ต้องกลับมาทบทวนเสีย ใหม่...” (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั่วไปจะมีลักษณะที่เหมือนกันแม้จะอยู่ในคนละ ภาคก็ตาม ด้วยการจัดสรรทรัพยากรทางการเงินเอาเกณฑ์จำนวนนักเรียนเป็นที่ตั้งหรือที่เรียกว่าค่าราย หัว โรงเรียนใดมีจำนวนมากก็ได้เปรียบมาก ตรงกันข้ามโรงเรียนใดมีจำนวนน้อยก็ต้องขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาสจะ ดำเนินการในการหาเพิ่มเติม “.....ผมคิดว่า ถ้านักเรียนน้อยกว่า 80 รูป เงินงบประมาณไม่สามารถเอา มาจัดสรรได้เพียงพอ ถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน เช่น วัด เป็นต้น เพราะที่นี้ไม่สามารถ ใช้วิธีระดมทุนได้ เพราะท่านเจ้าอาวาสท่านจะรับผิดชอบในการอุปถัมภ์ในกรณีที่งบประมาณไม่พอ ...” (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2555)

ผู้บริหารมีความตระหนักต่อชุมชนเพราะถือเป็นพลังหลักในการสนับสนุนโรงเรียนซึ่งตั้งอยู่ ในชุมชนทั้งด้านจตุปัจจัยไทยทาน การอุปถัมภ์ทั้งด้านการเงิน วิชาการในเวลาที่เขาขาดแคลน มีภูมิ ปัญญาที่เข้ามาช่วยในวัด “...มีการจัดกิจกรรมวันแม่ และออกธรรมจาริกตามหมู่บ้านเพื่อ ประชาสัมพันธ์ให้โรงเรียน การจัดการศึกษาของพระภิกษุสามเณร ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้าน และผู้นำชุมชนเป็นอย่างดี มีการออกชุมชนเชิงรุก...” (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีปัญหาที่สำคัญที่สุดซึ่งคงไม่แตกต่างจาก โรงเรียนอื่น ๆ เช่น นักเรียน บุคลากร รวมไปถึงงบประมาณ เป็นต้นจึงเป็นความสามารถของ ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับบุคลากร “...ผมคิดว่ามีหลายประเด็นนะเช่น ประเด็นที่ 1 ผู้ดำเนินการในส่วนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกับประธานกลุ่มฯไม่ค่อยลงรอยกันและไม่ เกื้อกูลซึ่งกันและกันในการทำงาน เกิดความขัดแย้งไม่เป็นเอกภาพ ประเด็นที่ 2 ผู้อำนวยการตัวจริง ส่วนใหญ่ไม่มีอำนาจในการทำงาน แต่ผู้ทำงานตัวจริงไม่มีอำนาจในการบริหารจัดการและการ ตัดสินใจตามกฎหมาย สรุปคือเบื้องบน การบริหารในโรงเรียนไม่ควรเน้นด้านบาลีมากเกินไป ควร เปิดโอกาสให้ฝ่ายสามัญศึกษาได้รับการพัฒนาเต็มที่เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายกลุ่มเป้าหมาย และ การพัฒนา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติไม่ ชัดเจนในตำแหน่ง การบรรจุ แต่งตั้ง บุคลากรในโรงเรียน เช่น มีชุดให้ แต่สถานภาพไม่ปรากฏหรือ รับรองว่าเป็นพนักงานศาสนการ แนวทางแก้ไข บุคลากร 1,600 คน สำนักงานพระพุทธศาสนา

แห่งชาติต้องประกาศให้เป็นทางการและรับรองให้ถูกต้องเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำธุรกรรมด้านอื่น ๆ เช่นการเงินและสร้างความภาคภูมิใจให้กับบุคลากร เป็นต้น...” (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2555)

2.2) การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ

ผู้บริหารของโรงเรียนจะมีระบบการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณเป็นไปตามการกำหนดตามหมวดต่างๆ เช่น งบบุคลากร งบดำเนินการ และงบลงทุน เป็นต้น ซึ่งการกำหนดเป็นรายการแบบนี้ถือเป็นการรายงานตามต้นสังกัดกำหนดมาให้ ส่วนที่นำไปใช้แผนงานโครงการจะเหลือจากที่ใช้ไปในหมวดที่ได้กล่าวมา ทางฝ่ายการเงินจะสรุปเป็นบัญชีและมีหลักฐานการใช้จ่ายใบเสร็จต่าง ๆ แล้วรายงานให้ทราบในที่ประชุม ไม่มีการตั้งผู้ตรวจภายในเพราะทุกฝ่ายจะต้องรายงานถือเป็นการตรวจสอบภายใน “.....จะใช้ระบบรายงาน มีการชี้แจงในที่ประชุมแจ้งให้ทราบ ได้มีการตรวจสอบจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินและให้ได้แนะนำวิธีการบริหารจัดการเชิงงบประมาณ และได้แบบอย่างที่เขาแนะนำมาเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนเป็นอย่างดี ควบคุมการใช้งบประมาณเนื่องจากบรรลุตามความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ตามโครงการต่าง ๆ เช่น อบรมเรื่องภาษาไทยทำให้เด็กนักเรียนไปแข่งก็ได้รับรางวัลต่าง ๆ เป็นต้น มีการรายงานการใช้จ่ายด้านงบประมาณเป็นประจำทุกปีการศึกษา ส่วนใหญ่คณะกรรมการสถานศึกษาก็แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์และให้พัฒนาไปตามทิศทางของอัตลักษณ์โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่มีการกำหนดผู้ตรวจสอบภายในมีแต่การชี้แจงในที่ประชุม และสรุปเป็นรายงาน เป็นไปตามระบบที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้รายงานการใช้งบประมาณและมีบัญชีอยู่กับโรงเรียนควบคุมอยู่ด้วย...” (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2555)

2.3) การประเมินผลการใช้งบประมาณ

การประเมินการใช้จ่ายงบประมาณจะดูที่ตัวผลผลิตคือสามเณรเป็นหลักที่ผ่านมาอดีตจนถึงปัจจุบัน โรงเรียนมีผลผลิตที่ออกไปสู่สังคม จากต้นทุนที่มีเพียงน้อยนิดต้องอาศัยการสนับสนุนจากวัดเป็นหลัก แต่ก็ดำเนินการจนถึงปัจจุบันถือเป็นความสำเร็จในระดับหนึ่งของโรงเรียนในลักษณะนี้ที่อยู่ภายใต้การประเมินผลการดำเนินการจึงเป็นไปอย่างคุ้มค่าถึงแม้รายหัวกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงจะไม่สมดุลกัน แต่ถือเป็นความโชคดีที่แหล่งทุนของวัดมีพร้อมในการบริหารจัดการทางการศึกษาและความเสียสละส่งเสริมสนับสนุน “.....สำหรับผมมีความเหมาะสม ประเมินจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและกิจกรรมคุ้มค่าดีมาก ส่วนใหญ่จะเกินคุ้มสำหรับกิจกรรมที่ได้ทำตามแผนประจำปี มีงบประมาณที่น้อย แต่ต้องทำหลายโครงการเพื่อให้ครอบคลุมกิจกรรมตามที่ได้กำหนดไว้ตามแผน

ประจำปี เหมาะสมและสอดคล้อง เพราะทำตามแผนประจำปี ยกเว้นแผนเฉพาะกิจบางครั้งทำไม่ได้ ที่นี้จะมีน้ำท่วมทุกปี ปีแล้วท่วมสองครั้งลำบากมาก....” (สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2555)

ตารางที่ 4.44 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม พุทธรังษีพิทยาลัย ตามหลักการบริหารทรัพยากรการเงิน

หลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน
การบริหารทรัพยากรการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารมีการกำหนดวางแผนนโยบายงบประมาณที่ชัดเจน - ภาวะผู้นำในการสนับสนุนเงินงบประมาณที่ดี - มีการรับรองจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน - สร้างเครือข่ายกับชุมชนให้เข้ามาร่วมกัน - กระจายอำนาจการบริหารให้กับบุคลากรอย่างเป็นระบบ
การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำที่ใส่ใจในการวางแผนควบคุมการใช้งบประมาณที่ดี - ผู้บริหารที่ตระหนักในการประเมินผลการใช้งบประมาณตามแผนงานที่ตั้งไว้ - ผู้บริหารสนับสนุนการทำข้อมูลบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ชัดเจน
การประเมินผลการใช้งบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ประเมินต้นทุนและผลผลิตของกิจกรรม - ประเมินวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายทุกโครงการร่วมกัน - ผู้บริหารบุคลากรชุมชนร่วมกันประเมินผลการใช้งบประมาณและระดมทุนเพิ่มเติม หากงบประมาณไม่พอ

3) กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา วัดพระนคร ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

โรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา วัดพระนคร ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช เป็นโรงเรียนขนาดกลาง ก่อตั้งขึ้นเมื่อพ.ศ.2535 จุดประสงค์เพื่อสร้างโอกาสให้เด็กและช่วยครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่เอื้ออำนวย เปิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีพระศรีธรรมประภาสเป็นผู้อำนวยการ พ.ศ. 2555 มีจำนวนนักเรียน 204 รูป จำนวนครู 10 รูป/คน และได้รับงบประมาณจำนวน 4,247,486 บาท (สี่ล้านสองแสนสี่หมื่นเจ็ดพันสี่ร้อยแปดสิบหกบาทถ้วน)

3.1) การวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงิน

โรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองมีสภาพเศรษฐกิจที่ดี ด้านเงินงบประมาณมีความพร้อม ในด้านการบริหารจัดการการเรียนการสอนมีความพร้อมด้าน

อาคารสถานที่ศึกษาบุคลากรมีความมั่นคงในด้านค่าตอบแทนที่สูง เพื่อเป็นแรงจูงใจทำให้ผลการจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางที่ดีผ่านการประเมินคุณภาพทางการศึกษาปี 2552 อยู่ในระดับดี ในด้านการบริหารงบประมาณจะมีการกำหนดวางแผนนโยบายงบประมาณรวมไปถึงการหาวิธีการระดมทุน ซึ่งผู้บริหารจะใช้ยุทธศาสตร์ในการหางบประมาณ เช่น การสร้างวัดถมุงคลให้เข้าชุมชนต่าง ๆ นับตั้งแต่ตุลาคมเป็นต้น ซึ่งสถานที่วัดก็เป็นต้นตำรับการสร้างจุดมุงคลดั้งเดิม ทำให้เรื่องการระดมทุนเป็นไปด้วยดี ซึ่งเงินงบประมาณที่ได้รับจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นส่วนหนึ่งแต่ก็ไม่พอใช้ในการบริหาร “...ผมว่างบประมาณที่ได้รับจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการและนโยบาย ส่วนใหญ่ผมจะหางบประมาณภายนอก เช่น การออกวัดถมุงคล และผู้จิตศรัทธาร่วมทำบุญทอดผ้าป่า และหน่วยงานองค์กรมาทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษาของพระภิกษุสามเณร ค่าตอบแทนที่นี้ให้เงินเดือนครูเกินวุฒิที่รับจากรัฐบาลด้วยซ้ำนักเรียนประมาณ 160 รูปการวางแผนใช้จ่ายงบประมาณสนับสนุนการบริหารจัดการงบประมาณขึ้นอยู่กับรายรับ นอกจากนั้นจะได้รับจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ บางครั้งงบประมาณไม่ได้รับตามกำหนดเวลา และงบค่าหัวไม่พอเหลือให้ใช้จ่ายในกิจกรรมหรือ โครงการต้องทำวัดถมุงคลเพื่อนำรายได้มาช่วยในการจัดการศึกษา มีแผนประจำปี ส่วนใหญ่สามเณรที่เรียนจบก็จะลาสิกขา เนื่องจากสอบคิดเรียนต่อในมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้มีการจัดครูถวายความรู้พิเศษเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิชาชีพนักเรียนที่เป็นสามเณรมีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อจัดสรรงบประมาณตามลำดับเวลาที่กำหนดไว้ตามปฏิทิน โดยมีการประชุมก่อนที่จะได้รับเงินงบประมาณ...” (สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2555)

การบริหารทรัพยากรการเงินผู้บริหารจัดการจะเป็นผู้จัดการทำหน้าที่ในการบริหารทั้งเรื่อง การหาเงินงบประมาณมาใช้จ่ายในการจัดการศึกษา และในขณะเดียวกันก็เป็นผู้อนุมัติการใช้จ่าย พิจารณาการขึ้นค่าตอบแทน มีการทำระบบบัญชีสำหรับการตรวจสอบซึ่งที่ผ่านมาทางโรงเรียนได้รับการตรวจจากสำนักงานงบประมาณได้เข้ามาตรวจสอบและแนะนำในการใช้จ่ายเงินงบประมาณซึ่งก็ได้รับการรับรองความโปร่งใส เพราะส่วนใหญ่เงินที่ได้ใช้จ่ายเป็นเงินนอกงบประมาณ เพราะเงินรายหัวนักเรียนได้จำนวนน้อย ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงกับเงินงบประมาณที่ได้รับซึ่งไม่สมดุลกันจากการดำเนินการผลิตที่เกิดขึ้นเป็นไปอย่างคุ้มค่ากับการดำเนินการ มีจำนวนสามเณรที่เพิ่มขึ้นและผู้ปกครองมั่นใจในการส่งลูกมาบวชเรียน การวางแผนที่ผ่านมาส่วนใหญ่ดูความเหมาะสมและเรียงลำดับความสำคัญบางครั้งจำเป็นก็มีการทบทวนตลอดถึงการปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม “...ส่วนมากผู้จัดการจะเป็นผู้รับผิดชอบและอนุมัติการจัดการเรื่องการเงินรวมถึงการบริหารจัดการโรงเรียน เงินงบประมาณไม่เพียงพอต่อค่าตอบแทน ต้องใช้งบจากส่วนอื่น ๆ (งบนอก) ตกเดือนละประมาณ 100,000 บาท และรายได้มาจากการเช่าพระพุทธสิหิงห์และหลวงปู่ทวด ซึ่งผมเริ่มทำมาตั้งแต่ปี 2547 ซึ่งก็พอได้สำหรับการบูชาพระวัดถมุงคล การประชาสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายและให้สามเณรชักจูงกันมาเรียนและถวายทุนการศึกษารูปละ 1,000 บาท เพื่อเป็น

แรงจูงใจในการสมัครบวชเรียน ใช้ระบบทุนจึงจะสามารถรักษากลุ่มเป้าหมายไว้ได้ ไม่ค่อยได้ปรับ
 มากเท่าที่ควร เพราะเงินไม่พอก็เอาเงินที่ของวัดมาสนับสนุนและแผนงาน โครงการและกิจกรรมจึงทำ
 ได้ทั้งหมดเพราะมีเงินนอกงบประมาณช่วยสนับสนุนอยู่ บางครั้งบางกิจกรรมหรือโครงการต้อง
 จัดลำดับความจำเป็นของตามประเพณีท้องถิ่น แต่ใช้งบประมาณมาก...” (สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม
 2555)

การทำรายงานที่ใช้งบประมาณของโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา จะต้องรายงานตามที่
 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดให้รายงาน ในความจริงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงกับ
 งบประมาณที่ได้รับตามรายหัวจึงไม่ค่อยสมดุล แต่ด้วยความสามารถของผู้บริหารที่สามารถหาเงิน
 งบประมาณมาใช้จ่ายเพิ่มเติมทำให้ไม่ปัญหาในเรื่องเงินงบประมาณ “...ผมว่าถ้ายึดตามหลักรายหัว
 นักเรียนไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน โดยเฉพาะรายจ่ายไม่สอดคล้องกับกิจกรรมสถานะทางการเงิน
 ของโรงเรียนกับรายงานมีความสอดคล้องกันตามรายการที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด
 มาให้...” (สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีปัญหาที่สำคัญที่สุดที่เป็นปัญหาของโรงเรียน
 พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา “...ปัญหางบประมาณภาคใต้น่าจะพร้อมกว่าภาคอื่น แต่จำนวน
 นักเรียนลดลงซึ่งได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาล แต่เด็กที่จะเข้ามาบวชยากมากขึ้น สรุปคือ
 ประเด็นที่ 1 นักเรียนลด ค่านิยมในการบวชลดลง สามเณรไม่มีความอดทนในการอยู่จึงออกกลางคัน
 ประเด็นที่ 2 สถานที่หรืออาคารเรียนมีข้อจำกัดห้องเรียนยังไม่พร้อม ประเด็นที่ 3 พ่อแม่ผู้ปกครองมี
 อิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักเรียน...” (สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจะมีปัญหาเรื่องเงินงบประมาณที่ได้รับที่
 เหมือนกันเพราะเป็นการจ่ายตามรายหัว ซึ่งผู้บริหารจัดการเงินงบประมาณด้วยตนเองซึ่งส่วนใหญ่
 ค่าตอบแทนครูที่ให้ 1:20 ในกรณีโรงเรียนขนาดเล็กนักเรียนไม่ถึงร้อยรูป ผู้บริหารจำเป็นต้องหา
 งบประมาณเพิ่ม แล้วที่สำคัญการจะจ่ายครูตามนโยบายของรัฐเป็นไปอย่างลำบากเพราะตราบไคที่ใช้
 รายหัวเป็นตัวกำหนดอยู่ “...ไม่เพียงพอ เพราะที่นี้ให้ค่าตอบแทนเกินวุฒิ เพื่อรักษานุคลากรไว้ ถ้า
 ครูอยู่ไม่ได้ผลกระทบจะเกิดขึ้นกับนักเรียน ส่วนครูพระได้รับไม่เต็มวุฒิต้องอาศัยเงินนอกงบมาช่วย
 เต็มเต็ม...” (สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2555)

ภาคใต้จะถือวัฒนธรรมประเพณีที่จะต้องรักษาร่วมกัน ผู้บริหารคณะครูและนักเรียนของ
 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงเป็นการความร่วมมือทั้งสองส่วนสืบสานกับอนุรักษ์
 ชุมชนถือเป็นส่วนช่วยให้เกิดความยั่งยืนของโรงเรียนอีกทางหนึ่ง “...จะมีการร่วมมือกันกับชุมชนใน
 เรื่องของกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีทานไฟ ประเพณีชักพระ ตัก
 บาตรหน้าร้อน สอดคล้องกับพระพุทธประวัติการเสด็จลงจากสวรรค์ ซึ่งวัดกับชุมชนดำเนินกิจกรรม

ร่วมกัน เหมือนพิธีทานข้าวมรุทายาสของนางสุหาคาและสอดคล้องกับคำขวัญของโรงเรียนที่เน้นการ
 สานสัมพันธ์กับชุมชน..” (สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2555)

3.2) การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ

โรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาเน้นคุณภาพของผู้เรียน
 และผู้สอนซึ่งพื้นฐานแรงจูงใจที่ได้รับค่าตอบแทนที่สูง การวางระบบงบประมาณในการดำเนินการ
 ตามแผนงานโครงการมีการเสนอมาอย่างผู้บริหารหรือผู้จัดการจะตรวจสอบและอนุมัติ ใน
 ขณะเดียวกันต้องรายงานการดำเนินการให้ทราบ เพื่อต้องการทราบเงินงบประมาณเพียงพอหรือไม่
 การทำงานเป็นแบบครอบครัวเดียวกัน รวมไปถึงการประเมินผลใช้เงินงบประมาณตามจุดมุ่งหมาย
 และวัตถุประสงค์ มีรูปแบบการทำบัญชีที่ชัดเจน “...มีผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบุคคล และฝ่าย
 กิจกรรม ช่วยการตรวจสอบดูแลเหมือนครอบครัวเดียวกันการติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณ
 ส่วนใหญ่ที่ผ่านมาก็บรรลุตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์เกิดประโยชน์กับพระภิกษุสามเณรเป็น
 อย่างมาก และอีกอย่างสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินก็เข้ามาตรวจของเราซึ่งก็ยืนยันถึงความโปร่งใสและ
 เป็นธรรมสำหรับการบริหารงบประมาณ ที่นี้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อชี้แจงเรื่อง
 การใช้งบประมาณปีละครั้งอยู่แล้ว...” (สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2555)

การตรวจสอบภายในของโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยาไม่มีการจัดตั้ง แต่มีขั้นตอนใน
 การตรวจสอบอยู่แล้ว และให้ความสำคัญบุคลากรประจำครอบครัว ทำให้การทำงานเป็นไปอย่าง
 ร่วมมือร่วมใจในการจัดการศึกษาและการจัดระบบการบริหารก็เป็นไปตามลำดับขั้นตอนการเสนอ
 อนุมัติงบประมาณ “...ผู้จัดการ คือหลวงพ่อวัดมหาธาตุ ซึ่งท่านก็ได้มอบหมายภารกิจผ่านมายังผมให้
 บริหารจัดการ ท่านเพียงให้คำปรึกษา และการตรวจสอบก็ขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นหลัก การจัดทำบัญชี
 ก็มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินเป็นผู้สรุปการทำบัญชีต่างๆ เพื่อรายงานต้นสังกัดและเป็นหลักฐานภายใน
 สถานศึกษาไว้เพื่อกันการตรวจสอบภายในด้วย...” (สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2555)

3.3) การประเมินผลการใช้งบประมาณ

การประเมินผลที่มีการคิดต้นทุนและผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงในการนำไปใช้ในโครงการแต่ละ
 โครงการหรือแต่ละกิจกรรมต้องประเมินผลความคุ้มค่ากับการใช้เงินงบประมาณ เช่น โครงการ
 ปฏิบัติธรรมสำหรับนักเรียนเพื่อปลูกจิตสำนึกให้เข้าใจวิถีปฏิบัติการณ์เป็นศาสนทายาทที่ดีเป็นต้น ทำใ้
 นักเรียนที่เป็นพระภิกษุสามเณรลดความกดดันมากขึ้น รักในการเป็นพระภิกษุสามเณร ซึ่งผลที่เกิด
 ขึ้นกับงบประมาณที่ใช้ มีความคุ้มค่าที่สุด “.....ต้องประเมินต้นทุนผลผลิตในโครงการต่าง ๆ บางครั้ง
 มีการจัดกิจกรรมไปที่ชนะศึกษาที่ไกล ๆ เช่น ไปงานพืชสวนโลกที่จังหวัดเชียงใหม่ อาจจะมองไม่
 เห็นเป็นรูปธรรม แต่ให้ประสบการณ์กับผู้เรียน เพื่อผลระยะยาว คุ้มค่าเพราะเป็นการสร้างกระบวนการ

เรียนรู้นอกห้องเรียน เมื่อคุณงบประมาณอาจไม่สอดคล้องและเหมาะสมกับกิจกรรมต้องใช้งบนอกงบประมาณสนับสนุน เพราะเป็นโครงการที่จำเป็น...” (สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2555)

ตารางที่ 4.45 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา ตามหลักการบริหารทรัพยากรการเงิน

หลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน
การบริหารทรัพยากรการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดวางแผนนโยบายงบประมาณ - ภาวะผู้นำที่สามารถจัดหาเงินงบประมาณ - ร่วมกับชุมชนในการสืบสานประเพณี - หาทุนสมทบการเรียนการสอน - มีการรับรองจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน - การมีชุมชนเป็นฐานในการบริหารโรงเรียน - ภาวะผู้นำในการระดมทุนจากแหล่งต่าง ๆ
การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารมีการควบคุมการใช้งบประมาณที่ดี - ผู้บริหารตระหนักการประเมินผลการใช้งบประมาณตามแผนงานที่ตั้งไว้ - การจัดทำข้อมูลบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ชัดเจน
การประเมินผลการใช้งบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารร่วมกับคณะครูประเมินต้นทุนและผลผลิตของกิจกรรมและโครงการ - ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อบัญชีสรุปรายงานต้นสังกัด

3. ภาคเหนือ

1) กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนวัดดอนมงคลสันติสุขวิทยา วัดดอนมงคล ตำบลทุ่งพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน

โรงเรียนวัดดอนมงคลสันติสุขวิทยา ตำบลทุ่งพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ. 2539 เปิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และปีพ.ศ.2547 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีได้รับโรงเรียนไว้ในโครงการพระราชดำริ พระครูถาวรรัตนานุกิจ เป็นผู้อำนวยการ จำนวนครู 13 รูป/คน พ.ศ.2555 มีจำนวนนักเรียน 109 รูป และได้รับงบประมาณจำนวน 2,264,024 บาท (สองล้านสองแสนหกหมื่นสี่พันยี่สิบสี่บาท)

1.1) การวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงิน

โรงเรียนวัดคอนมงคลสันติสุข เป็นโรงเรียนที่ได้รับอยู่ในโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีหลักสูตรที่เน้นเกี่ยวกับช่างสิบหมู่ได้นักเรียนที่เป็นพระภิกษุสามเณรได้เรียนรู้ช่างต่าง ๆ เช่น ช่างแกะสลัก เป็นต้น ในแต่ละปีพระองค์จะเสด็จเยี่ยมดูความก้าวหน้าอยู่เป็นประจำทุกปี และทรงแนะนำการจัดการศึกษาการสร้างอาชีพร่วมไปถึงผลสอบด้านพระพุทธศานานักธรรมบาลี โรงเรียนวัดคอนมงคลสันติสุขถือเป็นโรงเรียนที่ได้รับการรองรับมาตรฐานในการประเมินจากสำนักงานรับมาตรฐานและการประเมินทางการศึกษาหรือสมศ. ในระดับดีในปี 2552 เป็นโรงเรียนที่ได้รับการยอมรับในการบริหารจัดการด้านการศึกษาจนได้รับรางวัลด้านครูครูสุคดีปี 2554 ในการบริหารทรัพยากรการเงินจะมีการกำหนดการวางแผนตามนโยบายได้กำหนดขึ้นซึ่งเป็นไปตามเงินงบประมาณที่ได้รับจากการจัดสรรตามรายหัวของนักเรียน ซึ่งเป็นแผนประจำปี โดยให้แต่ละฝ่ายเสนอขึ้นมา ฝ่ายการเงินจะเสนอเพื่อพิจารณาจากผู้อำนวยการสถานศึกษา “... ผู้บริหารกับคณะครูของโรงเรียนมีการทำแผนงบประมาณประจำปี โดยแต่ละฝ่ายซึ่งประกอบไปด้วยฝ่ายบริหารงานบุคคล ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบริหารงานทั่วไปและฝ่ายบริหารงบประมาณ จึงจะมีการประชุมหารือในการจะใช้งบประมาณเกี่ยวกับแผนอย่างไร แล้วมีการแบ่งการใช้จ่ายระยะถึง 3 ปี โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้รับเงินอุดหนุนเป็นรายหัว บางครั้งก็เกินงบประมาณอุดหนุนรายหัว เช่น ค่าก่อสร้าง เป็นต้น ค่าใช้จ่ายที่อุดหนุน เช่น ปัจจัยพื้นฐาน ค่าตอบแทนครู ค่าภัตตาหาร ค่าผ้าไตรจีวร เป็นต้น ก็มีการโยกย้ายหรือปรับใช้ให้เหมาะสมกับงาน มีการประชุมทุกเดือน ผู้อำนวยการโรงเรียนจะติดตามแต่ละฝ่ายในการดำเนินงาน...” (สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2555)

การดำเนินการของการบริหารทรัพยากรการเงิน ผู้บริหารจะต้องวางแผนงบประมาณในแต่ละปีว่าได้รับมาเป็นจำนวนเท่าไร ในกรณีเงินไม่เพียงพอเนื่องจากการเสนอการจัดทำแหล่งเรียนต้องใช้เงินงบประมาณก็จะใช้วิธีการระดมทุนเป็นยุทธศาสตร์ในการระดมทุน “...ที่นี้ผู้บริหารกับคณะครูจะทำงานร่วมกัน การวางแผนจัดสรรมีความเหมาะสม การใช้งบประมาณส่วนใหญ่จะเกินงบประมาณที่ให้มี ค่าอุดหนุนพิเศษ ค่าซ่อมแซมมีอุดหนุนและชุมชนจะเข้ามาช่วยตั้งแต่เริ่มต้นแต่พอโรงเรียนสามารถดำรงอยู่ได้ ทางชุมชนก็จะไม่ได้เข้า เป็นช่วงจังหวะที่จะต้องเพิ่มสิ่งที่เป็นเงินนอกงบประมาณที่จะมาเพิ่มในแผน แต่การจัดสรรงบประมาณเหมาะสมกับแผน มีการเอาจำนวนเงินได้รับมาเป็นตัวตั้งในการจัดการทุกครั้ง มีแผนขอสนับสนุนจากหน่วยงาน ทำงานร่วมกับภาคอื่นๆ เช่น สวทช.ที่เข้ามาช่วยเรื่องวิทยาศาสตร์มอบคอมพิวเตอร์ จำเป็นต้องหากภาคีเข้ามาช่วยเพราะเงินงบประมาณไม่เพียงพอ การบริหารร่วมกัน ครูจะเน้นการมีส่วนร่วมในการคิดอ่านปรับหากภาคีซึ่งเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญร่วมกันจำนวน 15 โรงเรียน โดยมีการพัฒนาร่วมกันในกลุ่มจังหวัดน่าน ซึ่งเราก็ได้เปรียบตรงที่อาศัยบารมีโรงเรียนในโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี...” (สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2555)

การจัดทำงบประมาณจะต้องมีการกำหนดเป็นระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวเพื่อเป็นการวางแผนดำเนินการตามจุดเน้นที่เป็นนโยบายหลักของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ในปรัชญาวิสัยทัศน์ที่จะต้องทำตาม การบริหารงานงบประมาณจะต้องทำตามขั้นตอนทั้งผู้เสนอและผู้อนุมัติ อันจะเป็นการตรวจสอบและสร้างความโปร่งใสในองค์กรรวมไปถึงการสร้างเชื่อมั่นร่วมกัน “...จะทำการเป็นระยะสั้น 3 ปี ระดับมัธยมศึกษาจะบริหาร โครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะวิชาการ การมีหนังสือเรียนระยะแรกจะให้ทุนนักเรียนที่จบมาแล้ว เรียนต่อในสายที่ขาดแคลน เช่น เอกภาษาไทย เป็นต้น จบมาแล้วกลับมาทำงานที่โรงเรียน ส่งเสริมคุณครูเรียนต่อในระดับมหาบัณฑิต ซึ่งทางผู้บริหารจะให้ทุนการศึกษา ที่ผ่านมานักเรียนของเราได้ทำงานเกือบจะทุกคนเป็นอาจารย์สอนที่มหาวิทยาลัยบ้าง ทำงานที่เทศบาลล้านน่านบ้าง โรงเรียนของเราทำตามแผนประจำปีมีการปรับใช้เฉพาะบางกิจกรรมที่อยู่ในแผนต้องดูงบประมาณและความคุ้มค่าผลผลิตด้วยสำหรับโรงเรียนนี้จะต้องเป็นผู้บริหารเป็นผู้อนุมัติ มีการบันทึกข้อความมาที่ทางการเงิน และฝ่ายการเงินจะเสนอไปที่ผู้บริหารซึ่งมีอำนาจแต่เพียงรูปเดียวเท่านั้น...” (สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2555)

ผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้กำหนดเงินงบประมาณในการพัฒนาการศึกษาและต้องหาเงินจากส่วนอื่นๆมาช่วยด้วย เพราะค่ารายหัวได้น้อย เนื่องจากจำนวนนักเรียนน้อยไม่ถึงร้อยรูป การจะพัฒนาการศึกษาทั้งแหล่งเรียนรู้ก็ต้องอาศัยการทำงานเป็นเครือข่ายของกลุ่มปรีดิธรรม จังหวัดน่าน และการอาศัยชุมชนเข้ามามีร่วมในการระดมทุน เช่น งานศพกำนันก็จะประชาสัมพันธ์ตั้งกองผ้าป่า เป็นต้นในการช่วยอีกแรง และอีกอย่างโรงเรียนได้สร้างศาสนทายาทให้กับวัดในเขตตำบลซึ่งไม่มีพระภิกษุสามเณรไว้เวลามีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ในขณะที่แผนงานบางอย่างที่ไม่สามารถทำได้ก็จะมีบททวนและปรับปรุงให้เหมาะสมมากขึ้น “... ไม่สามารถจะประมาณรายได้ ส่วนใหญ่ที่ผ่านมادتันสังกัดจะจัดสรรให้ตามรายหัว ส่วนรายจ่ายจะสรุปตามแผนงานประจำปีของโรงเรียนเวลาที่ดำเนินการตามแผนงาน โครงการจะมีการกำหนดผลผลิตเพื่อให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ส่วนใหญ่ เช่น โครงการพัฒนาไอทีกับนักเรียนซึ่งก็บรรลุตามวัตถุประสงค์คือผลผลิตที่เกิดขึ้นผู้เรียนสามารถซ่อมคอมพิวเตอร์ ได้อย่างดีเราจะมีการปรับแผนงาน โครงการตามที่ดินสังกัดคือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ท่านจัดสรรงบประมาณมาน้อยเพียงไร แต่ที่ผ่านมาก่อนข้างจะเหมาะสมทั้งรายรับ-รายจ่ายทุกสิ้นปีงบประมาณจะมีการนำเสนอการใช้จ่ายงบประมาณและการวางแผนงบประมาณบางครั้งมันจะเกินรายได้รายจ่าย หรือเกินรายรับ มีการประชุมชี้แจงใช้งบประมาณอุดหนุนและนอกงบประมาณจะเน้นที่ครูเป็นหลักก่อน จะมีการสรุปภาพรวมกิจกรรมประจำปีเพื่อให้เหมาะสมอันจะนำไปสู่การปรับปรุงกิจกรรมอื่นๆ...” (สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2555)

เงินงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นปัญหาหรือรังแกนาน เพราะการจ่ายตามรายหัวรวมเงินเป็นก้อนให้มาบริหารจัดการกันเอง จึงต้องอาศัยภาวะผู้นำในการใส่

ใจและจ่ายค่าตอบแทนครูที่ต้องจ่ายตามนโยบายของรัฐ นักเรียนที่เป็นพระภิกษุสามเณรที่อยู่ประจำ การให้เงินในลักษณะที่ต้องระดมเพิ่มในช่วงที่ขาดซึ่งเป็นที่ยากลำบากสำหรับผู้บริหารที่มีโรงเรียน ตั้งอยู่ในถิ่นทุรกันดารพอสมควร การจะส่งเสริมอย่างจริงจังควรต้องเริ่มจากต้นสังกัดทำให้โรงเรียนมี สถานะที่มีกฎหมายรองรับไม่ใช่เพียงกฎกระทรวงที่มาคุ้มครองสถานะของโรงเรียนเท่านั้น “...งบประมาณไม่เพียงพอ ถ้าใช้ในการบริหารการศึกษาไม่ดูที่ตัวนักเรียน มีปัจจัยอื่น ๆ เช่น กิจกรรมไปทัศนศึกษา ต้นสังกัดไม่ได้จัดให้ มีแต่เงินพัฒนาผู้เรียน ไม่มีเรื่องการไปทัศนศึกษา รวมทั้ง การผลิตสื่อต่างๆ ที่เราต้องอาศัย Biotech เป็นผู้ช่วยการสนับสนุน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จะ ช่วยบริจาคหนังสือเรียน หลักๆต้องอาศัยภาคที่ไม่ใช่เงินงบประมาณแต่เป็นชิ้นงานที่เขาจะบริจาคให้ ได้ เช่น การบริจาคคอมพิวเตอร์ โด๊ส แก้อี เป็นต้น ซึ่งได้รับจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางครั้งก็ เป็นเงินอุดหนุนบ้าง บางครั้งก็เป็นเงินสมทบบ้าง และที่สำคัญคือเงินสะสมของโรงเรียนตอนนี้มีอยู่ งบประมาณ 1 ล้านบาท นำมาจากเงินที่ใช้จ่ายเหลือจากงบประมาณ เป็นการกินบุญเก่า...” (สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต้องร่วมมือร่วมใจพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ เป็นที่ยอมรับแล้วค่อยขยายการเรียกร้อง ผู้บริหารสถานศึกษากับบุคลากรจำเป็นต้องร่วมกันในพัฒนาการ เรียนการเรียนการสอน “... ความมั่นคงสถานภาพบุคลากรเป็นสาเหตุทำให้มีการเข้าออกบ่อยไม่ ต่อเนื่อง นโยบายของรัฐบาลมีส่วนให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีนักเรียนที่เป็น พระภิกษุสามเณรลดลง เช่น นโยบายเรียนฟรี 15 ปี นักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นชนเผ่าและยังติดในเรื่อง ของฟรี ขยายตัวของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีเยอะมากเกินไป แต่ระบบไม่ได้ ส่งเสริมซึ่งกันและกัน จะขัดแย้งในตัวป้อน...” (สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2555)

โรงเรียนวัดคอนมงคลสันติสุข มีการร่วมกันกับชุมชนในทุกกิจกรรม แม้กระทั่งการเข้ามามี ส่วนในกำหนดทิศทางการบริหารจนโรงเรียนได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี “...ชุมชนมีส่วนร่วม เพราะเดิมที่แต่ละวัดมีพระภิกษุสามเณรเป็น จำนวนน้อย แต่เมื่อมีโรงเรียนทำให้มีการกระจายพระภิกษุสามเณรให้อยู่ประจำที่วัดต่างๆ และที่ สำคัญโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจะทิ้งชุมชนไม่ได้ เพราะชุมชนร่วมกันสร้าง โรงเรียน ทางโรงเรียนจะอำนวยความสะดวกเรื่องค่ารถให้ บางครั้งชุมชนออกค่ารถให้เลย ยังมี กิจกรรมในชุมชนช่วงเข้าพรรษาจะให้สามเณรออกไปบรรยายธรรมตามวัดและโรงเรียน กิจกรรมการ มีส่วนกับชุมชนทำฝ้ายแม้ว่าในการกักเก็บน้ำ และนอกจากนั้นที่เป็นสิ่งสำคัญคือการร่วมกันปฏิบัติ ธรรมร่วมกับชุมชน เรียกว่า การเข้ารกขุมล (ปฏิบัติธรรม) และบวชฤดูร้อน...” (สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2555)

1.2) การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ

โรงเรียนวัดดอนมดกลสันติสุข เป็นโรงเรียนที่เน้นการจัดการตามแนวพระราชดำริ มีโครงการตามพระราชดำริ แต่ละปีหรือแต่ละเทอมโรงเรียนจะต้องรายงานให้โครงการได้รับทราบถือเป็นการควบคุมการใช้จ่ายเงินที่ได้รับจากโครงการพระราชดำริ การวางระบบการควบคุมการใช้จ่ายจึงเป็นความละเอียดอ่อน ในขณะที่เดียวกันทางโครงการพระราชดำริจะเข้ามาติดตามประเมินผลการใช้จ่ายเป็นไปตามวัตถุประสงค์ “...การวางระบบควบคุมเหมาะสม เพราะต้นสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ มีรายงานค่าใช้จ่ายทุกเดือนไปยังต้นสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ภายในโรงเรียนจะชี้แจงในที่ประชุมทุกเดือนครุที่จะประเมินและตรวจสอบภายในการติดตามประเมินผลงานการใช้งบประมาณ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดน่านจะเข้ามาติดตามการใช้งบประมาณ จะตรงกันทุกเรื่องกับรายการค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงมีการแจ้งให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบปีละ ครั้ง ในเรื่องค่าใช้จ่าย ในกรณีเงินงบประมาณไม่เพียงพอคณะกรรมการสถานศึกษา โดยเฉพาะกำนันจะเข้ามาช่วยในงานบุญต่าง ๆ เช่น งานศพ งานบุญ จะประชาสัมพันธ์ตั้งเป็นกองทุนใช้ในยามฉุกเฉิน เงินเดือนครูจะให้ในวันที่ 28 ของทุกเดือน ในกรณีเงินงบประมาณของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติล่าช้าก็จะใช้เงินสะสมแต่ละปี มีการบริหารจัดการนำเงินมาบริหารจัดการเอง แต่เงินเดือนบุคลากรก็ยังไม่เพียงพออยู่ดีนั่นแหละ.....” (สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2555)

ผู้บริหารจะตระหนักถึงความโปร่งใสการบริหารทรัพยากรการเงิน และมีการกำหนดผู้ตรวจสอบภายในถือเป็นหลักสำคัญของโรงเรียนวัดดอนมดกลสันติสุขเพราะเงินบางส่วนได้รับการจัดสรรจากโครงการพระราชดำริ และการทำหลักฐานการใช้งบประมาณไว้เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และส่วนเงินที่ได้รับจากต้นสังกัดจะรายงานไปตามที่กำหนดมาให้ “...มีการกำหนดผู้ตรวจสอบภายในจะต้องมีประสบการณ์และฐานความรู้ระดับปริญญาโทให้เข้ามาตรวจสอบและเหมาะสมซึ่งก็เป็นบุคลากรภายในของเราแหละ อีกอย่างระบบบัญชีต้นสังกัดออกแบบให้ความเข้าใจของครูจะน้อยไม่ค่อยเหมาะสม ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่ค่อยเข้าใจในเรื่องบัญชี การออกแบบของต้นสังกัดสำเร็จรูป ไม่เคยมีการอบรมทำบัญชี ความเข้าใจจึงน้อยมีการเข้าออกของบุคลากร...” (สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2555)

1.3) การประเมินผลการใช้งบประมาณ

การประเมินผลการใช้เงินงบประมาณ ซึ่งจะมีรายงานการใช้ตามแผนงานโครงการที่ได้กำหนดไว้แล้วประเมินออกมาสำเร็จตามจุดประสงค์เพียงใด และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงมีความเหมาะสม “...การประเมินต้นทุนผลผลิตกับโครงการหรือกิจกรรมส่วนมากเหมาะสมแต่ละโครงการ เช่น โครงการแหล่งเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ทางวิชาการเข้าถึงมากขึ้น รวมไปถึงการที่โรงเรียน

แห่งนี้ได้รับพระบารมีของพระองค์ท่าน มีหน่วยงานเข้ามาช่วย โรงเรียนคงไม่ไหวในการหาทุนสร้างอาคารเรียนถ้าประเมินผลตามกิจกรรมจะมีความคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย เช่น การส่งเสริมด้านอาชีพ กิจกรรมการเพาะเห็ดนักเรียนนำไปใช้ที่วัดได้ ทำปลอกตัวไอ สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงภูมิทัศน์ของโรงเรียนโดยประหยัดค่าใช้จ่าย มีการสอนให้สามเณรทำงาน สร้างแหล่งเรียนรู้ปลูกจิตสำนึกในการบิณฑบาตเป็นกระบวนการจริยธรรมในการขบฉัน บางครั้งก็ต้องทำใจเพราะการลงทุนไปแต่ได้ผลน้อย เด็กสมัยนี้โดยเฉพาะการสร้างศาสนทายาทลดน้อยลงไป เพราะปัญหาของเทคโนโลยีที่ไม่รู้จักใช้ ปัญหาเสพติดอีกมากมาย เรื่องบัญชีก็มีความเหมาะสมเป็นการรายงานสรุปงบประมาณประจำปีให้คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา กิจกรรมบางอย่างให้ครูชี้แจงได้อะไรบ้าง ...” (สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2555)

ตารางที่ 4.46 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนวัดดอนมดลสันติสุขวิทยา ตามหลักการบริหารทรัพยากรการเงิน

หลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน
การบริหารทรัพยากรการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารร่วมกับคณะครูร่วมกันกำหนดวางแผนนโยบายงบประมาณ - ภาวะผู้นำในการบริหารจัดการการเงินและบริหารคน - การกระจายการบริหารร่วมคิดร่วมกันทำ - มีการตรวจสอบระหว่างหัวหน้าฝ่าย แต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน - ผู้บริหารคณะครูมีส่วนร่วมกับชุมชนในการระดมทุนต่างๆ - ได้รับงบประมาณจาก โครงการพระราชดำรินในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี
การควบคุมกำกับค่าใช้จ่ายงบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารร่วมกับคณะครูร่วมกันสร้างระบบการควบคุมค่าใช้จ่ายงบประมาณที่ดี - มีการควบคุมค่าใช้จ่ายงบประมาณตามแผนงาน - สนับสนุนการจัดทำข้อมูลบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ชัดเจน
การประเมินผลค่าใช้จ่ายงบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรประเมินต้นทุนและผลผลิตของกิจกรรมและโครงการ - ชุมชนเข้าร่วมวิเคราะห์การประเมินค่าใช้จ่ายงบประมาณ - สรุปการดำเนินการตามโครงการพระราชดำริน

2) กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนบ้านขุนเตรียมพุทธศาสตร์ วัดบ้านขุน ตำบลบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่

โรงเรียนบ้านขุนเตรียมพุทธศาสตร์ วัดบ้านขุน ตำบลบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโรงเรียนขนาดกลาง ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ. 2546 เปิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีพระครูสังวรสิทธิโชคเป็นผู้อำนวยการ และมีพระจันทร์แก้ว จนุททโม เป็นผู้จัดการ พ.ศ.2555 มีจำนวนนักเรียน 230 รูป จำนวนครู 18 คน และได้รับงบประมาณจำนวน 4,773,970 บาท (สี่ล้านเจ็ดแสนเจ็ดหมื่นสามพันเก้าร้อยเจ็ดสิบบาท)

2.1) การวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงิน

โรงเรียนบ้านขุนเตรียมพุทธศาสตร์ เป็นโรงเรียนที่ลักษณะภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่ในหุบเขาที่มีทัศนียภาพที่สงบและสวยงาม เหมาะแก่การจัดการศึกษาในรูปแบบพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและด้วยเหตุนี้ทำให้โรงเรียนแห่งนี้ได้รับการยอมรับเป็นโรงเรียนที่ได้คุณภาพผ่านการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินผลทางการศึกษาอยู่ในระดับที่ตีปี 2551 ได้รับรางวัลจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในการจัดการศึกษาดีเด่นปี 2552 ด้วยความมีภาวะผู้นำและมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ ส่งผลให้แต่ละปีการศึกษาจะมีผู้ไปศึกษาคุณานเป็นจำนวนมากรวมทั้งโรงเรียนนอกสังกัดถือเป็นการจัดการศึกษาที่ได้คุณภาพมากที่สุด ในการบริหารทรัพยากรการเงินจะมีการวางแผนกำหนดตามนโยบายและเงินงบประมาณที่ได้รับจากต้นสังกัด ในแต่ละปีจะมีการวางแผนการรับบริจาคสนับสนุนจากผู้จิตศรัทธาเพื่อนำมาใช้จ่าย “...มีการกำหนดนโยบายงบประมาณแต่ละปีเหมาะสม และการวางแผนจัดสรรงบประมาณเหมาะสมการวางแผนกลยุทธ์ในการจัดหางบประมาณมีความเหมาะสมโดยได้จากแหล่งผู้มีจิตศรัทธาต่าง ๆ บริษัทห้างร้านร่วมบริจาคมีการจัดหางบประมาณทั้งในระยะสั้นที่เน้นผู้เรียนให้มีสมณะสาธิตที่น่าเคารพยกย่องผลสัมฤทธิ์บ้างจะต้องเพิ่มขึ้นซึ่งได้ทำในแผนระยะกลางและระยะยาวเป็นลำดับไปมีความเหมาะสมที่สุด...” (สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2555)

การกำหนดการวางแผนเงินงบประมาณซึ่งจะมีระยะเวลาในการจัดทำตามปีการศึกษาเป็นสำคัญประชุมชนแต่ละฝ่ายร่วมกันพิจารณาทั้งฝ่ายบุคคล ฝ่ายบริหารงบประมาณ ฝ่ายวิชาการทำเป็นแผนงานเสนอไปยังผู้บริหารผู้จัดการเป็นผู้อนุมัติการใช้จ่ายเงิน แต่ละปีจะมีการประมาณการใช้จ่ายและเป็นการกำหนดเงินงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีการศึกษา ถ้าไม่พอระดมทุนเพิ่ม โดยจะเน้นไปที่การเรียนภาษาบาลีควบคู่ไปกับฝ่ายโลก ที่ผ่านมามีผลการสอบเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากถือว่าการดำเนินการตามเป้าหมายบรรลุผลสำเร็จในระดับหนึ่ง “...มีการร่วมกันประชุมกันทำปฏิทินโดยเน้นไปที่แผนงาน โครงการเพื่อให้ลงไปสู่เด็กนักเรียนมากที่สุดและเหมาะสมที่สุดจะมีฝ่ายการเงินที่จะเสนอผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติแต่ละฝ่ายจะทำโครงการขึ้นมาผ่านฝ่ายการเงินมีความเหมาะสมและโปร่งใสคุ้มค่านื่อง โรงเรียนบ้านขุนเตรียมพุทธศาสตร์อยู่ในหุบเขาทางไกลชุมชนมากพอสมควร

ระดมทุนจึงต้องกระทำและอีกอย่างเดิมก็เป็นสาขาวัดพระธรรมกายอยู่แล้วซึ่งสนับสนุนบ้าง นอกนั้นก็หาเองซึ่งมีความเหมาะสมมากกว่าการกำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ของ โรงเรียนเป็นไปอย่างบรรลุป่า เช่น ผลการสอบบาลี ความสะอาดความมีระเบียบวินัย โรงเรียนเราจึงมีผู้มาขอค่างานมากมายในแต่ละปีถือว่ามีความเหมาะสมมากที่สุดการปรับปรุงแผนงบประมาณก็เหมาะสมเพื่อให้เข้ากับสภาพบริบทของโรงเรียนอันไหนควรทำก่อนทำหลังมีการปรับปรุงเสมอการทบทวนแผนงบประมาณส่วนใหญ่จะกลั่นกรองมาอย่างดีแล้วจึงจะผ่านไปที่ฝ่ายการเงินก่อนที่จะนำเสนอก็มีการเรียกเจ้าของโครงการมีความเข้าใจและชี้แจงจึงมีความเหมาะสมตลอดเลย...”

(สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2555)

เงินงบประมาณสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมกันแก้ไขปัญหา ในการบริหารให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์แก่นักเรียนและครูให้สูงสุด ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากเพราะการจัดสรรให้ตามรายหัวของนักเรียนยิ่งโรงเรียนขนาดเล็กจำเป็นต้องหาเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในการบริหารทรัพยากรการศึกษา “...บางครั้งจะเหมาะสมสำหรับโรงเรียนที่มีนักเรียนไปกลับ แต่สำหรับโรงเรียนเราเป็นเด็กประจำ 100% ทางโรงเรียนต้องรับภาระทุกอย่าง เพื่อให้นักเรียนที่อยู่ในที่ห่างไกลได้รับการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม บางครั้งก็ไม่เหมาะสม ทางโรงเรียนต้องหาเงินบริจาคจากเจ้าภาพผู้ใจบุญเพิ่มเติม...” (สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2555)

ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจะต้องหาทางแก้ไขแบบยั่งยืนร่วมกับบุคลากรรวมถึงชุมชน “...สำหรับปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาซึ่งก็คือ 1) งบประมาณ 2) สถานภาพของครูผู้สอนยังไม่มี ความมั่นคงเมื่อเทียบกับครูในสังกัดอื่น 3) ขาดครูผู้สอน มีการเข้าออกบ่อย ๆ ไม่อดทน 4) ความเข้าใจและการปฏิบัติตน ของบุคลากรในบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม 5) ทิศทางของหลักสูตรว่าจะเอาดีในด้านใด ทางธรรม หรือ ทางโลก วัตถุประสงค์ คือ ตัวนักเรียนส่วนมากเป็นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาหรือ ความรู้เดิมไม่มี...” (สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2555)

ผู้บริหารคณะครูของโรงเรียนต้องร่วมกับชุมชนในการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างศรัทธาให้เกิดแก่ชุมชน พระภิกษุสามเณรที่เป็นนักเรียนจะต้องรักษาศีลให้สะอาดบริสุทธิ์ อันจะสร้างศรัทธาความเลื่อมใส “...ปฏิบัติตนให้เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาแก่สาธุชนทั่วไปเป็นหลักในการทำกิจกรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนาเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้แก่คนในครอบครัวและชุมชน...” (สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2555)

2.2) การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ

การควบคุมกำกับการใช้เงินงบประมาณเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในแผนงานซึ่งจะต้องดำเนินการตามหลักการตรวจการใช้งบประมาณให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่น โครงการบาลีจะต้องดูถึงการใช้งบประมาณเพียงพอหรือไม่ ไม่เพียงพอก็ต้องหาเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนครูที่สอน

เป็นต้น และทุกครั้งจะมีการทำเป็นบัญชีรายรับ-รายจ่ายเพื่อง่ายต่อการตรวจสอบทั้งหมด เป็นความตระหนักของผู้บริหารสถานศึกษา “...การวางระบบการควบคุมในการใช้จ่ายงบประมาณมีความเหมาะสมทุกขั้นตอนมีการตรวจอยู่แล้วตั้งการเสนอเพื่อพิจารณาจนถึงการอนุมัติซึ่งมีความเหมาะสมมากที่สุดการติดตามประเมินผลในการใช้งบประมาณก็เป็นไปตามจุดประสงค์และวัตถุประสงค์ซึ่งมีการประชุมชี้แจงสรุปเป็นเล่มในการดำเนินการแผนงาน โครงการมีความเหมาะสมมีการรายการข้อมูลเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่ายแก่คณะกรรมการสถานศึกษาทุกปีการศึกษาอยู่แล้วในขณะเดียวกันคณะกรรมการสถานศึกษาได้นำเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้กับทางโรงเรียนอยู่เสมอและมีความเหมาะสม การกำหนดผู้ตรวจภายในก็เป็นบุคลากรภายในโรงเรียนของเราซึ่งจะแต่งตั้ง โดยความเห็นชอบของผู้บริหารช่วยดูแลแนะนำ ไม่ได้จ้องจับผิดจึงมีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ของโรงเรียนเป็นอย่างดี การวางระบบการจัดการเกี่ยวกับบัญชีการบริหารทรัพยากรการเงินซึ่งก็จัดทำตามสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้กำหนดรายการที่ใช้จึงมีความเหมาะสมนั่นเอง...” (สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2555)

2.3) การประเมินผลการใช้งบประมาณ

การประเมินผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณจะดูไปที่ต้นทุนผลผลิตของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นของแต่ละโครงการหรือแต่ละกิจกรรม โรงเรียนบ้านขุนเตรียมพุทธศาสตร์ถือเป็นโรงเรียนที่ประสบสำเร็จในการจัดการศึกษาที่เน้นทั้งคุณภาพคุณธรรม มีสภาพแวดล้อมที่ดี ด้วยเหตุที่มีการจัดการบริหารทรัพยากรการเงินที่มีส่วนร่วมทุกฝ่าย แต่ละฝ่ายจะเสนอให้ผู้บริหารอนุมัติ และมีการตรวจสอบในการใช้จ่ายทั้งรูปแบบของบัญชีการใช้จ่ายหรือรายรับ-รายจ่ายที่เกิดขึ้นจริงกับเงินงบประมาณที่ได้รับ “...โรงเรียนบ้านขุนเตรียมพุทธศาสตร์จะมีการกำหนดต้นทุนในการจัดทำโครงการ โดยมีการกำหนดผลผลิตไว้อย่างแน่นอนเช่น โครงการส่งเสริมความเป็นระเบียบวินัย การเรียนเพื่อสร้างศาสนทายาทเราประสบผลสำเร็จเกินคุ้มและหาค่าประมาณไม่ได้เพราะ โรงเรียนของเรามีคนมาดูลานเพื่อศึกษาแนวทางเป็นบ้านขุนเตรียมพุทธศาสตร์ โมเดลไปแล้ว จึงมีความเหมาะสมที่สุดซึ่งเหมือนข้อที่กล่าวมาโรงเรียนของเรามีการประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินการและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง เงินงบประมาณที่ต้นสังกัดจัดให้ก็จัดตามรายหัว แต่งานการศึกษามีอะไรที่ต้องทำเยอะมาก งบประมาณกับรายหัวจึงไม่ค่อยไปด้วยกันแต่ก็มีความเหมาะสมในระดับหนึ่ง การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีซึ่งมีข้อมูลสถานะการเงินของโรงเรียนมีความเหมาะสม เป็นเพราะทางโรงเรียนได้ดำเนินการตามแผนงาน โครงการค่าใช้จ่ายที่ปรากฏก็อยู่ในส่วนของงบประมาณอยู่แล้ว การรายงานจะส่งไปถึงต้นสังกัด และมีหลักฐานให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาได้รับทราบอยู่แล้ว...” (สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2555)

ตารางที่ 4.47 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนบ้านขุนเตรียมพุทธศาสตร์ตาม
หลักการบริหารทรัพยากรการเงิน

หลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน
การบริหารทรัพยากรการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารร่วมกันในการกำหนดวางแผนนโยบายงบประมาณ - ภาวะผู้นำในการสร้างมาตรฐานการศึกษา - การมีวิสัยทัศน์ในการบริหารทรัพยากรการเงิน - ภาวะผู้นำในการระดมแหล่งทุนต่าง ๆ - ผู้บริหารมีการตรวจสอบระหว่างหัวหน้าฝ่าย แต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน
การควบคุมกำกับค่าใช้จ่ายงบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารมีการควบคุมค่าใช้จ่ายงบประมาณ - ตระหนักการประเมินผลการใช้งบประมาณตามแผนงาน - มีการตั้งผู้ตรวจภายในที่มีความรู้ความสามารถที่ดี - การจัดทำข้อมูลบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ชัดเจน
การประเมินผลการใช้งบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ประเมินต้นทุนและผลผลิตของกิจกรรมและโครงการ - การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และรายงานไปยังต้นสังกัด

3) กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพุทธโกสีย์วิทยา วัดพระบาทมิ่งเมือง ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

โรงเรียนพุทธโกสีย์วิทยา วัดพระบาทมิ่งเมือง ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2526 เปิดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2550 ได้รับเป็นโรงเรียนในโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี โดยมีพระวิมลกิจจาภรณ์ เป็นผู้จัดการและผู้อำนวยการ พ.ศ.2555 มีจำนวนนักเรียน 588 รูป จำนวนครู 30 รูป/คน และได้รับเงินงบประมาณจำนวน 12,209,822 บาท (สิบสองล้านสองแสนเก้าพันแปดร้อยยี่สิบสองบาทถ้วน)

3.1) การวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงิน

โรงเรียนพุทธโกสีย์วิทยา เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวนนักเรียนถึง 593 รูป อยู่ในโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีได้รับการรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพทางการศึกษาในระดับดีมากปี 2549 ผู้บริหารมีทักษะในการบริหารทรัพยากรการเงินและการวางแผนกำหนดนโยบายงบประมาณ รวมไปถึงการกำหนดแผนการระดมทุนในการหา

งบประมาณเพิ่มเติม การทำแผนปีต่อปีซึ่งขึ้นอยู่กับงบประมาณรายหัวที่ได้รับจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ การจัดทำเงินงบประมาณจะผ่านแต่ละฝ่ายในการร่วมกันจัดทำแผนงานโครงการในการพัฒนา “...มีการกำหนดนโยบายตามสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติวางไว้ แต่ก็เกินงบประมาณ เพราะได้น้อย ไม่เพียงพอในการพัฒนา การศึกษา การจัดสรรให้ไม่คอยตรงเวลาเท่าไรมีการวางแผนการหาเงินเพิ่มจากที่ได้รับ จากประชาชนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การรับบริจาคผ่านสื่อต่าง ๆ การขอจากมูลนิธิของวัด ทอดผ้าป่าการศึกษา เป็นต้น ไม่สามารถที่จะทำอะไรกับงบประมาณได้เพราะต้องรองบประมาณ จึงจะกำหนดทำได้อะไรก็ได้ ต้องรองบประมาณก่อน และเป็นไปได้ควรเพิ่มงบประมาณให้มากขึ้นมีการกำหนดปฏิทิน มีการสรุปว่าจะทำอะไรบ้าง แต่ก็ต้องรองบประมาณ บางครั้งสิ่งที่ตั้งไว้ก็ไม่ได้เพราะเงินที่ให้มาไม่พอจึงไม่สามารถทำอะไรได้มีการกำหนดในการอนุมัติเริ่มตั้งแต่เสนอ การพิจารณาและอนุมัติที่กำหนดไว้ 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายงบประมาณ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครองและฝ่ายบริหารทั่วไป แต่ละฝ่ายจะเสนอโครงการที่มีงบประมาณจะต้องเสนอผ่านไปยังงบประมาณ งบประมาณจะผ่านไปถึงผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการจะเสนอไปยังผู้จัดการเป็นผู้อนุมัติให้ตามที่ขอไว้จะรอจากการจัดสรรจากต้นสังกัดจะทำอะไรได้บ้างตามงบประมาณที่ได้รับ และไม่พอก็หาเพิ่ม ครูทั้งหมดที่อยู่ที่นี่ล้วนมีจิตศรัทธาเป็นเบื้องต้น การทำงานที่โรงเรียนแห่งนี้จึงมีความสุข ไม่คิดที่จะไปที่อื่น และที่สำคัญบางครั้งทางโรงเรียนจะรับใช้หนี้สินของครูให้เพราะเป็นสวัสดิการด้วยซ้ำไป...” (สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2555)

การจัดทำงบประมาณของโรงเรียนพุทธ โกศวิทยุ จะเน้นที่ตัวนักเรียนที่จะได้รับทุกโครงการเป็นการกำหนดผลผลิตผลลัพธ์ไว้ ในบางครั้งที่แผนงบประมาณไม่เหมาะสมและมีการใช้เงินงบประมาณเกินที่ได้รับก็จำเป็นต้องมีการปรับปรุงและทบทวน เพราะต้องอาศัยเงินตามรายหัวที่หักค่าตอบแทนครูไว้ ที่เหลือจึงนำมาบริหารจัดการในการพัฒนาการเรียนการสอน “...สำหรับการกำหนดผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายเงินงบประมาณปรากฏอยู่ในโครงการอยู่แล้ว ซึ่งก็ทำตามงบประมาณที่ได้รับ ถ้าเกินงบประมาณก็ต้องเอาไว้ก่อน เอาสิ่งที่จำเป็นเสียก่อน บางครั้งโครงการที่สำคัญแต่มีเงินไม่พอก็ต้องรอก่อนก็มี มีการปรับปรุงแผนงบประมาณแล้วแต่ว่าเงินงบประมาณที่อยู่ในโครงการเกินหรือไม่ ถ้าเกินก็ต้องหยุดเพราะไม่สามารถหาเงินมาเพิ่มเติมได้ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงแผนงบประมาณในแผนงานโครงการก่อนนอกจากปรับปรุงแล้วบางครั้ง แผนงานโครงการที่เสนอมาก็ไม่พอจำเป็นเร่งด่วนก็ต้องมีการทบทวนอยู่แล้ว...” (สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีปัญหาหนัก นอกจากบุคลากรแล้วยังมีเรื่องงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรที่ไม่ได้รับการมั่นคงในด้านอาชีพ มีการเข้าออกบุคลากรบ่อยจนเป็นสาเหตุให้มาตรฐานการศึกษาไม่ได้คุณภาพ เงินงบประมาณแบบเป็นก้อน ทำทลายความสามารถของผู้บริหารที่ต้องระดมเพิ่ม “...เนื่องจากงบบุคลากรเยอะเกินจำนวนการจัดสรรงบประมาณ ไม่เพียงพอ ต่อความจำเป็นของโรงเรียน ในลักษณะนี้ชักชวนคนมีจิตศรัทธาบริจาคสิ่งของข้าวสารที่

จำเป็น เชิญชวนคนที่มีจิตอาสาช่วยทำอาหารถวายพระภิกษุสามเณร...” (สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2555)

ผู้บริหารของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจะต้องแสดงภาวะผู้นำในการแสดงวิสัยทัศน์แก้ปัญหาภายในโรงเรียนจัดสวัสดิการเพื่อเป็นแรงจูงใจให้บุคลากร “...คิดว่าปัญหาที่สำคัญจะมี ประเด็นที่ 1 งบประมาณไม่เพียงพอประเด็นที่ 2 บุคลากรเข้าออกบ่อยเกินไป ประเด็นที่ 3 สถานภาพของครูไม่มั่นคงประเด็นที่ 4 สถาบันไม่ชัดเจนในแง่กฎหมาย...” (สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2555)

โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชน การร่วมมือของชุมชนกับโรงเรียนถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะช่วยให้โรงเรียนมีการพัฒนาที่ยั่งยืน และทำให้ชุมชนภาคภูมิใจที่ได้สร้างโรงเรียนสร้างพระสร้างเณรเกิดขึ้น ความร่วมระหว่างชุมชนกับโรงเรียนจึงเป็นเติมเต็มซึ่งกันและกัน “...มีการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนจากศรัทธาในเมือง เช่น การทำครัวด้วยจิตอาสา การมีกิจกรรมร่วมกันในงานสำคัญต่าง ๆ เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น...” (สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2555)

3.2) การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ

การควบคุมการใช้งบประมาณจะมีการดำเนินการติดตามการใช้งบประมาณทุกขั้นตอน ตั้งเริ่มมีการเสนอของบประมาณ ฝ่ายงบประมาณจะเป็นผู้เบิกจ่ายตามที่ผู้บริหารให้เบิกจ่ายในการทำตามแผนงานเป็นการควบคุมที่ชัดเจนที่ผ่านมามีทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และมีการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีรายรับ-รายจ่ายให้กับผู้เกี่ยวข้องสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นการสร้างกระบวนการตรวจสอบภายใน “...จะวางระบบการควบคุมไว้เหมือนกัน แต่ก็ต้องขึ้นอยู่กับที่ประชุมและเกี่ยวกับงบประมาณที่ได้รับเหมือนกัน ขึ้นอยู่กับงบประมาณที่ได้รับและดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของงบประมาณมีการรายงานข้อมูลให้ทราบตามปีงบประมาณทั้งต้นสังกัดและคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ปีละ 2 ครั้งอยู่แล้วไม่ได้มีการตรวจสอบภายใน แต่ผู้บริหารจะเป็นผู้เบิกจ่ายหรือตั้งเบิกอีกทีโดยผู้บริหารเป็นผู้อนุมัติขึ้นอยู่กับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นคนจัดการให้รายงานถึงงบเดือน งบปี ก็รายงานหรือมีหลักฐานการใช้จ่ายเงินไว้สำหรับตรวจสอบ...” (สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2555)

3.3) การประเมินผลการใช้งบประมาณ

การประเมินผลการใช้งบประมาณจะกำหนดเท่าที่เงินงบประมาณที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจัดให้และเป็นการตรวจสอบตามแผนงบประมาณที่ได้รับแล้วนำไปใช้ในโครงการต่าง ๆ เงินงบประมาณที่ใช้จริงกับที่เงินตามรายหัวบางครั้งไม่เพียงพอและเงินงบประมาณล่าช้าในช่วงต้นปีงบประมาณ แต่โรงเรียนก็สามารถแก้ไขด้วยการยืมเงินวัดมาช่วยบริหารจัดการ จะมีการสรุปการใช้งบประมาณเพื่อรายงานให้ทราบถึงสถานการณ์งบประมาณที่ได้รับตลอดปีว่าเพียงพอ

หรือไม่ และต้องจัดทำให้ถูกต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของโรงเรียนในโครงการพระราชดำริด้วย
 “...ที่นี้เงินงบประมาณจะเหมาะสมกันทั้งต้นทุน-ผลผลิตของการดำเนินงานหลังจากประเมินผลการใช้
 เงินงบประมาณแล้ว เพราะขึ้นอยู่กับต้นสังกัดเป็นผู้จัดสรรมาให้ ไม่เหมาะสม เกินงบประมาณที่ได้รับ
 ไม่สมดุลเพราะผลลัพธ์กับเงินไม่สมดุลกัน หมายถึง การดำเนินงานงบประมาณที่ใส่ไว้ในแผนงาน
 โครงการไม่สมดุลกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงเหมาะสมเนื่องจากการรายงานผลดำเนินงานประจำปี
 ตามที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดซึ่งต้องรายงานตามงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร
 ...” (สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2555)

ตารางที่ 4.48 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพุทธโกสีย์วิทยา ตามหลักการบริหาร
 ทรัพยากรการเงิน

การบริหารทรัพยากรการเงิน	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน
การบริหารทรัพยากรการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - การมีภาวะผู้นำที่ดีในการบริหารทรัพยากรการเงิน - ผู้บริหารมีการสนับสนุนบุคลากรเป็นอย่างดี - ส่งเสริมการตรวจสอบระหว่างหัวหน้าฝ่าย แต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน - สนองงานการศึกษาตามโครงการพระราชดำริ - ผู้บริหารดึงชุมชนเข้ามาเป็นภาคีระดมทุนต่าง ๆ
การควบคุมกำกับค่าใช้จ่ายงบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารมีการควบคุมค่าใช้จ่ายงบประมาณที่ดี - มีการประเมินผลการใช้งบประมาณตามแผนงานที่ตั้งไว้ - ผู้บริหารตั้งผู้ตรวจสอบภายในที่มีความรู้ความสามารถที่ดี - ส่งเสริมการจัดทำข้อมูลบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ชัดเจน - ทำข้อมูลบัญชีสรุปให้โครงการพระราชดำริ
การประเมินผลการใช้งบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำร่วมกันกำหนดต้นทุนและผลผลิตของกิจกรรมและโครงการสำเร็จได้เป็นอย่างดี - ส่งเสริมการทำบัญชีให้สามารถตรวจสอบได้ - การตรวจสอบจากโครงการพระราชดำริ

4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1) กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนสุเทพนครวิษ วัดเมืองสรวงเก่า ตำบลหนองผือ อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด

โรงเรียนสุเทพนครวิษ วัดเมืองสรวงเก่า ตำบลหนองผือ อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ก่อตั้งตั้งแต่ พ.ศ.2540 เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีพระมหาสาคร สาคโร เป็นผู้จัดการและผู้อำนวยการโรงเรียน พ.ศ. 2555 มีจำนวนนักเรียน 75 รูป จำนวนครู 6 คน และได้รับเงินงบประมาณจำนวน 2,221,792 บาท (สองล้านสองแสนสองหมื่นหนึ่งพันเจ็ดร้อยเก้าสิบบาทถ้วน)

1.1) การวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงิน

โรงเรียนสุเทพนครวิษ เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านที่ห่างไกลตัวอำเภอ ชุมชนข้างโรงเรียนส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ชุมชนมีส่วนร่วมและสนับสนุนทั้งเงินงบประมาณทั้งภัตตาหาร เพราะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ค่ารายหัวของนักเรียนจึงได้รับเงินงบประมาณน้อยตามไปด้วย ด้วยการที่ผู้บริหารที่มีความสามารถในการบริหารสร้างเครือข่ายโรงเรียนของคณะสงฆ์ทำให้พระสังฆาธิการได้เข้ามาร่วมสนับสนุน ผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษาในการรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพทางการศึกษาซึ่งอยู่ในระดับที่ดีปี 2552 ในการบริหารทรัพยากรการเงินจะมีการวางแผนการและกำหนดนโยบายงบประมาณ รวมไปถึงการวางแผนที่จะหาเงินนอกงบประมาณเพิ่มเติม และมีการประเมินการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างละเอียดไม่พอก็สามารถที่จะหาเพิ่มเติมได้ การวางแผนจะเป็นการต่อยอดจากแผนเมื่อปีที่แล้ว คือโครงการที่อยู่แล้วสานต่อเนื่องปรับปรุงให้ดีขึ้นไป “...เมื่อรู้ว่าได้รับเงินงบประมาณแค่นี้ ก็จะมีการประชุมร่วมกันมีคณะกรรมการร่วมทั้งแผนงาน มีมติคณะกรรมการ กรรมการสถานศึกษา และเจ้าคณะอำเภอเป็นประธานพร้อมครู 10คน/รูป แต่ละฝ่ายจะเสนอไปว่าจะพัฒนาอะไร ในกรณีเงินไม่พอจะใช้เงินสำรองโดยยืมจากเงินวัด กฐินผ้าป่ามาใช้ก่อน เหมาะสมคืออยู่แล้ว มีความเหมาะสมบ้างแต่ละปี แต่ถ้าเป็นค่าใช้จ่ายไม่เหมาะสม ไม่สามารถจะพัฒนาการเรียนการสอนได้ ลือไม่พัฒนาสู่โรงเรียนขนาดใหญ่ไม่ได้ จำเป็นต้องขออนุเคราะห์ครูข้างนอกมาช่วยสอน ค่าใช้จ่ายระหว่างขนาดเล็กและใหญ่ต่างกัน แต่จำนวนเงินไม่เท่ากัน เพราะค่าหัวนักเรียนต่างกันเหมาะสมคืออยู่แล้วสำหรับการวางแผนบางปีเหมาะสม บางปีก็ไม่เหมาะสม ส่วนใหญ่เป็นสื่อการเรียนการสอน มีแผนกลยุทธ์การหางบประมาณ เช่น จะทำห้องคอมพิวเตอร์ จะต้องหาวิธีการระดมทุน แล้วแต่จะเน้น เช่นคอมพิวเตอร์ เป็นต้น เหมาะสมคืออยู่แล้ว จะมีการทำแผนประจำปีระยะยาว 5 ปี เอาแผนเก่ามาพัฒนามากขึ้นต่อยอดพัฒนาตามแผนเก่าจะมีการประชุมจัดทำแผนประจำปี มีคณะครูทั้งเป็นพระและฆราวาสมาควบคุมดูแล...”(สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

การบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนจะมีการเสนอเป็นลำดับแต่ละฝ่ายจะเสนองานพัฒนา จะมีการประชุมหารือกันเสียก่อน และสรุปมติที่ประชุมเป็นสำคัญ เสนอผ่านไปยังผู้บริหารที่เป็นผู้อำนวยการจะเสนอต่อไปยังผู้จัดการให้การอนุมัติเงินงบประมาณต่าง ๆ แต่แต่ละปีจะมีการกำหนดการปรึกษาหารือในการพัฒนาศึกษา และรายงานสถานะการเงินเพื่อให้คณะกรรมการได้รับทราบและหาวิธีการระดมทุนต่างๆ รวมทั้งการปรับแผนงบประมาณและบางครั้งจำเป็นก็ต้องมีการทบทวนเพื่อให้เข้ากับฐานะทางการเงินของโรงเรียน “...ในแต่ละแผนจะเสนอขึ้นมาโดยเจ้าของแผนซึ่งจะมีผู้จัดการและผู้อำนวยการเป็นผู้อนุมัติ โดยผ่านมติคณะกรรมการที่โรงเรียนเป็นผู้จัดตั้งขึ้นทำรายจ่ายรายได้เป็นประจำปี งบประมาณทำให้ชัดเจนทั้งงบประมาณหรือนอกงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้างมีฝ่ายรับผิดชอบการวางแผนด้วยการใช้งบประมาณมีผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามเป้าซึ่งเป็นไปตามกำลังความสามารถมีการปรับปรุงแผนมีการปรับลดเพิ่มแล้วจากการสังเกตแผนงาน ดูความจำเป็นและความเหมาะสมบางปีก็มีการทบทวน เช่น การสร้างอาคารสองชั้น เป็นต้น แต่จะพิจารณาว่ามีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์มากน้อยเพียงใด...” (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

โรงเรียนขนาดเล็กได้รับเงินประมานน้อยตามจำนวนนักเรียนทำให้เกิด ความไม่เพียงพอในเรื่องการจัดสรรไปใช้จ่าย จึงต้องอาศัยบุคลากรที่มีพื้นฐานต้องการทำบุญ การสอนหนังสือถือเป็นการทำบุญด้วยการให้วิชาการกับพระภิกษุสามเณร การได้รับค่าตอบแทนที่ไม่ได้ตามวุฒิการศึกษา บุคลากรบางคนก็ต้องลาออกไปทำงานที่อื่น การหาเงินนอกงบประมาณจึงเป็นการแสดงถึงภาวะผู้นำอีกทางหนึ่งในการระดมทุน “...ไม่เพียงพอและไม่เหมาะสม ไม่เพียงพอ แต่ดีกว่าเดิมแต่ถ้าให้ตามวุฒิครูไม่เพียงพอ แต่ครูค่อนข้างจะไม่มั่นคง ถ้าจ่ายเป็นรายหัวนักเรียนมีปัญหา แต่ถ้าให้เป็นเงินเดือนครูจะไม่มีปัญหา แต่จะต้องวางตำแหน่งครูให้ดี...” (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีปัญหาที่น่าเป็นห่วงที่สุดอยู่หลายอย่างไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับบุคลากรครู หรือ เงินงบประมาณ ยังมีตัวป้อนที่น่าเป็นห่วง จำนวนสามเณรที่น้อยลงก็น่าเป็นห่วงถ้ายังไม่มีการพัฒนาการศึกษาให้ยั่งยืน “...ปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเมื่อเรียงลำดับแล้วจะมีปัญหาดังนี้คือ 1) คุณธรรมจริยธรรมของพระภิกษุสามเณรที่เรียนเป็นสำคัญ พระธรรมวินัยเป็นที่ตั้ง แต่งกายให้เหมาะสมกับสมณสาธูป ไม่เอากฎระเบียบของฝ่ายโลกมาจับ ถือตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนพระธรรมวินัย 2) นักเรียนมาจากต่างตระกูลสถานะความคิดความอ่านแตกต่างกัน จะต้องเข้มแข็งทางการ การเรียนจึงจะอยู่ได้มีการตรวจระเบียบวินัย การปกครองเป็นหลักในการศึกษา 3) ครูขาดแรงจูงใจ ไม่มีความมั่นคงทางสถานะอาชีพจะต้องช่วยกันผลักดัน แต่ดันเท่าไรก็ไม่ดันไม่ไหวจนหมดแรงแล้ว เพราะดันสังกัดไม่มีความจริงเลย...”

(สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

ผู้บริหารจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นอย่างมากเพราะจะช่วยเด็กจากสังคมที่เต็มไปด้วยอบายมุข ยาเสพติด และเป็นผู้

ช่วยเหลือเด็กไม่ให้เป็นที่สาของสิ่งเหล่านี้ ถ้าชุมชนมั่นใจในการจัดการศึกษา ย่อมส่งลูกมาบวชเรียน และสนับสนุนบริจาคทรัพย์“...ในอำเภอเมืองสรวงจะมีคณะครูนักเรียนไปช่วยจัดสถานที่งานบุญทุกชนิด ไปร่วมกับชุมชน มีการผูกผ้าประดับผ้า รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการไปเทศน์สอนประชาชนในช่วงเข้าพรรษา มีการฝึกฝนการพูดโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการฝึกฝน รวมไปถึงองค์กรรมการปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลจะมาช่วยจัดกิจกรรมทางงบประมาณมาช่วยอยู่เสมอ มีส่วนร่วมกับส่วนราชการในการจัดบุญชาวบ้านเมืองสรวงสร้างน้ำพระ ถวายผ้าบังสุกุลรดน้ำผู้สูงอายุ มีการแข่งขันบายศรีแข่งขันเป็นประจำทุกปี โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ดมาเป็นประธานเปิดงานทุกปี เป็นการมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน ส่วนองค์การปกครองท้องถิ่น และส่วนงานราชการระดับจังหวัดอยู่เสมอ...” (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

1.2) การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ

การวางระบบการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณถือเป็นหลักสำคัญเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการตามการบริหารทรัพยากรการเงิน และการบริหารก็จะเป็นไปตามแผนงานที่ได้จัดตั้งไว้ เมื่อโครงการดำเนินการตามแผนงบประมาณ หลังจากดำเนินการเสร็จจะรายงานให้กับคณะกรรมการได้เข้ามาช่วยตรวจสอบถือเป็นการตรวจสอบภายในอีกชั้นหนึ่ง เหตุผลนี้ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน “...จะการควบคุม โดยใช้บัญชีรายรับ-รายจ่ายเป็นเกณฑ์จะมีคณะกรรมการเป็นผู้รับรู้ทุกคน จะใช้จ่ายอย่างไร มีคณะกรรมการควบคุมมีการประเมินผลงานในการใช้งบประมาณ มีการแจ้งความก้าวหน้าของแผนงานตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์มีการประชุมชี้แจงคณะกรรมการศึกษา ปีละ 2 ครั้งก่อนเปิดเรียนและหลังปิดเทอม และมีการชี้แจงในที่ประชุมให้รับทราบข้อมูลทั้งที่เป็นหลักฐานการใช้งบประมาณและนอกงบประมาณ คณะกรรมการสถานศึกษาจะเข้ามาวัดทุกวัน และหาวิธีในการระดมทุนสนับสนุนโรงเรียน เพราะพระภิกษุสามเณรที่มาเรียนอยู่ในเขตอำเภอและในต่างจังหวัด มีการชักจูงกันมาเรียนที่ทุ่งน้อยมาเรียน...” (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

การบริหารทรัพยากรการเงินจำเป็นต้องอาศัยภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งเงินงบประมาณที่ได้รับมีจำนวนน้อยอยู่แล้ว การที่จะทำให้เกิดความโปร่งใส ก็จำเป็นต้องมีให้มีการตรวจสอบภายใน จัดระบบบัญชีรายรับ-รายจ่ายให้ชัดเจนในการบริหารทรัพยากรการเงินทั้งค่าตอบแทนครูค่าภัตตาหาร ค่าไตรจีวร ค่าปัจจัยพื้นฐาน ซึ่งรวมกันแล้วเป็นเงินก้อนที่ต้นสังกัดจัดสรรให้ และเมื่อสิ้นปีจะต้องรายงานการใช้งบประมาณให้ต้นสังกัดทราบ “...การตรวจสอบเกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินของโรงเรียน สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดจะเข้ามาดูแล เงินงบประมาณมีการใช้จ่ายเหมาะสมหรือไม่ มีการเข้ามาช่วยแนะนำวิธีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายมีความเหมาะสมกับตำแหน่งเป็นอย่างดีการวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงินจะมีบัญชีรายรับ

รายจ่ายใช้ตามกรอบของค่าใช้จ่าย และยังมีการจัดสรรรับส่งพระภิกษุสามเณรซึ่งมาเรียนอยู่ตามวัดต่างๆ...”

1.3) การประเมินผลการใช้งบประมาณ

การประเมินผลการใช้งบประมาณเป็นการตรวจสอบคุณภาพผลงานที่ออกมาว่าประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงไร หรือเงินงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอหรือเงินที่ใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงเป็นอย่างไร การตรวจสอบประเมินผลจะดูจากรายงานที่แต่ละโครงการหรือกิจกรรมทำสำเร็จหรือไม่สำเร็จและหาวิธีการแก้ไข เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก การได้รับเงินงบประมาณจึงน้อยตามไปด้วย การประเมินผลจึงเป็นเครื่องเตรียมความพร้อมในการระดมทุนในเวลาที่ไม่พอหรือจัดสรรล่าช้า “...การประเมินต้นทุน-ผลผลิตจะมีการสรุปโครงการเพื่อนำมาตรวจสอบเพื่อจะดูการใช้จ่ายเพียงพอหรือไม่การใช้จ่ายแต่ละปีมีการกั้มทุนพอสมควรไม่มีความขัดแย้ง นำมาใช้จ่ายเกี่ยวกับการเรียนการสอนอย่างเดียวเงินงบประมาณจะมีการรายงานไปทุกเดือน ใ้อะไรบ้าง เอาเงินไปใส่แผนพอหรือไม่พอ ยืมเงินวัดเพื่อมาช่วยก่อน บางปีจะยืมเป็นหนึ่งแสนบาท(100,000บาท) ใช้จ่ายเดือนละ 100,000บาท ค่าน้ำ-ค่าไฟ...” (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

ตารางที่ 4.49 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนสุเทพนครวิช ตามหลักการบริหารทรัพยากรการเงิน

หลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน
การบริหารทรัพยากรการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารมีการกำหนดวางแผนนโยบายงบประมาณที่ชัดเจน - ผู้บริหารนำระบบการกำหนดงบประมาณมาใช้ - ผู้บริหารร่วมกับชุมชนในการระดมทุนมาเพิ่ม - ผู้บริหารมีการตรวจสอบระหว่างหัวหน้าฝ่าย แต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน - ผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่ดีในการบริหารการเงิน - ผู้บริหารมีการประชุมวางแผนเป็นอย่างดี
การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารมีการควบคุมการใช้งบประมาณที่ดี - ผู้บริหารมีการประเมินผลการใช้งบประมาณตามแผนงานที่ตั้งไว้ - ผู้บริหารมีการตั้งผู้ตรวจภายในที่มีความรู้ความสามารถ - ผู้บริหารมีการจัดทำข้อมูลบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ชัดเจน - ตระหนักในรายงานให้การเงินให้ทุกส่วนได้รับทราบ

ตารางที่ 4.49 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนสุเทพนครวิช ตามหลักการบริหารทรัพยากรการเงิน (ต่อ)

หลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน
การประเมินผลการใช้งบประมาณ	-ผู้บริหารให้ความสำคัญในการกำหนดต้นทุนและผลผลิตของกิจกรรมและโครงการสำเร็จได้เป็นอย่างดีคือ -ผู้บริหารตระหนักในการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในการใช้งบประมาณที่ดี

2) กรณีศึกษาโรงเรียนวิเวกธรรมประสิทธิ์วิทยา วัดธาตุ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

โรงเรียนวิเวกธรรมประสิทธิ์วิทยา วัดธาตุ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นโรงเรียนขนาดกลาง ก่อตั้งเมื่อพ.ศ.2534 เปิดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีดร.พระเทพกิตติรังษีเป็นผู้จัดการ พระครูศรีสุทธีวัฒน์ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน พ.ศ.2555 มีจำนวนนักเรียน 278 รูป จำนวนครู 30 รูป/คน และได้รับเงินงบประมาณจำนวน 6,344,912 บาท (หกล้านสามแสนสี่หมื่นสี่พันเก้าร้อยสิบสองบาทถ้วน)

2.1) การวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงิน

โรงเรียนวิเวกธรรมประสิทธิ์เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองขอนแก่น และฐานะของวัดเป็นวัดพระอารามหลวงชั้นตรี มีอาคารสถานที่พร้อมในการจัดการศึกษาผ่านการรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพทางการศึกษาหรือสมศ.ในระดับดีปี 2550 ถือเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียนแห่งนี้คือ การวางแผนคือหัวใจการพัฒนา ทำให้เป็นที่ยอมรับมาตรฐานการจัดการศึกษาควบคู่ระหว่างฝ่ายธรรมกับฝ่ายโลกไปพร้อมกันและผลที่ออกมาได้คุ้มค่าทั้งฝ่ายโลกและฝ่ายธรรมคือฝ่ายธรรมมีผลการสอบบาลีสนามหลวงผ่านร้อยละ 60 ฝ่ายโลกสอบเข้าเรียนต่อได้ร้อยละ 60 และในขณะเดียวกันเรียนต่อในมหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นจำนวนมากเช่นกัน ผู้บริหารจะมีวิสัยทัศน์ในการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนจะมีการวางแผนงบประมาณและกำหนดนโยบายงบประมาณในแผนพัฒนาของโรงเรียนตามที่ได้รับจัดสรรกับการระดมทุนจากแหล่งอื่นๆ แผนพัฒนาจะที่ใช้ไปในแต่ละปีจะบอกว่าเงินที่ได้รับจากต้นสังกัดเพียงพอในการใช้จ่ายหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอก็ต้องหาเพิ่มด้วยวิธีการต่างๆ “...งบประมาณที่ได้มาเป็นตัวตั้ง และการบริหารแบบไม่เป็นหนี้ ไม่เคยเป็นหนี้ บริหารการเงินที่ให้มาเหมาะสมกับจำนวนเงินที่ได้รับการจัดสรร และถ้าไม่พอก็ใช้วิธีการหามาเสริมด้วยการบอกรุณ เช่น มีผ้าป่า หาเจ้าภาพอุปถัมภ์ เป็นต้น และควรจะเน้นบนักธรรม – บาลี เพราะไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาทางด้านนี้เพราะถือเป็นเสาหลักของพระพุทธศาสนา โรงเรียนนี้มีการวางแผนการจัดสรรงบประมาณตลอดหลังจากได้รับทราบว่าเงินงบประมาณที่ได้รับมาเป็นจำนวนเท่าไร แต่ก็ใช้ไปตามที่ต้นสังกัดกำหนดมา เช่น ค่าปัจจัยพื้นฐาน ค่าตอบแทนครู ค่าผ้าไตรจีวร (แจกให้เทอมละ 2

ชุด) ค่าภัตตาหาร ซึ่งก็ได้มารวมกันเป็นค่าหัว แล้วก็ใช้วิธีการวางแผนตามวิธีการที่ต้นสังกัดวางกรอบมาให้ แต่เงินก็ไม่พอ เพราะมีค่าสาธารณูปโภคที่จะต้องดูแลเช่น ค่าน้ำค่าไฟ ซึ่งไม่เพียงพอที่จะใช้จ่าย ทำให้ต้องมีเงินนอกงบประมาณซึ่งต้องหาเพื่อนำมาใช้ในโครงการต่าง ๆ เช่น ทางโรงเรียนมีการวางแผนจะติดโซล่าเซลล์ เก้าอี้ ทำหนังสือบาลี ป.ศ. 1-2-ป.ศ 4 ปรับปรุงห้องสมุด ซึ่งต้นสังกัดไม่มีงบประมาณจัดให้ ก็จำเป็นต้องหาเงินนอกงบประมาณด้วยวิธีการระดมทุน มีการทอดผ้าป่า การหาเจ้าภาพอุปถัมภ์ในการจัดซื้อ ไม่เหมาะสม ควรที่เพิ่มเติมให้มากขึ้น โดยเฉพาะด้านสาธารณูปโภค....” (สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2555)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนวิเวกธรรมประสิทธิ์ทำให้เกิดอ่านการศึกษาย่างทะลุปรุโปร่ง มีการมองการณ์ไกลในการพัฒนาการศึกษาจะทำจุดเน้น นอกจากวิชาการหลักอัตลักษณ์ของตนเองแล้ว วิชาการฝ่ายโลกก็ต้องได้มาตรฐานเช่นเดียวกัน ทำให้มีการวางแผนหาเงินงบประมาณ แล้วใส่ไปในแผนที่จะทำทั้งระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาวซึ่งก็เป็นไปตามปฏิทินการกำหนดเงินงบประมาณในแต่ละปีการศึกษา ซึ่งมีแผนประจำปีเป็นทิศทางการเดินอยู่แล้ว “...มีการวางแผนก่อนและมีทีมงานที่รับผิดชอบ ไม่ชัดเจนในแผนงานก็ใช้วิธีขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ และจะต้องมีการนำแผนที่ทำมาก่อนมาเข้าสู่ที่ประชุมเสียก่อนเพื่อหาความเหมาะสมวิพากษ์แผนงานแต่ละโครงการเสียก่อนเพื่อจะนำไปสู่การอนุมัติและดำเนินการตามแผนที่ดำเนินการไว้ ดังในกรณีที่ต้นสังกัดต้องการให้มีการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในนักเรียน-บาลีก็มีการวางแผนดำเนินการและดำเนินการปรากฏมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นสำหรับนักเรียน-บาลีผ่านถึงร้อยละ 90% โรงเรียนมีการจัดทำงานงบประมาณทั้งในระยะสั้น เช่น จะพัฒนาห้องสมุด ก็จะดำเนินการจัดทำห้องสมุดให้ทันสมัย เป็นต้น ระยะกลาง เช่น การส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านนักเรียน-บาลี เพื่อให้มีผลการสอบสนามหลวงเพิ่มขึ้น เป็นต้น ส่วนระยะยาว ทางโรงเรียนมีการมองถึงการพัฒนาทักษะความสามารถนักเรียนเช่น ภายใน 5 ปี โรงเรียนวิเวกธรรมประสิทธิ์วิทยาจะเป็นเลิศทางด้านวิชาการทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงควบคู่กับการรู้วิชาการฝ่ายโลกอย่างรู้เท่าทัน ซึ่งก็มีการแบ่งคนรับผิดชอบดังต่อไปนี้ มีรองผู้อำนวยการ 4 ฝ่าย คือ รองฝ่ายวิชาการ รองฝ่ายปกครอง รองฝ่ายธุรการ และรองฝ่ายบาลี ซึ่งก็เป็นรูปแบบการบริหารที่เน้นอัตลักษณ์ของตัวเองอย่างชัดเจน มีการจัดทำแผนปฏิบัติประจำปีที่ได้จัดทำไว้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อะไร ซึ่งมีส่วนการบริหารทั้ง 4 ฝ่ายเป็นผู้นำเสนอเป็นแผนปฏิบัติงานประจำปี ซึ่งก็ถือได้ว่าเป็นปฏิทินของการจัดทำงานงบประมาณซึ่งก็อยู่ภายใต้กรอบการเงินที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจัดสรรมาให้ และที่ขาดต้องใช้วิธีการระดมทุนนอกงบประมาณควรปรับปรุงเรื่องงบประมาณที่เกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาให้มาก เพราะการจัดสรรเงินในเรื่องดังกล่าวไม่เหมาะสมจึงต้องปรับปรุงและควรปรับเรื่องเกี่ยวสวัสดิการของบุคลากรของโรงเรียนด้วย....” (สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2555)

การดำเนินการไปตามแผนงาน โครงการจะมีบุคลากรที่เสนอเป็นผู้รับผิดชอบทั้งสรุปรายงานเพื่อเสนอไปยังผู้บริหารซึ่งทั้ง 4 ฝ่ายคือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบุคคล ฝ่ายงบประมาณและฝ่ายบาลีจะเสนอ

ไปยังผู้บริหารที่เป็นผู้อำนวยการในการอนุมัติงบประมาณตามแผนที่เหมาะสม “.....ทุกฝ่ายมีสิทธิในการของบประมาณและในการอนุมัติอยู่แล้ว 4 ฝ่ายมีสิทธิในการอนุมัติตามลำดับขั้นตอนมีการเสนอโครงการผ่านทางการเงิน จะเบิกจ่ายตามความเหมาะสม ดังนั้น การรับผิดชอบจึงอยู่ที่ทั้ง 4 ฝ่ายในการอนุมัติ เพราะจะต้องบริหารที่ไม่มีหนี้ และจะใช้แต่สิ่งที่เป็นต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน ไม่มี การเปลี่ยนการบริหารทรัพยากรการเงินเนื่องจากให้ทั้ง 4 ฝ่ายเป็นกรรมการโดยตำแหน่งไม่มีการโยกย้ายการใช้เงิน แต่จะใช้วิธีการหาครูภูมิปัญญาหรือครูที่เกษียณที่เป็นที่ยอมรับของชุมชน ครูที่เกษียณส่วนใหญ่จะเป็นศรัทธาของวัดที่มีญาตินับถือวัดนี้จึงมีศรัทธาเป็นตัวตั้งและอยากเข้ามาช่วยโรงเรียนซึ่งมี 5 คน มีครูภาษาไทย ครูคณิตศาสตร์ ครูวิทยาศาสตร์ และครูสอนสังคม ทำให้โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่มีระบบมากขึ้นด้วยการช่วยเหลือจากครูที่เกษียณอายุและใช้งบประมาณที่น้อย (ไม่ขอบอกว่าเท่าไร แต่ไม่ได้ตามวุฒิให้ค่าน้ำมันเดือนละ 3,000 บาท)...” (สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2555)

การดำเนินใช้จ่ายเงินงบประมาณทุกอย่างจำเป็นต้องมีการตั้งเป้าหมายเพื่อให้บรรลุสิ่งที่ต้องกำหนดตามแผนที่วางไว้ “.....ได้ตั้งเป้าไว้ เช่น โรงเรียนจะส่งเสริมการเรียนภาษาบาลีของคณะสงฆ์ สอบได้ถึงร้อยละ 45 เปอร์เซ็นต์ แต่ก็ไม่ได้เป็นไปตามเป้าเท่าที่ควร แต่ที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้เพื่อให้โรงเรียนเป็นที่ยอมรับคือ การให้จรรยาบรรณที่เหมาะสมกับสมณสาธูปอันนี้ไม่สามารถที่จะประเมินได้เพราะพระภิกษุสามเณรมีความประพฤติที่งดงามและเป็นที่ยอมรับของชุมชนจากการขอความร่วมมือจากชุมชนให้การสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จะมีประชาชนในชุมชนเข้ามาช่วยเป็นจำนวนมากอีกทั้งเพราะวัตรปฏิบัติของนักเรียนนั่นเอง โรงเรียนมีการปรับปรุงอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับโครงการและงบประมาณที่กำหนดจะต้องเหมาะสมกับโครงการ ในบางครั้งจึงมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เหมาะสมอยู่ตลอดเวลา มีการติดตามการใช้งบประมาณเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นเป้าประสงค์จึงมีการปรับให้เหมาะสมตลอดเวลาและมีประโยชน์สูงสุดยืดหยุ่นอยู่ตลอดเวลาแผนงบประมาณจำเป็นยืดหยุ่นเสมอ เพื่อจะทำให้เกิดความเหมาะสมในการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนอันจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียน...”

(สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาส่วนใหญ่ได้รับเงินตามรายหัวจำนวนนักเรียนน้อยก็ได้น้อยไปด้วย ทำให้ผู้บริหารต้องหาวิธีในการระดมทุนมาใช้จ่ายเพิ่มเติม ซึ่งควรจะระดมสมองในการแก้ไขปัญหาระยะยาวทุกฝ่าย “...ในส่วนที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดให้ก็พออยู่ได้แต่ไม่ยั่งยืน ในระยะยาวอาจอยู่ไม่ได้เพราะเนื่องจากยังมีปัญหาที่ต้นสังกัดจะต้องนำมาคิดเช่น ปัญหาบุคลากรที่ยังไม่มีความมั่นคงในอาชีพ เงินงบประมาณในการพัฒนาการศึกษาอย่างไม่เพียงพอต่อการเรียนการสอนไม่ได้รับงบประมาณที่เพียงพอทำให้ทางโรงเรียนจำเป็นต้องระดมทุนหาเงินงบประมาณเพื่อจะพัฒนาการศึกษาให้เทียบเท่าโรงเรียนข้างนอกในปีนี้อย่างโรงเรียนจะปรับปรุง

ห้องเรียนด้วยการคิดโปรเจกเตอร์ (Projector) และจะมีการคิด โขล่ำเซลล์ทั้งบริเวณวัดและโรงเรียน ซึ่งต้องใช้งบจำนวน 5 ล้านบาท ตอนนี่ก็เริ่มบอกรับญาติโยมบ้างแล้ว ผู้บริหารจะต้องวางแผน มีการประชุมหารือทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา คณะครูบุคลากรของโรงเรียนมีมติในที่ประชุมด้วยการใช้วิธีระดมทุนหาทุกวิถีทางเช่น ทอดผ้าป่า หาผู้อุปถัมภ์ รวมทั้งหาเจ้าภาพผ้าไตรจีวรให้ครบ เป็นต้น ซึ่งแต่ละปีทางโรงเรียนได้รับเงินบริจาคประมาณ 1 ล้านบาท แต่ก็ต้องหาเพิ่มด้วยวิธีการดังกล่าวมา...” (สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2555)

ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับบุคลากรต้องปรึกษาหารือหรือร่วมถึงชุมชนจะต้องเข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา “.....ปัญหาไว้อยู่ 3 ประการ คือ 1) สถานภาพของสถาบันไม่ชัดเจนไม่พระราชบัญญัติเป็นของตนเองทำให้สวัสดิการและสถานภาพของบุคลากรไม่ชัดเจนไปด้วย ทั้งที่โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของราชการ แต่การพัฒนาการศึกษาไม่ได้มาตรฐานเท่าเทียมกัน 2) แผนกธรรม-บาลีควรให้คณะสงฆ์ผู้ปกครองมีนโยบายที่จะให้มาทำร่วมกันให้เป็นเอกภาพมีรูปแบบที่ชัดเจนไม่ใช่ต่างคนต่างทำ จำเป็นต้องทำร่วมกัน 3) สถานภาพของบุคลากรทำอะไรจึงจะดีขึ้น 30 ปีแล้วก็เหมือนเดิม ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายต่อการจัดการศึกษาและสาเหตุโครงการศึกษาคณะสงฆ์ไม่ชัดเจน ผู้สอบผ่านเปรียญธรรม 9 ประโยคไม่มีตำแหน่งรองรับไม่มีการสนับสนุนกัน ทำให้มีคนที่ศึกษาไม่เห็นความสำคัญคนเรียนก็น้อยลง ควรที่จะทำให้เป็นเป้าหมายของการศึกษาของคณะสงฆ์ทำเป้าหมายข้างหน้าให้ชัดเจนมากที่สุด...” (สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2555)

การมีส่วนร่วมของชุมชนการด้านวิชาการ และสนับสนุนงบประมาณ การที่ชุมชนมีส่วนร่วมจะทำให้โรงเรียนมีความมั่นคงมากขึ้น “...ชุมชนกับโรงเรียนช่วยเหลือเกื้อกูลกันและมีความสัมพันธ์ระหว่างกันตลอดจะเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ เป็นเนื้อหาของญาติโยมซึ่งมีช่วงเทศกาลจะมีคนมาร่วมประมาณ 1,000 คน ประเพณีสงกรานต์เป็นวันรวมญาติสามเณรจะกลับไปเยี่ยมบ้านไปสร่งน้ำพ่อแม่เป็นประจำเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูกตเวที...” (สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2555)

2.2) การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ

การควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณเป็นหลักการตรวจสอบที่โปร่งใส ทุกองค์กรมีหลักการควบคุมเพื่อไม่ให้เงินงบประมาณบานปลาย ทุกครั้งจำเป็นต้องมีหลักฐานการใช้จ่ายเงินรวมไปถึงการทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายในการใช้งบประมาณเพื่อชี้แจงต่อคณะกรรมการสถานศึกษาให้รับทราบและแนะนำรวมไปถึงการวางแผนในการระดมทุนเพื่อพัฒนาการศึกษา “...ในความเป็นจริงผู้บริหารจะรู้ว่า จะใช้จ่ายอย่างไร เหลือจะใช้จ่ายอย่างไร เพราะทางต้นสังกัดมีกรอบการใช้จ่ายให้อยู่แล้ว ไม่มีการใช้จ่ายเกินตัวและรายละเอียดในการใช้จ่ายมันบังคับอยู่แล้ว เดือนนี้เท่าไร มันจะควบคุมการใช้จ่ายของเราเอง โรงเรียนมีโครงการมากมายซึ่งปรากฏอยู่ในแผนซึ่งก็ทำไปตามแผนและตามงบประมาณที่

ต้นสังกัดให้มา แต่ก็ไม่เพียงพอจำเป็นต้องใช้วิธีระดมเงินมาเพิ่ม ก็เพราะโครงการมีมากมายล้วนทำเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานสากลนั่นเอง มีการรายงานให้ทราบตลอดแล้วแต่ความจำเป็นของโครงการ เช่น โครงการพัฒนาห้องสมุดจำเป็นต้องมีการรายงานเพื่อจะให้ผู้รู้ว่าเพียงพอหรือไม่ แต่ไม่ใช่เป็นการจับผิดเพียงต้องการรู้ว่าเงินงบประมาณเพียงพอหรือไม่ บางครั้งมีการรายงานถึง 3 ครั้งด้วย เพื่อให้โครงการเสร็จทันใช้ในการเรียนการสอนนั่นเองทางโรงเรียนจะมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อให้มีการตรวจสอบกันภายในโรงเรียนซึ่งก็จะทำในรูปแบบคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและไม่มีการกลั่นแกล้งซึ่งกันและกันแล้วก็สรุปเป็นรายละเอียดมีหลักฐานการใช้จ่ายเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในองค์กรทางกลุ่มที่ 10 จะมีรูปแบบการทำบัญชีภายในกลุ่มในเรื่องการใช้งบประมาณ และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติก็จะมีการตรวจสอบบัญชีตลอดในช่วงทุกเทอม มีการวางบัญชีเงินเดือนบุคลากร ซึ่งมี 2 บัญชี คือ บัญชีเงินเดือนบุคลากร และบัญชีเงินสด...” (สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2555)

2.3) การประเมินผลการใช้งบประมาณ

การประเมินการใช้งบประมาณถือเป็นการรับรองคุณภาพการบริหารจัดการด้านการเงินที่คุ้มค่าต่อผลผลิตที่ออกมา โรงเรียนวิเวกธรรมประสิทธิ์มีการดำเนินการสรุปประเมินผลในการบริหารจัดการเงินงบประมาณในแต่ละโครงการหรือแต่ละกิจกรรม สรุปเป็นบัญชีการใช้จ่ายเงินงบประมาณ “.....ในการคิดต้นทุน-ผลผลิตขึ้นอยู่กับการที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดสรรงบประมาณให้ ส่วนทางวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่จะให้มากกว่าเพราะโครงการของโรงเรียนมีมากอาศัยเงินจากต้นสังกัดคงไม่พอ จำเป็นต้องหามาเองในเรื่องงบประมาณในการใช้ในโครงการต่างๆ สรุปคือ ต้นสังกัดจัดสรรมาให้ วัดหาเพิ่มมากกว่าด้วยการทำโครงการและค่าใช้จ่ายต้องเหมาะสม เช่น โครงการบาลีของนักเรียนที่ถือเป็นหัวใจหลักของโรงเรียนนี้ปรากฏว่าสอบได้ถือว่าเหมาะสมคือได้เป็นจำนวนที่น่าพอใจเพราะเป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียนแห่งนี้โรงเรียนจะต้องทำให้ลงตัวคือให้เหมาะสมกับแผนงานเพราะงบประมาณในการใช้จ่ายจะมาจากแผนงานของต้นสังกัดซึ่งก็ไม่เพียงพอ ดังนั้นเงินนอกงบประมาณจึงต้องหาให้ได้มากและได้ทำบัญชีไว้ ทางโรงเรียนแห่งนี้โดยการนำของผม(ผู้บริหาร) ระดมทุนได้ปีละ 1,000,000 บาทซึ่งเป็นเพราะวัดอยู่ในเขตเมืองจึงค่อนข้างในการระดมทุนได้ง่ายและไม่ยากในการหาเงินนอกงบประมาณ....” (สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2555)

ตารางที่ 4.50 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนวิเวกธรรมประสิทธิ์วิทยา

หลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน
การบริหารทรัพยากรการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - มีภาวะผู้นำในการบริหารจัดการศึกษาของสงฆ์ - มีภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กำหนดวางแผน - ภาวะผู้นำในการระดมทุนส่งเสริมการเรียน - คิดพัฒนาสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ - เป็นผู้บริหารที่มีการตรวจสอบระหว่างหัวหน้าฝ่าย แต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน - มีการประชุมวางแผนกระจายการบริหารให้บุคลากร - มีส่วนร่วมชุมชนระดมทุนและด้านวิชาการ
การควบคุมกำกับค่าใช้จ่ายประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารควบคุมค่าใช้จ่ายประมาณ - ผู้บริหารมีการประเมินผลการใช้งบประมาณตามแผนงาน - ผู้บริหารที่มีจัดตั้งการสอบภายในที่เชื่อถือได้ - จัดทำข้อมูลบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ชัดเจน - รายงานให้การใช้งบประมาณให้ทุกส่วน
การประเมินผลการใช้งบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - มีการกำหนดต้นทุน และผลผลิตของกิจกรรมและโครงการ - ทำข้อมูลบัญชีรายรับ-รายจ่าย - มีเครือข่ายชุมชนได้เข้ามีส่วนร่วมของโรงเรียน

3) กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินโรงเรียนปริยัติโกศลวิทยา วัดกลางสุรินทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

โรงเรียนปริยัติโกศลวิทยา วัดกลางสุรินทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2524 เปิดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีผู้จัดการคือพระครูปริยัติกิจธำรง พระปลัดชาญณรงค์ จิรมณี ผู้อำนวยการ พ.ศ. 2555 มีจำนวนนักเรียน 542 รูป จำนวนครู 30 คน และได้รับเงินงบประมาณจำนวน 11,194,688 บาท (สิบเอ็ดล้านหนึ่งแสนเก้าหมื่นสี่พันหกร้อยแปดสิบแปดบาทถ้วน)

3.1) การวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงิน

โรงเรียนปริยัติโกศลวิทยาเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองสุรินทร์ เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่ทำการเรียนการสอนตั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทางการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและคุณภาพทางการศึกษาในระดับดีปี 2553 ผู้บริหารและคณะครูจะมีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากรการเงินมีระบบการจัดการด้วยการวางแผนงบประมาณตามที่ได้รับจัดสรรและกำหนดนโยบายงบประมาณที่จะนำลง

ผู้แผนงานโครงการต่างๆ “...โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายงบประมาณโดยกำหนดเป็นแผนประจำปี ซึ่งแต่ละฝ่ายก็จะประชุมแล้วนำเสนอเข้าสู่แผนงบประมาณประจำปี ซึ่งก็ต้องดูที่จำนวนนักเรียนของเราว่ามีจำนวนมากขึ้นหรือไม่ เพราะเราได้รับเงินงบประมาณตามรายหัวของพระภิกษุสามเณร การวางแผนก็เป็นไปตามแผนประจำปีซึ่งเป็นแผนที่โรงเรียนได้จัดทำก่อนการเปิดภาคเรียน ทุกครั้งจะมีแผนงานโครงการที่เราจะทำถือเป็นทิศทางของการบริหารจัดการทั้งการเรียนการสอนของโรงเรียนทุกโรงเรียนอยู่แล้วการวางแผนการจัดหางบประมาณซึ่งโดยประมาณก็จะดูจากงบประมาณที่ได้รับจากค่ารายหัวประกอบกันและในปีนี้โรงเรียนขาดแคลนอะไรบ้าง จะเป็นแหล่งเรียนรู้คอมพิวเตอร์ สื่อการเรียนการสอน ก็จะหาเพิ่มเช่น ขอความอนุเคราะห์จากวัด รับประทานจากผู้มีจิตศรัทธา ทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษาเป็นต้น ซึ่งก็แล้วแต่ความจำเป็นแต่ละปี ทุกครั้งจะมีการประชุมกันเพื่อช่วยระดมความคิดในการวางแผนจัดหางบประมาณมาเพิ่มเติม มีการวางแผนประจำปีอยู่แล้ว ก็ดำเนินงานไปตามแผนประจำปี ส่วนการวางแผนระยะกลางและระยะยาวก็ต้องดูต้นสังกัดว่าต้องการเน้นจุดไหน เช่น ในปีนี้ท่านเน้นวิชาการทางพระพุทธศาสนาวิชาบาลีนักธรรม ก็จะต้องกำหนดทิศทางไว้เป็นระยะกลางจนถึงระยะยาวและก็ต้องดูงบประมาณที่จะนำมาใช้จ่ายมีพอหรือไม่อย่างไร จะหาเพิ่มเติมอีกหรือไม่แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยหนักใจเกี่ยวกับเรื่องนี้เพราะโรงเรียนของเราอยู่ในวัดก็อาศัยเงินวัดช่วยด้วย...” (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเมื่อจัดสรรงบประมาณจะโอนผ่านมายังสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดแล้วโอนต่อไปยังโรงเรียน ซึ่งจะมีการกำหนดปฏิทินในการดำเนินการผู้บริหารสถานศึกษาจะร่วมแต่ละฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายบริหารงบประมาณ ฝ่ายบุคคล จะร่วมกันกำหนดแผนประจำปี และพิจารณาในกรณีที่เงินงบประมาณไม่เพียงพอในการพัฒนาการศึกษา จะต้องมีการหาวิธีระดมทุน “...มีการจัดทำตามเวลาอยู่แล้ว แผนประจำปีก็จะบอกการจัดหางบประมาณ ก่อนเปิดภาคเรียนเราจะมาประชุมเพื่อกำหนดว่าจะทำแผนงานโครงการอะไรกับเงินงบประมาณที่จะได้รับในปี นี้ และก็นำเงินงบประมาณลงสู่แผนงานโครงการที่จะทำและกัดำเนินการตามแผนประจำปีที่มีโครงการอยู่แล้วมีการกำหนดผู้รับผิดชอบเสนอตามลำดับขั้นตอนซึ่งจะมีหัวหน้าฝ่ายงบประมาณเป็นผู้เสนอผ่านไปผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการส่งต่อไปที่ผู้จัดการจะเป็นผู้อนุมัติเงินงบประมาณลงมาจะเห็นว่าขั้นตอนที่เราตั้งเป็นฎีกาเบิกทุกครั้งจะมีการอนุมัติโดยผู้จัดการเป็นผู้รับผิดชอบการกำหนดวิธีประมาณการรายได้-รายจ่ายก็เป็นไปตามการได้รับเงินจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดตามรายหัวนักเรียนและไม่พอก็หาเพิ่มเป็นเงินนอกงบประมาณ เช่น ขอความอนุเคราะห์จากวัด ทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษา รวมไปถึงผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคเป็นต้น...” (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายที่จะเกิดขึ้นในการบริหารเงินงบประมาณที่ได้รับและใส่เข้าไปในแผนงานงบประมาณต่าง ๆ และทุกครั้งต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของแผนงบประมาณ ถ้าเกินไปก็ต้องปรับลงหรือปรับเพิ่มและถ้าไม่สำคัญก็ต้องทบทวนแผนการใช้งบประมาณ “...การกำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีความเหมาะสมเพราะแต่ละกิจกรรมโครงการเป็นไปอย่างคุ้มค่าและบางครั้งไม่สามารถประเมินค่าได้ เช่น การจัดอบรมปฏิบัติธรรมเพื่อลดละพฤติกรรมของสามเณร ที่ผ่านมาปัญหาเรื่องสามเณรหนีเรียน คือและประพฤติปฏิบัติไม่เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาก็ดีขึ้นมาก เป็นระเบียบมาก และที่ผ่านมานักเรียนของเราไปสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยข้างนอกก็มีติดเรียน ไม่ลี้กก็เรียนต่อในมหาวิทยาลัยสงฆ์ก็เยอะมากทำให้โรงเรียนของเรามีผู้เข้าบวชเรียนเป็นจำนวน 500 กว่ารูปทุกปี การปรับปรุงแผนก็ดูที่ความจำเป็นเหมาะสมเรียงลำดับความสำคัญ และที่สำคัญคือที่เงินงบประมาณของโรงเรียนว่าพอเพียงในการทำแผนงบประมาณหรือไม่ ถ้าไม่พอก็ต้องปรับจนให้ได้ความเหมาะสม จึงมีบ้างเป็นบางแผนงานการทบทวนแผนงบประมาณซึ่งมีเหมือนกัน บางโครงการที่มีการใช้งบประมาณที่ไม่เหมาะสมทางผู้บริหารก็จะส่งต่อไปหาฝ่ายงบประมาณว่า แผนงบประมาณนี้ไม่เหมาะสมและไม่เป็นประโยชน์เท่าที่ควรก็จะทบทวนแล้วให้รายงานให้ทราบด้วยก็มีบ้าง...” (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

การได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณตามรายหัวหรือตามจำนวนนักเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ถ้าจำนวนนักเรียนที่มากกว่า 200 รูปขึ้นไป ย่อมเพียงพอในการบริหารเงินงบประมาณ แต่ถ้าต่ำกว่า 100 รูป ย่อมเป็นปัญหาที่ผู้บริหารจะต้องดำเนินการเพื่อระดมทุนมาใช้จ่ายเพิ่มเติม “.....งบประมาณที่ทางโรงเรียนได้รับเป็นไปตามจำนวนนักเรียนที่เรียกว่ารายหัว ในกรณีที่นักเรียนมีมากเช่นอย่างโรงเรียนนี้มีประมาณ 500 กว่ารูปก็จะค่อนข้างมีเงินบริหารจัดการไปที่เพียงพออยู่แล้ว แต่ค่าใช้จ่ายก็มากขึ้นตามตัวเหมือนกัน ทั้งค่าสาธารณูปโภค ค่าภัตตาหารก็ต้องเพิ่มขึ้นเหมือนกัน ที่ให้มาจึงต้องเน้นไปที่รายการที่จำเป็นเช่น ค่าตอบแทนครู จะต้องอยู่บนฐานปริยญาตรี เป็นต้น ส่วนค่าใช้จ่ายอย่างอื่นก็ว่าไปตามลำดับความจำเป็นเมื่อไม่เพียงพอก็ต้องขออนุเคราะห์จากวัด และขอรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา ทอดผ้าป่าสามัคคีเพื่อการศึกษาเป็นวิธีการระดมทุนที่ค่อนข้างได้ผลรวดเร็ว...” (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

ผู้บริหารของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะต้องสร้างศักยภาพพร้อมกับบุคลากรในการร่วมกันแก้ไขปัญหา“...ปัญหาที่สำคัญคือ 1) สถานภาพของครูมีความไม่มั่นคง มีการออกบ่อยมาก 2)งบประมาณที่ผูกติดกับรายหัวทำให้บางครั้งต้องกังวลว่าปีนี้จะหาสามเณร ได้มากขึ้นหรือน้อยลง 3) สถานภาพของโรงเรียนไม่แน่นอนควรจะปรับปรุงออกเป็นพระราชบัญญัติดีกว่า...” (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

ผู้บริหารโรงเรียนจะร่วมกับชุมชนโดยเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาที่จะช่วยให้เด็กที่ขาดโอกาสได้โอกาสพัฒนาอนาคตทางการศึกษา

ตนเอง ชุมชนจึงเป็นผู้สนับสนุนระดมทุน และร่วมทำกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ “...โรงเรียนของเราได้ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนเช่นการปฏิบัติธรรม เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาในปีพุทธชยันตี 2600 ปี มีประชาชนได้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นยังให้สามเณรได้ออกแสดงธรรมบรรยายธรรม ในช่วงเข้าพรรษากับโรงเรียนต่าง ๆ มีกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา รวมไปถึงวันลอยกระทง กฐิน เป็นต้น ซึ่งก็จะรวมกัน...” (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

3.2) การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ

การควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณก็เพื่อให้ การทำงานดำเนินไปตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ในแผนประจำปี และอย่างน้อยก็เพื่อต้องการรู้ว่ามีความเหมาะสมกับแผนงานและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้เงินงบประมาณ “...มีการวางแผนการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณก็จะมี การสรุปรายงานการใช้จ่ายเงินงบประมาณและติดตามการใช้จ่ายเงินงบประมาณของแต่ละแผนงาน โครงการ มีการสรุปรายงานทุกโครงการอยู่แล้วจากการติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณจะบรรลุ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์เป็นอย่างมาก เช่น การส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะวิชาการด้านภาษาไทย ซึ่งไปแข่งขันก็ได้รับรางวัลอันหนึ่งตลอด รวมไปถึงการสอบเข้าเรียนต่อก็ส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยพลาด...” (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

การบริหารเงินงบประมาณทุกขั้นตอนจำเป็นต้องมีข้อมูลที่ชัดเจนในการดำเนินการ โดยเฉพาะบัญชีรายรับ-รายจ่าย ในการรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นการตรวจสอบภายใน “...โรงเรียนจะมีแบบรายงานข้อมูลเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่ายซึ่งจะทำการเป็นข้อมูลบัญชีมีรูปแบบเป็นฎีกาในการเบิกจ่าย มีการอนุมัติตามลำดับขั้นตอน สรุปการใช้จ่ายก็มีบัญชีคุมตลอดถึงหลักฐานการใช้จ่ายมีการใช้บุคลากรภายในดูแลช่วยกันมีลำดับขั้นตอนการเบิกจ่ายที่เป็นระบบมีการทำฎีกาเบิกจ่าย ใช้จ่ายเสร็จต้องสรุปมีหลักฐานการใช้จ่ายที่ชัดเจน และทรัพย์สินก็จะมีการทำบัญชีคุมทุกรายการ โปร่งใสมากที่สุดมีการสรุปการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียนเป็นแต่ประจำทุกเดือนและทำตาม รายงานที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้กำหนด และในโรงเรียนก็ได้จัดทำไว้อีก เพื่อให้ง่ายต่อการตรวจสอบรวมถึงความโปร่งใส...” (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

3.3) การประเมินผลการใช้งบประมาณ

การประเมินผลหลังจากการใช้จ่ายเงินงบประมาณที่เริ่มต้นตั้งแต่ต้นทุนที่ส่งลงไปโครงการ และกิจกรรมแล้วผลผลิตออกมามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่ได้คาดหวังไว้มากน้อย และการรายงานจำเป็นยึดแนวทางการรายงานตามสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ “...มีประเมินต้นทุนในแผนงาน โครงการอยู่แล้ว หลังจากดำเนินการก็จะนำมาสรุปการใช้จ่ายเงินคุ้มค่ากับผลผลิต เช่น มี

โครงการปฏิบัติธรรม ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมกับนักเรียน ผลผลิตที่ออกมาทำให้ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสามเณรไปในทิศทางที่ดีขึ้นเป็นต้น และบางครั้งก็ไปทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ทำให้สามเณรได้เข้าใจมากขึ้นจากการประเมินผลทุกครั้งถือว่าผลผลิตคุ้มค่ามากที่สุดต้องเข้าใจว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต้องอาศัยรายหัวของนักเรียนการบริหารจัดการก็ต้องเน้นไปที่ค่าตอบแทนครูเป็นสำคัญบางครั้งไม่พอด้วยซ้ำ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงกับผลลัพธ์ของการดำเนินการจะไปในทิศทางที่ไม่ค่อยตรงกัน เพราะส่วนใหญ่เงินไม่พอจ่าย ผลออกมาบางครั้งเกินคุ้มด้วย การจัดทำรายงานผลดำเนินงานแผนประจำปีกับข้อมูลทางการเงินของโรงเรียนมีความเหมาะสมกันตามรายการที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติท่านกำหนดให้ ในความเป็นเงินนอกงบประมาณที่ทางโรงเรียนไม่ได้รายงานให้ทราบอีกมาก ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงกับที่ให้มาจึงไม่ค่อยตรงกันบางครั้งขัดแย้งกันด้วยซ้ำไป...” (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2555)

ตารางที่ 4.51 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนปริยัติโกศลวิทยา ตามหลักการบริหารทรัพยากรการเงิน

หลักการบริหารทรัพยากรการเงิน	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน
การบริหารทรัพยากรการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> -วางแผนนโยบายงบประมาณ -ผู้บริหารทำงานแบบมีส่วนร่วมกับบุคลากร -ผู้บริหารมีการประชุมวางแผนเป็นอย่างดี -ภาวะผู้นำมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการศึกษา -ภาวะผู้นำในการระดมทุนจากแหล่งต่าง ๆ - จัดทำฎีกาเบิกจ่ายอย่างเป็นระบบ
การควบคุมกำกับค่าใช้จ่ายงบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> -ผู้บริหารควบคุมค่าใช้จ่ายงบประมาณ -ผู้บริหารการประเมินผลค่าใช้จ่ายงบประมาณตามแผนงาน -การจัดทำข้อมูลบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ชัดเจน -รายงานให้การใช้เงินให้ทุกส่วนได้รับทราบ
การประเมินผลค่าใช้จ่ายงบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> -ผู้บริหารประเมินต้นทุนและผลผลิตของกิจกรรมและโครงการ -ผู้บริหารทำข้อมูลบัญชีรายรับรายจ่าย -รายงานผลสรุปการใช้เงินตามต้นสังกัด

ตารางที่ 4.52 สรุปการสังเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของกรณีศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 12 โรงเรียน ตามหลักการบริหารทรัพยากรการเงิน

การบริหาร ทรัพยากรการเงิน	ปัจจัยที่มีผลต่อสภาพการบริหารทรัพยากรการเงิน		
	โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 3 โรงเรียน	โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 5 โรงเรียน	โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 โรงเรียน
การบริหารทรัพยากรการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> -ภาวะผู้นำในการบริหาร โรงเรียน -มีภาวะผู้นำในการจัดหาทุน -ผู้บริหารมีการพัฒนา บุคลากรในด้านการเงิน -ผู้บริหารให้ความสำคัญของการบริหารทรัพยากรการเงิน -ผู้บริหารสร้างความมั่นใจในการให้คำตอบแทนเพื่อจูงใจ -ชุมชนร่วมระดมทุนเพิ่มเติม -การกระจายอำนาจแต่ละฝ่าย -การบริหารจัดการเงินงบประมาณด้วยตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> -ภาวะผู้นำในการส่งเสริมและจัดการศึกษา -ตัวผู้บริหารที่สามารถจัดการระดมทุนด้วยตนเอง -มีการพัฒนาบุคลากร -ให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรการเงิน -สร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรในการทำงาน -กระจายการบริหารการเงินร่วมกัน -ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม 	<ul style="list-style-type: none"> ภาวะผู้นำที่ร่วมไปถึงหาจัดการระดมทุน พัฒนาบุคลากรในด้านการเงิน ผู้บริหารให้ความสำคัญในการบริหารทรัพยากรการเงิน สร้างความมั่นในอาชีพ ส่วนการกระจายอำนาจการเงิน โดยมีครูเข้าร่วม และบางครั้งชุมชนก็เข้าร่วมบ้าง ความมีอิสระคล่องตัวที่สามารถทำได้อย่างดี
การควบคุมการใช้เงินงบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> ผู้บริหารจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรม และสามารถทำงานร่วมกัน พึ่งพาคิดเห็นในการกำหนดและติดตามการใช้เงินงบประมาณ มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายไว้ 	<ul style="list-style-type: none"> ภาวะผู้นำที่เน้นการทำงานอย่างโปร่งใส และมีคุณธรรมจริยธรรมร่วมคิดร่วมทำ ตรวจสอบทุกครั้งเพื่อติดตามการใช้จ่ายเงินงบประมาณ 	<ul style="list-style-type: none"> ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์รู้จักการวางแผนการทำงานติดตามการใช้เงินงบประมาณ ชุมชนเข้ามาร่วมกันทำและยังมีการระดมทุนเพื่อการศึกษา
การประเมินผลการใช้เงินงบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> ผู้บริหารประเมินการใช้เงินงบประมาณ สรุปรายการใช้เงินงบประมาณในการใช้จ่ายในการศึกษา ข้อมูลรายรับรายจ่าย 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้บริหารประเมินต้นทุนผลผลิต ทำบัญชีรายรับรายจ่าย แจกแจงให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลในที่ประชุม 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้บริหารจะส่งเสริมการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในการบริหารทรัพยากรการเงินและการใช้จ่าย มีชุมชนเป็นฐานการจัดการ และร่วมกันระดมทุน

ตอนที่ 3 การนำเสนอรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

จากวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อจัดทำร่างรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ด้วยการนำผลวิเคราะห์จากวัตถุประสงค์ 1 และ 2 โดยพิจารณาจากประมวลผลข้อมูลการวิเคราะห์แบบสอบถาม สรุปรูปเป็นรูปแบบผู้นำและการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสูงสุดและต่ำสุด มีผู้นำสถานศึกษาและชุมชนก็เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนสร้างข้อสรุปเป็นรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยมีผู้นำสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชน

หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบจากการนำเสนอในการสนทนากลุ่มมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นต่อร่างรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สรุปผลได้ดังนี้

1. หลักการบริหารทรัพยากรการเงิน

จากการสนทนากลุ่มมีความเห็นว่า

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทุกขนาดควรดำเนินการกำหนดนโยบายด้านงบประมาณให้ชัดเจนในแต่ละปี เพื่อดูความพร้อมและความเพียงพอในการใช้จ่ายงบประมาณซึ่งผู้บริหารจะต้องประชุมร่วมกันพิจารณา

“ จะต้องดูเงินตามรายหัวที่โรงเรียนได้รับการจัดสรรเพื่อจะได้ นำนโยบายด้านงบประมาณมาใช้ทำแผนแต่ละปี และเป็นการเตรียมความพร้อมของการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบริหารจัดการเงินงบประมาณที่ได้รับตามที่ต้นสังกัดกำหนดไว้” (ตัวแทนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 50 ปี กรุงเทพมหานคร สนทนากลุ่ม วันที่ 20 สิงหาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาควรที่จะวางแผนการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมซึ่งปรากฏอยู่ในแผนประจำปีให้ชัดเจนและเพื่อให้ทราบจำนวนเงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ทั้งสามขนาด ในกรณีไม่พอก็จะได้ใช้วิธีการระดมทุนต่อไป จะขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาและวิสัยทัศน์ในการหาวิธีระดมทุน

“ อันนี้ภาวะผู้นำจะสำคัญมากที่สุดในการวางแผนการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติซึ่งก็เป็นไปตามรายหัวนักเรียน โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีโอกาสดีกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก จำเป็นต้องวางแผนให้รอบครอบสำหรับการจัดสรรงบประมาณไปลงแผนงานต่าง ๆ ”

(ตัวแทนจากนักวิชาการกลุ่ม 45ปี จังหวัดร้อยเอ็ด สนทนากลุ่มวันที่ 20 สิงหาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้รับการจัดสรรงบประมาณตามรายหัวนักเรียน โรงเรียนขนาดเล็กค่อนข้างมีปัญหา การวางแผนแนวทางในการเงินนอกงบประมาณในแต่ละปี การศึกษาควรจะวางกลยุทธ์ไว้ในการระดมทุน ส่วน โรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ก็เหมือนกัน ที่จะวางแผนแนวทางในการหาเงินนอกงบประมาณเช่นเดียวกันเป็นความรับผิดชอบที่ผู้บริหารจะต้อง ทำในการวางแผนหาเงินนอกงบประมาณเพิ่ม

“ การวางแผนกลยุทธ์ควรเปลี่ยนมาเป็นการหาแนวทางในการจัดการเงินงบประมาณเพิ่มเติม อาจจะทำให้ความเข้าใจในประเด็นกลยุทธ์ไม่ตรงกัน และผู้บริหารจะต้องใส่ใจมากขึ้นต่อเงินที่ได้รับ การจัดสรร ”

(ผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 53ปี นครปฐม วันที่20 สิงหาคม 2555)

“ ที่ผ่านมามีชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาน้อยมาก ซึ่งก็มาจากตัวของชุมชนเองที่เห็นว่า การบริหารโรงเรียนพระควรเป็นเรื่องของพระเท่านั้น จึงไม่เข้ามามีส่วนร่วม แต่ก็ให้คำแนะนำและพิจารณาการให้ความอุปถัมภ์ต่อโรงเรียนเสมอ ”

(ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 55 ปี เชียงใหม่ วันที่ 20 สิงหาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนทั้งในระยะสั้นของการเรียงลำดับความจำเป็น เป้าหมายยั่งยืนของระยะกลาง ตลอดจนระยะยาวโดยเน้นไปที่ปรัชญาอัตลักษณ์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การจัดทำงบประมาณจึงมีการวางแผนทั้งในระยะสั้น ระยะกลางจนถึงระยะยาวแต่ก็ต้องดูจำนวนนักเรียนเพราะได้งบประมาณตามรายหัว

“ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการทำงานงบประมาณ โดยการคำนวณจากที่รัฐสนับสนุน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะต้องจัดอบรมบุคลากรเกี่ยวกับแผนการใช้งานและจะได้ปฏิบัติถูกต้องตามแผน ”

(ตัวแทนประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 55ปี เชียงใหม่ วันที่ 20 สิงหาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต้องกำหนดเวลาในการจัดทำงบประมาณ โดยผู้บริหารคณะครูและกรรมการสถานศึกษาจะต้องร่วมกันสรุปหาแนวทางในการบริหารทรัพยากรการเงินสำหรับใช้จ่ายในการศึกษา เช่น ก่อนเปิดเทอมควรมีการดำเนินการจัดทำงบประมาณให้เหมาะสมกับงานการศึกษา และถ้าไม่พอก็จะได้กำหนดเวลาระดมทุนเพื่อนำมาเพิ่มเติมการบริหารทรัพยากรการเงินในโรงเรียนในการร่วมกับชุมชน

“ คิฉันคิดว่า ชุมชนก็มีความจำเป็นนะ เพราะโรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชน ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนตลอดถึงการสนับสนุนเงินบริจาค ถ้าโรงเรียนเป็นของชุมชนนะ การพัฒนา ก็จะมั่นคง เพราะเขาเป็นเจ้าของร่วมกัน และเป็นโรงเรียนชุมชนค่ะ ”

(หัวหน้าฝ่ายปรัยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา 57 ปี นครปฐม วันที่ 20 สิงหาคม 2555)

“ ผมว่า ชุมชนไม่ควรเข้ามามีส่วนร่วมหรอก เพราะโรงเรียนพระไม่เกี่ยวกับโยมเลย โยมควรเข้ามาสนับสนุนจะดีกว่า เดียวเข้ามาจะยุ่งนะผมว่านะ ”

(ตัวแทนนักวิชาการกลุ่ม 45 ปี ร้อยเอ็ด วันที่ 20 สิงหาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจะมีการรับผิดชอบตั้งแต่ฝ่ายการเงินเสนอ ไปที่ผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการเสนอต่อไปที่ผู้จัดการหรือเจ้าอาวาสผู้ได้รับใบอนุญาต ในกรณีนี้ น่าเป็นห่วงเพราะต่อไปถ้าเปลี่ยนเจ้าอาวาสใหม่ ถ้าท่านสนใจในการศึกษาก็ไม่น่ามีปัญหา แต่ในกรณีที่ท่านไม่ได้เน้นด้านการศึกษา การบริหารเงินงบประมาณที่ได้รับจะได้รับผลกระทบทันที ข้อเสนอควรจัดรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงิน โดยให้ผู้อำนวยการรับผิดชอบและดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะคณะกรรมการสถานศึกษาและคณะครูมีส่วนร่วมในการเบิกจ่ายเพื่อให้รัคกลุ่มและคล่องตัวมากขึ้น

“ เป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงในอนาคตในกรณีที่เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้รับใบอนุญาต ได้มรณภาพ เจ้าอาวาสรูปใหม่เข้ามาดำรงตำแหน่ง แต่ไม่สนใจการศึกษาไม่ให้การสนับสนุนเท่าที่ควร สำนักพุทธฯ ควรหาทางร่วมกันคิดจะทำอย่างไรต่อ ”

“ ตัวแทนเลขานุการกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 40 ปี ชุมพร สนทนา กลุ่ม วันที่ 20 สิงหาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะต้องกำหนดวิธีประมาณการรายได้-รายจ่ายไว้ เนื่องจากเงินงบประมาณได้ตามรายหัว และรายจ่ายซึ่งก็ต้องอนุมัติไปตามรายหัว และการหาวิธีระดมทุนเงินนอกงบประมาณในการใช้จ่ายในการศึกษา

“ ผู้บริหารของโรงเรียนควรวางแผนเมื่อได้รับงบประมาณจากสำนักงานพระพุทธศาสนา ประจำปีแล้ว จะต้องคำนวณเงินงบประมาณลงไปแผนงานต่าง ๆ เสร็จพิจารณาว่าเงินเพียงพอไหม ถ้าไม่พอก็ต้องหาเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้ในโครงการต่าง ๆ ”

“ ตัวแทนพระภิกษุผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนา 55 ปี กรุงเทพมหานคร สนทนากลุ่ม วันที่ 20 สิงหาคม 2555)

การบริหารทรัพยากรการเงินที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลควรที่โรงเรียนจะต้องกำหนดผลผลิตในการจัดทำไปแผนงานโครงการมีการประเมินผลสำเร็จที่ออกเป็นผลลัพธ์ โดยต้องดูตามจำนวนเงินงบประมาณที่ได้ตามรายหัว โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กจะต้องระดมทุนเงินนอกงบประมาณเพิ่มเติมและจะต้องมีการสรุปรายงานประจำปีการศึกษา

“ การกำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ในการใช้เงินงบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่ค่อยมีโรงเรียนกำหนดไว้ชัดเจน มีแต่เพียงกำหนดไว้ในแผนประจำปี จริงๆแล้วควรจะทำให้ชัด เพราะจะได้รู้ว่าเงินที่ได้รับมาจากการจัดสรรจะเพียงพอในการทำโครงการมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักให้มากขึ้น”

(ตัวแทนประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 55ปี สนนากลุ่มวันที่ 20 สิงหาคม 2555)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้รับงบประมาณตามจำนวนนักเรียนหรือรายหัว การปรับปรุงแผนงบประมาณจึงต้องดูความจำเป็นและเรียงลำดับความสำคัญยิ่งโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งค่าหัวที่ได้รับน้อย จำเป็นต้องดูความจำเป็นของแผนงาน โครงการบางครั้งจำเป็นต้องปรับปรุงตามจำนวนเงินที่ได้รับ

การทบทวนแผนงบประมาณซึ่งต้องเรียงตามความจำเป็นและงบประมาณที่ได้รับ บางครั้งแผนงาน โครงการไม่เหมาะสมกับสถานะทางการเงินก็จำเป็นต้องทบทวนเพื่อให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนและความสำคัญเป็นหลัก

“ผมข้อเสนอเปลี่ยนจากการทบทวนแผนงบประมาณ มาเป็นการทบทวนแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณหรือไม่เหมาะสม จึงเป็นการให้โรงเรียนได้ตระหนักการใช้จ่ายเงินงบประมาณในการศึกษาเท่านั้น”

(ตัวแทนผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 52 ปี กรุงเทพมหานคร สนนากลุ่มวันที่ 20 สิงหาคม 2555)

2. การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ

จากสนทนากลุ่มสรุปผลความเห็นได้ว่า

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต้องวางระบบเพื่อให้สะดวกต่อการบริหารทรัพยากรการเงินและความโปร่งใสและในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีระบบการควบคุมเป็นลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนซึ่งตั้งแต่การเสนอไปที่ฝ่ายเงิน หรือฝ่ายงบประมาณ จะเสนอเรื่องไปที่ผู้อำนวยการ และผู้อำนวยการจะส่งไปต่อไปที่ผู้จัดการซึ่งเป็นคนอนุมัติขั้นสุดท้ายเป็นการวางการควบคุมที่น่าเชื่อถือมากที่สุด

“ชุมชนควรเข้ามามีร่วมกันในการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ร่วมกันดูแลอย่างใกล้ชิดจะส่งผลให้โรงเรียนเป็นไปได้อย่างดี แต่ที่เห็นโรงเรียนจะไม่ค่อยให้ชุมชนเข้ามาร่วมหรือคณะ ก็อย่างที่ว่าแหละไม่รู้กลัวอะไร”

(ตัวแทนจากผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 53 ปี นครปฐม วันที่ 20 สิงหาคม 2555)

การติดตามประเมินผลการใช้เงินงบประมาณซึ่งก็เป็นไปตามที่ต้นสังกัดให้ดำเนินการรายงานอยู่แล้ว ด้วยการได้รับเงินงบประมาณตามรายหัวการจะบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายซึ่งโดยรวมแล้ว จะเป็นไปทิศทางที่ดีขึ้นและเกินคุ่มก็มี แต่ต้องอาศัยเงินนอกงบประมาณอีกทางด้วย ซึ่งก็ต้องดูที่ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละที่มีความสามารถเพียงใดในการระดมทุนจากแหล่งอื่น ๆ

เป็นความโปร่งใสของผู้บริหารที่จะต้องการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ซึ่งแต่ละเดือนจะมีการสรุปการใช้จ่ายเป็นรูปบัญชีและทุกปีการศึกษาจะมีการรายงานให้กับคณะกรรมการศึกษาได้รับทราบ และร่วมกันพิจารณาในการระดมทุนในการใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในกรณีที่มีเงินงบประมาณไม่เพียงพอ

“ ควรระบุไว้ให้ชัดว่าทุกโรงเรียนมีการรายงานการใช้จ่ายเงินงบประมาณหรือไม่ เพื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาจะได้วิเคราะห์ผลการใช้เงินและนำเสนอต่อหน่วยการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการชี้แจง รวมไปถึงเสนอขอปรับงบประมาณเพิ่มในปีต่อไปผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องติดตามอย่างใกล้ชิด”

(ตัวแทนผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 52 ปี กรุงเทพมหานคร สนทนากลุ่ม วันที่ 20 สิงหาคม 2555)

แนวทางปฏิบัติโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีระบบการตรวจสอบตามขั้นตอนอยู่แล้ว ซึ่งแต่ละฝ่ายจะมีการรายงานข้อมูลทั้งที่เป็นการใช้ไปตามแผนงานผลิตที่เกิดขึ้น รวมไปถึงทรัพย์สินต่างๆจะต้องมีแต่ละฝ่ายร่วมกับผิชอบและตรวจตราเป็นอย่างดี ลักษณะของความคล่องตัวมีอิสระในการตัดสินใจของผู้บริหารดำเนินการทำให้โปร่งใสมากขึ้นและชุมชนจะต้องเข้ามาร่วมกันตรวจสอบอีกทางหนึ่ง

“ ในการกำหนดผู้สอบสอบภายใน ทุกโรงเรียนต้องการให้มีหรือไม่และมีแล้วจะเหมาะสมกับการเป็นผู้ตรวจสอบเกี่ยวกับเงินและทรัพย์สินของโรงเรียนหรือไม่”

(ตัวแทนจากกองพุทธศาสนศึกษา 55 ปี กรุงเทพมหานคร สนทนากลุ่ม วันที่ 20 สิงหาคม 2555)

การวางระบบเกี่ยวกับบัญชีจะมีการสรุปรายได้-รายจ่ายอยู่ทุกเดือนเพื่อให้สะดวกต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน พร้อมทั้งหลักฐานในการใช้จ่ายตามต้นสังกัดในกำหนดรายการใช้จ่ายไว้ในขณะเดียวกันก็เป็นหลักฐานไว้เพื่อการตรวจสอบภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“ ควรระบุว่าจะระบบให้ชัดเจนเกี่ยวข้องกับอย่างไร เพื่อจะได้นำไปใช้ในการวางระบบจัดการเกี่ยวกับบัญชี ถ้าเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่ายก็ต้องบอกว่าการวางระบบบัญชีรายรับ-รายจ่ายให้ชัดเจน”

(ตัวแทนผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 52 ปี กรุงเทพมหานคร สนทนากลุ่ม วันที่ 20 สิงหาคม 2555)

3. การประเมินผลการใช้งบประมาณ

จากการสนทนากลุ่มสรุปผลความเห็นได้ว่า การกำหนดต้นทุน-ผลผลิตของการดำเนินการที่เกิดขึ้นจริงแต่ละโครงการหรือกิจกรรมจำเป็นต้องดูที่ความคุ้มค่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากเงินงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดการกำหนดต้นทุน-ผลผลิตจำเป็นจะต้องให้คุ้มค่า

“สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะต้องให้ความสำคัญส่งเสริมให้บุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้รู้จักวางแผน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้วางแผนเกี่ยวกับต้นทุนและผลผลิตความคาดหวังไว้ และต้องวิเคราะห์เรื่องงบประมาณและโครงการ/กิจกรรมเป็นรายปี”

(ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 55 ปี เชียงใหม่ สนทนากลุ่ม วันที่ 20 สิงหาคม 2555)

“ชุมชนจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะเข้ามาร่วมประเมินผลการใช้งบประมาณ เพราะเขาจะมาร่วมคิดร่วมทำและแนะนำ แต่คงไม่ล้วงลูกโรงเรียนนะ ควรมีขอบเขตการทำงานร่วมกับโรงเรียน จะดีมาก”

(ตัวแทนกองพุทธศาสนศึกษา 50 ปี นครปฐม วันที่ 20 สิงหาคม 2555)

“ที่สำคัญนะ ทั้งผู้นำสถานศึกษาและชุมชนจะต้องร่วมกันจัดการศึกษาและต้องอาศัยกันและกัน อย่างบอกว่า โยมไม่เกี่ยวเรื่องของพระจัดการกันเองได้ อันนี้อันตรายนะ เพราะโรงเรียนขาดไม่ได้เลยนะ ศรีทธาญาติโยมจะอุปถัมภ์โรงเรียนทั้งอาหารหวานคาว รวมทั้งเงินด้วยนะ”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา 50 ปี กรุงเทพมหานคร วันที่ 20 สิงหาคม 2555)

เนื่องจากการประเมินผลพัทธ์การดำเนินงานและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงไม่สมดุลกันปัญหาจากการได้รับเงินตามรายหัว การประเมินผลพัทธ์ของแผนงานต่าง ๆ และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง ทำให้สะท้อนถึงการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เป็นธรรม เพราะโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีลักษณะพิเศษนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ประจำทำให้ค่าใช้จ่ายทั้งค่าน้ำค่าไฟเพิ่มสูงขึ้น การรักษาพยาบาลเวลาเจ็บ ไปซึ่งทางวัดเองก็ต้องรับผิดชอบในส่วนที่เกิน

“การประเมินผลพัทธ์เป็นศัพท์ที่ควรแก้ไขเพราะเป็นศัพท์ที่เข้าใจยาก อาจทำให้โรงเรียนไม่ค่อยเข้าใจได้ น่าจะเปลี่ยนเป็นการประเมินผลการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายก็พอ”

(ตัวแทนผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 52 ปี กรุงเทพมหานคร สนทนากลุ่ม วันที่ 20 สิงหาคม 2555)

การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีกับข้อมูลทางการเงินงบประมาณที่ได้รับส่วนใหญ่จะเกินเงินงบประมาณเสียด้วยซ้ำไป เพราะค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นบุคลากร งบดำเนินการ งบ

ลงทุน ทั้งสามไม่ได้เอื้อเพื่อต่อกันเลย จำเป็นต้องโยกย้ายเงินไปจ่ายในส่วนอื่นเพื่อให้เพียงพอ โดยเฉพาะค่าตอบแทนครู โรงเรียนขนาดเล็กจะมีปัญหาเพราะการให้อัตรารครู 20:1 ในขณะที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ครูจำเป็นต้องมี 8 กลุ่มสาระ ค่ารายหัวที่ต้องจ่ายให้เป็นค่าตอบแทนไม่เพียงพอ จำเป็นต้องโยกย้ายมาเป็นค่าตอบแทน ซึ่งก็ไม่เพียงพอเช่นกัน ในขณะที่โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ถึงแม้จะมีความเหมาะสมในด้านเงินงบประมาณที่ได้จากค่าหัว แต่ต้องไม่ลืมว่าจะต้องใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเช่นกัน และที่สำคัญเมื่อจำนวนนักเรียนน้อยลง ซึ่งจะส่งผลต่อครูอย่างแน่นอน ภาระอันนี้จึงไปตกอยู่ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องแสดงภาวะผู้นำในการจัดการศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพเทียบเท่ากับสังกัดอื่น

“มีข้อสังเกตจากผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้กล่าวถึงการบริหารด้านการเงินอย่างเดียวนั้น จะมุ่งผลสัมฤทธิ์ในด้านคุณภาพของ โรงเรียนพระปริยัติธรรมนั้นคงไม่ได้ ถ้าขาดการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เช่น

1. สามเณรที่เข้าเรียนจะเป็น *Input* คือทรัพยากร อันดับที่ 1 ที่ป้อนเข้าไป แต่การที่จะมีสามเณรมาเรียนได้ ต้องใช้ความพยายามอย่างมากเจ้าอาวาส ผู้บริหารโรงเรียน สรรหานักเรียนซึ่งในปัจจุบันว่าค่อนข้างจะหายากมาก จะมีปัญหาเน่หากการบริหารจัดการไม่ดี ก็จะทำให้ไม่มีเงินอุดหนุนที่เพียงพอ เพราะจำนวนน้องเณรที่ลดลง เงินอุดหนุนที่ได้จากรัฐก็ลดลงด้วย

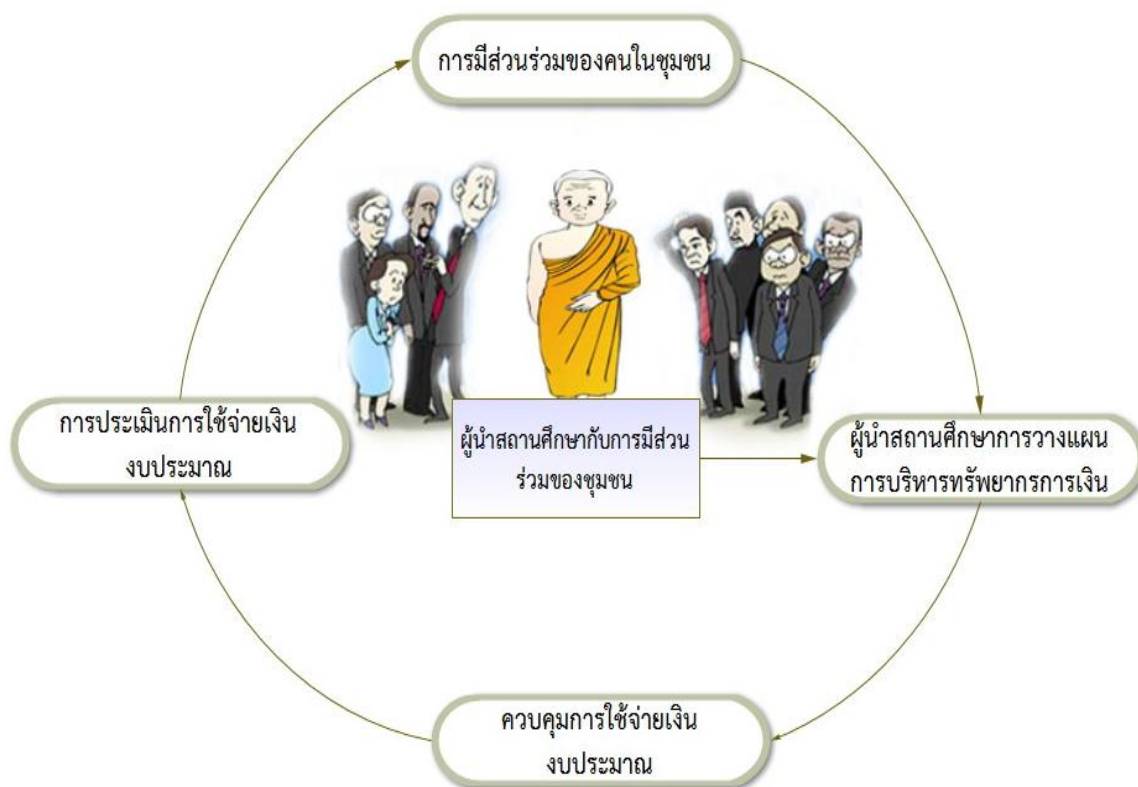
2. เงินอุดหนุนจากรัฐ เป็น *Input* อีกตัวหนึ่งที่จะทำให้การบริหารสำเร็จได้ แต่หากผู้บริหารโรงเรียนไม่สามารถสรรหานักเรียนมาเรียนได้หรือจำนวนนักเรียนลดลง เป็นปัญหาที่ผู้บริหารจะต้องหาเงินนอกงบประมาณมาสนับสนุนเพิ่มเติมเพื่อให้การบริหารที่มีคุณภาพ

3. ครูเป็นปัจจัยในการบริหาร ในกระบวนการผลิตนักเรียน ซึ่งเป็นปัญหาอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพหรือไม่ (ผลผลิตของโรงเรียนพระปริยัติธรรมคือจำนวนนักเรียนที่เรียนจบ ม.3 หรือ ม.6) การจบจากโรงเรียนพระปริยัติธรรมคงไม่ยาก แต่จะมีคุณภาพสามารถไปแข่งขันกับนักเรียนสายสามัญทั่วไป นั้นคงเปรียบเทียบกันไม่ได้ เนื่องจาก นักเรียนสายสามัญส่วนใหญ่ ในปัจจุบัน ไปเรียนพิเศษตามโรงเรียนสอนพิเศษ ซึ่งครูตามโรงเรียนสามัญทั่ว ๆ ไป จะมีคุณภาพหรือไม่ก็ไม่สามารถวัดได้ เพราะเด็กไม่ได้รับความรู้จากครูเพียงอย่างเดียว และครูเป็นปัจจัยที่สำคัญมากในการสอน ดังนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม ควรจะต้องดำเนินการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพ หากงบประมาณในการจ้างครูไม่เพียงพอ ควรจะต้องบริหารจัดการอย่างไร เพื่อให้มีเงินมาเพิ่มค่าจ้างครูให้สูงขึ้น

4. เครื่องมือ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งเป็นปัญหามากสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมอีกเช่นกัน เนื่องจากรัฐไม่ได้อุดหนุนครุภัณฑ์ให้เหมือนโรงเรียนรัฐบาล ทำให้ทางโรงเรียนจะต้องพัฒนาสิ่งเหล่านี้โดยใช้เงินที่อุดหนุนจากรัฐอย่างเดียวซึ่งมีจำกัดคงไม่เพียงพอทางโรงเรียนก็ต้องระดมทรัพยากรจากเงินนอกงบประมาณ เช่น เงินจากมูลนิธิ จากกองทุน หรือจาก

การบริจาค เป็นต้น ซึ่ง หากเป็น โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดมทรัพยากรจากผู้ปกครองเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์เพิ่มเติมได้ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน”

(ตัวแทนจากสำนักงบประมาณ 46 ปี กรุงเทพมหานคร สนทนากลุ่ม วันที่ 20 สิงหาคม 2555)

ภาพที่ 4.1 รูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินโดยผู้นำสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากผลการวิเคราะห์รูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้ลักษณะเด่นผสมผสานกับลักษณะด้อย คือ รูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยมีผู้นำสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมกับชุมชน ซึ่งผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกับการที่ผู้นำสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะส่งเสริมซึ่งกันและกัน หากผู้นำสถานศึกษาจะต้องดำเนินการบริหารจัดการเพียงฝ่ายเดียวจะไม่สามารถบริหารได้อย่างลำพัง จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การนำเสนอรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีวัตถุประสงค์ คือ

- (1) เพื่อวิเคราะห์สภาพการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
- (2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
- (3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบสำรวจความคิดเห็นการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 สภาพการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

สภาพการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีข้อมูลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ดังนี้

1. โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 215 โรงเรียน
2. โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 159 โรงเรียน
3. โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 27 โรงเรียน

รวมทั้งสิ้น 401 โรงเรียน และมีจำนวนแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมด 342 ใบ แบ่งเป็น

1. โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 225 โรงเรียน
2. โรงเรียนขนาดกลาง 105 โรงเรียน
3. ขนาดใหญ่ จำนวน 12 โรงเรียน

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารทั้งหมด อายุเฉลี่ยในโรงเรียนขนาดเล็กเท่ากับร้อยละ 47.33 ปี โรงเรียนขนาดกลางเฉลี่ย

เท่ากับร้อยละ 43.03 ปี ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่อายุเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 43.0 ปี ระดับการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 ขนาดโรงเรียนส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท และมีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ในระหว่าง 10 ปี ส่วนประสบการณ์ในตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 ขนาดโรงเรียนอยู่ในระยะประมาณ 5 ปี โปรแกรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่ทั้ง 3 ขนาดโรงเรียนเปิดสอนโปรแกรมวิทย์ - คณิตมากที่สุด ส่วนจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2552-2553 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(ม.1-3) จะมีค่าร้อยละใกล้เคียงกันทั้ง 3 ขนาดโรงเรียน โดย มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียน 40-80 รูป มีค่าเท่ากับร้อยละ 33.3 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวนนักเรียน 40 รูป ค่าเท่ากับร้อยละ 82.9 และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักเรียน 40 รูป มีค่าเท่ากับร้อยละ 95.6 มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียน 40 – 80 รูป มีค่าเท่ากับร้อยละ 41.7 โรงเรียนขนาดกลาง พ.ศ.2552 จำนวนนักเรียน 40 รูป มีค่าเท่ากับร้อยละ 86.7 พ.ศ.2553 ค่าเท่ากับร้อยละ 83.3 โรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2552-2553 จำนวนนักเรียน 40 รูป มีค่าเท่ากับร้อยละ 94.7 และค่าเท่ากับร้อยละ 95.1 มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนขนาดใหญ่ พ.ศ. 2552-2553 จำนวนนักเรียน 40-80 รูป มีค่าเท่ากับร้อยละ 33.3 และค่าเท่ากับร้อยละ 25.0 โรงเรียนขนาดกลาง พ.ศ.2552-2553 จำนวนนักเรียน 40 รูป มีค่าเท่ากับร้อยละ 84.8 และค่าเท่ากับร้อยละ 86.7 โรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ.2552-2553 จำนวนนักเรียน 40 รูป ค่าเท่ากับร้อยละ 96.4 และค่าเท่ากับร้อยละ 95.1

มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 โรงเรียนขนาดใหญ่ พ.ศ. 2552-2553 จำนวนนักเรียน 40-80 รูป มีค่าเท่ากับร้อยละ 50.0 และค่าเท่ากับร้อยละ 33.3 โรงเรียนขนาดกลาง พ.ศ. 2552-2553 จำนวนนักเรียน 40 รูป มีค่าเท่ากับร้อยละ 88.6 และค่าเท่ากับร้อยละ 69.5 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2552-2553 จำนวนนักเรียน 40 รูป มีค่าเท่ากับร้อยละ 80.2 และค่าเท่ากับร้อยละ 45.3 มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 โรงเรียนขนาดใหญ่ พ.ศ. 2552-2553 จำนวนนักเรียน 40 รูป มีค่าเท่ากับร้อยละ 75.0 และค่าเท่ากับร้อยละ 66.7 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวนนักเรียน 40 รูป มีค่าเท่ากับร้อยละ 89.5 และค่าเท่ากับร้อยละ 88.6 โรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2552-2553 จำนวนนักเรียน 1- 40 รูป ค่าเท่ากับร้อยละ 80.9 และค่าเท่ากับร้อยละ 80.0 มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนขนาดใหญ่ พ.ศ. 2552-2553 จำนวนเรียน 1-40 รูป มีค่าเท่ากับร้อยละ 75.0 และค่าเท่ากับร้อยละ 75.0 โรงเรียนขนาดกลาง พ.ศ. 2552-2553 จำนวนนักเรียน 1-40 รูป มีค่าเท่ากับร้อยละ 90.5 และค่าเท่ากับร้อยละ 89.5 และโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2552-2553 จำนวนนักเรียน 1-40 รูป มีค่าเท่ากับร้อยละ 80.0 และค่าเท่ากับร้อยละ 79.1

หลังจากจบมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ศึกษาเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 ทั้ง 3 ขนาดโรงเรียน เช่น โรงเรียนขนาดใหญ่ พ.ศ. 2552-2553 มีค่าเท่ากับร้อยละ 91.7 และค่าเท่ากับร้อยละ 83.3 โรงเรียนขนาดกลาง พ.ศ. 2552-2553 มีค่าเท่ากับร้อยละ 94.3 และค่าเท่ากับร้อยละ 30.6 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2552-2553 มีค่าเท่ากับร้อยละ 92.9 และค่าเท่ากับร้อยละ 66.4 ศึกษาต่อสาย

วิชาชีพโรงเรียนขนาดใหญ่ พ.ศ. 2552-2553 มีค่าเท่ากับร้อยละ 16.7 และค่าเท่ากับร้อยละ 83.3 โรงเรียนขนาดกลาง พ.ศ. 2552-2553 มีค่าเท่ากับร้อยละ 89.5 และค่าเท่ากับร้อยละ 31.3 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2552-2553 มีค่าเท่ากับร้อยละ 89.8 และค่าเท่ากับร้อยละ 65.4 หลังจากจบมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ศึกษาต่อมหาวิทยาลัยของคณะสงฆ์ โรงเรียนขนาดใหญ่ พ.ศ. 2552-2553 มีค่าเท่ากับร้อยละ 8.3 และค่าเท่ากับร้อยละ 91.7 โรงเรียนขนาดกลาง พ.ศ. 2552-2553 มีค่าเท่ากับร้อยละ 95.5 และค่าเท่ากับร้อยละ 34.3 และโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2552-2553 มีค่าเท่ากับร้อยละ 80.9 และค่าเท่ากับร้อยละ 75.1 ลาศึกษาเพื่อศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของรัฐ โรงเรียนขนาดใหญ่ พ.ศ. 2552-2553 มีค่าเท่ากับร้อยละ 83.3 และค่าเท่ากับร้อยละ 91.7 โรงเรียนขนาดกลาง พ.ศ. 2552-2553 มีค่าเท่ากับร้อยละ 86.7 และค่าเท่ากับร้อยละ 85.7 โรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2552-2553 มีค่าเท่ากับร้อยละ 77.3 และค่าเท่ากับร้อยละ 43.1

จำนวนครูบรรพชิตทั้ง 3 ขนาดโรงเรียน โดยเฉลี่ยมีประมาณ 4 รูป วุฒิการศึกษาของครูบรรพชิตส่วนใหญ่ระดับการศึกษาปริญญาตรี ส่วนระดับปริญญาโทเฉลี่ยโรงเรียนละ 2 รูป ส่วนปริญญาเอกเฉลี่ยโรงเรียนละ 1 รูป ครูฆราวาสเพศชาย จำนวนครูเฉลี่ยทั้ง 3 ขนาดโรงเรียน เฉลี่ยโรงเรียนละ 3 คน ระดับการศึกษาปริญญาตรี เฉลี่ยโรงเรียนละ 3 คน ระดับปริญญาโท เฉลี่ยโรงเรียนละ 1 คน ระดับปริญญาเอก เฉลี่ยโรงเรียนละ 1 คน ครูฆราวาสเพศหญิงทั้ง 3 ขนาดโรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่เฉลี่ยโรงเรียนละ 4 คน โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กเฉลี่ยโรงเรียนละ 4 คน ระดับปริญญาตรีเฉลี่ยโรงเรียนละ 4 คน ส่วนปริญญาโทเฉลี่ยโรงเรียนละ 1 คน

ครูสอนตรงตามวุฒิ โรงเรียนขนาดใหญ่ เฉลี่ยจำนวนโรงเรียนละ 10 คน โรงเรียนขนาดกลางเฉลี่ยจำนวนโรงเรียนละ 4 คน ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กเฉลี่ยจำนวนโรงเรียนละ 3 คน ไม่ตรงตามวุฒิโรงเรียนขนาดใหญ่ เฉลี่ยจำนวนโรงเรียนละ 3 คน ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยจำนวนโรงเรียนละ 3 คน อายุของครูบรรพชิตอยู่ระหว่าง 20-30 ปี โรงเรียนขนาดใหญ่ เฉลี่ยโรงเรียนละ 2 รูป โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยโรงเรียนละ 1 รูป อายุ 31-40 ปี โรงเรียนขนาดใหญ่ เฉลี่ยโรงเรียนละ 3 รูป ทั้งโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยโรงเรียนละ 3 รูป อายุ 41-60 ปี โรงเรียนขนาดใหญ่ เฉลี่ยโรงเรียนละ 1 รูป โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยโรงเรียนละ 2 รูป อายุ 60 ปีขึ้นไป โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยโรงเรียนละ 1 รูป ฆราวาสชาย อายุ 20-30 ปี โรงเรียนขนาดใหญ่เฉลี่ยโรงเรียนละ 1 คน ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยโรงเรียนละ 1 คน อายุ 31-40 ปี โรงเรียนขนาดใหญ่ เฉลี่ยโรงเรียนละ 2 คน โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยโรงเรียนละ 2 คน อายุ 41-60 ปี ทั้ง 3 ขนาดโรงเรียน เฉลี่ยโรงเรียนละ 1 คน อายุ 60 ปีขึ้นไป โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยโรงเรียนละ 1 คน ครูฆราวาสเพศหญิง อายุ 20-30 ปี โรงเรียนขนาดใหญ่ เฉลี่ยโรงเรียนละ 1 คน โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยโรงเรียนละ 1 คน อายุ 31-40 ปี โรงเรียนขนาดใหญ่ เฉลี่ยโรงเรียนละ 3 คน ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยโรงเรียนละ

1 คน อายุ 41-60 ปี โรงเรียนขนาดใหญ่ เฉลี่ยโรงละ 1 คน ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยโรงละ 1 คน ส่วนอายุ 60ปีขึ้นไป โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยโรงละ 1 คน

สถานภาพของครูไม่แต่งงาน โรงเรียนขนาดใหญ่เฉลี่ยโรงละ 4 คน ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กเฉลี่ยโรงละ 2 คน ครูแต่งงานแล้วในโรงเรียนขนาดใหญ่มีเฉลี่ยโรงละ 2 คน ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยโรงละ 4 คน ค่าตอบแทนตามวุฒิ โรงเรียนขนาดใหญ่ เฉลี่ยโรงละ 7 คน โรงเรียนขนาดกลาง เฉลี่ยโรงละ 7 คน ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยโรงละ 4 คน จำนวน 20 โรง นอกจากนั้นยังมีโรงเรียนอีก 18 โรงที่จ่ายเงินเดือนตามวุฒิเฉลี่ยโรงละ 5 คน มีการกำหนดจำนวนเงิน เช่น 8,000 บาท 8,100 บาท 8,850 และ 9,000 บาท โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 1 โรง โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวน 1, 2, 3 โรงตามลำดับ ส่วนที่ไม่ได้รับตามวุฒิ โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 15 คน ส่วนโรงเรียนขนาดกลางเฉลี่ย 12 โรง โรงละ 7 คน และโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 30 โรง จำนวนโรงละ 8 คน กำหนดเป็นจำนวนเงิน 4,000 บาท โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 1 โรง จำนวนเงิน 6,500 บาท จำนวน 1 โรง จำนวนเงิน 6,850 บาท จำนวน 1 โรง จำนวนเงิน 7,500 บาท จำนวน 1 โรง โรงเรียนขนาดเล็กจำนวนเงิน 4,250 บาท จำนวน 1 โรง จำนวนเงิน 5,500 บาท จำนวน 2 โรง จำนวนเงิน 7,000 บาท จำนวน 1 โรง จำนวนเงิน 8,000 บาท จำนวน 1 โรง จำนวนเงิน 8,420 บาท จำนวน 1 โรง จำนวนเงิน 10,000 บาท จำนวน 1 โรง

ครูเกษียณเพศชาย โรงเรียนขนาดใหญ่โรงละ 1 คน โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก โรงละ 1 คน ค่าตอบแทน ส่วนโรงเรียนขนาดกลาง ชั่วโมงละ 100 บาท มี 1 โรง ชั่วโมงละ 600 บาท มี 1 โรง ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 7,000 บาท มีจำนวน 1 โรง ครูเกษียณเพศหญิง โรงเรียนขนาดกลาง โรงละ 1 คน จำนวน 8 โรง ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 1 คน จำนวน 16 โรง และโรงละ 4 คน จำนวน 1 โรง ค่าตอบแทนจำนวน 2,600 บาท โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 2 โรง โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 3 โรง จำนวนเงิน 3,000 บาท จำนวน 1 โรง จำนวนเงิน 4,000 บาท โรงเรียนขนาดกลาง 1 โรง โรงเรียนขนาดเล็ก 4 โรง จำนวนเงิน 6,000 บาท โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 3 โรง โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 2 โรง

ประสบการณ์ของครู ไม่มีประสบการณ์กับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั้ง 3 ขนาดโรงเรียนเฉลี่ยโรงละ 1 คน มีประสบการณ์ 3-5 ปี เฉลี่ยโรงละ 5 คนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยโรงละ 3 คนเท่านั้น ประสบการณ์ 6-10 ปี โรงเรียนขนาดใหญ่ เฉลี่ยโรงละ 5 คน โรงเรียนขนาดกลาง เฉลี่ยโรงละ 5 คน โรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยโรงละ 4 คน ส่วนประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป โรงเรียนขนาดใหญ่ เฉลี่ยโรงละ 10 คน โรงเรียนขนาดกลาง เฉลี่ยโรงละ 3 คน สู้สุดท้ายโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยโรงละ 3 คน

โรงเรียนมีอาคารเรียน ทั้ง 3 ขนาดโรงเรียน จำนวนหนังสือโดยเฉลี่ยทั้ง 3 ขนาดโรงเรียน ประมาณ 500 เล่ม เครื่องคอมพิวเตอร์ เฉลี่ยจำนวน 10 -15 เครื่องโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอทั้งสามขนาดโรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ เฉลี่ยร้อยละ 50.0 โรงเรียนขนาดกลางเฉลี่ยร้อยละ 57.0 โรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยร้อยละ 59.1 นวัตกรรมทางการศึกษา โรงเรียนขนาดใหญ่ได้รับการพัฒนา เฉลี่ยร้อยละ 83.3 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางเฉลี่ยร้อยละ 70.5 และโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยร้อยละ 62.7 เครื่องทดลองทางวิทยาศาสตร์ โรงเรียนขนาดใหญ่ไม่เพียงพอเฉลี่ยร้อยละ 83.3 โรงเรียนขนาดกลาง เฉลี่ยร้อยละ 81.9 และโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยร้อยละ 83.1 หลักสูตรสถานศึกษาทั้ง 3 ขนาดโรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษา การประเมินคุณภาพภายใน มีการประเมินเฉลี่ยร้อยละ 91.7 โรงเรียนขนาดกลางเฉลี่ยร้อยละ 94.3 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยร้อยละ 96.4 การประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพทางการศึกษา โรงเรียนขนาดใหญ่ เฉลี่ยร้อยละ 91.7 โรงเรียนขนาดกลาง เฉลี่ยร้อยละ 88.5 โรงเรียนขนาดเล็ก เฉลี่ยร้อยละ 88.4 การประเมินรอบที่ 1 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 6 โรง รอบที่ 2 จำนวน 1 โรง โรงเรียนขนาดกลาง ประเมินรอบที่ 1 จำนวน 7 โรง รอบที่ 2 จำนวน 53 โรง โรงเรียนขนาดเล็ก ประเมินรอบที่ 1 จำนวน 15 โรง ประเมินรอบที่ 2 จำนวน 108 โรง ระดับการประเมินพอใช้ โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 1 โรง โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 9 โรง โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 15 โรง ระดับดี โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 3 โรง โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 16 โรง และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 42 โรง ไม่ผ่านประเมิน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 4 โรง โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 31 โรง และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 42 โรง

จากผลการสอบ ANET ของโรงเรียนพระปริยัติ แผนกสามัญศึกษาโดยภาพรวมของโรงเรียน เฉลี่ยคะแนนในระดับได้มาตรฐานยังอยู่ในระดับต่ำ และส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับพอใช้ ระดับ 2.50 - 50.00 ขึ้นไป ส่วน ONET โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะมีระดับคะแนนเฉลี่ยปานกลาง ระดับคะแนนเพียง 2.70 – 64.54

กิจกรรมเสริมของโรงเรียน มีการดูงานนอกสถานที่หรือไปทัศนศึกษา ทั้ง 3 ขนาดโรงเรียน เฉลี่ยไปดูงานนอกสถานที่ทั้งหมด มีการเรียนร่วมกับโรงเรียนในกลุ่มทั้ง 3 ขนาด ทั้ง 3 ขนาดโรงเรียนมีการเรียนร่วมกับสังกัดอื่น การสร้างเครือข่ายร่วมกิจกรรมกับชุมชน ทั้ง 3 ขนาดโรงเรียน แสดงให้เห็นถึงการร่วมมือกับชุมชนหรือดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

งบบุคลากรประกอบไปด้วยค่าตอบแทนครูประจำ และค่าตอบแทนครูพิเศษได้รับการจัดสรรจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติตั้งแต่พ.ศ. 2548-2553 งบบุคลากรสำหรับครูประจำได้รับจัดสรรอยู่ระหว่าง 50,001-100,000 บาท ทั้ง 3 ขนาดโรงเรียนในระดับเท่ากัน และงบบุคลากรสำหรับครูพิเศษซึ่ง 3 ขนาดโรงเรียนได้รับการจัดสรรเหมือนกับงบบุคลากรสำหรับครูประจำ

งบประมาณการประกอบด้วยค่าปัจจัยพื้นฐานตั้งแต่ปี 2548-2553 ได้รับความจัดสรรจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวนระหว่าง 100,000 – 200,000 บาท ค่าผ้าไตรจีวร ตั้งแต่ปี 2548 - 2553 ทั้ง 3 ขนาดโรงเรียนจะขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียน เช่น โรงเรียนขนาดใหญ่ ได้รับความจัดสรรจำนวน 100,000-200,000 บาท โรงเรียนขนาดกลาง ได้รับความจัดสรรจำนวนเงิน 30,000 – 50,000 บาท โรงเรียนขนาดเล็ก ได้รับความจัดสรรจำนวน 30,000 -50,000 บาท ค่าภัตตาหาร ตั้งแต่ปี 2548 -2553 ทั้งสามขนาดโรงเรียนจะขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนที่เป็นรายหัว เช่น โรงเรียนขนาดใหญ่ จะได้รับประมาณ 30,000 – 50,000 บาท โรงเรียนขนาดกลาง ได้รับความจัดสรรประมาณ 30,000 – 50,000 บาท โรงเรียนขนาดเล็ก ได้รับความจัดสรรประมาณ 30,000 – 50,000 บาท บางปีจะเพิ่มขึ้นตามจำนวนนักเรียน งบประมาณค่าวัสดุอุปกรณ์ ตั้งแต่ปี 2548 -2553 โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ได้รับความจัดสรรอยู่ประมาณ 30,000 – 50,000 บาท งบประมาณค่าครุภัณฑ์ ตั้งแต่ปี 2548-2553 โรงเรียนทั้ง 3ขนาด ได้รับความจัดสรรประมาณ 30,000 – 50,000 บาท

ส่วนงบประมาณค่าซ่อมแซม ได้รับความจัดสรรจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตั้งแต่ พ.ศ. 2548 – 2553 ทั้ง 3 ขนาดโรงเรียน ได้รับความจัดสรรประมาณ 30,000 – 50,000 บาท

การ ได้รับความจัดสรรเงินงบประมาณจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติซึ่งโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ได้รับความจัดสรร พ.ศ. 2548 – 2553 โดยเฉลี่ยมีความไม่เพียงพอเป็นส่วนใหญ่ ในกรณีไม่เพียงพอ ใช้วิธีการระดมทรัพยากรการเงินเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และวิธีการระดมทุนที่นิยมที่สุดของโรงเรียนทั้งสามขนาดคือ การทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษา รองลงมาคือ การได้รับอุปถัมภ์ทุนการศึกษาจากผู้มีจิตศรัทธา และการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นค่อนข้างน้อย

สภาพการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเมื่อนำมาวิเคราะห์ทั้ง 3 ขนาดโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยที่มีค่าความถี่สูง ในการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนมีแนวโน้มเงินงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ (ดูตารางที่ 4.27)

ปัจจัยที่ผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มี 4 ด้าน คือ (1) ด้านภาวะผู้นำ ทั้ง 3 ขนาดโรงเรียนถือว่าภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินที่สำคัญที่สุดค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27, 3.0 และ 2.35 (2) ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน เนื่องจากโรงเรียนอยู่ในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92, 2.73 และ 2.12 (3) ด้านการกระจายอำนาจการบริหารค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15, 2.94 และ 2.32 (4) ด้านความมีอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17, 3.06 และ 2.39 ตามลำดับ

การดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การบริหารจัดการงบประมาณ ซึ่งประกอบไปด้วย การวางแผนนโยบายเกี่ยวกับงบประมาณ การวางแผนการจัดสรรงบประมาณ การวางกลยุทธ์การจัดหางบประมาณ การจัดทำงบประมาณทั้งใน

ระยะสั้น กลางและยาว การทำปฏิทินการจัดทำงบประมาณ การกำหนดผู้รับผิดชอบอนุมัติงบประมาณ การกำหนดวิธีประมาณรายได้-รายจ่าย การกำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น การปรับปรุงและการทบทวนแผนงบประมาณ ขั้นที่ 2 การควบคุมกำกับค่าใช้จ่ายงบประมาณ ประกอบด้วย การวางระบบการควบคุมการใช้จ่าย การติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณตามจุดหมายและวัตถุประสงค์ การรายงานข้อมูลเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่ายของโรงเรียนกับคณะกรรมการสถานศึกษา การกำหนดผู้ตรวจสอบภายในกับการเงินและทรัพย์สินโรงเรียน การวางระบบบัญชีการบริหารทรัพยากรการเงิน ขั้นที่ 3 การประเมินผลการใช้งบประมาณ ประกอบด้วย การคิดต้นทุน – ผลผลิตของการดำเนินการที่เกิดขึ้นจริงแต่ละโครงการ/กิจกรรม การประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง การจัดทำรายงานผลการดำเนินประจำปีโดยมีข้อมูลสถานะการเงินของโรงเรียน จากการแสดงความคิดเห็นของโรงเรียนทั้งสามขนาดแสดงว่า การดำเนินการทั้ง 3 ขั้นตอนนี้คณะกรรมการรับผิดชอบและร่วมพิจารณามากกว่าให้ผู้อำนวยการรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว (ดูตารางที่ 4.29, 4.30, 4.31)

5.1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั้ง 410 โรงเรียน มี 4 ด้าน ได้แก่

1) ด้านภาวะผู้นำทั้งสามขนาดโรงเรียนเช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50, 3.30, 3.30 ภาวะผู้นำในการจัดหาทรัพยากรการเงินค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33, 3.14, 2.44 การมีวิสัยทัศน์ในการบริหารด้านการเงินส่งเสริมการบริหารด้านการเงินค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25, 3.17, 2.37 การเห็นความสำคัญของการบริหารทรัพยากรการเงินค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42, 3.16, 2.46 ภาวะผู้นำในการส่งเสริมความมั่นคงในอาชีพของบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92, 2.94, 2.29 ตามลำดับ

2) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งสามขนาดโรงเรียน คือ มีการร่วมมือในการแก้ปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษาของคนในสังคมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58, 3.24, 2.58 โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นด้านเงินงบประมาณ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.17, 1.83, 1.36 ชุมชนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17, 2.79, 2.38 ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการระดมทุนจากแหล่งอื่น ๆ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75, 2.71, 2.08 ตามลำดับ

3) ด้านการกระจายอำนาจการบริหารทั้งสามขนาดโรงเรียน คือ มีการกระจายอำนาจการบริหารเงินงบประมาณให้กับบุคลากรได้มีส่วนร่วมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33, 3.14, 2.49 บุคลากรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพการบริหารเงินงบประมาณ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33, 3.01, 2.32 บุคลากรมีความรู้หลักการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25, 3.01, 2.32 โครงสร้าง

บริหารของโรงเรียนเอื้ออำนวยการบริหารทรัพยากรการเงิน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17, 3.03, 2.37 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติส่งเสริมพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.29, 2.61, 2.13 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเข้าใจสภาพบริหารทรัพยากรการเงิน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12, 2.82, 2.32 ตามลำดับ

4) ด้านความมีอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจทั้งสามขนาดโรงเรียน คือ ผู้บริหารสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42, 3.11, 2.42 ผู้บริหารโรงเรียน มีความเป็นอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจบริหารทรัพยากรการเงิน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39, 3.09, 2.43

การดำเนินการตามกระบวนการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน ในกรณีนี้มีกลุ่มตัวอย่างการบริหารทรัพยากรการเงินที่เป็นที่ยอมรับได้มาตรฐานการจัดการบริหารโดยการพิจารณาจากปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน จำนวน 12 โรง แบ่งตามภาคได้ภาคละ 3 โรงมีผลสรุปดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินที่เป็นการบริหารเงินงบประมาณ ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีความเป็นผู้นำในการวางแผนการจัดทำงบประมาณร่วมกับบุคลากรครู มีการสร้างแรงจูงใจด้วยการส่งเสริมสวัสดิการครูให้มีความมั่นคงทางอาชีพ มีการกระจายอำนาจการบริหารเงินงบประมาณให้คณะครูได้บริหาร รวมไปถึงการให้ชุมชนมีส่วนร่วมระดมทุนจากแหล่งต่าง ๆ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนเพื่อให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้เข้ามาสนับสนุนโรงเรียนสร้างศาสนทายาท

การควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ผู้นำสถานศึกษาจะควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ จัดทำข้อมูลบัญชีในการใช้จ่ายทุกชั้นตอน และแจ้งให้คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีตัวแทนชุมชนได้รับทราบการใช้จ่ายเงินไปกับโครงการต่าง ๆ และการให้คำแนะนำจากชุมชนในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนนอกสถานที่

การประเมินผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ผู้นำสถานศึกษาจะต้องประเมินต้นทุนผลิตที่เกิดจากการใช้เงินงบประมาณมีความคุ้มค่าและผลผลิตในโครงการที่ใส่เงินงบประมาณได้ผ่านเกณฑ์ตามโครงการที่ได้วางไว้ รวมไปถึงชุมชนเข้ามามีส่วนในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณและให้การสนับสนุนในเวลาขาดแคลน

5.1.3 รูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยผู้นำสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 สามารถสรุปเป็นรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และนำเสนอในการสนทนากลุ่ม ผู้

ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สรุปผลว่า รูปแบบการการบริหาร ทรัพยากรการเงินของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยผู้นำสถานศึกษากับการมีส่วนร่วม ของชุมชน ดังนี้

1. การวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงิน ผู้นำสถานศึกษาจำเป็นจะต้องแสดงภาวะผู้นำ ในการร่วมกับคณะครูจัดทำแผนงานทางการศึกษาจากการได้รับเงินอุดหนุนเป็นเงินก้อน (Block Grant) การคำนวณรายจ่ายที่ต้องใช้ตามรายการที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจัดสรรให้ได้แก่ งบ บุคลากร งบดำเนินการ และงบลงทุน และหารายได้จากแหล่งอื่น ๆ ที่จะนำมาใช้จ่ายในการดำเนินการ ตามแผน

ผู้นำสถานศึกษาร่วมกับชุมชนกำหนดนโยบายวางแผนงบประมาณแต่ละปี เป็นการ ดำเนินการเกี่ยวกับเงินประมาณ ที่จะบอกว่าต้องการทำอะไร เน้นสิ่งใด ส่งเสริมเรื่องใดตามความ เหมาะสมกำหนดขอบเขตทิศทางในการจัดท่างบประมาณการกำหนดวิธีระดมทุนในกรณีเงิน งบประมาณที่เป็นรายหัวไม่เพียงพอต่อการดำเนินการตามแผนงาน จัดท่างบประมาณทั้งในระยะสั้น กลาง และยาว กำหนดวิธีประมาณการรายได้-รายจ่าย เป็นการประมาณรายจ่ายตามแผนประจำปี การศึกษาและคาดการณ์ในการหาเงินนอกงบประมาณจากแหล่งอื่น ๆ มาใช้จ่ายในการดำเนินการจัด การศึกษา กำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายเงินงบประมาณ เช่น โครงการสอบบาลี สนามหลวง กำหนดผลผลิตต้องผ่านร้อยละ 60 เป็นต้น และปรับปรุงและทบทวนแผนงบประมาณ เพราะเนื่องจากเงินงบประมาณได้รับมาตามรายหัว การจัดลงในแผนการต่าง ๆ ต้องดูว่าเงิน งบประมาณเพียงพอหรือไม่ สร้างแรงจูงใจด้วยสวัสดิการให้กับบุคลากรครู มีเครือข่ายดูแลและ สนับสนุน โรงเรียนระหว่างบ้าน วัด และชุมชน

2. การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ ผู้นำสถานศึกษาจะต้องแสดงภาวะผู้นำในการควบคุม การใช้จ่ายร่วมกับคณะครูและชุมชนเพื่อให้เป็นไปตามแผนที่ได้รับอนุมัติ

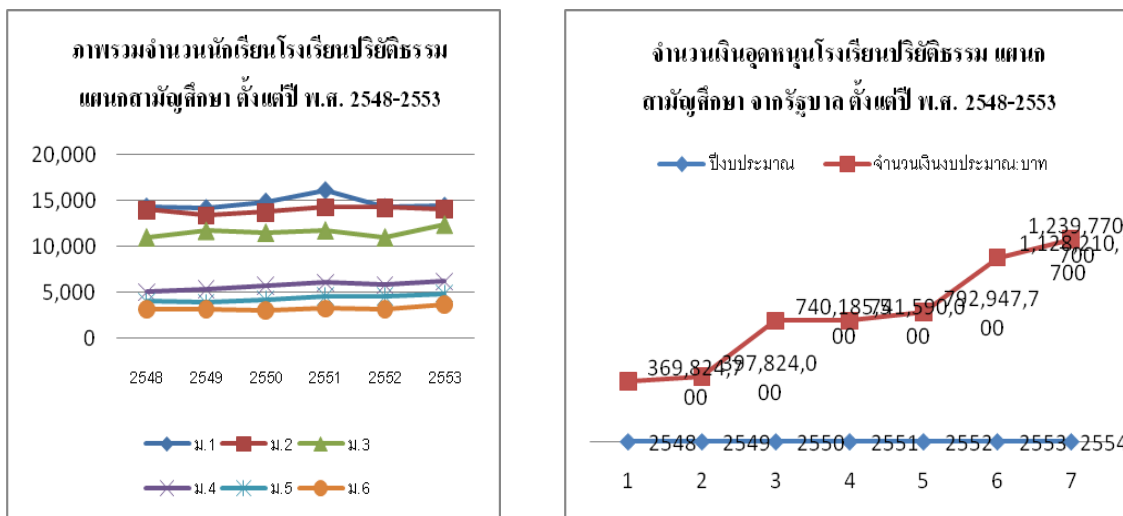
ผู้นำสถานศึกษาร่วมกับชุมชนวางระบบการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณ เป็นการ บังคับการใช้จ่ายให้เป็นไปตามแผนงาน โครงการต่างๆ ขั้นตอนการเสนอ การอนุมัติ และสรุปรายงาน การติดตามควบคุมการใช้งบประมาณตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ รายงานข้อมูลเกี่ยวกับรายรับ - รายจ่ายของโรงเรียนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด นำเสนอให้กับ คณะกรรมการสถานศึกษาได้รับทราบและเสนอแนะในการใช้จ่ายรวมถึงการเสนอหารายรับจาก แหล่งอื่น ๆ มาใช้จ่ายเพิ่มเติมทางการศึกษา กำหนดผู้ตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สิน ของโรงเรียน เป็นการวางระบบการตรวจสอบภายในเพื่อให้เข้ากับมาตรฐานการตรวจสอบของสศง. และความโปร่งใสเป็นระบบระเบียบการบริหารการเงินงบประมาณและเงินนอกประมาณของ โรงเรียน

3. การประเมินผลการใช้งบประมาณ ผู้นำสถานศึกษาต้องแสดงภาวะผู้นำร่วมกับบุคลากรของโรงเรียนและชุมชนในกระบวนการขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการบริหารเงินงบประมาณที่จะตรวจสอบว่า งบประมาณที่ใช้ไป บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี มีประเมินต้นทุน-ผลผลิตของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงของแต่ละโครงการ/กิจกรรม ผู้นำสถานศึกษาร่วมกับชุมชนในการประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เป็นสรุปผลลัพธ์ของการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง จะเป็นการร่วมกันประเมินทั้งผู้นำสถานศึกษา บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนในการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน

5.2 การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แบ่งกลุ่มออกเป็น 14 กลุ่มในการดูแล มีโรงเรียนขนาดเล็ก นักเรียนต่ำกว่า 120 รูป จำนวน 215 โรง โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-300 รูป จำนวน 159 โรง และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 ขึ้นไป จำนวน 27 โรง ได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณเป็นไปตามจำนวนนักเรียนหรือรายหัวนักเรียน และเงินงบประมาณแบ่งเป็นหมวดหมู่ได้แก่ (1) งบบุคลากร (2) งบดำเนินการ และ (3) งบลงทุนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า เงินงบประมาณที่ไม่เพียงพอเป็นการจัดสรรตามรายหัวก่อให้เกิดผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพราะโรงเรียนที่จำนวนนักเรียนน้อยก็จะได้จัดสรรน้อยไปด้วย ด้านบุคลากรครูมีการเข้าออกบ่อยครั้ง การสอนไม่ต่อเนื่อง ครูสอนไม่ตรงวุฒิที่จบการศึกษามา การวัดผลประเมินผลไม่ได้มาตรฐาน ตัวนักเรียนมีพื้นฐานทางการศึกษาที่แตกต่างกัน สื่อการเรียนการสอนไม่ได้รับการพัฒนาเนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ ห้องสมุดมีจำนวนหนังสือที่น้อยกว่ามากเฉลี่ยประมาณ 500 เล่มเป็นส่วนใหญ่ ห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษาไม่มี แหล่งเรียนรู้ไม่เพียงพอ การไปทัศนศึกษาก็มีน้อยเพราะต้องนำเงินไปใช้จ่ายในส่วนอื่นที่งบประมาณไม่พอ ส่งผลให้การประเมินผลการเรียนการสอนของสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทางการศึกษาหรือสมศ. ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษารอบที่ 1 ตกต่ำมากที่สุด มีโรงเรียนที่ผ่านการประเมินเพียงร้อยละ 6.69 ส่วนรอบที่ 2 ได้รับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 54 เท่านั้น ดังนั้นการได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณจึงมีความสัมพันธ์กับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพราะเป็นการจ่ายตามรายหัวของนักเรียนแต่ละปีจำนวนสามนครเพิ่มขึ้นในระดับที่ต่ำในขณะที่เดียวกันจำนวนเงินงบประมาณมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 5.1 ภาพรวมจำนวนนักเรียนและจำนวนเงินอุดหนุนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การบริหารจัดการในองค์กรไม่ได้มาตรฐาน ทั้งงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการงานบุคคล รวมไปถึงงานบริหารงานทั่วไป เนื่องจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นรูปแบบการสงเคราะห์กุลบุตรที่ขาดโอกาสทางการศึกษา และเก็บตักเด็กที่มีปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาครอบครัวพ่อแม่หย่าร้าง ปัญหาความยากจน ปัญหาเด็กขาดความเอาใจใส่ในการเรียน เป็นต้น ทำให้ผู้จัดการศึกษาที่เป็นเจ้าอาวาสรับอาสาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เริ่มแรกก็เป็นการลองผิดลองถูก ถ้าเปลี่ยนเจ้าอาวาสรูปใหม่จะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนทันที ในกรณีเจ้าอาวาสท่านไม่ได้เน้นการศึกษารูปแบบนี้ ผู้อำนวยการไม่มีอำนาจการบริหาร อำนาจการบริหารอยู่ที่ผู้รับใบอนุญาตหรือเจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้จัดการโดยตำแหน่ง ต้นสังกัดเองที่ดูแลการจัดการศึกษาไม่ได้จับสายตรงทางการศึกษา จึงเข้ามาลองผิดลองถูกเหมือนกัน บางครั้งจึงทำให้การจัดการศึกษาหลงทิศทาง บางโรงเรียนถึงขนาดมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิทยาศาสตร์แต่กลับลืมปรัชญาของโรงเรียนที่เกี่ยวกับธรรมวินัยบาปที่ละเมิด ศาสนาทายาท เมื่อการบริหารวิชาการ งานบุคคล การบริหารงานทั่วไปไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ก็ส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษา รวมไปถึงผลกระทบต่อเงินงบประมาณที่ได้รับจากรัฐบาล เนื่องจากผลการสอบทั้ง ANET ONET การรับรองมาตรฐานทางการศึกษาดังที่กล่าวแล้ว ไม่ได้ทำให้การศึกษาเด่นชัดปรัชญาการศึกษาของตนเอง การของบประมาณหรือการเรียกร้องสิทธิ์ก็เป็นไปได้ยาก เช่นกัน ปัจจุบันแม้จะอยู่ภายใต้มหาเถรสมาคมแล้วก็ตาม แต่รูปแบบการบริหารที่ยังคงเดิมอยู่เพียงแต่นโยบายให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต้องเรียนวิชาเน้นอัตลักษณ์ของตนเอง เช่นวิชาภาษาบาลี เรียงความแก้กระทู้ เป็นต้น

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จากการผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน การกระจายอำนาจการบริหาร และความมีอิสระ

คล่องตัวในการตัดสินใจตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 รูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินที่เหมาะสมจะต้องผสมผสานระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเด่นที่สุด กับการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ค้อยที่สุดเพื่อมาเสริมสร้างการบริหารทรัพยากรการเงินได้อย่างเหมาะสม เพราะโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีลักษณะเฉพาะพิเศษเป็นรูปแบบโรงเรียนสงเคราะห์แบบอยู่ประจำ ผู้นำสถานศึกษาจึงต้องแสดงทักษะความรู้ความสามารถในการบริหารทรัพยากรการเงินและทำงานเชิงรุกในการจัดเตรียมวิธีระดมทุนจากแหล่งต่าง ๆ และชุมชนจะต้องเข้ามาร่วมกับโรงเรียนในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษาพัฒนาโรงเรียน ซึ่งจะทำให้การพัฒนาโรงเรียนเป็นไปอย่างยั่งยืน กรณีการระดมทุน เช่น การทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษาชุมชนถือเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญที่สุด และถือเป็นวิธีการระดมทุนที่นิยมที่สุด รองลงมา คือ ได้รับการอุปถัมภ์ทุนการศึกษาจากผู้มีจิตศรัทธาคือประชาชน สุดท้ายคือการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน เป็นต้น ดังนั้น ผลสรุปของการวิจัยทำให้มีรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินที่มีปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินก่อเกิดเป็นรูปแบบดีที่สุด คือ รูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยมีผู้นำสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชน

3) รูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยมีผู้นำสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นรูปแบบผสมผสานที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั้งสามขนาดโรงเรียนคือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กสามารถนำไปใช้ในการบริหารทรัพยากรการเงินซึ่งโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญโดยเฉพาะสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะต้องทำเป็นแม่บทของการเผยแพร่สร้างวัฒนธรรมตระหนักรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงิน ผ่านเป็นมติของมหาเถรสมาคมประกาศให้โรงเรียนได้นำรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินไปใช้ทั้งเป็นการให้ผู้บริหารสถานศึกษาต่าง ๆ จะต้องให้ความสำคัญกับชุมชนให้มากกว่าเดิม และนำชุมชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาไม่ใช่เพียงรูปแบบเดิมๆ ประชาสัมพันธ์โรงเรียนที่เน้นการสร้างความศรัทธา สร้างอัตลักษณ์ความรู้ทางฝ่ายโลกควบคู่กับทางธรรม จะทำให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใสมากขึ้น การสนับสนุนทั้งกำลังสติปัญญาและกำลังทรัพย์ของชุมชนจะมีมากขึ้น ที่ผ่านมาเป็นการบริหารที่เน้นผู้นำสถานศึกษาผูกขาดปิดกั้นตัวเองจนไม่มีใครให้ความสนใจกับโรงเรียนประเภทนี้ บางครั้งผู้นำสถานศึกษาที่เป็นเจ้าอาวาสมรณภาพโรงเรียนก็ยุบตามไปด้วย เพราะชุมชนไม่ได้เข้ามาร่วมให้ความสนใจ เป็นแต่เพียงให้การสนับสนุนอยู่ห่าง ๆ ความยั่งยืนย่อมไม่มี ดังนั้น การนำรูปแบบไปใช้จำเป็นต้องอาศัยอำนาจของผู้กำกับดูแลโดยเฉพาะมหาเถรสมาคมผ่านไปยังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ส่งเสริมความเข้าใจในรูปแบบและเพื่อความยั่งยืนของโรงเรียนรวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้มาตรฐานยิ่งขึ้นต่อไป

อย่างไรก็ตาม การวิจัยในครั้งนี้ มีข้อจำกัดสำคัญหลายประการส่งผลต่อการวิจัยในครั้งนี้ และเป็นสิ่งที่จะต้องตระหนักเป็นอย่างมากเมื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ใดๆ ได้แก่

- 1) ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอาจได้รับผลการวิจัยที่แตกต่างกันไปได้
- 2) ผู้บริหารไม่เข้าใจข้อมูลของโรงเรียนของตนเอง อาจเนื่องมาจากการไม่ติดตามงานอย่างแท้จริง มอบหมายให้บุคลากรดำเนินการแต่เพียงฝ่ายเดียวบางครั้งการตอบแบบสอบถามต้องรอกจากฝ่ายต่าง ๆ ทำให้ข้อมูลได้รับอาจจะแตกต่างกันบางส่วน แต่เป็นจำนวนน้อย
- 3) การบริหารที่มีความขัดแย้งในองค์กรด้วยเหตุผลการไม่เข้าใจบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นสาเหตุที่ทำให้ความเข้าใจด้านการบริหารทรัพยากรการเงินที่ผิดพลาด เช่น อำนาจอนุมัติเงินอยู่กับคนคนเดียว คือเจ้าอาวาส ในยุคสมัยที่เจ้าอาวาสไม่สนใจการศึกษา ไม่รู้ระบบการบริหารโรงเรียน สภาพต่อไปของโรงเรียนคงมีแต่ตรงกับทรุดแน่นอน
- 4) ผู้บริหารโรงเรียนไม่เข้าใจเจตนาการทำวิจัย ทำให้ข้อมูลในการทำวิจัยอาจจะมีผลที่แตกต่างกันอยู่พอสมควร

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาอยู่ภายใต้กฎกระทรวงพ.ศ.2548 มีมหาเถรสมาคมเป็นผู้บริหารกำกับดูแลออกประกาศระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นความหวังให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทบทวนอัตลักษณ์ปรัชญาของโรงเรียนที่เน้นการสร้างศาสนทายาทและส่งเสริมสนับสนุนนโยบายจัดการศึกษา ถ้าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสร้างอัตลักษณ์ของตนเองได้ การสนับสนุนทรัพยากรการเงินจากทั้งภายใน คือ มหาเถรสมาคมภายนอกคือรัฐบาล จะเป็นไปในทิศทางที่ดี เพราะมหาเถรสมาคมถือเป็นองค์กรที่มีบทบาทในการปกครองคณะสงฆ์ การจะกำหนดนโยบายรวมไปถึงการขอความร่วมมือจากรัฐบาลย่อมไม่ใช่เรื่องยาก แต่ที่สำคัญโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจะต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้กำกับดูแล การจะให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ รวมไปถึงสวัสดิการครูย่อมเป็นไปในทิศทางที่ดี มหาเถรสมาคมจึงออกประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาพ.ศ.2553 รวมไปถึงการออกระเบียบด้วยชุดแต่งกาย การเข้าสู่ตำแหน่งของครูแสดงให้เห็นถึงความจริงจังของมหาเถรสมาคมที่จะดูแลบุคลากรของโรงเรียน รวมไปถึงการสร้างระบบสวัสดิการให้ครูได้รับโอกาสที่ดีต่ออาชีพ

2) การนำรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยผู้นำสถานศึกษาร่วมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนไปใช้ทั้งสามขนาดโรงเรียน คือ

โรงเรียนขนาดเล็กการนำรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงิน โดยเน้นที่ผู้นำสถานศึกษาเป็นผู้บริหารจัดการทรัพยากรการเงินฝ่ายเดียวย่อมไม่สามารถทำให้เกิดความยั่งยืนได้ การนำชุมชนเข้ามา

มีส่วนร่วมไม่ใช่เฉพาะด้านทรัพยากรการเงินอย่างเดียว ชุมชนยังสามารถเข้าไปให้ความรู้ในวิชาที่ขาดแคลน และร่วมพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์ร่วมไปถึงกำลังทางสติปัญญา

โรงเรียนขนาดกลาง การนำรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงิน โดยมีผู้นำการศึกษากับการมีส่วนร่วมกับชุมชนมาผสมผสานร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แต่การที่ให้ชุมชนเข้ามากำหนดบทบาทการมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดภาพบ้านวัดโรงเรียนประสานสามัคคี ร่วมกันบริหารโรงเรียนเป็นการสร้างศาสนทายาทให้ดำรงพระพุทธศาสนา ทำให้วัดไม่ขาดพระภิกษุในการจำพรรษา เป็นผู้นำในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ชุมชนจึงควรเข้ามามีส่วนร่วมทั้งพลังสติปัญญาและกำลังทรัพย์

โรงเรียนขนาดใหญ่ การนำรูปแบบไปใช้จะมีประโยชน์เพราะเป็นการสร้างให้ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนจึงให้การอุปถัมภ์และให้คำแนะนำสนับสนุนทั้งปัจจัยส่วนตัวพร้อมชักชวนให้ผู้มีจิตศรัทธาเข้ามาร่วมอุปถัมภ์ประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้ทราบปรัชญาการจัดการศึกษาของโรงเรียนซึ่งมีอัตลักษณ์เน้นการสร้างศาสนทายาท จะนำไปสู่ความยั่งยืนและเป็นโรงเรียนทางเลือกของคนที่ดีมีโอกาสทางการศึกษา

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิเคราะห์ความเป็นธรรมของค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่สะท้อนเงินงบประมาณ ที่รัฐบาลจัดสรรให้กับโรงเรียนลักษณะสงเคราะห์และโรงเรียนที่เน้นการสร้างศาสนทายาทอีกรูปแบบหนึ่ง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมล สุกประเสริฐ. รายงานการวิจัยเรื่องดัชนีความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา.

กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, 2543.

กมล ร้อยคล้าย. การวิเคราะห์ระบบการจัดการศึกษาประถมศึกษาของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย. ยุทธศาสตร์การลงทุนทางการศึกษา. สัปดาห์ที่ 9 (มกราคม-มีนาคม 2544): 3-13.

กิติมา ปรีดีดิถ. ปรัชญาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ประเสริฐการพิมพ์, 2520.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานฉบับสังเคราะห์เรื่องการวิจัยและประเมินคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย, 2531

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. สรุปผลการวิจัยเรื่องการกระจายอำนาจด้านการบริหารและทรัพยากรทางการศึกษาของศึกษาเอกชน. กรุงเทพมหานคร: เจ.เอ็น.ที, 2531

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานผลการวิจัย เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กองวิจัยการศึกษา, 2533.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานผลการวิจัยเรื่องการจัดสรรงบประมาณและผลการวิเคราะห์ต้นทุนสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2535.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานประเมินประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ที.พี.พรี้นท์, 2536.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานการวิจัยแนวทางการจัดโรงเรียนในกำกับของรัฐ. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2543.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ระบบการบริหารจัดการเพื่อการจัดสรรทรัพยากรสำหรับการศึกษาระดับพื้นฐาน 12 ปี. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, 2543.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาระดับแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, 2544.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทย ปี 2544. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2545.

- คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การศึกษาค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ
โรงเรียนเอกชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2548.
- จรินทร์ เทศวานิชและวรรณภา ประเสริฐสุข. ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารทรัพยากรการศึกษา.
พิมพ์ครั้งที่ 2. หน่วยที่ 9-15. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2541.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลของโรงเรียนเอกชน.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญผล, 2532.
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. รายงานการวิจัยเรื่อง การปฏิรูปการศึกษา: ทางออกเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน. เอกสารถ่ายสำเนา, 2541.
- ชนิดา รักษ์พลเมือง. การศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,
2532.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. รายงานการวิจัยประกอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2544
ประเด็นทรัพยากรเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ที.พี.พรินท์, 2544.
- ชินภัทร ภูมิรัตนและรวีวรรณ ชินะตระกูล. ปัจจัยด้านคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา. วารสาร
การศึกษาแห่งชาติ. 24 (เมษายน – พฤษภาคม 2533): 40-47.
- ชินภัทร ภูมิรัตนและสตีเฟ่น ราวเด็นบุณ. การกระจายทรัพยากรทางการศึกษาและผลกระทบที่เกิด
ขึ้นกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษา. วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 25
(ธันวาคม 2533-มกราคม 2534): 9-43.
- ทองจุด ขันขาว. การวางแผนและการจัดการทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
ปลัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ, 2526.
- ธีระ รุญเจริญ. คุณภาพของประถมศึกษา. วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 24(เมษายน-พฤษภาคม
2533): 30-39.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2534.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล. เทคนิคการบริหาร. โรงเรียนเครือภาษานุสรณ์บางแค. กรุงเทพมหานคร: 2539.
(อัดสำเนา)
- บุญลือ ทองอยู่. การงานแผนและการจัดการทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ
,2526.
- ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน. ไขปัญหาปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.), 2543.
- ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน. ปฏิรูปการศึกษาไทย...ในมุมมองประชาชน. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, 2544.
- ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์. ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. หน่วยที่ 1-
8. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2541.

- ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์. **ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารทรัพยากรการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. หน่วยที่ 9-15. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2541.
- ผุสดี กุฎอินทร์. **ประมวลสาระชุดวิชาบริบททางการศึกษา**. หน่วยที่ 10-15. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545.
- พิชณศ เจษฎานัตร์. **ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา**. หน่วยที่ 1-8. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2541.
- รุ่ง แก้วแดง. **โรงเรียนนิติบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, 2546.
- วิทยากร เชียงกุล. **วิกฤตและโอกาสในการปฏิรูปการศึกษาและสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งและแอนด์พับลิชชิง, 2545.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และคณะ. **ฝ่าวิกฤตการปฏิรูปการศึกษาไทย ผู้สังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, 2545.
- ศักดิ์ชัย สุรกิจบวร. **รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษาครู**. สกลนคร: สถาบันราชภัฏสกลนคร, 2536.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์และอุษา ชูชาติ. **รายงานการวิจัยเรื่อง การเรียนรู้รูปแบบใหม่ : ยุทธศาสตร์ด้านนโยบายและการใช้ทรัพยากร**. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2544.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. **สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง, ปลัดกระทรวง. **การวางแผนและการจัดการทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, 2526.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง, กองแผนงาน. **การงานการวิจัยเพื่อวางแผนการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.), 2531.
- สมชัย ฤชุพันธุ์. **รายงานสัมมนาระดมความคิดเห็นเรื่อง ระบบการบริหารจัดการเพื่อการจัดสรรทรัพยากรการเงินสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, 2543.
- สมศรี กิจชนะพานิชย์. **การจัดสรรงบประมาณและการวิเคราะห์ต้นทุนสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา**. *วารสารศึกษาแห่งชาติ*. 26 (กุมภาพันธ์-มีนาคม 2535): 63-81.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. **ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารทรัพยากรการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. หน่วยที่ 9-15. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2541.
- สิทธิกร อ้วนศิริ. **รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการประเมินผลคุณภาพภายนอกของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สมศ., 2552.

อมรวิชัย นาคทรพรพ. ความฝันของแผ่นดิน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตะวันออก,
2540.

อมรวิชัย นาคทรพรพ. รายงานสถานะการศึกษาไทยปี 2545 : ปมปฏิรูป. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี,
2545.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. การบริหารโรงเรียน (ทฤษฎีและปฏิบัติ). กรุงเทพมหานคร: เรื่องสารานการพิมพ์,
2527.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. คุณภาพและประสิทธิภาพของการศึกษาไทยในปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: คณะ
ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

ภาษาอังกฤษ

Ahier, John and Beck, John. Education and the politics of envy, **British journal of educational studies** 51 (December 2003): 320-343.

Anderson, C.A. and Bowman, M.J. Theoretical consideration in educational planning. In Mark Blaug. **Economic of education**. Pp. 358-359. U.S.A.: Penguin Book, 1958.

Blaug, Mark. **Economic of education**. U.S.A.: The Penguin Press, 1972.

Benson, C.. Educational financing. In George Psacharopoulos. **Economic of Education research and studies**. U.S.A.: Pergamon Press, 1987.

Brimley, Vern Jr., Burrup, Percy E. and Garfield, Rulon R.. **The economic of education**. U.S.A.: ALLyn and Bacon, 1993.

John, Roe and Morphet, Edgar. **The economics and financing of education**. U.S.A.:Prentice-Hall, 1975.

Stern, Nicholas. **A strategy for development**. U.S.A.: The world Bank, 2002.

Simkins, Tim. **The equity consequences of educational reform, Educational management and administration**. 23 (1995): 221-232.

Simkins, Tim. **School finance and equity In England. Educational management administration and leadership**. 32(2004): 369-386.

Sherwood, Frank P.. **The management approach to budgeting**. Brussels. 1964.

Turnbull, Augustus B.. **Government Budgeting and ppbs: programmed introduction**. U.S.A. 1970.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. **รายงานการปรับปรุงเพิ่มงบประมาณเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ (2551). **รายงานการปรับปรุงเพิ่มงบประมาณเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายต่อหัวสำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ (2552). **คู่มือประชาชนเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ (2550). **การเพิ่มเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายต่อหัวสำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ การฝึกอบรม และการจ้างงาน ออสเตรเลียได้(2543). **การบริหารการเงินในโรงเรียน: มลรัฐออสเตรเลียได้**. แปลโดย ฉัฐพล อารีประเสริฐสุข และสุชาดา อามียะ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กรมสามัญศึกษา กองสวัสดิการกองคลัง (2544). **การบริหารการเงิน บัญชีและพัสดุ**. กรุงเทพมหานคร: กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี (2535). **รายงานผลการวิจัยเรื่อง การจัดสรรงบประมาณและการวิเคราะห์ต้นทุน สำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

กชกร เฉลิมกาญจนา (2544). **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กิตติมา ปรีดีดิถ (2524). **การบริหารการเงินของโรงเรียน**. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

กิตติมา ปรีดีดิถ (2532). **การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น**. พระนคร: โรงพิมพ์วิทยาการ.

ไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์ (2533). **ทฤษฎีความล้มเหลวของภาครัฐ: รวมบทความเศรษฐศาสตร์ภาครัฐ (1-25)**. กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะทำงานวิจัยค่าใช้จ่ายต่อหัวสำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (2551). **รายงานผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาค่าใช้จ่ายต่อหัวสำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

- คณอง โศตรมี (2548). *การพัฒนาตัวบ่งชี้สำหรับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คณิตฐา กลัดเนียม(2546). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมือลำพูน.ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.
- จรัส สุวรรณมาลา(2546). *ระบบงบประมาณและการจัดการแบบมุ่งผลสำเร็จภาครัฐ:ความสัมพันธ์ระหว่าง รัฐบาลกับพลเมืองยุคใหม่*. กรุงเทพมหานคร:ชนธิราชการพิมพ์.
- จรรยาศรี มาติลโกวิท(2544). *การวิเคราะห์ผลเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทนา สาขากร และคณะ (2548).*การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน*.กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทีพี เพรส.
- จิตรา เตมีย์ (2537). *การนำเสนอรูปแบบงบประมาณสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตรา พีชะพัฒน์(2548). *การพัฒนาชุดฝึกอบรม :ประมวลสาระสำคัญด้านการบริหารการเงินและสินทรัพย์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจอรัดด์ ฟราย (2524). *ตัวบ่งชี้ความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางการศึกษาในประเทศไทย*. ในวารสารการศึกษาแห่งชาติแปล โดยกุลวิตรา กังคานนท์และคณะ.กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชนิดา รักษ์พลเมืองและคณะ(2548). *รายงานสรุปสถานะการขาดแคลนครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน(พิมพ์ครั้งที่1)*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร(2527).*การบริหารการศึกษา*.ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- ชัยสิทธิ์ เณลิมมีประเสริฐ(2548).*มาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdlesกับการจัดทำงบประมาณระบบใหม่*.พิมพ์ที่บริษัท ชีระฟิล์มและเท็กซ์จำกัด.

- ชัยสิทธิ์ เถлимมีประเสริฐ (2546).*ความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐในการบริหารจัดการระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ชาติ(Strategic Performance Based Budgeting: SPBB)และกรณีศึกษาตัวอย่างกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.* กรุงเทพมหานคร:บริษัทธนัชการพิมพ์ จำกัด.
- ชัยอนันต์ สมุทวนิช (2543).*ระบบการบริหารจัดการเพื่อการจัดสรรทรัพยากรสำหรับการศึกษาระดับพื้นฐาน 12 ปี.*สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร:บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- ชัยอนันต์ สมุทวนิช (2541).*รายงานการวิจัยประกอบการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ทรัพยากรเพื่อการศึกษา.*สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพมหานคร:บริษัทที.พี.พรีน จำกัด.
- ฐานวดี สายเนตร (2546). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องของการปรับตัวด้านสังคมและด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- จิตติวุฒิ สุขพรชัยสกุล.(2536).*หลักการการบริหารการเงินของธุรกิจ.*กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ สัจพันโรจน์.2548. *การจัดทำอนุมัติและการบริหารงบประมาณแผ่นดิน:ทฤษฎีและปฏิบัติ.* กรุงเทพมหานคร:บพิชการพิมพ์.
- ดุสิต ทิวถนอม (ม.ป.ป.).*การเงินและงบประมาณโรงเรียน.* นครปฐม:ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม.
- ดิเรก ปัทมาสิริวัฒน์ (2551). *การคลังของสถานศึกษา วิเคราะห์การจัดสรรทรัพยากรและประสิทธิภาพของการบริหารงบประมาณของสถาบันอาชีวศึกษา.* กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดิเรก พรสีมา(2553).*รายงานการวิจัยการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา .*สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ดิเรก วรรณเสียร (2545).*การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาระดับพื้นฐาน.*วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เดชา บุญมาสุข (2546). *การวิเคราะห์ต้นทุนทางการศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยสงฆ์ของไทย.*วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทียนฉาย กิระนันท์ (2525). *เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรและกำลังคน*. กรุงเทพมหานคร:

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธร สุนทรายุทธ(2553). *เศรษฐศาสตร์การจัดการทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร:เนติกุลการพิมพ์

ชัยคุณัญญ์ ญาณมโนวิศิษฎ์ (2552). *การบริหารการคลังและงบประมาณ Fiscal and Budgeting*

Administration. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.

มนฤดี เป็นกัลล(2533). *ระบบบัญชีสำหรับการบริหารโรงเรียนของรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา*.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงราม เศรษฐพาณิชย์และคณะ (2531). *โครงการวิจัยประสิทธิภาพของการผลิตบัณฑิตใน*

สถานศึกษา: ผลตอบแทนการลงทุนทางการศึกษา. วารสารวิจัยการศึกษา.

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2543). *รายงานการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา*

ขั้นพื้นฐานรายบุคคล. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

บงกช อาษา(2548). *การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่*

การศึกษา กระบี่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญชริกา บุญศักดิ์(2546). *ฟังก์ชันการผลิตทางการศึกษาและการจัดสรรทรัพยากรของโรงเรียน*

ประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เบญจมาศ อภิสัทธีภิญโญและคณะ (2548). *การบัญชีเพื่อการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร: ไอเดีย

ซอฟต์แวร์ เทคโนโลยี.

ปราณี ธนะชานันท์ (2524). *การศึกษาและการดำรงสมณเพศของพระสงฆ์ไทย*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปาน กิมปี(2540). *การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการพึ่งตนเองของ*

ชุมชน. ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัทมา เอี่ยมลออ(2543). *วิธีการจัดสรรเงินจากรัฐบาลมลรัฐไปยังเขตการศึกษาในสหรัฐอเมริกา*.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

พรจันทร์ พรศักดิ์กุล(2550). *รูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณ*

แบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระมหาสุธิพงษ์ สวัสดิ์ทา (2548). *พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียน*

พระปริยัติธรรม จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- พระมหาสุวรณ กระแสเทพ (2545). *การบริหารวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- พนารัตน์ สุภาการ(2548). *การพัฒนาเกณฑ์ประเมินการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรา สิริภักดีวงศ์(2547). *การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน เอกชน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พัชรี ผลานุรักษ์.*การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการศึกษาของวิทยาลัยช่างศิลป์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชญเศ เจริญฉัตร(2537).*ทรัพยากรมนุษย์กับการลงทุนทางการศึกษา*. ในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (บรรณาธิการ).*ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารทรัพยากรการศึกษา(หน้า1-51)*.นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เพชร ชุมทรัพย์(2529). *หลักการบริหารการเงิน*.กรุงเทพมหานคร:คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์(2543). *อุดมศึกษาวิพากษ์ รวมบทวิเคราะห์วิจารณ์การอุดมศึกษาไทย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฟื่องอรุณ ปรีดิถก(2549).*การวิเคราะห์ความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรการเงินในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภารดี อนันต์นาวิ (2551). *หลัก แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*.ชลบุรี:สำนักพิมพ์มนตรี.
- ภิญโญ สาธร(2524). *การลงทุนเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร:อักษรเจริญทัศน์.
- ภัทรพร อุตพันธ์(2539).*แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในภาคใต้*.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนัส ภาคภูมิ(2538).*รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา*.กรุงเทพมหานคร:กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.

- มานพ พลไพรินทร์(2526). **ปัญหาและความต้องการด้านการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา**. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต(2547). **การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ(พิมพ์ครั้งที่1)**. กรุงเทพมหานคร:บริษัทบุ๊คพอยท์จำกัด.
- เมธากุล เกียรติกระจาย (2548). **การบัญชีเพื่อการวางแผนและควบคุม**. กรุงเทพมหานคร:คณะบริหารธุรกิจมหาวิทาลัยเกษตรศาสตร์.
- รุ่ง แก้วแดง (2542). **ปฏิวัติการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร:มติชน.
- รัตนา สานคณิต(2537).**มหาเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรินทรา วัชรสิงห์2531. **งานการเงินและโครงสร้างรายได้ ค่าใช้จ่ายของโรงเรียนสาธิต(ฝ่ายประถม)**. (เอกสารอัดสำเนา).
- วิทยากร เชียงกุล(2553).**รายงานสภาวะการศึกษาไทย2551-2552บทบาทการศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม(พิมพ์ครั้งที่3)**. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.กรุงเทพมหานคร:ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- วัฒนา ศิวะเกื้อ และคณะ(2548). **การบัญชีขั้นต้น**. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีรพล สารบรรณ(2539). **ปัญหาความต้องการในการผลิตและการใช้สื่อสารของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดหนองคาย**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิไล วีระปรีย และจงจิตต์ หลีกภัย (2544). **ระบบบัญชี**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน(2539). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (พิมพ์ครั้งที่6)**. กรุงเทพมหานคร:บริษัท อักษรเจริญทัศน์ จำกัด.
- ศิริยุภา พูลสุวรรณและคณะ(2547). **การประเมินผลการจัดสรรเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12ปี**.เอกสารประการสัมมนาวันพุธที่31 มีนาคม 2547. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สมาน อัสวภูมิ(2549). **การบริหารการศึกษาสมัยใหม่ แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ(พิมพ์ครั้งที่3)**. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สวนา พรพัฒน์กุล.**การศึกษาและการดำรงสมณเพศของสงฆ์ไทย**.กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สมศักดิ์ คงเที่ยงและเทศ แก้วกลีกรรม (2541). **หลักการบริหารงบประมาณและการเงินโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุจิต เหมวัล(2539).**การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 9.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น**.
- สุพจน์ ประเสริฐศรี(2517).**ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา:การกวดขันที่มองเห็น**. กรุงเทพมหานคร:ศูนย์การศึกษา.
- สุมาลี จิวะมิตร (2544). **การบริหารการเงิน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ(2552).**สรุปงบประมาณรายจ่ายย้อนหลัง 5ปี**. นครปฐม : กองพุทธศาสนศึกษา(อัครา).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี(2543).**วิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา(พิมพ์ครั้งที่1)**. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ พิมพ์ดี จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2553). **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง(พ.ศ.2552-2559): ฉบับสรุป**.กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2548).**รูปแบบและยุทธศาสตร์การดำเนินงานของวัดที่จัดการศึกษาและเผยแผ่ศาสนาธรรมดีเด่น**.กรุงเทพมหานคร:กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2543).**รายงานการสัมมนาเรื่อง แนวทางปฏิรูประบบการเงินและการระดมทรัพยากรเพื่ออุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542**.กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544). **รายงานการประชุมแนวคิดและประสบการณ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของประเทศไทยปี2544**.กรุงเทพมหานคร:ภาพพิมพ์.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป.:120). **การวิจัยเชิงนโยบาย:รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนว พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542**. กรุงเทพมหานคร:สำนักนโยบายและแผนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักปฏิรูปการศึกษา(2545). **แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา**.กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.

สังวร ปัญญาติลลและคณะ(2529). *การเงินธุรกิจ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์(2524). *รายงานการวิจัยเรื่อง ความเสมอภาคของการลงทุนทางการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลทั่วราชอาณาจักร*. สงขลา: มงคลการพิมพ์.

เสวานิตย์ ชัยมุสิก(2544). *การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่1)*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทบุ๊คพอยท์ จำกัด.

แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย(2541). *การวิเคราะห์การกระจายทรัพยากรการเงินเพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรวิเศษ นาคทรพร(2539). *ความฝันของแผ่นดิน(พิมพ์ครั้งที่1)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตะวันออก(จำกัดมหาชน).

อมรศรี วัชรพิบูลย์(2539). *หลักการบัญชีจัดการ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิทยาลัยรังสิต.

อภิชาติ พงศ์สุพัฒน์ (2544). *การเงินธุรกิจ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอินโฟไมนิ่ง จำกัด.

อาริณะ วีระวัฒน์ (2553). *ปมเยาวชนเป็นคนดีด้วยวิถีโรงเรียนมงคลวิทยา(พิมพ์ครั้งที่1)*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท จี-อาร์ต จำกัด

อุทัย บุญประเสริฐ (2545). *การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทัย บุญประเสริฐ (ม.ป.ป., 3). *เอกสารประกอบการสอนวิชาการเงินโรงเรียน*. (อัครา).

อุสาห์ บุญฤกษ์ (2548). *การบริหารงานการเงินของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2528). *หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัมภาษณ์

พระครูสุนทรพิมลสีล. ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญแห่งประเทศไทย.
งบประมาณของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ. วันที่ 12 มิถุนายน 2552.

พนม ศรีศิลป์. ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
ระบบการจัดสรรทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา.
วันที่ 25 ธันวาคม 2552 .

พระวิทยา จิตตธมฺโมและคณะครู. ผู้จัดการโรงเรียนมงคลวิทยา. *ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหาร*

- ทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**. วันที่ 7 สิงหาคม 2555.
พระครูปริยัติปัญญาธร. รองผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดโสธรวราราม. **ปัจจัยที่มีผลต่อ
การบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**. วันที่ 7
สิงหาคม 2555.
- พระกิตติสารมณี. ผู้อำนวยการโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราลงกรณราชวิทยาลัย. **ปัจจัยที่มีผลต่อ
การบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**. วันที่ 7
สิงหาคม 2555.
- พระประสิทธิ์โสภณ. ผู้จัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสิทธิธรรมวิทยา. **ปัจจัยที่
มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**.
วันที่ 14 สิงหาคม 2555.
- พระศรีธรรมประศาสน์. ผู้อำนวยการโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา. **ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหาร
ทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**. วันที่ 14 สิงหาคม 2555.
- พระมหาวิรัชศักดิ์ โหมสวาที. รองผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาพุทธรังสี
พิทยาลัย. **ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก
สามัญศึกษา**. วันที่ 14 สิงหาคม 2555.
- จรัญ สุทธเขต. เจ้าหน้าที่ฝ่ายเงินของโรงเรียนวัดดอนมดลสันติสุขวิทยา. **ปัจจัยที่มีผลต่อการ
บริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**. วันที่ 19
พฤษภาคม 2555.
- อภิวรรณ อยู่สุข. หัวหน้าฝ่ายกลุ่มงานบริหารงบประมาณ. **ปัจจัยที่มีผลต่อการ
บริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**. วันที่ 18
พฤษภาคม 2555.
- พระวิมลกิจจาภรณ์และคณะ. ผู้อำนวยการโรงเรียนพุทธโกสีย์วิทยา. **ปัจจัยที่มีผลต่อการ
บริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**. วันที่ 19
พฤษภาคม 2555.
- พระมหาสาคร สาคโร. ผู้อำนวยการโรงเรียนสุเทพนครวิษ. **ปัจจัยที่มีผลต่อการ
บริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**. วันที่ 8
พฤษภาคม 2555.
- พระครูศรีวิสุทธิวัฒน์. ผู้อำนวยการโรงเรียนวิเวกธรรมประสิทธิ์. **ปัจจัยที่มีผลต่อการ
บริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา**. วันที่ 7
พฤษภาคม 2555.

พระครูปริยัติกิจธำรง. ผู้จัดการ โรงเรียนปริยัติโกศลวิทยา. **ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.** วันที่ 8 พฤษภาคม 2555.

วารสาร

มติชนรายวัน ประจำวันศุกร์ ที่ 11 เดือนมิถุนายน พ.ศ.2553.

ภาษาอังกฤษ

Blaug M.(1970). *Economics of Education*.Bultimore:Penguin Books Inc.

Blaug, M. (1971). *The rate of return to investment in education in Thailand*.

Bangkok: National Education Council.

Block, S.B. & Hirt, G.A. (1997). *Foundation of financial Management*. (8th ed.) the united States of America : Irwin.

Brigham, Eugene F. (1992). *Fundamental of financial Management*. 6th ed.United State of America: The Dryden Press.

Breley, Richard A.,Myers, Stewart C. and Marcus, Alan J. 1995. *Fundamental of corporate finance*. The United States of Amarica: McGraw-Hill.. p.7.

Coomb, P. H., & Hallak, J. (1987). *Cost analysis in education: A tool for policy and planning*. Washington, D.C.: The International Bank for Reconstruction and Development, The World Bank.

Corzine, Janice Baker. *The Self-reliant Manager*. International Journal of Organizational Analysis (1993 - 2002), Oct94, Vol. 2 Issue 4, p445, 3p;

Cohn,Elchanan and Terry G.Geske.(1990). *The Economics of Education*. Third .USA:Pergamon Press.

Candoli, I.C., Hack W.G. and Ray, J. R.(1992). *School Business Administration*. Massachusetts: Allyn and Bacon.

Cunningham, William G; & Cordeiro, Paula A. (2000). *Education Administration: A Problem Based Approach*. Boston: Allyn and Bacon.

De leon, Raymond Zavala.(1993). *Teacher's Attitudes About share Decision Making. Dissertation,Ph.D. The Cleremont Gratuete University*. Available:UMI;Dissertation Abstracts International.(DAI- A54/06. p.2037. December 1993).

- Drake, T. L. and Roe, W. H. (1994: 96). *School Business Management*. The United States of America : Allyn and Bacon.
- Drago-Severson, Eleanor Elizabeth; Pinto, Kristina C.(2009). *School Leadership in Support of Teachers' Learning: The Dramatic Differences that Financial Resources Make*. Leadership and Policy in Schools, v8 n4 p446-476 2009. 31 pp.
- Eleftheria Argyropoulou(2009). *Financial Management in Greek State Schools*.
- Friedman, Milton (1962). *Capitalism and Freedom* . Chicago: University of Chicago Press.
- Fernandez, R. and R. Rogerson 1997 “*Education finance reform: a dynamic perspective,*” Journal of Policy Analysis and Management, 16(1): 67-87.
- Frank, P. Sherwood (1964). *The Management Approach to Budgeting*. Brussels :International institute of Administrative Science, p18.
- Gonzales, Kathleen Jones.(1997). *High School Principal’s Knowledge of School Budgeting and Finances: Implications for Professional Development*. Dissertation, Ph.D.New Orleans: University of New Orleans Available:UMI: Dissertation Abstracts International.(DAI-A58/12. p.4507. June 1998).
- Goetz, Margaret E; & Stiefel, Leanna. (1998). *School Level Resource Allocation in Urban Public Schools*. Journal Education Finance.23(4):436-446.
- Goertz,Margaret E;&Hess,G.Alfred,JR.(1998). *Processes and Power in School Budgeting Across Four Large Urban School District*. Journal Education Finance.23(4):409-509.
- Gold, Richard; and Szemernyi, Stephen. (1999). *Running a School 2001/01:Legal Duties and Responsibility*. Bistol:Jordans.
- Glover, Derek; Levacic, Rosalind.(2007). *Educational Resource Management: An International Perspective*. Institute of Education - London. 222 pp.
- Harris,Chester W.(1960). *Encyclopedia of education*. 3 rd. New York. Macmillan.
- Hanushek, Eric A. 2002 “*Publicly provided education,*” in Alan J. Auerbach and Martin S. Feldstein eds. Handbook of Public Economics, Vol.4, pp.2045-2141.
- Hartley, K., & Parker, D. (1991). Privatization: A conceptual framework. In A. F. Ott, & K. Hartley (Eds.). *Privatization and economic efficiency: A comparative analysis of developed and developing countries (11-25)*. Vermont: Edward Elgar Publishing Company.

- Hall, George; Metsinger, Jackie; McGinnis, Patricia.(2003). *Decentralized Budgeting in Education: Model Variations and Practitioner Perspectives*. 12 pp.
- Imazeki, Jennifer and Andrew Reschovsky 2004 “*School finance reform in Texas: a never-ending story*” in John Yinger, ed. *Helping Children Left Behind: State Aid and the Pursuit of Educational Equity*, Cambridge: MIT Press, pp.251-81.
- Jamesw.Gothie, MathewG.Spriner,R.AnatonyRalle,EricA.Houck,(2007). *Modern Education Finance and policy*. pearson Education. United States of Amarica.
- Keith, Sherry, & Girling , Robert Henriques. (1991: 153). *Education,Management, and Participation: New Direction in Educational administration*. Boston:Allyn and Bacon.
- Kamensky, J. M., & Morales, A. (2006). Creating a market-based government using competition, choice, and incentives. In J. M. Kamensky, & A. Morales (Eds.). *Competition, choice, and incentives in government programs* (4-33). New York: Rowan & Littlefield Publishers, Inc.
- Koski, Marry Bernadette. (1990). *Differences in Faculty Satisfaction with Budgeting Process Under Two Management styles in Minnesota Community Colleges*. Dissertation,Ed.D.University of South Dakota. Available; UMI;Dissertation Astracts International.(DAI-A52/03. p.761.Seplember 1991).
- Levacic, Rosolind. (1995). *Local Management of schools*. Buckingham: open University press.
- Lau, Ron. (2003). *A Formative study on the Budget Process at the Urban University of medicine and Sciene(California)*.Dissertation, Ed.D. Pepperdine University. Available:Dissertation Abstracts International. UMI number 3083507.
- Moser, Michele.(1996). *An Examination of School-Level Resource Allocation and School-level Budget Process in Rochester, New York*. Dissertation Ph.D. New York: NewYork University. Available;UMI;Dissertation Astracts International.(DAI-A52/03. p.761.February 1997).
- Odden, Allan; &Carolyn Bush.(1998). *Funing School for High Performance Management:Strategic for Improving the Use of School Resource*. Son Francisco CA:Jossey Bass.
- Parkker, lames Vernon,Jr. (1992). *The Identification of Essential Knowledge for School Board Members in Georgia*. Dissertation, Ed.D.Georgia:University of Georgia: Available:UMI;Dissertation Abstracts International.(DAI-A54/02. p.393. August 1993).

- Paveljack, Jane L.(1995). *Teacher's knowledge of School Budget Development: thesis,Ms.D' Youcille College*. Available:UMI;Dissertation Abstracts International.(MAI-34/01. p.33. February 1996).
- Robore, William T; & Rebore, Ronald. W (1993). *Introduction to financial and business Administration in Public Education*. Boston : Allyn and Bacon.
- Redmer,Timothy; &Albert Oral.(1988). *Budget Activities and Their Impact on the budget Process: An Exploratory study*. Dissertation, Ph.D. Viginia:Viginia Commonweath University. Available: UMI:Dissertation Abstracts International (DAI-A500/01. p.191.July1989).
- Raquel Fernández, and Richard Rogerson (2002). *Equity and Resources: An Analysis of EducationFinance Systems*. New York UniveristyCEPR and NBERArizona State UniversityNBER.
- Satori,M.Barbara.(1989). *Allocation and Distribution of Resources in High Schools*. Dissertation,Ph.D.Pennsylvcania:PennsylvaniaStateUniversity.Available:UMI;Dissertation Abstracts International.(DAI-A50/10,p.3128.April 1990).
- Smith, Edward W. and others(1967). *The Education's Encyclopedia*.6th .ed.Englewood Cliffs,N.J.:Prentice Hall.
- Stoops, Emery; Rafferty,Max ; and Johnson Russell E. (1980). *Handbook of Educational administration : A Guide for Pracitioner*. 2nd ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Shall, Lawrence D. and Haley, Charles W.(1991). *Introduction of Financial Management*. International Ed. Singapore: McGraw –Hill.
- Stefan, Theil 2009 “Dumb Money”. Newsweek web Exclusive Aug 1.
- Siegel, Dorothy.(2003). *Performance-Driven Budgeting: The Example of New York City's Schools*. ERIC Digest. 4 pp.
- Thompson, David C.; and Wood R.Craig (1998: 107). *Money and Schools: A Handbook for Practitioners*. New York : Eye on Education.
- Van Home J.C. (1995). *Financial Management and Policy (10th .ed)*.New Jersey:Prentice-Hall.
- Vern Brimley, Jr.,Relon R. Garfield(2002). *Financing Education in a Climate of Chane*. United States of Amarica.
- Wanat,John (1978). *Introduction to Budgeting*. Massachusetts: Duxbury Press.

Wilson, Valerie; & McPake, Joanna. (2000, April). *Managing Change in Small Scottish Primary School : Is there a Small School management Style*. Educational Management & Administration. 28 (2) 119-132.

Yinger, John 2004 "*State aid and the pursuit of educational equity*," in John Yinger ed. *Helping Children Left Behind: State Aid and the Pursuit of Educational Equity*, Cambridge: MIT Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. พระราชวรมนี คณบดีคณะพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พระครูสุนทรพิมลศีล ประธานกลุ่ม โรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วรเวศม์ สุวรรณระดา คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. นายพนม ศรีศิลป์ รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
5. นางสาวนีย์ บุบผาจิต เจ้าหน้าที่สำนักงบประมาณ กระทรวงการคลัง
6. นางรสนา อยู่วิทยา หัวหน้าฝ่ายพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

เรื่อง การนำเสนอรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

คำชี้แจง

- 1) แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งดำเนินการวิจัยวิทยานิพนธ์โดยพระมหาธีรวัฒน์ พันธุ์ศรี นิสิตระดับคฤหัสถ์บัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ผู้วิจัยขอความกรุณาจากท่านให้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ทางวิชาการและโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ
- 2) แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 7 ตอน ประกอบด้วย
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
 - ตอนที่ 2 สถานภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
 - ตอนที่ 3 ทรัพยากรการเงิน
 - ตอนที่ 4 การบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
 - ตอนที่ 5 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
 - ตอนที่ 6 รูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
 - ตอนที่ 7 ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ตามความเป็นจริง

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ.....ปี

3. วุฒิการศึกษา

1. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
2. ปริญญาโท
3. ปริญญาเอก
4. อื่น ๆ (โปรดระบุ)

4. ประสบการณ์ในการทำงาน

1. น้อยกว่า 10 ปี 2. 10 - 19 ปี 3. 20- 29 ปี 4. มากกว่า 30 ปี

5. ตำแหน่งปัจจุบัน

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ
2. รองผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ
3. เจ้าหน้าที่การเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ
4. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

6. ประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งปัจจุบัน

1. น้อยกว่า 5 ปี 2. 5 - 9 ปี 3. 10- 19 ปี 4. มากกว่า 20 ปี

ตอนที่ 2 สถานภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ตามความเป็นจริง

1. ชื่อโรงเรียน.....จังหวัด.....ปีก่อตั้งโรงเรียนพ.ศ.....

2. โรงเรียนของท่านตั้งอยู่ในภาค

1. ภาคกลาง 2. ภาคเหนือ 3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4. ภาคใต้

3.ขนาดโรงเรียนของท่าน

1. ขนาดเล็ก 2. ขนาดกลาง 3. ขนาดใหญ่

4. โปรแกรมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของท่าน

1. วิทยาศาสตร์ 2. ศิลป์ –คำนวณ 3. ศิลป์-ภาษา 4. ศิลป์-พุทธศิลป์

5. จำนวนนักเรียนของโรงเรียนของท่าน

1.ปีการศึกษา 2552

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูป 3) 81-100 รูปขึ้นไป
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูป 3) 81-100 รูปขึ้นไป
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูป 3) 81-100 รูปขึ้นไป
4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูป 3) 81-100 รูปขึ้นไป
5. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูป 3) 81-100 รูปขึ้นไป
6. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูป 3) 81-100 รูปขึ้นไป

2. นักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. เรียนต่อมัธยมศึกษาปีที่ 4 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูปขึ้นไป
2. ลาสิกขาบทไปเรียนวิชาชีพ 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูปขึ้นไป

3. นักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 6

1. ศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยสงฆ์ 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูปขึ้นไป
2. ลาสิกขาบทไปศึกษาในมหาวิทยาลัย 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูปขึ้นไป
3. ไม่ได้ศึกษาต่อ 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูปขึ้นไป

2.ปีการศึกษา 2553

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูป 3) 81-100 รูปขึ้นไป
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูป 3) 81-100 รูปขึ้นไป
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูป 3) 81-100 รูปขึ้นไป
4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูป 3) 81-100 รูปขึ้นไป
5. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูป 3) 81-100 รูปขึ้นไป
6. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูป 3) 81-100 รูปขึ้นไป

3. นักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. เรียนต่อมัธยมศึกษาปีที่ 4 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูปขึ้นไป
2. ลาสิกขาบทไปเรียนวิชาชีพ 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูปขึ้นไป

4. นักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 6

1. ศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยสงฆ์ 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูปขึ้นไป
2. ลาสิกขาบทไปศึกษาในมหาวิทยาลัย 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูปขึ้นไป
3. ไม่ได้ศึกษาต่อ 1) 1-40 รูป 2) 41-80 รูปขึ้นไป

5. จำนวนครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ของท่าน

1. ครูบรรพชิต จำนวน.....รูป ปริญาตรี จำนวน.....รูป ปริญาโท.....รูป ปริญาเอก.....รูป
2. ครูฆราวาสเพศชายจำนวน.....คน ปริญาตรีจำนวน.....คน ปริญาโท.....คน ปริญาเอก.....คน

3. ครูชมรवासเพศหญิงจำนวน.....คน ปรินญาตรีจำนวน.....คน ปรินญาโท.....คน ปรินญาเอก.....คน
4. ครูตรงตามวุฒิการสอน จำนวน.....คน ไม่ตรงตามวุฒิการสอนจำนวน.....คน
5. ครูบรรพชิต
- 1.อายุระหว่าง 20-30 จำนวน.....รูป 2.อายุระหว่าง 31- 40 จำนวน.....รูป
- 3.อายุระหว่าง 41-60 ปี จำนวน.....รูป 4.อายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไปจำนวน.....รูป
6. ครูเพศชาย
- 1.อายุระหว่าง 20-30 จำนวน.....คน 2.อายุระหว่าง 31- 40 จำนวน.....คน
- 3.อายุระหว่าง 41-60 ปี จำนวน.....คน 4.อายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไปจำนวน.....คน
7. ครูเพศหญิง
- 1.อายุระหว่าง 20-30 จำนวน.....คน 2.อายุระหว่าง 31- 40 จำนวน.....คน
- 3.อายุระหว่าง 41-60 ปี จำนวน.....คน 4.อายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป จำนวน.....คน
8. สถานภาพของครูชมรवास 1.โสด จำนวน.....คน 2. แต่งงาน จำนวน.....คน
9. เงินเดือนของครู
1. ได้เงินเดือนตามวุฒิการศึกษา จำนวน.....คน เดือนละ.....บาท
2. ไม่ได้เงินเดือนตามวุฒิการศึกษา จำนวน.....คน เดือนละ.....บาท
10. ครูเกษียณอายุเพศชาย จำนวน.....คน ค่าตอบแทนเดือนละ.....บาท
11. ครูเกษียณอายุเพศหญิง จำนวน.....คน ค่าตอบแทนเดือนละ.....บาท
12. ประสบการณ์ของครู
1. ไม่มีประสบการณ์ จำนวนคน 2. มีประสบการณ์ 3-5ปี จำนวน.....คน
3. มีประสบการณ์ 6-10 ปี จำนวน.....คน 4. มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป จำนวน.....คน
6. จำนวนอาคารเรียนและห้องเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ของท่าน
1. มี จำนวน.....อาคารและจำนวนห้องเรียน.....ห้อง
2. ไม่มี (โปรดระบุใช้สถานที่).....
7. การจัดการเรียนการสอน
1. ห้องสมุด
1. มี จำนวนหนังสือทั้งหมด.....เล่ม 2. ไม่มี
2. อุปกรณ์การเรียนการสอน
1. คอมพิวเตอร์ จำนวน.....เครื่อง
2. สื่อการเรียนการสอน เพียงพอ ไม่เพียงพอ
3. นวัตกรรมทางการศึกษา พัฒนา ไม่พัฒนา
4. เครื่องทดลองทางวิทยาศาสตร์ เพียงพอ ไม่เพียงพอ

3. หลักสูตรสถานศึกษา

1. มี 2. ไม่มี

4. มาตรฐานคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ของท่าน

1. การประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน 1)มี 2)ไม่มี
2. การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก 1)มี 2)ไม่มี
3. ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก(สมศ.)ในรอบที่.....ในระดับมาตรฐานที่.....
4. ไม่ผ่านการประเมินคุณภาพทางการศึกษาภายนอก
5. ผลการสอบ ANET – ONET ระดับคะแนนโดยเฉลี่ย.....
6. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. กิจกรรมดูงานนอกสถานที่

1. การจัดไปทัศนศึกษาออกสถานที่ต่อปีการศึกษา 1)มี 2)ไม่มี
2. การจัดกิจกรรมทางวิชาการร่วมกับโรงเรียนในกลุ่ม 1)มี 2)ไม่มี
3. การจัดการเรียนร่วมกับโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ 1)มี 2)ไม่มี
4. การสร้างเครือข่ายชุมชนกับบ้านวัดโรงเรียน 1)มี 2)ไม่มี
5. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 3 ทรัพยากรการเงิน

คำชี้แจงโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง เกี่ยวกับทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของท่านและข้อเสนอแนะ

1. เงินงบประมาณที่ได้รับเป็นงบบุคลากร

1. งบครูประจำ

1. ปี 2548

- 1)30,000 - 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001-200,000 บาทขึ้นไป

2. ปี 2549

- 1)30,000 - 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001-200,000 บาทขึ้นไป

3. ปี 2550

- 1)30,000 - 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001-200,000 บาทขึ้นไป

4. ปี 2551

- 1)30,000 - 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001-200,000 บาทขึ้นไป

5. ปี 2552

1) 30,000 - 50,000 บาท 2) 50,001 - 100,000 บาท 3) 100,001-200,000 บาทขึ้นไป

6. ปี 2553

1) 30,000 - 50,000 บาท 2) 50,001 - 100,000 บาท 3) 100,001-200,000 บาทขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

.....

2. กรณีพิเศษ

1. ปี 2548

1) ต่ำกว่า 30,000 บาท 2) 30,000 - 50,000 บาท 3) 50,001- 60,000 บาทขึ้นไป

2. ปี 2549

1) ต่ำกว่า 30,000 บาท 2) 30,000 - 50,000 บาท 3) 50,001- 60,000 บาทขึ้นไป

3. ปี 2550

1) ต่ำกว่า 30,000 บาท 2) 30,000 - 50,000 บาท 3) 50,001- 60,000 บาทขึ้นไป

4. ปี 2551

1) ต่ำกว่า 30,000 บาท 2) 30,000 - 50,000 บาท 3) 50,001- 60,000 บาทขึ้นไป

5. ปี 2552

1) ต่ำกว่า 30,000 บาท 2) 30,000 - 50,000 บาท 3) 50,001- 60,000 บาทขึ้นไป

6. ปี 2553

1) ต่ำกว่า 30,000 บาท 2) 30,000 - 50,000 บาท 3) 50,001- 60,000 บาทขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

.....

3. อื่นๆ (โปรด

ระบุ).....

ข้อเสนอแนะ

.....

2. เงินงบประมาณที่ได้รับเป็นงบดำเนินการ

1. ค่าใช้จ่ายพื้นฐาน

1. ปี 2548

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

2. ปี 2549

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

3. ปี 2550

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

4. ปี 2551

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

5. ปี 2552

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

6. ปี 2553

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

.....

2. ค่าไต่รจิวร

1. ปี 2548

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

2. ปี 2549

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

3. ปี 2550

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

4. ปี 2551

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

5. ปี 2552

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

6. ปี 2553

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

.....

3. ค่าภัตตาหาร

1. ปี 2548

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

2. ปี 2549

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

3. ปี 2550

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

4. ปี 2551

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

5. ปี 2552

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

6. ปี 2553

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

.....

4. ค่าวัสดุอุปกรณ์

1. ปี 2548

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

2. ปี 2549

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

3. ปี 2550

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

4. ปี 2551

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

5. ปี 2552

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

6. ปี 2553

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

.....

5.ค่าสมทบกรณียากจน

1. ปี 2548

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

2. ปี 2549

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

3. ปี 2550

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

4. ปี 2551

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

5.ปี 2552

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

6. ปี 2553

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

.....

6.อื่นๆ (โปรด

ระบุ).....

ข้อเสนอแนะ

.....

3. เงินงบประมาณที่ได้รับเป็นงบลงทุน

1. ค่าซื้อครุภัณฑ์

1. ปี 2548

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

2. ปี 2549

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

3. ปี 2550

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

4. ปี 2551

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

5.ปี 2552

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

6. ปี 2553

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

.....

2. ค่าซ่อมแซม

1. ปี 2548

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

2. ปี 2549

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

3. ปี 2550

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

4. ปี 2551

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

5.ปี 2552

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

6. ปี 2553

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2)50,001 – 100,000 บาท 3)100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

.....

3. อื่นๆ (โปรด

ระบุ).....

ข้อเสนอแนะ

.....

4. ความพอเพียงของเงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร

☐ เพียงพอ	☐ ไม่เพียงพอ
☐ ปีงบประมาณ 2548	☐ ปีงบประมาณ 2548
☐ ปีงบประมาณ 2549	☐ ปีงบประมาณ 2549
☐ ปีงบประมาณ 2550	☐ ปีงบประมาณ 2550
☐ ปีงบประมาณ 2551	☐ ปีงบประมาณ 2551
☐ ปีงบประมาณ 2552	☐ ปีงบประมาณ 2552
☐ ปีงบประมาณ 2553	☐ ปีงบประมาณ 2553

5. วิธีการระดมทุนเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรการเงิน

1. การทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษา จำนวนเงินที่ได้รับแต่ละปี

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

2. ได้รับจากมูลนิธิของวัดที่สนับสนุนทางการศึกษา จำนวนเงินที่ได้รับแต่ละปี

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

3. ได้รับจากผู้อุปถัมภ์ทุนการศึกษาพระภิกษุสามเณร จำนวนเงินที่ได้รับแต่ละปี

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

4. ได้รับจากกองทุนการศึกษาของวัด จำนวนเงินที่ได้รับแต่ละปี

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

5. ได้รับจากการสนับสนุนของชุมชน จำนวนเงินที่ได้รับแต่ละปี

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

6. ได้รับการสนับสนุนจากโครงการเพื่อเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

ของสมเด็จพระเทพพระรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี จำนวนเงินที่ได้รับแต่ละปี

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

7. ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จำนวนเงินที่ได้รับแต่ละปี

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

8. ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรระหว่างประเทศ จำนวนเงินที่ได้รับแต่ละปี

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

9. อื่นๆ (โปรดระบุ)

.....

จำนวนเงินที่ได้รับแต่ละปี

1) ต่ำกว่า 50,000 บาท 2) 50,001 – 100,000 บาท 3) 100,001- 200,000 บาทขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

.....

ตอนที่ 4 โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน เพื่อแสดงความคิดเห็นของท่านต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน
ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยกำหนดระดับคะแนนความคิดเห็นดังนี้

5 =เห็นด้วยมากที่สุด 4=เห็นด้วยมาก 3=เห็นด้วยปานกลาง 2=เห็นด้วยน้อย 1=เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
		5	4	3	2	1	
1	โรงเรียนของท่านได้รับเงินงบประมาณจากต้นสังกัดตามระยะเวลาการจัดสรรของงบประมาณ						
2	ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นจริงของโรงเรียนของท่านเหมาะสมกับเงินงบประมาณที่ได้รับ						
3	โรงเรียนของท่านได้รับการสนับสนุนเงินนอกงบประมาณจากแหล่งอื่นๆเช่น ประชาชน ชุมชน และมูลนิธิ เป็นต้น						
4	สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้จัดสรรเงินงบประมาณให้แก่โรงเรียนของท่านเหมาะสมในการใช้จ่ายเพื่อจัดการศึกษา						
5	การจัดสรรงบประมาณเหมาะสมกับสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนของโรงเรียน						
6	ค่าตอบแทนบุคลากรครูที่ได้รับจากการจัดสรรเงินงบประมาณมีความเหมาะสม						
7	เงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีความเพียงพอต่อบริหารจัดการของโรงเรียน						
8	เงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีความเป็นธรรมต่อการบริหารของโรงเรียนของท่าน						
9	เงินงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนของท่าน						
10	โรงเรียนของท่านมีการใช้ทรัพยากรการเงินจากแหล่งทุนภายนอกได้เหมาะสมและสอดคล้องกับการจัดการศึกษา						
11	ขั้นตอนการเบิกจ่ายคล่องตัวไม่ล่าช้า						
12	การบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนของท่านเป็นไปตามระเบียบที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด						
13	การใช้จ่ายเงินงบประมาณของโรงเรียนที่ได้รับการจัดสรรเป็นไปอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้						
14	การผ่านการประเมินผลทางการศึกษาที่ทำให้โรงเรียนมีคุณภาพเป็นเพราะการบริหารทรัพยากรการเงินอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล						

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
		5	4	3	2	1	
15	ความคล่องตัวในการบริหารทรัพยากรการเงินเป็นการสร้างบรรยากาศการทำงานของคนในองค์กร						
16	บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนของท่านมีความพึงพอใจต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน						
17	คณะกรรมการสถานศึกษามีความพึงใจต่อการดำเนินการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนของท่าน						

ตอนที่ 5 โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน เพื่อแสดงความคิดเห็นของท่านต่อปัจจัยการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยกำหนดระดับคะแนนความคิดเห็น ดังนี้

5 =เห็นด้วยมากที่สุด 4=เห็นด้วยมาก 3=เห็นด้วยปานกลาง 2=เห็นด้วยน้อย 1=เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
		5	4	3	2	1	
1	ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะความเป็นผู้นำ						
2	ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำในการจัดหาเงินงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน						
3	ผู้บริหารโรงเรียนมีการกระจายอำนาจการบริหารเงินงบประมาณโดยให้บุคลากรได้มีส่วนร่วม						
4	ผู้บริหารโรงเรียนมีการพัฒนาบุคลากรในด้านการเงินอย่างต่อเนื่อง						
5	ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเงินงบประมาณของโรงเรียน						
6	บุคลากรโรงเรียนของท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพการบริหารเงินงบประมาณของโรงเรียน						
7	ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน						
8	ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและระดมทุนจากแหล่งอื่นๆ แก่โรงเรียนของท่าน						
9	ผู้บริหารโรงเรียนสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน						
10	ผู้บริหารโรงเรียนมีความเป็นอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจในเงินงบประมาณ						
11	ชุมชนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษาระดับพื้นฐานของโรงเรียนของท่าน						

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
		5	4	3	2	1	
12	บุคลากรของโรงเรียนของท่านมีความรู้หลักการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียน						
13	โครงสร้างการบริหารโรงเรียนเอื้อต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนของท่าน						
14	สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติช่วยส่งเสริมพัฒนาบุคลากรครูในด้านการบริหารทรัพยากรการเงินในโรงเรียนของท่าน						
15	โรงเรียนของท่านได้รับการสนับสนุนด้านเงินงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นหรืออปท.						
16	คุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรของโรงเรียนมีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงิน						
17	โรงเรียนของท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษาของคนในสังคม						
18	สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเข้าใจสภาพการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนของท่าน						
19	ความมั่นคงในอาชีพของบุคลากรมีผลต่อคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนของท่าน						

ตอนที่ 6 โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน เพื่อแสดงความคิดเห็นของท่านต่อการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของท่าน

ข้อ	ข้อความ	การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบดำเนินการ	
		มี	ไม่มี	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ
1	การบริหารจัดการงบประมาณ				
1	โรงเรียนของท่านมีการวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงินด้วยการกำหนดนโยบายงบประมาณแต่ละปี				
2	โรงเรียนของท่านมีการวางแผนการจัดสรรงบประมาณ				
3	โรงเรียนของท่านมีการวางแผนกลยุทธ์การจัดหางบประมาณ				
4	โรงเรียนของท่านมีการจัดทำงบประมาณทั้งในระยะสั้น กลาง และยาว				
5	โรงเรียนของท่านมีการทำปฏิทินการจัดหางบประมาณ				
6	โรงเรียนของท่านมีการกำหนดผู้รับผิดชอบอนุมัติงบประมาณตามแผนที่กำหนด				
7	โรงเรียนของท่านมีการกำหนดวิธีประมาณการรายได้-รายจ่าย				
8	โรงเรียนของท่านมีการกำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายเงินงบประมาณ				

ข้อ	ข้อความ	การดำเนินการ		ผู้รับผิดชอบดำเนินการ	
		มี	ไม่มี	คณะกรรมการ	ผู้อำนวยการ
9	โรงเรียนของท่านมีการปรับปรุงแผนงบประมาณ				
10	โรงเรียนของท่านมีการทบทวนแผนงบประมาณ				
2	การควบคุมกำกับค่าใช้จ่ายงบประมาณ				
1	การวางระบบการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณ				
2	การติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์				
3	การรายงานข้อมูลเกี่ยวกับรายรับ - รายจ่ายของโรงเรียนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด				
4	การกำหนดผู้ตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินของโรงเรียน				
5	การวางระบบจัดการเกี่ยวกับบัญชีการบริหารทรัพยากรการเงิน				
3	การประเมินผลการใช้งบประมาณ				
1	การคิดต้นทุน-ผลผลิตของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงของแต่ละโครงการ/กิจกรรม				
2	การประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น				
3	การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีโดยมีข้อมูลสถานะการเงินของโรงเรียน				

ตอนที่ 7 ข้อเสนอแนะ

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเงินงบประมาณที่ได้รับจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติว่าเพียงพอกับการใช้จ่ายในการจัดศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของท่านหรือไม่ เพราะเหตุใด

1.1 เพียงพอ (โปรดให้เหตุผลประกอบ)

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 ไม่เพียงพอ (โปรดให้เหตุผลประกอบ)

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่า เงินงบประมาณมีส่วนในผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของท่าน

หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

ท่านคิดว่า ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากรการเงินของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ท่านเสียสละเวลาให้ข้อมูล

แบบสัมภาษณ์

“ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา”

ผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....

โรงเรียน.....กลุ่ม.....ภาค.....

คำชี้แจง : ท่านคิดว่าปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีลักษณะอย่างไร

1.การบริหารทรัพยากรการเงิน

1.1 โรงเรียนของท่านมีการวางแผนการนโยบายงบประมาณแต่ละปีเหมาะสมเป็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1.2 โรงเรียนของท่านร่วมกับชุมชนในการระดมทุนจากแหล่งอื่นๆอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.3 ท่านร่วมกับบุคลากรการวางแผนกลยุทธ์การจัดหางบประมาณเหมาะสมอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.4 โรงเรียนมีการจัดหางบประมาณทั้งในระยะสั้น กลาง และยาวเหมาะสมหรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.5 โรงเรียนมีการทำปฏิทินการจัดทำงบประมาณเหมาะสมหรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.6 โรงเรียนของท่านมีการกระจายอำนาจการบริหารเงินงบประมาณเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.7 ในฐานะที่เป็นผู้บริหารท่านมีการกำหนดวิธีประมาณการรายได้-รายจ่ายอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.8 ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายเงินงบประมาณหรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1.9 โรงเรียนของท่านการปรับปรุงแผนและทวนแผนงบประมาณอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1.10 การบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนท่านมีความอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจหรือไม่

.....
.....
.....
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ

2.1 ในฐานะผู้บริหารท่านการวางระบบการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 คณะกรรมการสถานศึกษาการติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณของท่านอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 ท่านให้ความสำคัญกับการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับรายรับ – รายจ่ายของโรงเรียนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.4 ชุมชนของที่ตั้งอยู่ใกล้โรงเรียนของท่านมีส่วนร่วมกับการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างไร

.....

.....

3.3 ท่านให้ความสำคัญในการประเมินผลการใช้เงินงบประมาณอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.1 ในกรณีงบประมาณเพียงพอเหมาะสมหรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ในกรณีไม่เพียงพอและไม่เหมาะสม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.2 ในกรณีไม่เพียงพอ มีวิธีการอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

“ร่าง”

“แบบสำรวจความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษาโดยผู้นำสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชน”

ชื่อ.....นามสกุล.....ฉายา.....

หน่วยงาน.....ตำแหน่ง.....

คำชี้แจง : ท่านคิดว่าร่างรูปแบบการบริหารทรัพยากรการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษาโดยผู้นำสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.การวางระบบการบริหารทรัพยากรการเงิน

1.1 ผู้นำสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายงบประมาณแต่ละปีเหมาะสมหรือไม่

เหมาะสมดีแล้ว

ควรปรับปรุงดังนี้.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

1.2 ผู้นำสถานศึกษาการวางแผนการจัดสรรงบประมาณเหมาะสมหรือไม่

เหมาะสมดีแล้ว

ควรปรับปรุงดังนี้.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

1.3 บุคลากรผู้บริหารและชุมชน มีการวางแผนกลยุทธ์การจัดหางบประมาณเหมาะสมหรือไม่

เหมาะสมดีแล้ว

ควรปรับปรุงดังนี้.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

1.4 บุคลากรของโรงเรียนมีการจัดทำงบประมาณทั้งในระยะสั้น กลาง และยาวเหมาะสมหรือไม่

- เหมาะสมดีแล้ว
- ควรปรับปรุงดังนี้.....
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

1.5 ผู้นำสถานศึกษา บุคลากรของโรงเรียนมีการทำปฏิทินการจัดทำงบประมาณเหมาะสมหรือไม่

- เหมาะสมดีแล้ว
- ควรปรับปรุงดังนี้.....
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

1.6 ผู้นำสถานศึกษาโรงเรียนมีการอนุมัติงบประมาณตามแผนที่กำหนดเหมาะสมหรือไม่

- เหมาะสมดีแล้ว
- ควรปรับปรุงดังนี้.....
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

1.7 ผู้นำสถานศึกษากำหนดวิธีประมาณการรายได้-รายจ่ายเหมาะสมหรือไม่

- เหมาะสมดีแล้ว
- ควรปรับปรุงดังนี้.....
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

1.8 บุคลากรมีส่วนในการกำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายเงินงบประมาณเหมาะสมหรือไม่

- เหมาะสมดีแล้ว
- ควรปรับปรุงดังนี้.....
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

1.9 โรงเรียนมีการปรับปรุงแผนและวางแผนงบประมาณเหมาะสมหรือไม่

- เหมาะสมดีแล้ว
- ควรปรับปรุงดังนี้.....
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

1.10 ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการบริหารทรัพยากรการเงินเหมาะสมหรือไม่

- เหมาะสมดีแล้ว
- ควรปรับปรุงดังนี้.....
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

2. การควบคุมกำกับการใช้งบประมาณ

2.1 ผู้นำวางระบบการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณเหมาะสมหรือไม่

- เหมาะสมดีแล้ว
- ควรปรับปรุงดังนี้.....
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

2.2 ผู้บริหารติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์เหมาะสมหรือไม่

- เหมาะสมดีแล้ว
- ควรปรับปรุงดังนี้.....
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

2.3 การรายงานข้อมูลเกี่ยวกับรายรับ – รายจ่ายของโรงเรียนให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดเหมาะสมหรือไม่

- เหมาะสมดีแล้ว
- ควรปรับปรุงดังนี้.....
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

2.4 การกำหนดผู้ตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินของโรงเรียนเหมาะสมหรือไม่

- เหมาะสมดีแล้ว
- ควรปรับปรุงดังนี้.....
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

2.5 การวางระบบจัดการเกี่ยวกับบัญชีการบริหารทรัพยากรการเงินเหมาะสมหรือไม่

- เหมาะสมดีแล้ว
- ควรปรับปรุงดังนี้.....
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

3. การประเมินผลการใช้งบประมาณ

3.1 กำหนดต้นทุน-ผลผลิตของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงของแต่ละ โครงการ/กิจกรรมเหมาะสมหรือไม่

- เหมาะสมดีแล้ว
- ควรปรับปรุงดังนี้.....
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

3.2 การประเมินผลลัพธ์ของการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเหมาะสมหรือไม่

- เหมาะสมดีแล้ว
- ควรปรับปรุงดังนี้.....
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

3.3 การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีโดยมีข้อมูลสถานะการเงินของโรงเรียนเหมาะสมหรือไม่

- เหมาะสมดีแล้ว
- ควรปรับปรุงดังนี้.....
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

กฎกระทรวง

ว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดยสถาบันพระพุทธศาสนา

พ.ศ. ๒๕๕๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกฎกระทรวงนี้

“โรงเรียน” หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“สำนักศาสนศึกษา” หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมหรือพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามที่มหาเถรสมาคมประกาศกำหนด

“สำนักเรียน” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมหรือพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ซึ่งเป็นสำนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและสำนักเรียนคณะจังหวัด ตามที่มหาเถรสมาคมประกาศกำหนด

ข้อ ๒ ให้สถาบันพระพุทธศาสนามีสิทธิจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่พระภิกษุและสามเณร
ในโรงเรียน สำนักศาสนศึกษา และสำนักเรียน

การจัดตั้ง ยุบ รวม เลิกและการดำเนินการของโรงเรียน สำนักศาสนศึกษา หรือสำนักเรียน
ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่มหาเถรสมาคมประกาศกำหนด

ข้อ ๓ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันพระพุทธศาสนา แบ่งเป็นระดับ ดังต่อไปนี้

(๑) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

(๒) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่ได้จัด
ให้แก่พระภิกษุและสามเณร ซึ่งมีพื้นความรู้ไม่ต่ำกว่าระดับประถมศึกษาปีที่หกหรือเทียบเท่า และได้ศึกษา
วิชาสามัญเพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดโดยคำแนะนำ
ของมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่แบ่งเป็นระดับ ดังต่อไปนี้

(ก) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

(ข) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ชั้นเปรียญธรรม ๓ ประโยค เป็นการศึกษา
ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อ ๔ ให้โรงเรียน สำนักศาสนศึกษา และสำนักเรียน ได้รับการสนับสนุนในด้านวิชาการ
และเงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษา

ข้อ ๕ ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่โรงเรียน สำนักศาสนศึกษา หรือสำนักเรียนตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ ส่งเสริม
สนับสนุน และให้ข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พระปริยัติธรรม
แผนกธรรม และพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

ข้อ ๖ ให้มีคณะกรรมการ โรงเรียน คณะกรรมการสำนักศาสนศึกษา และคณะกรรมการ
สำนักเรียน ทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียน สำนักศาสนศึกษา และสำนักเรียน
แล้วแต่กรณี ให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
และมหาเถรสมาคม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาคุณภาพ
และมาตรฐานการศึกษา

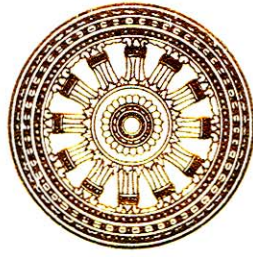
องค์ประกอบ จำนวน คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการได้มา วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่ง ตลอดจนการประชุมและการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการสำนักศาสนศึกษา และคณะกรรมการสำนักเรียน ให้เป็นไปตามระเบียบที่มหาเถรสมาคมกำหนด

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘

อดิษฐ์ โปธารามิก

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติให้สถาบันศาสนามีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งสถาบันพระพุทธศาสนาถือเป็นสถาบันศาสนา ดังนั้น เพื่อให้สถาบันพระพุทธศาสนาสามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและมหาเถรสมาคมได้ โดยรัฐจะส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถาบันพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้เรียนซึ่งเป็นพระภิกษุและสามเณรได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกับการศึกษาในรูปแบบอื่น จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ประกาศมหาเถรสมาคม
ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
พ.ศ. ๒๕๕๓

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๒ ข้อ ๓ (๑) และข้อ ๕ แห่งกฎกระทรวง ว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ มหาเถรสมาคมจึงออกประกาศไว้ ดังนี้

หมวด ๑
บททั่วไป

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศมหาเถรสมาคม ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
พ.ศ. ๒๕๕๓”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในประกาศนี้

“โรงเรียน” หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“ผู้รับใบอนุญาต” หมายความว่า เจ้าอาวาสวัดที่ขอจัดตั้งโรงเรียน หรือพระภิกษุที่เจ้าอาวาสวัดที่ขอจัดตั้ง
โรงเรียนมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษร

“ผู้จัดการ” หมายความว่า เจ้าอาวาสวัดที่รับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียน หรือพระภิกษุที่เจ้าอาวาสวัด
ที่ขอจัดตั้งโรงเรียนมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษร

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า พระภิกษุผู้ทำหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียน

“รองผู้อำนวยการ” หมายความว่า พระภิกษุหรือคฤหัสถ์ผู้ทำหน้าที่เป็นรองผู้บริหารโรงเรียน

“บุคลากรทางการศึกษา” หมายความว่า ประธานกลุ่มโรงเรียน รองประธานกลุ่มโรงเรียน เลขานุการ
กลุ่มโรงเรียน ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ รวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงาน
เกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศของโรงเรียน

“ครู” หมายความว่า พระภิกษุ และบุคลากรวิชาชีพผู้ทำหน้าที่ทางด้านการเรียนการสอนตลอดถึง
การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ

“นักเรียน” หมายความว่า พระภิกษุสามเณรในโรงเรียน

“กลุ่มโรงเรียน” หมายความว่า กลุ่มโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศคณะกรรมการการศึกษา
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“พนักงานศาสนการด้านการศึกษา” หมายความว่า ครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งได้รับค่าตอบแทน
เป็นรายเดือนที่ได้รับการจัดสรรจากงบประมาณแผ่นดินหรืองบประมาณอื่น

หมวด ๒

การจัดตั้ง ขยายชั้นเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ข้อ ๔ การขออนุญาตจัดตั้ง ขยายชั้นเรียนโรงเรียน ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ให้วัดที่จะขออนุญาตจัดตั้ง หรือขยายชั้นเรียนโรงเรียน จัดทำแผนงานในการบริหารจัดการ ที่ได้รับความเห็นชอบจากเจ้าคณะผู้ปกครองตามลำดับชั้น จนถึงเจ้าคณะภาค ตามแบบคำขอที่สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด แล้วเสนอรายงานการขอจัดตั้ง ขยายชั้นเรียนไปที่สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัด

(๒) เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิจารณาแล้ว ให้เสนอผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด ไปที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

(๓) เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาแล้วมีความเห็นประการใด ให้เสนอ คณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นชอบ แล้วให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินำเสนอมหาเถรสมาคม

(๔) เมื่อมหาเถรสมาคมอนุญาตแล้ว ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ออกใบอนุญาต การขออนุญาตจัดตั้ง ขยายชั้นเรียนโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขออนุญาตต่อสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ และให้ดำเนินการโดยอนุโลมตาม (๓) และ (๔)

ข้อ ๕ โรงเรียนที่จะขออนุญาตจัดตั้ง ขยายชั้นเรียน ต้องมีคุณสมบัติตามประกาศคณะกรรมการ

ข้อ ๖ เมื่อประกาศตั้งโรงเรียนแล้ว ให้ผู้รับใบอนุญาต หรือผู้จัดการ จัดให้มีผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๗ ให้โรงเรียนจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และตามที่มีมหาเถรสมาคมประกาศกำหนด

การเปิด ปิดภาคเรียน ให้อนุโลมตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

ข้อ ๘ ขนาดของโรงเรียน อัตรากำลังพนักงานศาสนการด้านการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการ

หมวด ๓

การยุบรวม การเลิกดำเนินการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ข้อ ๙ เมื่อปรากฏว่า ผู้รับใบอนุญาต หรือผู้จัดการ ไม่ควบคุมดูแลหรือละเลยโรงเรียน หรือฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ คำสั่ง หรือประกาศของผู้อนุญาตหรือคณะกรรมการ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหาย อย่างร้ายแรง และคณะกรรมการเห็นสมควรยุบรวมหรือเลิกดำเนินการโรงเรียน ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พิจารณาออกประกาศยุบรวมหรือเลิกดำเนินการโรงเรียน แล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๐ เมื่อผู้รับใบอนุญาตไม่ประสงค์จะดำเนินการจัดการเรียนการสอน หรือไม่มีนักเรียน หรือมีจำนวน นักเรียนไม่เป็นไปตามประกาศของคณะกรรมการ หรือมีเหตุที่โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ ให้ผู้รับ ใบอนุญาตโดยความเห็นชอบของประธานกลุ่มโรงเรียนที่โรงเรียนตั้งอยู่เสนอขอยุบรวมเข้ากับโรงเรียนในสังกัดเดียวกัน หรือขอเลิกดำเนินการ แล้วแต่กรณี

กรณีตามวรรค ๑ ในส่วนภูมิภาค หากผู้รับใบอนุญาตไม่เสนอขอยุบรวมหรือเลิกดำเนินการโรงเรียน ให้ประธานกลุ่มโรงเรียนที่โรงเรียนตั้งอยู่เป็นผู้ขอให้ยุบรวมหรือเลิกดำเนินการโรงเรียน โดยข้อเสนอของสำนักงาน พระพุทธศาสนาจังหวัดไปที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ในส่วนกลาง ให้ประธานกลุ่มโรงเรียนที่โรงเรียนตั้งอยู่เป็นผู้ขอให้ยุบรวม หรือขอเลิกดำเนินการโรงเรียน ไปที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติโดยตรง

ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาประกาศยุบรวม หรือเลิกดำเนินการโรงเรียน แล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๑ เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประกาศยุบรวม หรือเลิกดำเนินการโรงเรียนแล้ว ให้รายงาน มหาเถรสมาคมทราบ

ข้อ ๑๒ ทรัพย์สินที่เป็นสังฆาริพที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดซื้อให้เป็นทรัพย์สิน ของโรงเรียน เมื่อโรงเรียนถูกยุบรวม หรือเลิกดำเนินการโรงเรียน ให้ผู้รับใบอนุญาตดำเนินการ ดังนี้

(๑) กรณีโรงเรียนยุบรวม ให้นำทรัพย์สินของโรงเรียนที่ถูกยุบรวม ไปลงทะเบียนเพื่อใช้ประโยชน์ใน การเรียนการสอนของโรงเรียนที่นำนักเรียนไปรวม ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันประกาศยุบรวม

(๒) กรณีโรงเรียนเลิกดำเนินการให้นำทรัพย์สินส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด หรือสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ แล้วแต่กรณี ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันประกาศเลิกดำเนินการ

(๓) เอกสารหลักฐานทางการศึกษาของโรงเรียนที่ถูกยุบรวม ให้นำไปรวมกับโรงเรียนที่รับรวม เอกสาร หลักฐานทางการศึกษาของโรงเรียนที่เลิกดำเนินการ ให้นำส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด หรือสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติแล้วแต่กรณี ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันประกาศยุบรวม หรือเลิกดำเนินการ

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตไม่ดำเนินการตาม (๑), (๒), หรือ (๓) ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติดำเนินการแล้วแต่กรณี

หมวด ๔

การดำเนินการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ข้อ ๑๓ ให้มีกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ ติดตาม การจัดการศึกษาของโรงเรียนภายในกลุ่ม

การกำหนดขนาด อำนาจหน้าที่ จำนวนบุคลากร หลักเกณฑ์ วิธีการหรือเงื่อนไขอื่นใด ของกลุ่มโรงเรียน ให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการ

ข้อ ๑๔ ให้มีคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย ประธานกรรมการ มหาเถรสมาคม หรือผู้ที่ประธานกรรมการมหาเถรสมาคมมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นรองประธานกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกิน ๔ รูป/คน เลขาธิการ แม่กองบาลีสนามหลวง เลขาธิการแม่กองธรรมสนามหลวง อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประธานกลุ่มโรงเรียน จำนวน ๕ รูป ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการสภาการศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ รองผู้อำนวยการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่กำกับดูแลกองพุทธศาสนศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด จำนวน ๔ คน เป็นกรรมการ ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา เป็นกรรมการและเลขาธิการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ประธานกลุ่มโรงเรียน และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้เสนอรายชื่อขอรับความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคม มีวาระคราวละ ๔ ปี และอาจได้รับแต่งตั้งได้อีก

การแต่งตั้งคณะกรรมการให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเสนอมหาเถรสมาคมแต่งตั้ง

ข้อ ๑๕ คณะกรรมการ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดนโยบาย มาตรฐานและแผนการจัดการศึกษาโรงเรียน
- (๒) ให้คำแนะนำ ส่งเสริมการจัดการศึกษาและการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา
- (๓) ให้ความเห็นชอบในการจัดตั้ง ขยายชั้นเรียน ยุบรวม เลิกดำเนินการโรงเรียน
- (๔) พิจารณาวินิจฉัยคำร้องทุกข์
- (๕) พิจารณาวินิจฉัย ชี้ขาดปัญหาข้อขัดข้องอื่นใดในการปฏิบัติตามประกาศนี้
คำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ถือเป็นข้อยุติ
- (๖) ออกระเบียบ คำสั่ง ประกาศเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการบริหารบุคลากรของโรงเรียน
กลุ่มโรงเรียน
- (๗) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการตามความเห็นสมควร

ข้อ ๑๖ ให้มีการประชุมของคณะกรรมการ อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า
กึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะนั้น จึงจะนับเป็นองค์ประชุม

ในกรณีประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้รองประธานกรรมการเป็นประธาน
ในที่ประชุม หรือในกรณีทั้งประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุม
ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการผู้หนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการผู้หนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียง
เท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงชี้ขาด

หมวด ๕

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๑๗ ให้ถือว่าโรงเรียน ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ บุคลากรทางการศึกษา
ครู นักเรียน และกลุ่มโรงเรียน ที่มีอยู่ก่อนประกาศฉบับนี้ใช้บังคับ เป็นโรงเรียน ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ
ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ บุคลากรทางการศึกษา ครู นักเรียน และกลุ่มโรงเรียน ตามประกาศมหาเถรสมาคม
ฉบับนี้

ข้อ ๑๘ ให้ถือว่าครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ที่มีอยู่ก่อนประกาศฉบับนี้ใช้บังคับ เป็นผู้อำนวยการ ตามประกาศ
มหาเถรสมาคมฉบับนี้ และผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ที่มีอยู่ก่อนประกาศฉบับนี้ใช้บังคับ
เป็นรองผู้อำนวยการ ตามประกาศมหาเถรสมาคมฉบับนี้

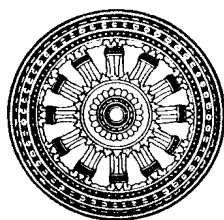
ประกาศ ณ วันที่ ๑ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

สมเด็จพระพุทธปาสาเถราช

(สมเด็จพระพุทธปาสาเถราช)

ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
ว่าด้วยระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
พ.ศ. ๒๕๕๕

.....

อาศัยอำนาจตามความใน ข้อ ๑๕ (๑) (๒) และ (๖) แห่งประกาศมหาเถรสมาคม ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงออกประกาศไว้ ดังนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วยระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๕”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันที่ประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในประกาศนี้

“โรงเรียน” หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า พระภิกษุผู้ทำหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียน

“ครู” หมายความว่า พระภิกษุและบุคลากรวิชาชีพผู้ทำหน้าที่ทางด้านการเรียนการสอนตลอดถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ

“นักเรียน” หมายความว่า พระภิกษุสามเณรในโรงเรียน

“การประเมินคุณภาพภายใน” หมายความว่า การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตามและการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ที่คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกาศกำหนด ซึ่งกระทำโดยบุคลากรของโรงเรียนนั้น หรือโดยหน่วยงาน หรือคณะบุคคลที่คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มอบหมาย

“การประเมินคุณภาพภายนอก” หมายความว่า การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตามและการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งกระทำโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือผู้ประเมินภายนอก

“การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา” หมายความว่า กระบวนการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจัดทำรายงานการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

“การพัฒนาคุณภาพการศึกษา” หมายความว่า กระบวนการพัฒนาการศึกษาเข้าสู่คุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดระบบ และโครงสร้าง การวางแผน และการดำเนินงานตามแผน รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกให้เห็นว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคน

ข้อ ๔ ให้โรงเรียนจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และพัฒนา
มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกัน
คุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ ประกอบด้วย

- (๑) การประเมินคุณภาพภายใน
- (๒) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
- (๓) การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ข้อ ๕ ให้โรงเรียนจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในเสนอต่อคณะกรรมการ
โรงเรียน สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาและ
เปิดเผยรายงานนั้นต่อสาธารณชน

ข้อ ๖ โรงเรียนต้องนำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปประกอบการจัดทำแผนการ
พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

ข้อ ๗ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับต้นสังกัด
แต่งตั้งโดยประธานคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน ๑๕ รูปหรือคน
ประกอบด้วย

(๑) ประธานกรรมการ จากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามข้อ (๔) ซึ่งประธานคณะกรรมการการศึกษา
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มอบหมาย เป็นประธานกรรมการ

(๒) รองผู้อำนวยการที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) ผู้แทนประธานกลุ่มโรงเรียน จำนวน ๔ รูป เป็นกรรมการ

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิ จากผู้มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในด้านการจัด
การศึกษา การบริหารโรงเรียน หรือการประเมินการจัดการศึกษา จำนวน ๕ รูปหรือคน เป็นกรรมการ

(๕) ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด จำนวน ๓ คน เป็นกรรมการ

(๖) ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ

(๗) ผู้อำนวยการส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ ๘ กรรมการตามข้อ ๗ (๓) ให้ประธานกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้คัดเลือก

ข้อ ๙ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามข้อ ๗ (๔) ให้คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนก
สามัญศึกษา คัดเลือก

ข้อ ๑๐ กรรมการตามข้อ ๗ (๕) ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้คัดเลือก

ข้อ ๑๑ กรรมการตาม ข้อ ๗ (๓) (๔) และ (๕) มีวาระคราวละ ๔ ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งได้อีก

ข้อ ๑๒ กรรมการตามข้อ ๑๑ นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) มรณภาพ หรือตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งให้ออก

ข้อ ๑๓ คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับต้นสังกัด มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

(๒) เสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่โรงเรียนโดยให้นำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกไปปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

(๓) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล เกี่ยวกับการประกันคุณภาพ

(๔) ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามอบหมาย

ข้อ ๑๔ ให้มีคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับกลุ่มโรงเรียน ประกอบด้วย

(๑) ประธานกลุ่มโรงเรียน ซึ่งประธานคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับต้นสังกัดแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการ

(๒) ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดที่มีโรงเรียนตั้งอยู่ เป็นกรรมการ

(๓) ผู้แทนผู้อำนวยการ จังหวัดละ ๑ รูป เป็นกรรมการ

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๓ รูปหรือคน ซึ่งประธานกลุ่มโรงเรียนคัดเลือก เป็นกรรมการ

(๕) นักวิชาการศาสนศึกษา ประจำกลุ่มโรงเรียน เป็นกรรมการและเลขานุการ

(๖) นักวิชาการศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดที่สำนักงานกลุ่มโรงเรียนตั้งอยู่ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ ๑๕ กรรมการตาม ข้อ ๑๔ (๓) และ (๔) มีวาระคราวละ ๔ ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งได้อีก

ข้อ ๑๖ กรรมการตามข้อ ๑๕ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) มรณภาพ หรือตาย

(๒) ลาออก

(๓) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งให้ออก

ข้อ ๑๗ คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับกลุ่มโรงเรียน มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบาย แผนปฏิบัติการ วิธีการติดตามตรวจสอบคุณภาพของโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียน

(๒) ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียนเป็นประจำทุกปี และแจ้งผลให้โรงเรียนทราบ รวมทั้งรายงานผลต่อคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับต้นสังกัด

(๓) ปฏิบัติงานอื่นที่คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับต้นสังกัดมอบหมาย

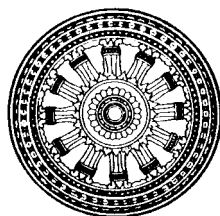
ข้อ ๑๘ ให้ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา ในฐานะกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รักษาการให้เป็นไปตามประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕

สมเด็จพระวันรัต

(สมเด็จพระวันรัต)

ประธานคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
พ.ศ. ๒๕๕๕

.....

อาศัยอำนาจตามความใน ข้อ ๑๕ (๖) แห่งประกาศมหาเถรสมาคม ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงออกประกาศไว้ ดังนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้ เรียกว่า “ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วย คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๕”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันที่ประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในประกาศนี้

“โรงเรียน” หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า พระภิกษุผู้ทำหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียน

“ครู” หมายความว่า พระภิกษุและบุคลากรวิชาชีพผู้ทำหน้าที่ทางด้านการเรียนการสอน ตลอดถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ

“นักเรียน” หมายความว่า พระภิกษุสามเณรในโรงเรียน

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“คณะอนุกรรมการ” หมายความว่า คณะอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้

“อนุกรรมการ” หมายความว่า อนุกรรมการในคณะอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้

ข้อ ๔ ให้มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการโรงเรียน ประกอบด้วย

(๑) ผู้อำนวยการ	เป็นประธานกรรมการ
(๒) รองผู้อำนวยการที่ผู้อำนวยการมอบหมาย	เป็นรองประธานกรรมการ
(๓) หัวหน้ากลุ่มสาระ	เป็นกรรมการ
(๔) หัวหน้างานแนะแนว	เป็นกรรมการ
(๕) หัวหน้างานวัดและประเมินผล	เป็นกรรมการ
(๖) รองผู้อำนวยการบริหารงานวิชาการ	เป็นกรรมการและเลขานุการ

ในกรณีที่โรงเรียนไม่มีรองผู้อำนวยการ ให้ผู้อำนวยการพิจารณาผู้ที่เหมาะสมเป็นรองประธานกรรมการ และเป็นกรรมการและเลขานุการ ในกรณีที่เห็นควรให้มีกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ให้พิจารณาตามความเหมาะสม

ข้อ ๕ ให้คณะกรรมการมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) วางแผนการดำเนินงานวิชาการ กำหนดสาระรายละเอียดของหลักสูตรระดับโรงเรียน และแนวทางการจัดสัดส่วนสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายของมหาเถรสมาคม และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(๒) จัดทำคู่มือบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของโรงเรียน นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการแนะแนวให้สอดคล้องกับนโยบายของมหาเถรสมาคม และเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลและการแนะแนว ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายและแนวทางการดำเนินการของหลักสูตร

(๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตร

(๕) ประชาสัมพันธ์หลักสูตรและการใช้หลักสูตรแก่นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลจากฝ่ายต่าง ๆ มาพิจารณาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน

(๖) ประสานความร่วมมือจากบุคคล หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ และชุมชนเพื่อให้เกิดการใช้หลักสูตร เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

(๗) ติดตามผลการเรียนของนักเรียนรายบุคคล ระดับชั้น ระดับช่วงชั้น ระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในแต่ละภาคการศึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน

(๘) ตรวจสอบ ทบทวน ประเมินมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูและการบริหารหลักสูตรระดับโรงเรียนในรอบปีที่ผ่านมา เพื่อนำผลการประเมินไปวางแผนพัฒนาการปฏิบัติงานของครูและการบริหารหลักสูตร ปีการศึกษาถัดไป

(๙) รายงานผลการปฏิบัติงานและผลการบริหารหลักสูตรของโรงเรียน โดยเน้นผลการพัฒนาคุณภาพนักเรียนต่อคณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับเหนือโรงเรียน สาธารณชนและผู้เกี่ยวข้อง

ข้อ ๖ ให้มีการประชุมคณะกรรมการ อย่างน้อยภาคเรียนละ ๒ ครั้ง

การดำเนินการประชุมคณะกรรมการ ให้เป็นไปตามประกาศและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด โดยให้มีคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการที่มีอยู่

ข้อ ๗ ให้โรงเรียนแต่งตั้งคณะที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนชุมชน หรือผู้ประกอบการในท้องถิ่นหรือภูมิภาคในท้องถิ่น ผู้แทนผู้ปกครอง และผู้แทนศิษย์เก่า ซึ่งอาจเป็นบุคคลที่เป็นคณะกรรมการโรงเรียนหรือไม่ก็ได้ มีหน้าที่ให้คำปรึกษาตามที่คณะกรรมการขอความร่วมมือแล้วแต่กรณี

ข้อ ๘ ให้ผู้อำนวยการเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการโรงเรียน

ข้อ ๙ ให้มีคณะกรรมการระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ เรียกชื่อคณะกรรมการตามชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ กลุ่มสาระภาษาไทย กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระศิลปะ กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย

(๑) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นประธานอนุกรรมการ

(๒) ครูทุกระดับหรือคนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นอนุกรรมการ

(๓) รองหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

ในกรณีที่โรงเรียนไม่มีรองหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้ผู้อำนวยการพิจารณาผู้ที่เหมาะสมเป็น
 อนุกรรมการและเลขานุการ และในกรณีที่โรงเรียนไม่ได้จัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้
 ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้พิจารณากำหนดจำนวนคณะอนุกรรมการตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ของ
 โรงเรียน

ข้อ ๑๐ ให้คณะอนุกรรมการมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดสัดส่วนสาระการเรียนรู้ และพัฒนาหลักสูตรรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้
 ในสาระการเรียนรู้แกนกลาง และสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ตามนโยบายของมหาเถรสมาคม และตามหลักสูตร
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน

(๒) กำหนดแนวทางพัฒนาเครื่องมือ และกำกับ ติดตามการดำเนินการวัดและประเมินผล
 การเรียนรู้ของนักเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

(๓) วิเคราะห์ วางแผนพัฒนาการของนักเรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

(๔) พัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการวัดและประเมินผล
 การเรียนรู้รายวิชาต่าง ๆ ของนักเรียน

(๕) พัฒนาแผนการสอนรายวิชาที่เป็นมาตรฐานกลาง เพื่อให้ผู้สอนสามารถปรับใช้ตามความ
 เหมาะสมและนำไปสู่การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๖) พัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

(๗) ดำเนินการวิจัยการศึกษาในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการวัด
 และประเมินผล

(๘) นิเทศภายใน แลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน
 และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

(๙) รวบรวมข้อมูลเพื่อการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรรายวิชาและการจัดกระบวนการเรียนรู้
 ตลอดจนตรวจสอบและประเมินการบริหารหลักสูตรรายวิชาและกลุ่มสาระการเรียนรู้ในภาคเรียนที่ผ่านมาและ
 วางแผนพัฒนาการบริหารหลักสูตรในภาคเรียนถัดไป

(๑๐) รายงานผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู และผลการบริหารหลักสูตร
 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้อง

(๑๑) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๑ ให้มีการประชุมคณะอนุกรรมการอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง

การดำเนินการประชุมคณะอนุกรรมการ ให้เป็นไปตามประกาศและวิธีการที่คณะอนุกรรมการกำหนด
 โดยให้มีคณะอนุกรรมการเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะอนุกรรมการที่มีอยู่

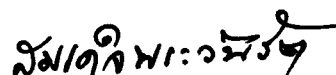
ข้อ ๑๒ ให้ผู้อำนวยการเป็นผู้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้

ข้อ ๑๓ การจัดให้มีคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการดังกล่าว ให้โรงเรียนพิจารณาดำเนินการตาม
 ความเหมาะสม ในกรณีที่โรงเรียนมีบุคลากรน้อย อาจจัดให้มีเฉพาะคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงาน
 วิชาการโรงเรียน และให้คณะกรรมการดังกล่าวปฏิบัติงานในระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ด้วย

ข้อ ๑๔ ให้โรงเรียนดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการโรงเรียนให้เสร็จสิ้นภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ประกาศฉบับนี้ใช้บังคับ

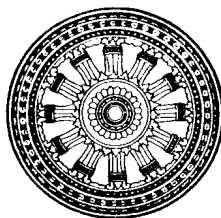
ข้อ ๑๕ ให้ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา ในฐานะกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รักษาการให้เป็นไปตามประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕

(สมเด็จพระวันรัต)

ประธานคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
ว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
พ.ศ. ๒๕๕๕

.....

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ (๖) แห่งประกาศมหาเถรสมาคม ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงออกประกาศไว้ ดังนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๕”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันที่ประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในประกาศนี้

“โรงเรียน” หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“โรงเรียนขนาดเล็ก” หมายความว่า โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน ๑๒๐ รูป

“โรงเรียนขนาดกลาง” หมายความว่า โรงเรียนที่มีนักเรียนเกิน ๑๒๐ รูป แต่ไม่เกิน ๓๐๐ รูป

“โรงเรียนขนาดใหญ่” หมายความว่า โรงเรียนที่มีนักเรียนเกิน ๓๐๐ รูป ขึ้นไป

“ผู้จัดการ” หมายความว่า เจ้าอาวาสวัดที่รับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียน หรือพระภิกษุที่เจ้าอาวาสวัดที่ขอจัดตั้งโรงเรียนมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษร

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า พระภิกษุผู้ทำหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียน

“ครู” หมายความว่า พระภิกษุและบุคลากรวิชาชีพผู้ทำหน้าที่ทางการเรียนการสอน ตลอดถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ

“นักเรียน” หมายความว่า พระภิกษุสามเณรในโรงเรียน

“ผู้ปกครอง” หมายความว่า บิดามารดา หรือบิดาหรือมารดา ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของนักเรียน และหมายรวมถึงเจ้าอาวาสวัดที่นักเรียนสังกัดอยู่

“องค์กรชุมชน” หมายความว่า ชุมชนหรือองค์กรที่มีประชาชนรวมตัวกันไม่น้อยกว่า ๑๕ คน เพื่อดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนโดยส่วนรวมอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา ไม่น้อยกว่า ๑ ปี มีผลงานที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับรอง และมีที่ตั้งแน่นอนอยู่ในท้องที่ตำบลหรือแขวงที่เป็นภูมิลำเนาของนักเรียนในโรงเรียน หรือท้องที่ตำบลหรือแขวงที่โรงเรียนตั้งอยู่

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่ได้รับการจัดตั้งตามกฎหมายซึ่งโรงเรียนตั้งอยู่

“ศิษย์เก่า” หมายความว่า ผู้ที่โรงเรียนรับรองว่าสำเร็จการศึกษา หรือเคยศึกษาจากโรงเรียนนั้น

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการโรงเรียนแต่ละแห่ง

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการโรงเรียนแต่ละแห่ง

ข้อ ๔ ให้มีคณะกรรมการโรงเรียน ทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและมหาเถรสมาคม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

ข้อ ๕ โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ให้มีคณะกรรมการโรงเรียน จำนวน ๑๑ รูปหรือคน โรงเรียนขนาดใหญ่ ให้มีคณะกรรมการโรงเรียน จำนวน ๑๕ รูปหรือคน ประกอบด้วย

- (๑) ประธานกรรมการ
- (๒) กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน ๑ รูปหรือคน
- (๓) กรรมการที่เป็นผู้แทนครูในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง จำนวน ๑ รูปหรือคน สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน ๒ รูปหรือคน
- (๔) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวน ๑ คน
- (๕) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๑ คน
- (๖) กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า จำนวน ๑ รูปหรือคน
- (๗) กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ จำนวน ๒ รูป สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และจำนวน ๓ รูป สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่
- (๘) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๓ รูปหรือคน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และจำนวน ๕ รูปหรือคน สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่
- (๙) ผู้อำนวยการ เป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ ๖ ประธานกรรมการและกรรมการตามข้อ ๕ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) และ (๘) ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์
- (๒) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๓) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๔) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๕) ไม่เป็นคู่สัญญากับวัดที่จัดตั้งโรงเรียน

ข้อ ๗ นอกจากคุณสมบัติตามข้อ ๖ แล้ว

- (๑) กรรมการตามข้อ ๕ (๒) ต้องเป็นบิดามารดา หรือบิดาหรือมารดา ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของนักเรียน และให้หมายความรวมถึงเจ้าอาวาสวัดที่นักเรียนสังกัดอยู่
- (๒) กรรมการตามข้อ ๕ (๓) ต้องเป็นพระภิกษุหรือบุคลากรวิชาชีพผู้ทำหน้าที่ทางด้านการเรียนการสอนตลอดถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ
- (๓) กรรมการตามข้อ ๕ (๔) ต้องไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของโรงเรียน
- (๔) กรรมการตามข้อ ๕ (๖) ต้องเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษา หรือเคยศึกษาจากโรงเรียนนั้น และไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้าง ของโรงเรียน
- (๕) กรรมการตามข้อ ๕ (๘) ต้องไม่เป็นกรรมการโรงเรียนเกินกว่า ๓ แห่งขึ้นไปในเวลาเดียวกัน และไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของโรงเรียน

ข้อ ๘ ให้ผู้อำนวยการดำเนินการสรรหาและเลือกประธานกรรมการและกรรมการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) ในการสรรหาและเลือกกรรมการตามข้อ ๕ (๒) (๓) และ (๖) ให้บุคคลแต่ละประเภทเสนอชื่อผู้ที่เหมาะสมควรเป็นกรรมการ ซึ่งมีคุณสมบัติ ตามข้อ ๕ และข้อ ๖ จากนั้นให้ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อ เลือกกันเอง ให้เหลือประเภทละ ๑ คน ทั้งนี้ ให้แต่ละประเภทแยกกันดำเนินการ

(๒) ในการสรรหาและเลือกกรรมการตามข้อ ๕ (๔) ให้องค์กรชุมชนเสนอชื่อผู้ที่เหมาะสมควรเป็นกรรมการ ซึ่งมีคุณสมบัติตามข้อ ๖ และข้อ ๗ จากนั้นให้ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อเลือกกันเองให้เหลือจำนวน ๑ คน

ในกรณีไม่มีองค์กรชุมชนในท้องที่ตำบลหรือแขวงที่โรงเรียนตั้งอยู่ หรือมีแต่ไม่เสนอชื่อผู้แทนเข้ารับเลือกเป็นกรรมการ ให้ผู้อำนวยการสรรหาผู้แทนองค์กรชุมชนในท้องที่ตำบลหรือแขวงใกล้เคียง หรือในท้องที่ตำบลหรือแขวงใกล้เคียงเป็นกรรมการผู้แทนองค์กรชุมชนนั้น

(๓) ในการสรรหาและเลือกกรรมการตามข้อ ๕ (๕) ให้ดำเนินการโดยสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

(๔) ในการสรรหาและเลือกกรรมการตามข้อ ๕ (๗) ให้ผู้อำนวยการเป็นผู้พิจารณาสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการ จำนวน ๑ รูป สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และจำนวน ๓ รูป สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่

(๕) ในการสรรหาและเลือกกรรมการตามข้อ ๕ (๘) ให้ดำเนินการ โดยการพิจารณาร่วมกันของผู้ที่ได้รับการสรรหาและได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ตามข้อ ๘ (๑) (๒) (๓) และ (๔) และกรรมการตามข้อ ๕ (๙) ให้ได้จำนวน ตามที่กำหนดในข้อ ๕ (๘)

(๖) ในการสรรหาและการเลือกประธานกรรมการ ตามข้อ ๕ (๑) ให้ผู้ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการตามข้อ ๘ (๑)(๒) (๓) (๔) และ (๕) และกรรมการตามข้อ ๕ (๙) ร่วมกันเลือกประธานกรรมการ ซึ่งเป็นพระภิกษุจากกรรมการ ตามข้อ ๕ (๘)

(๗) ให้ผู้อำนวยการจัดทำประกาศของโรงเรียนและเสนอรายชื่อผู้ที่ได้รับการสรรหา และได้รับเลือกตามข้อ ๘ (๑) ถึง (๖) เสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะรองประธานคณะกรรมการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อดำเนินการแต่งตั้ง

ข้อ ๙ หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหา และการเลือกกรรมการ นอกจากที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ ให้เป็นไปตามประกาศของโรงเรียน

ข้อ ๑๐ ประธานกรรมการและกรรมการตามข้อ ๕ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) และ (๘) มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกได้

นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระ ประธานกรรมการและกรรมการตามข้อ ๕ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) และ (๘) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) มรณภาพ หรือตาย
- (๒) พ้นจากการเป็นพระภิกษุ
- (๓) ขาดคุณสมบัติตามข้อ ๕ หรือข้อ ๖
- (๔) ลาออก
- (๕) คณะกรรมการโรงเรียน มีมติให้ออก

ข้อ ๑๑ ในกรณีที่ประธานกรรมการหรือกรรมการตามข้อ ๕ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) และ (๘) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการสรรหา เลือกและแต่งตั้งประธานกรรมการหรือกรรมการแทนภายใน ๙๐ วัน เว้นแต่วาระของประธานกรรมการหรือกรรมการเหลืออยู่ไม่ถึง ๑๘๐ วัน จะไม่ดำเนินการก็ได้

ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่คณะกรรมการจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหากรรมการใหม่ ภายใน ๙๐ วัน ก่อนวันครบวาระ และให้ผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะกรรมการชุดใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ ๑๒ ให้ผู้อำนวยการดำเนินการสรรหาและเลือกประธานกรรมการและกรรมการ ให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ

ข้อ ๑๓ ให้ประธานคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาอันเกี่ยวกับการปฏิบัติการ หรือการดำเนินการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการของ คณะกรรมการโรงเรียน การวินิจฉัยของประธานคณะกรรมการถือว่าเป็นที่สุด

ข้อ ๑๔ ให้ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา ในฐานะกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รักษาการให้เป็นไปตามประกาศนี้

บทเฉพาะกาล

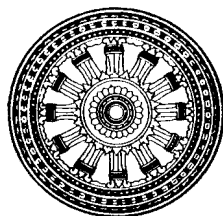
ข้อ ๑๕ ให้คณะกรรมการที่มีอยู่ก่อนประกาศฉบับนี้ใช้บังคับ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีคณะกรรมการชุดใหม่

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๕

สมเด็จพระวันรัต

(สมเด็จพระวันรัต)

ประธานคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
ว่าด้วยขนาดของโรงเรียน และกรอบอัตรากำลังพนักงานศาสนการด้านการศึกษา
พ.ศ. ๒๕๕๕

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๘ และข้อ ๑๕ (๖) แห่งประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงออกประกาศไว้ ดังนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วยขนาดของโรงเรียน และกรอบอัตรากำลังพนักงานศาสนการด้านการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๕”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันที่ประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในประกาศนี้

“โรงเรียน” หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า พระภิกษุผู้ทำหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียน

“รองผู้อำนวยการ” หมายความว่า พระภิกษุหรือคฤหัสถ์ผู้ทำหน้าที่เป็นรองผู้บริหารโรงเรียน

“ครู” หมายความว่า พระภิกษุ และบุคลากรวิชาชีพผู้ทำหน้าที่ทางการเรียนการสอนตลอดถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ

“นักวิชาการศาสนศึกษา” หมายความว่า ผู้สนับสนุนการศึกษาที่มีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี

“เจ้าพนักงานศาสนศึกษา” หมายความว่า ผู้สนับสนุนการศึกษาที่มีวุฒิไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา

ข้อ ๔ ให้โรงเรียนมี ๓ ขนาด ดังนี้

(๑) โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน ไม่เกิน ๑๒๐ รูป

(๒) โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนเกิน ๑๒๐ รูป แต่ไม่เกิน ๓๐๐ รูป

(๓) โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนเกิน ๓๐๐ รูปขึ้นไป

ข้อ ๕ ให้โรงเรียนขนาดเล็ก มีอัตรากำลัง ดังนี้

(๑) ตำแหน่งผู้อำนวยการ ๑ อัตรา

(๒) ตำแหน่งรองผู้อำนวยการ ๑ อัตรา

(๓) ตำแหน่งครู ๑ อัตรา ต่อนักเรียน ๒๐ รูป

(๔) ตำแหน่งนักวิชาการศาสนศึกษาหรือเจ้าพนักงานศาสนศึกษา ๑ อัตรา

ข้อ ๖ ให้โรงเรียนขนาดกลาง มีอัตรากำลัง ดังนี้

(๑) ตำแหน่งผู้อำนวยการ ๑ อัตรา

(๒) ตำแหน่งรองผู้อำนวยการ ๒ อัตรา

(๓) ตำแหน่งครู ๑ อัตรา ต่อนักเรียน ๒๐ รูป

(๔) ตำแหน่งนักวิชาการศาสนศึกษาหรือเจ้าพนักงานศาสนศึกษา ๒ อัตรา

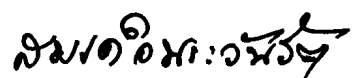
-๒-

ข้อ ๗ ให้โรงเรียนขนาดใหญ่ มีอัตรากำลัง ดังนี้

- (๑) ตำแหน่งผู้อำนวยการ ๑ อัตรา
- (๒) ตำแหน่งรองผู้อำนวยการ ๓ อัตรา
- (๓) ตำแหน่งครู ๑ อัตรา ต่อนักเรียน ๒๐ รูป
- (๔) ตำแหน่งนักวิชาการศาสนาหรือเจ้าพนักงานศาสนา ๓ อัตรา

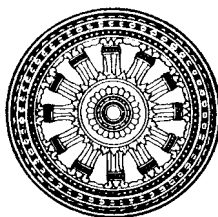
ข้อ ๘ ให้ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนา ในฐานะกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รักษาการให้เป็นไปตามประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๕ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕

(สมเด็จพระวันรัต)

ประธานคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
ว่าด้วยพนักงานศาสนการด้านการศึกษา
พ.ศ. ๒๕๕๕

อาศัยอำนาจ ตามความในข้อ ๑๕ (๖) แห่งประกาศมหาเถรสมาคม ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.๒๕๕๓ คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงออกประกาศไว้ ดังนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วยพนักงานศาสนการด้านการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๕”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันที่ประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในประกาศนี้

“โรงเรียน” หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“ผู้รับใบอนุญาต” หมายความว่า เจ้าอาวาสวัดที่ขอจัดตั้งโรงเรียน หรือพระภิกษุที่เจ้าอาวาสวัดที่ขอจัดตั้งโรงเรียนมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษร

“ผู้จัดการ” หมายความว่า เจ้าอาวาสวัดที่รับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียน หรือพระภิกษุที่เจ้าอาวาสวัดที่ขอจัดตั้งโรงเรียนมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษร

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า พระภิกษุผู้ทำหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียน

“รองผู้อำนวยการ” หมายความว่า พระภิกษุหรือคฤหัสถ์ผู้ทำหน้าที่เป็นรองผู้บริหารโรงเรียน

“บุคลากรทางการศึกษา” หมายความว่า ประธานกลุ่มโรงเรียน รองประธานกลุ่มโรงเรียน เลขานุการกลุ่มโรงเรียน ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ รวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศของโรงเรียน

“ครู” หมายความว่า พระภิกษุ และบุคลากรวิชาชีพผู้ทำหน้าที่ทางการเรียนการสอนตลอดถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ

“นักเรียน” หมายความว่า พระภิกษุสามเณรในโรงเรียน

“กลุ่มโรงเรียน” หมายความว่า กลุ่มโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

“พนักงานศาสนการด้านการศึกษา” หมายความว่า ครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งได้รับค่าตอบแทนเป็นรายเดือนที่ได้รับการจัดสรรจากงบประมาณแผ่นดินหรืองบประมาณอื่น

-๒-

ข้อ ๔ พนักงานศาสนการด้านการศึกษา จำแนกตามลักษณะเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

(๑) กลุ่มบริหาร ได้แก่ ประธานกลุ่มโรงเรียน รองประธานกลุ่มโรงเรียน ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ

(๒) กลุ่มปฏิบัติงานสอน ได้แก่ ครู

(๓) กลุ่มสนับสนุนการศึกษา ได้แก่ นักวิชาการศาสนศึกษา และเจ้าพนักงานศาสนศึกษา ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องการจัดการกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศของโรงเรียน

ข้อ ๕ พนักงานศาสนการด้านการศึกษาต้องมีคุณสมบัติทั่วไป และไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

ก. คุณสมบัติทั่วไป

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์

(๓) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๔) เป็นผู้ที่ไม่นับถือพระพุทธศาสนา

ข. ลักษณะต้องห้าม

(๑) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๒) เป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๓) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง

(๔) เป็นผู้เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๕) เป็นผู้เคยได้รับโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง

(๖) เคยมีประวัติว่า เป็นผู้พยายามบ่อนทำลายความสามัคคี และหรือก่อกวนความสงบ เรียบร้อย ในทางการปกครองคณะสงฆ์

(๗) เคยมีประวัติเสื่อมเสียทางศีลธรรม จรรยาบรรณและการประกอบอาชีพ

ข้อ ๖ คุณสมบัติเฉพาะของผู้จัดการ และพนักงานศาสนการด้านการศึกษา มีดังนี้

(๑) ผู้จัดการ มีพรรษาพัน ๕

(๒) ผู้อำนวยการ มีพรรษาพัน ๕ จนนักธรรมชั้นเอก มีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา และมีอายุไม่เกิน ๗๐ ปี

(๓) รองผู้อำนวยการ มีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา และมีประสบการณ์ทำงานด้านการศึกษาไม่ต่ำกว่า ๕ ปี มีอายุไม่เกิน ๖๕ ปี

กรณีคฤหัสถ์ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา หลังได้รับการแต่งตั้งภายใน ๑๒๐ วัน

(๔) ครูเป็นพระภิกษุหรือคฤหัสถ์ และต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือสาขาอื่น กรณีคฤหัสถ์ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ยกเว้นผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาและบาลี

(๕) ผู้สนับสนุนการศึกษา ต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา

ข้อ ๗ ให้มีครูประจำทำการสอนโดยมีอัตราส่วนครู ๑ รูปหรือคน ต่อนักเรียน ๒๐ รูป

ข้อ ๘ การสรรหา การว่าจ้าง การเลิกจ้าง ครูและผู้สนับสนุนการศึกษาของโรงเรียน ให้เป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับของโรงเรียน โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการโรงเรียน

กรณีการเลิกจ้าง ให้โรงเรียนรายงานผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะรองประธานคณะกรรมการ ภายใน ๑๕ วัน นับจากวันเลิกจ้าง

ข้อ ๙ ให้พนักงานศาสนการด้านการศึกษาได้รับสิทธิประโยชน์และมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม

ข้อ ๑๐ วันเวลาทำงาน วันหยุด และวันลา ให้อนุโลมตามส่วนราชการ หรืออยู่ในดุลพินิจของโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียน แล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๑ ให้โรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนวางระเบียบเกี่ยวกับวินัยและบทลงโทษพนักงานศาสนการด้านการศึกษาในสังกัด โดยอนุโลมตามพระราชบัญญัติครูและบุคลากรทางการศึกษา

ข้อ ๑๒ การแต่งตั้งผู้จัดการ และผู้อำนวยการ ให้ผู้รับใบอนุญาตเสนอผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะรองประธานคณะกรรมการดำเนินการแต่งตั้ง

ข้อ ๑๓ การแต่งตั้งรองผู้อำนวยการ ครู และผู้สนับสนุนการศึกษาของโรงเรียน ให้ผู้อำนวยการเสนอผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะรองประธานคณะกรรมการดำเนินการแต่งตั้ง

ข้อ ๑๔ การถอดถอนผู้จัดการที่ไม่ใช่บุคคลคนเดียวเท่ากับผู้รับใบอนุญาต ให้เป็นอำนาจของผู้รับใบอนุญาต และให้แจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ข้อ ๑๕ การถอดถอนผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ ให้เป็นอำนาจของผู้รับใบอนุญาต และให้แจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่ตำแหน่งผู้จัดการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการว่างลง ไม่สามารถแต่งตั้งในเวลาอันสมควรได้ ให้แต่งตั้งผู้รักษาการปฏิบัติหน้าที่ไปก่อน โดยให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ให้เจ้าอาวาสหรือผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส เป็นผู้ร้องขอเพื่อแต่งตั้งผู้รักษาการตำแหน่งผู้จัดการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ

(๒) ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะรองประธานกรรมการเป็นผู้ดำเนินการแต่งตั้งผู้รักษาการตำแหน่งผู้จัดการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ

(๓) กรณีตำแหน่งผู้จัดการโรงเรียนว่างลง

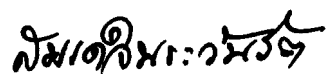
๑. ให้เจ้าอาวาสเป็นผู้รักษาการ

๒. ถ้าไม่มีเจ้าอาวาสหรือเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสเป็นผู้รักษาการ

(๔) กรณีตำแหน่งผู้อำนวยการ หรือรองผู้อำนวยการว่างลง ให้เจ้าอาวาสหรือผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสเสนอขอแต่งตั้งผู้อำนวยการ หรือรองผู้อำนวยการจากโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทน หรือให้ประธานกลุ่มโรงเรียนในเขตที่โรงเรียนตั้งอยู่เป็นผู้รักษาการแทน แล้วแต่กรณี จนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งใหม่ ทั้งนี้ ต้องไม่เกิน ๖ เดือน นับตั้งแต่ตำแหน่งว่างลง โดยอาจขยายเวลาได้อีก แต่ไม่เกินวันเปิดภาคเรียนของปีการศึกษาถัดไป และแจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทราบ หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวตำแหน่งผู้อำนวยการ หรือรองผู้อำนวยการยังว่างอยู่ ให้แจ้งผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะรองประธานกรรมการ เพื่อพิจารณาสรรหา และดำเนินการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งต่อไป

- ข้อ ๑๗ พนักงานศาสนการด้านการศึกษาพ้นจากตำแหน่งเมื่อ
- (๑) มรณภาพ หรือตาย
 - (๒) มีอายุครบ ๖๐ ปี ตามระบบราชการ ยกเว้นประธานกลุ่มโรงเรียน รองประธานกลุ่มโรงเรียน ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ
 - (๓) ลาออก
 - (๔) ได้รับโทษทางวินัย ให้ปลดออก หรือไล่ออก ตามข้อ ๑๑
- ข้อ ๑๘ ให้ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา ในฐานะกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา รักษาการให้เป็นไปตามประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕

(สมเด็จพระวันรัต)

ประธานคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

พระมหาธีรวัฒน์ พันธุ์ศรี เกิดวันที่ 18 ธันวาคม 2517 ที่ จังหวัด บุรีรัมย์ สำเร็จการศึกษาทางธรรม นักธรรมชั้นเอก เปรียญธรรม 7 ประโยค สำเร็จการศึกษาทางโลก ปริญญาตรี สาขา เศรษฐศาสตร์(เกียรตินิยม) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปริญญาตรี สาขา การเมืองการปกครองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช ปริญญาตรี สาขาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญาโท สาขา ปรัชญา มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปริญญาโท สาขา บริหารการศึกษา สถาบันรัชกาลย์ ในปีพ.ศ.2553 เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก สาขา พัฒนศึกษา ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา ตั้งแต่วันที่ 9 ตุลาคม 2550

ปัจจุบันเจ้าอาวาสวัดคอนไชย ตำบลแม่สอด ตำบลแม่สอด จังหวัดตาก ผู้จัดการและผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนโสภณวรคุณวิทยา ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาบาลี จังหวัดตาก แห่งที่ 2